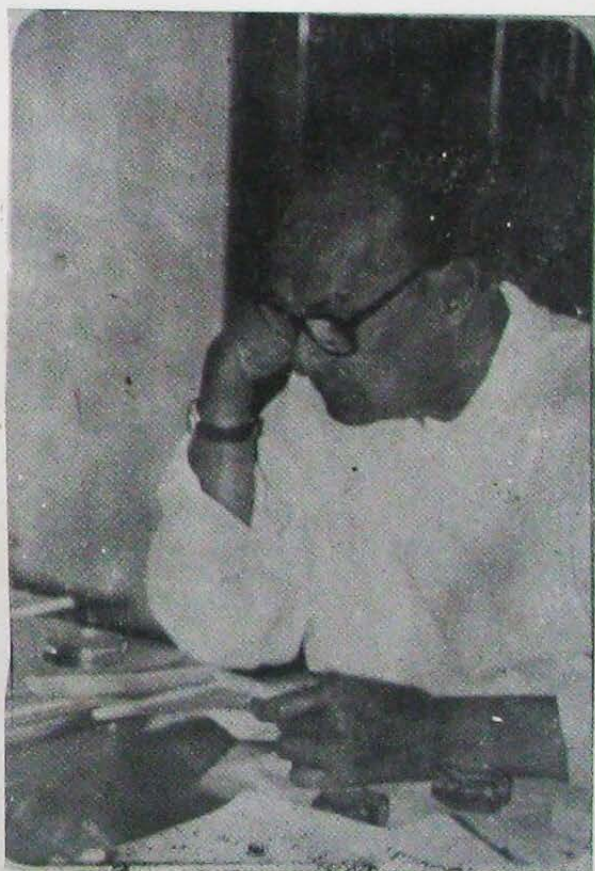

ମାଟିର ମୂର୍ତ୍ତିକାର ଓ ଝଡ଼ର ଇଗଲ ବିଜୁ

ଜଗନ୍ନାଥ ମଲ୍ଲିକ

ମାଟିର ମୂର୍ତ୍ତିକାର
ଓ
ଝଡ଼ର ଇଗଲ ବିଜୁ

ଜଗନ୍ନାଥ ମଲ୍ଲିକ

ମାଟିର ମୂର୍ତ୍ତିକାର ଓ ଝଡ଼ର ଇଗଲ ବିଜୁ

ଲେଖକ - ଜଗନ୍ନାଥ ମଲ୍ଲିକ

ସଂସ୍କରଣ - ଫେବୃଆରୀ ୧୯୯୯

ସ୍ୱତ୍ୱ - ମାନସ ପ୍ରକାଶନୀ
୮୩, ଖାରବେଳ ନଗର
ଭୁବନେଶ୍ୱର - ୭୫୧୦୦୧

Prakasaka Manas Prakasani
83, Kharavel Nagar
Bhubaneswar - 751 001

ମୂଲ୍ୟ - ସାଧା ବନ୍ଧେଇ - ୪୦ଟଙ୍କା
ପଟା ବନ୍ଧେଇ - ୫୦ଟଙ୍କା

ଲେଖକଙ୍କର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ରଚନା :-

ସନ୍ଦିତ

ଜରାସନ୍ଧ

କୈବର୍ତ୍ତକନ୍ୟା

The man of epoch

ରାମାୟଣ ଦର୍ଶନ

ମହାଭାରତ ଦର୍ଶନ

ଭବିତବ୍ୟ

ସ୍ଥୂର୍ତ୍ତ ଖାରବେଳ

କୃଷ୍ଣସ୍ଥ ଭଗବାନ ସ୍ୱୟମ୍

ପ୍ରତିବାଦ

ପୂଜ୍ୟପୂଜା

ଓଡ଼ିଶାର ବଳବାୟୀ ଶୁଦ୍ଧ ସ୍ଵାଧିନୀନ
ଧନଧାନ୍ୟ, ଗୋପକାନ୍ତୀ, ଶିକ୍ଷା ଓ ସଂସ୍କାର
ସବୁତ ଯାଇଛି ହଜି ବିପ୍ଳୁତି ଗର୍ଭରେ
ଯେଣୁ ଥିଲା ପରାଧୀନ ଯୁଗ ଯୁଗ ଧରି ॥ ୧ ॥

ଖାରବେଳ, କପିଳେନ୍ଦ୍ର ଅବା ନରସିଂହ
ରାଜ୍ୟଜୟ, ନୌବାଣିଜ୍ୟ, ଅବା ଦେଶପ୍ରୀତି
ଯେଣୁ ଥିଲା ତୁମେ ତାଙ୍କ ଅସିଲି ଦାୟାଦ
ମୃତବତ୍ ଓଡ଼ିଆ ଦେହରେ କଳା ଜୀବନ ସଂଚାର ॥ ୨ ॥

ଗଡ଼ିଗଲ କେତେ ଶିଳ୍ପ ଶିକ୍ଷା ଅନୁଷ୍ଠାନ
ବନ୍ଦର, ବିକୁଳୀ କେନ୍ଦ୍ର, ବାଣିଜ୍ୟ ବଜାର
ରାସ୍ତାଘାଟ ନଦୀ ବନ୍ଧ, ଚୁପ ଓ କେନାଲ
ବ୍ୟାଧି ମୁକ୍ତ କରିବାକୁ ସ୍ଵାସ୍ଥ୍ୟକେନ୍ଦ୍ରମାନ ॥ ୩ ॥

ତୁମେ ଥିଲ ପ୍ରିୟବନ୍ଧୁ ସଖା ସହୋଦର
ତୁମେ ଥିଲ ଓଡ଼ିଶାର ଆଶା ଓ ଭରସା
ତୁମେ ଥିଲ ଓଡ଼ିଶାର ଭଗ୍ନ ସ୍ଵାଧିନୀନ
ତୁମେ ଥିଲ ବକ୍ତବ୍ୟ ମୁକ୍ତି ରଖାଇନେ ॥ ୪ ॥

ତୁମେ ଯେଉଁ ସମ୍ବନ୍ଧିତ ସ୍ଵପ୍ନ ଦେଖୁଥିଲ
ଅରଣ୍ୟ ସଂପଦ, ଖଣି, ଦୀର୍ଘ ବେଳାରୁମି
ଭର୍ବର ମୂର୍ତ୍ତିକା ଅବା ନଦୀ ଉପତ୍ୟକା
ତୁମ ବିନା ହେବ କି ସେ ସବୁ ଉପଯୋଗ ? ॥ ୫ ॥

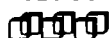
ତୁମ ବିନା ତୁମ ରାଜ୍ୟ ହେଲାଣି ହତଶ୍ରୀ
ଏବେ ଖାଲି ମିଥ୍ୟା ଆଉ ପ୍ରତାରଣା କରି
କ୍ଷମତା ପାଗଳମାନେ ବସିଲେଣି ଶାସନ ଗାଦିରେ
ଯେଉଁମାନେ ଶୋଷଣର ସରତୀନ ପରି ॥ ୬ ॥

ଆଦିବାସୀ ଅଧ୍ୟୁସିତ ଗିରିଗୁମ୍ଫା ଠାରୁ
ସାମୁଦ୍ରିକ ବାତ୍ୟାକୃଷ୍ଣ ଉପକୂଳ ଯାଏ
ଆକୁମାରୀ ହିମାଚଳ ସାରା ଦେଶ ବ୍ୟାପି
ସେ ଲାଗି ଶୁଭୁଛି ଆଜି ତୁମ ନାମ ସପ୍ତସିନ୍ଧୁ ଭେଦି ॥ ୭ ॥

ମୃତ୍ୟୁ ତ ପାରିବ ନାହିଁ ତୁମକୁ ଲିଭାଇ
ଯଦିଓ ନେଇଛ ବରି ଇଚ୍ଛାମୃତ୍ୟୁ ଅଭିମାନ କରି,
ମୃତ୍ୟୁଞ୍ଜୟ ତୁମେ ବିକୁ ଉଠିଆସ ଏବେ
ମିଶର ଫେନିବୁ ପରି ପାଇଁଶ ଗଦାରୁ ॥ ୮ ॥

ବନ ଗିରି ଜନପଦ ଆକାଶ ପାତାଳ ଭେଦି
ଶୁଭୁଅଛି ତୁମନାମ-ବାଣୀର ଝଙ୍କାର
କୃଷକ, ଶ୍ରମିକ, ଛାତ୍ର ବୁଦ୍ଧିଜୀବି, ବନ୍ଧୁର ବାସିନ୍ଦା
ଅସହାୟ, ଆର୍ତ୍ତନାଦେ କଂପୁଅଛି ସମଗ୍ର ମେଦିନୀ ॥ ୯ ॥

ତୁମେ ଯେବେ ନ ଫେରିବ ତେଜି ତୁମ ଅନନ୍ତ ଶୟନ
କିମ୍ବା ତୁମ ଆଦର୍ଶରେ ହେବେ ନାହିଁ ଓଡ଼ିଆ ହୃଦୟ
ତୁମ ରାଜ୍ୟ ପ୍ରାଣଶୂନ୍ୟ ଶବ ହୋଇଯିବ
ଘେରିଯିବେ କ୍ଷମତା ପାଗଳ ଯେତେ ଶ୍ଵାନ

ଓ ଶୁଭାକ୍ଷ ॥୧୦॥

ଅର୍ପଣ

ବିଜୁବାରୁ ଥିଲେ ଓଡ଼ିଆଙ୍କ ପାଇଁ ସ୍ଵାଭିମାନର
ପ୍ରତୀକ । ବିଭବଶାଳୀ ପ୍ରାଚୀନ କଳିଙ୍ଗ ଓ
ଉତ୍କଳର ବୀର ପୁରୁଷ ଶାରବେଳ,
କପିଳେନ୍ଦ୍ର ଦେବ, ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ଦେବ ଓ
ନରସିଂହ ଦେବଙ୍କର କୃତିତ୍ଵରୁ ପ୍ରେରଣା ଲାଭ
କରି, ଓଡ଼ିଶାର କଲ୍ୟାଣ ପାଇଁ ଜୀବନ
ବ୍ୟାପି ସାଧନା ପଥରେ ଜଣେ ଧ୍ୟାନ ମଗ୍ନ
ଅଟଳ ମହର୍ଷି ପରି ସେ ଜୀବନ ଉତ୍ସର୍ଗ
କରିଯାଇଛନ୍ତି । ଯେଉଁ ଓଡ଼ିଆଙ୍କର ସର୍ବାଙ୍ଗୀନ
ଉନ୍ନତି ଥିଲା ତାଙ୍କ ଚିନ୍ତା ଓ ଚେତନାର
ଏକମାତ୍ର ଅଭିଳାଷ, ସେଇ ଓଡ଼ିଆମାନଙ୍କ
ହାତରେ ମୁଁ ଅର୍ପଣ କରୁଛି ଏଇ

“ମାଟିର ମୂର୍ତ୍ତିକାର

ଓ

ଝଡ଼ର ଇଗଲ ବିଜୁ”କୁ ।

ଓଡ଼ିଶାର ଆଗାମୀ ବଂଶଧରମାନେ ତାଙ୍କର
ଆଦର୍ଶରେ ଅନୁପ୍ରାଣିତ ହୁଅନ୍ତୁ; ଏତିକି
କାମନା ।

// ଲେଖକ //

ଓଡ଼ିଆର ସ୍ବାଭିମାନ - ବିଜୁ

ଉତ୍କଳ ଗୌରବ ମଧୁସୂଦନ ଦାସ ଓ ଉତ୍କଳମଣି ଗୋପବନ୍ଧୁ ଦାସଙ୍କୁ ମୁଁ ଦେଖି ନାହିଁ । ମାତ୍ର ଓଡ଼ିଶାର ସ୍ବାର୍ଥ ପାଇଁ ସେମାନେ କିପରି ଜୀବନକୁ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଉତ୍ସର୍ଗ କରିଥିଲେ, ସେ କଥା ଆମେ ସମସ୍ତେ ଜାଣନ୍ତି । ଦେଶ ସ୍ବାଧୀନ ହେଲା ପରେ ଶାସନର ଭଲମନ୍ଦ ବିଷୟରେ ଆଲୋଚନା ସମାଲୋଚନା କରିବାକୁ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ସ୍ବାଧୀନତା ମିଳିଛି । ମାତ୍ର ସ୍ବାଧୀନତା ପୂର୍ବରୁ ଶାସନର ସମାଲୋଚନା କରିବା ଓ ଦାବା ହାସଲ କରିବା ପାଇଁ ବିଦ୍ରୋହ କରିବା କେବଳ ନିର୍ଭୀକ ଦେଶପ୍ରେମୀଙ୍କ ଛଡ଼ା ଆଉ କାହାଦ୍ୱାରା ସମ୍ଭବ ହେଉନଥିଲା । ଯୁଗ ଯୁଗ ଧରି ଓଡ଼ିଶା ମୋଗଲ, ମରହଟ୍ଟା ଓ ବ୍ରିଟିଶ ସରକାର ଦ୍ୱାରା ଶାସିତ ହେବା ଫଳରେ ଓଡ଼ିଶାର ସାହସ ଓ ସ୍ବାଭିମାନ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ଧ୍ୱଂସ ହୋଇଯାଇଥିଲା । ଅତ୍ୟଧିକ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ଏବଂ ଅଶିକ୍ଷା ହେତୁ, ଜୀବନଶୂନ୍ୟ ଜଡ଼ ଶରୀର ପରି ପଡ଼ି ରହିଥିଲା ଓଡ଼ିଆ ଜାତି । ଠିକ୍ ଏତିକିବେଳେ ମୃତବେଦ ଓଡ଼ିଆ ଦେହରେ ଜୀବନ ସଂଚାର କରିବା ସମ୍ଭବ ହୋଇଥିଲା କେବଳ ମଧୁବାବୁ, ପଣ୍ଡିତ ଗୋପବନ୍ଧୁ ଓ ପାରଳାର ଗଜପତି କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ନାରାୟଣ ଦେବଙ୍କ ପକ୍ଷରେ । ଆଜି ଯେଉଁ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଓଡ଼ିଶାରେ ଆମେ ବାସ କରୁଛୁ, ତାହା କେବଳ ସେହିମାନଙ୍କର ଦାନ ।

ତାଙ୍କ ପରେ ଆଉ ଯଦି କେହି ଓଡ଼ିଆ ଜାତିର ସ୍ବାଭିମାନର ପ୍ରତୀକ ଭାବରେ ଜୀବନ ବ୍ୟାପି ସାଧନାରେ ନିଜକୁ ଉତ୍ସର୍ଗ କରିଥିଲେ, ସେ ହେଉଛନ୍ତି ବିଜୁବାବୁ । ବିଶ୍ୱ ଦରବାରରେ ଓଡ଼ିଆ ଜାତିକୁ ଏକ ବଳବାୟୀ ଭାବେ ସମ୍ବୁଦ୍ଧ ଜାତି ଭାବରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବା ପାଇଁ ତାଙ୍କ ତ୍ୟାଗ ଏବଂ ତପସ୍ୟାର ପଟାନ୍ତର ନାହିଁ । ପ୍ରାଚୀନ କଳିଙ୍ଗର ଗୌରବମୟ ଭୂମିରେ ଉଦ୍‌ବୁଦ୍ଧ ହୋଇ ତାଙ୍କର ପ୍ରତ୍ୟେକ କୃତିକୁ ସେ ଉତ୍ସର୍ଗ କରିଯାଇଛନ୍ତି ‘କଳିଙ୍ଗ’ ନାମରେ ଓଡ଼ିଆ ଜାତିର ଭୂମିରେ ଅନନ୍ତ କାଳ ପାଇଁ ସେ ପ୍ରେରଣାର ଉତ୍ସ ହୋଇ ରହିବେ । ତାଙ୍କର ଧୈର୍ଯ୍ୟ, ତ୍ୟାଗ, କର୍ମନିଷ୍ଠା ଓ ସର୍ବୋପରି ଓଡ଼ିଆ ପ୍ରାଚୀ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଓଡ଼ିଆକୁ ଅନୁପ୍ରାଣିତ କରୁ । ଏତିକି ମାତ୍ର ଜାମନା । ବିଜୁବାବୁଙ୍କର ବାଲ୍ୟଜୀବନ ଠାରୁ ରାଜନୈତିକ ଜୀବନର ସମସ୍ତ ଘଟଣାବଳୀକୁ ଓଡ଼ିଶାର ଲୋକେ ଉଣାଅଧିକେ ଜାଣନ୍ତି । ମାତ୍ର ତାଙ୍କର ପ୍ରଶସ୍ତ ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗିମାରେ ଯେଉଁସବୁ ମହତ୍ତର ବିଚାରର ଉତ୍ତରଣ ଘଟିଥିଲା, ତାହା ଅନେକ ଜାଣନ୍ତି ନାହିଁ । ସେ ସବୁକୁ ଲୋକଙ୍କ ପାଖରେ ପହଞ୍ଚାଇବା ପାଇଁ ମୁଁ ଏଥିରେ ଉଦ୍ୟମ କରିଛି ।

॥ ଲେଖକ ॥

ସୂଚୀପତ୍ର

କ୍ରମାଙ୍କ	ବିଷୟ	ପୃଷ୍ଠାଙ୍କ
୧.	ପ୍ରାବ୍ଧକଥନ	୦୧-୧୫
୨.	ବାଲ୍ୟ ଜୀବନ	୧୫-୧୮
୩.	ବିଜୁବାବୁଙ୍କ ଜାମୁବୋତି ଖୁଆ ନିଷା	୧୮-୧୯
୪.	ବିଜୁବାବୁଙ୍କର ରାଷ୍ଟ୍ରିକ ଠାରୁ ଆଶୀର୍ବାଦ	୧୯-୨୦
୫.	ଉତ୍କଳା ନଈରୁ ଗୋପବନ୍ଧୁଙ୍କ ଛତା ଉଦ୍ଧାର	୨୦-୨୨
୬.	ପେଷପ୍ତାର ଭ୍ରମଣ	୨୨-୨୩
୭.	ବିଜୁ ଉଡ଼ାଜାହାଜକୁ ହାତମାରି ଛୁଇଁଲେ	୨୩-୨୪
୮.	ବ୍ରେକ ନାହିଁ, ଗାଡ଼ି ଚାଲିଛି	୨୪-୨୬
୯.	ନଈକୂଳ ଧାନ ବିଲରେ ବିଜୁ ଗାଡ଼ି ଚଳାଇଲେ	୨୬-୨୭
୧୦.	ବିଜୁବାବୁ ପାଇଲଟ ହେଲେ	୨୭-୩୪
୧୧.	ଓଡ଼ିଶାରେ କର୍ମାନିଯୁକ୍ତି ପାଇଁ ସୁଦେଶୀ ଭାବନା	୩୫-୩୭
୧୨.	ଓଡ଼ିଶା କଂଗ୍ରେସର ନେତୃତ୍ୱ ନେଲେ	୩୭-୩୮
୧୩.	ବିଜୁବାବୁ ହେଲେ ଇଣ୍ଡୋନେସିଆର କୁମିପୁତ୍ର	୩୮-୪୨
୧୪.	ଶିଳ୍ପାନୁଷ୍ଠାନ ଗୁଡ଼ିକ ଦେଇଦେଲେ	୪୨-୪୩
୧୫.	ଶିଳ୍ପ ଓ ଶିକ୍ଷାର ପ୍ରସାର	୪୩-୪୫
୧୬.	ରାଜନୀତିରେ ତାଙ୍କର ସ୍ଥାନ ଓ କୁମିକା	୪୫-୬୫
୧୭.	ବିଜୁବାବୁଙ୍କ ମାତୃତ୍ୱ	୬୫-୬୮
୧୮.	ବନ୍ୟା ଦୁର୍ଗତଙ୍କ ପାଇଁ ବିଜୁବାବୁ ଦେବଦୂତର କାମ କଲେ	୬୯-୭୨
୧୯.	ବିଜୁବାବୁଙ୍କର ହରିଜନ ଆଦିବାସୀ ପ୍ରୀତି	୭୩-୭୭
୨୦.	ମୁକ୍ତ ଅର୍ଥନୀତି ପ୍ରସଙ୍ଗ ଉପରେ ବିଜୁବାବୁଙ୍କ ବିଚାର	୭୭-୮୧
୨୧.	ବସ୍ତିବାସିନ୍ଦାଙ୍କ ପ୍ରତି ବିଜୁବାବୁଙ୍କ ଦରଦ	୮୧-୮୩
୨୨.	ତୃତୀୟ ବିଶ୍ୱଯୁଦ୍ଧର ଆଶଙ୍କା-ବିଜୁବାବୁଙ୍କର ମତ	୮୩-୮୭

୨୩.	ସ୍ବାଧୀନାତା ଆନ୍ଦୋଳନରେ ତାଙ୍କର ଭୂମିକା	୮୭-୧୧୪
୨୪.	ତାଙ୍କ ଜୀବନରେ ଆଉ କେତୋଟି ବୀରୋଚିତ ଘଟଣା ୧୧୪-୧୨୦
୨୫.	ବିଜୁବାବୁଙ୍କର ନୌବାଣିଜ୍ୟ ପ୍ରୀତି ୧୨୦-୧୨୧
୨୬.	ବିଜୁବାବୁଙ୍କର ଇତିହାସ ଜ୍ଞାନ ୧୨୧-୧୩୨
୨୭.	ମହତ୍ତ୍ବାରତରେ ପାଣ୍ଡବମାନଙ୍କର ବନବାସ ପ୍ରସଙ୍ଗ ୧୩୨-୧୩୪
୨୮.	ସାଂପ୍ରଦାୟିକ ସଦ୍‌ଭାବ ଓ ଶାନ୍ତିପୂର୍ଣ୍ଣ ସହାବସ୍ଥାନ ୧୩୪-୧୫୩
୨୯.	ଆମ ସଂବିଧାନ ଓ ବିଜୁବାବୁଙ୍କ ବିଚାର ୧୫୩-୧୬୭
୩୦.	ଜଗନ୍ନାଥ ଭକ୍ତ ବିଜୁ ୧୬୭-୧୭୦
୩୧.	ସେ ଥିଲେ ହୃଦୟବାନ ୧୭୦-୧୭୪
୩୨.	ତାଙ୍କ ରାଜନୈତିକ ଜୀବନରେ ସାମୁଦ୍ରିକ ଝଡ଼ ୧୭୪-୧୮୬
୩୩.	ଯୋଜନାରେ ବିରୋଧାଭାସ ୧୮୬-୧୯୮
୩୪.	ବିଜୁବାବୁଙ୍କର ବାମପ୍ରସ୍ଥ ଜୀବନ ୧୯୮-୧୯୯

ମାଟିର ମୂର୍ତ୍ତିକାର ଓ ଝଡ଼ର ଇଗଲ ବିଜୁ

ପ୍ରାକ୍ କଥନ

୧୯୯୭ ମସିହା ବେଳକୁ ଓଡ଼ିଶାର ସକ୍ରିୟ ରାଜନୀତିରେ ମୋର ୨୨ ବର୍ଷ ପୁରିଯାଇଥିଲା । ଏହି ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ମୁଁ ଓଡ଼ିଶା ବିଧାନ ସଭାକୁ ୫ଥର ନିର୍ବାଚିତ ହୋଇ ସାରିଥିଲି ଏବଂ ଦୁଇଥର କ୍ୟାବିନେଟ୍ ମନ୍ତ୍ରୀ ଭାବରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିଥିଲି । ୨ୟ ଥର ପାଇଁ ବିଜୁବାବୁ ଯେତେବେଳେ ଓଡ଼ିଶାର ମୁଖ୍ୟ ମନ୍ତ୍ରୀ ଥିଲେ, ସେହି ସମୟରେ ମୁଁ ତାଙ୍କ ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳରେ ଜଣେ ମନ୍ତ୍ରୀ ଥିଲି । କୃଷି ଏବଂ ସମବାୟ ବିଭାଗ ମୋ ଦାୟିତ୍ୱରେ ଥିବାରୁ ଓଡ଼ିଶାରେ କୃଷିର ବିକାଶ ପାଇଁ କାମ କରିବାକୁ ମୋତେ ସୁଯୋଗ ମିଳିଥିଲା ଏବଂ ମୋର ସୌଭାଗ୍ୟ ଯେ ୧୯୫୧ ଠାରୁ ୧୯୯୦ ଏବଂ ୧୯୯୫ ଠାରୁ ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କୃଷି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଯାହା ସମ୍ଭବ ହୋଇ ନଥିଲା, ତାହା ସମ୍ଭବ ହୋଇଥିଲା ୧୯୯୦ରୁ ୧୯୯୫ ମଧ୍ୟରେ । ରାଜନୀତି, ଲୋକ ସେବା ଓ ଶାସନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ମୋର ୨୨ ବର୍ଷର ଅନୁଭୂତି ମୋତେ ଦେଶର ଅବସ୍ଥା ସଂପର୍କରେ ବେଶ୍ ପରିଚିତ କରିଥିଲା । ଶାସନ ଓ ପ୍ରଶାସନ ଭିତରେ ଅତ୍ୟଧିକ ଦୁର୍ନୀତି, ଭ୍ରଷ୍ଟାଚାର, ବାହୁବଳ, ଅର୍ଥବଳ, ମିଥ୍ୟା ଓ ପ୍ରଚାରଣା ଫଳରେ ଯୋଜନାର ଫଳ କିପରି ସାଧାରଣ ଲୋକଙ୍କ ପାଖରେ ପହଞ୍ଚି ପାରୁନାହିଁ, ତାହା ମୁଁ ଭାରତର ବହୁ ରାଜ୍ୟରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଭାବରେ ଦେଖି ପାରୁଥିଲି । ସେ ସବୁ ଦୂରାବସ୍ଥାରୁ ଲୋକଙ୍କୁ ଉଦ୍ଧାର କରିବା ପାଇଁ ସରକାରୀ ଓ ବେସରକାରୀ ସ୍ତରରେ ବହୁ ଗବେଷଣା ଲକ୍ଷ ଉପାୟମାନ ସଭା, ସମିତି ଓ ଖବର କାଗଜମାନଙ୍କରେ ପ୍ରକାଶିତ ହେବାରେ ଲାଗିଥାଏ । ଭାରତ ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ନିଯୁକ୍ତ ଶାନ୍ତନୁ କମିଟି ତାଙ୍କ ରିପୋର୍ଟରେ ଯେପରି ପ୍ରାଞ୍ଜଳ ଭାବରେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରିଥିଲେ, ଏସିଆନ୍ ଡ୍ରାମାର ଲେଖକ ଗୁନାର ମିରଡ଼ାଲ ମଧ୍ୟ ସେହିପରି ଟିକିନିଶ୍ ଆଲୋଚନା କରିଥିଲେ । ୧୯୯୮ ମସିହା ଅଗଷ୍ଟ ମାସରେ ନୋବୋଲ ପୁରସ୍କାର ପାଇଥିବା ତାନ୍ତ୍ର ଅମର୍ତ୍ତ୍ୟ ସେନ୍ ମଧ୍ୟ ସେହି ସବୁ କଥା ତାଙ୍କର କଲ୍ୟାଣ ମୂଳକ ଅର୍ଥନୀତିରେ ପରିଷ୍କାର ଭାବରେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରିଥିଲେ । ଦେଶ ସ୍ୱାଧୀନ ହେବାର ୫୦ ବର୍ଷ ପରେ ମଧ୍ୟ ଦେଶର ୬୦ ଭାଗ ଲୋକଙ୍କ ପାଖରେ ଖାଦ୍ୟ, ବସ୍ତ୍ର ଓ ବାସଗୃହ

ପରି ସର୍ବନିମ୍ନ ମୌଳିକ ଆବଶ୍ୟକତା ପହଞ୍ଚି ନାହିଁ ଓ ଶତକଡ଼ା ୫୦ରୁ ଊର୍ଦ୍ଧ୍ବ ଭାଗ ଲୋକ ନିରକ୍ଷର ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି; ଏ କଥା ସବୁଦିନେ ସରକାରୀ ଓ ବେସରକାରୀ ରିପୋର୍ଟ ମାନଙ୍କରୁ ଜଣାଯାଇଥାଏ । ଶାସନର ଏପରି ଚରମ ବିଫଳତା ସାରା ଦେଶକୁ ଘୋଟି ଯାଇଛି । ଏପରି ତୀବ୍ର ଅନୁଭୂତିରୁ ଶାସନକୁ ସଜାଡ଼ିବା ଅସମ୍ଭବ ବୋଲି ଭାବି ମନ୍ତ୍ରୀତ୍ବରୁ ଇସ୍ତଫା ଦେଇଦେଲି ଓ ପରେ କ୍ଷୁଧିତ ଖାରବେଳ ନାମରେ ଏକ ବହି ଲେଖିଲି । ପ୍ରଚଳିତ ଶାସନ ବ୍ୟବସ୍ଥା ସାରା ଦେଶକୁ କିପରି ଘୋଟି ଚାଲିଛି, ତାହାର ଅନେକ ଉଦାହରଣ ଦେଇ ଏହି ବହିଟି ଲେଖୁଥିଲି, ମାତ୍ର ରାଜନୀତି କ୍ଷେତ୍ରରେ ମୋର କେତେକ ଜଣାଶୁଣା ଶତ୍ରୁ ଏହାକୁ କଦର୍ଥ କରି ବିଚ୍ଛୁବାରୁକ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଲେଖାଯାଇଛି ବୋଲି ପ୍ରଚାର କରି ବୁଲିଲେ । ସେମାନେ ଏପରି ପ୍ରଚାର କରିବା ସ୍ବାଭାବିକ । କାରଣ ଅଳ୍ପ ଲୋକଙ୍କୁ ଛାଡ଼ିଦେଲେ, ଦେଶର ଅବସ୍ଥା ବିଷୟରେ ଚିନ୍ତା କରିବା ପାଇଁ ଶକ୍ତି ନଥିବା ଲୋକଙ୍କର ସଂଖ୍ୟା ରାଜନୀତିର ବେଶି । ସେମାନେ ମିଥ୍ୟା, ପ୍ରଚାରଣା, ଦୁର୍ନୀତି ଗ୍ରହଣାର ଏବଂ ନେତାଙ୍କ ପାଖରେ ସ୍ବାବକତା କରି ନିଜର ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ସ୍ବାର୍ଥ ହାସଲ ପାଇଁ ଅଧିକ ଯତ୍ନଶୀଳ । ତେଣୁ ସେମାନଙ୍କର ଅପପ୍ରଚାର କୌଣସି ମୂଲ୍ୟବୋଧକୁ ମଳିନ କରି ପାରିବ ନାହିଁ କିମ୍ବା ସେମାନଙ୍କ ଠାରୁ ଦେଶ କିଛି ମହତ୍ତର କଥା ଆଶା କରି ପାରିବ ନାହିଁ ।

ପ୍ରକୃତ ପକ୍ଷରେ ୧୯୯୩-୯୪ ମସିହା ବେଳକୁ ବିଚ୍ଛୁବାରୁ ପରିଶତ ବୟସରେ ପହଞ୍ଚି ଯାଇଥିଲେ । ସେତେବେଳକୁ ତାଙ୍କର ବୟସ ୭୮ ବର୍ଷ ହୋଇଥିଲା । ଓଡ଼ିଶାର ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ସାମାଜିକ ଓ ଆର୍ଥିକ ବିକାଶ ପାଇଁ ଯଦିଓ ତାଙ୍କ ଠାରେ ଯୁବକ ସୁଲଭ କର୍ମ ପ୍ରବଣତା ଅକ୍ଷୁର୍ଣ୍ଣ ରହିଥିଲା, ତଥାପି ତାଙ୍କର କେତେଜଣ ଅନୁଗତ ତାଙ୍କର ଉତ୍ତରାଧିକାରୀ ଭାବରେ ଧର୍ତ୍ତାଘନଙ୍କୁ ନିଜ ଅଭିଆତରେ ରଖିବା ପାଇଁ ହୀନ ଉଦ୍ୟମ କରିଥିଲେ । ଓଡ଼ିଶାରେ ୧୯୯୦ ରୁ ୧୯୯୫ ମଧ୍ୟରେ ତାଙ୍କର ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀତ୍ବ ସମୟରେ ମନ୍ତ୍ରୀ ମଣ୍ଡଳରେ କେତେକ ମନ୍ତ୍ରୀ ତାଙ୍କ ପାଖରେ କେତେକ ଅଭିସନ୍ଧିମୂଳକ ସ୍ବାବକତା କରି କ୍ଷମତାର ଅପବ୍ୟବହାର ଦ୍ବାରା ବିପୁଳ ପରିମାଣରେ ଅର୍ଥ ଠୁଳ କଲେ । ବିଚ୍ଛୁବାରୁ ତାଙ୍କର ଏହି ପରିଶତ ବୟସରେ ସେମାନଙ୍କୁ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରି ପାରିଲେ ନାହିଁ । ମାତ୍ର ଲୋକଙ୍କୁ ଏ ସବୁ ଅଛପା ରହିଲା ନାହିଁ । ଫଳରେ ସରକାର ପ୍ରତି ଲୋକଙ୍କର ଆସ୍ଥା କମିଗଲା ଏବଂ ଏହି କାରଣରୁ ୧୯୯୫ ମସିହା ନିର୍ବାଚନରେ ସେ ଆଉ ସରକାର ଗଠନ କରିପାରିଲେ ନାହିଁ । ସେହିପରି ୧୯୯୬ ମସିହାରେ ସେ

ପାଲିଆମେଣ୍ଟକୁ ନିର୍ବାଚିତ ହେଲେ ମଧ୍ୟ, ଷଡ଼ଯନ୍ତ୍ର ଓ ଅପପ୍ରଚାର କରି ତାଙ୍କୁ କେନ୍ଦ୍ରରେ ମନ୍ତ୍ରୀ କରାଇ ଦେଲେ ନାହିଁ । ମୋ ଜାଣିବାରେ ବିଜୁବାବୁ ଏହି ସମୟରେ ନିଜର ଏହି ଅନୁଗତ ମାନଙ୍କର ବିଶ୍ୱାସଯାତକତା ଓ ଷଡ଼ଯନ୍ତ୍ର ଦ୍ୱାରା ଜୀବନର ସବୁଠାରୁ ବେଶି ଅପମାନିତ ଅନୁଭବ କରିଥିଲେ ।

୧୯୭୦ ମସିହାରୁ କଂଗ୍ରେସଦଳ ଠାରୁ ଅଲଗା ହୋଇ ଓଡ଼ିଶାରେ ପ୍ରଗତି ଦଳ ଓ ଉତ୍କଳ କଂଗ୍ରେସ ନାମରେ ଆଞ୍ଚଳିକ ଦଳ ଗଠନ କରିବା ଠାରୁ ମଝିରେ ଅଳ୍ପ କେତେ ମାସକୁ ଛାଡ଼ିଦେଲେ ମୁଁ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତାଙ୍କ ଦଳ ସହିତ ଓ ପରେ ତାଙ୍କ ପୁଅ ନବୀନ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱରେ ଗଠିତ ବିଜୁଜନତା ଦଳରେ ରହି ଆସିଛି । ତେଣୁ ଦୀର୍ଘ ଦିନ ଧରି ତାଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱରେ କାମ କରିବାର ସୁଯୋଗ ମିଳିଥିବାରୁ ତାଙ୍କ ସଂପର୍କରେ ବହୁକଥା ଜାଣିବାର ଅବକାଶ ମୋତେ ମିଳିଛି । ସେହି ଅନୁଭୂତିକୁ ପୁଞ୍ଜିକରି ତାଙ୍କର ଆଗାମୀ ୧୯୯୯ ମସିହା ଏପ୍ରିଲ ମାସ ୧୭ ତାରିଖରେ ପଡୁଥିବା ଶ୍ରୀଜ ବାର୍ଷିକ ଉପଲକ୍ଷେ ଏହି କ୍ଷୁଦ୍ର ପୁସ୍ତକଟି ରଚନା କରିଛି । ସେ ଆଜି ଆମ ପାଖରେ ନାହାନ୍ତି । ୧୯୯୭ ମସିହା ଏପ୍ରିଲମାସ ୧୭ ତାରିଖ ଠାରୁ ସେ ସ୍ୱର୍ଗବାସ କଲେଣି । ତାଙ୍କ ସଂପର୍କରେ ଆଜି ଏ ବହିଟି ଲେଖିବାର ଏକ ମାତ୍ର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ହେଉଛି, ବିଜୁବାବୁ ଜଣେ ପ୍ରବୀଣ ରାଜନେତା, ଦକ୍ଷ ଶାସକ, ପ୍ରଚଣ୍ଡ ପ୍ରତିଭାବାନ, ଦୁଃସାହସୀ, କର୍ମବୀର, ଦେଶଭକ୍ତ ତଥା ଗରୀବ ଜନସାଧାରଣଙ୍କର ଦରଦୀ ବନ୍ଧୁ ଭାବରେ କେତେ ମହାନ ଥିଲେ ତାହା ଓଡ଼ିଶାର ଆଗାମୀ ବଂଶଧରମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଲିପିବଦ୍ଧ କରି ରଖିବା । ତାଙ୍କ ଦେହାନ୍ତ ବେଳେ ଓଡ଼ିଶାର ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଜାନକୀ ବଲ୍ଲଭ ପଟ୍ଟନାୟକ କହିଥିଲେ, “ବିଜୁବାବୁ ଥିଲେ ମାଟିର ମୂର୍ତ୍ତିକାର ଓ ଝଡ଼ର ଭଗଳ ।”

ଜତିହାସରେ ଏହା ଏକ ବିଡ଼ମ୍ବନା ଯେ ଖ୍ରୀଷ୍ଟପୂର୍ବ ପ୍ରଥମ ଶତାବ୍ଦୀ ଅର୍ଥାତ୍ ସମ୍ରାଟ ଖାରବେଳଙ୍କ ଠାରୁ ଷୋଡ଼ଶ ଶତାବ୍ଦୀରେ ସୂର୍ଯ୍ୟବଂଶର ପତନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଯେଉଁ ଓଡ଼ିଶା ସାରା ଭାରତରେ ସାମରିକ ଶକ୍ତି, କୃଷି, ବାଣିଜ୍ୟ, ଶିଳ୍ପ ଓ ଭାଷ୍ୟାୟ ଶ୍ରେତ୍ରରେ ଏକ ଅତ୍ୟନ୍ତ ବିଭବଶାଳୀ ରାଜ୍ୟ ଭାବରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଅର୍ଜନ କରିଥିଲା, ତାହା ସୂର୍ଯ୍ୟବଂଶର ପତନ ସହିତ ଏକ ଦରିଦ୍ର ଓ ହୀନବାୟୀ ରାଜ୍ୟରେ ପରିଣତ ହୋଇଗଲା । ଐତିହାସିକ ମାନଙ୍କ ମତ ଅନୁସାରେ ଷୋଡ଼ଶ ଶତାବ୍ଦୀ ଠାରୁ ଉନବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବୈଦେଶିକ ଶକ୍ତିମାନଙ୍କର ବାରମ୍ବାର ଆକ୍ରମଣ ଫଳରେ ଓଡ଼ିଶାର ସ୍ୱାଭିମାନ, ତାର ସାମରିକ ଶକ୍ତି, କୃଷି ବାଣିଜ୍ୟ, ଶିଳ୍ପ ଓ ଭାଷ୍ୟାୟ, ସବୁ କିଛି ଧ୍ୱଂସ

ବିଧି ହୋଇଗଲା । ଖାରବେଳଙ୍କ ଶାସନ କାଳରେ ଦକ୍ଷିଣପୂର୍ବ ଏସିଆର ଅଧିକାଂଶ ଦେଶ ସହିତ ନୌବାଣିଜ୍ୟ ଦ୍ଵାରା ଓଡ଼ିଶା ବିପୁଳ ବିଭବର ଅଧିକାରୀ ହୋଇଥିଲା ଏବଂ ଏହାର ନାମ ସେତେବେଳେ ଥିଲା କଳିଙ୍ଗ । ଏପରିକି ଓଡ଼ିଆମାନେ ସମ୍ରାଟ ଖାରବେଳଙ୍କ ନେତୃତ୍ଵରେ ସୁଦୂର ମଗଧକୁ ପରାସ୍ତ କରି ପ୍ରତିଶୋଧ ନେବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ହୃତ ଗୌରବକୁ ଫେରାଇ ଆଣିଥିଲେ ଏବଂ ଦକ୍ଷିଣରେ ପାଣ୍ଡ୍ୟ ରାଜ୍ୟ ଠାରୁ ଉତ୍ତରରେ ମଥୁରା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସାମ୍ରାଜ୍ୟ ବିସ୍ତାର କରିଥିଲେ । ଦୁର୍ଭିକ୍ଷ ଓଡ଼ିଆ ସେନାର ଅସୀମ ବୀରତ୍ଵ ଦେଖି ଭାରତର ବହୁ ରାଜା ଉତ୍ତରେ ପ୍ରମାଦ ଗଣ୍ଠିଥିଲେ । ଓଡ଼ିଆମାନଙ୍କର ପ୍ରବଳ ଆକ୍ରମଣରୁ ନିଜକୁ ରକ୍ଷା କରିବା ପାଇଁ ମଧ୍ୟ ଭାରତର ନାଗ ରାଜା ବିପୁଳ ଧନରତ୍ନ ଉପହାର ଦେଇ ଖାରବେଳଙ୍କ ସହିତ ବନ୍ଧୁତା କାମନା କରିଥିଲେ । ଏପରିକି ଦକ୍ଷିଣରେ ଚୋଳ, ପାଣ୍ଡ୍ୟ, ସତ୍ୟପୁତ୍ର, କେରଳପୁତ୍ର ଓ ତାମ୍ରପର୍ଣ୍ଣ ପରି ସମ୍ବଳିତ ରାଜଶକ୍ତିମାନଙ୍କୁ ପରାସ୍ତ କରି ଖାରବେଳ ସାରା ଭାରତର ରାଜ୍ୟମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଭୟ ଓ ଆତଙ୍କର କାରଣ ହୋଇଥିଲେ । ଖାରବେଳଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁ ପରେ ଯଦିଓ ଦୀର୍ଘ ସାତଶହ ବର୍ଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଓଡ଼ିଶା ଭାରତର ବହୁ ରାଜାଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ଶାସିତ ହୋଇ ବହୁ ପରିମାଣରେ ନିଜର ବଳବୀର୍ଯ୍ୟ ହରାଇଥିଲା, ତଥାପି ସପ୍ତମ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦର ମଧ୍ୟ ଭାଗରେ ହର୍ଷବର୍ଦ୍ଧନଙ୍କ ରାଜୁତି କାଳରେ, ଓଡ଼ିଶା ଭ୍ରମଣ କରିଥିବା ଚୀନ୍ ପରିବ୍ରାଜକ ହୁଏନ୍ସାଙ୍ଗଙ୍କ ବିବରଣୀରୁ ଜଣାଯାଏ ଯେ ଓଡ଼ିଶା କେତେବେଳେ ଉଦ୍ର, କେତେବେଳେ କଂଗୋଦ, କେତେବେଳେ କଳିଙ୍ଗ ଅବା କେତେବେଳେ ତୋଷାଳୀ ନାମ ବହନ କରି ଧନଧାନ୍ୟ ଗୋପଲକ୍ଷ୍ମୀରେ ବିଭବପୂର୍ଣ୍ଣ ଥିଲା ଏବଂ ଏହାର ଅଧିବାସୀମାନେ ଦୁର୍ଭିକ୍ଷ ଯୋଦ୍ଧା, ସ୍ଵର୍ଷବାଦୀ ଓ ସ୍ଵାଭିମାନୀ ଥିଲେ ।

ଚେଦି ରାଜବଂଶ ପତନର ପ୍ରାୟ ସାତ ଶହ ବର୍ଷ ପରେ, ଅର୍ଥାତ ଅଷ୍ଟମ ଶତାବ୍ଦିର ପ୍ରଥମ ଭାଗରେ, ଭାରତର ରାଜନୈତିକ ଦୃଶ୍ୟପଟରେ, ଭୌମକର ରାଜବଂଶର ନେତୃତ୍ଵରେ ଓଡ଼ିଶା ପୁଣି ଏକ ଦୁର୍ବାର ରାଜଶକ୍ତି ଭାବରେ ଉଦ୍ଭା ହେଲା । ସେ ସମୟରେ ଓଡ଼ିଶାର ରାଜଧାନୀ ଥିଲା ଯାଜପୁର ଏବଂ ଭୌମକର ବଂଶର ସାମ୍ରାଜ୍ୟ କୋଶଳ ସମେତ ମଧ୍ୟ ପ୍ରଦେଶ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବିସ୍ତୃତ ଥିଲା । ଏହି ସମୟରେ ମଧ୍ୟ ଓଡ଼ିଶା ସିଂହଳ ଓ ଚୀନ୍ ସମେତ ଦକ୍ଷିଣପୂର୍ବ ଏସିଆର ଅଧିକାଂଶ ଦେଶ ସହିତ ନୌ-ବାଣିଜ୍ୟର ପ୍ରସାର କରି ନିଜର ବୀରତ୍ଵ ପ୍ରତିପାଦନ କରିବା ସହିତ ବିପୁଳ ବିଭବର ଅଧିକାରୀ ହୋଇଥିଲା । ଭୌମକର ସାମ୍ରାଜ୍ୟର ନାମ ଥିଲା ତୋଷାଳୀ ଏବଂ ବଙ୍ଗଳାର ପାଳ ରାଜବଂଶର ନିଅପତ୍ରରୁ ଏହାର ନାମ ଉତ୍କଳ ଥିବାର

ଜଣାଯାଏ । କେବଳ ଯେ ନୌବାଣିଜ୍ୟ ଓ ସାମରିକ ଶକ୍ତିରେ ତୋଷାଳୀ ବା ଉତ୍କଳ ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ବିସ୍ତାର କରିଥିଲା ତା ନୁହେଁ, କୃଷି, ବୟନ ଶିଳ୍ପ, ପଥର ଶିଳ୍ପ, ଧାତୁ ଶିଳ୍ପ, କାଠ ଶିଳ୍ପ, ହାତୀ ଦାନ୍ତର କାରୁକାର୍ଯ୍ୟ, ପ୍ରସାଧାନ ସାମଗ୍ରୀ ଏବଂ ସୁନା ରୂପା, ହୀରା, ନୀଳା, ମୋତି, ମାଣିକ୍ୟର ଅପୂର୍ବ ଶିଳ୍ପ ସମ୍ଭାରରେ ମଧ୍ୟ ତାହା ଥିଲା ବିଶ୍ୱରେ ବିସ୍ମୟ । ଏହା ଛଡ଼ା ଭୌମକର ରାଜବଂଶର ଶିକ୍ଷା ଓ ସଂସ୍କୃତି ପ୍ରତି ପ୍ରଗାଢ଼ ଶ୍ରଦ୍ଧା ଥିବାରୁ ଏହି ବଂଶର ରାଜା ପ୍ରଥମ ଶିବକର ଦେବ ବୌଦ୍ଧ ସନ୍ନ୍ୟାସୀ ପ୍ରାଞ୍ଜଳୁ ଓଡ଼ିଶାରୁ ଚୀନକୁ ଯିବାପାଇଁ ଯେ ସଂସ୍କୃତରେ ରଚିତ ବୌଦ୍ଧ ଦର୍ଶନ ଶାସ୍ତ୍ର ଗଣ୍ଡବ୍ୟୁତ୍କୁ ଭାଷାନ୍ତର କରିବା ପାଇଁ ଏବଂ ପୁଷ୍ପଗିରୀ, ରତ୍ନଗିରି, ଲଳିତଗିରି, ଉଦୟଗିରି, ଖଡ଼ିପଦା, କୁପାରୀ, ଚୌରାଶୀ ଓ ଜୟରାମପୁର ଠାରେ ଅସଂଖ୍ୟ ବୌଦ୍ଧ ବିହାର ନିର୍ମାଣ କରି ଭୌମକର ବଂଶର ରାଜାମାନେ ଧର୍ମର ବିପ୍ଳବ ପ୍ରସାର କରିଥିଲେ । ସବୁ ଧର୍ମ ପ୍ରତି ଭୌମକର ବଂଶର ରାଜାମାନେ ସମ୍ମାନ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରୁଥିଲେ ଏବଂ ପରେ ସେହି ବଂଶର କେତେକ ରାଜା ଓ ରାଣୀ ଶୈବ, ଶାକ୍ତ ଓ ବୈଷ୍ଣବ ଧର୍ମ ଗ୍ରହଣ କରି ଯାଜପୁର ଓ ଭୁବନେଶ୍ୱର ଇତ୍ୟାଦି ଓଡ଼ିଶାର ବହୁ ସ୍ଥାନରେ ବୈତାଳ, ମେହିନୀ, ଶିଶିରେଶ୍ୱର, ମାର୍କଣ୍ଡେଶ୍ୱର, ତଳେଶ୍ୱର, ସ୍ୱସ୍ତକଳେଶ୍ୱର ଇତ୍ୟାଦି ବହୁ ମନ୍ଦିର ନିର୍ମାଣ କରିଥିଲେ ।

ଏହାପରେ ଦଶମ ଶତାବ୍ଦିର ମଧ୍ୟ ଭାଗ ବେଳକୁ ଭୌମକର ରାଜବଂଶର ପତନ ଘଟିଲା ଏବଂ ସୋମବଂଶର ଅଭ୍ୟୁଦୟ ହେଲା । ଏହି ବଂଶ ନବମ ଶତାବ୍ଦିର ମଧ୍ୟ ଭାଗରୁ ଦ୍ୱାଦଶ ଶତାବ୍ଦିର ପ୍ରଥମ ଭାଗ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଓଡ଼ିଶାକୁ ଶାସନ କଲେ ଏବଂ ସେମାନଙ୍କ ଶାସନ କାଳରେ ଓଡ଼ିଶା ଆହୁରି ଅଧିକ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ହୋଇ ଉଠିଲା । ଏହି ବଂଶର ରାଜାମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଜନ୍ମେଜୟ-୧, ଯଜାତି, ଭୀମରଥ, ଧର୍ମରଥ, ଜନ୍ମରଥ, ଯଜାତି-୨, ଉଦ୍ୟତ କେଶରୀ-୧, ଜନ୍ମେଜୟ-୨, ପୁରଞ୍ଜୟ ଓ କର୍ଣ୍ଣଦେବ ଥିଲେ ପ୍ରଧାନ । ଏହି ବଂଶର ରାଜୁତି ସମୟରେ ଓଡ଼ିଶା ସାମ୍ରାଜ୍ୟରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ଥିଲା ବଙ୍ଗଳାର ମେଦିନପୁର ଅଞ୍ଚଳ । ନିଜର ବାହୁବଳରେ ସାରା ଓଡ଼ିଶାକୁ ସେମାନେ ସଂଗଠିତ କରି ୧୫୦ ବର୍ଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଦକ୍ଷତା ଓ ବୀରତ୍ୱର ସହ ଶାସନ କଲେ । ପଦାତିକ, ଅଶ୍ୱାରୋହୀ ଏବଂ ଗଜାରୋହୀ ମାନଙ୍କର ଏକ ବିଶାଳ ସେନା ବାହିନୀ ଥିଲା ସେମାନଙ୍କର । ଏହି ସମୟରେ ବି ଓଡ଼ିଶା ଥିଲା ଅତ୍ୟନ୍ତ ବିଭବଶାଳୀ ଏବଂ ଅତ୍ୟଧିକ ଧର୍ମାନୁରକ୍ତି ହେତୁ ସେମାନେ ନିର୍ମାଣ କରିଥିଲେ ଭୁବନେଶ୍ୱର ଠାରେ ବ୍ରହ୍ମେଶ୍ୱର ମନ୍ଦିର, ମୁକ୍ତେଶ୍ୱର ମନ୍ଦିର । ଭାଷା ଓ ସାହିତ୍ୟ ପ୍ରତି ମଧ୍ୟ ସେମାନଙ୍କର ଥିଲା ପ୍ରଗାଢ଼ ଅନୁରକ୍ତି । ଏହି ସୋମବଂଶୀ ରାଜାମାନଙ୍କ ସମୟରେ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାକୁ

ସମୃଦ୍ଧ କରିବା ପାଇଁ ବିଶେଷ ଉଦ୍ୟମ ହୋଇଥିଲା ଏବଂ ବେଦ, ବେଦାନ୍ତ, ସ୍ମୃତି, ପୁରାଣ, ଶରୀର ବିଜ୍ଞାନ, ଜ୍ୟୋତିର୍ବିଜ୍ଞାନ, ଅର୍ଥ ଶାସ୍ତ୍ର, ବ୍ୟାକରଣ, କାବ୍ୟ, ଇତିହାସ, ରାଜନୀତି ବିଜ୍ଞାନ ଏବଂ ତର୍କ ଶାସ୍ତ୍ରର ବ୍ୟାପକ ପ୍ରସାର ପାଇଁ ବିପୁଳ ଅର୍ଥ ବ୍ୟୟ କରୁଥିଲେ ।

ଯଦିଓ ଏହି ବଂଶର ଶେଷ ରାଜା କର୍ଣ୍ଣଦେବଙ୍କ ବେଳକୁ ବ୍ରହ୍ମାଚାର, ସଂଯୋଗ ପ୍ରିତି, ବିଳାସ ଏବଂ ଗଣିକା ପ୍ରଥା ବ୍ୟାପିଯିବାରୁ, ରାଜଶକ୍ତି ଦୁର୍ବଳ ହୋଇ ପଡ଼ିଲା, ତଥାପି କୃଷି, ନୌବାଣିଜ୍ୟ ଓ ଶିଳ୍ପର ପ୍ରସାର ଅକ୍ଷୁର୍ଣ୍ଣ ରହିଥିଲା ଏବଂ ଓଡ଼ିଶା ପ୍ରାଚୂର୍ଯ୍ୟ ଓ ବିଭବରେ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ଥିଲା । କାରଣ, ରାଜଶକ୍ତି ଦୁର୍ବଳ ହୋଇପଡ଼ିଲେ ମଧ୍ୟ ଜୌମକର ବଂଶଠାରୁ ସୋମବଂଶ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଯେଉଁ ସଂସ୍କୃତି ସଂପନ୍ନ ଓ କର୍ମପ୍ରବଣ ପରିବେଶ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥିଲା ତାହା ଓଡ଼ିଆ ଜାତିର ଦେଶପ୍ରୀତି, ଓ ସ୍ବାଭିମାନକୁ ବଞ୍ଚାଇ ରଖୁଥିଲା । ମାତ୍ର ଶେଷ ରାଜା କର୍ଣ୍ଣଦେବଙ୍କ ସମୟରେ ମାତୃଜାତିର ସମ୍ମାନକୁ ଲୁଣ୍ଠନ କରାଯିବାରୁ, ଦେବଦାସୀ ପ୍ରଥାର ବହୁଳ ପ୍ରସାର ଘଟିବାରୁ ଏବଂ ନିଜେ କର୍ଣ୍ଣଦେବ କର୍ମୁରଶ୍ରୀ ନାମ୍ନୀ ଜଣେ ଦେବଦାସୀଙ୍କର କନ୍ୟାକୁ ବିବାହ କରିବାରୁ ଦେଶଭକ୍ତ ପ୍ରଜାଓ ସାମନ୍ତମାନେ ବିଦ୍ରୋହ କଲେ ଏବଂ ଦକ୍ଷିଣରେ ଗଙ୍ଗବଂଶର କଳିଙ୍ଗ ରାଜା ଚୋଡ଼ଗଙ୍ଗ ଦେବଙ୍କୁ ସାହାଯ୍ୟ କରି ସୋମବଂଶର ପତନ ଘଟାଇଲେ ଏବଂ ଓଡ଼ିଶାରେ ଗଙ୍ଗବଂଶର ପ୍ରତିଷ୍ଠା କଲେ ।

ସୋମବଂଶ ତୁଳନାରେ ଗଙ୍ଗବଂଶର ଶାସନ କାଳ ଥିଲା ଅତ୍ୟନ୍ତ ସମସ୍ୟା ବହୁଳ । କାରଣ ଏହି ସମୟରେ ପଠାଣ ଓ ମୋଗଲମାନଙ୍କର ବାରମ୍ବାର ଆକ୍ରମଣର ସମ୍ମୁଖୀନ ହୋଇଛି ଓଡ଼ିଶା । ମାତ୍ର ଯେଉଁ ଓଡ଼ିଆମାନେ ସୋମବଂଶର ଶେଷ ରାଜାଙ୍କର ଅପକର୍ମର ବିରୋଧ କରି ଶାସନର ପତନ ଘଟାଇଥିଲେ, ସେମାନେ ସଂଯମ, ଶୃଙ୍ଖଳା, କର୍ତ୍ତବ୍ୟନିଷ୍ଠା, ସ୍ବାଭିମାନ ଓ ଦେଶପ୍ରୀତିରେ ଉଦ୍‌ବୁଦ୍ଧ ହୋଇ ସାରା ଓଡ଼ିଶାକୁ ସୁସଂଗଠିତ କରି ଗଙ୍ଗ ବଂଶର ରାଜାମାନଙ୍କୁ ପୂର୍ଣ୍ଣପ୍ରାଣରେ ସହଯୋଗ କଲେ । ଚାହୁଁ ଚାହୁଁ ସମଗ୍ର ରାଜ୍ୟରେ ବିପୁଳ ଉତ୍ସାହର ଏକ ବାତାବରଣ ସୃଷ୍ଟିହେଲା ଏବଂ ଲୋକ ସମର୍ଥନରେ ବଳିଆନ ହୋଇ ଗଙ୍ଗବଂଶର ରାଜାମାନେ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଶକ୍ତିରେ ଦୁର୍ବାର ହୋଇ ଉଠିଲେ । ଫଳରେ ଚୋଡ଼ଗଙ୍ଗଦେବଙ୍କ ଠାରୁ ଭାନୁଗଙ୍ଗଦେବଙ୍କ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଦୀର୍ଘ ୩୫୮ ବର୍ଷ କାଳ ଅର୍ଥାତ୍ ୧୪୩୫ ମସିହା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଗଙ୍ଗବଂଶର ରାଜାମାନେ ନିରବଚ୍ଛିନ୍ନ ଶାସନ କଲେ । ଲୋକଙ୍କର ବିପୁଳ ସମର୍ଥନ ପାଇ ଚୋଡ଼ଗଙ୍ଗଦେବ,

ସୋମବଂଶୀ ରାଜା କର୍ଣ୍ଣଦେବଙ୍କର ପ୍ରଧାନ ସେନାପତି ବାସୁଦେବଙ୍କ ସାହାଯ୍ୟରେ କର୍ଣ୍ଣଦେବଙ୍କୁ ପରାସ୍ତ କଲେ ଏବଂ ଆନ୍ଧ୍ର ପ୍ରଦେଶର ଶ୍ରୀକାକୁଳମ୍ ଜିଲ୍ଲାରେ ମୁଖ୍ୟଲିଙ୍ଗମ୍ ବା କଳିଙ୍ଗ ନଗର ଠାରେ ଅବସ୍ଥିତ ତାଙ୍କର ରାଜଧାନୀକୁ କଟକକୁ ଉଠାଇ ଆଣି ଯାଜପୁର (ଅମରାବତୀ), ଚୌଦ୍ୱାର, କଟକ ଏବଂ ଶାରଙ୍ଗଗଡ଼(ବାରଙ୍ଗରେ) ଦୁର୍ଗମାନ ନିର୍ମାଣ କଲେ ।

ଅସୀମ ବୀରତ୍ୱ ବଳରେ ସେ ତାଙ୍କର ସାମ୍ରାଜ୍ୟକୁ ବିସ୍ତାର କଲେ ଦକ୍ଷିଣରେ ଗୋଦାବରୀ ଠାରୁ ଉତ୍ତରରେ ଗଙ୍ଗା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ । ଶ୍ରୀ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କୁ ରାଷ୍ଟ୍ର ଦେବତା ଭାବରେ ଘୋଷଣା କରିବା ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ସେ ନିଜକୁ ପରମ ବୈଷ୍ଣବ ଭାବରେ ଘୋଷଣା କରି ସାରା ଓଡ଼ିଶାରେ ଭକ୍ତି ଏବଂ ଶ୍ରଦ୍ଧାର ପାତ୍ର ହୋଇଗଲେ । ଏହାପର ପୁରୀଠାରେ ଆଗରୁ ଥିବା ପୁରୁଷୋତ୍ତମ - ନରସିଂହ ମନ୍ଦିରର କଳେବର ବୃଦ୍ଧି କରି ସେ ବର୍ତ୍ତମାନର ଶ୍ରୀକ୍ଷେତ୍ରର ବଡ଼ ଦେଉଳକୁ ନିର୍ମାଣ କଲେ । ଏ ସବୁ କଥା ଆଜି ମଧ୍ୟ ଭୁବନେଶ୍ୱରର ଅନନ୍ତ ବାସୁଦେବ ମନ୍ଦିର ଗାତ୍ରରେ ଖୋଦିତ ଶିଳାଲିପି ଓ ମାଦଳା ପାଞ୍ଜିରୁ ଜଣାପଡ଼େ । ଉତ୍କଳକୁ ପରାସ୍ତ କରି ସେ ପାଇଥିଲେ ୧୦୦୦ ଯୁଦ୍ଧ ହସ୍ତୀ ଓ ୧୦,୦୦୦ ଯୁଦ୍ଧ ଅଶ୍ୱ । ପୁରୀ ଠାରେ ଜଗନ୍ନାଥ ମନ୍ଦିର ବ୍ୟତୀତ ସେ ଆନ୍ଧ୍ରପ୍ରଦେଶର ମୁଖଲିଙ୍ଗମ୍ ଓ ସୀମାତଳମ୍ ଠାରେ ନିର୍ମାଣ କରିଥିଲେ ବିଷ୍ଣୁ ମନ୍ଦିର ଏବଂ ଭୁବନେଶ୍ୱର ଠାରେ ବର୍ତ୍ତମାନ ଥିବା କୌଶଲ୍ୟାଗଙ୍ଗ ହେଉଛି ତାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ନିର୍ମିତ କୃତ୍ରିମ ହ୍ରଦ । ଚୋଡ଼ଗଙ୍ଗ ଦେବଙ୍କ ପୁତ୍ର ରାଘବଙ୍କର ସମସାମୟିକ ହେଉଛନ୍ତି ପ୍ରସିଦ୍ଧ କବି ଜୟଦେବ ।

୧୧୯୮ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦରେ ଦ୍ୱିତୀୟ ଅନଙ୍ଗ ଭୀମଦେବଙ୍କ ପୁତ୍ର ରାଜ ରାଜଦେବ ତୃତୀୟ ସିଂହାସନ ଆରୋହଣ କଲେ । ଏହାଙ୍କ ସମୟରେହିଁ ଓଡ଼ିଶା ପ୍ରଥମ ଥର ପାଇଁ ମୁସଲମାନ ଆକ୍ରମଣର ସମ୍ମୁଖୀ ହୋଇଥିଲା । ମାତ୍ର ରାଜରାଜ ଦେବ ତୃତୀୟଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱରେ ଓଡ଼ିଆ ବୀରମାନେ ଅସୀମ ସାହସର ସହିତ ସେହି ମୁସଲମାନ ଆକ୍ରମଣକୁ ପ୍ରତିହତ କରି ଅକ୍ଷୟ କାର୍ତ୍ତି ଅର୍ଜନ କରିଥିଲେ । ରାଜରାଜ ଦେବ ତୃତୀୟଙ୍କ ପୁତ୍ର ତୃତୀୟ ଅନଙ୍ଗ ଭୀମଦେବ ୧୨୧୧ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦରେ ସିଂହାସନ ଆରୋହଣ କଲାବେଳକୁ ବଙ୍ଗଳାରୁ ପ୍ରବଳମୁସଲମାନ ଆକ୍ରମଣ ଆଶଙ୍କାରେ ଓଡ଼ିଶା ଆତଙ୍କିତ ଥିଲା । ଏହା ଛଡ଼ା ଦକ୍ଷିଣରେ କାଳହୁରୀ ରାଜବଂଶର ବାରମ୍ବାର ଆକ୍ରମଣ ମଧ୍ୟ ଓଡ଼ିଶାକୁ ଅସ୍ଥିର କରୁଥିଲା । ମାତ୍ର ତୃତୀୟ ଅନଙ୍ଗ ଭୀମ ଦେବଙ୍କର ଓଡ଼ିଆ ପ୍ରଧାନ

ସେନାପତି ବିଷ୍ଣୁ ଅସୀମ ବୀରତ୍ବ ବଳରେ କାଳତୁରୀ ଏବଂ ମୁସଲମାନ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଯୁଦ୍ଧ କରିବା ପାଇଁ ରାଜାଙ୍କୁ ଅଭୟବାଣୀ ଦେଇ ଉତ୍ସାହିତ କଲେ । ଯୁଦ୍ଧ ହେଲା । ଦୁର୍ଦ୍ଦଶ ଓଡ଼ିଆ ସେନାର ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଆକ୍ରମଣରେ ପ୍ରଥମେ କାଳତୁରୀ ଏବଂ ପରେ ବଙ୍ଗଳାର ମୁସଲମାନ ସେନା ବାହିନୀ ଶୋଚନୀୟ ଭାବେ ପରସ୍ତ ହେଲେ । ଏ କଥା ଏବେ ବି ମାଦଳା ପାଞ୍ଜିରୁ ଜଣାପଡ଼େ । ଏକଥା ମଧ୍ୟ ସତ୍ୟ ଯେ ସେ ଦକ୍ଷିଣରେ କୃଷ୍ଣା ନଦୀ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ନିଜର ସାମ୍ରାଜ୍ୟକୁ ବିସ୍ତାର କରିଥିଲେ ଏବଂ ଦାକ୍ଷିଣାତ୍ୟ ଅଭିଯାନ ସମୟରେ କାହ୍ନୁପୁରକୁ ଅବରୋଧ କରି ଆତଙ୍କ ସୃଷ୍ଟି କରିଥିଲେ ।

ଅନଙ୍ଗ ଭୀମଦେବ ତୃତୀୟଙ୍କ ପରେ ତାଙ୍କ ପୁତ୍ର ନରସିଂହଦେବ-୧, ୧୨୩୮ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦରେ ସିଂହାସନ ଆରୋହଣ କରି ନିଜ ପିତାଙ୍କ ଠାରୁ ଆହୁରି ଅଧିକ ତେଜରେ ଓଡ଼ିଶା ସାମ୍ରାଜ୍ୟର ବୀରତ୍ବ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଇତିହାସକୁ ମହିମାମୟ କଲେ । ତୃତୀୟ ଅନଙ୍ଗ ଭୀମଦେବଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ବଙ୍ଗଳାର ମୁସଲମାନ ସେନା ବାହିନୀ ସିନା ପରସ୍ତ ହୋଇଥିଲା, ମାତ୍ର ଅନଙ୍ଗ ଭୀମଦେବଙ୍କର ଆକ୍ରମଣାତ୍ମକ ଅଭିଯାନ ନହୋଇ ଆତ୍ମରକ୍ଷାର ଅଭିଯାନ ହୋଇଥିବାରୁ, ବଙ୍ଗଳାରୁ ମୁସଲମାନ ଆକ୍ରମଣ ଆଶଙ୍କା ଦୂର ହୋଇନଥିଲା । ଗଙ୍ଗବଂଶ ରାଜୁତିର ପ୍ରଥମରୁ ଗଙ୍ଗବଂଶୀୟ ରାଜାମାନେ ଶ୍ରୀ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କୁ ରାଷ୍ଟ୍ର ଦେବତା ଭାବରେ ମାନ୍ୟତା ଦେଇ ନିଜକୁ ତାଙ୍କର ରାଉତ ବା ସେବକ ଭାବରେ ପରିଚୟ ଦେଇ ଥିବାରୁ, ଓଡ଼ିଶା ପ୍ରତି ଯେ କୌଣସି ଆକ୍ରମଣ କୁ ଓଡ଼ିଆମାନେ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ପ୍ରତି ଆକ୍ରମଣ ବୋଲି ବିଚାର କରୁଥିଲେ ଏବଂ ଉଗ୍ର ସ୍ଵାଭିମାନ ଓ ଅତ୍ୟଧିକ ଜାତି ପ୍ରୀତିରେ ଉଦ୍‌ବୁଦ୍ଧ ହୋଇ ଦେଶର ସୁରକ୍ଷା ପାଇଁ ନିଜ ଜୀବନକୁ ବାଜି ଲଗାଇ ଶତ୍ରୁସହ ଯୁଦ୍ଧ କରିବାକୁ ବନ୍ଧ ପରିକର ଥିଲେ । ତେଣୁ ନିଜର ପିତା ଏବଂ ପିତାମହଙ୍କ ପରି ମୁସଲମାନ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଆତ୍ମରକ୍ଷାର ଅଭିଯାନ ନକରି ଆକ୍ରମଣାତ୍ମକ ଯୁଦ୍ଧ କରିବାକୁ ନରସିଂହ ଦେବ ପ୍ରତିଜ୍ଞା କଲେ । ଏ ପ୍ରତିଜ୍ଞା ତାଙ୍କୁ ଯେତିକି ମର୍ଯ୍ୟାଦା ଦିଏ ଜଣେ ବୀର ଯୋଦ୍ଧା ଭାବରେ, ତାଠାରୁ ବେଶି ଦିଏ ଜଣେ ଦେଶ ଭକ୍ତ ଶାସନକର୍ତ୍ତା ଭାବରେ ।

ବଙ୍ଗଳାର ମୁସଲମାନଙ୍କୁ ଆକ୍ରମଣ କରି ପରାସ୍ତ କରିବାକୁ ନରସିଂହ ଦେବଙ୍କ ନିର୍ଦ୍ଦେଶରେ ପ୍ରଧାନ ସେନାପତି ସାମନ୍ତରାଏ ପରମାର୍ଦ୍ଧ ଦେବ ଦୁର୍ଦ୍ଦଶ ଓଡ଼ିଆ ସେନାର ନେତୃତ୍ବ ନେଇ ୧୨୪୩ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦରେ ଆକ୍ରମଣ କଲେ ରାଡ଼ ରାଜ୍ୟର ସଦର ମହକୁମା ଲକ୍ଷ୍ମେତି ଉପରେ ।

ବଙ୍ଗଳାର ମୁସଲମାନ ଗଭରନର ତୁଘାନ୍ ଖାଁର ବି ଥିଲା ଏକ ବିଶାଳ ବାହିନୀ । ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଯୁଦ୍ଧରେ ରଣ ଭୂମି ପ୍ରକାଶିତ ହେଲା । ମାତ୍ର ଉଗ୍ରଜାତି ପ୍ରାତିରେ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଯୁଦ୍ଧଖୋର ଓଡ଼ିଆ ସେନାର ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଆକ୍ରମଣରେ ଦଳେ ପଡ଼ି ପରି ଦଳିମନ୍ତ ହୋଇ ପରାସ୍ତ ହେଲେ ମୁସଲମାନ ବାହିନୀ ୧୨୪୪ ମସିହାରେ । ପରାଜୟର ଗ୍ଳାନୀରେ ତୁଘାନ୍ ଖାଁ ହତୋତ୍ସାହ ହୋଇପଡ଼ିଲେ । ମାତ୍ର ଶେଷଥର ପାଇଁ ପ୍ରାଣମୂର୍ଛା ଯୁଦ୍ଧ କରିବାକୁ ସାହାଯ୍ୟ ଦେବାପାଇଁ ଦିଲ୍ଲୀର ସୁଲତାନ ଆଲାଉଦ୍ଦିନ୍ ମାସୁଦ୍ଦକୁ ଅନୁରୋଧ କଲେ । କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କ ଆଦେଶରେ ଅଯୋଧ୍ୟା ଏବଂ କରମାଣିକପୁର ଠାରୁ ସୌନ୍ଦ୍ୟ ବାହିନୀ ଆସି ପହଞ୍ଚିବା ପୂର୍ବରୁ ବଙ୍ଗଳାରେ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଗଣ ଅସନ୍ତୋଷ ବ୍ୟାପି ଯାଇଥିଲା । ଫଳରେ ଯୁଦ୍ଧ ହୋଇ ପାରିଲା ନାହିଁ ଏବଂ ସୁଲତାନ ବଳବନ ତୁଘାନ୍ ଖାଁଙ୍କ ବଦଳରେ ଉଜ୍ଜ୍ୱେଦ୍ ନାମକ ଅନ୍ୟ ଜଣକୁ ବଙ୍ଗଳାର ଗଭରନର କରି ପଠାଇଲେ । ୧୨୪୬ରୁ ୧୨୫୩ ମଧ୍ୟରେ ଉଜ୍ଜ୍ୱେଦ୍ ତିନିଥର ଲକ୍ଷ୍ନୌତି ଠାରେ ଓଡ଼ିଆ ବାହିନୀ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଯୁଦ୍ଧ କରି ଶେଷରେ ସାମନ୍ତ ରାଏ ପରମାର୍ଦ୍ଧଙ୍କ ହାତରେ ଶୋଚନୀୟ ଭାବେ ପରାସ୍ତ ହେଲେ ଏବଂ ଅସଂଖ୍ୟ ସୈନ୍ୟ ତାଙ୍କର ମୃତ୍ୟୁ ହେଲେ । ଏହାପରେ ଓଡ଼ିଆ ସେନାର ଅପୂର୍ବ ବୀରତ୍ୱରେ ଉଜ୍ଜ୍ୱାଦିତ ହୋଇ ନରସିଂହ ଦେବ-୧, ଦକ୍ଷିଣରେ କାକଡ଼ାୟ ରାଜା ଗଣପତିଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଯୁଦ୍ଧ ଯାତ୍ରା କଲେ ଏବଂ ଯୁଦ୍ଧରେ ଗଣପତିଙ୍କୁ ପରାସ୍ତ କରି ତୃତୀୟ ଅନଙ୍ଗ ଭୀମଦେବ ହରାଇଥିବା ପୂର୍ବ ଗୋଦାବରୀ ଅଞ୍ଚଳକୁ ପୁନରୁଦ୍ଧାର କରି ଅପମାନର ପ୍ରତିଶୋଧ ନେଇଥିଲେ ।

ବୀରତ୍ୱ ବଳରେ ରାଜ୍ୟ ଜୟ ଛଡ଼ା ନରସିଂହ ଦେବ-୧, ଓଡ଼ିଆ ଶିଳ୍ପ ଭାସ୍କର୍ଯ୍ୟର ପରମ ଉପାସକ ଭାବରେ କୋଣାର୍କଠାରେ ଯେଉଁ ବିଶ୍ୱ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ସୂର୍ଯ୍ୟ ମନ୍ଦିର ନିର୍ମାଣ କରିଥିଲେ, ତାହା ଏବେ ବି ବିଶ୍ୱର ଏକ ବିସ୍ମୟ ହୋଇ ରହିଛି । ବାଲେଶ୍ୱର ଜିଲ୍ଲାର ରେମୁଣା ଠାରେ ଥିବା ଗୋପୀନାଥ ମନ୍ଦିର ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କରି କାର୍ଯ୍ୟ । ସେ ଥିଲେ ଓଡ଼ିଆ ଜାତିର ପ୍ରକୃତ ପ୍ରତିନିଧି ଏବଂ ଶ୍ରୀଜଗନ୍ନାଥଙ୍କର ସେବକ ଭାବରେ ନିଜକୁ ନିୟୋଜିତ କରି ଓଡ଼ିଶାର ସୁରକ୍ଷା ପାଇଁ ୧୨ ବର୍ଷକାଳ ସେ ମୁସଲମାନ ଆକ୍ରମଣକୁ ବାରମ୍ବାର ପରାସ୍ତ କରିଥିଲେ ।

ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ ଓ ସଂସ୍କୃତି କ୍ଷେତ୍ରରେ ମଧ୍ୟ ଗଙ୍ଗବଂଶ ରାଜାମାନଙ୍କର ଅଦାନ ଅତୁଳନୀୟ । ଏହି ବଂଶର ରାଜୁତି ସମୟରେ ପଣ୍ଡିତ ବିଦ୍ୟାଧରଙ୍କର ଏକବଳୀ କାବ୍ୟ, ଜୟଦେବଙ୍କ ଗୀତଗୋବିନ୍ଦ, ଶ୍ରୀଧର ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ଏବଂ ନୀଳାୟର ଆଚାର୍ଯ୍ୟଙ୍କର ସ୍ମୃତି,

ବିଶ୍ୱନାଥ କବିରାଜଙ୍କର ସାହିତ୍ୟ ଦର୍ପଣ ଏବଂ ସତ୍ୟାନନ୍ଦଙ୍କର ସୂର୍ଯ୍ୟ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ଇତ୍ୟାଦି
ବୌଦ୍ଧିକ ବିକାଶର ଅନନ୍ୟ ପରିପ୍ରକାଶ । ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଓ ଲିପିର ସୁଦୂର ପ୍ରସାରୀ
ସଂସ୍କାର ଫଳରେ, ପରବର୍ତ୍ତୀ ସୂର୍ଯ୍ୟବଂଶର ରାଜା କପିଳେନ୍ଦ୍ର ସମୟରେ ଓଡ଼ିଆରେ
ରଚିତ ଶାରଳାଦାସଙ୍କର ମହାଭାରତ ସମ୍ଭବ ହୋଇଥିଲା ।

ଏହାପରେ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିଲା ସୂର୍ଯ୍ୟବଂଶର ରାଜୁତି ଏବଂ ଏହି ରାଜୁତି
୧୪୩୫ ମସିହାରୁ ୧୫୩୮ ମସିହା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅର୍ଥାତ୍ ସମ୍ରାଟ କପିଳେନ୍ଦ୍ର ଦେବଙ୍କ
ଠାରୁ ସମ୍ରାଟ ପ୍ରତାପୁଦ୍ର ଦେବଙ୍କ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବଳବତ୍ତର ରହିଥିଲା ଏବଂ ଏହି ସମୟରେ
ଓଡ଼ିଶାର ସାମ୍ରାଜ୍ୟ ଉତ୍ତରରେ ଗଙ୍ଗା ଠାରୁ ଦକ୍ଷିଣରେ କାବେରୀ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବିସ୍ତୃତ
ଥିଲା । ସୂର୍ଯ୍ୟବଂଶ ସମୟରେ ମଧ୍ୟ ଓଡ଼ିଶା ପ୍ରତି ଶତ୍ରୁ ଆକ୍ରମଣ ଲାଗି ରହିଥିଲା ।
ମାତ୍ର ସମସ୍ତ ଆକ୍ରମଣକୁ ପ୍ରତିହତ କରି ସୂର୍ଯ୍ୟବଂଶୀ ରାଜାମାନେ ଓଡ଼ିଶାର ସାମରିକ
ଶକ୍ତିକୁ ଅକ୍ଷୁର୍ଣ୍ଣ ରଖିବା ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ଶତ୍ରୁ ଜୟ କରି ସାମ୍ରାଜ୍ୟ ବିସ୍ତାର କରିଥିଲେ ।
ଗଙ୍ଗବଂଶର ରାଜାମାନଙ୍କ ପରି ସୂର୍ଯ୍ୟବଂଶର ରାଜାମାନେ ନିଜକୁ ଶ୍ରୀ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କର
ସେବକ ଭାବରେ ନିୟୋଜିତ କରି ଓଡ଼ିଶାର ସାମାଜିକ, ରାଜନୈତିକ, ସାଂସ୍କୃତିକ
ତଥା ଆର୍ଥିକ ବିକାଶ ଦିଗରେ ଆପ୍ରାଣ ଉଦ୍ୟମ କରିବା ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ଓଡ଼ିଶାକୁ
ନିଜର ମାତୃଭୂମି ଭାବେ ମାନ୍ୟତା ଦେଇ ଆସିବା ହେତୁ, ଓଡ଼ିଆମାନେ ସେମାନଙ୍କୁ
ଭକ୍ତି ଓ ଆଦର ସହିତ ସର୍ବାନ୍ତକରଣରେ ସହଯୋଗ କରୁଥିଲେ । କ୍ଷମତା ଭେଗର
ଭଣ୍ଡାର ନୁହେଁ, ତାହା ସେବାର ସୁଯୋଗ, ଏହା ସୂର୍ଯ୍ୟବଂଶୀ ରାଜାମାନଙ୍କ
ଆଚରଣରେ ସ୍ପଷ୍ଟ ପ୍ରତିଫଳିତ ହେଉଥିଲା । ଏହାହିଁ ସେମାନଙ୍କୁ ଓଡ଼ିଶା ବାସୀଙ୍କ
ପାଖରେ ନିଜର କରିଥିଲା । ଏହି କାରଣରୁ ସୂର୍ଯ୍ୟବଂଶୀ ରାଜାମାନେ ମୁସଲମାନ
ଆକ୍ରମଣକୁ ପ୍ରତିହତ କରିବା ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ଓଡ଼ିଶାର ସାମ୍ରାଜ୍ୟକୁ ଗଙ୍ଗାଠାରୁ କାବେରୀ
ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବିସ୍ତାର କରିଥିଲେ ।

ସୂର୍ଯ୍ୟବଂଶ ପରେ ଭୋଇ ବଂଶର ରାଜା ମୁକୁନ୍ଦଦେବ ମଧ୍ୟ ଓଡ଼ିଶାର ସୁରକ୍ଷା
ପାଇଁ ବହୁ ଆକ୍ରମଣକୁ ପ୍ରତିହତ କରି ଶେଷରେ ଜୀବନ ବଳି ଦେଇଥିଲେ ।
ମୋଟାମୋଟି ଭାବରେ ଏହାହିଁ ଥିଲା ପ୍ରାଚୀନ ଉତ୍କଳର ଗୌରବମୟ ଇତିହାସ ।
ଖାରବେଳଙ୍କ ପରେ ଦୀର୍ଘ ସାତଶହ ବର୍ଷଧରି ଓଡ଼ିଶାର ସ୍ୱାଧିମାନ, ଦେଶପ୍ରୀତି ତଥା
କର୍ମ ପ୍ରବଣତା ଯେପରି ଲୋପ ପାଇ ଯାଇଥିଲା, ସେହିପରି କ୍ଷୋଭର ଶତାବ୍ଦି ଠାରୁ

ବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ପ୍ରଥମ ଭାଗ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଓଡ଼ିଶା ଏକ ଶୁଦ୍ଧ, ମୃତ, କାଙ୍ଗାଳ, ହାନବୀର୍ଯ୍ୟ ରାଜ୍ୟ ଭାବରେ ପଡ଼ି ରହିଥିଲା ।

ଓଡ଼ିଶାର ଏହି ଗୌରବମୟ ଅତୀତ ଇତିହାସକୁ ବିଜୁବାବୁ ଗଭୀର ଭାବରେ ଅନୁଶୀଳନ କରିଥିଲେ ଏବଂ ସେଥି ସହିତ ତାଙ୍କ ସମୟର ଓଡ଼ିଶାର ଅବସ୍ଥାକୁ ତୁଳନା କରି ଦାରୁଣ ମାନସିକ ଯନ୍ତ୍ରଣାରେ ଛଟପଟ ହେଉଥିଲେ । ସେ ଭାବୁଥିଲେ, ଭୌମକର ବଂଶ ଠାରୁ ଭୋଇବଂଶ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସମସ୍ତ ସଫଳତା ଓ ଗୌରବର କେନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁ ଥିଲା ଓଡ଼ିଆର ସାହସ, ବୀରତ୍ବ ଏବଂ କର୍ମ ପ୍ରବଣତା । ସେମାନଙ୍କ ପାଖରେ ଓଡ଼ିଶାର ରାଜାମାନେ ତ୍ୟାଗ, ସେବା, ଜାତିପ୍ରୀତି ଏବଂ କର୍ମ ପ୍ରବଣତାକୁ ନିଜ ଆଚରଣରେ ପ୍ରତିଫଳିତ କରି ପାରିଥିବାରୁ ସମସ୍ତ ସଫଳତା ସମ୍ଭବ ହୋଇଥିଲା । ତେଣୁ ସେଇ ସବୁ ଆଦର୍ଶକୁ ନିଜ ଆଚରଣରେ ପ୍ରତିଫଳିତ କରି ପାରିଲେ, ମୃତବତ ଓଡ଼ିଆ ପ୍ରାଣରେ ପୁଣି ନୂତନ ଜୀବନ ସଞ୍ଚାର ହେବ ଏବଂ ଓଡ଼ିଶା ତାର ହୃଦ ଗୌରବ ଫେରି ପାଇବ, ଏହା ଥିଲା ତାଙ୍କର ବିଶ୍ୱାସ । ସେ ଭାବି ଭାବି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେଉଥିଲେ ଯେ ଏତେ ବଡ଼ ଗୋଟାଏ ବୀର ଓ ବିଭବଶାଳୀ ଜାତି ଏତେ ଭାରୁ, କାଙ୍ଗାଳ ଏବଂ ହାନବୀର୍ଯ୍ୟ ହେଲା କିପରି ? ଏହି ଚିନ୍ତାରେ ସେ ନିରନ୍ତର ମଗ୍ନ ଥିଲେ ଏବଂ ସେଥିପାଇଁ ସେ ଓଡ଼ିଶାର ପୁରପଲ୍ଲୀର ଗଳିକନ୍ଦି ଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ସହର ବଜାର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବୁଲି ଓଡ଼ିଆଙ୍କ ପ୍ରାଣରେ ସାହସ ଦେଉଥିଲେ ଏବଂ ସେମାନଙ୍କୁ ସଂଗଠିତ କରୁଥିଲେ । ଏହାଥିଲା ବିଜୁବାବୁଙ୍କର ଜୀବନ ବ୍ୟାପି ସାଧନା ଏବଂ ସେଥିପାଇଁ ଜୟ ପରାଜୟକୁ ଖାତିର ନକରି ମୃତ୍ୟୁର ଶେଷ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଓଡ଼ିଶାର ସେବାରେ ଧ୍ୟାନ ମଗ୍ନ ଅଟଳ ସନ୍ଧ୍ୟାସୀ ପରି ସେ ନିଜକୁ ନିଯୋଜିତ କରିଥିଲେ । ପ୍ରକୃତରେ ଉତ୍କଳ ଗୌରବ ମଧୁସୂଦନ ଓ ଉତ୍କଳମଣି ଗୋପବନ୍ଧୁଙ୍କ ପରେ ସେ ହିଁ ଥିଲେ ଓଡ଼ିଶାର ଏକମାତ୍ର କର୍ଣ୍ଣଧାର । ତାଙ୍କ ଜୀବନର ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦିଗକୁ ବିଶ୍ଳେଷଣ କଲେ ଏହାହିଁ ସତ୍ୟ ବୋଲି ଅନୁଭବ କରିହେବ । ବିଜୁବାବୁ ଆଜି ଆମ ପାଖରେ ନାହାନ୍ତି । ପ୍ରଚାର ପ୍ରତି ତାଙ୍କର ଘୋର କୁଣ୍ଠା ତାଙ୍କୁ ଉପଯୁକ୍ତ ପରିଚିତି ଦେଇ ପାରିନାହିଁ । ହୁଏତ ଆଉ କିଛିଦିନ ଗଲେ ଅନେକ ଲୋକ ତାଙ୍କୁ ଭୁଲିଯିବେ । ମାତ୍ର ଓଡ଼ିଶାରେ ସୃଷ୍ଟି କରିଥିବା ପାରାଦ୍ୱୀପ ବନ୍ଦର, ଏକ୍ସପ୍ରେସ୍ ହାଇଡ୍ରେ, ସୁନାବେଡ଼ାର ମିର୍ କାରଖାନା, ରାଉରକେଲାରେ ଇସ୍ପାତ କାରଖାନା, ଭଞ୍ଜବିହାର, ଜ୍ୟୋତିବିହାର ଓ କୃଷି ବୈଷୟିକ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ ଇତ୍ୟାଦି ଅସଂଖ୍ୟ କାର୍ତ୍ତରାଜୀ ତାଙ୍କୁ ଅନନ୍ତ କାଳ ପାଇଁ ଅମର କରି ରଖୁବ । ପୂଜ୍ୟପୂଜାର ବ୍ୟତିକ୍ରମ

କରନ୍ତି କୁଳାଙ୍ଗାର ଦାୟାଦମାନେ । ଆସନ୍ତୁ ତାଙ୍କ ଜୀବନର ପ୍ରତ୍ୟେକ ଲୁଚ୍ଚକାଞ୍ଚିତ ଦିଗକୁ ଲୋକଲୋଚନକୁ ଆଣି ଭବିଷ୍ୟତ ବଂଶଧରଙ୍କ ପାଇଁ ପ୍ରେରଣାର ଏକ ଉସ୍ବ ଦେଖାଇ ଦେବା ।

ଅନେକ ଭାବନ୍ତି ବିଜୁବାବୁ ଥିଲେ ଜଣେ ନାସ୍ତିକ ଏବଂ ଓଡ଼ିଆମାନଙ୍କର ସେ ପ୍ରକୃତ ପ୍ରତିନିଧି ଥିଲେ ମଧ୍ୟ, ହିନ୍ଦୁମାନଙ୍କର ଧର୍ମିୟ ବିଧିବିଧାନକୁ ସେ ମାନୁନଥିଲେ । ମନ୍ଦିର ବା କୌଣସି ଉପାସନା ପାଠରେ ବସି କପାଳରେ ଡିଲ୍ଲକ ବା ଚନ୍ଦନ ଲଗାଇ ଈଶ୍ବର କିମ୍ବା କୌଣସି ଦେବଦେବୀଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ପୂଜା ଅର୍ଚ୍ଚନା କରୁ ନଥିଲେ କିମ୍ବା ହିନ୍ଦୁମାନଙ୍କ ପରି ଆମ ସଂସ୍କୃତିରେ ଚଳି ଆସିଥିବା ଓଷାବ୍ରତ ସେ କରୁନଥିଲେ । ପ୍ରକୃତରେ ତାଙ୍କ ଦୈନିକ ଜୀବନକୁ ଦେଖିଲେ ଏପରି ଏକ ଧାରଣା ହେବା ସ୍ବାଭାବିକ । ମାତ୍ର ମୋ ପରି ଯେଉଁମାନେ ତାଙ୍କର ଅତି ନିକଟରେ କାମ କରିବାର ସୁଯୋଗ ପାଇଛନ୍ତି, ସେମାନେ ଜାଣନ୍ତି ଯେ ବିଜୁବାବୁ ଥିଲେ ଜଣେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ବାସ୍ତବବାଦୀ କର୍ମଯୋଗୀ । କର୍ମହିଁ ତାଙ୍କର ଭଗବାନ, ସମ୍ଭବତଃ ଏହାହିଁ ଥିଲା ତାଙ୍କର ବିଶ୍ବାସ । ଅର୍ଥାତ୍ ସେ ଥିଲେ ସମସ୍ତ ଜାତି, ଧର୍ମ ଓ ବର୍ଣ୍ଣର ଉର୍ଦ୍ଧ୍ବରେ । ମାନବବାଦ ହିଁ ଥିଲା ତାଙ୍କର ଧର୍ମ । ଭଗବାନଙ୍କୁ କୋଟି କୋଟି ଲୋକ ଯେପରି ବିଶ୍ବାସ କରନ୍ତି, କୋଟି କୋଟି ଲୋକ ମଧ୍ୟ ଅବିଶ୍ବାସ କରନ୍ତି । ପୁଣି କୋଟି କୋଟି ଲୋକ ମଧ୍ୟ ସ୍ବସ୍ତ ଭାବରେ ଭଗବାନଙ୍କ ସଂପର୍କରେ କିଛି ଧାରଣା କରିପାରନ୍ତି ନାହିଁ । ତେଣୁ ଆସ୍ତିବାଦ, ନାସ୍ତିବାଦ ଓ ସଂଶୟବାଦ ପଛରେ ବହୁ ଲୋକଙ୍କର ବିଶ୍ବାସ ରହିଛି । ପ୍ରତ୍ୟେକ ବାଦକୁ ବିଶ୍ବାସ କରୁଥିବା ଗୋଷ୍ଠୀ ନିଜର ମତକୁ ଅଖଣ୍ଡ ଯୁକ୍ତି ଦ୍ବାରା ସାବ୍ୟସ୍ତ କରିଥାନ୍ତି । ଏଣୁ ମଣିଷ ସମାଜରେ ଭଗବାନଙ୍କୁ ନେଇ ବାଦାନ୍ତବାଦ ଲାଗି ରହିଛି ଏବଂ ଏପରି ବିବାଦ ହଜାର ହଜାର ବର୍ଷ ଧରି ମଣିଷ ମନକୁ ଭାବ ଜଗତରେ ଭାରାନ୍ତ୍ରୀ କରୁଥିଲେ ମଧ୍ୟ, ତାହାର ସମାଧାନ ଆଜି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ହୋଇ ନାହିଁ । ତେଣୁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଧର୍ମ ମତକୁ ସମ୍ମାନ କରିବା ହିଁ ଶାନ୍ତିପୂର୍ଣ୍ଣ ମହାବସ୍ଥାନର ଏକ ମାତ୍ର ଉପାୟ, ଏହାହିଁ ପୃଥିବୀର ସତ୍ୟ ସମାଜର ସର୍ବଶ୍ରେଷ୍ଠ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ । କାରଣ ଭଗବାନଙ୍କୁ ନେଇ ଯେଉଁ ବିବାଦ ଖ୍ରୀଷ୍ଟପୂର୍ବ ଷଷ୍ଠ ଶତାବ୍ଦି ଠାରୁ ଅର୍ଥାତ୍ ମହାବୀର ଜୈନ ଏବଂ ବୁଦ୍ଧଙ୍କ ଠାରୁ ଏ ଅବଧି ଲାଗି ରହିଛି, ତାହାର ସମାଧାନ ହୋଇ ନାହିଁ ।

ମହାବୀର ଜୈନ ଏବଂ ଗୌତମ ବୁଦ୍ଧ ସମସାମୟିକ ଧର୍ମ ପ୍ରଚାରକ । ସେମାନଙ୍କର ଜନ୍ମ ଏବଂ ଧର୍ମ ପ୍ରଚାରର ସମୟ ହେଉଛି ଖ୍ରୀଷ୍ଟପୂର୍ବ ଷଷ୍ଠ ଶତାବ୍ଦି ।

ମହାବୀର ଜୈନ ଭଗବାନଙ୍କ ଅସ୍ତ୍ରତ୍ୱ ଉପରେ ଆଦୌ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେଇ ନାହାନ୍ତି । ତାଙ୍କ ମତ ଅନୁସାରେ ମଣିଷ ଜନ୍ମର ମୁଖ୍ୟ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ହେଉଛି ଆତ୍ମାକୁ ଜାଣିବା । କାରଣ ଆତ୍ମାହିଁ ସମସ୍ତ କ୍ଷମତା ଓ ପ୍ରକାଶନର ମୂଳାଧାର । ତାଙ୍କ ମତରେ ଭଗବାନଙ୍କୁ କିମ୍ବା ଦେବାଦେବୀଙ୍କୁ ପୂଜା ଅର୍ଚ୍ଚନା କରିବା, ମନ୍ତ୍ର ଉଚ୍ଚାରଣ ପୂର୍ବକ ପ୍ରାର୍ଥନା କରିବା ଏବଂ ପଶୁବଳା ଦେଇ ଯଜ୍ଞ ଇତ୍ୟାଦି କରିବା ଅନାବଶ୍ୟକ । ଆତ୍ମଶୁଦ୍ଧି, ସଠିକ ବିଶ୍ୱାସ, ସଠିକ୍ ଜ୍ଞାନ ଏବଂ ସଠିକ୍ କାର୍ଯ୍ୟ ଦ୍ୱାରା ମଣିଷ ଆତ୍ମାକୁ ଜାଣିପାରିବ ଏବଂ ତାହାହିଁ ଜୀବନର ମୁଖ୍ୟ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ।

ତାଙ୍କ ମତରେ ସମସ୍ତ ଶକ୍ତିର ପ୍ରକାଶନ ହେଉଛି ସୃଷ୍ଟିର ନିଜସ୍ୱ ତେଜ । ସୃଷ୍ଟି ପଦ୍ଧତିରେ ଭଗବାନ ନାମରେ କେହି ଜଣେ ସ୍ତ୍ରୀ ଆଛନ୍ତି ଏବଂ ସେ ସମସ୍ତ ସୃଷ୍ଟିକୁ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରୁଛନ୍ତି, ଏହା ସେ ବିଶ୍ୱାସ କରନ୍ତି ନାହିଁ । ସେ କର୍ମ ଉପରେ ସର୍ବାଧିକ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେଇଛନ୍ତି । ସାଧୁ କର୍ମରେ ସିଦ୍ଧିଲାଭ କରିପାରିଲେ ମଣିଷ ପୁନର୍ଜନ୍ମରୁ ମୁକ୍ତ ହୋଇଯିବ । ମନ୍ଦ କାର୍ଯ୍ୟ କରି ଭଲ ଫଳ ପାଇବା ଅସମ୍ଭବ । ଭଲ କାମ କରି ମଣିଷକୁ ସିଦ୍ଧି ଲାଭ କରିବାକୁ ହେଲେ, ତାକୁ ଦୁଇଟି କଥା ପରିହାର କରିବାକୁ ହେବ । ତା'ହେଲା ଆସନ୍ତି ଏବଂ ଘୃଣା । ଏହାକୁ ଗୀତାରେ ଅନାସକ୍ତ କର୍ମଯୋଗ ବୋଲି କୁହାଯାଇଛି । ସେ ମଧ୍ୟ ଅହିଂସା ଉପରେ ସର୍ବାଧିକ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେଇଛନ୍ତି ।

ଗୌତମ ବୁଦ୍ଧ ମଧ୍ୟ କର୍ମ ଉପରେ ସର୍ବାଧିକ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେଇଛନ୍ତି ଏବଂ ଜୀବନ ଦୁଃଖମୟ ହୋଇଥିବାରୁ କାମନାର ବିନାଶ କରି ଦୁଃଖର ବିନାଶ ଦ୍ୱାରା ନିର୍ବାଣ ପ୍ରାପ୍ତି ପାଇଁ ସେ ଶିକ୍ଷା ଦେଇଛନ୍ତି । ତାହା କରିପାରିଲେ ମଣିଷ ଜନ୍ମ ମୃତ୍ୟୁର ଚକ୍ରକୁ ଅତିକ୍ରମ କରି ମୋକ୍ଷ ଲାଭ କରିପାରିବ । ବୁଦ୍ଧ ମଧ୍ୟ ଜୀବ ପ୍ରତି ଦୟାଭାବ ରଖୁ ହିଂସା ବର୍ଜନ କରବାକୁ ଶିକ୍ଷା ଦେଇଛନ୍ତି । ତାଙ୍କ ମତରେ ଜଗତରେ ଯାହା କିଛି ଦୃଶ୍ୟମାନ ସେ ସବୁ ମାୟା ଏବଂ ଅନିତ୍ୟ । ଏପରି ମାୟା ଏବଂ ଅନିତ୍ୟ ପଦ୍ଧତିରେ ଧାଇଁଲେ ମଣିଷ କେବଳ ଦୁଃଖ ହିଁ ପାଇବ । ଭଗବାନଙ୍କର ଅସ୍ତ୍ରତ୍ୱ ସଂପର୍କରେ ସେ ନିରବ ରହିଥିଲେ ମଧ୍ୟ, ପରବର୍ତ୍ତି ସମୟରେ ତାଙ୍କୁ ଭଗବାନଙ୍କର ଅବତାର ଭାବରେ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଛି । କାରଣ ତାଙ୍କର ଦର୍ଶନ ଥିଲା ସବୁ ମଣିଷର ଶାନ୍ତି ପାଇଁ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଏକ ନୂତନ ଆଲୋକ ।

ସୁତରାଂ ମହାବୀର ଜୈନ ଏବଂ ଗୌତମ ବୁଦ୍ଧ ଭଗବାନଙ୍କ ଅସ୍ତ୍ରତ୍ୱ ଉପରେ ଆଦୌ ଗୁରୁତ୍ୱ ନଦେଇ ସାଧୁ କର୍ମ ଓ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଜୀବନ ଯାପନ ପାଇଁ ସର୍ବାଧିକ

ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେଇଛନ୍ତି । ମୋର ମନେହୁଏ ବିଜୁବାବୁ ତାଙ୍କ ଜୀବନରେ ଏହି ଦର୍ଶନକୁ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ ଏବଂ ମନ୍ଦିର ବା ଉପାସନା ପୀଠରେ ବସି, ମାଳା ତିଳକ ଧାରଣ କରି ଭଗବାନ ବା ଦେବାଦେବୀଙ୍କୁ ପୂଜାଅର୍ଚ୍ଚନା କରିବା ଅପେକ୍ଷା ମାନବର ସେବା କରିବା ପାଇଁ କର୍ମ ଯୋଗୀ ଭାବରେ ଜୀବନ ବ୍ୟାପି ସାଧନା କରିଥିଲେ । ବିଜୁବାବୁ ଏ କଥା ମଧ୍ୟ ଜାଣିଥିଲେ ଯେ ମଣିଷର ଜୀବନ ହେଉଛି ପରିବ୍ୟାପ୍ତ ସମୁଦ୍ର ମଧ୍ୟରୁ ଜନ୍ମିଥିବା ଭାସମାନ କ୍ଷୁଦ୍ର କ୍ଷୁଦ୍ର କ୍ଷଣଭଙ୍ଗୁର ବୁଦ୍ଧ ବୁଦ୍ଧ ଯେପରି ସମୁଦ୍ରରୁ ଜନ୍ମି କ୍ଷଣକ ପାଇଁ ସମୁଦ୍ରରେ ଦୃଶ୍ୟମାନ ରହି ସମୁଦ୍ରରେ ବିଲୀନ ହୋଇଯାଏ, ସେହିପରି ସମୁଦ୍ର ରୂପୀ ଏ ବିଶାଳ ବିଶ୍ୱରେ ଜୀବନ ଠିକ୍ ସେହିପରି କ୍ଷଣସ୍ଥାୟୀ, ତେଣୁ ଏପରି ଅସ୍ଥାୟୀ ଜୀବନ ପ୍ରତି ଏତେ ଆସକ୍ତି କାହିଁକି ? ଜଗନ୍ନାଥ ଦାସ ଭାଗବତରେ ଲେଖିଛନ୍ତି - “ପ୍ରାଣୀର ଭଲମନ୍ଦ ବାଣୀ, ମରଣକାଳେ ତାହା ଜାଣି ।” ବିଜୁବାବୁଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁ ପରେ ତାଙ୍କ ଅନ୍ତ୍ୟେଷ୍ଟି କ୍ରିୟାରେ ଯେଉଁମାନେ ଯୋଗ ଦେଇଥିଲେ, ସେମାନେ ତାଙ୍କ ଜୀବନର ଏହି ସତ୍ୟକୁ ଉପଲବ୍ଧି କରିଥିବେ ନିଶ୍ଚୟ ।

ମୋ ଜାଣିବାରେ ଭାରତରେ ତାଙ୍କ ପରି ଏପରି କେହି କର୍ମଯୋଗୀ ଜନନାୟକ ଦେଖାଯାଉ ନାହାନ୍ତି ଯାହାଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁରେ ସାତ ଲକ୍ଷରୁ ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ଶୋକାକୁଳ ଜନତା ତାଙ୍କର ଶେଷ ଦର୍ଶନକୁ ସୌଭାଗ୍ୟର କଥା ଭାବି ବିହ୍ୱଳ ଭାବରେ ଗୁଣ କାର୍ତ୍ତବ୍ୟ କରିଥିଲେ । ଏହାହିଁ ବିଜୁବାବୁଙ୍କର ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ । ଅନ୍ୟ ଏକ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଦେଖିଲେ, ମଣିଷ ପାଇଁ ମହା ହେଉଛି କର୍ମ, ଭୋଗ ଓ ତ୍ୟାଗର କ୍ଷେତ୍ର । ଏହି ତିନି ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ମଣିଷ ତାର ଉପଯୁକ୍ତ ଭୂମିକା ନିଷ୍କାର ସହ ସଂପାଦନ କରି ପାରିଲେ, ଜୀବନ ପୂର୍ଣ୍ଣତା ପ୍ରାପ୍ତ ହୁଏ । ତାହାହିଁ ଥିଲା ବିଜୁବାବୁଙ୍କର ଜୀବନ । କଠୋର କର୍ମଯୋଗୀ ହୋଇ ମଧ୍ୟ ସେ ଯେପରି କର୍ମ ଏବଂ ଭୋଗରେ ନିର୍ଲିପ୍ତ, ତ୍ୟାଗରେ ମଧ୍ୟ ସେହିପରି ହରିଷ୍କ୍ରମ । ତେବେ ଆସନ୍ତୁ ଏହିପରି ଜଣେ ଯୋଗଜନ୍ମା କର୍ମଯୋଗୀଙ୍କର ବାସ୍ତବ ଜୀବନକୁ ନିରପେକ୍ଷ ଭାବରେ ଆଲୋଚନା କରିବା ।

୧୫୬୮ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦରେ ମୁକୁନ୍ଦଦେବଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁ ପରେ ଓଡ଼ିଶାର ସ୍ୱାଧୀନତାର ସୂର୍ଯ୍ୟ ଅସ୍ତମିତ ହୋଇଥିଲେ । ସେହି ଦିନଠାରୁ ୧୯୦୩ ମସିହା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଓଡ଼ିଶାକୁ ଶାସନ କଲେ ମୋଗଲ ଏବଂ ମରହଟ୍ଟାମାନେ । ୧୯୦୩ ମସିହାରୁ ୧୯୪୭ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏହାକୁ ଶାସନ କଲେ ଇଂରେଜମାନେ । ଏହି ସମୟରେ ଇଂରେଜମାନେ ଶାସନର ସୁପରିଚାଳନା ପାଇଁ ଓଡ଼ିଶାକୁ ଭାଙ୍ଗି କିଛି ଅଂଶ ବଙ୍ଗଳାରେ କିଛି ଅଂଶ ମାଡ୍ରାସରେ

ଏବଂ କିଛି ଅଂଶ ମଧ୍ୟ ପ୍ରଦେଶରେ ମିଶାଇ ଦେଲେ । ବର୍ତ୍ତମାନ ଆମେ ଓଡ଼ିଶାର ଯେଉଁ ମାନଚିତ୍ର ଦେଖୁଛେ ତାହା ପୁନର୍ଗଠିତ ହୋଇଥିଲା ୧୯୪୯ ମସିହା ଜାନୁଆରୀ ମାସ ପହିଲାଦିନ ଦେଶିୟ ରାଜ୍ୟମାନଙ୍କର ମିଶ୍ରଣ ପରେ । କିନ୍ତୁ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଓ ସଂସ୍କୃତିକୁ ବିଚାରକୁ ନେଲେ ଆହୁରି ଅନେକ ଅଞ୍ଚଳ ଓଡ଼ିଆ ସହିତ ନ ମିଶି ବାହାର ରାଜ୍ୟରେ ରହି ଯାଇଛି । ଯଥା ବିହାରର ସିଂହଭୂମି ଜିଲ୍ଲା, ବଙ୍ଗଳାରେ ମେଦିନପୁର ଜିଲ୍ଲା, ମଧ୍ୟ ପ୍ରଦେଶରେ ନୂଆଗଡ଼, ବସ୍ତର ଏବଂ ଶାରଙ୍ଗଗଡ଼ ଅଞ୍ଚଳ ଏବଂ ଆନ୍ଧ୍ର ପ୍ରଦେଶରେ ତରଳା, ଟିକାଲି, ମଞ୍ଜୁଷା, ଜନନ୍ତରା ଏବଂ ଶୁଦ୍ଧାରସିହ ଅଞ୍ଚଳ ଇତ୍ୟାଦି । ଏହିସବୁ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଭାଷୀ ଅଞ୍ଚଳଗୁଡ଼ିକୁ ଓଡ଼ିଶା ସହିତ ମିଶାଇବା ପାଇଁ ଉତ୍କଳ ସମ୍ମିଳନୀ ପକ୍ଷରୁ ବେଳେ ବେଳେ ଦାବି ହେଉଛି, ମାତ୍ର ତାହା ଏ ଅବଧି ସମ୍ଭବ ହୋଇ ନାହିଁ । ଅପର ପକ୍ଷରେ ସଂପୃକ୍ତ ରାଜ୍ୟଗୁଡ଼ିକର ସରକାର ମାନେ ସେ ସବୁ ଅଞ୍ଚଳର ଓଡ଼ିଆ ଭାଷୀ ଓ ସାହିତ୍ୟର ବିକାଶ ପ୍ରତି ଗୁରୁତ୍ୱ ନଦେଇ, ସେସବୁ ରାଜ୍ୟର ମାତୃଭାଷା ମାଧ୍ୟମରେ ଶିକ୍ଷା ଦେବାପାଇଁ ଯୋଜନାବଦ୍ଧ ଉଦ୍ୟମ କରୁଥିବାରୁ, ସେଠାରେ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଓ ସଂସ୍କୃତି କ୍ରମେ ଲୋପ ପାଇ ଆସୁଛି । ଏହିପରି ଏକ ଅବସ୍ଥାରେ ଓଡ଼ିଶାର ସାମାଜିକ, ରାଜନୈତିକ, ସାଂସ୍କୃତିକ ଏବଂ ସର୍ବୋପରି ଆର୍ଥିକ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ପାଇଁ ଯେଉଁ ବରପୁତ୍ରମାନେ ଅସୀମ ତ୍ୟାଗ ସ୍ୱୀକାର କରିଯାଇଛନ୍ତି, ସେମାନେ ହେଲେ ଉତ୍କଳମଣି ଗୋପବନ୍ଧୁ ଦାସ, ଉତ୍କଳ ଗୌରବ ମଧୁସୂଦନ ଦାସ, ଉତ୍କଳ କେଶରୀ ହରେକୃଷ୍ଣ ମହତାବ, ପାରଳା ମହାରାଜା କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ଗଜପତି ନାରାୟଣ ଦେବ ଏବଂ ବିଜୁ ପଟ୍ଟନାୟକ । କୃଷି ଶିଳ୍ପ ଓ ବାଣିଜ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏମାନେ ସମସ୍ତେ ନିଜ ନିଜର କୃତିତ୍ୱର ପଦଚିହ୍ନ ରଖିଯାଇଛନ୍ତି । ସେମାନେ ସମସ୍ତେ ନମସ୍ୟ । ମାତ୍ର ପ୍ରାଚୀନ ଉତ୍କଳର ହୃଦ ଗୌରବକୁ ଫେରାଇ ଆଣିବା ପାଇଁ ଯେଉଁମାନେ ଉଗ୍ର ଓଡ଼ିଆ ପ୍ରୀତିର ପ୍ରତୀକ ଥିଲେ, ସେମାନଙ୍କ ଭିତରେ ଉତ୍କଳମଣି ଗୋପବନ୍ଧୁ ଓ ଉତ୍କଳ ଗୌରବ ମଧୁସୂଦନ ଅଗ୍ରଜ ଥିଲେ ବି ବିଜୁବାବୁଙ୍କର ପଟାନ୍ତର ନାହିଁ ।

ବାଲ୍ୟଜୀବନ

କଟକର ତୁଳସୀପୁର ଠାରେ ଥିବା ଆନନ୍ଦ ଭବନରେ ବିଜୁବାବୁ ଜନ୍ମ ହୋଇଥିଲେ ୧୯୧୬ ମସିହା ମାର୍ଚ୍ଚ ମାସ ୫ ତାରିଖରେ । ପିତାଙ୍କ ନାମ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ନାରାୟଣ ପଟ୍ଟନାୟକ ଓ ମାତାଙ୍କ ନାମ ଆଶା ଦେବୀ । ପିତା ଲକ୍ଷ୍ମୀ ନାରାୟଣ ପଟ୍ଟନାୟକ ଥିଲେ ଓଡ଼ିଆ ଓ ମାତ୍ର ଆଶାଦେବୀ ଥିଲେ ବଙ୍ଗଳାର କନ୍ୟା । ଲକ୍ଷ୍ମୀ

ନାରାୟଣଙ୍କର ଜର୍ଜ, ବିଜୁ ଓ ସିଦ୍ଧୁ ତିନି ପୁଅଙ୍କ ଭିତରୁ ବିଜୁ ଥିଲେ ମଝିଆ ପୁଅ । ଲକ୍ଷ୍ମୀ ନାରାୟଣଙ୍କର ତିନି ପୁଅ ସାଙ୍ଗକୁ ଝିଅଟିଏ ବି ଥିଲେ । ଲକ୍ଷ୍ମୀ ନାରାୟଣଙ୍କର ଜନ୍ମ ସ୍ଥାନ ହେଉଛି ଗଞ୍ଜାମ ଜିଲ୍ଲାର ଭଞ୍ଜନଗର । ବଙ୍ଗଳାର କବି ରବିନ୍ଦ୍ରନାଥ ଟାଗୁରଙ୍କ ପରି ଭଞ୍ଜନଗରର କବି ଉପେନ୍ଦ୍ର ଭଞ୍ଜ ବିଶ୍ୱ ପ୍ରସିଦ୍ଧ । ଅଷ୍ଟାଦଶ ଶତାବ୍ଦିର ରୀତିଯୁଗୀୟ କାବ୍ୟ ସାହିତ୍ୟରେ ଯେଉଁମାନେ ଭାରତର ସାରସ୍ୱତ ଭଣ୍ଡାରକୁ ମହିମାମୟ କରିଛନ୍ତି, ଉପେନ୍ଦ୍ର ଭଞ୍ଜ ଥିଲେ ସେମାନଙ୍କ ଭିତରେ ପ୍ରଧାନ । ଗଞ୍ଜାମ ଜିଲ୍ଲାର ଉର୍ବର ମୂର୍ତ୍ତିକା ପାଇଁ ସେ ଅଞ୍ଚଳ ସବୁବେଳେ ଶସ୍ୟ ଶ୍ୟାମଳା । ସ୍ପଷ୍ଟ ଶତାବ୍ଦିର ମଧ୍ୟ ଭାଗରୁ ଅଷ୍ଟମ ଶତାବ୍ଦିର ମଧ୍ୟ ଭାଗ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପାରଳା ଖେମୁଣ୍ଡିଠାରେ ନିଜର ରାଜଧାନୀ ନିର୍ମାଣ କରି ଓଡ଼ିଶାକୁ ଶାସନ କରୁଥିବା ଶୈଳୋଭବ ରାଜବଂଶ ସମୟରେ ଭଞ୍ଜନଗର ଥିଲା ଅତ୍ୟନ୍ତ ବିଭବଶାଳୀ । ଖ୍ରୀଷ୍ଟପୂର୍ବ ପ୍ରଥମ ଶତାବ୍ଦିରେ ରାଜୁତି କରିଥିବା ଓଡ଼ିଶାର ସମ୍ରାଟ ଖାରବେଳଙ୍କ ପରେ, ସମ୍ଭବତଃ ଶୈଳୋଭବ ରାଜବଂଶ ହିଁ ଓଡ଼ିଶାର ନୌ ବାଣିଜ୍ୟକୁ ପୁନରୁଦ୍ଧାର କରି ଓଡ଼ିଶାକୁ ବିପୁଳ ବିଭବଶାଳୀ କରିଥିଲେ । ଇତିହାସରେ ଶୈଳୋଭବ ରାଜବଂଶର ରାଜ୍ୟ କଙ୍ଗୋଦ ମଣ୍ଡଳ ନାମରେ ପରିଚିତ ।

ଆନନ୍ଦ ଭବନ ସାମନାରେ ଲକ୍ଷ୍ମୀନାରାୟଣ ବାବୁଙ୍କର ପନିପରିବାର ବଗିଚାଟିଏ ଥିଲା । ପାଠପଢ଼ା ଓ ଖେଳ ଛଡ଼ା ଏହି ବଗିଚାରେ ମାଟି ହାଣିବା ଓ ଗଛରେ ପାଣିଦେବା ଥିଲା ଜର୍ଜ, ବିଜୁ ଓ ସିଦ୍ଧୁର ପ୍ରତିଦିନର କାମ । ଲକ୍ଷ୍ମୀ ନାରାୟଣ ଥିଲେ ଅତ୍ୟନ୍ତ କର୍ମନିଷ୍ଠ ଓ ଶୃଙ୍ଖଳିତ । ନିଜର ଓକିଲାତି ବ୍ୟବସାୟ ଓ ପରେ ମୁନସବ ଚାକିରୀ ସାଙ୍ଗକୁ ଓଡ଼ିଶାକୁ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ପ୍ରଦେଶ କରିବା ପାଇଁ ଉଦ୍ୟମ ଚଳାଇଥିବା ଉତ୍କଳ ଗୌରବ ମଧୁସୂଦନ, ଦେଶପ୍ରେମୀ ଗୌରୀ ଶଙ୍କର, ଉତ୍କଳମଣି ଗୋପବନ୍ଧୁ ଓ ପାରାଜା ମହାରାଜା କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ଦେବଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ଜାତୀୟ କାର୍ଯ୍ୟରେ ସାହାଯ୍ୟ କରୁଥିଲେ । ପୁଅମାନଙ୍କୁ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ନାରାୟଣଙ୍କର କଡ଼ା ଆଦେଶ ଥିଲା “ ବଗିଚା କାମ ଯେଉଁଦିନ ବନ୍ଦ କରିବ ସେଦିନ ଖାଇବା ବନ୍ଦ । ” ପୁଅମାନେ ବାପାଙ୍କର କେବେ ଅବାଧ୍ୟ ହେଉନଥିଲେ । ପାଠପଢ଼ା ଓ ଖେଳ ସହିତ ପୁଅମାନେ ଗଭୀର କୁଅରୁ ପାଣି କାଢ଼ି ପ୍ରତିଦିନ ବଗିଚାରେ ଦେଉଥିଲେ । ପାଠପଢ଼ାରେ ଯେମିତି ଖେଳରେ ବି ସେମିତି ତିନିଭାଇ ଯାକ ସମବୟସର ପିଲାମାନଙ୍କ ଭିତରେ ବେଶ୍ ଆଗୁଆ ଥିଲେ । ପିତା ଲକ୍ଷ୍ମୀ ନାରାୟଣ ଓ ମାତା ଆଶାଦେବୀ ପୁଅ ଝିଅମାନଙ୍କୁ ଯଥା ସମୟରେ ପାଠ ପଢ଼ିବା, ଖେଳିବା ଓ ବଗିଚା କାମ କରାଇବାରେ ଅଭ୍ୟାସ କରିଦେଉଥିଲେ । ମାତା

ଆଶାଦେବୀ ଥିଲେ ପୂର୍ବ ବଙ୍ଗ ଚକ୍ରାନ୍ତର ଗୋଟିଏ ବିପ୍ଳବୀ ପରିବାରର କନ୍ୟା ।
ଦେଶକୁ ସ୍ୱାଧୀନ କରିବା କାର୍ଯ୍ୟରେ ସେ ପରିବାରର ଉଲ୍ଲେଖନୀୟ ଭୂମିକା ଥିଲା ।
ପିତାମାତାଙ୍କା ସମୟ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରହି ଜର୍ଜ, ବିଜୁ ଓ ସିଦ୍ଧୁ ବାଲ୍ୟଶିକ୍ଷା ଲାଭ କଲେ ।

ପିଲାଦିନେ ବିଜୁବାବୁ ଥିଲେ ଖୁବ୍ ଦୁର୍ବଳ । ପତଳା ଶରୀର ଓ ରୁଗ୍ନ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ।
ମାତ୍ର ପାଠପଢ଼ା ଓ ଖେଳ କ୍ଷରତରେ ସେ ନିଜ ବୟସର ପିଲାମାନଙ୍କ ଭିତରେ
ଥିଲେ ଖୁବ୍ ଆଗୁଆ । ସ୍କୁଲର ଦୁଷ୍ଟପିଲାମାନଙ୍କୁ ସାବାଡ଼ କରିବାରେ ମଧ୍ୟ ସେ ଥିଲେ
ଆଗୁଆ । ସେଥିପାଇଁ କଟକ ମିଶନ ପ୍ରାଥମିକ ସ୍କୁଲରେ ପଢୁଥିଲାବେଳେ ପ୍ରଧାନ
ଶିକ୍ଷକ ମିଲ୍‌ମ୍ୟାମ ସାହେବଙ୍କର ସେ ଥିଲେ ଖୁବ୍ ପ୍ରିୟଛାତ୍ର । ତାଙ୍କର ସାହସିକତା ଓ
ଦୃଷ୍ଟବାଦିତା ପାଇଁ ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କ ପାଖରେ ସେ ଯେପରି ପ୍ରିୟ ଥିଲେ , ସମବୟସ
ତଥା ଉପର ଶ୍ରେଣୀରେ ପଢୁଥିବା ପିଲାମାନଙ୍କ ପାଖରେ ମଧ୍ୟ ସେହିପରି ସେ ଥିଲେ
ଖୁବ୍ ଆଦରଣୀୟ ।

୧୯୨୩ ମସିହାରେ ବିଜୁବାବୁ ଥିଲେ ସାତ ବର୍ଷ ବୟସର ବାଳକ ।
ସେତେବେଳେ ସେ ଆକ୍ରାନ୍ତ ହେଲେ ଏକ ଅଜଣା ରୋଗରେ । ଅବସ୍ଥା ଏତେ ଗୁରୁତର
ହୋଇ ଉଠିଲା ଯେ ପିତାମାତା ଆଶା ଛାଡ଼ିଦେଲେ । ମାତ୍ର କିଏ ଜାଣିଥିଲା ଯେ ସେ
ରୋଗ ସାଙ୍ଗରେ ସଂଗ୍ରାମ କରି ବିଜୟ ଲାଭ କରିବେ ଏବଂ ଶୈଶବରେ ଖୁବ୍ ରୁଗ୍ନ
ଥିବା ହିଟଲର ଭବିଷ୍ୟତରେ ଯେପରି ସାରା ପୃଥିବୀକୁ ହଲତଳ କରିଦେଇଥିଲେ,
ବିଜୁ ବି ସେହିପରି ଭାରତ ବର୍ଷର ରାଜନୀତିରେ ସମସ୍ତଙ୍କର ଶ୍ରଦ୍ଧା ଓ ସମ୍ମାନର ଏକ
ପ୍ରତୀକ ପୁରୁଷ ଭାବରେ ଉଭା ହେବେ ! ହେଲେ ହିଟଲରର ଶକ୍ତି ଓ ସାହସ ପୃଥିବୀର
ନରମୋଥ ଯଜ୍ଞରେ ପୂର୍ଣ୍ଣାହୁତି ଦେଲା ସିନା, ହେଲେ ବିଜୁର ଶକ୍ତି ଓ ସାହସ ଅସଂଖ୍ୟ
ଆର୍ତ୍ତ ଦୁର୍ଗତଙ୍କ ଦୁଃସ୍ୱପ୍ନରେ ଆହାର ଦେଇ ସେମାନଙ୍କ ମନରେ ଭରିଦେଲା ବଞ୍ଚିବାର
ମୋହ ।

ପ୍ରକୃତରେ ବିଜୁବାବୁ ସେତେବେଳେ କୌଣସି ରୋଗରେ ପୀଡ଼ିତ ହୋଇ
ନଥିଲେ । ପେଟ ଭିତରେ ଆପେକ୍ଷିକ୍ ହୋଇ ଫାଟି ଯାଇଥିବାରୁ ସେ ଯନ୍ତ୍ରଣା ଅନୁଭବ
କରୁଥିଲେ । ପରୀକ୍ଷା କରି ଏକଥା ଜାଣିପାରିଥିଲେ ଗୋରା ସର୍ଜନ ପିକ୍ସି ସାହେବ
ଏବଂ ସେଇ ହିଁ ଅପରେସନ୍ କରି ତାଙ୍କୁ ଭଲ କରିଥିଲେ । ଏହି ଅପରେସନ୍ ପରେ
ତାଙ୍କର ଚେହେରାର ପରିବର୍ତ୍ତନହେଲା ଏବଂ ସେ ଅଧିକଃ ଅଧିକ ପାଠପଢ଼ା ଓ ଖେଳ
କ୍ଷରତରେ ମାତିଗଲେ ।

ମିଶନ ପ୍ରାଥମିକ ସ୍କୁଲର ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ମିଳମ୍ୟାନ୍ ସାହେବ ୧୯୨୭ ମସିହାରେ ବିଲାତ ଯେଉଁଗଲେ । ସ୍କୁଲର ଅବସ୍ଥା ଖରାପ ହେବାକୁ ଲାଗିଲା, ପାଠପଢ଼ା ଭଲ ହେଲା ନାହିଁ । ଏ କଥା ଲକ୍ଷକରି ପିତା ଲକ୍ଷ୍ମୀ ନାରାୟଣବାବୁ ବିଜୁବାବୁଙ୍କୁ ନେଇ ରେଭେନ୍ସା କଲିଜିଏଟ ସ୍କୁଲରେ ଛାଡ଼ିଲେ, ରେଭେନ୍ସା କଲିଜିଏଟ ସ୍କୁଲ ସେତେବେଳେ ଓଡ଼ିଶାର ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ନାମକରା ସ୍କୁଲ । ସେହିଠାରେ ବିଜୁବାବୁ ପଢ଼ିଲେ ଏବଂ ଅଳ୍ପ ଦିନ ଭିତରେ ପାଠପଢ଼ା, ଖେଳ କ୍ଷରତ, ସତ୍ୟବାଦିତା ଓ ସାହସିକତା ପାଇଁ ବିଦ୍ୟାଳୟର ସମସ୍ତ ପୁରୁଣା ରେକର୍ଡ଼ ଭାଙ୍ଗିଦେଇ ଶିକ୍ଷକ ଓ ଛାତ୍ର ମହଲରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରିୟ ହୋଇ ଉଠିଲେ । ସେତେବେଳେ ପ୍ରଥମ ଶ୍ରେଣୀ ପାଇ ମାଟ୍ରିକ ପାଶ୍ କରିବା ପିଲାଙ୍କର ସଂଖ୍ୟା ଥିଲା ଖୁବ୍ କମ୍ । ୧୯୩୨ ମସିହାରେ ବିଜୁବାବୁ ପାଟନା ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟରୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ କୃତିତ୍ୱର ସହ ପ୍ରଥମ ଶ୍ରେଣୀରେ ମାଟ୍ରିକ ପାଶ୍ କଲେ ଏବଂ ବିଜ୍ଞାନ ଛାତ୍ର ହିସାବରେ ରେଭେନ୍ସା କଲେଜରେ ଆଇ.ଏସ୍.ସି. ଶ୍ରେଣୀରେ ନାମ ଲେଖାଇଲେ । ଏହି ରେଭେନ୍ସା କଲେଜରେ ପଢୁଥିଲାବେଳେ ହିଁ ତାଙ୍କର ବହୁମୁଖୀ ପ୍ରତିଭା ଫୁଟି ବାହାରିଲା ଏବଂ ତାହା ଖାଲି ରେଭେନ୍ସା କଲେଜ ନୁହେଁ ସାରା କଟକ ସହରରେ ତାଙ୍କୁ ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ସମ୍ମାନ ଆଣିଦେଲେ ।

ବିଜୁବାବୁଙ୍କ ଜାମୁକୋଳି ଖୁଆ ନିଶା

ଅଧ୍ୟୟନରେ ନିଷ୍ଠା, ଖେଳରେ କୃତିତ୍ୱ, ନିର୍ଭୀକତା, ସତ୍ୟବାଦିତା, ସାହସିକତା ଓ ପରୋପକାର କ୍ଷେତ୍ରରେ ସେ ବାରିହୋଇ ପଡୁଥିଲେ ଏବଂ ସେଥିପାଇଁ ତାଙ୍କର ନାମ ଚାରିଆଡ଼େ ବିସ୍ତ୍ରୁତ ହୋଇ ପଡ଼ିଥିଲା । ମାତ୍ର ସେଇ ରେଭେନ୍ସା କଲେଜରେ ବି.ଏସ୍.ସି. ପଢୁଥିବାବେଳେ ବିଜୁବାବୁ ପାଇଲଟ ହେବାର ଅତ୍ୟଧିକ ନିଶାରେ ବିଭୋର ହୋଇ ପାଠ ଛାଡ଼ି ଚାଲିଗଲେ ।

ବିଜୁବାବୁ ମିଶନ ସ୍କୁଲରେ ପଢୁଥିଲାବେଳେ ଦିନେ ଛୁଟି ଦିନରେ ସାଙ୍ଗସାଥୀଙ୍କୁ ନେଇ ବାରବାଟି ଦୁର୍ଗ ଗଡ଼ଖାଇ ଠାରେ ଥିବା ଗୋଟିଏ ଜାମୁଗଛ ପାଖରେ ପହଞ୍ଚିଲେ । ଗଛଟି ପାଟିଲା ଜାମୁକୋଳିରେ ଭାଙ୍ଗି ପଡୁଥାଏ । ବିଜୁବାବୁଙ୍କର ଇଚ୍ଛା ପାଟିଲା ଜାମୁକୋଳି ଖାଇବେ ଏବଂ ସାଙ୍ଗ ପିଲାଙ୍କୁ ଖୁଆଇବେ । ମାତ୍ର ଗଛ ମୂଳରେ କେତେଜଣ ଗୋରା ସୈନିକ ବସି ଖୁସି ଗପ କରୁଥିବାରଦେଖି, ସାଙ୍ଗ ପିଲାମାନେ ଡରିଗଲେ । ବିଜୁ କିନ୍ତୁ ଡରିବା ପିଲା ନୁହେଁ । ଏଣେ ଜାମୁକୋଳି ଖାଇବା ଓ ସାଙ୍ଗମାନଙ୍କୁ ଖୁଆଇବାର

ପ୍ରବଳ ଆଗ୍ରହ । ତାଙ୍କ ମନରେ ବିଦ୍ରୋହ ହେଲା । ସେ ଭାବିଲେ - ଏମାନେସବୁ ବିଦେଶୀ । ବିଦେଶରୁ ଆସି ଆମ ଉପରେ ଶାସନ ଚଳାଇଛନ୍ତି । ଆମ ଦେଶରେ ଆମେ ହେବୁ ଗୋଲାମ ଆଉ ଏମାନେ ହେବେ ମାଲିକ ! ଏହା ସହ୍ୟ କରିବାର ନୁହେଁ । ପ୍ରତିବାଦ କରିବାକୁ କାହାରି ସାହସ ନଥିବା ଦେଖୁ ତାଙ୍କ ମନ ବିଦ୍ରୋହ କରି ଉଠିଲା । କ୍ରୋଧରେ ସେତେବେଳକୁ ତାଙ୍କ ମୁହଁ ଲାଲ ପଡ଼ିଲାଣି । କିଛି ଉପାୟ ନପାଇ ରାସ୍ତାରୁ ଟେକା ପଥର ଗୋଟାଇ ଆଣି ସେ ଗୋରା ସୈନିକ ମାନଙ୍କ ଉପରକୁ ପକାଇଲେ । ଏହା ଦେଖୁ ସାଙ୍ଗ ପିଲାମାନେ ଭୟରେ ଦୌଡ଼ି ପଳାଇଲେ । ବିଜୁଙ୍କୁ ଧରିବା ପାଇଁ ସୈନିକମାନେ ତାଙ୍କୁ ଗୋଡ଼ାଇଲେ । ମାତ୍ର ବିଜୁବାରୁ ଏ ଗଳି ସେ ଗଳି ଭିତରେ ପଶି ବିଜୁଳୀ ବେଗରେ ଧାଇଁ ଯାଇ ଘରେ ପହଞ୍ଚିଲେ । ତାଙ୍କୁ ଧାଇଁସାଇଁ ହୋଇ ପଡ଼ିଥିବାର ଦେଖୁ ତାଙ୍କ ପିତା ଲକ୍ଷ୍ମୀ ନାରାୟଣ ବାବୁ ଘଟଣା କ'ଣ ଜାଣିବାକୁ ପଚାରିଲେ । ବିଜୁ ତ ସ୍ପଷ୍ଟବାଦୀ, ସବୁ କଥା ବାପାଙ୍କୁ କହିଲେ । ଗୋରାମାନଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ପୁଅର ମନ ବିଦ୍ରୋହ କରୁଥିବାର ଦେଖୁ ଲକ୍ଷ୍ମୀନାରାୟଣ ବାବୁ ଖୁସି ହେଲେ ଏବଂ ଅଭୟ ଦେଇ କହିଲେ- ଗୋରାମାନଙ୍କୁ ଦେଶରୁ ତଡ଼ିଦେବା ପାଇଁ ଯଦି ତୁ ଚାହୁଁଛୁ, ତେବେ ଏପରି ଲୁଚି ଲୁଚି ଟେକା ମାରିବା ଠିକ୍ ନୁହେଁ କି ଭୟରେ ଭୀରୁ ପରି ଦୌଡ଼ି ପଳାଇ ଆସିବା ଠିକ୍ ନୁହେଁ । ସେମାନଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଲଢ଼ିବୁ ତ ସାମନାସାମନି ଲଢ଼ । ବିଜୁବାରୁ ଉତ୍ସାହିତ ହେଲେ ଏବଂ ବଡ଼ହେଲେ ଗୋରାମାନଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଲଢ଼ିବା ପାଇଁ ପ୍ରତିଜ୍ଞା କଲେ । ଧନ୍ୟ ସେ ପିତା, ଧନ୍ୟ ସେ ପୁତ୍ର ।

ବିଜୁବାରୁଙ୍କର ଗାନ୍ଧିଙ୍କ ଠାରୁ ଆଶୀର୍ବାଦ

ଏ ଭିତରେ ୧୯୨୬ ମସିହା ହୋଇ ସାରିଥିଲା । ବିଜୁବାରୁ କଲେଜିଏଟ ସ୍କୁଲରେ ପଢୁଥାନ୍ତି । ମହାତ୍ମା ଗାନ୍ଧି ଓଡ଼ିଶା ଗସ୍ତରେ ଆସି କଟକ ସ୍ୱରାଜ ଆଶ୍ରମରେ ଅବସ୍ଥାନ କରୁଥାନ୍ତି । ଗାନ୍ଧିଜୀଙ୍କର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଥିଲା, ସାରା ଭାରତର ଲୋକଙ୍କୁ ସଂଗଠିତ କରି ବ୍ରିଟିଶ୍ ସରକାରଙ୍କ ସହିତ ଅସହଯୋଗ କରିବାକୁ । ସେଥିପାଇଁ ସେ ସାରା ଭାରତ ଗସ୍ତ କରୁଥିଲେ । କାରଣ ଭାରତ ବାସୀ ଆଶା କରିଥିଲେ ଯେ ପ୍ରଥମ ମହାଯୁଦ୍ଧ ପରେ ଇଂରେଜମାନେ ଜୟଲାଭ କଲେ ଭାରତକୁ ସ୍ୱାଧୀନତା ମିଳିବ । ସେଥିପାଇଁ ଭାରତବାସୀ ଇଂରେଜ ସରକାରଙ୍କୁ ଅନୁଷ୍ଠ ସାହାଯ୍ୟ କରିଥିଲେ । ମାତ୍ର ଯୁଦ୍ଧ ସରିଲା ପରେ ବ୍ରିଟିଶ୍ ସରକାର ଭାରତର ସ୍ୱାଧୀନତା କଥା ଚିନ୍ତା ବି କଲେ ନାହିଁ । ଗାନ୍ଧିଜୀଙ୍କୁ ଦେଖା କରିବା ପାଇଁ ସ୍ୱରାଜ ଆଶ୍ରମରେ ପ୍ରବଳ ଭିଡ଼ ଲାଗିଥାଏ ।

ଗାନ୍ଧିଙ୍କୁ ଦର୍ଶନ କରି ତାଙ୍କ ପାଦଧୂଳି ନେବା ପାଇଁ ବିଜୁ ମନରେ ପ୍ରବଳ ଆଗ୍ରହ । ସେ ଭିଡ଼ ଭିଡ଼ରେ ଠେଲାପେଲା କରି ଗାନ୍ଧିଜୀଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ଆଗେଇ ଗଲେ । ଗୋରା ଏସ୍.ପି. ହାରଗ୍ରୀବ ସାହେବ ତାଙ୍କୁ ଅଟକାଇଲେ । ବିଜୁ ମାନିଲେ ନାହିଁ ଏବଂ ଭିଡ଼ ଠେଲି ଆଗେଇଗଲେ । ଏସ୍.ପି. ହାରଗ୍ରୀବ ରାଗିଯାଇ ତାଙ୍କୁ ପିଟିଲେ । ତାଙ୍କ ବାଡ଼ିର ପିତଳ ଗୋବା ମାଡ଼ରେ ବିଜୁର ମୁଣ୍ଡ ଫାଟିଗଲା । ଝରଝର ରକ୍ତ ଗଡ଼ି ପଡୁଥାଏ । ତଥାପି ବିଜୁ ଗାନ୍ଧିଙ୍କ ପାଖକୁ ମାଡ଼ି ଚାଲିଥାନ୍ତି । ଏହାଦେଖି ଗାନ୍ଧିଜୀ ବିଜୁଙ୍କ ପାଖକୁ ଧାଇଁ ଆସିଲେ ଏବଂ କ୍ଷତ ସ୍ଥାନକୁ ନିଜ ହାତରେ ଆଉଁସି ଦେଇ ଆଶୀର୍ବାଦ କଲେ । ହାରଗ୍ରୀବ ସାହେବ ଠାରୁ ବିଜୁ ମାଡ଼ ଖାଇଲେ ସିନା, କିନ୍ତୁ ସେହି ଦିନରୁ ବ୍ରିଟିଶ ବିରୁଦ୍ଧରେ ପ୍ରତିଶୋଧ ନେବାପାଇଁ ତାଙ୍କ ମନରେ ବିଦ୍ରୋହର ମଞ୍ଜି ପୋତା ହୋଇଗଲା ।

ଉତ୍କଳାନିଜରୁ ଗୋପବନ୍ଧୁଙ୍କର ଛତା ଉଦ୍ଧାର

କ୍ଷୋଡ଼ଶ ଶତାବ୍ଦି ପରେ ଅର୍ଥାତ୍ ୧୫୬୮ ମସିହାରେ ମୁକୁନ୍ଦ ଦେବଙ୍କ ସମୟରେ ଓଡ଼ିଶାର ସ୍ୱାଧୀନତା ଲୋପ ପାଇବା ପରଠାରୁ ଓଡ଼ିଶାର ଦୁଃଖ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ କଥା ବୁଝିବାକୁ ଆଉ କେହି ନେତା ନଥିଲେ । ମୋଗଲ, ମରଠା ଓ ବ୍ରିଟିଶ ଶାସନର ଅନ୍ୟାୟ ଅତ୍ୟାଚାର ଓ ଶୋଷଣର ଶିକାର ହୋଇ ଓଡ଼ିଶା ହତଶ୍ରୀ ହୋଇ ଯାଇଥିଲା । ବନ୍ୟା ବାତ୍ୟା ମରୁଡ଼ି ଲାଗି ରହିଥିଲା ଏବଂ ମଶା ତାଆଁସ ଉତ୍ପାତରେ ମେଲେରିଆ ରୋଗରେ ପଡ଼ି ପ୍ରତିବର୍ଷ ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ଲୋକ ଅସହାୟ ଭାବରେ ମରିଯାଉଥିଲେ, ଯେଉଁ ଓଡ଼ିଶା ଭୌମକର ବଂଶ, ସୋମ ବଂଶ, ଗଙ୍ଗ ବଂଶ, ସୂର୍ଯ୍ୟବଂଶ ଓ ଭୋଇ ବଂଶ ସମୟରେ ବିଭବଶାଳୀ ଥିଲା, ସେହି ଓଡ଼ିଶାର ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ଲୋକ ଅଭାବ ଅନାଟନରେ ପଡ଼ି ଅସହାୟ ଭାବରେ ନିଜର ଭିତାମାଟି ଛାଡ଼ି ରେଙ୍ଗୁନ୍, କଲିକତା ଓ ଆସାମରେ ଯାଇ କୁଲିଗିରି କରି ପେଟ ପୋଷିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହୋଇଥିଲେ । ବ୍ରିଟିଶ ସରକାରଙ୍କର ସନ୍ଧ୍ୟେର୍ ଆଇନ୍ ବଳରେ ଓଡ଼ିଶାର ଜମିଦାରମାନେ ରାତାରାତି ଦାଣ୍ଡର ଭିକାରି ହୋଇଗଲେ । ୧୮୬୬ ମସିହାର ନଅଙ୍କ ଦୁର୍ଭିକ୍ଷ ବେଳେ ଦାନା ଜନାର ଅଭାବରୁ ମାଳ ମାଳ ଲୋକ ରାସ୍ତାକଡ଼ରେ ପଡ଼ି ମରିଗଲେ । ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଓ ସାହିତ୍ୟ ଉପରେ ବଙ୍ଗାଳୀମାନଙ୍କର ଅତ୍ୟଧିକ ଅତ୍ୟାଚାର ହେତୁ ଓଡ଼ିଶାର ସ୍ୱାଭିମାନ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଲୋପ ପାଇଯାଇଥିଲା । ଲୋକେ କର୍ମକୁ ଆଦରି, କପାଳରେ ହାତମାରି ଶୂନ୍ୟ ଆକାଶକୁ ଚାହିଁ ଅସହାୟ ଭାବରେ କାଳ କାଟୁଥିଲେ ।

ସେ ବର୍ଷ ମହାନଦୀରେ ପ୍ରଳୟଙ୍କର ବନ୍ୟା ଆସିଥାଏ । ଚାରିଆଡ଼ ପାଣି
 ଆଉ ପାଣି । ଅକାତକାତ ବନ୍ୟା ସୁଅରେ ଘରଦ୍ୱାରା ଭାସିଯାଉଥାଏ । ଲୋକେ ଗଛ
 ଉପରେ ବା ଉଚ୍ଚା ଯାଗାମାନଙ୍କରେ ପିଲାଛୁଆ ଧରି ଆଶ୍ରା ନେଇଥାନ୍ତି । ଚାଷବାସ
 ଧୋଇ ଯିବାରେ ଲାଗିଥାଏ । ତା ପୂର୍ବ ବର୍ଷ ଅନାବୃଷ୍ଟି ହେତୁ ଖେତ ଖମାର ସବୁ
 ଉଜୁଡ଼ି ଯାଇଥାଏ । ସରକାରଙ୍କ ପାଖରୁ ସାହାଯ୍ୟ ମିଳୁ ନଥାଏ ଅଥବା ଯାହା କିଛି
 ସାହାଯ୍ୟ କାଁ ଭାଁ ପହଞ୍ଚୁଥାଏ, ତାହା ସମୁଦ୍ରକୁ ଶଙ୍ଖେ ପରି । ଅନାହାର ଓ ରୋଗ
 ବ୍ୟାଧିରେ ପଡ଼ି ହଜାର ହଜାର ସଂଖ୍ୟାରେ ମରିଯାଉଥିବା ମାଳ ମାଳ ମଣିଷର ଶବ
 ଓ ଗାଈ ଗୋଣ୍ଡ ବନ୍ୟା ସ୍ରୋତରେ ଭାସି ଚାଲିଥାନ୍ତି । ମହାନଦୀର ଶାଖା ବ୍ରାହ୍ମଣୀରେ
 ଉୟଙ୍କର ମନ୍ୟା । ଅକାତକାତର ପାଣି ସୁଅ, ବ୍ରାହ୍ମଣୀ ନଦୀର ଦୁଇ କୂଳରେ ଶହ
 ଶହ ଗାଁ ଗଣ୍ଡା ଭାସି ଯାଉଥାଏ । ଉତ୍କଳମଣି ଗୋପବନ୍ଧୁ ବାହାରିଲେ ବନ୍ୟାଞ୍ଚଳରେ
 ଯାଇ ସେବା କରିବାକୁ । ସେତେବେଳେ ଗୋପବନ୍ଧୁଙ୍କୁ ଲୋକେ ଦାସେ ଆପଣ
 ଡାକୁଥିଲେ । ସାଙ୍ଗରେ କିଛି ଚୂଡ଼ା, ଚାଉଳ, ଲୁଗାପଟା ଓ ଔଷଧପତ୍ର ଧରି ଦଳେ
 କିଶୋର ଓ ଯୁବକଙ୍କୁ ସାଙ୍ଗରେ ନେଇ ଦାଶେ ଆପଣ ବାହାରିଲେ ମନ୍ୟାଞ୍ଚଳରେ
 ସେବା କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାକୁ । ନଈର ଦୁଇକୂଳରେ ବୁଡ଼ି ରହିଥିବା ଗାଁକୁ ଗାଁ ଯାଇ ଦାସେ
 ଆପଣ ଚୂଡ଼ା ଚାଉଳ, ଲୁଗାପଟା ଓ ଔଷଧ ପତ୍ର ବାଣ୍ଟୁଥାନ୍ତି । ସାଙ୍ଗରେ ଥିବା
 କିଶୋରମାନେ ମଧ୍ୟ ଜୀବନକୁ ପାଣିଛଡ଼େଇ ଦାସେ ଆପଣଙ୍କୁ ସାହାଯ୍ୟ କରୁଥାନ୍ତି ।
 ଏହିପରି ଭାବରେ ଗୋଟିଏ ଗାଁର ସେବା କାର୍ଯ୍ୟ ସାରି ନଦୀର ଆରକୂଳରେ ଆଉ
 ଗୋଟିଏ ଗାଁକୁ ଡଙ୍ଗାରେ ବସି ଯାଉଥାନ୍ତି । ଲୋକଙ୍କର ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା କଥା ଭାବି ଗୋପବନ୍ଧୁଙ୍କ
 ଆଖିରୁ ଲୁହର ଧାର ବୋହି ଯାଉଥାଏ । ସେହି ଚିନ୍ତାରେ ସେ ମଗ୍ନ ହୋଇ ପଡ଼ିଥାନ୍ତି ।
 ହଠାତ୍ ଆକାଶରେ କଳା ବାଦଲ ଘୋଟି ଆସିଲା ଏବଂ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ବେଗରେ ପବନ
 ବହିଲା । ଚିନ୍ତାରେ ନିମଗ୍ନ ଗୋପବନ୍ଧୁଙ୍କ ହାତରୁ ଛତାଟି ଖସିଯାଇ ବନ୍ୟା ସୁଅରେ
 ଭାସିଗଲା, ଅକାତକାତ ପାଣି, ପ୍ରଖର ସ୍ରୋତ, କଳ କଳ କରି ପାଣିର ଉର୍ଦ୍ଧରା
 ଗର୍ଜୁଛି । ହଠାତ୍ ପିଲାଟିଏ ଡଙ୍ଗାରୁ ଡେଇଁପଡ଼ି ବିଜୁଳୀ ବେଗରେ ପାଣିର ସୁଅ କାଟି
 ଛତାଟିକୁ ଧରିନେଲା । ସମସ୍ତେ ଅବାବ୍ ହୋଇ ଆଖବୁଝି ପକାଇଲେ । ଦାସେ
 ଆପଣଙ୍କ ଦୁଷ୍ଟରେ ଭାଷା ନାହିଁ । ପିଲାଟି ବୀର ବିକ୍ରମରେ ପହଁରି ପହଁରି ଡଙ୍ଗା
 ପାଖକୁ ଆସିଲା । ନାଉରିଆ କାତ ବଢ଼ାଇଦେଲେ । ପିଲାଟି ଗୋଟିଏ ହାତରେ
 ନାଉରିଆର କାତ ଓ ଅନ୍ୟ ହାତରେ ଛତାଟିକୁ ଧରି ଡଙ୍ଗା ଉପରକୁ ଉଠି ଆସିଲା ।
 ଦାସେ ଆପଣ ପିଲାଟିକୁ ଚାଣିନେଇ ଛାତିରେ ଚାପିଧରି ଧାର ଧାର କରି ଲୁହ ଢାଳୁ

ହାଲୁ ପଚାରିଲେ- “ଏ ତୁ କଣ କଲୁ ବାପ ! ସାମାନ୍ୟ ଛତାଟା ପାଇଁ ଜୀବନକୁ ମୂର୍ଚ୍ଛାକରି ଏ ଭୟଙ୍କର ବିପଦ ସଂକୁଳ ନଈକୁ ଡେଇଁ ପଡ଼ିଲୁ !!! କିଛି ଘଟି ଯାଇଥିଲେ, ତୋ ବାପା ମାଆକୁ ମୁଁ କି ଉତ୍ତର ଦେଇଥାନ୍ତି ? ” ସିଂହଦର୍ପରେ ଛାତିକୁ ଫୁଲାଇ ପିଲାଟି କହିଲା - “ଏ ଛତାଟି ସାମାନ୍ୟ ଛତା ନୁହେଁ । ହଜାର ହଜାର ବନ୍ୟାକ୍ଳିଷ୍ଟ ଭୋକିଲା ବୁଣ୍ଡରେ ଆହାର ଦେଉଥିବା ଦାସେ ଆପଣଙ୍କର ଏ ଛତାର ମୂଲ୍ୟ କଳନା କରିହେବ ନାହିଁ । ତା ତୁଳନାରେ ମୋ ଜୀବନ ବଡ଼ ନୁହେଁ ” ଦାସେ ଆପଣ ଛଳ ଆଖିରେ ପିଲାଟିର ମୁଣ୍ଡକୁ ଆଉଁସି ଦେଉ ଦେଉ ପଚାରିଲେ - “ତୁ କାହା ପୁଅ ବାପ ! ” “ମୁଁ ଲକ୍ଷ୍ମୀନାରାୟଣ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କର ପୁଅ, ମୋ ନାଁ ବିଜୁ ” ପିଲାଟି ଉତ୍ତର ଦେଲା ।

ପେଷଫାର ଭ୍ରମଣ

ଆବିଷ୍କାର ଓ ଉଦ୍ଭାବନ କରିବାକୁ ଯାଇ ଯେଉଁମାନେ ଦୁର୍ଗମ ପଥରେ ଯାତ୍ରା କରନ୍ତି, ସେମାନେ ସବୁ କୋଟିକରେ ଗୋଟିଏ । ରାଜା ଜମିଦାର, ଅଧିକାର କିରାଣୀ, ପିଅନ ଚୌକିଦାର, ଚାଷୀ ମୂଲିଆ କିମ୍ବା ବଣିକ ଶିଳ୍ପପତିମାନଙ୍କ ପରି ହଜାରେ, ଲକ୍ଷେ ବା କୋଟି ସଂଖ୍ୟାରେ ମିଳନ୍ତି ନାହିଁ ନିୟୁତନ, ଆଇନଜ୍ଞାତନ, ଗାଲିଲିଓ, ଭାସ୍କୋଡ଼ାଗାମା କିମ୍ବା ରାଇଟ୍ ବ୍ରଦର୍ସମାନେ । ସେମାନେ ଅନନ୍ୟ । ସେମାନଙ୍କ କୃତିତ୍ବରେ ଅନୁପ୍ରାଣିତ ହୋଇ ଯାଆନ୍ତି ହଜାର ହଜାର ଲୋକ । ଆଲୋକିତ ହୋଇଯାଏ ମାନବ ସମାଜ । ବିଜୁବାବୁଙ୍କର ପେଷଫାର ଯାତ୍ରା ଅବଶ୍ୟ ସେପରି କିଛି ଚମକପ୍ରଦ ଘଟଣା ନୁହେଁ । ମାତ୍ର ଜଣେ ଷୋଳ ସତର ବର୍ଷର କଅଁଳ ବାଳକ ପକ୍ଷରେ ନିଜର ସାଧୁମାନଙ୍କୁ ନେତୃତ୍ବ ଦେଇ, ପାହାଡ଼ ପର୍ବତ, ବଣଜଙ୍ଗଲ ନଦୀନାଳ ପୂର୍ଣ୍ଣ ବିପଦ ସଂକୁଳ ଦୁର୍ଗମ ପଥ ଅତିକ୍ରମ କରି ସୁଦୂର ପେଷଫାରକୁ ସାଇକେଲରେ ଯାତ୍ରା କରିବା ପଛରେ ଯେଉଁ ଅଦମ୍ୟ ସାହସ, ନୂଆ ଯାଗା ଦେଖିବା ଓ ନୂଆ କଥା ଶୁଣିବାର ଅନୁସନ୍ଧିତା ଓ ସଂକଳ୍ପ ନିହିତ ରହିଛି; ତାହା ଅନନ୍ୟ ନିଶ୍ଚୟ ।

ପେଷଫାରକୁ ଆଜିକାଲି ପରି ସେତେବେଳେ ରାସ୍ତା ଘାଟ ନଥିଲା । କଟକଠାରୁ ପେଷଫାର ହେଉଛି ଚାରି ହଜାର ମାଇଲ ଦୂର । ଉତ୍ତର ପଶ୍ଚିମ ସାମାନ୍ୟ ଅଞ୍ଚଳର ନିବାଡ଼ ଅରଣ୍ୟ ଓ ପାହାଡ଼ ପର୍ବତ ଅତିକ୍ରମ କଲେ ପେଷଫାର ପଡ଼ିବ । ୧୯୩୨ ମସିହା ଗ୍ରୀଷ୍ମରତ୍ନ । ପ୍ରଥମ ବାର୍ଷିକ ପରୀକ୍ଷା ସରିଥାଏ । ଦୁଃସାହସୀ ବିଜୁ ନିଜର

ଅନ୍ୟ ଦୁଇଜଣ ସାଥୀ ଭ୍ରମରବର ସାହୁ ଓ ଅମର ଦେବୁ ସାଙ୍ଗରେ ଧରି କଟକର ମହାନଦୀ ବାଲି ଉପରୁ ପେଷ୍ଟାର ଯାତ୍ରା କଲେ ସାଇକେଲରେ । ପଥକ୍ଳାନ୍ତି ହେତୁ ଭ୍ରମର ଓ ଅମର ନିରୁସାହିତ ହୋଇ ପଡୁଥାନ୍ତି । ମାତ୍ର ବିଜୁ ସେମାନଙ୍କୁ ‘କଳିଙ୍ଗା ସାହସିକାଃ’ କହି ଖାରବେଳ , କପିଳେନ୍ଦ୍ରଦେବ, ଓ ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ଦେବଙ୍କର ବୀରତ୍ବପୂର୍ଣ୍ଣ କାହାଣୀ ଶୁଣାଇ ଉସାହିତ କରୁଥିଲେ । ଦୁର୍ଗମ ଅରଣ୍ୟ ପଥ ଅତିକ୍ରମ କରୁ କରୁ ହଠାତ୍ ଅମର ‘ବାଘ ବାଘ’ କହି ଚିତ୍କାର କରି ଉଠିଲା । ଭ୍ରମରର ହୋସ ଉଠିଯିବା ଉପରେ । ବିଜୁ କିନ୍ତୁ ବାଘକୁ ଚାହିଁ ରହି ଦୁଇ ବନ୍ଧୁଙ୍କୁ ଠିଆହୋଇ ରହିବାକୁ କହିଲେ । ସେ କହିଲେ “ଏଟା ମଣିଷ ଖୁଆ ବାଘ ନୁହେଁ । ଟିକିଏ ଅପେକ୍ଷା କରି ଦେଖ ସେ ଆପେ ଆପେ ଚାଲିଯିବ । ବାଘ ଭାରୁ ନୁହେଁ, ବୀର । ବୀର କେବେ ନିର୍ଦ୍ଦୋଷ ପ୍ରତି ହିଂସା ଆଚରଣ କରେ ନାହିଁ । ଆମେ ନିର୍ଦ୍ଦୋଷ । ତୁମେ ଅନ୍ଧ ଧର ।” ସତକୁ ସତ ବାଘଟି ଅଳ୍ପ ସମୟ ପରେ କୁଦାଟିଏ ମାରି ଜଙ୍ଗଲ ଭିତରେ ଅଦୃଶ୍ୟ ହୋଇଗଲା । ଅନିଦ୍ରା, ଅନାହାର ଓ ପଥକ୍ଳାନ୍ତିକୁ ଭୂକ୍ଷେପ ନକରି କିଛି ଦିନ ପରେ ତିନିବନ୍ଧୁ ପେଷ୍ଟାରରେ ପହଞ୍ଚିଲେ । ସେଠାରେ ଦୁଇ ତିନିଦିନ ବିଶ୍ରାମ କଲାପରେ ଅନେକ ଯାଗା ବୁଲି ଦେଖିଲେ । ଅମର ସେଠାରେ ରୟାଲ ଉଡ଼ାଯାହାଜ ଗ୍ୟାରେଜରେ ଚାକିରୀ କଲେ । ବିଜୁ ଭ୍ରମରକୁ ଧରି କଟକ ଫେରି ଆସିଲେ । କଟକରେ ପହଞ୍ଚିଲା ପରେ ବାପା, ମାଆ ଓ ଅନେକ ସାଙ୍ଗସାଥୀ ଆସି ଫୁଲମାଳ ଦେଇ ପାଛୋଟି ନେଲେ । ସମସ୍ତଙ୍କ ମନରେ ଖୁସି କହିଲେ ନସରେ ।

ବିଜୁ ଉଡ଼ାଜାହାଜକୁ ହାତ ମାରି ଛୁଇଁଲେ

ଲଙ୍କାର ରାଜା ରାବଣ କୁଆଡ଼େ ପୁଷ୍ପକ ଯାନରେ ବସି ଆକାଶ ମାର୍ଗରେ ଉଡ଼ି ପାରୁଥିଲା । ରାମ ଭକ୍ତ ହନୁମାନ ବି କୁଆଡ଼େ ଲକ୍ଷ୍ମଣଙ୍କୁ ଆରୋଗ୍ୟ କରିବା ପାଇଁ ଆକାଶ ମାର୍ଗରେ ଉଡ଼ିଯାଇ ବିଶଲ୍ୟକରଣୀ ଔଷଧ ଆଣିଥିଲେ । ଏ ସବୁ ଲୋକେ ଶୁଣିଥିଲେ ଏବଂ ବିଶ୍ୱଯୁଦ୍ଧ ସମୟରୁ ଆକାଶ ମାର୍ଗରେ ଉଡ଼ାଜାହାଜ ଉଡୁଥିବାର ଦୃଶ୍ୟ ଦେଖୁଥିଲେ । ମାତ୍ର ଆମ ଓଡ଼ିଶାର ଲୋକେ ସେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଉଡ଼ାଜାହାଜରେ ଉଡ଼ିବା ତ ଦୂରର କଥା, ଉଡ଼ାଜାହାଜକୁ ଛୁଇଁ ବି ନଥିଲେ । ବିଜୁ ବାବୁଙ୍କ ମନରେ କିନ୍ତୁ ଉଡ଼ାଜାହାଜ ସଂପର୍କରେ ବିଜ୍ଞାନ ସମ୍ମତ ଏକ ଧାରଣା ଥିଲା । ସେ ଭାବୁଥିଲେ, ଯେଉଁ ଯାନ୍ତ୍ରିକ କୌଶଳ ପକ୍ଷୀମାନଙ୍କ ଦେହରେ ଖଞ୍ଜାଯାଇଥିବାରୁ

ସେମାନେ ଆକାଶରେ ଉଡ଼ି ପାରୁଛନ୍ତି, ଉଡ଼ାଜାହାଜରେ ମଧ୍ୟ ସେହି କୌଶଳ ଖଜା ଯାଇଛି । ଏହା ଏକ ବିଜ୍ଞାନ ସମ୍ମତ ଜ୍ଞାନ କୌଶଳ । ସେହିପରି ମାଧ୍ୟାକର୍ଷଣ ଶକ୍ତିକୁ ନିଜ ଆୟତ୍ତରେ ରଖି ପାରିଥିବାରୁ ହଳୁମାନ ଆକାଶରେ ଉଡ଼ି ପାରୁଥିଲା । ଏହା ମଧ୍ୟ ଏକ ବିଜ୍ଞାନ ସମ୍ମତ ଜ୍ଞାନ କୌଶଳ । ଏଥିରେ ଅଲୌକିକତା କିଛି ନାହିଁ । ସେ ମଧ୍ୟ ଏହି କୌଶଳ ଆୟତ୍ତ କରି ପାରିଲେ ଆକାଶରେ ଉଡ଼ିପାରିବେ । ତଥାପି ନିଜର ହାତମାରି ଉଡ଼ାଜାହାଜକୁ ଛୁଇଁବା ପାଇଁ ବିଜୁ ମନରେ କୌତୁହଳ ଜମାଟ ବାନ୍ଧି ରହିଥିଲା । ୧୯୨୪ ମସିହାର ଘଟଣା । କଟକର ବାରବାଟି ପଡ଼ିଆରେ ଉଡ଼ାଜାହାଜ ଓହ୍ଲାଇଥିଲା । ଉଡ଼ାଜାହାଜ କିପରି ଜାଣିବା ପାଇଁ ସେଠାରେ ଲୋକ ଭିଡ଼ ଲାଗିଥାଏ । ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ପରି ବିଜୁ ମଧ୍ୟ କିଛି ଦୂରରେ ରହି ସାଙ୍ଗମାନଙ୍କ ସହ ଉଡ଼ାଜାହାଜ ଦେଖୁଥିଲେ । ହେଲେ ଉଡ଼ାଯାହାଜରେ ହାତ ମାରି ଛୁଇଁବା ପାଇଁ ତାଙ୍କର ଭାରି ଇଚ୍ଛା ହେଉଥାଏ । ପୁଲିସ୍‌ବାଲା କାହାରିକୁ ଉଡ଼ାଜାହାଜ ପାଖକୁ ଛାଡ଼ୁ ନଥାନ୍ତି । ହଠାତ୍ ବିଜୁ ପୁଲିସ୍ ଘେର ଟପିଯାଇ ଉଡ଼ାଜାହାଜ ପାଖରେ ପହଞ୍ଚିଗଲେ ଓ ତାର ଗୋଟିଏ ଡେଶାକୁ ଛୁଇଁଦେଲେ । ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ପୁଲିସ୍‌ବାଲା ଧାଇଁଯାଇ ବିଜୁକୁ ଟାଣିଆଣି ମାଡ଼ଦେଲେ । ସେତେବେଳକୁ ସେ ମାତ୍ର ଆଠବର୍ଷର ବାଳକ । ତେଣୁ କିଛି କରି ପାରିଲେ ନାହିଁ । ମାତ୍ର ମନରେ ପ୍ରତିଜ୍ଞା କଲେ ଯେ ସେ ଉଡ଼ାଜାହାଜର ଚାଳକ ହେବେ ଏବଂ ଗୋରା ଲୋକଙ୍କ ଉପରେ ପ୍ରତିଶୋଧ ନେବେ ।

ବ୍ରେକ୍ ନାହିଁ, ଗାଡ଼ି ଚାଲିଛି

ବିଜୁବାବୁ ସେତେବେଳେ ରେଭେନ୍ସା କଲେଜରେ ବି.ଏସ୍.ସି. ପଢୁଥାନ୍ତି । ଟୋକା ବୟସ, ତରୁ ଘୋଡ଼ାପରି ଯୁଆଡ଼େ ପାରି ସିଆଡ଼େ ମାଡ଼ିଯିବାର କୌତୁହଳ ତାକୁ ଅସ୍ଥିର କରୁଥାଏ । କଲେଜ ଛୁଟି ହେଲେ, ସାଙ୍ଗମାନଙ୍କୁ ଧରି କିଛି ନା କିଛି ଗୋଟାଏ ଟୁଆ କାମ କରିବା ତାଙ୍କର ଅଭ୍ୟାସ । ସାଙ୍ଗମାନଙ୍କ ଭିତରେ ସବୁ କଥାରେ ସେ ନେତା । ବନ୍ଧା ବନ୍ଧା ସାଙ୍ଗଙ୍କୁ ଧରି ଖେଳିବା, ବୁଲିବା, ଗପିବାରେ ସେତେବେଳେ ସେ କଟକ ସହରର ହିରୋ । ଯୁଆଡ଼େ ଗଲେ ସମସ୍ତଙ୍କ ଆଖି ତାଙ୍କରି ଉପରେ ପଡ଼େ । ତାଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ଗଲେ, କିଛି ବିପଦ ପଡ଼ିବ ନାହିଁ ବୋଲି ସାଙ୍ଗମାନଙ୍କର ବିଶ୍ୱାସ ଥାଏ । ଏଣେ କଥା ନମାନିଲେ, ବିଜୁଠାରୁ ମାଡ଼ ଖିବାର ଭୟ ବି ଥାଏ । କାରଣ

ଅନେକ ଛୋଟ ଛୋଟ କଥାରେ, କଟକରେ ବହୁ ଟୋକା ବିଜୁଠାରୁ ମାଡ଼ ଖାଇ ସାବାଡ଼ ହୋଇଯାଇଥିଲେ । ତେଣୁ ବିଜୁ କଥା ଅମାନ୍ୟ କରିବାକୁ ସାଧାରଣଥଃ ସାଙ୍ଗମାନେ ସାହସ କରନ୍ତି ନାହିଁ ।

ଖରାଦିନ ଛୁଟି । କାହାଠାରୁ ଗୋଟାଏ ପୁରୁଣା ମଟର ଗାଡ଼ି ମାଗି ଆଣି ବିଜୁବାବୁ ତାଙ୍କର ସାଙ୍ଗ ବାମା ମିତ୍ର ଓ ପ୍ରାଣବନ୍ଧୁ କରକୁ ବୁଲିଯିବା ପାଇଁ କହିଲେ । କୁଆଡ଼େ ଯିବା ବୋଲି ପଚାରିବାରୁ ବିଜୁ କହିଲେ “ବାଟରେ ବରା, ଗୁଲୁଗୁଲୁ, ଆଳୁଦମ୍ ଖାଇବା ଆଉ ଜଙ୍ଗଲରେ ପଶି ଶିକାର କରିବା । ଶିକାର ମିଳିବ ନିଶ୍ଚୟ । ପିଷ୍ଟ କରି ଖାଇବା ।” ଟୋକା ବୟସ, ମଟର ଗାଡ଼ିରେ ବସି ବୁଲି ଯିବାକୁ କାହାର ବା ମନ ନ ହେବ ? ତିନି ବନ୍ଧୁ ଗାଡ଼ିରେ ବସିଲେ । ବିଜୁବାବୁ ଡ୍ରାଇଭର ହୋଇ ଗାଡ଼ି ଚଳାଇଲେ । ଗାଡ଼ି କଟକ ଚପି ଯାଇପୁର ଆଡ଼କୁ ମୁହାଁଇଲା । ବାଟରେ ଖରସୁଆ ନଈ, ଚାପ ଡଙ୍ଗାରେ ଗାଡ଼ି ପାରକରି ଆରପାଖକୁ ଗଲେ । ନଈ ପାଖରେ ଗାଡ଼ି ପହଞ୍ଚିବାର ଅନେକ ବାଟ ଆଗରୁ ବିଜୁବାବୁ ଗାଡ଼ିକୁ ଖୁବ୍ ଧୀରେ ଧୀରେ ଚଳାଇଥିଲେ । ସାଙ୍ଗମାନେ ପଚାରିବାରୁ ବିଜୁବାବୁ କିଛି ନକହି ବୁପ ରହିଲେ । ବେଶି କିଛି ପଚାରିଲେ ମାଡ଼ ଖାଇବାକୁ ପଡ଼ିବ, ଏହି ଭୟରେ ସେମାନେ ବି ବୁପ ରହିଲେ । ଗାଡ଼ି କେଉଁଠି ଝଙ୍କାଲ ଆଡ଼କୁ ଚାଲିଲା । ସେତେବେଳକୁ କଟକ ଠାରୁ ପ୍ରାୟ ୬୦ କିଲୋମିଟର ଦୂରକୁ ଚାଲିଗଲେଣି । ବିଜୁବାବୁ କହିଲେ “ଗାଡ଼ି କାହିଁକି ଧୀରେ ଧୀରେ ଚଳାଇଥିଲି ବୋଲି ପଚାରୁଥିଲା ନା ?” ବୁଲିସାଙ୍ଗ ଏକାଥରକେ କହି ଉଠିଲେ- “ହଁ, ହଁ, ଗାଡ଼ି କ’ଣ ଟାଣୁ ନଥିଲା କି ?” ବିଜୁବାବୁ ବେପରୁଆ ଭାବରେ କହିଲେ, “ତୁମେ ଶଳା ଦି’ଟାଯାକ ଆଜି ମରିବ । କାରଣ ଏ ଗାଡ଼ିରେ ବ୍ରେକ୍ ନାହିଁ” । ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ବାମା ମିତ୍ରଙ୍କ ଦେହରୁ ଝାଳ ବାହାରି ପଡ଼ିଲା । ପ୍ରାଣବନ୍ଧୁ ପ୍ରାଣଭୟରେ କଳା ପଡ଼ିଗଲେ । ବିଜୁବାବୁ ସେମାନଙ୍କୁ ଚାହିଁ ଦେଖିଲେ, ସତରେ ଯେମିତି ସେମାନଙ୍କ ଦେହରେ ଆଉ ଜୀବନ ନାହିଁ । ତଥାପି ଡରି ଡରି ସେମାନେ କହିଲେ “ତାହେଲେ ଆମକୁ ଏଇଠି ଛାଡ଼ି ଦେ’ ବିଜୁ । ଆମେ ଆଉ ତୋ ଗାଡ଼ିରେ ବସି ଯିବୁ ନାହିଁ” । ବିଜୁବାବୁ କହିଲେ “ଗାଡ଼ିରେ ବ୍ରେକ୍ ନାହିଁ, ଗାଡ଼ି ବନ୍ଦ ହେଉ ନାହିଁ, ମୁଁ ଗାଡ଼ି ରଖିବି କିପରି ?” ସେମାନେ ପୁଣି ପଚାରିଲେ- “ତା’ହେଲେ କ’ଣ ହେବ !!!” ଆଜି ଶଳା କେଉଁଠି ଗୋଟାଏ ବାଡ଼େଇ ହୋଇ ତିନିଟାଯାକ ମରିବା ।” ବାମାମିତ୍ର ଓ ପ୍ରାଣବନ୍ଧୁ କର ଭେଁ ଭେଁ ହୋଇ କାନ୍ଦିଲେ । ବିଜୁବାବୁ ନାଲି ଆଖି ଦେଖାଇ କହିଲେ-

“ଶଳା ଚୁପ୍‌ଚାପ୍ ହୋଇ ବସ, ନହେଲେ ଗାଡ଼ିକୁ ନଈ ଭିତରକୁ ପୁରାଇ ଦେବି ।”
 ସେମାନେ ଆଉ କ’ଣ କରିଥାନ୍ତେ ? ଚୁପ୍‌ଚାପ୍ ବସିରହି ଭଗବାନଙ୍କୁ ଡାକିଲେ ।
 ସତକୁ ସତ କିଛି ବାଟ ଗଲାପରେ ଗାଡ଼ିଟା ଗୋଟାଏ ଗଛରେ ବାଡ଼େଇ ହୋଇ ଅଟକି
 ଗଲା । ମରୁ ମରୁ ବଞ୍ଚିଗଲେ ସମସ୍ତେ ।

ନିକମ୍ବଳ ଧାନ ବିଲରେ ବିଜୁ ଗାଡ଼ି ଚଳାଇଲେ

୧୯୭୭ ମସିହାରେ ଗଢ଼ାଯାଇଥିବା ଜନତା ପାର୍ଟି ସରକାର ୧୯୭୯
 ମସିହାରେ ଭାଙ୍ଗିଗଲା । ୧୯୮୦ ମସିହା ନିର୍ବାଚନ ହେବାକୁ ଘୋଷଣା ହୋଇଥିଲା ।
 ବାଲେଶ୍ୱର ଜିଲ୍ଲାର ଭୋଗରାଇ ଅଞ୍ଚଳରୁ ଗୋଟିଏ ନିର୍ବାଚନ ସଭା ସାରି ବିଜୁବାବୁ,
 ନିଳମଣି ରାଉତରାଏ ଓ ଶରତ କରଙ୍କୁ ଧରି ଭୁବନେଶ୍ୱର ଫେରୁଥାନ୍ତି । ଭୋଗରାଇ
 ଅଞ୍ଚଳ ସେତେବେଳେ ଥିଲା ଅତ୍ୟନ୍ତ ଅନୁନ୍ନତ । ରାଷ୍ଟ୍ରାଦାଟ କିଛି ନଥିଲା । ବାଲେଶ୍ୱର
 ଠାରୁ ଯାଇଥିବା ମୁଖ୍ୟ ରାଷ୍ଟ୍ରାଟି ଅନେକ ଯାଗାରେ ଖଣ୍ଡିଆ ହୋଇ ରହିଥିଲା । ଅନେକ
 ଯାଗାରେ ରାଷ୍ଟ୍ରାଟି ଭାଙ୍ଗିଯାଇ ଯାତଯାତ ପାଇଁ ଉପଯୁକ୍ତ ନଥିଲା । ଭୋଗରାଇ ଅଞ୍ଚଳ
 ଛାଡ଼ି ମୁଖ୍ୟ ରାଷ୍ଟ୍ରା ଧରିବାକୁ ଆହୁରି ୨୦ ମାଇଲ ବାକିଥାଏ । ବିଜୁବାବୁଙ୍କ ଗାଡ଼ିର
 ଡ୍ରାଇଭର ଅସୁସ୍ଥ ଥିବାରୁ ଗାଡ଼ି ଚଳାଇ ପାରୁ ନଥିଲା । ବିଜୁବାବୁ ଗାଡ଼ି ଚଳାଇଲେ ।
 ଆଗକୁ ରାଷ୍ଟ୍ରାର ଅବସ୍ଥା ଖୁବ୍ ଖରାପ । ବିଜୁବାବୁ ହଠାତ୍ ଗାଡ଼ିଟିକୁ ବିଲ ଭିତରେ
 ପୁରାଇ ଦେଲେ । ବିଲ ଭିତରେ ଅସଂଖ୍ୟ ହିଡ଼ । ଭୁଆରିଆ ବିଲରୁ କଟାଯାଇଥିବା
 ଧାନ ମୂଳସବୁ ହାତେ, ଚାଖଣ୍ଡେ ଠିଆ ହୋଇଛି । ଗୋଟାଏ ହିଡ଼ ଡେଇଁ ଆଉ ହିଡ଼ରେ
 ଗାଡ଼ିଯାଇ ବାଡ଼େଇ ହୋଇଯାଉଥାଏ । ଏପରି ବାଡ଼େଇ ହୋଇ ହୋଇ ଅସଂଖ୍ୟ
 ହିଡ଼ ପାରିହେବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଗାଡ଼ି ବାଡ଼େଇ ହେଲାବେଳେ, ଭିତରେ ବସିଥିବା ନିଳମ୍ବରୁ
 ଓ ଶରତ କରଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ଭାରସାମ୍ୟ ରଖିବା ଅସମ୍ଭବ ହେଉଥିଲା । ସେମାନେ ବି
 ଗାଡ଼ି ଭିତରେ ବାଡ଼େଇ ହେଉଥିଲେ । ମାତ୍ର ୫ ମାଇଲ ଗଲା ପରେ ନିଳମଣିବାବୁ
 ଆଉ ସମ୍ଭାଳି ପାରିଲେ ନାହିଁ । ସେ ବିଜୁବାବୁଙ୍କୁ କହିଲେ, “ମୋତେ ବରଂ ଏଇଠି
 ଓହ୍ଲାଇ ଦେଇ ଯା, ମୁଁ ଆଉ ତୁମ ଗାଡ଼ିରେ ଯିବି ନାହିଁ ।” ବିଜୁବାବୁ କହିଲେ “ଶରତ
 ଟୋକାଟାଏ, ଆହୁରି ଅନେକ ଦିନ ବଞ୍ଚିବ, ସେ ତ କିଛି କହୁନାହିଁ । ତୁ ଶଳା ଏତେ
 ଛାନିଆ ହେଉଛୁ କାହିଁକି ? ତୋର କ’ଣ ୫୦ଟା ପ୍ରାଣ ଅଛି ? ତୁ ଶଳା ବୁଢ଼ା ହେଲୁଣି,
 ମରିଗଲେ କ’ଣ ଭାସିଯିବ ?” ନିଳମଣି ବାବୁ କାନ୍ଦି ପକାଇଲେ । ରାତି ପାହାନ୍ତ
 ବେଳକୁ ସେମାନେ ଆସି ଭୁବନେଶ୍ୱରରେ ପହଞ୍ଚିଲେ ।

ବିଜୁବାରୁ ପାଇଲଟ ହେଲେ

ସତକୁ ସତ ସେ ଯେତେବେଳେ ରେଭେନ୍ସା କଲେଜରେ ବି.ଏସ୍.ସି. ପଢୁଥିଲେ, ସେତେବେଳେ ଉଡ଼ାଜାହାଜର ପାଇଲଟ ହେବାର ନିଶ୍ଚାରେ ସେ ବିଭୋର ହୋଇ ପଡ଼ିଲେ ଏବଂ ପାଇଲଟ ଟ୍ରେନିଂ ନେବା ପାଇଁ ନିଜର ଅଭିଳାଷ ବାପାଙ୍କୁ ଜଣାଇଲେ । ଲକ୍ଷ୍ମୀ ନାରାୟଣବାରୁ ବିଜୁଙ୍କୁ ଉତ୍ସାହିତ କରି କହିଲେ- “ଆଜ୍ଞା ତୁ ସେଥିପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହଅ, ଅନ୍ୟ କଥା ମୁଁ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରୁଛି ।”

ପୁଅ ମନର ଉତ୍ସାହ ନ ଭାଙ୍ଗିବା ପାଇଁ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ନାରାୟଣ ବାରୁ ସିନା ହିଁ ଭରିଦେଲେ, ହେଲେ ଅର୍ଥ ଚିନ୍ତାରେ ବୁଡ଼ିଗଲେ । କାରଣ ସେତେବେଳକୁ ସେ ଚାକିରୀରୁ ଅବସର ନେଇ ସାରିଥିଲେ ଓ ଅବସର ବାବାଦକୁ ଯେଉଁ ସରକାରୀ ପଇସା ପାଇଥିଲେ, ତାକୁ ସେ ଆନନ୍ଦ ଭବନ ତିଆରି କରିବାରେ ଖର୍ଚ୍ଚ କରିସାରିଥିଲେ । ତେଣୁ ପଇସା କେଉଁଠୁ ଆସିବ, ବିଜୁ କିପରି ପାଇଲଟ ଟ୍ରେନିଂ ନେବ, ପାଇଲଟ ଟ୍ରେନିଂ ପାଇ ଅନେକ ପଇସା ଦରକାର; ପେନ୍‌ସନ୍‌ତ ମାସକୁ ମାତ୍ର ଦୁଇଶହ ଟଙ୍କା, ଅନ୍ୟ ତିନିଟି ପିଲାଙ୍କ ପିଛା ଖର୍ଚ୍ଚ, ଘର ଖର୍ଚ୍ଚ, ଇତ୍ୟାଦି ଚିନ୍ତାରେ ସେ ବୁଡ଼ିଗଲେ । ଏଣେ ପଇସା ଅଭାବରୁ ପାଇଲଟ ଟ୍ରେନିଂ ପାଇଁ ପଇସା ଦେଇ ପାରିବେ ନାହିଁ; ଏକଥା ପୁଅକୁ କହି ପାରୁନାହାନ୍ତି । ବଡ଼ ଚିନ୍ତାରେ ପଡ଼ିଲେ ଲକ୍ଷ୍ମୀନାରାୟଣ ବାରୁ, ତେବେ ବିଜୁ କ’ଣ ପାଇଲଟ ହୋଇ ପାରିବ ନାହିଁ, ପାଇଲଟ ହେଲେ ସେ ହୁଅନ୍ତା ଓଡ଼ିଶାର ୨ୟ ପାଇଲଟ । ପୂର୍ବରୁ ତା ସାଙ୍ଗ ଅମର ଦେ ଓଡ଼ିଶାର ୧ମ ପାଇଲଟ ଭାବରେ ଭାରତୀୟ ବାୟୁସେନାରେ ଚାକିରୀ କରୁଛି । ସେ କହୁଥିଲା ବିଜୁର ସାହସିକତା ପାଇଁ ସେ ପାଇଲଟ ହେବା ଦରକାର । ଗୋରା ସର୍ଜନ ପିବୁ ମ୍ କହୁଥିଲେ ବିଜୁ ଦିନେ ବଡ଼ ମଣିଷ ହେବ । ଗାନ୍ଧି, ଗୋପବନ୍ଧୁ ବି ତାକୁ ଆଶୀର୍ବାଦ ଦେଇଛନ୍ତି ବଡ଼ ମଣିଷ ହେବା ପାଇଁ । ତେବେ ପଇସା ଅଭାବରୁ ସେ କ’ଣ ପାଇଲଟ ହୋଇ ପାରିବ ନାହିଁ । ଏହିପରି ନାନା ଚିନ୍ତାରେ ସେ ଘାରି ହେଉଥିଲେ ।

ମଣିଷର ସେବା କରିବା ପାଇଁ ଯାହାର ଜନ୍ମ ଅଭିପ୍ରେତ, ପଇସା ପାଇଁ ସେ କେବେ ଅଟକି ଯାଏନା । ପଇସାଟା ବଡ଼ ହେବାପାଇଁ କେବଳ ସାହୁନା ମାତ୍ର । ବାସ୍ତବରେ ପଇସା ମୋହରେ ପଡ଼ିଲେ ମଣିଷ ବଡ଼ ହୋଇ ପାରିବ ନାହିଁ । ପଇସା ବଳରେ ମଣିଷ ବିଳାସ ବ୍ୟସନ ପ୍ରାଚୁର୍ଯ୍ୟ ଭିତରେ ଜୀବନକୁ ଉପଭୋଗ କରିପାରେ । ତାହା ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ସ୍ୱାର୍ଥ ଓ ସଂକୀର୍ଣ୍ଣତାର ପରିଚୟ ହୋଇପାରେ, ମାତ୍ର ବଡ଼ ହେବାର

ସାଧନ ହୋଇପାରେ ନାହିଁ, ଗାନ୍ଧି ଭୋପବନ୍ଧୁ ପଇସାର ମୋହକୁ ମୂର୍ଚ୍ଛ ପାରିଥିଲେ ବୋଲି ବଡ଼ ହୋଇଗଲେ । ବିଳାସମୟ ପ୍ରାରୁର୍ଯ୍ୟପୂର୍ଣ୍ଣ ପରିବେଶକୁ ପରିହାର କରିଥିଲେ ବୋଲି ମହାବୀର ଜୈନ, ଗୌତମ ବୁଦ୍ଧ ବଡ଼ ହୋଇଗଲେ । ମଣିଷର ସେବା ପାଇଁ ଉତ୍ସର୍ଗିକୃତ ସଂକଳ୍ପ ଥିଲେ, ସବୁ ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ଆପଣାଛାଏଁ ଉଡେଇଯାଏ ।

ବିଜୁଙ୍କ ଜୀବନରେ ତାହାହିଁ ଘଟିଲା । ପଇସାର ସଂକଟ ଦୂର ହୋଇଗଲା । ଆଶାବାଦର ଦେବଦୂତପରି ପାରଳା ମହାରାଜାଙ୍କ ଠାରୁ ଲକ୍ଷ୍ମୀନାରାୟଣବାବୁ ହଠାତ୍ ଚିଠି ପାଇଲେ ତାଙ୍କର ଦେଓଦାନ ଭାବରେ ଯୋଗ ଦେବାପାଇଁ । ମାସକୁ ଦରମା ୧୨ ଶହ ଟଙ୍କା । ପେନ୍‌ସନ୍ ଦୁଇଶହ ଟଙ୍କା, ଘର ଖର୍ଚ୍ଚ ପାଇଁ ବାଡ଼ିରେ ପନିପରିବାର ବଗିଚା ଅଛି, ସୁଲକ୍ଷଣୀ ଆଶାଦେବୀ ଘର ଚକାଇବାରେ ସୁନିପୁଣୀ, ଆଉ ଚିତ୍ତା କଣ ? ଲକ୍ଷ୍ମୀ ନାରାୟଣ ବାବୁ ଶାନ୍ତିରେ ନିଃଶ୍ୱାସଟିଏ ମାରି ଉପରକୁ ହାତ ଟେକି ଇଚ୍ଛାମୟଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ପ୍ରଣାମ ଜଣାଇଲେ ।

ରେଭେନ୍ସା କଲେଜରୁ ପାଠରେ ଡୋରି ବାନ୍ଧିଦେଇ ବିଜୁ ପାଇଲଟ ଟ୍ରେନିଂରେ ଯୋଗ ଦେଲେ । ଟ୍ରେନିଂ ସମୟ ଥିଲା ୨୭ ମାସ । ଲକ୍ଷ୍ମୀ ନାରାୟଣ ବାବୁ ୩୬ ମାସ ପାଇଁ ଦେଓଦାନୀ ଚାକିରୀ ପାଇଥିଲେ । ଏସବୁ ଯେମିତି ବିଜୁବାବୁଙ୍କ ପାଇଁ ବିଧି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଥିଲା । ବିଜୁବାବୁ ଟ୍ରେନିଂ ସ୍କୁଲରେ ନିଜର ସାହସିକତା ଓ ବିଚକ୍ଷଣ ବୁଦ୍ଧିପାଇଁ ନାଁ କମେଇଲେ । ସ୍କୁଲର ଅଧିକାଂଶ ଶିକ୍ଷକ ଓ ଛାତ୍ର ଥିଲେ ସାହେବ । ମାତ୍ର ବିଜୁବାବୁ ଖାଦ୍ୟପେୟ ପୋଷାକ ପରିଚ୍ଛଦ, ଚାଲିଚଳନ, ସବୁଥିରେ ସେମାନଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ତାଙ୍କ ଦେଇ ଚାଲିଲେ । ପାଇଲଟ ଟ୍ରେନିଂ ସରିଲା । ବିଜୁବାବୁ କୃତିତ୍ୱର ସହ ପାଶ୍ କଲେ ଏବଂ ଗୋରା ସରକାରଙ୍କର ଭାରତୀୟ ଆକାଶ ବାହିନୀରେ ପାଇଲଟ ଭାବରେ ଯୋଗ ଦେଲେ ।

ନିଜର ଅତ୍ୟୁତ ସାହସ, ବିଚକ୍ଷଣ ବୁଦ୍ଧି, କଠୋର ସତ୍ୟବାଦିତା ଏବଂ ପ୍ରଚଣ୍ଡ କାର୍ଯ୍ୟ ଦକ୍ଷତା ପାଇଁ ସେ ଅଳ୍ପଦିନ ମଧ୍ୟରେ ଭାରତୀୟ ଆକାଶ ବାହିନୀର ସବୁ ମହଲରେ ଏକ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ପ୍ରତିଭାବାନ ପୁରୁଷ ଭାବରେ ସମ୍ମାନ ଲାଭ କଲେ । ତାଙ୍କର ଅସାଧାରଣ କାର୍ଯ୍ୟ ଦକ୍ଷତା ଏବଂ ବିଚକ୍ଷଣ ବୁଦ୍ଧି ପାଇଁ ସରକାରଙ୍କର ବଡ଼ ବଡ଼ ପଦସ୍ଥ କର୍ମକର୍ତ୍ତା ମାନେ ତାଙ୍କ ଜାହାଜରେ ବସି ଯିବା ଆସିବା କରିବା ପାଇଁ ନିରାପଦ ମଣିଲେ । ସବୁବେଳେ ବଡ଼ ବଡ଼ ଲୋକଙ୍କୁ ନେବା ଆରିବା କରିବାରେ ତାଙ୍କର କାର୍ଯ୍ୟ ପରିସର କ୍ରମେ ଅନ୍ୟ ପାଇଲଟମାନଙ୍କ ଦୁର୍ଘଟନାରେ ସ୍ମୃତନ୍ତ୍ର ଭାବେ ମର୍ଯ୍ୟାଦା ସଂପନ୍ନ

ହୋଇ ଉଠିଲା ଏବଂ ପରେ ପରେ କେବଳ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ପଦ୍ମଦଳୀରେ ଅଧିଷ୍ଠିତ କର୍ମକର୍ମମାନଙ୍କର ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ବିମାନ ଚାଳକ ଭାବରେ ନିଯୁକ୍ତି ପାଇଲେ । ପ୍ରଚୁର ସମ୍ମାନ, ପ୍ରଚୁର ଅର୍ଥ ସହିତ ବିଜୁବାବୁଙ୍କର ଚିନ୍ତାଧାରା ଓ ଦୃଷ୍ଟି ଭଙ୍ଗି ଆହୁରି ପ୍ରସାରିତ ହେବାରେ ଲାଗିଲା । ଏହି ସମୟରେ ବିଜୁବାବୁଙ୍କର ବିବାହ ଜ୍ଞାନଦାଙ୍କ ସହିତ ସଂପନ୍ନ ହୋଇଗଲା । ଜ୍ଞାନଦା ଥିଲେ କାଶ୍ମିରର ଏକ ଧନୀ ଏବଂ ଆଭିଜାତ୍ୟ ପରିବାରର କନ୍ୟା । ଜ୍ଞାନଦାଙ୍କର ବଡ଼ ଭିଣୋଇ ମଧ୍ୟ ଭାରତୀୟ ଆକାଶ ବାହିନୀରେ ଚାକିରୀ କରୁଥିଲେ । ସେ ଥିଲେ ବିଜୁବାବୁଙ୍କର ଘନିଷ୍ଠ ବନ୍ଧୁ । ତାଙ୍କରି ସହିତ ଜ୍ଞାନଦାଙ୍କ ଘରକୁ ବିଜୁବାବୁ ଯିବା ଆସିବା କରୁଥାନ୍ତି । କ୍ରମେ ତାଙ୍କର ସ୍ୱଭାବ ଓ ଉଚ୍ଚ ବ୍ୟକ୍ତି ଚରିତ୍ର ଦେଖି ଜ୍ଞାନଦା ଓ ତାଙ୍କ ପରିବାରର ଲୋକେ ବିଜୁବାବୁଙ୍କ ପ୍ରତି ଆକୃଷ୍ଟ ହେଲେ ।

ସେତେବେଳକୁ ବିଜୁବାବୁଙ୍କର ବୟସ ମାତ୍ର ୨୩ ବର୍ଷ । ସାତେ ଛ' ଫୁଟ ଡେଙ୍ଗା ଛଡ଼ା ପରି ଗୋରା ତକ ତକ ଦେହ । ସାରା ଅବୟବରେ ଛଳ ଛଳ ତାରୁଣ୍ୟର ସତେ ଅବା ଲହଡ଼ି ଉଠୁଛି । ଶାଳଗଢ଼ା ପରି ବିଶାଳ ବାହୁ । ମଥାରେ ଗହଳ ଘଷି କେଶରାଶି । ବୁଦ୍ଧିଦୀପ୍ତ ଆୟତ ଆଖିରେ ଉଚ୍ଚ ଅଭିଜାତ୍ୟର ସୁସ୍ପଷ୍ଟ ଚାହାଣି । ଦେଖିଲେ ମନେହେବ ସତେ ଯେପରି କାମଦେବର ରୂପ । ଏପରି ଯୌବନ ଭରା ଉଦ୍ୟମ ଯୁବକକୁ ଦେଖିଲେ କେଉଁ ତରୁଣୀ ପୁଣି ଆକୃଷ୍ଟ ନହେବ ? ଶିବଙ୍କର ଏପରିପରି ଅସାମାନ୍ୟ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟରେ ମୁଗ୍ଧ ହୋଇ ତ ପାର୍ବତୀ ପୁଣି ତାଙ୍କୁ ପାଇବା ପାଇଁ ଘୋର ତପସ୍ୟାରେ ମଗ୍ନ ହୋଇ ଯାଇଥିଲେ । ପାର୍ବତୀଙ୍କର ଏପରି ଅଟଳ ତପସ୍ୟା ଦେଖି ସ୍ଥିତପ୍ରଜ୍ଞ ସନ୍ନ୍ୟାସୀ ଶିବ ତ ପୁଣି ଟଳିଥିଲେ । ଜ୍ଞାନଦା ପୁଣି ବିଜୁବାବୁଙ୍କ ପ୍ରତି ଆକୃଷ୍ଟ ହୋଇ ନଥାନ୍ତେ କିପରି ? ସୁନ୍ଦର ମଧୁର କମନୀୟ କାନ୍ତିରେ ସ୍ଥାପତ୍ୟ ଭରା ଲାବଣ୍ୟ ତାଙ୍କର ସାରା ଅବୟବରେ କବିତାର ଛନ୍ଦ ପରି ଲଳିତ ହୋଇ ଉଠୁଛି । ଆଖିରେ କଞ୍ଚଳର ଗାର । ଚାହାଣୀରେ ଅଜସ୍ର କାମନାର ମାୟା । ମଥାରେ ଘନକୃଷ୍ଣ ଉର୍ମିଳ କେଶରାଶି । ପାହାଡ଼ି ଝୁଲଣାଟି ପରି ସର୍ପିଳ ଗତିରେ ବହିଯାଉଥିବା ଏପରି ତନୁପାତଳୀ ରୂପସୀ ରମଣୀଟିକୁ ଦେଖି କେଉଁ ମୁନି ପୁଣି ନଟଳି ରହିପାରନ୍ତା ? ସେ ଦିନ ଗୋଧୁଳୀ ବେଳାରେ ଲୋହିତ ଆଭାତଳେ ଭୂସ୍ୱର୍ଗ କାଶ୍ମିର ଉପତ୍ୟକାର କଥା ଜର ଜର ଛାୟାଛନ୍ଦ ତରୁଳତାର ଗହଳ କୁଞ୍ଜତଳେ ସତେ ଯେମିତି ଅଭିଶପ୍ତ ଦେବ କନ୍ୟାଟିଏ ମର୍ତ୍ତ୍ୟରେ ଖସିପଡ଼ି ତରଳ ସୁବର୍ଣ୍ଣ ପରି ଢାଳି ହୋଇ ଯାଇଥିଲା । ବିଜୁବାବୁ ଜ୍ଞାନଦାର ପାଟକ ଖୋଲି ଆଗକୁ ପାଦ ବଢ଼ାଉ ବଢ଼ାଉ ସମରୁ ବର୍ଦ୍ଧିତ ବଗିଚା ଭିତରେ ଏପରି ଅପୂର୍ବ ଦୃଶ୍ୟଟିଏ ଦେଖି ଦଣ୍ଡେ ଅଟକି ଯାଇ ଆତ୍ମହରା ହୋଇ ପଡ଼ିଲେ । ଚାରି ଚକ୍ଷୁର ମିଳନ ଘଟିଲା ।

ବିଜୁବାବୁଙ୍କର ଆଖି ଆଉ ଫେରୁ ନାହିଁ । ଜ୍ଞାନ ହଠାତ୍ ଅପ୍ରତିଭ ହୋଇ ପଡ଼ି ବ୍ରାହ୍ମାବନତ ଅଧର ମୁଦ୍ରାରେ ଦଣ୍ଡେ ଅଟକି ଗଲେ । ସୌଜନ୍ୟ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ବାଧ୍ୟ ହୋଇ ବିଜୁବାବୁ ଆଖି ଫେରାଇ ଆଣି ଆଗକୁ ପାଦ ବଢ଼ାଇଲେ । ବିଳାସମୟ ସୁସଜିତ ବ୍ରଜଂ ରୁମ୍‌ଟି ଆଭିଜ୍ଞାତ୍ୟରେ ଫାଟି ପଡୁଥାଏ । ବିଜୁବାବୁଙ୍କର ବନ୍ଧୁ, ଜ୍ଞାନଦାଙ୍କର ପାଇଲଟ ବଡ଼ ଭିଣୋଇ ପହଞ୍ଚିବାକୁ ଆହୁରି କେତୋଟି ମିନିଟ୍ ବାକି ଥାଏ । ବିଜୁବାବୁ ବ୍ରଜଂ ରୁମ୍‌ରେ ବସି ମ୍ୟାଗାଜିନ୍ ଉପରେ ଆଖି ବୁଲାଇଲେ । ହେଲେ ଅବାଧ୍ୟ ମନଟା ଥୟ ଧରୁଛି କେତେକ ? ଝରକା ବାଟେ ବିଜୁବାବୁ ବଗିଚାଆଡ଼େ ଚାହିଁଲେ । ଅପୂର୍ବ ଛନ୍ଦ ତୋଳି ବନ୍ୟ ମୟୂରାଟିଏ ପରି ଜଳି ଜଳି ତରୁଣୀଟିଏ ପଛ ଦରଜା ବାଟ ଦେଇ ଘର ଭିତରକୁ ପ୍ରବେଶ କରୁଛି । ବିଜୁବାବୁ ତରୁଣ ହୋଇ ଚାହିଁ ରହିଲେ । ବାସ୍ ତାପରେ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଗଲା ବସନ୍ତର ମଳୟ ପରି ଚୋରା ଚୋରା କଅଁଳ ସ୍ବର୍ଣ୍ଣ ଆଉ ଗଡ଼ ଉଠିଲା ପ୍ରେମର ଅମରାବତୀ । ୧୯୩୮ ମସିହା ଜାନୁଆରୀ ତିରିଶ୍ ତାରିଖ ଦିନ ଉଭୟ ଛନ୍ଦି ହୋଇଗଲେ ବିବାହ ବନ୍ଧନରେ । କାଶ୍ମିର ଉପତ୍ୟକାରେ ସେ ଦିନ ନବ ଦଂପତିଙ୍କର ଶୁଭକାମନା କରୁଥିଲେ ସହନାଭର ମୂର୍ଦ୍ଧନୀ ତୋଳି ରଙ୍ଗ ବେରଙ୍ଗ ବୃକ୍ଷ ଲତାର କୋମଳ ମଧୁର ମଳୟ ପବନ ଆଉ ବର୍ଷ ବୈଭବରେ ସୁଶୋଭିତ ଜାତି ଜାତିକା ସୁବାସିତ ଅସଂଖ୍ୟ ଫୁଲର ପରସ୍ତ ପରସ୍ତ ରୋଷଣୀ ।

ପୁରୁଷର କୃତିତ୍ବ ପଛରେ ନାରୀର ପ୍ରେରଣା ଏକ ବଡ଼ ଉପାଦାନ । ଜ୍ଞାନଦାଙ୍କ ପରିବାର ଥିଲା ଏକ ସମ୍ପ୍ରାନ୍ତ ପରିବାର । ବିଜୁବାବୁଙ୍କର ମାଆ ଆଶାଦେବୀଙ୍କର ପରିବାର ମଧ୍ୟ ଥିଲା ଏକ ବିପ୍ଳବୀ ପରିବାର । ଭାରତର ସ୍ବାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମରେ ବିଜୁବାବୁଙ୍କର ମାମୁଁ ଏବଂ ମାମୁଁ ପୁଅ ଭାଇ ମଧ୍ୟ ଗୋରା ସୈନ୍ୟଙ୍କର ଗୁଳିରେ ପ୍ରାଣ ବଳୀ ଦେଇଥିଲେ । ସେବେବେଳକୁ ଦ୍ବିତୀୟ ମହାସମର ଚାଲିଥାଏ । ପ୍ରତିଦିନ ଗୁଳି ଗୋଳା ଆଉ କମାଣ ମାଡ଼ରେ ରଣାଙ୍ଗନର ବିଭିନ୍ନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ହଜାର ହଜାର ସଂଖ୍ୟରେ ମୃତାହତ ହେଉଥାନ୍ତି । ଏଣେ ଭାରତର ସ୍ବାଧୀନତା ପାଇଁ ମହାତ୍ମା ଗାନ୍ଧିଙ୍କ ନେତୃତ୍ବରେ ସଂଗ୍ରାମରେ ଝାସ ଦେଉଥିବା ମୁକ୍ତିକାମୀ ଜାତୀୟ ନେତାମାନେ କାରାବରଣ କରୁଥାନ୍ତି । ଆଉ କେତକ ନେତା ବିଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନରେ ଆତ୍ମଗୋପନ କରି ସ୍ବାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମକୁ ଆଗେଇ ନେବା ପାଇଁ ପ୍ରାଣପଣେ ଉଦ୍ୟମ ଚଳାଇ ଥାନ୍ତି । ସେତେବେଳକୁ ଗୋରା ସରକାରକୁ, ଗାନ୍ଧିଙ୍କ ନେତୃତ୍ବରେ ବମ୍ବେଠାରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ କଂଗ୍ରେସ ଅଧିବେଶନ, ୧୯୪୨ ମସିହା ଅଗଷ୍ଟ ମାସ ଆଠ ତାରିଖରେ ଭାରତ ଛାଡ଼ ପ୍ରସ୍ତାବ ଦେଇଥାଏ । ଗାନ୍ଧିଜୀ ‘କର ବା ମର’ ତାକରା ଦେଇ ଭାରତର ଲୋକଙ୍କୁ

ଯୁଦ୍ଧର ମଇଦାନକୁ ଡାକି ଆଣିଲେଣି । ମୁକ୍ତି ସଂଗ୍ରାମର ଯୋଦ୍ଧାମାନଙ୍କୁ ଗୁଳିକରି
 ହତ୍ୟା କରିବା ଏବଂ ବନ୍ଦିକରି କାରାଗାରରେ ନିକ୍ଷେପ କରିବା ବ୍ରିଟିଶ ସରକାରଙ୍କର
 ଏକ ନିତିଦିନିଆ ଘଟଣା ହୋଇଥାଏ । କାରଣ ଅଗଷ୍ଟ ବିପ୍ଲବକୁ ପଣ୍ଡ କରିଦେବା
 ପାଇଁ ବ୍ରିଟିଶ ସରକାର ତାର ସମସ୍ତ ଶକ୍ତି ଖଟାଇ ଥିଲା । ଚାରିଆଡ଼େ ଆତଙ୍କର
 ପରିବେଶ । ଭାରତର ବଡ଼ ବଡ଼ ନେତା ଯଥା ଜୟ ପ୍ରକାଶ ନାରାୟଣ, ଅରୁଣା
 ଆସଫଲ୍ଲି, ଅତ୍ୟୁତ ପଟ୍ଟବର୍ଦ୍ଧନଙ୍କୁ ଧରିବା ପାଇଁ ବ୍ରିଟିଶ ସରକାରଙ୍କର ଫଉଜମାନେ
 ବିଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନ ଖାନତଲାସ କରି ହୁଲୁସ୍ତୁଲ କରୁଥାନ୍ତ । ଠିକ୍ ଏତିକିବେଳେ ବିଜୁବାବୁଙ୍କ
 ଜୀବନରେ ଏକ ଭିନ୍ନମୋଡ଼ ଆସିବାର ଅୟମାରମ୍ଭ ହେଲା । ସହଜେତ ଆଗରୁ ତାଙ୍କ
 ମନ ବ୍ରିଟିଶ ସରକାର ବିରୁଦ୍ଧରେ ବିଦ୍ରୋହ କରୁଥିଲା । ସେମାନଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ
 ପ୍ରତିଶୋଧ ନେବାପାଇଁ ମନ ତାଙ୍କର ସୁଯୋଗ ଖୋଜୁଥିଲା । ଗୋଟିଏ ପଟରେ
 ସରକାରୀ ଚାକିରୀ, ପ୍ରଚୁର ଅର୍ଥ, ବିପୁଳ ସମ୍ମାନ; ଅନ୍ୟ ପକ୍ଷରେ ଭାରତର ଦୂରାବସ୍ଥା,
 ଅସଂଖ୍ୟ ମୁକ୍ତି ସେନାଙ୍କର କାରାବରଣ ଏବଂ ମୁକ୍ତି ବାହିନୀର ସେନାପତିମାନଙ୍କୁ
 ଧରିବା ପାଇଁ ସରକାରଙ୍କର ତନାଘନା ଖାନତଲାସି; ଏସବୁ ଭିତରେ ବିଜୁବାବୁ
 ଆନ୍ଦୋଳିତ ହେଉଥିଲେ । ବେଳେ ବୋଲ ଚାକିରୀ ଛାଡ଼ିଦେଇ ପ୍ରତ୍ୟେକ ସଂଗ୍ରାମରେ
 ଲଂଫ ଦେବାପାଇଁ ଅସ୍ଥିର ହୋଇ ପଡୁଥିଲେ । ପୁଣି ବେଳେ ବେଳେ ଭାବୁଥିଲେ
 ଚାକିରୀରେ ଥାଇ ଉଡ଼ାଜାହାଜକୁ ବ୍ୟବହାର କରି ଭାରତର ମୁକ୍ତି ଯୋଦ୍ଧାମାନଙ୍କୁ
 ସାହାଯ୍ୟ କରିବା ଅଧିକ ସହଜ ହେବ । ବିଜୁବାବୁ ସେମାନଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ଗୋପନରେ
 ଦେଖାକଲେ । ସ୍ଥିରହେଲା ଯେ ଚାକିରୀ ନଛାଡ଼ି ସରକାରୀ ଜାହାଜରେ ବଡ଼ ବଡ଼
 ନେତାମାନଙ୍କୁ ସେ ଗୋଟିଏ ସ୍ଥାନରୁ ଅନ୍ୟ ସ୍ଥାନକୁ ନେବା ଆଣିବା କରିବେ । ଏକାଧିକ
 ଅତ୍ୟନ୍ତ ବିପଦ ସଂକୁଳ । ଜଣା ପଡ଼ିଲେ ମୃତ୍ୟୁ ଦଣ୍ଡ ହିଁ ଏକମାତ୍ର ପୁରସ୍କାର । ତଥାପି
 ଜୀବନକୁ ପାଣିଛଡ଼ାଇ ବିଜୁବାବୁ ୨ ଯ ରାସ୍ତା ଧରିଲେ । ତାଙ୍କର ମୁଖ୍ୟ କାମ ହେଲା
 ଗୋପନରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ସତର୍କତାର ସହିତ ନେତାମାନଙ୍କୁ ନେବା ଆଣିବା କରିବେ,
 ଜାହାଜରେ ସରକାର ବିରୋଧୀ ପ୍ରଚାର ପତ୍ର ସବୁ ଦେଶର ବିଭିନ୍ନ ଯାଗାରେ ବାଣ୍ଟିବେ
 ଏବଂ ଅଗଷ୍ଟ ଆନ୍ଦୋଳନକୁ ଆହୁରି ତେଜିଆନ କରିବେ । ଜଣେ ଉଗ୍ର ଜାତୀୟବାଦୀ
 ନେତା ଭାବରେ ବିଜୁବାବୁ ଦିନରାତି ଏଇ କାମରେ ମନପ୍ରାଣ ଢାଳିଦେଲେ । ୧୯୪୨
 ମସିହାରୁ ୧୯୪୩ ମସିହା ଜାନୁଆରୀ ମାସ ୧୩ ତାରିଖ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏଇ କାମ ସେ
 ନିରବଚ୍ଛିନ୍ନ ଭାବରେ କରି ଚାଲିଲେ । ଫଳରେ ଅଗଷ୍ଟ ଆନ୍ଦୋଳନ ନୂତନ ତେଜରେ
 ମାଟି ଉଠିଲା । ଗୋପନରେ ଦେଶର ଏ ମୁଣ୍ଡରୁ ସେ ମୁଣ୍ଡ ଯାଏ ସରକାରଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ

ସଂଗ୍ରାମ ଚଳାଇବାକୁ ନେତାମାନଙ୍କୁ ସହଜ ହେଲା । ନେତାମାନଙ୍କୁ ଧରିବା ପାଇଁ ସରକାରଙ୍କର ସମସ୍ତ ଉଦ୍ୟମ ବ୍ୟର୍ଥ ହେବାରେ ଲାଗିଲା । ତାହୁଁ ତାହୁଁ ଶେଷ ବ୍ୟାପି ସରକାର ବିରୋଧ ଆନ୍ଦୋଳନ ପ୍ରବଳରୁ ପ୍ରବଳତର ହେଲା । ନେତାମାନଙ୍କୁ ନେବାଆଣିବା କରୁଥିବାରୁ ସେମାନଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ବନ୍ଧୁତା ବଢ଼ିବାରେ ଲାଗିଥାଏ ।

ଏହିପରି ଏକ ଅବସ୍ଥାରେ ୧୯୪୩ ମସିହା ଜାନୁଆରୀ ୩ ତାରିଖ ଦିନ, ବିଜୁବାବୁ ଗୁପ୍ତଚର କାମ କରୁଛନ୍ତି କହି ବ୍ରିଟିଶ ସରକାର ତାଙ୍କୁ ଧରି ନେଲେ । ହାତରେ କଢ଼ି ଗୋଡ଼ରେ ବେଢ଼ି, ଅଣ୍ଟାରେ ଦଉଡ଼ି ବାନ୍ଧି ତାଙ୍କୁ ଦିଲ୍ଲୀ ସହରର ରାଜ ରାସ୍ତାରେ ଟାଣି ଟାଣି ନିଆଗଲା ଲାଲକିଲାର ବନ୍ଦିଶାଳାକୁ । ରାସ୍ତାରେ ପୁଲିସର ଧକ୍କା, ଡକ୍ସିଆ, ଅଶ୍ଳିଳ ଅଶ୍ରାବ୍ୟ ଗାଳି, ବିଜୁବାବୁଙ୍କୁ ପିଞ୍ଜରାବନ୍ଧ ସିଂହ ଭଳି କ୍ରୋଧରେ ଜର୍ଜରିତ କରୁଥାଏ । ପୁଣି ମନକୁ ସାହୁନା ଦେଇ ସେ ଭାରୁଥାନ୍ତି, “ ଦେଶ ମାତୃକାର ସେବା କରିବାକୁ ହେଲେ ନିର୍ଯ୍ୟାତନା ଭୋଗିବା ସ୍ବାଭାବିକ । ବିନା ତ୍ୟାଗରେ ମହତ୍ତର କାର୍ଯ୍ୟ କେବେ ସଂପାଦିତ ହୁଏନା । ପରାଧୀନ ପ୍ରାନ୍ତସବୁ ବ୍ରିଟିଶ କବଳରୁ ଉଦ୍ଧାର କରିବା ପାଇଁ ସତର ବର୍ଷର କିଶୋରୀ କନ୍ୟା ଯୋଥାନଙ୍କୁ ହସି ହସି ଜୀବନ ବଳି ଦେବାକୁ ପଡ଼ିଥିଲା । ବାରବର୍ଷର ବାଳକ ବାଳାରାଉତ ବ୍ରିଟିଶ ଫଉଜକୁ ନଦୀ ପାର କରି ନଦେଇ ଗୁଳି ଟୋଟରେ ଶହୀଦ ହୋଇଗଲା । ରାଜାଙ୍କ ରୋଷରୁ ବାରଶ ବଢ଼େଇଙ୍କୁ ରକ୍ଷା କରିବାକୁ ଯାଇ ଧରମା ସମୁଦ୍ର ଗର୍ଭରେ ଆତ୍ମ ବିସର୍ଜନ କରିଥିଲା । ତେଣୁ ମୋର ବିଚଳିତ ହେବାର କୌଣସି କାରଣ ନାହିଁ । “ଜନନୀ ଜନ୍ମଭୂମିଷ୍ଠ ସ୍ବର୍ଗାଦପି ଗରୀୟସି ।” ଜନ୍ମ ମାଟିର ସେବାରେ ଜୀବନ ବଳି ଦେଲେ ମଣିଷର ଜନ୍ମ ସାର୍ଥକ ହୋଇଯାଏ । ମୋତେ ସମସ୍ତ ବାଧା ବିଘ୍ନ ଅତିକ୍ରମ କରିବାକୁ ହେବ । ମୋତେ ସମସ୍ତ ନିର୍ଯ୍ୟାତନାକୁ ସହ୍ୟ କରି ଜନ୍ମଦାତ୍ରୀ ଭାରତ ମାତାକୁ ବନ୍ଦୀଶାଳାରୁ ମୁକ୍ତ କରିବାକୁ ହେବ ।” ଏହିପରି ଭାବି ଭାବି ଲାଲକିଲାର ବନ୍ଦିଶାଳାରେ ପହଞ୍ଚିଲା ବେଳକୁ ବିଜୁବାବୁ ଅସହ୍ୟ ଦୃଷ୍ଟାରେ ଅସ୍ଥିର । ନିର୍ଯ୍ୟାତନା ଏବଂ ପଥ କ୍ଲାନ୍ତିହେତୁ ଅବସାଦଗ୍ରସ୍ତ ମନ । ଦୃଷ୍ଟାରେ କଷ୍ଟନାଳୀ ପାଟି ଯାଉଥାଏ । ବିଜୁ ବାବୁ ପାଣି ମାଗିଲେ । ପାଣି ବଦଳରେ ତାଙ୍କୁ ପରିଶ୍ରା ଦିଆଗଲା । ପୁଲିସ୍ ଦାୟିତ୍ବରେ ଥିବା ଅଫିସରଙ୍କୁ ବିଜୁବାବୁ ଅବାଧ୍ୟ ଚରୁଣ ଅଶ୍ବପରି ଜଳନ୍ତା ଆଖିରେ ଚାହିଁଲେ । ମନେ ହେଉଥିଲା ଗୋରା ସରକାର ବିରୁଦ୍ଧରେ ପ୍ରତିଶୋଧ ନେବାପାଇଁ ମନେ ମନେ ସେ ବକ୍ତ୍ର ଶପଥ ନେଉଥିଲେ ।

ଲାଲକିଲାର ବନ୍ଦିଶାଳାରେ ଅନ୍ଧକାର କାରାପକ୍ଷରେ ତାଙ୍କୁ ନିକ୍ଷେପ କରି ଦିଆଗଲା । ଜାତି ପ୍ରେମରେ ଅଧିକ ଉଦ୍‌ବୁଦ୍ଧ ହେବା ପାଇଁ ଏହା ଥିଲା ବିଜୁବାବୁଙ୍କ ପାଇଁ ଏକ ଅପୂର୍ବ ସୁଯୋଗ । କାରଣ ଏହି ସମୟରେ ସୁବାସ ବୋଷଙ୍କର ଆଜ୍ଞାଦ୍ୱିତ ହିନ୍ଦି ପୌର ଅଟକ ଥିବା ଉଗ୍ର ଯବାନମାନଙ୍କର ବିଚାର ଚାଲିଥାଏ ଲାଲକିଲା ଠାରେ । ଏହି ଅବସରରେ ପଣ୍ଡିତ ନେହେରୁଙ୍କ ପରି ବଡ଼ ବଡ଼ ନେତାମାନଙ୍କ ସହିତ ତାଙ୍କର ପରିଚୟ ହେଲା । ସେତେବେଳକୁ ବିଜୁବାବୁ ବ୍ରିଟିଶ ସରକାରଙ୍କର ଜଣେ କର୍ମଚାରୀ ଭାବରେ ନୁହେଁ, ଜଣେ ସ୍ୱାଧୀନ ଚେତା ଦେଶଭକ୍ତ ଭାବରେ ଖ୍ୟାତି ଲାଭ କଲେଣି । ମହାତ୍ମା ଗାନ୍ଧି, ଜୟପ୍ରକାଶ ନାରାୟଣ, ଅରୁଣା ଆସଫଲ୍ଲି, ଅବୁତ ପଟ୍ଟବର୍ଦ୍ଧନ ଏବଂ ଜବାହରଲାଲ ନେହେରୁ ବିଜୁବାବୁଙ୍କର ଦେଶପ୍ରେମ ଓ ସାହସିକତା ଦେଖି ପ୍ରଶଂସାରେ ବିହ୍ୱଳ ହେଉଥାନ୍ତି । ତେଣୁ ଜାତୀୟ ସ୍ତରରେ ସ୍ୱାଧୀନ ଚେତା ବୀର ଦେଶ ଭକ୍ତ ଭାବରେ ତାଙ୍କୁ ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ସ୍ଥାନ ମିଳିଗଲା । ମନ ତାଙ୍କର ସ୍ଥିର ନିର୍ମଳ ହୋଇଗଲା ଦେଶମାତୃକାର ସେବା ପାଖରେ ଚାକିରୀ ଓ ଅର୍ଥର ମୋହ ତୁଚ୍ଛ ହୋଇ ପଡ଼ିଲା । ସେ ମନେ ମନେ ପ୍ରତିଜ୍ଞା କଲେ, ଜେଲରୁ ଖଲାସ୍ ହେଲାପରେ ସେ ଜୀବନର ପ୍ରତ୍ୟେକଟି ବୁହୁର୍ତ୍ତ ଉତ୍ସର୍ଗ କରିବେ ଭାରତର ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମରେ ।

ଜେଲ ଜୀବନ ବଡ଼ ଦୁର୍ବିସୟ । ମାତ୍ର ଦେଶ ଭକ୍ତଙ୍କ ପାଇଁ ତାହା ଏକ ଅପୂର୍ବ ସୁଯୋଗ । କାରଣ ଏହି ସମୟରେ ବହୁ ଲେଖାପଢ଼ା କରି ପାଣ୍ଡିତ୍ୟ ଅର୍ଜନ କରିବାକୁ ଯେପରି ସୁଯୋଗ ମିଳିଥାଏ, ବନ୍ଦୀ ଜୀବନ ହେତୁ ସବୁ ଦୁଃଖ, ଦୈନ୍ୟ ଓ ନିର୍ଯ୍ୟାତନା ଦେହ ସୁହା ହୋଇଯାଏ ଏବଂ ଧର୍ମ ହେଉ, ସାହିତ୍ୟ ହେଉ, ବିଜ୍ଞାନ ହେଉ ବା ରାଜନୀତି ହେଉ; ନିଜର ରୁଚି ଅନୁସାରେ ବହୁ ପଢ଼ାପଢ଼ି ହେତୁ ଚିନ୍ତା, ଚେତନା ଓ ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗି ପ୍ରସାରିତ ହୋଇଯିବା ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ନିଜର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ପଥରେ ଅଟକ ରହି ଆଗେଇ ଯିବାକୁ ମନବଳ ବଢ଼ିଯାଏ ।

ଲାଲକିଲାର ବନ୍ଦିଶାଳାରେ ରହି ବିଜୁବାବୁ ଦୁର୍ବିସୟ ଯନ୍ତ୍ରଣା ଭିତରେ ଜୀବନ କାଟୁଥାନ୍ତି । ପିତା ଲକ୍ଷ୍ମୀ ନାରାୟଣ ବହୁ ଚିନ୍ତାରେ ପଡ଼ି ଅଥୟ ହେଲା ପରେ ପୁଅକୁ ଖଲାସ୍ କରିବା ପାଇଁ ପାରଳା ମହାରାଜା କୃଷତନ୍ତ୍ର ଦେବଙ୍କୁ ସାକ୍ଷାତ୍ କଲେ । ସେତେବେଳକୁ ସେ ତାଙ୍କ ଅଧୀନରେ ଦେଢ଼ାନ ଭାବରେ ଚାକିରୀ କରୁଥିଲେ । ପାରଳା ମହାରାଜା ଥିଲେ ଦେଶଭକ୍ତ । ଶତ୍ରୁ ବିରୁଦ୍ଧରେ ବିଦ୍ରୋହ କରିବା ଥିଲା ତାଙ୍କର ବଂଶଗତ

ପରଂପରା । ତାଙ୍କ ଧର୍ମନାରେ ସେଇ ରକ୍ତ ବହୁଥିଲା । କାରଣ ତାଙ୍କର ପ୍ରପିତାମହ ହନ୍ଡିର ଦେବ ଥିଲେ ଗଜପତି କପିଳେନ୍ଦ୍ର ଦେବଙ୍କର ପୁତ୍ର । କପିଳେନ୍ଦ୍ର ଦେବ ଅନ୍ୟାୟ କରି ତାଙ୍କୁ ସିଂହାସନ ନଦେଇ ତାଙ୍କର ଜଣେ ରକ୍ଷାତା ପୁତ୍ର ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ଦେବଙ୍କୁ ଗଜପତି ଆସନରେ ଆସିନ କରିଥିଲେ । ଏଥିରେ କୃଷ୍ଣ ହୋଇ ହନ୍ଡିର ଦେବ ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ଦେବଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ବିଦ୍ରୋହ କରି ଥିଲେ । ବିଦ୍ରୋହରେ ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ଦେବ ବିଜୟ ଲାଭ କରିବାରୁ ସନ୍ଧିରୁକ୍ତି ଅନୁସାରେ ହନ୍ଡିର ଦେବଙ୍କୁ ପାରଳାର ରାଜା ଭାବରେ ସ୍ୱୀକୃତି ମିଳିଥିଲା । ସେଇ ହନ୍ଡିର ଦେବଙ୍କ ବଂଶଧର ହେଉଛନ୍ତି ପାରଳାର ମହାରାଜା କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ଦେବ । ସେ ବିଜୁବାରୁଙ୍କର ଦେଶ ପ୍ରାତିର ମୁଗ୍ଧ ଥିଲେ । ତା ଛଡ଼ା ବିଜୁବାରୁ ଖଲାସ୍ ହେଲେ ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମକୁ ଆହୁରି ତେଜିଆନ କରି ଗଢ଼ି ତୋଳିବେ ବୋଲି ସେ ଭାବୁଥିଲେ । ତେଣୁ ସେ ଦିଲ୍ଲୀ ଯାଇ ଭାରତର ବଡ଼ଲାଟ ଓଏାଭେଲ ସାହେବଙ୍କୁ ସାକ୍ଷାତ କରି ବିଜୁଙ୍କର ମୁକ୍ତ ପାଇଁ ଅନୁରୋଧ ଜଣାଇଲେ । ଓଏାଭେଲ ମଧ୍ୟ ଥରେ ବିଜୁବାରୁଙ୍କ ଉଡ଼ାଜାହାଜରେ ବସି ଯାଉଥିବା ବେଳେ ଦୁର୍ଘଟଣାର ସମ୍ମୁଖୀନ ହୋଇଥିଲେ । ମାତ୍ର ଉପସ୍ଥିତ ବୁଦ୍ଧି ଓ ବିଚକ୍ଷଣ କୌଶଳ ପ୍ରୟୋଗ କରି ପାଇଲଟ ବିଜୁବାରୁ ତାଙ୍କର ଜୀବନ ରକ୍ଷା କରିଥିଲେ । ତେଣୁ ସେ ବିଜୁବାରୁଙ୍କ ପ୍ରତି ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଭାବରେ ଖୁସିଥିଲେ । ମାତ୍ର ବ୍ରିଟିଶ ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ବନ୍ଦୀ ବିଜୁବାରୁଙ୍କୁ ବିନା ବିଚାରରେ ସେ ମୁକୁଳାଇବେ କିପରି ? ତେଣୁ ଦୁଃଖ ସହିତ ସେ କହିଲେ, ବିଜୁବାରୁ ଖଲାସ୍ ହେଲେ ସେ ଖୁସି ହେବେ । ମାତ୍ର ବିଚାର ସରିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତାଙ୍କୁ ଅପେକ୍ଷା କରିବାକୁ ହେବ ।

ବିଜୁବାରୁ ଲାଲକିଲାର ବନ୍ଦିଖାଲାକୁ ଫିରୋଜପୁର ଜେଲକୁ ବଦଳି ହେଲେ ଏବଂ ପରେ ଫିରୋଜପୁରରୁ କଟକ ଜେଲକୁ ବଦଳି ହୋଇ ୧୯୪୫ ମସିହାରେ ଖଲାସ୍ ହେଲେ । ସେତେବେଳେକୁ ସୁବାସ ବୋକ୍ସ ଦେଶଛାଡ଼ି ବାହାରକୁ ପଳାଇଥାନ୍ତି । ସୁବାସ ଥିଲେ କଟକର ଲୋକ । ତେଣୁ ବ୍ରିଟିଶ ସରକାରଙ୍କର ସନ୍ଦେହ ହେଲା ଯେ ବିଜୁ ହିଁ ସୁବାସକୁ ନିଜ ଉଡ଼ାଜାହାଜରେ ନେଇ ବାହାରେ ଛାଡ଼ିଛନ୍ତି । ଏହିପରି ସନ୍ଦେହ ହେତୁ ବିଜୁବାରୁଙ୍କୁ କଟକରେ ପୁଲିସ୍ ସତର୍କ ଦୃଷ୍ଟି ଭିତରେ ଅଟକ ବନ୍ଦି କରି ରଖାଗଲା । ମାତ୍ର ବିଜୁବାରୁଙ୍କର ଦେଶପ୍ରୀତି ବଢ଼ିଲା ସିନା କମିଲା ନାହିଁ । ସେତେବେଳେ ତାଙ୍କର ପ୍ରଧାନ ଚିନ୍ତା ଥିଲା କି ଉପାୟରେ ସେ ଓଡ଼ିଶା ଲୋକଙ୍କୁ ନିଯୁକ୍ତି ଯୋଗାଇ ଦେବେ ।

ଓଡ଼ିଶାରେ କର୍ମନିଯୁକ୍ତି ପାଇଁ ସ୍ୱଦେଶୀ ଭାବନା

ବ୍ରିଟିଶ ସରକାରଙ୍କର ଭାରତ ବିରୋଧୀ ନୀତି ହେତୁ ଲୋକେ ଅଭାବ ଅନାଟନରେ ପଡ଼ି ଘୋର ଦୁର୍ଦ୍ଦିନରେ କାଳ କାଟୁଥିଲେ । ସହଜେତ ବନ୍ୟା, ବାତ୍ୟା ଓ ମରୁଡ଼ି ହେତୁ ଚାଷବାସ ଉଚ୍ଛୁଡ଼ି ଯାଉଥିଲା । ସେଥିରେ ପୁଣି କୌଳିକ ବୃଦ୍ଧି ଦ୍ୱାରା ପେଟ ପୋଷୁଥିବା ବଢ଼େଇ, କମାର, ତେଲି, ତନ୍ତୀ ଇତ୍ୟାଦି ଗ୍ରାମ୍ୟ କାରିଗରମାନେ ନିଜ ଧନ୍ଦାରୁ ଉଚ୍ଛେଦ ହୋଇ କୃଷି ଶ୍ରମିକ ଭାବରେ ଦହଗଞ୍ଜିଆ ଜୀବନ କାଟୁଥାନ୍ତି । ଏଣେ କୃଷି କ୍ଷେତ୍ରରେ ବଳକା ଶ୍ରମିକ ପ୍ରବେଶ କରିବାରୁ ଚାଷିମାନଙ୍କ ଠାରୁ ଉପଯୁକ୍ତ ଶ୍ରମମୂଲ୍ୟ ମିଳୁ ନଥିଲା । ଗ୍ରାମ୍ୟ କାରିଗର ମାନେ ବେକାର ହୋଇ ଯିବାର କାରଣ ହେଲା, ବ୍ରିଟିଶ ସରକାର ଦେଶରୁ କଞ୍ଚାମାଲ ସବୁ ଶସ୍ତ୍ରରେ ବୋହିନେଇ ନିଜର କଳ କାରଖାନାରେ ଲୁଗା, ତେଲ ଓ କୃଷି ଯନ୍ତ୍ରପାତି ତିଆରି କରି ଚଢ଼ା ଦାମରେ ଭାରତ ବଜାରରେ ବିକ୍ରି କରୁଥିଲେ । କଳ ତିଆରୀ ଚକଚକିଆ ଜିନିଷଗୁଡ଼ିକ ସହିତ ଦେଶୀ ତିଆରୀ ଜିନିଷମାନ ପ୍ରତି ଯୋଗିତା କରି ନାପାରି ଗ୍ରାମ୍ୟଶିଳ୍ପସବୁ ବୁଗ୍ଗୁ ହୋଇଗଲା । ଏହି ଦୁରାବସ୍ଥାରୁ ଲୋକଙ୍କୁ ଉଦ୍ଧାର କରିବା ପାଇଁ ଗାନ୍ଧିଜୀ ‘କାଟି ପିନ୍ଧ କୁଟି ଖାଅ’ ଡାକରା ଦେଇ ସ୍ୱଦେଶୀ ଆନ୍ଦୋଳନ ଚଳାଇଥାନ୍ତି । ଏହା ଦ୍ୱାରା ଘରେ ଘରେ ଚରଖାରେ ସୂତା କାଟିବା, ତନ୍ତରେ ଲୁଗାବୁଣିବା, ଘଣାରେ ତେଲ ପେଡ଼ିବା ଇତ୍ୟାଦି କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମମାନ ପ୍ରସାର କରିବା ପାଇଁ ଗାନ୍ଧିଜୀଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱରେ ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମୀମାନେ ପ୍ରଚାର କରୁଥାନ୍ତି । ଏହି ଭାବଧାରାରେ ଉଦ୍‌ବୁଦ୍ଧ ହୋଇ ଓଡ଼ିଶାରେ ଉତ୍କଳ ଗୌରବ ମଧୁସୂଦନ ଉତ୍କଳ ଟାନେରୀ ନାମରେ ଜୋତା ତିଆରି କାରଖାନା ଓ ତାରକସି କାମର କାରଖାନା ବସାଇ ଓଡ଼ିଆ ଲୋକଙ୍କୁ ନିଯୁକ୍ତି ଦେଇଥାନ୍ତି । ମଧୁବାବୁଙ୍କର ଏହି କାର୍ଯ୍ୟ ବିଜୁବାବୁଙ୍କ ମନରେ ପ୍ରଚୁର ପ୍ରେରଣା ଦେଲା । ସେ ବ୍ରିଟିଶ୍ ସରକାରଙ୍କର କଳ ତିଆରୀ ଲୁଗା ସହିତ ପ୍ରତିଯୋଗିତା କରିବା ପାଇଁ କଟକର ଚୌଦ୍ୱାର ଠାରେ ଗୋଟିଏ ବଡ଼ ଧରଣର ଲୁଗାକଳ ବସାଇବାକୁ ସ୍ଥିର କଲେ । ମାତ୍ର ଏଥିପାଇଁ ଏତେ ଟଙ୍କା ଆସିବ କୁଆଡୁ ? କଳ ଚଳାଇବା ପାଇଁ ତାଲିମ ପ୍ରାପ୍ତ ଶ୍ରମିକ ସେ ପାଇବେ କେଉଁଠୁ ? ଏହି ଚିନ୍ତାରେ ସେ ପଡ଼ିଲେ । ମାତ୍ର ପ୍ରତିଜ୍ଞା ତାଙ୍କର ଭାସ୍ସ ପ୍ରତିଜ୍ଞା ପରି ଅଟେ । ସେ ଭାରୁଥିଲେ ଯେ ମନ ଥିଲେ ଉପାୟ ଅବଶ୍ୟ ମିଳିଯିବ । ଲୁଗା କଳଟିଏ ବସାଇବା ଛଡ଼ା, ଓଡ଼ିଆ ଯୁବକମାନଙ୍କୁ ଉଡ଼ାଜାହାଜ ଚଳାଇବା ଶିକ୍ଷା ଦେବାପାଇଁ ଓଡ଼ିଶାରେ ଉଡ଼ାଜାହାଜ ତାଲିମ କେନ୍ଦ୍ରଟିଏ ଖୋଲିବାକୁ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କର ପ୍ରବଳ ଆଗ୍ରହ ଥିଲା ।

ସେତେବେଳକୁ ବିଜୁବାରୁଙ୍କର ପିତାମାତାଙ୍କର ଦେହାନ୍ତ ହୋଇ ସାରିଥିଲା । ବଡ଼ ଭାଇ ଜର୍ଜ ଡାକ୍ତର ହୋଇ କିଛି ରୋଜଗାର କରୁଥାନ୍ତି । ତାହାହିଁ ଆନନ୍ଦ ଭବନ ପାଇଁ ଏକ ମାତ୍ର ଆୟର ବାଟ । ଦିନେ ଆନନ୍ଦ ଭବନଠାରେ କେତେଜଣ ବନ୍ଧୁଙ୍କ ସହିତ ବିଜୁବାରୁ ଲୁଗାକଳ ଓ ପାଇଲଟ ଟ୍ରେନିଂ ବସାଇବା ବାବଦରେ ଆଲୋଚନା କରୁଥାନ୍ତି । ହଠାତ୍ କଳା ନାଗ ସାପଟିଏ କ୍ଷିପ୍ର ବେଗରେ ସେମାନଙ୍କ ପାଖକୁ ଚାଲି ଆସିଲା । ସମସ୍ତେ ଭୟରେ ଚିତ୍କାର କଲେ । ଚିତ୍କାର ଶୁଣି ଜର୍ଜ ବାଡ଼ିଟିଏ ଧରି ଦୌଡ଼ି ଆସିଲେ । ମାତ୍ର ବିଜୁବାରୁ ହଠାତ୍ ସାପଟିର ବେକ ପାଖରୁ ଜୋରରେ ଧରି ନେଲେ । ଜର୍ଜ ଅତ୍ୟଧିକ ବ୍ୟାକୁଳରେ କହିଲେ - “ବିଜୁ ଏ ତୁ କ’ଣ କଲୁ ? ଏପରି ଦୁଃସାହସ ଭଲ ନୁହେଁ । ବିଜୁବାରୁ ଜୋରକରି ଦୂରକୁ ପିଙ୍ଗିଦେଲେ । ସାପଟି ଆଘାତ ପାଇ କ୍ରୋଧରେ ବିଜୁବାରୁଙ୍କ ପାଖକୁ ଧାଇଁ ଆସିଲା । ବିଜୁବାରୁ ଭାଇ ଜର୍ଜଙ୍କ ହାତରୁ ବାଡ଼ିଟିକୁ ଛଡ଼ାଇ ଆଣି ସାପ ଉପରେ ଦୁଇ ଡିନି ପାହାର କଷିଦେଲେ । ସାପଟି ମରିଗଲା । ଏ କଥା ଦେଖି ସମସ୍ତେ ଅବାଦ୍ ହୋଇଗଲେ । ହଁ, ସ୍ଥିର ହେଲା ଯେ ସେ ଚୌଦ୍ୱାରଠାରେ ଲୁଗାକଳ ଏବଂ ଭୁବନେଶ୍ୱର ଠାରେ ପାଇଲଟ ଟ୍ରେନିଂ କେନ୍ଦ୍ର ଅବଶ୍ୟ ଖୋଲିବେ ।

ସେତେବେଳକୁ ଓଡ଼ିଶାର ମୁଖ୍ୟ ମନ୍ତ୍ରୀ ହରେକୃଷ୍ଣ ମହତାବ । ବିଜୁବାରୁ ବି ଏମ୍.ଏଲ୍.ଏ. ଥାନ୍ତି । ବିଜୁବାରୁ ଯାଇ ମହତାବଙ୍କୁ ସାକ୍ଷାତ କଲେ ଏବଂ ବିଭବଶାଳୀ ପ୍ରାଚୀନ ଉତ୍କଳର ସ୍ୱସ୍ତ ଚିତ୍ରଟିଏ ଦେଇ ଓଡ଼ିଶା ଲୋକଙ୍କ ପାଇଁ ଆର୍ଥିକ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ଏବଂ ନିଯୁକ୍ତିର ପ୍ରସାର ପାଇଁ ଲୁଗାକଳର ପ୍ରସ୍ତାବଟି ଦେଲେ । ମହତାବ ତା ପୂର୍ବରୁ ବିଜୁବାରୁଙ୍କର ଅଗାଧ ଦେଶପ୍ରୀତି ଓ ଦୁଃସାହସ ଦେଖି ମୁଗ୍ଧ ହୋଇଥିଲେ । ସେ ଅବିଳମ୍ବେ ପ୍ରସ୍ତାବଟି ଗ୍ରହଣ କଲେ ଏବଂ ଆବଶ୍ୟକ ଜମି ଓ ଅର୍ଥ ଯୋଗାଇ ଦେବାପାଇଁ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଦେଲେ । ତାପରେ ବିଜୁ ବାରୁଙ୍କର ଆଖି ପଡ଼ିଲା କଲିକତା, ବମ୍ବେ ଇତ୍ୟାଦି ସହରେ ଲୁଗାକଳରେ କାମ କରୁଥିବା ଓଡ଼ିଆ ଶ୍ରମିକ ମାନଙ୍କ ଉପରେ । ଚୌଦ୍ୱାରଠାରେ ଲୁଗାକଳ ବସିବାର ଶିଳାନ୍ୟାସ ହେଲା । ସକାଳ ୬ରୁ ରାତି ୧୨ଟା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅଣନିଃଶ୍ୱାସୀ ହୋଇ ବିଜୁବାରୁ ଅକ୍ଳାନ୍ତ ପରିଶ୍ରମ କରୁଥାନ୍ତି । ଚାହୁଁ ଚାହୁଁ ଚୌଦ୍ୱାରରେ ଲୁଗାକଳ ଓ ଭୁବନେଶ୍ୱରରେ ପାଇଲଟ ଟ୍ରେନିଂ କେନ୍ଦ୍ର ଗଢ଼ି ଉଠିଲା । ଅନେକ ଓଡ଼ିଆ ନିଯୁକ୍ତି ପାଇଲେ, ଅନେକ ଓଡ଼ିଆ ଯୁବକ ପାଇଲଟ ହେଲେ ।

ଏହାପରେ ବ୍ୟବସାୟ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ରରେ ଉଡ଼ାଜାହାଜ କଂପାନୀଟିଏ ଖୋଲିବାକୁ ସେ ସ୍ଥିର କଲେ । ଯୁଦ୍ଧ ପରେ ଅନେକ ଗୁଡ଼ିଏ ଜାହାଜ ଅକାମୀ ହୋଇ ପଡ଼ିଥିଲା । ବିଜୁବାରୁ

ସେଥିରୁ କେତୋଟି ଭଡ଼ା ସ୍ୱତ୍ତ୍ୱରେ ଆଣି, ସେ ସବୁକୁ ମରାମତି କରି ‘କଳିଙ୍ଗ ଏୟାର ଲାଇନ୍ସ’ ନାମରେ କମ୍ପାନୀ ଗଠନ କରି ବ୍ୟବସାୟ ଆରମ୍ଭ କଲେ ।

ଉଦ୍ୟୋଗୀ ପୁରୁଷର ଅଭିଳାଷର ଶେଷ ନଥାଏ । ସାଧାରଣ ଲୋକେ ନିଜର କାମନା ବାସନା ପାଇଁ ନାନା ଉପାୟରେ ଅର୍ଥ ଉପାର୍ଜନ କରନ୍ତି । ସେ ଅର୍ଥ ପୁଣି ବହୁ ଅନୁଚିତ ମାର୍ଗରେ ଖର୍ଚ୍ଚ ହୋଇଯାଏ । ମାତ୍ର ଦେଶପ୍ରାଣ ମହନୁଭବ ମାନେ ଭୋଗ ଠାରୁ ତ୍ୟାଗ ଉପରେ ଅଧିକ ଜୋର ଦେଇ ନିଜର ଉପାର୍ଜିତ ଅର୍ଥକୁ ଜନ କଲ୍ୟାଣ କାର୍ଯ୍ୟରେ ବ୍ୟୟ କରି ଆନନ୍ଦ ପାଇଥାନ୍ତି । ବିଜୁବାବୁ ଜଣେ ସେହିପରି ଦେଶପ୍ରାଣ ଦରିଦ୍ରର ବନ୍ଧୁ । ତେଣୁ ନିଜର ଉପାର୍ଜିତ ଅର୍ଥକୁ ଅସହାୟ ଦରିଦ୍ର ଲୋକଙ୍କ ପାଇଁ ବ୍ୟୟ କରିବା ସହିତ ଦିଲ୍ଲୀରେ ଥିବା ଘରଟିକୁ ମଧ୍ୟ ସେ ବିକ୍ରି କରି ଦେବା କଥା ମୁଁ ଜାଣେ । ବଳକା ଅର୍ଥ ଲୋକ କଲ୍ୟାଣ କାମରେ ନ ଲାଗିଲେ ତାହା ଅପଚୟ ହୋଇଯାଏ ବୋଲି ସେ ଭାବନ୍ତି ।

ଓଡ଼ିଶା କଂଗ୍ରେସର ନେତୃତ୍ୱ ନେଲେ

ସେତେବେଳେ ସଂଖ୍ୟା ନ୍ୟୁନ ସତ୍ୟ ନିବାସିତ ହେଉଥିବାରୁ କଂଗ୍ରେସ ଦଳ ପକ୍ଷରେ ପାଞ୍ଚ ବର୍ଷ ପାଇଁ ସ୍ଥିର ସରକାରଟିଏ ଚଳାଇବା ସମ୍ଭବ ହେଉ ନଥିଲା । ଏପରି ଦୁର୍ଗତି ଭିତରୁ କଂଗ୍ରେସକୁ ଉଦ୍ଧାର କରିବା ପାଇଁ ପଣ୍ଡିତ ଜବାହର ଲାଲ ନେହେରୁ ବିଜୁବାବୁଙ୍କୁ କଂଗ୍ରେସର ଦାୟିତ୍ୱ ନେବା ପାଇଁ ଅନୁରୋଧ କଲେ । ଏହା ଥିଲା ୧୯୬୧ ମସିହାର କଥା । କଂଗ୍ରେସକୁ ପୁନର୍ଗଠିତ କରିବା ପାଇଁ ବିଜୁବାବୁ ପୁରୀ ସମୟ ଦେଲେ ଏବଂ ତାଙ୍କରି ନେତୃତ୍ୱରେ ୧୯୬୧ ମସିହା ନିର୍ବାଚନରେ କଂଗ୍ରେସ ଦଳ ୮୧ଟି ସିଟ୍ ପାଇ ଓଡ଼ିଶାରେ ସ୍ଥାୟୀ ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳ ଗଠନ କଲା । ଏହାହିଁ ବିଜୁବାବୁଙ୍କର ସାଂଗଠନିକ ଦକ୍ଷତା ।

ନିଜର ବୁଦ୍ଧି ବଳରେ ବେପାର ବାଣିଜ୍ୟ ଓ କଳ କାରଖାନା କରି ବିଜୁବାବୁ କେତେ ଯେ ଅର୍ଥ ଉପାର୍ଜନ କରିଛନ୍ତି ତାର କଳନା ନାହିଁ । ମାତ୍ର କେବେ ହେଲେ ସେ ସେଥିରେ ଆସକ୍ତ ହୋଇ ନାହାଁନ୍ତି । ଗୋଟିକ ପରେ ଗୋଟିଏ ଶିକ୍ଷାନୁଷ୍ଠାନ କରି ସେ ତାକୁ ଅନାସକ୍ତ ଭାବରେ ଛାଡ଼ି ଦେଇଛନ୍ତି ଏବଂ ପୁଣି ନୂଆ ଶିକ୍ଷରେ ମନ ଦେଇଛନ୍ତି । ଚୌଦ୍ୱାର ଠାରେ ଲୁଗାକଳଟି ପୁରୀ ଦମ୍ରେ ଚାଲିଲା ପରେ ସେ ତାକୁ ଛାଡ଼ିଦେଇ କଳିଙ୍ଗ ଆଇରନ୍ ଥ୍ରାକ୍ସ, କଳିଙ୍ଗ ପାଇପ୍, ଓ କଳିଙ୍ଗ ରେଫ୍ରିଜେରେଟର ଶିକ୍ଷାନୁଷ୍ଠାନ

ପ୍ରତିଷ୍ଠା କଲେ । ଏ ସବୁ ଗୁଡ଼ିକୁ ଠିଆ କଲାପରେ, ପୁଣି ଛାଡ଼ି ଦେଲେ । ସୁତରାଂ ସଞ୍ଚୟ, ବିଳାସ ଓ ପ୍ରାଚୁର୍ଯ୍ୟ କେବେ ତାଙ୍କୁ ମୋହଗ୍ରସ୍ତ କରିନାହିଁ । ଏ ସବୁ ଶିକ୍ଷାନୁଷ୍ଠାନ ଥିଲା ତାଙ୍କ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ସାଧନାର ଫଳ । ଏହାପରେ ୧୯୬୧ ମସିହାରେ ସେ ଓଡ଼ିଶାର ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ହେଲାପରେ ସରକାରୀ ଉଦ୍ୟମରେ ଅସଂଖ୍ୟ ଶିକ୍ଷାନୁଷ୍ଠାନ ଗଢ଼ି ଓଡ଼ିଶାର ଆର୍ଥିକ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ସହିତ ଓଡ଼ିଆଙ୍କ ପାଇଁ ନିଯୁକ୍ତିର କ୍ଷେତ୍ର ପ୍ରସାର କରିବାକୁ ମନ ବଳାଇଲେ । କଠୋର ସଂକଳ୍ପ ଓ ସାଧନା ବଳରେ ସେ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କଲେ ରାଉରକେଲାଠାରେ ବୃହତ ଇସ୍ପାତ କାରଖାନା, ପାରାଦ୍ୱିପ ଠାରେ ଗଭୀରତମ ବନ୍ଦର, ପାରାଦ୍ୱିପ ଠାରୁ ଦକ୍ଷିଣ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଦୀର୍ଘ ଏକପ୍ରେସ ହାଇୱେ, ବ୍ରହ୍ମପୁର ଠାରେ ଉଷ୍ଣବିହାର, ସମ୍ବଲପୁର ଠାରେ ଜ୍ୟୋତି ବିହାର, ଭୁବନେଶ୍ୱର ଠାରେ ଓଡ଼ିଶା କୃଷି ଓ ବୈଷୟିକ ବିଶ୍ୱ ବିଦ୍ୟାଳୟ, ସୁନାବେଡ଼ାଠାରେ ମିର୍ଚ୍ଚା କାରଖାନା, ଭୁବନେଶ୍ୱର ଠାରେ ଆଞ୍ଚଳିକ ଗବେଷଣା ପ୍ରତିଷ୍ଠାନ ଇତ୍ୟାଦି ଅସଂଖ୍ୟ ଅନୁଷ୍ଠାନ । ଯଥାର୍ଥରେ ସେଥିଲେ ଓଡ଼ିଶାର ବିଶ୍ୱକର୍ମା ଓ ନୂତନ ଓଡ଼ିଶାର ଅଦ୍ୱିତୀୟ ବିଶାଣୀ ।

ବିଜୁବାବୁ ହେଲେ ଇଷ୍ଟୋନେସିଆର ଭୂମିପୁତ୍ର

ସ୍ୱାଧୀନତା ମଣିଷର ଜନ୍ମଗତ ଅଧିକାର । ମାଟି, ପାଣି, ପବନ ଓ ଉଦାପ ଏସବୁ ମଣିଷର ଜୀବନ ଧାରଣ ପାଇଁ ମୌଳିକ ଆବଶ୍ୟକତା, ସେଥିପାଇଁ ଏ ସବୁକୁ ଭଗବାନ ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଇଁ ସମାନ ଭାବରେ ଉନ୍ମୁଳ୍ଲ କରି ରଖିଛନ୍ତି । ଏ ସବୁରୁ କାହାରିକୁ ବଞ୍ଚିତ କରିବା ଭଗବାନଙ୍କର ଇଚ୍ଛା ବିରୋଧୀ କାର୍ଯ୍ୟ । ସୃଷ୍ଟିର ଏ ରହସ୍ୟର ତତ୍ତ୍ୱ ହେଉଛି, ବଞ୍ଚିବା ପାଇଁ ସୁଯୋଗ ଦେବା । ଏ ସବୁ ଭଗବାନଙ୍କର ଦାନ । ଏଥିରେ ହସ୍ତକ୍ଷେପ କରିବା ଅର୍ଥ ଭଗବାନଙ୍କ ଇଚ୍ଛାର ବିରୋଧ କରିବା । ଏପରି ବିରୋଧ କରିବା କାରଣରୁ ହିଁ ପୃଥିବୀର ସବୁ କିଛି ଅଶାନ୍ତିର ଉତ୍ତର ହେଉଛି । ତଥାପି ମଣିଷ ଅନ୍ୟର ଅଧିକାର ପ୍ରତି ହସ୍ତକ୍ଷେପ କରିଚାଲିଛି ଏବଂ ଏହି କାରଣରୁ ହିଁ ମଣିଷ ଅଶାନ୍ତିରେ ପଡ଼ି ଛଟପଟ ହେଉଛି । ଏପରି କରିବାର କାରଣ ହେଉଛି ଅହଂକାର, ଈର୍ଷା ଏବଂ ଲୋଭ । ଏହା ବ୍ୟକ୍ତି ବ୍ୟକ୍ତି ମଧ୍ୟରେ ଯେପରି ସତ୍ୟ, ଦେଶ ଦେଶ ମଧ୍ୟରେ ମଧ୍ୟ ସେହିପରି ସତ୍ୟ । ମାତ୍ର ଦୁର୍ବଳ ଉପରେ ସବଳର ଏହି ଅତ୍ୟାଚାରକୁ ଚେତନଶୀଳ ମହାନୁଭବମାନେ ଜୀବନ ବିନିମୟରେ ବିରୋଧ କରି ଆସିଛନ୍ତି । ଏ ସଂଘର୍ଷ ଅନାଦି କାଳରୁ ଲାଗି ରହିଛି । ଏହି କାରଣରୁ ପୃଥିବୀ ପୃଷ୍ଠରେ ଏ ଅବଧୂ ଚଉଦ ହଜାର ଛ'ଶହ ଯୁଦ୍ଧ ସଂଗଠିତ ହେଲାଣି ବୋଲି ପୃଥିବୀର ଶ୍ରେଷ୍ଠ ମନସ୍ତତ୍ତ୍ୱବିଦ୍

ରବଟ ବ୍ୟାରେନ କହନ୍ତି । ପ୍ରତ୍ୟେକ ଯୁଦ୍ଧ ଶାନ୍ତି ସ୍ଥାପନ ପାଇଁ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବୋଲି କୁହାଯାଏ । ମାତ୍ର ପ୍ରତ୍ୟେକ ଯୁଦ୍ଧ ଅନ୍ୟ ଏକ ଯୁଦ୍ଧ ପାଇଁ କ୍ଷେତ୍ର ପ୍ରସ୍ତୁତ କରେ । ପ୍ରକୃତରେ ଦେଖିବାକୁ ଗଲେ ରକ୍ତକ୍ଷୟ, ପ୍ରାଣନାଶ ଓ ସଂପତ୍ତି ଧ୍ବଂସକ୍ରାନ୍ତ ଯୁଦ୍ଧ ମଣିଷକୁ ଆଉ କିଛି ଦେଇ ପାରେ ନାହିଁ । ଏକଥା କାହାରିକୁ ଅଜଣା ନାହିଁ, ତଥାପି ଯୁଦ୍ଧ, ରକ୍ତକ୍ଷୟ ଓ ପ୍ରାଣନାଶର ଅବସାନ ଘଟୁ ନାହିଁ । ଜଣେ ଅନ୍ୟ ଜଣକର ଅଧିକାର ଉପରେ ହସ୍ତକ୍ଷେପ କରିବା ନାହିଁ, ଏତକ ମାତ୍ର କଥା ଗ୍ରହଣ କରି ପାରିଲେ ପୃଥିବୀ ପୃଷ୍ଠରୁ ସମ୍ଭବତଃ ଅଶାନ୍ତି ଦୂର ହୋଇଯାଆନ୍ତା । ମାତ୍ର ଏତକ କଥା ବୁଝିବାକୁ କେହି ପ୍ରସ୍ତୁତ ନୁହଁନ୍ତି । ଯେ କୌଣସି ଯୁଦ୍ଧ କେବେ ଶାନ୍ତି ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରି ପାରି ନାହିଁ । ହିଂସା ଏବଂ ଶାନ୍ତି; ଦୁଇଟିଯାକ ପରସ୍ପର ବିରୋଧୀ । ତେଣୁ ଯୁଦ୍ଧ ଦ୍ଵାରା ଶାନ୍ତି ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଅସମ୍ଭବ । ତଥାପି ବଳାକ୍ରାର, ହସ୍ତକ୍ଷେପ, ଯୁଦ୍ଧ, ରକ୍ତକ୍ଷୟ, ପ୍ରାଣନାଶ ଓ ସଂପତ୍ତି ଧ୍ବଂସ ଚାଲିଛି ।

ଇଂରେଜମାନେ ଅନଧିକାର ଅନୁପ୍ରବେଶ କରି ଭାରତକୁ ଯେପରି ଶାସନ କଲେ, ତତ୍ତ୍ଵମାନେ ମଧ୍ୟ ସେହିପରି ଦକ୍ଷିଣପୂର୍ବ ଏସିଆର ଇଣ୍ଡୋନେସିଆରେ ଅନଧିକାର ଅନୁପ୍ରବେଶ କରି ଶାସନ ଚଳାଇଲେ । ଭାରତ ଯେପରି ବିଦେଶୀ ଶାସନକୁ ହଟାଇବା ପାଇଁ ସ୍ଵାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମ କଲେ, ଇଣ୍ଡୋନେସିଆ ମଧ୍ୟ ସେହିପରି ସଂଗ୍ରାମ ଚଳାଇଲା । କାରଣ ଯଦିଓ ଦ୍ଵିତୀୟ ବିଶ୍ଵଯୁଦ୍ଧ ପୃଥିବୀର ଶାସିତ ଗୋଷ୍ଠୀକୁ ଅଧିକାର ସତେଜନତା ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲା, ତଥାପି ବିନା ଯୁଦ୍ଧରେ ତାହା ସାବ୍ୟସ୍ତ କରିବା ସମ୍ଭବ ହେଉନଥିଲା ।

ୟୁରୋପିୟମାନେ ଏସିଆ ଓ ଆଫ୍ରିକାର ବହୁ ଦେଶକୁ ଶାସନ କରୁଥିଲେ । ଯୁରୋପିୟମାନଙ୍କ ଶାସନରୁ ସେମାନଙ୍କୁ ମୁକ୍ତ କରିବା ପାଇଁ ମହାତ୍ମା ଗାନ୍ଧି ୧୯୪୭ ମସିହା ଜୁନ୍ ମାସରେ ଏସିଆ ସମ୍ମିଳନୀ ଡାକିଲେ । ଏହି ସମ୍ମିଳନୀରେ ବିଭିନ୍ନ ଦେଶର ପ୍ରତିନିଧିଙ୍କ ସହ ମତ ବିନିମୟ ହେଲା । ଛିର ହେଲା ଯେ ପରାଧୀନ ଦେଶଗୁଡ଼ିକ ସ୍ଵାଧୀନତା ପାଇଁ ସଂଗ୍ରାମ କଲେ, ଭାରତ ସେମାନଙ୍କୁ ସରୁମତେ ସାହାଯ୍ୟ କରିବ ।

ଇଣ୍ଡୋନେସିଆର ଜାତୀୟବାଦୀ ନେତାମାନେ ତାଙ୍କ ଦେଶକୁ ତତ ଶାସନରୁ ମୁକ୍ତ କରିବାକୁ ସଂଗ୍ରାମ ଚଳାଇଥିବାରୁ, ମହାତ୍ମା ଗାନ୍ଧିଙ୍କ ପରାମର୍ଶରେ ଇଣ୍ଡୋନେସିଆକୁ ସାହାଯ୍ୟ କରିବା ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତୁତି ଚାଲିଲା । ସେତେବେଳେ ଇଣ୍ଡୋନେସିଆ ଉପରେ ଡଚମାନଙ୍କର ଅତ୍ୟାଚାର କହିଲେ ନସରେ । ହତ୍ୟା ଏବଂ କାରାବରଣ ସେଠାରେ ନିତିଦିନିଆ କଥାରେ ପରିଣତ ହୋଇଥାଏ । ସେଠାକାଟେ

ଜାତୀୟବାଦୀ ମୁକ୍ତି ଯୋଦ୍ଧାମାନେ ଅର୍ଥାତ ସୁବର୍ଣ୍ଣ ଓ ସାହାରିଆ ଇତ୍ୟାଦି ଗୁପ୍ତ ସ୍ଥାନ ମାନଙ୍କରେ ଆତ୍ମଗୋପନ କରି ଡଚମାନଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ସଂଗ୍ରାମ ଚଳାଇ ଥାନ୍ତି । ଡଚମାନଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ ସେମାନଙ୍କୁ ଧରିବା ପାଇଁ ତନାଘନା ତଲାସୀ ଚାଲିଥାଏ । ଯେଉଁ ସ୍ଥାନରେ ସେମାନେ ଆତ୍ମଗୋପନ କରିଛନ୍ତି ବୋଲି ସନ୍ଦେହ ହେଉଥାଏ ସେଠାରେ ଆଖିବୁଜା ଗଳି ବର୍ଷଣ କରୁଥାନ୍ତି । ଗୋଟିଏ ସମୟରେ ଏପରି ଏକ ଅବସ୍ଥା ପହଞ୍ଚିଲା, ଯେତେବେଳେ ସେମାନଙ୍କୁ ଉଦ୍ଧାର କରି ବାହାର ଦେଶକୁ ନେଇ ନଗଲେ ଇଣ୍ଡୋନେସିଆର ପ୍ରଧାନ ସଂଗ୍ରାମ ସ୍ଥଳକୁ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ଡଚମାନେ ଧ୍ବଂସ କରିଦେବେ । ଅବସ୍ଥା ଅତ୍ୟନ୍ତ ଉଦ୍‌ବେଗଜନକ ହୋଇ ଉଠିଲା । ପ୍ରଧାନ ସ୍ଥଳକୁ ଧ୍ବଂସ କରି ମୁକ୍ତି ଯୋଦ୍ଧାମାନଙ୍କୁ ହତ୍ୟା କରିଦେଲେ ଇଣ୍ଡୋନେସିଆର ସ୍ବାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମ ପଣ୍ଡା ହୋଇଯିବ । ଡଚମାନଙ୍କର ଦମନ ଲାଲା ଯୋଗୁ ସାରା ଇଣ୍ଡୋନେସିଆରେ ଆତଙ୍କର ବାତାବରଣ ଖେଳେଇ ହୋଇ ପଡ଼ିଥାଏ ।

ଠିକ୍ ଏହି ସମୟରେ ଇଣ୍ଡୋନେସିଆ ଯାଇ ମୁକ୍ତି ସଂଗ୍ରାମୀମାନଙ୍କୁ ଉଦ୍ଧାର କରିବା ପାଇଁ ଜଣେ ବୀର ପୁରୁଷଙ୍କର ଆବଶ୍ୟକତା ପଡ଼ିଲା । ମାତ୍ର ସେପରି ଦୁଃସାହସୀ ବୀର କାହାନ୍ତି ? ନେହେରୁ ବିବ୍ରତ ହୋଇ ପଡ଼ିଲେ । ଟ୍ରେଣରେ ତାଙ୍କ ଆଖି ବିଜୁବାବୁଙ୍କ ଉପରେ ପଡ଼ିଲା । ବିଜୁବାବୁଙ୍କର ସାହସିକତା ତାଙ୍କୁ ଆଗରୁ ଜଣାଥିଲା । ତାଙ୍କର ମନେ ହେଲା, ବିଜୁ ହିଁ ଏକମାତ୍ର ବୀର ଯୋଦ୍ଧା ଯିଏ ଏ ଆସାଧ୍ୟ ସାଧନ କରିପାରିବେ । ତେଣୁ ସେ ବିଜୁବାବୁଙ୍କୁ ତାଙ୍କ ସହ କଥା କହିଲେ । ସେ କାମ ଆକ୍ଳେଷରେ ସେ ତୁଲାଇ ପାରିବେ ବୋଲି ବୀର ଦର୍ପରେ ବିଜୁବାବୁ କହିଲେ ।

ପ୍ରଥମେ ବିଜୁବାବୁ ଇଣ୍ଡୋନେସିଆର ପ୍ରତିନିଧିମାନଙ୍କ ସହ ଗୋପନରେ ସଂପର୍କ ସ୍ଥାପନ କଲେ ଏବଂ ଡଚ ବିରୋଧୀ ପ୍ରଚାର ପତ୍ର ସବୁ ସାରା ଇଣ୍ଡୋନେସିଆ ଓ ପୃଥିବୀରେ ଉଡ଼ାଜାହାଜରୁ ବାଣ୍ଟିଲେ । ଏହା ଦ୍ବାରା ସେଠାକାର ସ୍ବାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମ ଆହୁରି ତେଜିଆନ ହୋଇ ଉଠିଲା । ମାତ୍ର ଡଚମାନେ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଦମନ ଲାଲା ଚଳାଇଲେ ଏବଂ ନେତାମାନେ ଲୁଚିଥିବା ସନ୍ଦେହ କରି ପ୍ରତ୍ୟେକ ସ୍ଥାନକୁ କମାଣ ଆକ୍ରମଣ କରି ଧ୍ବଂସ କରିବାକୁ ଲାଗିଲେ । ମନେହେଲା ସତେ ଯେମିତି ସମଗ୍ର ଇଣ୍ଡୋନେସିଆ ଏକ ଜଳନ୍ତା ଅଗ୍ନି କୁଣ୍ଡରେ ପଡ଼ିଛି ଏବଂ ଚାରିଆଡ଼େ ନରସଂହାର ଚାଲିଛି । ଭୟ, ବିପଦ ଏବଂ ଆତଙ୍କରେ ସାରା ଇଣ୍ଡୋନେସିଆ ଥରହର ହେଉଛି ।

ଇଣ୍ଡୋନେସିଆ ଯାଇ ସେଠାକାର ନେତାମାନଙ୍କୁ ଉଦ୍ଧାର କରି ଦିଲ୍ଲୀ ନେଇ ଆସିବା ପାଇଁ ବିଜୁବାବୁ ସବୁ ପ୍ରସ୍ତୁତି କରି ସାରିଥିଲେ । ତାଙ୍କର ପୁରୁଣା ଉଡ଼ାଜାହାଜଟିକୁ ଭଲ ଭାବରେ ମରାମତି କଲେ । ସେତେବେଳକୁ ଜ୍ଞାନଦା ଜନ୍ମଦେଇଥିବା ତାଙ୍କର ଛୁଆଟି ମାତ୍ର ୧୪ ଦିନର । ଉତ୍କଳମଣି ଗୋପବନ୍ଧୁ ଯେପରି ନିଜର ରୁଗ୍ନ ଶିଶୁପୁତ୍ରକୁ ଛାଡ଼ି ଦେଇ ବନ୍ୟା ଦୁର୍ଗତଙ୍କର ସେବାପାଇଁ ଘର ଛାଡ଼ି ଚାଲିଯାଇଥିଲେ, ବିଜୁବାବୁ ମଧ୍ୟ ଠିକ୍ ସେହିପରି ୧୪ ଦିନର ନବଜାତ ଶିଶୁଟିକୁ ଛାଡ଼ିଦେଇ ଇଣ୍ଡୋନେସିଆ ଚାଲିଗଲେ । ବିଜୁବାବୁ ଇଣ୍ଡୋନେସିଆ ଆସୁଛନ୍ତି ବୋଲି ଜାଣିପାରି ସାରା ଇଣ୍ଡୋନେସିଆକୁ ସୈନ୍ୟ ଛାଉଣି କରିଦେଲେ ଏବଂ ଆକାଶ ମାର୍ଗରେ ଦଳ ଦଳ ଉଡ଼ାଜାହାଜରୁ ତାଙ୍କୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି ଗୁଳିବର୍ଷଣ କଲେ । ମାତ୍ର ବିଜୁବାବୁ କେତେବେଳେ ଆକାଶର ବହୁ ଉଚ୍ଚକୁ ଡ୍ରାଇଭ୍‌କରି ଉଡ଼ାଜାହାଜଟିକୁ ନେଇଗଲେ ତ କେତେବେଳେ ସମୁଦ୍ରର ଜଳ ସ୍ପର୍ଶ କଲାଭଳି ଅତି ତଳକୁ ନେଇ ଆସି ଅସମ୍ଭବ ଭାବେ ଦ୍ରୁତ ଗତିରେ ଉଡ଼ି ଚାଲିଲେ । ଏପରି କୌଶଳକୁ ଅତିକ୍ରମ କରି ତାଙ୍କ ଜାହାଜକୁ ଗୁଳିକରି ଖସାଇ ଦେବା ତତମାନଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ଅସମ୍ଭବ ହେଲା ।

ଏହିପରି ବିପଦ ସଂକୁଳ ପରିବେଶ ଭିତରେ ବିଜୁବାବୁ ଥରେ ନୁହେଁ, ବାରମ୍ବାର ଇଣ୍ଡୋନେସିଆ ଗଲେ । ପ୍ରଥମେ ନେହେରୁ ଓ ସୁକର୍ଣ୍ଣଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସଂବାଦ ବିନିମୟ ପାଇଁ ଗୁପ୍ତ ସଂସ୍ଥା ପ୍ରତିଷ୍ଠା କଲେ । ଦ୍ଵିତୀୟରେ ଇଣ୍ଡୋନେସିଆକୁ ସମର୍ଥନ କରି ତତମାନଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ପୃଥିବୀର ଜନମତ ସୃଷ୍ଟି କଲେ ଗୁପ୍ତ ପ୍ରଚାର ପତ୍ର ବାଣ୍ଟିବା ଦ୍ଵାରା । ତୃତୀୟରେ ଇଣ୍ଡୋନେସିଆରୁ ସୁକର୍ଣ୍ଣଙ୍କର ପ୍ରତିନିଧି ମହମ୍ମଦ ହକ୍ ଓ ସାହାରିଆଙ୍କୁ ଉଡ଼ାଜାହାଜରେ ଉଡ଼ାଇ ଆଣି ଦିଲ୍ଲୀରେ ପହଞ୍ଚାଇଲେ ।

ଏ କାର୍ଯ୍ୟ ଥିଲା ଅତ୍ୟନ୍ତ ଦୁଃସାଧ୍ୟ ଏବଂ ବିପଦ ସଂକୁଳ । ସାହାରିଆଙ୍କୁ ସେ ଯେତେବେଳେ ଇଣ୍ଡୋନେସିଆର ତାଙ୍କ ଗୁପ୍ତ ଘାଟିରୁ ଉଡ଼ାଇ ଆଣି ସିଙ୍ଗାପୁର ବାଟ ଦେଇ ଦିଲ୍ଲୀରେ ପହଞ୍ଚିଲେ, ସେତେବେଳେ ଘଟଣା ଥିଲା ଭୟଙ୍କର ଭାବରେ ବିପଦ ସଂକୁଳ । ତାଙ୍କ ଉଡ଼ାଜାହାଜକୁ ପିଛା କରୁଥିଲେ ତତମାନଙ୍କର ତିନିଟି ଉଡ଼ାଜାହାଜ । ସେମାନେ ବିଜୁବାବୁଙ୍କ ଜାହାଜକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟକରି ବର୍ଷାଧାରା ପରି ଗୁଡ଼ିବର୍ଷଣ କରୁଥିଲେ । ଇଣ୍ଡୋନେସିଆ ଠାରୁ ସିଙ୍ଗାପୁରର ଦୂରତା ହେଉଛି ସମୁଦ୍ର ଉପରେ ଏକ ହଜାର ମାଇଲ । ଶତ୍ରୁର ଗୁଳିବର୍ଷଣ ଭିତରେ ଏତେ ବାଟ ଉଡ଼ିଆସିବା ବାସ୍ତବିକ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟର କଥା ।

ଇଣ୍ଡୋନେସିଆ ସ୍ବାଧୀନ ହେଲା । ପ୍ରଥମ ସ୍ବାଧୀନ ଦିବସରେ ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ସୁକର୍ଣ୍ଣୋ ନିମନ୍ତ୍ରଣ କ୍ରମେ ବିଜୁବାବୁ ଓ ତାଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ ଜ୍ଞାନଦା ଇଣ୍ଡୋନେସିଆ ଯାଇଥିଲେ । ତାପରେ ଦିଲ୍ଲୀଠାରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ଇଣ୍ଡୋନେସିଆର ସ୍ବାଧୀନତା ଦିବସ ପାଳନ ଅବସରରେ ସ୍ବତନ୍ତ୍ର ଉତ୍ସବରେ ବିଜୁବାବୁଙ୍କୁ କୃତଜ୍ଞତା ଜଣାଇ ଏକ ଦଲିଲ ଦିଆ ଯାଇଥିଲା । ସେ ଦଲିଲରେ ଥିଲା ପାଞ୍ଚ ଶହ ବର୍ଗମାଇଲ ପରିମିତ ଏକ ଅଞ୍ଚଳ, ରାଜ ପ୍ରାସାଦ ପରି ଏକ ବିଶାଳ ପ୍ରାସାଦ ଏବଂ ଇଣ୍ଡୋନେସିଆର ଭୂମିପୂତ୍ର ଭାବରେ ଏକ ସମ୍ମାନଜନକ ଫଳକ । ବିଜୁବାବୁଙ୍କ ହାତରୁ ଏହି ଦଲିଲଟିକୁ ଜ୍ଞାନଦା ଉଠାଇ ଆଣି ସୁକର୍ଣ୍ଣୋ ଫେରସ୍ତ ଦେଇ କହିଲେ, ଏହା ଆମର ଇଣ୍ଡୋନେସିଆ ବାସୀଙ୍କୁ ଉପହାର ।

ଶିକ୍ଷାନୁଷ୍ଠାନ ଗୁଡ଼ିକ ଦେଇଦେଲେ

ବିଜୁବାବୁ ତାଙ୍କ ଜୀବନରେ ଅନେକ ଶିକ୍ଷ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିଥିଲେ ଏବଂ ଏଗୁଡ଼ିକ ଭାରତୀୟ ଶିକ୍ଷ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଖୁବ୍ ସୁନାମ ଅର୍ଜନ କରିଥିଲା । ହଜାର ହଜାର କୋଟି ଟଙ୍କାର ଶିକ୍ଷାମାନ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିଥିବାରୁ ଭାରତର ଶିକ୍ଷପତିମାନଙ୍କ ଭିତରେ ସେ ଥିଲେ ଅନ୍ୟତମ । ତାଙ୍କର ଦକ୍ଷତାକୁ ବିଚାର କଲେ, ସେ ଯଦି ଶିକ୍ଷାନୁଷ୍ଠାନ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବାରେ ପୁରା ସମୟ ଦେଇଥାନ୍ତେ, ତେବେ ଟାଟା ନିରଳା ପରି ଖୁବ୍ ବଡ଼ ଶିକ୍ଷପତି ହୋଇ ପାରିଥାନ୍ତେ । ମାତ୍ର ଶିକ୍ଷ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରି ଲାଭ ଉଠାଇବା ଠାରୁ ସେ ଅଧିକ ପସନ୍ଦ କରୁଥିଲେ ସେଗୁଡ଼ିକୁ ଜନତାର ସେବାରେ ବିନିଯୋଗ କରିବାକୁ । ପ୍ରକୃତରେ ଶିକ୍ଷ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବା ପଛରେ ତାଙ୍କର ଦୁଇଟି ମୁଖ୍ୟ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଥିଲା । ତା'ହେଲା ଓଡ଼ିଶାର ଆର୍ଥିକ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ଏବଂ ନିଯୁକ୍ତିର କ୍ଷେତ୍ର ପ୍ରସାର । ଏହି କାରଣରୁ ୧୯୬୧ ମସିହାରେ ସେ ଯେତେବେଳେ ଓଡ଼ିଶାର ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ହେଲେ, ସେତେବେଳେ ସେ ତାଙ୍କର ସମସ୍ତ କଳ କାରଖାନାଗୁଡ଼ିକୁ ସରକାରଙ୍କୁ ଦେଇଦେଲେ ।

ଅର୍ଥ ଏବଂ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ପ୍ରତି ତାଙ୍କର ଏପରି ଅନାସକ୍ତି ଦେଖି ସେତେବେଳେ ଭାରତରେ ଚହଲ ପଡ଼ିଗଲା । ସେ କହୁଥିଲେ, ବଡ଼ ବଡ଼ ଶିକ୍ଷ ଗୁଡ଼ିକ ସରକାର ହାତକୁ ଚାଲିଯିବା ଦରକାର । କାରଣ ଏହା ଦ୍ବାରା ଶ୍ରମିକମାନେ ଅଧିକ ଲାଭବାନ ହେବେ ଏବଂ ଶିକ୍ଷପତିମାନଙ୍କର ଲାଭଖୋର ମନୋବୃତ୍ତି ଜନିତ ଶୋଷଣରୁ ରକ୍ଷା ପାଇବେ । ତାଙ୍କର ଏହି ଚିନ୍ତାଧାରା ହେତୁ ସେତେବେଳେ ସେ ବହୁ ବଡ଼ ବଡ଼ ଶିକ୍ଷପତି

ମାନଙ୍କର ପ୍ରଚଣ୍ଡ କ୍ରୋଧର ଶିକାର ହୋଇଥିଲେ । ତଥାପି ସେଥିପ୍ରତି ସେ ଭୂକ୍ଷେପ କରି ନଥିଲେ ଏବଂ ଆଦର୍ଶ ଦେଖାଇବାକୁ ଯାଇ ପ୍ରଥମେ ନିଜର ଶିଳ୍ପଗୁଡ଼ିକୁ ସେ ସରକାରଙ୍କୁ ହସ୍ତାନ୍ତର କରିଦେଲେ । ଏହି ଶିଳ୍ପାନୁଷ୍ଠାନ ଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରେ ଥିଲା ଚୌଦ୍ୱାର ଲୁଗାକଳ, କଳିଙ୍ଗ ପାଇପ, ଓ କଳିଙ୍ଗ ଆଇରନ୍ ଓୟାର୍କ ଇତ୍ୟାଦି । ଏହା କମ୍ ବଡ଼ ତ୍ୟାଗର ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ନୁହେଁ ।

ଶିଳ୍ପ ଓ ଶିକ୍ଷାର ପ୍ରସାର

ଏହି ସମୟରେ ପ୍ରାଚୀନ କଳିଙ୍ଗର ଗୌରବମୟ ନୈବାଶିତ୍ୟ କଥା ଚିତ୍ତାକରି ସେ ପାରାଦ୍ୱିପ ଠାରେ ଗଭୀରତମ ବୃହତ ବନ୍ଦର ନିର୍ମାଣ କଲେ । ଭାରତ ସରକାର ଏଥିପାଇଁ ମଞ୍ଜୁରୀ ଦେଲେ ନାହିଁ । ବନ୍ଦର ନିର୍ମାଣ ପାଇଁ ଶହ ଶହ କୋଟି ଟଙ୍କା ଆବଶ୍ୟକ । ଭାରତ ସରକାରଙ୍କୁ ଖାତିର ନକରି ବିଭୁବାବୁ ଓଡ଼ିଶା ସରକାରଙ୍କ ପାଣ୍ଠିରୁ ଟଙ୍କା ଖର୍ଚ୍ଚ କରି ବନ୍ଦର ନିର୍ମାଣ କଲେ । ଏହା ଏକ ଦୁଃସାହସିକ ପଦକ୍ଷେପ । ଏପରି ବନ୍ଦର ନିର୍ମାଣ କରିବାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ହେଉଛି ଓଡ଼ିଶାରେ ଥିବା ହଜାର ହଜାର ଟନ୍ ଲୁହାପଥର ପାରାଦ୍ୱିପ ବାଟଦେଇ ବିଦେଶକୁ ଯିବ, ବାଣିଜ୍ୟର ପ୍ରସାର ଘଟିବ ଏବଂ ଓଡ଼ିଶାର ଆର୍ଥିକ ଉନ୍ନତି ହେବ । ପାରାଦ୍ୱିପ ବନ୍ଦର ନିର୍ମାଣ ପରିକଳ୍ପନା ସହିତ ଲୁହାପଥର ବ୍ରକ ଯୋଗେ ବୋହିବା ପାଇଁ ଦଇତାରୀ ଠାରୁ ପାରାଦ୍ୱିପ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମଧ୍ୟ ଏକ୍ସପ୍ରେସ୍ ହାଇଓ୍ୱେ ନିର୍ମାଣ କଲେ । ଗାଉରକେଲା ଇସ୍ପାତ କାରଖାନା ପରି ପାରାଦ୍ୱିପ ବନ୍ଦର ଆଜି ହଜାର ହଜାର ଲୋକଙ୍କର ଅନ୍ତଃସଂସ୍ଥାନର କେନ୍ଦ୍ର ହୋଇଛି । ଏପରି ଗଭୀର ତଥା ବୃହତ୍ତମ ବନ୍ଦର ନିର୍ମାଣ କରି ସେ ଅମର ହୋଇଗଲେ ।

ଏହା ପରେ ଓଡ଼ିଶାକୁ ଶିଳ୍ପ ସମୃଦ୍ଧ ରାଜ୍ୟରେ ପରିଣତ କରିବା ପାଇଁ ସେ ଯୋଜନା ତିଆରି କଲେ । କାରଣ ସେ ଜାଣିଥିଲେ ଯେ ବଣ ଜଙ୍ଗଲ, ନଇନାଳ, ପାହାଡ଼ ପର୍ବତ, ସମୁଦ୍ର, ଉର୍ବର ମାଟି, ବିଶାଳ ବେଳାଭୂମି ଓ ବିଭିନ୍ନ ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥରେ ଓଡ଼ିଶା ଭରପୁର । ଏ ସବୁର ଉପଯୁକ୍ତ ବିନିଯୋଗ ହୋଇ ପାରିଲେ ଓଡ଼ିଶା ପୁଣି ପ୍ରାଚୀନ ଉତ୍କଳ ପରି ବିଭବଶାଳୀ ହୋଇ ପାରିବ । ଶିଳ୍ପ ପ୍ରସାର କରିବାକୁ ହେଲେ ବିଭୁଳୀ ଶକ୍ତି ଆବଶ୍ୟକ । ତେଣୁ ତାଳଚେର ଠାରେ ନିର୍ମାଣ କଲେ ବୃହତ ତାପଜ ବିଦ୍ୟୁତ୍ କେନ୍ଦ୍ର । ପୁଣି ଅନେକ ଗୁଡ଼ିଏ ଶିଳ୍ପ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ପାଇଁ ବିପୁଳ ପରିମାଣର ଟଙ୍କା ଦରକାର । ଏତେ ଟଙ୍କା ଓଡ଼ିଶା ରାଜକୋଷରେ କାହିଁ ? ତେଣୁ ସରକାରୀ ଓ

ବେସରକାରୀ ଉଦ୍ୟୋଗରେ ଶିଳ୍ପ ପ୍ରସାର କରିବା ପାଇଁ ସେ ଗଠନ କଲେ ଓଡ଼ିଶା ଶିଳ୍ପ କର୍ପୋରେସନ୍ । ଖାଲି ସହର ବଜାର ନୁହେଁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ପଞ୍ଚାୟତରେ ପଞ୍ଚାୟତ ଶିଳ୍ପର ମଧ୍ୟ ସେ ଯୋଜନା କରି ଗ୍ରାମ୍ୟ ଭିତ୍ତିକ ଅସଂଖ୍ୟ ଶିଳ୍ପାନୁଷ୍ଠାନ ନିର୍ମାଣ କଲେ ।

ପୃଥିବୀର ଧନୀ ଦେଶମାନଙ୍କର ଇତିହାସ ସେ ଅଧ୍ୟୟନ କରି ଜାଣି ପାରିଥିଲେ ଯେ ସବୁ ଉନ୍ନତିର ମୂଳ ଉତ୍ସ ହେଉଛି ଶିକ୍ଷା । ଶିକ୍ଷାର ପ୍ରସାର ପାଇଁ ଉତ୍କଳ ଗୌରବ ମଧୁବାବୁଙ୍କର ବ୍ୟାକୁଳତା ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କୁ ଉତ୍ସାହିତ କଲା । କାରଣ ମଧୁବାବୁ ଚାହୁଁଥିଲେ ପ୍ରତି ଗାଁରେ ପ୍ରାଥମିକ ସ୍କୁଲ ହେଉ, ପ୍ରତି ପଞ୍ଚାୟତରେ ହାଇ ସ୍କୁଲ ହେଉ ଏବଂ ପ୍ରତି ଜିଲ୍ଲାରେ କଲେଜମାନ ହେଉ । ଶିକ୍ଷା ଅଭାବରେ ମଣିଷର ଅନ୍ତର୍ନିହିତ ଶକ୍ତିର ବିକାଶ ଘଟିବ ନାହିଁ ଏବଂ ସେ ତାର ନିଜ ଅଧିକାର ପ୍ରତି ମଧ୍ୟ ସଚେତନ ହୋଇ ପାରିବ ନାହିଁ, ଏହା ଥିଲା ମଧୁବାବୁଙ୍କର ବିଶ୍ୱାସ । ବିଜୁବାବୁଙ୍କର ମଧ୍ୟ ତାହାହିଁ ଥିଲା ବିଶ୍ୱାସ । ତା'ଛଡ଼ା କୃଷି, ଶିଳ୍ପ ଓ ବାଣିଜ୍ୟ ପ୍ରତ୍ୟେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଓଡ଼ିଶା ବାହାର ଜାତି ସାଙ୍ଗରେ ପ୍ରତି ଯୋଗିତା କରୁ, ଏହା ଥିଲା ବିଜୁବାବୁଙ୍କର ଇଚ୍ଛା । ତାଙ୍କର ଏହି ଇଚ୍ଛାକୁ ସାକାର କରିବା ପାଇଁ ବିଜୁବାବୁ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ହେଲାପରେ ଦିନରାତି ଅକ୍ଳାନ୍ତ ପରିଶ୍ରମ କଲେ । ୧୯୬୧ ମସିହାରୁ ୧୯୬୩ ମସିହା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେ ଥିଲେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ । ଏହି ଅଳ୍ପ ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ଶିକ୍ଷା କ୍ଷେତ୍ରରେ ସେ ଏପରି ଏକ ବିପ୍ଳବ ଆରମ୍ଭ କଲେ ଯେ ତାଙ୍କ ସମୟ ଭିତରେ ପ୍ରାୟ ପ୍ରତି ଗାଁରେ ପ୍ରାଥମିକ ସ୍କୁଲ , ପ୍ରତି ପଞ୍ଚାୟତରେ ହାଇ ସ୍କୁଲ ଏବଂ ପ୍ରତି ଜିଲ୍ଲାରେ କଲେଜମାନ ଗଢ଼ି ଉଠିଲା । ତାଙ୍କ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ କାଳରେ ଓଡ଼ିଶାରେ ୩୫ ଗୋଟି ବେସରକାରୀ କଲେଜ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ହୋଇଥିଲା । ତା'ଛଡ଼ା ଅଭାବା ଛାତ୍ର ଛାତ୍ରୀମାନେ ଅଳ୍ପ ଖର୍ଚ୍ଚରେ ଉଚ୍ଚ ଶିକ୍ଷା ପାଇବା ପାଇଁ ସେ ସବୁ ବଡ଼ ବଡ଼ କଲେଜରେ ସାକ୍ଷ୍ୟ କଲେଜ ଖୋଲିଦେଲେ । ପ୍ରାଥମିକ ଶ୍ରେଣୀର ପିଲାମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଭଲ କାଗଜରେ ଭଲ ଛାପା ଅକ୍ଷରରେ ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ସଂଖ୍ୟରେ ଭଲ ବହି ସବୁ ଛାପିବା ପାଇଁ ଛାପାକଳ ବସାଇଲେ । ବୈଶୟିକ ଶିକ୍ଷା କ୍ଷେତ୍ରରେ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କର ଅବଦାନ ଅତୁଳନୀୟ । ତାଙ୍କ ସମୟରେ ସେ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କଲେ କୁବନେଶ୍ୱର ଠାରେ କୃଷି ଓ ବୈଶୟିକ ଯୁନିଭରସିଟି, ବ୍ରହ୍ମପୁରରେ ଭଞ୍ଜ ବିହାର ଯୁନିଭରସିଟି ଓ ସମ୍ବଲପୁରରେ ଜ୍ୟୋତି ବିହାର ଯୁନିଭରସିଟି । ଏହାଛଡ଼ା ଇଂଜିନିଅରିଂ ଓ ଡାକ୍ତରୀ ବିଦ୍ୟା ଶିକ୍ଷା କରିବା ପାଇଁ ସେ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କଲେ ରାଉରକେଲା ଠାରେ ରିଜିଓନାଲ ଇଂଜିନିଅରିଂ ବିଦ୍ୟାଳୟ, ଏପରି ଅସଂଖ୍ୟ ଶିକ୍ଷାନୁଷ୍ଠାନ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରି ଶିଳ୍ପକୁ ଓ ଶିକ୍ଷାକୁ ଜାତୀୟ କରଣ କରିଦେଲେ ।

କୃଷିର ବିକାଶ ପାଇଁ ମଧ୍ୟ ସେ ବହୁ କାମ କରିଯାଇଛନ୍ତି । କାରଣ ସେ ଜାଣିଥିଲେ ଯେ ଓଡ଼ିଶା ହେଉଛି ଏକ କୃଷି ପ୍ରଧାନ ରାଜ୍ୟ ଓ ଏହାର ଅର୍ଥନୀତି ହେଉଛି କୃଷି ଭିତ୍ତିକ । ଓଡ଼ିଶାର ଶତକଡ଼ା ୮୦ ଭାଗ ଲୋକ ଏବଂ ବିଶେଷ କରି ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳର ଲୋକେ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ କୃଷି ଉପରେ ନିର୍ଭର କରନ୍ତି । ତେଣୁ କୃଷିର ବିକାଶ ହିଁ ଓଡ଼ିଶାର ବିକାଶ, ଏହା ଥିଲା ତାଙ୍କର ବିଶ୍ୱାସ । ସେଥିପାଇଁ ବହୁ ବନ୍ଧୁ ବାଡ଼ ନଦୀ ଯୋଜନା ନିର୍ମାଣ କରିବା ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ହିରାକୁଦ କେନାଲ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ମଧ୍ୟ ସଂପ୍ରସାରଣ କରିଥିଲେ । ଫଳରେ କୃଷି ବୈଷୟିକ ବିଦ୍ୟାଳୟର ଆଧୁନିକ ଜ୍ଞାନ କୌଶଳ ମିଳିବା ସାଙ୍ଗକୁ ବନ୍ୟା ଏବଂ ମରୁଡ଼ିର ପ୍ରଭାବ କମିଗଲା ଏବଂ ପୂର୍ବାପେକ୍ଷା ଓଡ଼ିଶାର କୃଷି ଉତ୍ପାଦନ ଅଧିକ ହେଲା ।

ରାଜନୀତିରେ ତାଙ୍କର ସ୍ଥାନ ଓ ଭୂମିକା

ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଶା ରାଜନୀତିରେ ବିଜୁବାବୁ କଳିଙ୍ଗ ସମ୍ରାଟ ଭାବରେ ଖ୍ୟାତ । କାରଣ ତାଙ୍କର ସମସ୍ତ ଚିନ୍ତା ଓ ଚେତନାକୁ ପ୍ରାଚୀନ କଳିଙ୍ଗର ଗୌରବମୟ କୃତିତ୍ୱ ବିପୁଳ ଭାବରେ ପ୍ରଭାବିତ କରୁଥିଲା । ତାଙ୍କୁ ଯିଏ ଦେଖୁଛି ଏବଂ ତାଙ୍କ ସହିତ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାର ସୁଯୋଗ ପାଇଛି, ସେ ଜାଣିଛି ଯେ ପ୍ରାଚୀନ କଳିଙ୍ଗର ଖାରବେଳ ଓ ପ୍ରାଚୀନ ଉତ୍କଳର କପିଳେନ୍ଦ୍ର ଦେବ, ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ଦେବ ଓ ନରସିଂହ ଦେବ ତାଙ୍କ ଚେତନାରେ ଜୀବନ୍ତ ହୋଇ ରହିଥିଲେ ଏବଂ ସେମାନଙ୍କ ଠାରୁ ପ୍ରେରଣା ଲାଭ କରି ସେମାନଙ୍କ ପରି ଓଡ଼ିଶାକୁ ବିଭବ ଶାଳୀ କରିବା ପାଇଁ ଦିନରାତି ଅକ୍ଳାନ୍ତ ପରିଶ୍ରମ କରୁଥିଲେ ।

ଅନ୍ୟାୟ ଓ ଶୋଷଣ ବିରୁଦ୍ଧରେ ସଂଗ୍ରାମ କରିବା ପାଇଁ ଗାଁକୁ ଗାଁ ବୁଲି ଲୋକଙ୍କୁ ସଂଗଠିତ କଲାବେଳେ ସେ ସବୁବେଳେ ସେଇ ମହାନ ବୀର ପୁରୁଷଙ୍କ କଥା ଉଦ୍ଧାର କରୁଥିଲେ ଏବଂ ସେଇମାନଙ୍କ ପରି ଓଡ଼ିଶାର କଲ୍ୟାଣ ପାଇଁ ଜୀବନକୁ ଉତ୍ସର୍ଗ କରିଥିଲେ । ତାଙ୍କର ଏହି ବୀରଚିତ ଆଚରଣ ଯୋଗୁଁ ହିଁ ବାହାର ଜଗତରେ ଓଡ଼ିଶାର ପରିଚିତି ଗୌରବ ବିମଣ୍ଡିତ ହେଲା । ପ୍ରକୃତରେ ଏବେ ବି ବାହାରେ ଓଡ଼ିଶା କଥା କହିଲେ ଲୋକେ ଓଡ଼ିଶାର ରାଷ୍ଟ୍ର ଦେବତା ଶ୍ରୀଜଗନ୍ନାଥ ଓ ବିଜୁବାବୁଙ୍କୁ ହିଁ ବୁଝିଥାନ୍ତି । ତାଙ୍କ ପରି ଜଣେ ବୀର ସ୍ୱାଧୀନଚେତା ଉଦାର ମହାନୁଭବଙ୍କ ଅଧୀନରେ ଦୀର୍ଘ ୨୭ ବର୍ଷ କାଳ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାର ସୁଯୋଗ ପାଇ ମୁଁ ଧନ୍ୟ ହୋଇଯାଇଛି । ସେ ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କର ନମସ୍ୟ ।

ଭାରତର ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମ ଆସି ଅନ୍ତିମ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ପହଞ୍ଚିଥାଏ । କ୍ଷମତା ହସ୍ତାନ୍ତର କରି ଭାରତରୁ ସ୍ୱାଧୀନ ଘୋଷଣା କରିବାକୁ ବ୍ରିଟିଶ ସରକାର ମନସ୍ଥ କରିଥାନ୍ତି । ଠିକ୍ ଏହି ସମୟରେ, ୧୯୪୫ ମସିହାରେ ଇଂଲଣ୍ଡରେ ଲେବର ପାର୍ଟି ସରକାରକୁ ଆସିଲାମାତ୍ରେ ଭାରତର ରାଜ୍ୟ ସ୍ତରୀୟ ବିଧାନସଭାପାଇଁ ନିର୍ବାଚନ କରିବାକୁ ଆଦେଶ ଦେଲେ ଏବଂ କ୍ଷମତା ହସ୍ତାନ୍ତର ପୂର୍ବରୁ ଭାରତରେ ଏକ ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତି କାଳୀନ ସରକାର ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବା ପାଇଁ ୧୯୪୬ ମସିହା ମାର୍ଚ୍ଚ ମାସରେ “କ୍ୟାବିନେଟ ମିଶନ”କୁ ଭାରତ ପଠାଇଲେ । ଏହି ମିଶନ ଭାରତ ଆସି କଂଗ୍ରେସ ଓ ମୁସଲିମ୍ ଲିଗ୍ ସାଙ୍ଗରେ ବ୍ୟାପକ ଆଲୋଚନା କଲେ । ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତିକାଳୀନ ସରକାର ଗଠନକରିବା ସଂପର୍କରେ ଉଭୟ ଦଳ କୌଣସି ନିଷ୍ପତ୍ତିରେ ପହଞ୍ଚି ନ ପାରିବାରୁ କ୍ୟାବିନେଟ ମିଶନ ଓ ବଡ଼ ଲାଟ ଓପାଡେଲ ଏକ ମିଳିତ ବିବୃତ୍ତି ଦେଇ ଭାରତର ସଂବିଧାନ କେଉଁ କେଉଁ ବିଷୟରେ ସର୍ବାଧିକ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେବ, ତାହା କହିଲେ । ଏହାପରେ ବଡ଼ ଲାଟ ଓପାଡେଲଙ୍କ ନିମନ୍ତ୍ରଣ କ୍ରମେ କଂଗ୍ରେସ ସଭାପତି ପଣ୍ଡିତ ନେହେରୁ ଯେଉଁ ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତିକାଳୀନ ସରକାର ଗଠନ କଲେ, ତାହା ୧୯୪୬ ମସିହା ସେପ୍ଟେମ୍ବର ମାସ ୨ ତାରିଖରେ ଦାୟିତ୍ୱ ଗ୍ରହଣ କଲା ଏବଂ ଏହି ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳରେ ସର୍ଦ୍ଦାର ବଲ୍ଲଭ ଭାଇ ପଟେଲ, ତାନ୍ତ୍ର ରାଜେନ୍ଦ୍ର ପ୍ରସାଦ, ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ରାଜଗୋପାଳ ଚାରି, ତାନ୍ତ୍ର ଜନ ମାଆଇ, ସର୍ଦ୍ଦାର ବଳଦେବ ସିଂହ, ସାର୍ ସପ୍ତ ଅମହମ୍ମଦ ଖାଁ, ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଜଗଜୀବନ ରାମ, ସଏଦ ଅଲ୍ଲା ଜାହିର, ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଭାତ୍ତା, ଶ୍ରୀମତୀ ଅରୁଣା ଆସଫ ଅଲ୍ଲା ଏବଂ ଶରତ ଚନ୍ଦ୍ର ବୋଷ ରହିଲେ । ପରେ ସେହି ବର୍ଷ ଅକ୍ଟୋବର ମାସ ୧୩ ତାରିଖରେ ମୁସଲିମ୍ ଲିଗର ଝଜଣ ସଭ୍ୟ ଏଥିରେ ଯୋଗଦେଲେ । ଏହି ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତି କାଳୀନ ସରକାରଙ୍କୁ ସହାୟତା କରିବା ପାଇଁ ଯେଉଁ ପ୍ରାଦେଶିକ ବିଧାନ ସଭାମାନଙ୍କ ପାଇଁ ୧୯୪୬ରେ ନିର୍ବାଚନ ହେଲା, ସେଥିରେ ବିଜୁବାବୁ କଟକରୁ ନିର୍ବାଚିତ ହୋଇଥିଲେ । ଏଠାରେ ଲକ୍ଷ କରିବା କଥା ଯେ ଯେଉଁମାନେ ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମରେ ଦେଶବ୍ୟାପୀ ଖ୍ୟାତି ଅର୍ଜନ କରିଥିଲେ, କେବଳ ସେଇମାନଙ୍କୁ ହିଁ ନିର୍ବାଚିତ କରାଯାଇଥିଲା । ସୁତରାଂ ୧୯୪୬ ମସିହାବେଳକୁ ବିଜୁବାବୁ ଜଣେ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମୀ ଭାବରେ ଖ୍ୟାତି ଅର୍ଜନ କରି ସାରିଥିଲେ । କାରଣ ୧୯୪୫ ମସିହାରେ ସେ ଜେଜରୁ ଖଲାସ୍ ହେଲା ପରଠାରୁ ଜାତୀୟବାଦୀ ନେତାମାନଙ୍କ ସହିତ ସଂପର୍କ ରଖିବା, ସେମାନଙ୍କ ଭିତରେ ଯୋଗାଯୋଗ କରାଇବା, ପୁଲିସ ଆଘାତେ ଧୂଳି ଦେଇ

ସେମାନଙ୍କୁ ଲୁଚିଥିବା ସ୍ଥାନରୁ ନେଇ ଅନ୍ୟ ଅଜ୍ଞାତ ସ୍ଥାନରେ ଛାଡ଼ିବା, ଦେଶ ବ୍ୟାପି ସରକାରଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ପ୍ରଚାର ପତ୍ର ବାଣ୍ଟିବା ଓ ବ୍ରିଟିଶ ସରକାର ବିରୁଦ୍ଧରେ ବିଦ୍ରୋହ କରୁଥିବା ସ୍ବାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମୀମାନଙ୍କୁ ଅର୍ଥ ସାହାଯ୍ୟ କରିବା ଇତ୍ୟାଦି କାମରେ ସେ ଦିନ ରାତି ଲାଗିଥିଲେ ।

ତେଣୁ ଓଡ଼ିଶାର ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ରାଜନୀତିରେ ବିଜୁବାବୁ ପ୍ରବେଶ କଲେ ୧୯୪୬ ମସିହାରେ ଏବଂ ସେହି ବର୍ଷ ସେ କଟକ ଆସନରୁ ବିଧାନ ସଭାକୁ ନିର୍ବାଚିତ ହେଲେ । ୧୯୫୨ ମସିହାରେ ଭଞ୍ଜନଗର ଓ ୧୯୫୭ ମସିହାରେ ଜଗନ୍ନାଥ ପ୍ରସାଦ ଆସନରୁ ବିଧାନ ସଭାକୁ ନିର୍ବାଚିତ ହେଲେ । କିନ୍ତୁ ୧୯୬୧ ମସିହାରେ ଓଡ଼ିଶା ରାଜନୀତିରେ ତାଙ୍କର ଭୂମିକା ଅତ୍ୟନ୍ତ ଗୁରୁତ୍ବପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ ଉଠିଲା । ଏହି ମସିହାରେ ସେ ସଭାପତି ଭାବରେ ଓଡ଼ିଶା କଂଗ୍ରେସର ଦାୟିତ୍ବ ନେଲେ ଏବଂ ସେହି ବର୍ଷ ନିର୍ବାଚନରେ ନିଜେ ଚୌଦ୍ବାର ଆସନରୁ ଜିତିବା ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ଓଡ଼ିଶା ବିଧାନ ସଭାର ମୋଟ ୧୪୦ ଆସନ ମଧ୍ୟରୁ ୮୨ଟି ଆସନ ଦଖଲ କରି କଂଗ୍ରେସକୁ ଶକ୍ତିଶାଳୀ କଲେ ଓ ନିଜ ଦକ୍ଷତାର ପରିଚୟ ଦେଲେ । ଏତେ ବିପୁଳ ସଂଖ୍ୟା ଗରିଷ୍ଠତା ହାସଲ କରିଥିବାରୁ ତାଙ୍କ ନେତୃତ୍ବରେ କଂଗ୍ରେସ ଦଳ ଶାସନକୁ ଆସିଲା ଏବଂ ସେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ହେଲେ । ୧୯୬୧ରୁ ୧୯୬୩ ଅକ୍ଟୋବର ୨ ତାରିଖ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତାଙ୍କର ସ୍ବଚ୍ଛକାଳିନ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀତ୍ବରେ ଓଡ଼ିଶାରେ କିପରି ନବ ଯୁଗର ନିର୍ମାଣ ହେଲା, ସେ କଥା ଆଗରୁ କୁହାଯାଇଛି । ୧୯୬୩ ମସିହାରେ ସେ କଂଗ୍ରେସକୁ ଆହୁରି ଶକ୍ତିଶାଳୀ କରିବା ପାଇଁ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ପଦରୁ ଇସ୍ତଫା ଦେଇ ଦେଲେ । ଅବଶ୍ୟ ତାଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ବହୁ ଦୁର୍ନୀତି ଅଭିଯୋଗ ହେବାରୁ ତତ୍କାଳିନ କଂଗ୍ରେସ ସଭାପତି କାମରାଜ ନାଦର ଚତୁରତାର ସହିତ ତାଙ୍କୁ ହଟାଇ ଦେଲେ ବୋଲି କେତେକ କହନ୍ତି, ମାତ୍ର ଏହା ଠିକ୍ ନୁହେଁ । ଠିକ୍ କଥା ହେଉଛି କ୍ଷମତା ପ୍ରତି ଅନାସକ୍ତି ଏବଂ କଂଗ୍ରେସର ଭବିଷ୍ୟତ । ଏକଥା କେହି ଭୁଲିଯିବା ଉଚିତ ନୁହେଁ ଯେ ୧୯୬୧ ମସିହା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଯଦିଓ ରାଜ୍ୟରେ କଂଗ୍ରେସ ଦଳ ଶାସନ କରୁଥିଲା, ତଥାପି ବାମପନ୍ଥି କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ, ସୋସାଲିଷ୍ଟ ଓ ପ୍ରଜାସୋସାଲିଷ୍ଟ ଦଳ ଗୁଡ଼ିକ ପକ୍ଷରୁ ପ୍ରବଳ ବିରୋଧ ହେଉଥିବାରୁ କଂଗ୍ରେସ ଦଳ ନିର୍ବାଚନ ମାନକରେ ଆଖିଦୁଶିଆ ସଂଖ୍ୟା ହାସଲ କରି ପାରୁନଥିଲା ଏବଂ ଏହି କାରଣରୁ ଓଡ଼ିଶାରେ ରାଜନୈତିକ ଅସ୍ଥିରତା ଲାଗିରହିଥିଲା । କଂଗ୍ରେସକୁ ଏହି ଦୁରାବସ୍ଥାରୁ ଉଦ୍ଧାର କରିଥିଲେ ବିଜୁବାବୁ । ଏହା ଥିଲା ଏକ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଆନ୍ଦୋଳନ । ୧୯୬୭ ମସିହା ନିର୍ବାଚନା ବେଳକୁ

କଂଗ୍ରେସ ଦଳ ଭିତରେ ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଦୃଷ୍ଟ ହେଲା । ହରେକୃଷ୍ଣ ମହତାବ କଂଗ୍ରେସରୁ ଅଲଗା
 ହୋଇ ଜନ କଂଗ୍ରେସ ଦଳ ଗଢ଼ି ଥିବାରୁ କଂଗ୍ରେସ ହାରିଗଲା ଏବଂ ଓଡ଼ିଶାରେ ଏକ
 ମିଳିତ ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳ ମହତାବଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱରେ ଗଠିତ ହେଲା । ଏହି ନିର୍ବାଚନରେ ବିଜୁବାବୁ
 ପାଟକୁରା ଆସନରୁ ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱିତା କରି ହାରିଗଲେ ଏବଂ ତାପର ବର୍ଷ ଅର୍ଥାତ୍ ୧୯୬୮
 ମସିହାରେ ରାଜ୍ୟ ସଭାକୁ ନିର୍ବାଚିତ ହୋଇ ଦିଲ୍ଲୀ ଚାଲିଗଲେ । ଏଠାରେ ଏକଥା
 ଉଲ୍ଲେଖ କରିବା ଅପ୍ରାସଂଗିକ ନୁହେଁ ଯେ କଂଗ୍ରେସର ହୀତ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ହରେକୃଷ୍ଣ ମହତାବ
 ଗୋଷ୍ଠିଗତ ଭାବନାରେ ନିଜକୁ ସାମିଲ କରିନଥିଲେ, ବିଜୁବାବୁଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱରେ କଂଗ୍ରେସ
 ପୁଣି କ୍ଷମତାକୁ ଆସିଥାନ୍ତା । ଓଡ଼ିଶା ରାଜନୀତିରେ ସେତେବେଳେ ଏହି ଗୋଡ଼ଟଣା
 କାର୍ଯ୍ୟ ଯିଏ ବି କରିଥାଆନ୍ତୁ, ସିଏ ଯେ ଓଡ଼ିଶା ବାସୀଙ୍କର ଅପୁରଣୀୟ କ୍ଷତି କରିଛନ୍ତି
 ଏକଥା କେହି ଅସ୍ୱୀକାର କରି ପାରିବ ନାହିଁ । କାରଣ ଓଡ଼ିଶାର ଅଭିବୃଦ୍ଧି ପଛେଇଗଲା ।
 ପୁଣି ଏହି ଗୋଡ଼ ଟଣା କାର୍ଯ୍ୟର କୁପ୍ରଭାବ ଏତେ ଦୂର ବ୍ୟାପିଗଲା ଯେ ପୁଣି
 ଯେତେବେଳେ ୧୯୭୧ ମସିହାରେ ନିର୍ବାଚନ ହେଲା, ସେତେବେଳେ ମଧ୍ୟ
 କଂଗ୍ରେସ ପରାସ୍ତ ହେଲା ଏବଂ ବିଜୁବାବୁଙ୍କ ଉତ୍କଳ କଂଗ୍ରେସ ଓ ରାଜେନ୍ଦ୍ର ନାରାୟଣ
 ସିଂହଦେଓଙ୍କର ଗଣତନ୍ତ୍ର ପରିଷଦ ଦ୍ୱାରା ବିଶ୍ୱନାଥ ଦାସଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱରେ ଏକ ମିଳିତ
 ମନ୍ତ୍ରୀ ମଣ୍ଡଳ ହେଲା । ଏହି ନିର୍ବାଚନରେ ବିଜୁବାବୁଙ୍କ ରାଜନୈତିକ ଜୀବନ ଉପରେ
 ଏକ ମସ୍ତବତ୍ ଧସା ଲାଗିଥିଲା । କାରଣ ସେ ଚାରିଗୋଟି ବିଧାନ ସଭା ଆସନ ଓ
 ଗୋଟିଏ ଲୋକ ସଭା ଆସନ ପାଇଁ ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱିତା କରି, ସବୁ ଆସନରେ
 ହାରିଯାଇଥିଲେ ଯଦିଓ ତାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଗଠିତ ଉତ୍କଳ କଂଗ୍ରେସ ନାମରେ ଆଞ୍ଚଳିକ ଦଳ
 ୩୧ ଗୋଟି ଆସନରେ ବିଜୟ ହାସଲ କରିଥିଲା । ଏଠାରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇପାରେ
 ଯେ ଅସାଧାରଣ ନେତୃତ୍ୱ ଓ ବିପ୍ଳବ ଅର୍ଥ ଶକ୍ତି ନଥିଲେ, ଓଡ଼ିଶାରେ ଆଞ୍ଚଳିକ ଦଳ
 ଚିହ୍ନିବା ଅସମ୍ଭବ । ୧୯୬୭ ମସିହାରେ ହରେକୃଷ୍ଣ ମହତାବ ଜନକଂଗ୍ରେସ ନାମରେ
 ଯେଉଁ ଆଞ୍ଚଳିକ ଦଳ ଗଠନ କରିଥିଲେ, ତାହା ୧୯୭୧ ନିର୍ବାଚନ ବେଳକୁ ନିଷିଦ୍ଧ
 ହୋଇ ଯାଇଥିଲା । ୧୯୭୧ ମସିହା ସାଧାରଣ ନିର୍ବାଚନରେ ସେ ଶୋଚନୀୟ
 ଭାବରେ ପରାସ୍ତ ହୋଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ, ସେହି ବର୍ଷ ଉପନିର୍ବାଚନରେ ସେ ପୁଣି
 ରାଜନଗର ନିର୍ବାଚନ ମଣ୍ଡଳୀରୁ ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱିତା କରି ଓଡ଼ିଶା ବିଧାନ ସଭାକୁ ନିର୍ବାଚିତ
 ହୋଇଥିଲେ । ୧୯୭୪ ମସିହା ନିର୍ବାଚନରେ ସେ ପାଟକୁରା ବିଧାନସଭା ଆସନରୁ
 ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱିତା କରି ନିର୍ବାଚିତ ହୋଇଥିଲେ ଏବଂ ଓଡ଼ିଶା ବିଧାନ ସଭାରେ ବିରୋଧ
 ଦଳର ନେତା ଭାବେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିଥିଲେ ।

ଏହା ପରେ ଓଡ଼ିଶା ବିଧାନ ସଭା ପାଇଁ ନିର୍ବାଚନ ହେଲା ୧୯୭୭ ମସିହାରେ । ସେତେବେଳକୁ ଭାରତର ରାଜନୈତିକ ଆକାଶକୁ ଏକ ଭୟଙ୍କର କଳା ବାଦଲ ଘୋଟି ଯାଇଥାଏ । କାରଣ ୧୯୭୫ ମସିହା ଜୁନ୍ ମାସରେ ଭାରତର ପ୍ରଧାନ ମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀମତୀ ଇନ୍ଦିରା ଗାନ୍ଧି ଅତ୍ୟଧିକ କ୍ଷମତାରେ ଅନ୍ଧ ହୋଇ ସବୁ ରାଜନୈତିକ ଦଳଗୁଡ଼ିକୁ ନିର୍ବିହ୍ନ କରି ଦେବାକୁ ପ୍ରଥମ ଥର ପାଇଁ ଦେଶରେ ଜରୁରୀ କାଳିନ ପରିସ୍ଥିତି ଜାରି କରିଥିଲେ । ଅତ୍ୟଧିକ କ୍ଷମତା ପାଇ କ୍ଷମତା ପ୍ରତି ଆସକ୍ତ ହୋଇପଡ଼ିଲେ ଶାସକ ମାନେ ଏହିପରି ଅହଂକାରୀ ହୋଇ ପଡ଼ନ୍ତି । ରାଜତନ୍ତ୍ର ଶାସନରେ ଏକଥା ବାରମ୍ବାର ଦେଖା ଯାଇଛି । ମାତ୍ର ଗଣତନ୍ତ୍ର ଶାସନରେ ଯେ ଏପରି ଘଟିବ, ତାହା ଭାରତ ବାସୀ ପ୍ରଥମେ ଜାଣିଲେ । ରାଜତନ୍ତ୍ର ଶାସନରେ ଏପରି କ୍ଷମତା ଲୋଭି ଅତ୍ୟାଚାରୀ ଶାସକମାନଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ଲୋକେ କ୍ଷମା କରିନାହାନ୍ତି । ଗଣତନ୍ତ୍ର ଶାସନରେ ଇନ୍ଦିରା ଗାନ୍ଧିଙ୍କୁ ଭାରତର ଲୋକେ କ୍ଷମା କରିଥାନ୍ତେ କିପରି ? ବ୍ରିଟିଶ୍ ସରକାର ବିରୁଦ୍ଧରେ ଯେଉଁ ସ୍ବାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମ ହୋଇଥିଲା ତାହାର ମୂଳ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଥିଲା ଅତ୍ୟାଚାର ଓ ଶୋଷଣରୁ ଲୋକଙ୍କୁ ଉଦ୍ଧାର କରିବା ସହିତ ବାକ୍ ସ୍ବାଧୀନତା ଦେବା ।

ଅଥଚ ଇନ୍ଦିରା ଗାନ୍ଧିଙ୍କ ସମୟରେ ଅତ୍ୟାଚାର ଓ ଶୋଷଣର ସୀମା ଚପିଗଲା । ପୁଣି ଜରୁରୀ କାଳିନ ପରିସ୍ଥିତି ଜାରି କରିବା ଫଳରେ ସଂବିଧାନରେ ଦିଆଯାଇଥିବା ବାକ ସ୍ବାଧୀନତା ସହିତ ମୌଳିକ ଅଧିକାର ସବୁ ସଂକୁଚିତ ହୋଇଗଲା । ଭୟ ଓ ଆତଙ୍କରେ ସାରା ଦେଶ ଆଛନ୍ନ ହୋଇ ପଡ଼ିଲା । ସରକାରଙ୍କ ଅନ୍ୟାୟ ବିରୁଦ୍ଧରେ ମୁହଁ ଖୋଲିବା ବନ୍ଦ ହୋଇଗଲା । କେବଳ ତୋଷାମଦକାରୀମାନେ କ୍ଷମତା ବଳୟର ଚତୁର୍ଦ୍ଧାରେ ବେଢ଼ି ରହି ନିଜ ନିଜର ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ସ୍ବାର୍ଥ ହାସଲ କରିବାକୁ ଲାଗିଲେ । ବିନା କାରଣରେ ନେତାମାନଙ୍କୁ ବନ୍ଦୀ କରି କାରାଗାରର ଅନ୍ଧକାର ଗୁହା ମଧ୍ୟରେ ନିଷେପ କରାଗଲା । ବିଶୋଭ ବିଦ୍ରୋହ ଓ ଅଧିକାରର ଦାବୀ ପରି ସମସ୍ତ ସାଂବିଧାନିକ ଅଧିକାର ଛଡ଼ାଇ ନିଆଗଲା । ଲୋକେ ଭୟରେ ଅରହର ହେଲେ । ଏପରି କି ଭାରତର ସର୍ବୋଚ୍ଚ କ୍ଷମତା ସଂପନ୍ନ ରାଷ୍ଟ୍ରପତି କହିଲେ “ଇନ୍ଦିରା ଗାନ୍ଧୀ ତାଙ୍କ ପାଇଖାନା ସଫା କରିବାକୁ କହିଥିଲେ ମୁଁ କରିଥାନ୍ତି, ମାତ୍ର ସେ ମୋତେ ଦେଶର ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ଆସନରେ ବସିବାକୁ କହିଲେ ।” ଏହାଠାରୁ ଆଉ ଲଜାର କଥା କ’ଣ ଥାଇପାରେ ? ସେପରି ଜଣେ ଚାଟୁକାର ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ହୋଇପାରିନ୍ତି । ମାତ୍ର ତାହା

ଭାରତ ପାଇଁ ଘୋର କଲଙ୍କର କଥା । କାରଣ ଏହା ଦ୍ଵାରା ସେ ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ଆସନର ମର୍ଯ୍ୟାଦା ରଖି ପାରିଲେ ନାହିଁ ଏବଂ ଗଣତନ୍ତ୍ରର ସୁରକ୍ଷା ପାଇଁ ଯାହାଙ୍କ ହାତରେ ସଂବିଧାନ ସମସ୍ତ କ୍ଷମତା ନ୍ୟସ୍ତ କରିଛି, ସେ ତାର ଉପଯୁକ୍ତ ରକ୍ଷକ ହୋଇ ପାରିଲେ ନାହିଁ ।

ଖାଲି ଏତିକି ନୁହେଁ, ଗଣତନ୍ତ୍ର ପ୍ରେମୀ ବିରୋଧୀ ଦଳର ରାଜନେତାମାନେ ଭୟରେ ଆତ୍ମ ଗୋପନ କଲେ । ଏହାର ସୁଯୋଗ ନେଇ ଶ୍ରୀମତୀ ଗାନ୍ଧି ଜନସଂଖ୍ୟା ବୃଦ୍ଧି କମାଇବା ଆଳରେ ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ଲୋକଙ୍କୁ ତାଙ୍କର ଚାଟୁକାଉମାନଙ୍କ ସାହାଯ୍ୟରେ ଧରିନେଇ ଖାସୁ କରି ପକାଇଲେ । ଏ କ୍ଷେତ୍ରରେ କୌଣସି ପଦ ପଦବୀରେ ନଥିବା ତାଙ୍କର ସାନପୁଅ ସଂଜୟ ଗାନ୍ଧି ଅତ୍ୟନ୍ତ କ୍ଷମତାଶାଳୀ ହୋଇ ଉଠିଲେ । ତାଙ୍କରି ପରାମର୍ଶରେ ଇନ୍ଦିରା ଗାନ୍ଧି ରେଡ଼ିଓ ଓ ଟେଲିଭିଜନ ମାଧ୍ୟମରେ ଖାସୁ କରିବା କାର୍ଯ୍ୟକୁ ଉଚ୍ଚ ପ୍ରଶଂସା କଲେ । ଲୋକେ ସିନା ଭୟରେ ପ୍ରତିବାଦ କରିପାରିଲେ ନାହିଁ, ହେଲେ ଦେଶର ରେଡ଼ିଓ ଓ ଟେଲିଭିଜନ ନଶ୍ଵଣି ବି.ବି.ସି ରେଡ଼ିଓ ଶୁଣିଲେ । କାରଣ ଏହା ଦ୍ଵାରା ସେମାନେ ପ୍ରକୃତ ଖବର ଜାଣିପାରିଲେ । କାଁ ଭାଁ ଯଦି କେହି ସାହସର ସହିତ ସତକଥା ସବୁ ସଂବାଦ ପତ୍ର ବା ପ୍ରଚାର ପତ୍ର ମାଧ୍ୟମରେ ଛାପି ବାଣ୍ଟିବାର ଖବର ମିଳିଲା ଇନ୍ଦିରା ଗାନ୍ଧି ସେ ସଂସ୍ଥା ଗୁଡ଼ିକୁ ବେଆଇନ୍ ଘୋଷଣା କଲେ ଓ ସରକାରଙ୍କ ବିନା ଅନୁମତିରେ କେହି କିଛି ଖବର ଛାପି ପାରିବେ ନାହିଁ ବୋଲି ହୁକୁମ ନାମା ଜାରି କଲେ ।

ଏ ସବୁ ସତ୍ତ୍ୱେ ଜାତୀୟବାଦି ନେତାମାନେ, ବିଶେଷ କରି ଯେଉଁମାନେ ସ୍ଵାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମରେ ଅସୀମ ତ୍ୟାଗ ସ୍ଵୀକାର କରିଥିଲେ ସେମାନେ ବେଶି ସମୟ ରୁପ ନରହି ପଦାକୁ ବାହାରି ଆସିଲେ ଓ ଇନ୍ଦିରା ଗାନ୍ଧି ତଥା କଂଗ୍ରେସ ଦଳ ବିରୁଦ୍ଧରେ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଏକ ଗଣ ବିଦ୍ରୋହ ଆରମ୍ଭ କରି ସାରା ଦେଶକୁ ହୁଲୁସ୍ତୁଲ କରିଦେଲେ । ଇନ୍ଦିରା ଗାନ୍ଧିଙ୍କର କ୍ରୋଧ ଆହୁରି ବଢ଼ିଗଲା । କାରଣ ବିରୋଧୀ ଦଳର ମତାମତକୁ ସହନଶୀଳତା ସହିତ ମର୍ଯ୍ୟାଦା ଦେବାର ଯେଉଁ ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ପରଂପରା ଥିଲା ତାକୁ ଇନ୍ଦିରା ଗାନ୍ଧି ଭୂଷେପ କଲେ ନାହିଁ । ଫଳରେ ବ୍ରିଟିଶ ସରକାର ଯେପରି ସ୍ଵାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମୀ ମାନଙ୍କ ଉପରେ ଅକଥନୀୟ ଅତ୍ୟାଚାର କରି ବନ୍ଦି କରି ବନ୍ଦିଶାଳରେ ରଖୁଥିଲେ , ଇନ୍ଦିରାଗାନ୍ଧି ଠିକ୍ ସେହିପନ୍ଥା ଧରିଲେ । ଫଳରେ ପୁଲିସ୍ ମାଡ଼ରେ କେତେ

ଯେ ନେତା ଇହୁକୁହାଣ ହେଲେ ଏବଂ କେତେ ଯେ ନେତା ଅହକାର କାରାକ୍ଷରେ ରହି ରୁଗ୍ନ ହୋଇପଡ଼ି ଛଟପଟ ହେଲେ, ତାହାର କଳନା ନାହିଁ । ମାତ୍ର ଜାତୀୟବାଦୀ ନେତାମାନେ ଏହାକୁ ଦ୍ଵିତୀୟ ସ୍ଵାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମର ଆଖ୍ୟା ଦେଇ ଆନ୍ଦୋଳନ ଚଳାଇ ରଖିଲେ । ଏହାର ନେତୃତ୍ଵ ନେଲେ ଲୋକ ନାୟକ ଜୟ ପ୍ରକାଶ ନାରାୟଣ । କୌଣସି କ୍ଷମତା ଉପଭୋଗ ନକରି ଜୟପ୍ରକାଶ ସ୍ଵାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମ ଠାରୁ ଜୀବନ ଦ୍ୟାପି ଏକ ନିଃସ୍ଵାର୍ଥପର ଗଣତନ୍ତ୍ରର ଜାଗ୍ରତ ପ୍ରହରୀ ଭାବରେ ସାଧନାରତ ଥିଲେ । ସେ ମଧ୍ୟ ଇନ୍ଦିରା ଗାନ୍ଧିଙ୍କ ବ୍ରୋଧରୁ ବର୍ତ୍ତି ପାରିଲେ ନାହିଁ । ଇନ୍ଦିରା ଗାନ୍ଧି ତାଙ୍କୁ ବନ୍ଦି କରି କାରାଗାରରେ ଆବଦ୍ଧ କରି ରଖିଲେ ।

ଜୟ ପ୍ରକାଶ ନାରାୟଣଙ୍କ ନେତୃତ୍ଵରେ ପରିଚାଳିତ ଏହି ଆନ୍ଦୋଳନରେ ଯେଉଁମାନେ ପୁରୋଭାଗରେ ଥିଲେ, ବିଚ୍ଛୁବାରୁ ଥିଲେ ସେମାନଙ୍କ ଭିତରୁ ଅନ୍ୟତମ । ତାଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ବନ୍ଦି କରି ଇନ୍ଦିରା ଗାନ୍ଧି ତିହାର ଜେଲରେ ନିକ୍ଷେପ କରିଦେଲେ । କଂସର ବନ୍ଦିଶାଳାରୁ ବାସୁଦେବ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଜନ୍ମ ହେଲାପରି ବନ୍ଦିଶାଳାରୁ ଜନ୍ମ ହେଲା ଜନତା ପାର୍ଟି । ଏହି ଦଳ ସହିତ ଭାରତର ଅଧିକାଂଶ ରାଜନୈତିକ ଦଳ ସାମିଲ ହୋଇ କଂଗ୍ରେସ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଏକ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ମିଳିତ ମଞ୍ଚ ତିଆରି କଲେ । ନେତାମାନେ ବନ୍ଦିଶାଳାରେ ଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଦେଶ ସାରା ଜନତା ପାର୍ଟି ସପକ୍ଷରେ ପ୍ରବଳ ଜନମତ ସଂଗଠିତ ହେଲା । ଭାରତ ବାହାରେ ମଧ୍ୟ ଇନ୍ଦିରା ଗାନ୍ଧିଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ମତାମତ ପ୍ରକାଶ ପାଇଲା । ଉଗ୍ରପନ୍ଥୀମାନେ ଇନ୍ଦିରା ଗାନ୍ଧି ଓ ତାଙ୍କ ମନ୍ତ୍ରିବୀରକୁ ହତ୍ୟା କରିବା ପାଇଁ ଧମକ ଦେଲେ । ଏସବୁ ଦେଖି ଇନ୍ଦିରା ଗାନ୍ଧି ଉତ୍ତରରେ ୧୯୭୭ ମସିହାରେ ନିର୍ବାଚନ କରିବାକୁ ଘୋଷଣା କଲେ । କେତେକ ନେତା ଛାଡ଼ି ପାଇଲେ ମଧ୍ୟ ସେମାନଙ୍କୁ ପୁଲିସ୍ ହେପାଜତରେ ନଜର ବନ୍ଦି କରି ରଖାଗଲା । କିନ୍ତୁ ଅଧିକାଂଶ ନେତା ଜେଲରେ ଥିଲେ । ଏହା ଥିଲା ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ । ଇନ୍ଦିରାଗାନ୍ଧି ଭାବିଥିଲେ ନେତାମାନଙ୍କୁ ଜେଲରେ ରଖି ନିର୍ବାଚନ କରାଇ ନେଲେ ସେମାନେ ଲୋକଙ୍କ ପାଖକୁ ଆସି ପାରିବେ ନାହିଁ, ଫଳରେ ସେ ପୁଣି କ୍ଷମତାକୁ ଆସିବେ । ଏହି ସମୟରେ ଭାରତ ବର୍ଷର ରାଜନୈତିକ ଦୃଶ୍ୟ ପଟରେ ବିଚ୍ଛୁବାରୁଙ୍କର ଭୂମିକା ଥିଲା ଅତ୍ୟନ୍ତ ଗୁରୁତ୍ଵପୂର୍ଣ୍ଣ । ଏହି ସମୟରେ ଓଡ଼ିଶାର ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ହେଲେ ଶ୍ରୀମତୀ ନନ୍ଦିନୀ ଶତପଥୀ । ସେ ଥିଲେ ଇନ୍ଦିରା ଗାନ୍ଧିଙ୍କର ଜଣେ ବଡ଼ ଚାଟୁକାର । ଇନ୍ଦିରା ଗାନ୍ଧିଙ୍କୁ ସତ୍ତ୍ଵେ କରିବା ପାଇଁ ସେ ସଂଜୟ ଗାନ୍ଧିଙ୍କୁ ଏସିଆର ସୂର୍ଯ୍ୟ ବୋଲି କହି ଚୁଲୁଆନ୍ତି ଏବଂ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟମାନଙ୍କ

ସାହାଯ୍ୟରେ ବିରୋଧ ଦଳର ନେତାମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ଦମନ ଲାଳା ଚଳାଇଥାନ୍ତି । ସ୍ଵାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମ ବେଳେ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟମାନଙ୍କର ଜାତିଦ୍ରୋହ କାର୍ଯ୍ୟ ଓ ବ୍ରିଟିଶ ସରକାରଙ୍କୁ ସମର୍ଥନ ଦେବା କଥା ଇତିହାସ ପ୍ରସିଦ୍ଧ । କଂଗ୍ରେସ ଦଳର ସ୍ଵାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମୀମାନଙ୍କୁ ପୁଲିସ ହାତରେ ଧରାଇ ଦେବାଥିଲା ସେମାନଙ୍କର ଏକ ମୁଖ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟ ଭାରତ ବିରୁଦ୍ଧରେ ପାକିସ୍ତାନକୁ ମଧ୍ୟ ସେମାନେ ଖାଲାଖୋଲି ସମର୍ଥନ କରୁଥିଲେ । ବ୍ରିଟିଶ ସରକାରଙ୍କ ପାଖରେ ପ୍ରିୟପାତ୍ର ହେବା ପାଇଁ ସେମାନେ ଦାବି କରୁଥିଲେ ଯେ କଂଗ୍ରେସ ନେତା ମାନଙ୍କୁ ଧରାଇ ଦେବା ପାଇଁ ପୁଲିସ୍ ଯାହା ନ କରିପାରିବ, ସେମାନେ ତାହା କରିପାରିବେ । ସେମାନେ ଗାନ୍ଧିଜୀ ଓ ସୁବାସ ଚନ୍ଦ୍ର ବୋଷଙ୍କୁ ବି ବିରୋଧ କରୁଥିଲେ । ୧୯୪୨ ମସିହାରେ ଖୁର୍ଦ୍ଦାଠାରେ ଜାତୀୟ କଂଗ୍ରେସ ଯେତେବେଳେ ଭାରତ ଛାଡ଼ ପ୍ରସ୍ତାବ ଗ୍ରହଣ କଲା, ସେତେବେଳେ ତଥା କଥିତ ସମାଜବାଦୀ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟମାନେ ମହମ୍ମା ଗାନ୍ଧି, ଜୟପ୍ରକାଶ ନାରାୟଣ ଓ ସୁବାସ ଚନ୍ଦ୍ର ବୋଷଙ୍କୁ ସମାଲୋଚନା କରି କହିଥିଲେ “ ନ’ଦିନର ଗର୍ଭ ବେଦନା ପରେ କଂଗ୍ରେସ ଗର୍ଭପାତ କରିଛି ।” ସେତେବେଳେ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟିର ସେକ୍ରେଟାରୀ ପି.ସି. ଯୋଷି ହୋମ ସେକ୍ରେଟାରୀ ଆର୍. ଏମ୍. ମାକଡଲେଙ୍କୁ ୧୨୦ ପୃଷ୍ଠା ବ୍ୟାପି ଯେଉଁ ଟାଇପ୍ ଟିପି ଦେଇଥିଲେ, ସେଥିରେ ସେ ‘କ୍ଵାଇଟ୍ ଇଣ୍ଡିଆ’ ପ୍ରସ୍ତାବକୁ ବିରୋଧ କରି କହିଥିଲେ - “ତାଙ୍କ ପାର୍ଟି କ୍ଵାଇଟ୍ ଇଣ୍ଡିଆ ପ୍ରସ୍ତାବକୁ ବିରୋଧ କରେ ଏବଂ ଅଞ୍ଚଳ ପରେ ଅଞ୍ଚଳ ଭାଙ୍ଗି ଦେବା ପରି ତାଙ୍କ ପାର୍ଟି ଅଗଷ୍ଟ ଆନ୍ଦୋଳନ ପଣ୍ଡ କରିବା କାର୍ଯ୍ୟରେ ନିଯୁକ୍ତ ଅଛି ।” ସେଇ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟମାନେ ଜରୁରୀ କାଳିନ ପରିସ୍ଥିତି ବେଳେ ନନ୍ଦିନୀ ଶତପଥ ଇନ୍ଦିରାଗାନ୍ଧି ଓ କଂଗ୍ରେସ ଦଳକୁ ସମର୍ଥନ ନକରି ଆଉ କ’ଣ କରିଥାନ୍ତେ ? ସେଥିପାଇଁ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟମାନଙ୍କୁ ଦେଖିଲେ ଲୋକେ କହନ୍ତି “ଚିହ୍ନିରଖ ଭାଇ ଭ୍ରାତାଙ୍କ ବଦନ ।”

୧୯୭୭ ମସିହାରେ ନିର୍ବାଚନର ଅବ୍ୟବହିତ ପୂର୍ବରୁ ଲୋକନାୟକ ଜୟପ୍ରକାଶ ନାରାୟଣ ଓଡ଼ିଶା ଗସ୍ତରେ ଆସି ଭୁବନେଶ୍ଵରରେ ପହଞ୍ଚି ଥାନ୍ତି । ଓଡ଼ିଶା ସେକ୍ରେଟାରିଏଟ ସାମନା ବଡ଼ ପଡ଼ିଆରେ (ଆଜି ଯାହା ଇନ୍ଦିରା ପାର୍କ ହୋଇଛି) ସଭା କରିବାର କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଥାଏ । ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ନନ୍ଦିନୀ ଶତପଥ ସେଠାରେ ଏକ ସରକାରୀ ଉତ୍ସବ ଅନୁଷ୍ଠିତ ହେବ ବୋଲି ଘୋଷଣା କରି ଜୟ ପ୍ରକାଶଙ୍କ ସଭା ପାଇଁ ଅନୁମତି ଦେଲେ ନାହିଁ । ଆନ୍ଦୋଳନକାରୀ ମାନେ ବାଧ୍ୟ ହୋଇ ଏକ ନମ୍ବର ହାଇସ୍କୁଲ ପଡ଼ିଆଠାରେ ସଭାର ଆୟୋଜନ କଲେ । ଲୋକେ ପାଣି ସୁଅପରି ସଭାକୁ ଛୁଟିଲେ ।

ନନ୍ଦିନୀ ଶତପଥ କ'ଣ ଜାଣିଥିଲେ ଯେ ସେ ସେକ୍ରେଟାରିଏଟ୍ ସାମନା ପଡ଼ିଆରେ ସଭା କରିବାକୁ ଅନୁମତି ନ ଦେଇଥିବାରୁ ଲୋକେ ରାଗିଯାଇ ଅଧିକ ସଂଖ୍ୟାରେ ଯୋଗ ଦେବେ ? ସଭାରେ ଲକ୍ଷାଧିକ ଲୋକ ଦେଖି ନନ୍ଦିନୀ ଶତପଥ ମୁଣ୍ଡରେ ହାତ ଦେଇ ବସିଗଲେ । ଜୟ ପ୍ରକାଶ ନାରାୟଣଙ୍କ ଓଡ଼ିଶା ଗସ୍ତ ଏବଂ ବିଶେଷ କରି ସଭାମାନଙ୍କର ମୁଖ୍ୟ ଆୟୋଜକ ଥିଲେ ବିଜୁବାବୁ । ଯୁଆଡ଼େ ଯୁଆଡ଼େ ବିଜୁବାବୁ ଜୟ ପ୍ରକାଶଙ୍କୁ ନେଇ ସଭା କରିବାକୁ ଗଲେ, ଲୋକେ ଆତପତାଳି ଭାଙ୍ଗି ସଭାରେ ଯୋଗ ଦେଲେ । ଚାହୁଁ ଚାହୁଁ ଭାରତର ଅନ୍ୟ ରାଜ୍ୟପରି ଓଡ଼ିଶାରେ କଂଗ୍ରେସ ବିରୋଧୀ ଜନମତ ପ୍ରବଳ ହୋଇ ଉଠିଲା । ଏସବୁ ଗଣତନ୍ତ୍ର ପ୍ରେମୀ ବିଜୁବାବୁଙ୍କର କୃତ୍ତିତ୍ବ ।

ନିର୍ବାଚନ ହେଲା ୧୯୭୭ ମସିହାରେ । ବିଜୁବାବୁ କେନ୍ଦ୍ରାପଡ଼ା ଲୋକ ସଭା ଆସନରୁ ଲୋକ ସଭାକୁ ନିର୍ବାଚିତ ହେଲେ ଏବଂ ମୋରାରଜି ଭାଇ ଦେଶାଜ୍ଞଙ୍କ ନେତୃତ୍ବରେ ଗଠିତ ମନ୍ତ୍ରୀ ମଣ୍ଡଳରେ ଖଣି ଓ ଇସ୍ପାତ ମନ୍ତ୍ରୀ ଭାବରେ ଦାୟିତ୍ବ ଗ୍ରହଣ କଲେ । ଏହା ଦ୍ବାରା ପ୍ରାୟ ୧୫ ବର୍ଷ ପରେ ସେ ପୁଣି ଥରେ ସରକାରୀ କ୍ଷମତାକୁ ଫେରିଲେ । ଏହା ଥିଲା କେନ୍ଦ୍ରରେ ଭାତର ପ୍ରଥମ ଅଣକଂଗ୍ରେସ ମନ୍ତ୍ରୀ ମଣ୍ଡଳ । ଏଥିରେ ଦକ୍ଷତାର ସହିତ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ପାଇଁ ବହୁ ବହୁ ନେତାମାନଙ୍କୁ ମନ୍ତ୍ରୀ କରାଯାଇ ଥିଲା । ଜ୍ଞାନ, ବୁଦ୍ଧି, କାର୍ଯ୍ୟ ଦକ୍ଷତା ଓ ସର୍ବୋପରି ଦେଶଭକ୍ତି ଦୃଷ୍ଟିରୁ କେହି କାହାରି ଠାରୁ ଉଣା ନଥିଲେ । ମାତ୍ର ଗୋଟିଏ ପିଞ୍ଜରାରେ ଏକାଧିକ ବାଘ ବା ସିଂହ ଯେପରି ରହିପାରନ୍ତି ନାହିଁ, ଏମାନଙ୍କ ଅବସ୍ଥା ସେହିପରି ହେଲା ଏବଂ ୧୯୮୦ ମସିହା ବେଳକୁ ସରକାର ଓ ଜନତା ପାର୍ଟି ଭାଙ୍ଗିଗଲା । ଲୋକେ ପୁଣି ପାଗଳ ପରି ଇନ୍ଦିରା ଗାନ୍ଧିଙ୍କୁ ୧୯୮୦ ନିର୍ବାଚନରେ ସମର୍ଥନ ଜଣାଇ କ୍ଷମତାକୁ ଆଣିଲେ । ଏହି ନିର୍ବାଚନରେ ଇନ୍ଦିରା ଗାନ୍ଧିଙ୍କ ସପକ୍ଷରେ ପ୍ରବଳ ଜନମତ ସତ୍ତ୍ବେ ବିଜୁବାବୁ ପୁଣି କେନ୍ଦ୍ରାପଡ଼ା ଆସନରୁ ଜିତିଲେ ଏବଂ ଏହାପରେ ୧୯୮୪ ରେ ଅର୍ଥାତ୍ ଇନ୍ଦିରା ଗାନ୍ଧିଙ୍କର ହତ୍ୟାପରେ, କଂଗ୍ରେସ ସପକ୍ଷରେ ଅନୁକଂପା ଭିତ୍ତିକ ପ୍ରବଳ ଜନମତ ସତ୍ତ୍ବେ ବି ସେ ପୁଣି ସେହି କେନ୍ଦ୍ରାପଡ଼ା ଆସନରୁ ଲୋକସଭାକୁ ନିର୍ବାଚିତ ହେଲେ । ଏ କଥା ସମ୍ଭବ ହେଲା କେବଳ ତାଙ୍କର ହିମାଳୟ ପରି ଉତୁଙ୍ଗ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ବ ଓ ଓଡ଼ିଶା ପାଇଁ ବିପୁଳ ଅବଦାନ ହେତୁ । ଏଠାରେ ଲକ୍ଷ କରିବାର କଥା ଯେ ବିଜୁବାବୁ ଯେପରି ବାରମ୍ବାର ହାରିଛନ୍ତି ସେହିପରି ବାରମ୍ବାର ଜିତିଛନ୍ତି । ମାତ୍ର ହାରିଯିବାରେ ସେ କେବେ ଭାଙ୍ଗି ପଡ଼ି ନାହାନ୍ତି କି ଜିତିବାରେ ବିହ୍ବଳ ହୋଇ ନାହାନ୍ତି । ଉଭୟ ଜିତିବା ଓ ହାରିବାକୁ ସେ ଏକ ଖେଳୁଆଡ଼

ଭାବରେ ଗ୍ରହଣ କରି ନେଇ ପୁଣି ଆଗକୁ ମାଡ଼ି ଚାଲିଛନ୍ତି । ୧୯୮୫ ମସିହାରେ ସେ ଲୋକ ସଭା ଆସନରୁ ଇସ୍ତଫା ଦେଇ ଭୁବନେଶ୍ୱର ବିଧାନ ସଭା ଆସନରୁ ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦିତା କର୍ମ ନିର୍ବାଚିତ ହେଲେ । ପୁଣି ୧୯୯୦ ଓ ୧୯୯୫ ମସିହାରେ ସେ ଭୁବନେଶ୍ୱର ଆସନରୁ ଓଡ଼ିଶା ବିଧାନ ସଭାକୁ ନିର୍ବାଚିତ ହୋଇ ନିଜର ଅପୂର୍ବ ଲୋକପ୍ରିୟତାର ପରିଚୟ ଦେଇଥିଲେ । ଏହାପରେ ୧୯୯୬ ମସିହାରେ ସେ ଆସିକା ଓ କଟକ ଲୋକସଭା ଆସନରୁ ଜିତି ଆଗରୁ ଏପରି କୃତିତ୍ୱ ଅର୍ଜନ କରିଥିବା ପି.ଜି. ନରସିଂହ ରାଓ ଓ ଅଟଳବିହାରୀ ବାଜପେୟୀଙ୍କ ସହ ସମକକ୍ଷ ହେଲେ ।

୧୯୭୭ ମସିହାରେ ଯେଉଁ ଇନ୍ଦିରାଗାନ୍ଧିଙ୍କୁ ଲୋକେ ଘୃଣାର ସହିତ ଶୋଚନୀୟ ଭାବରେ ପରାସ୍ତ କରିଥିଲେ, ସେମାନେ ପୁଣି ୧୯୮୦ ମସିହା ନିର୍ବାଚନରେ ତାଙ୍କୁ ଫୁଲ ଚନ୍ଦନ ଦେଇ ବିପ୍ଳବିକର ବିଜୟ ବିମଣ୍ଡିତ କଲେ । ଭାରତୀୟ ରାଜନୀତିର ଏହି ଦୃଶ୍ୟପଟ ଦେଖିଲେ ଯେ କେହି ସ୍ୱୀକାର କରିବ ଯେ ଗଣତନ୍ତ୍ରର ସୁରକ୍ଷା ପାଇଁ ଲୋକେ ଠିକଣା ସମୟରେ ଠିକଣା ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେଇ ପାରନ୍ତି । ଅର୍ଥାତ ଭାରତର ଲୋକେ ଗଣତନ୍ତ୍ର ପ୍ରତି ଖୁବ୍ ସଚେତନ ।

ଅନ୍ୟ ପକ୍ଷରେ ଗୋଟିଏ ଦଳର ନିରକ୍ଷଣ ଶାସନକୁ ବା ପାରିବାରିକ ଶାସନକୁ ଗଣତନ୍ତ୍ରର ପରିପକ୍ଷି ବୋଲି କୁହାଯାଉଥିଲେ ମଧ୍ୟ, ବିରୋଧୀ ଦଳର ରାଜନେତାମାନଙ୍କର ପରସ୍ପର ପ୍ରତି ସହନଶୀଳତାର ଅଭାବ ହେତୁ କଂଗ୍ରେସ ଦଳ ବାରମ୍ବାର କ୍ଷମତାକୁ ଆସୁଛି । ଏହି କାରଣରୁ ମୋଟ ୫୦ ବର୍ଷ ଶାସନ ମଧ୍ୟରୁ କେବଳ କଂଗ୍ରେସ ଦଳ ହିଁ ଏକା ଏକା ୪୬ ବର୍ଷ ଶାସନ କରିଛି । ଅଥଚ ପ୍ରତି ନିର୍ବାଚନରେ ଦେଖା ଯାଇଛି ଯେ କଂଗ୍ରେସ ଠାରୁ ବିରୋଧୀ ଦଳମାନଙ୍କର ମିଳିତ ଭୋଟ ଯଥେଷ୍ଟ ଅଧିକ । ଏହାର ଅର୍ଥ ହେଲା ଜାତୀୟ ସ୍ତରରେ କଂଗ୍ରେସର ବିକଳ ନାହିଁ । ୧୯୭୭ ମସିହାରେ ଯଦିଓ ମିଳିତ ବିରୋଧୀ ଦଳ କଂଗ୍ରେସର ଏକ ବିକଳ ଭାବରେ ଉଭା ହୋଇଥିଲେ, ତଥାପି ନିଜ ନିଜ ଭିତରେ ଅର୍ଦ୍ଧଦୁହ ଯୋଗୁ ତାକୁ ସେମାନେ ହରାଇ ବସିଲେ । ଏପରି ଅବସ୍ଥାରେ କଂଗ୍ରେସ ଦେଶପାଇଁ ଭଲ କରୁ ବା ମନ୍ଦ କରୁ, ଲୋକେ ବିକଳ ଅଭାବରୁ କଂଗ୍ରେସକୁ ସମର୍ଥନ କରିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହେଉଛନ୍ତି । ଏହା ଗଣତନ୍ତ୍ର ପ୍ରତି ଶୁଭ ଲକ୍ଷଣ ନୁହେଁ ।

ଜାତୀୟ ସ୍ତରୀ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ବିଚାର କଲେ କଂଗ୍ରେସର ଏ ଦୀର୍ଘ ଶାସନ ଦେଶ ପାଇଁ ଶୁଭକର ହୋଇ ନାହିଁ । କାରଣ ୫୦ ବର୍ଷ ଭିତରେ ଦେଶର ଯେ ଅନେକ

ପ୍ରଗତି ନହୋଇଛି ତା ନୁହେଁ, ମାତ୍ର ପ୍ରଗତିର ଧାରା ସାଧାରଣ ଲୋକଙ୍କ ପାଖରେ ପହଞ୍ଚି ପାରିନାହିଁ । ଅର୍ଥାତ୍ ଆଜି ବି ଦେଶର ଶତକଡ଼ା ୬୦ ଭାଗରୁ ଉନ୍ନତ ଲୋକେ ଦରିଦ୍ର, ୫୦ ଭାଗରୁ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ବ ନିରକ୍ଷର ଏବଂ ବାର୍ଷିକ ମୁଣ୍ଡପିଛା ଆୟ ମାତ୍ର ୨୦୦ ଟଙ୍କା । ପୁଣି ବାସ, ଗ୍ରାସ ଓ ଆଜ୍ଞାଦନ ପରି ସର୍ବ ନିମ୍ନ ମୌଳିକ ଆବଶ୍ୟକତା ଯେଉଁ କୃଷକ ଶ୍ରମିକମାନେ ସାରା ଦେଶକୁ ଯୋଗାଇ ଦେଉଛନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କୁ ମିଳି ନାହିଁ । ସେମାନେ ସବୁଠାରୁ ଦରିଦ୍ର ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି । ଦେଶର ରଣ ଭାର ବଢୁଛି ଓ ଯୋଜନା ବ୍ୟୟ ଠାରୁ ଅଣ ଯୋଜନା ବ୍ୟୟ ଅଧିକ ହେଉଛି । ପ୍ରଗତିର ଧାରା ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଖରେ ପହଞ୍ଚି ପାରୁ ନଥିବାରୁ ଅର୍ଥାତ କ୍ଷମତା ଓ ଅର୍ଥଶକ୍ତି ମୁଷିମେୟ ପ୍ରଭାବଶାଳୀ ଲୋକଙ୍କ ପାଖରେ ଠୁଳ ହୋଇ ଯାଉଥିବାରୁ, ଦେଶର କୃଷକ ଓ ଶ୍ରମିକ ଗୋଷ୍ଠୀର ଲୋକେ କ୍ରୟ ଶକ୍ତିର ଅଭାବ ହେତୁ ଦୁର୍ଭିକ୍ଷ ପରି ଏକ ଅବସ୍ଥାର ସମ୍ମୁଖୀନ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି । ଏକଥା ଆଜି ଯେ ନୋବେଲ ପୁରସ୍କାର ବିଜେତା ତାନ୍ତ୍ର ଅମର୍ତ୍ୟ ସେନ୍ ତାଙ୍କ “କଲ୍ୟାଣ ମୂଳକ ଅର୍ଥନୀତି”ରେ ଦର୍ଶାଇଛନ୍ତି ତା ନୁହେଁ, ପ୍ରଧାନ ମନ୍ତ୍ରୀ ନେହେରୁଙ୍କ ସମୟରେ ନିଯୁକ୍ତ ଶ୍ରାନ୍ତନମ କମିଟିର ରିପୋର୍ଟ ଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ଗୁନାର ମିରତାଲଙ୍କର “ଏକସିଆନ ଡ୍ରାମା” ମଧ୍ୟ ପରିଷ୍କାର ଭାବରେ ଦର୍ଶାଯାଇ ଆସୁଛି । ମାତ୍ର ଶାସନ ସଂସ୍କାର ହେଉ ନାହିଁ କି ରାଜନେତା ଓ ଅମଳାତନ୍ତ୍ର ଭିତରେ ଥିବା ଯେଉଁ ଦୁର୍ନୀତି ପ୍ରବଣ ପରିବେଶ ସାଧାରଣ ଲୋକଙ୍କ ପାଇଁ ଦୁର୍ଭିକ୍ଷାର କାରଣ ହୋଇଛି, ତାହାର ଅବସାନ ଘଟୁ ନାହିଁ । ସୁତରାଂ କଂଗ୍ରେସ ଦଳ ସ୍ଥିର ସରକାର ଯୋଗାଇ ଦେଉଛି ବୋଲି ଯାହା କୁହାଯାଉଛି, ଜାତିର ସ୍ୱାର୍ଥ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ତାର ମୂଲ୍ୟ କ’ଣ ? ଏ ଅବସ୍ଥାର ଅବସାନ ଘଟିବ ଯଦି ଭାରତର ଗଣତନ୍ତ୍ର ଦୁଇ ବା ତିନୋଟି ରାଜନୈତିକ ଦଳ ରହିବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ହେବ । ନିଜର ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ବା ଦଳୀୟ ସ୍ୱାର୍ଥକୁ ଛାଡ଼ିଦେଲେ , ପାର୍ଲିଆମେଣ୍ଟର ନିର୍ବାଚିତ ରାଜନେତାମାନେ ଏପରି ଏକ ସହମତିରେ ଉପନୀତ ହେବା ବା ଏହି ମର୍ମରେ ଆଇନ ପ୍ରଣୟନ କରିବାର ବାଧା କଣ ? ପୁଣି ଅର୍ଥବଳ ଓ ବାହୁ ବଳ ଭାରତୀୟ ରାଜନୀତିରେ ଏପରି ପ୍ରବଳ ହେବାରେ ଲାଗିଛି ଯେ ଦୁର୍ନୀତିଗ୍ରସ୍ତ ଲୋକେହିଁ ନିର୍ବାଚନ ଜିଣିବା ସହଜ ହେଉଛି ଏବଂ ଅର୍ଥ ନଥିବା ସରୋଟ ଦେଶ ସେବକ ରାଜନୈତିକ ଦୃଶ୍ୟପଟରୁ କ୍ରମେ ଉଡ଼େଇ ଯାଉଛନ୍ତି । ଏହାର ପରିଣତିରେ ଆଜି ପାର୍ଲିଆମେଣ୍ଟ ଓ ବିଧାନସଭା ମାନଙ୍କରେ ପ୍ରାୟ ୫୦୦ରୁ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ବ ଲୋକ ନିର୍ବାଚିତ ହୋଇ ମାନ୍ୟବର ସଦସ୍ୟ ପଦ ଉପଭୋଗ କରୁଛନ୍ତି ଯେଉଁମାନେ ବହୁ ହତ୍ୟା, ଧର୍ଷଣ, ଗୃହଦାହ, ଚୋରୀ ଇତ୍ୟାଦି ଅପରାଧରେ ଜଡ଼ିତ ।

ଏମାନେ ସାଧାରଣ ଲୋକଙ୍କୁ ଧନ ଜୀବନର ନିରାପରା କିପରି ଦେଇ ପାରିବେ ? ଏମାନେ ସରକାରୀ ଅର୍ଥର ସବୁପଯୋଗ କରିପାରିବେ କିପରି ? ଏମାନେ ଅମଳାତନ୍ତ୍ରକୁ ଦୁର୍ନୀତି ମୁକ୍ତ କରି କର୍ତ୍ତବ୍ୟନିଷ୍ଠ ଭାବରେ ଦେଶ ସେବାରେ ଲଗାଇ ପାରିବେ କିପରି ? କେନ୍ଦ୍ର ହେଉ ବା ରାଜ୍ୟ ସରକାରମାନେ ହୁଅନ୍ତୁ, ସମସ୍ତେ ଗୋଟିଏ କଥା ଅତି ସହଜରେ କହିଥାନ୍ତି ଯେ ଅର୍ଥ ଅଭାବରୁ ଯୋଜନା କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହୋଇ ପାରୁ ନାହିଁ । ମାତ୍ର ପ୍ରତି ବର୍ଷ ଶେଷ ଆଡ଼କୁ ଦେଖାଯାଏ, ସଂପୃକ୍ତ ସରକାରମାନେ ଯୋଜନାବ୍ୟୟ ଅଟକଳର ଶତକଡ଼ା ୬୦ ଭାଗରୁ ଅଧିକ ଖର୍ଚ୍ଚ କରି ପାରି ନଥାନ୍ତି ଏବଂ ଅବଶିଷ୍ଟ ୪୦ ଭାଗ ଅର୍ଥ ମାର୍ଚ୍ଚ ମାସ ଶେଷ ଆଡ଼କୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ତରବରିଆ ଭାବରେ ଖର୍ଚ୍ଚ କରି କାଗଜ ପତ୍ରରେ ଦେଖାଇ ଦିଅନ୍ତି । ମାତ୍ର ସରକାରୀ କର୍ମଚାରୀ ଓ ଲୋକ ପ୍ରତିନିଧିମାନେ ସେମାନଙ୍କର ପ୍ରାପ୍ୟ କର୍ତ୍ତାକ୍ରାନ୍ତି କରି ପ୍ରତି ମାସ ଶେଷ ହେବା ଆଗରୁ ନେଇଥାନ୍ତି । ଏପରିକି ମୁକ, ବଧୂର, ଅନ୍ଧ, ବିଧବା ଅସହାୟ ଓ ଅନାଥମାନେ ବେଳେ ବେଳେ ବର୍ଷ ଶେଷ ହୋଇଗଲେ ବି ସେମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସାମାନ୍ୟ ସରକାରୀ ସାହାଯ୍ୟ ପାଇ ପାରନ୍ତି ନାହିଁ ଏହିପରି ଚାଲିଛି ଆମ ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ସରକାର ।

ଏସବୁ ଅନ୍ୟାୟ, ଅବିଚାର ଓ ଭ୍ରଷ୍ଟାଚାରକୁ ବିଚ୍ଛୁବାକୁ ଘୋର ବିରୋଧ କରି ଆସିଥିଲେ । ଦୁର୍ନୀତିଗ୍ରସ୍ତ ଶାସକ ଓ ପ୍ରଶାସକମାନଙ୍କ ଦ୍ଵାରା କିଛି ହେବ ନାହିଁ ବୋଲି ବିରକ୍ତିରେ ଦେଶର ଶାସନକୁ ସୈନ୍ୟ ବାହିନୀ ହାତର ଛାଡ଼ି ଦେବାକୁ ଦାବି କରୁଥିଲେ ତ ବେଳେ ବେଳେ ରାଜ୍ୟମାନେ ସଂଘୀୟ ଅନୁଶାସନରେ ଆବଦ୍ଧ ନରହି ଅନ୍ୟ ଦେଶ ସହିତ ଅବାଧ ବାଣିଜ୍ୟ କରିବାକୁ ଯୁକ୍ତି ବାଢୁଥିଲେ । ପ୍ରକୃତରେ ଯେଉଁ ସଂଘୀୟ ଅନୁଶାସନ ସବୁ ରାଜ୍ୟ ପ୍ରତି ସମାନ ବିଚାର କରିପାରେନା, ଯେଉଁ ସଂଘୀୟ ଅନୁଶାସନ ଦରିଦ୍ର ରାଜ୍ୟକୁ ଅଧିକ ଦରିଦ୍ର ଏବଂ ଧନୀ ରାଜ୍ୟକୁ ଅଧିକ ଧନୀ କରିବାରେ ସାହାଯ୍ୟ କରେ, ଯେଉଁ ସଂଘୀୟ ଅନୁଶାସନ ସମାନ ପରିସ୍ଥିତିରେ ଗୋଟିଏ ରାଜ୍ୟ ; ପାଇଁ ସଂବିଧାନର ୩୫୬ ଧାରା ପ୍ରୟୋଗ କରି ଅନ୍ୟ ରାଜ୍ୟ ପାଇଁ ପ୍ରୟୋଗ କରିବାକୁ ସମର୍ଥ ହୁଏନା, ସେପରି ସଂଘୀୟ ଅନୁଶାସନର ମୂଲ୍ୟ କ'ଣ ? ଓଡ଼ିଶା ଭଳି କେତେକ ରାଜ୍ୟରେ ଆର୍ଥିକ ସ୍ଥିତି ଅତ୍ୟନ୍ତ ଦୁର୍ବଳ । ୧୯୯୮-୯୯ ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷରେ ଓଡ଼ିଶାର ସମୁଦାୟ ନିଜସ୍ଵ ଆୟ ମାତ୍ର ୨ ୨୦୦ କୋଟି ଟଙ୍କା ଥିଲା ବେଳେ ସରକାରୀ କର୍ମଚାରୀମାନଙ୍କର ବେତନ ଓ ପେନସନର ପରିମାଣ ଥିଲା ୩୨୦୦ କୋଟି ଟଙ୍କା । ଅଥଚ ଏମାନଙ୍କର ସଂଖ୍ୟା ସମୁଦାୟ ଜନ ସଂଖ୍ୟାର ମାତ୍ର ଦୁଇ

ଭାଗ । ସର୍ବ ନିମ୍ନ ଉଚ୍ଚତମ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାକୁ ହେଲେ ଓଡ଼ିଶାକୁ କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ଟିକସ, କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ଅନୁଦାନ ଓ ରଣ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରିବାକୁ ପଡ଼ୁଛି । ସେହି ବର୍ଷ ରଣର ପରିମାଣ ଥିଲା ୧୫୦୦୦ କୋଟି ଟଙ୍କା ଏବଂ ରଣ ପରିଶୋଧ ବାବଦକୁ ଦେୟ ଥିଲା ୧୮୦୦ କୋଟି ଟଙ୍କା । ଯୋଜନା ବ୍ୟୟ ଅଟକଳ ୨୨୦୦ କୋଟି ଟଙ୍କା ଥିବାବେଳେ ଅଣଯୋଜନା ବ୍ୟୟ ଭାର ଥିଲା ୬୨୪୩ କୋଟି ଟଙ୍କା ଏବଂ ମୁଣ୍ଡପିଛା ଦୈନିକ ଆୟ ଥିଲା ଛ' ଟଙ୍କା ଚାଳିଶ ପଇସା ମାତ୍ର । ଏପରି ଉଦ୍‌ବେଗଜନକ ଆର୍ଥିକ ଅବସ୍ଥା ହେତୁ ଓଡ଼ିଶାକୁ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ପାହ୍ୟା ରାଜ୍ୟ ଭାବରେ ଘୋଷଣା କରିବାକୁ ବହୁଦିନ ହେଲା ଦାବି ହୋଇ ଆସୁଛି । ମାତ୍ର ସରକାର ତାହା ଶୁଣୁ ନାହାନ୍ତି । ଏଣେ ରଣ ଭାରରେ ବୁଡ଼ି ଓଡ଼ିଶା କଷ୍ଟାଗ୍ରତ ହେଲାଣି । ଏପରି ଅବସ୍ଥାରେ ଓଡ଼ିଶା ପାଇଁ ସଂଘୀୟ ଅନୁଶାସନର ମୂଲ୍ୟ କଣ ? ଏ ସବୁ ଅବିଚାର ବିଚ୍ଛୁବାବୁକୁ କେନ୍ଦ୍ର ବିରୁଦ୍ଧରେ କ୍ରୋଧରେ ଅସ୍ଥିର କରୁଥିଲା । କାରଣ ଜଣେ ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମୀ ଏବଂ ଉତ୍ସର୍ଗୀକୃତ ଦେଶ ଭକ୍ତ ଭାବରେ କେନ୍ଦ୍ରର ଏ ଅବିଚାରକୁ ବିନା ପ୍ରତିବାଦରେ ମୁଣ୍ଡପାତି ସହିନେବା ତାଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ଅସମ୍ଭବ ଥିଲା । ଏ ସବୁ ଦେଖିଲେ ସରକାର ନଥିଲାବାଲାଙ୍କର ନହୋଇ ଥିଲା ବାଲାଙ୍କ ପାଇଁ ହୋଇଛି । ଝିଣ୍ଟିକା ମାରି ବଣି ପୋଷିବା ପରି କର ଟିକସ ଦେଇ ଦେଇ ସାଧାରଣ ଗରିବ ଲୋକେ ତଳି ତଳାନ୍ତ ହେଉଥିଲାବେଳେ ସରକାରୀ କର୍ମଚାରୀ ଓ ଧନୀ ପ୍ରଭାବଶାଳୀ ଲୋକେ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ସଂପତ୍ତି ଠୁଳ କରିବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି ।

ଦେଶରେ ଏପରି ଅବସ୍ଥା ପାଇଁ କଂଗ୍ରେସର ଦୀର୍ଘ ଶାସନ ଦାୟୀ । ସଂପଦ ସୃଷ୍ଟି କରିବା ପାଇଁ ଯୋଜନା ବ୍ୟୟ ଅଧିକ ନକରି ଖାଇପିଇ ଉଡ଼ାଇ ଦେବା ପରି ଅଣଯୋଜନା ବ୍ୟୟ ବେପରୁଆ ଭାବରେ କରିବା କେବେ ସୁଶାସନର ପରିଚୟ ନୁହେଁ । ତାହାହିଁ ଥିଲା ବିଚ୍ଛୁବାବୁଙ୍କର କଂଗ୍ରେସ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଅସନ୍ତୋଷର କାରଣ । ବାସ୍ତବିକ ଶାସନ ସଂସ୍କାର ନକରି ଆହୁରି ଶହେବର୍ଷ ଏହିପରି ଭାବରେ ଶାସନ ଚାଲିଲେ ବି ସାଧାରଣ ଗରିବ ଲୋକଙ୍କର କିଛି ଅଭିବୃଦ୍ଧି ଘଟିବ ନାହିଁ । ଦେଶର ପ୍ରଥମ ପ୍ରଧାନ ମନ୍ତ୍ରୀ ପଣ୍ଡିତ ନେହେରୁଙ୍କ ସମୟରୁ ଚଳି ଆସିଥିବା ପ୍ରମାଦପୂର୍ଣ୍ଣ ଯୋଜନାର ଢାଞ୍ଚା ଭାରତର ଆବଶ୍ୟକତାକୁ ପୂରଣ କରିବାରେ ଅସମର୍ଥ ହୋଇ ଆସିଛି । ଏକଥା ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ନିଯୁକ୍ତ ବିଭିନ୍ନ କମିଟି ଓ ଅର୍ଥନୀତି ସର୍ବେକ୍ଷଣ

ସଂସ୍ଥାମାନଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ବାରମ୍ବାର ଦର୍ଶାଯାଇଛି । ତଥାପି ଶାସକ ଓ ପ୍ରଶାସକମାନଙ୍କର ନିଦ୍ରାଭଙ୍ଗ ହେଉ ନାହିଁ କି ସେମାନେ ଦୁର୍ନୀତି ଓ ଭ୍ରଷ୍ଟାଚାରରୁ ନିଜକୁ ମୁକ୍ତ ରଖି ଦେଶ ପ୍ରତି କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ବୋଧର ପରିଚୟ ଦେଉ ନାହାନ୍ତି । ବିଚ୍ଛୁବାରୁକ ଏସବୁ ଅସହ୍ୟ ବୋଧ ହେଉଥିଲା । ଏପରିକି ୧୯୯୦ରୁ ୧୯୯୫ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେ ଓଡ଼ିଶାର ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଥିଲାବେଳେ ଦୁର୍ନୀତିଗ୍ରସ୍ତ ଅମଳାମାନଙ୍କୁ ମାଡ଼ଦିଅ ବୋଲି ଲୋକଙ୍କୁ ଆହ୍ୱାନ ଦେଉଥିଲେ । ଏହାର ଏକମାତ୍ର କାରଣ ହେଉଛି, ଓଡ଼ିଶାର ଅଭିବୃଦ୍ଧି ପାଇଁ ସେ ଅତ୍ୟଧିକ ବ୍ୟାକୁଳ ଥିଲେ ଏବଂ ତାଙ୍କ ଚାହିଁବା ମୁତାବକ ପ୍ରଶାସନ ଠାରୁ ଲୋକେ ସୁଫଳ ପାଇନଥିବାରୁ ତାଙ୍କ ଭିତରେ ଚାପି ରହିଥିବା ଅସନ୍ତୋଷ ସାମୟିକ କ୍ରୋଧ ରୂପରେ ଆତ୍ମପ୍ରକାଶ କରୁଥିଲା । ପଣ୍ଡିତ ନେହେରୁ ମଧ୍ୟ ଦୁର୍ନୀତିଗ୍ରସ୍ତ ସ୍ଵାର୍ଥପର ଅମଳାତନ୍ତ୍ର ପ୍ରତି ନିଜର କ୍ରୋଧ ପ୍ରକାଶ କରି କହିଥିଲେ "Solution to the Social problems cannot be brought about without violence at some stage." ମହାତ୍ମାଗାନ୍ଧି ମଧ୍ୟ ଶାସକ ଓ ପ୍ରଶାସକ ମାନଙ୍କର ଦୁର୍ନୀତି ପରାୟଣ ସ୍ଵାର୍ଥପରତାକୁ ଲକ୍ଷ କରି କହିଥିଲେ "The poor villagers are exploited by the foreign Govt. and by their own country men the city dwellers."

ପାର୍ଲିଆମେଣ୍ଟର ସଭ୍ୟ ପିକ୍ସ ମୋଦି ଦେଶର ଏପରି ଦୁର୍ନୀତି ଓ ଭ୍ରଷ୍ଟାଚାରକୁ ଦେଖି ପାର୍ଲିଆମେଣ୍ଟରେ ଥରେ କହିଥିଲେ "In India it is indignity to post a letter, get a telephone, put a child into school, seek a medical help, find a job, buy a train ticket."

୧୯୯୭ ମସିହାରେ ଆସିକା ଲୋକ ସଭା ଆସନ ପାଇଁ ଓ ୧୯୯୮ ମସିହା ଲୋକସଭା ପାଇଁ ସାଧାରଣ ନିର୍ବାଚନ ହେବା ବେଳକୁ ସେ ସଦ୍‌ଗର୍ବାସ କରିସାରିଥିଲେ । ମାତ୍ର ତାଙ୍କର ବ୍ୟକ୍ତି ପ୍ରଭାବର ଛାୟା ଲୋକଙ୍କୁ ଏପରି ଆକ୍ରନ୍ତ କରି ରଖୁଥିଲା ଯେ ରାଜନୀତିରେ ଅନଭିଜ୍ଞ ଓ ଓଡ଼ିଶାରେ ଅପରିଚିତ ତାଙ୍କ ସାନ ପୁଅ ନବୀନ ପଟ୍ଟନାୟକ ଆସିକା ଉପନିର୍ବାଚନରେ ବିପୁଳ ଭୋଟରେ ଜିତିଲେ ଏବଂ ୧୯୯୮ ମସିହାର ଲୋକସଭା ପାଇଁ ସାଧାରଣ ନିର୍ବାଚନରେ, ନିର୍ବାଚନ ପାଇଁ କୌଣସି ପ୍ରସ୍ତୁତି ନଥାଇ ବିଜୁ ଜନତା ଦଳ ଓ ଭାରତୀୟ ଜନତା ପାର୍ଟିର ମିଳିତ ମଞ୍ଚ ଓଡ଼ିଶାର ମୋଟ ୨୦ ଆସନରୁ ୧୬ଟି ଆସନରେ ବିଜୟ ହାସଲ କଲେ ।

୧୯୯୦ ମସିହା ନିର୍ବାଚନରେ ଓଡ଼ିଶା ବିଧାନ ସଭାକୁ ନିର୍ବାଚିତ ହୋଇ ବିଜୁବାବୁ ପୁରୀ ୫ ବର୍ଷ କାଳ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଭାବରେ ଶାସନ କ୍ଷମତାରେ ଥିଲେ । ଏହି ସମୟରେ ସେ ପୁଣିଥରେ ଓଡ଼ିଶାର ସାମାଜିକ, ସାଂସ୍କୃତିକ ଓ ଆର୍ଥିକ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ପାଇଁ ପ୍ରାଣପଣେ ଉଦ୍ୟମ ଚଳାଇଲେ । ମାର୍ଚ୍ଚ ୧୯୭୧ ମସିହାରୁ ୧୯୭୩ ମସିହା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତାଙ୍କର ପ୍ରଥମ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ କାଳରେ ସେ ଯେଉଁସବୁ ବିକାଶ ମୂଳକ ଯୋଜନା କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିଥିଲେ, ସେ ସବୁର ସମୀକ୍ଷା କଳାପରେ ଦୁଃଖ ଏବଂ ନୈରାଶ୍ୟରେ ସେ ବିଚଳିତ ହୋଇ ପଡ଼ିଲେ । କାରଣ ସେ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିଥିବା ପଞ୍ଚାୟତ ଶିଳ୍ପ ଗୁଡ଼ିକର ଆଉ କିଛି ଚିହ୍ନବର୍ଣ୍ଣ ନଥିଲା । ୧୯୭୧ ଠାରୁ ୧୯୭୩ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କୃଷିର ବିକାଶ ପାଇଁ ତାଙ୍କରି ପରାମର୍ଶରେ ବିଶ୍ୱନାଥ ଦାସଙ୍କ ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳ ସମୟରେ ଯେଉଁ ବନ୍ଧବାଡ଼ ନଦୀ ଯୋଜନା କରାଯାଇଥିଲା, ସେଗୁଡ଼ିକ ରକ୍ଷଣାବେକ୍ଷଣ ଅଭାବରୁ ଧ୍ୱଂସ ହୋଇଯାଇଥିଲା । ୧୯୭୧ ରୁ ୧୯୭୩ ମଧ୍ୟରେ ସେ ଯେଉଁ ସବୁ କ୍ଷୁଦ୍ର ଶିଳ୍ପ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିଥିଲେ ସେଗୁଡ଼ିକ ଲୁଗୁ ଓ କ୍ଷତିଗ୍ରସ୍ତ ହୋଇଯାଇଥିଲା ।

ଗରିବ ମେଧାବୀ ଓ ହରିଜନ ଆଦିବାସୀ ଛାତ୍ର ଛାତ୍ରୀଙ୍କର ପାଠପଢ଼ା ପାଇଁ ଯେଉଁ ସବୁ ବୃତ୍ତି ଖଞ୍ଜି ଦେଇଥିଲେ, ତାହା ବନ୍ଦ ହୋଇଯାଇଥିଲା କିମ୍ବା ଖୁବ୍ ବିଳମ୍ବରେ ଅଧା ଅଧା ମିଳୁଥିଲା । ଲୋକଙ୍କର ଗମନାଗମନର ସୁବିଧା ପାଇଁ ଗାଁ-ଗଣ୍ଡାରେ ସେ ଯେଉଁ ସବୁ ରାସ୍ତାଘାଟ ନିର୍ମାଣ କରିଥିଲେ ସେଗୁଡ଼ିକ ଭାଙ୍ଗିରୁଜି ଯାଇଥିଲା । ଅଧିକାଂଶ ଅଞ୍ଚଳରେ କେନାଲ ଗୁଡ଼ିକ ମରାମତି ଅଭାବରୁ ଜଳ ସେଚନ କାମ ଗୁରୁତର ଭାବରେ ବାଧାପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଥିଲା । ହସ୍ତପିଚାଲ ଓ ଶିଳ୍ପାନୁଷ୍ଠାନ ଗୁଡ଼ିକରେ ଚରମ ବିଶୃଙ୍ଖଳା ହେତୁ ଲୋକେ ଖୁବ୍ ଦୁଃଖ ଭୋଗ କରୁଥିଲେ । ରାଜ୍ୟରେ ବିଜୁଳୀ ଶକ୍ତିର ଘୋର ଅଭାବ ଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସେଥିପ୍ରତି ପୂର୍ବ ସରକାର ମାନଙ୍କର କୌଣସି ଉଦ୍ୟମ ନଥିଲା । ଚାରିଆଡ଼େ ଚରମ ବିଶୃଙ୍ଖଳା, ଦୁର୍ନୀତି, ବ୍ରହ୍ମାଚାର, ଆତଙ୍କରାଜ ଓ କୁଟତରାଜରେ ପଡ଼ି ସାରା ରାଜ୍ୟଟା ଛାରଖାର ହୋଇଯାଇଥିଲା । ରଣ ଭାର ବଢ଼ି ଯାଇଥିଲା । ରାଜ୍ୟର ନିଜସ୍ୱ ଆୟଠାରୁ ସରକାରୀ କର୍ମଚାରୀମାନଙ୍କର ବେତନ ଓ ପେନ୍ସନ୍ସ ବହୁ ପରିମାଣରେ ଅଧିକ ହୋଇଯାଇଥିଲା ଏବଂ ଯୋଜନା ବ୍ୟୟଠାରୁ ଅଣଯୋଜନା ବ୍ୟୟ ଦୁଇ ଗୁଣାରୁ ଅଧିକ ହୋଇ ଯାଇଥିଲା । ମୋଟ ଉପରେ ଉଚ୍ଚତମ କାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ କେନ୍ଦ୍ରିୟ ଅନୁଦାନ ଓ ରାଣ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରିବା ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ ଉପାୟ ନଥିଲା ।

ଏହିପରି ଏକ ଆର୍ଥିକ ଦୂରାବସ୍ଥା ବେଳେ ବିଜୁବାବୁ ଦ୍ଵିତୀୟ ଥର ପାଇଁ ଶାସନ କ୍ଷମତାକୁ ଆସିଲେ । ପ୍ରଥମେ ପ୍ରଥମେ ଦୁଃଖ ଓ ନୈରାଶ୍ୟରେ ବିଚଳିତ ହୋଇ ପଡ଼ିଥିଲେ ମଧ୍ୟ କ୍ରମେ କ୍ରମେ ମନରେ ଶକ୍ତି ଓ ସାହସ ସଞ୍ଚୟ କରି ନୂଆ ନୂଆ କାମ ହାତକୁ ନେବାକୁ ଶିର କଲେ । ପଞ୍ଚାୟତ ଶିଳ୍ପ ଓ କ୍ଷୁଦ୍ର ଶିଳ୍ପଗୁଡ଼ିକ ଏତେ ବିପର୍ଯ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ପଡ଼ିଥିଲା ଏବଂ ସେଗୁଡ଼ିକ ଉପରେ ରଣ ଭାର ଏତେ ଅଧିକ ହୋଇଯାଇଥିଲା ଯେ ସେ ଗୁଡ଼ିକୁ ଆଉ ପୁନରୁଦ୍ଧାର କରିବା ସମ୍ଭବ ହେଲା ନାହିଁ । ମାତ୍ର ରାଷ୍ଟ୍ରାଦାଟ, ବନ୍ଧବାଡ଼ ଓ କେନାଲ ଇତ୍ୟାଦିର ମରାମତି କାର୍ଯ୍ୟ ସେ ଖୁବ୍ ଦକ୍ଷତାର ସହିତ କଲେ । ବିଜୁଳି ଶକ୍ତିର ଅଭାବ ମେଣ୍ଟାଇବା ପାଇଁ ତାଳଚେର ଠାରେ ଥିବା ତାପଜ ବିଦ୍ୟୁତ କେନ୍ଦ୍ରକୁ ନବୀକରଣ ଓ ସଂପ୍ରସାରଣ କରିବା ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ନୂଆ ନୂଆ ପ୍ରକଳ୍ପ ତିଆରି କରି ବିଜୁଳି ଶକ୍ତିର ଅଭାବ ମେଣ୍ଟାଇଲେ ।

ନାରୀ ଜାତିର ବିକାଶ ପାଇଁ ପଞ୍ଚାୟତରାଜ ଶାସନ ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ବିଭିନ୍ନ ବର୍ଗର ମହିଳାଙ୍କ ପାଇଁ ସ୍ଥାନ ସଂରକ୍ଷଣ କଲେ । ଏହା ଫଳରେ ହଜାର ହଜାର ମହିଳା ପଞ୍ଚାୟତ ରାଜ ବ୍ୟବସ୍ଥାକୁ ଚଳାଇବା ପାଇଁ ପ୍ରତିନିଧି ଭାବରେ ନିର୍ବାଚିତ ହେଲେ । ବିଜୁବାବୁ ଥିଲେ ଗରିବର ବନ୍ଧୁ । କୃଷି ଶ୍ରମିକ ମାନଙ୍କର ଦୂରାବସ୍ଥା ଦେଖି ସେମାନଙ୍କର ଦୈନିକ ମଜୁରୀ ପତନ ଟଙ୍କାରୁ ଡିରିଶ ଟଙ୍କାକୁ ବଢ଼ାଇଦେଲେ । ତାଙ୍କ ସମୟରେ କୃଷି ଉତ୍ପାଦନ ଖୁବ୍ ବଢ଼ିଯାଇଥିଲା ।

ଏହି ସମୟରେ ସମ୍ଭବତଃ ମନରେ ସେ ଖୁବ୍ ଆତ୍ମୀୟତା ପାଇଥିଲେ । କାରଣ ପୂର୍ବ ସରକାରମାନଙ୍କ ଦ୍ଵାରା କରାଯାଇଥିବା ଶାସନଗତ ବଶୁଞ୍ଜଳା ଓ ଆର୍ଥିକ ଦୂରାବସ୍ଥା ହେତୁ ତାଙ୍କର ଅନେକ ସ୍ଵପ୍ନ ସାକାର ହୋଇ ପାରିଲା ନାହିଁ । ନିଜ ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳରେ ବଡ଼ ବଡ଼ ବିଭାଗ ପାଇଥିବା କେତେଜଣ ଅନୁଗତ ସଭ୍ୟ ତାଙ୍କ ପରେ ଉତ୍ତରାଧିକାରୀ ସ୍ଵତନ୍ତ୍ର ଓଡ଼ିଶାର ରାଜନୀତିକୁ ନିୟନ୍ତ୍ରଣରେ ରଖିବା ପାଇଁ ଷଡ଼ଯନ୍ତ୍ର ଚଳାଇଥିଲେ ଏବଂ କ୍ଷମତା ଅପବ୍ୟବହାର କରି ବିପୁଳ ଅର୍ଥ ଠୁଳ କରିବାରେ ଲାଗିଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କ ଷଡ଼ଯନ୍ତ୍ର ପ୍ରତି ମହାନ ହୃଦୟ ପିଡ଼ିତୁଲ୍ୟ ବିଜୁବାବୁ ବିଶେଷ ଗୁରୁତ୍ଵ ଦେଇନଥିଲେ ।

ମାତ୍ର ସେମାନଙ୍କର ମିଥ୍ୟାତାର ଓ ଦୁର୍ନୀତି ବାହାରଲୋକେ ଜାଣି ପାରିଥିଲେ । ଫଳରେ ସରକାରଙ୍କର ଭାବମୂର୍ତ୍ତିରେ ଆଞ୍ଚ ଆସିଥିଲା ଓ ସେଥିପାଇଁ ୧୯୯୫ ନିର୍ବାଚନରେ ତାଙ୍କ ଦଳକୁ ଲୋକେ ଶାସନ କ୍ଷମତାକୁ ନଆଣି ହରାଇଦେଲେ । ତାଙ୍କ

ବିରୁଦ୍ଧରେ ଚାଲିଥିବା ଏହି ଷଡ଼ଯନ୍ତ୍ର ଫଳରେ ତାଙ୍କ ଅନ୍ତେ ଜନତା ଦଳ ଦୁଇ ଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ ହୋଇ ବିଜୁ ଜନତା ଦଳ ଓ ଜନତା ଦଳରେ ପରିଣତ ହୋଇଗଲା ।

ବିଶାଳ ହୃଦୟ ବିଜୁବାବୁ ସିନା ଏହି ଅନୁଗତମାନଙ୍କର ଷଡ଼ଯନ୍ତ୍ରକୁ ବୁଝି ପାରି ନଥିଲେ, କିମ୍ବା ବୁଝିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ନିଜ ଉପରେ ଥିବା ଗଭୀର ଆତ୍ମ ବିଶ୍ୱାସ ହେତୁ ସେଥିପ୍ରତି ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେଇ ନଥିଲେ, ମାତ୍ର ଏହି ଅନୁଗତ ମନ୍ତ୍ରୀମାନେ ଦୁର୍ନୀତି ଉପାୟରେ ପ୍ରଚୁର ଅର୍ଥ ଉପାର୍ଜନ କରି ନିଜର ଅସାମାଜିକ ସ୍ତ୍ରାବକମାନଙ୍କୁ ନେଇ ବିଜୁ ବିରୋଧୀ ଗୋଷ୍ଠୀ ତିଆରି କଲେ ଏବଂ ବିଜୁବାବୁଙ୍କ ବ୍ୟକ୍ତି ଚରିତ୍ର ଉପରେ କଳା ବୋଳି ଦେଲେ ।

୧୯୯୬ ମସିହାରେ ବିଜୁବାବୁ ଲୋକସଭାକୁ ନିର୍ବାଚିତ ହେଲାପରେ ମଧ୍ୟ ଜଣେ ଅନୁଗତର ଷଡ଼ଯନ୍ତ୍ର ଫଳରେ ଆଉ ଅନ୍ତେ ଘୋର ଆଘାତ ପାଇଥିଲେ । ୧୯୯୬ ମସିହା ନିର୍ବାଚନ ପରେ କେନ୍ଦ୍ରରେ ଦେବ ଗୌଡ଼ାଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱରେ ଏକ ମିଳିତ ମନ୍ତ୍ରୀ ମଣ୍ଡଳ ଗଠନ ହୋଇଥିଲା ସେତେବେଳେ ଜାତୀୟ ସ୍ତରରେ ବିଜୁବାବୁଙ୍କ ପ୍ରତି ଥିଲା ପ୍ରଚୁର ସମ୍ମାନ । ତାଙ୍କର ଜ୍ଞାନ ଓ କାର୍ଯ୍ୟ ଦକ୍ଷତା କାହାକୁ ବା ଅଜଣା ? ସମସ୍ତେ ନିଶ୍ଚିତ ଥିଲେ ଯେ କେନ୍ଦ୍ରରେ ବିଜୁବାବୁ ଜଣେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରଭାବଶାଳୀ ମନ୍ତ୍ରୀ ଭାବରେ ସ୍ଥାନ ପାଇବେ ଏବଂ ଦେଶ ସମେତ ଓଡ଼ିଶାର ବହୁ କାର୍ଯ୍ୟକରି ନିଜ ଦକ୍ଷତାର ପରିଚୟ ଦେବେ । ମାତ୍ର ହଠାତ୍ ତାଙ୍କର ଜଣେ ଅନୁଗତ ସାଂସଦ ତାଙ୍କୁ ମନ୍ତ୍ରୀ କରାଇ ନଦେବା ପାଇଁ ମିଥ୍ୟା ଅଭିଯୋଗମାନ ଖବର କାଗଜରେ ପ୍ରକାଶ କଲେ । ଏପରି କି ସେତେବେଳକାର ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଜାନକୀ ବଲ୍ଲଭ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ ସହିତ ଗୁପ୍ତ ମନ୍ତ୍ରଣା କରି ତାଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ବହୁ ମିଥ୍ୟା ଦୁର୍ନୀତି ଅଭିଯୋଗ ଆଣି ତାଙ୍କ ଭାବମୂର୍ତ୍ତିକୁ ମଜ୍ଜିନ କରିଦେଲେ । ଫଳରେ ବିଜୁବାବୁ କେନ୍ଦ୍ରରେ ମନ୍ତ୍ରୀ ହୋଇ ପାରିଲେ ନାହିଁ । ମାତ୍ର ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳକୁ ରକ୍ଷା କରିବା ପାଇଁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଜଟିଳ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ଜଣେ ମହାନୁଭବ ଉଦାରଚେତା ଦେଶପ୍ରେମୀ ଭାବରେ ଆନ୍ତରିକ ଉଦ୍ୟମ ଚଳାଇ ରଖିଲେ । ବିଜୁବାବୁଙ୍କ ପ୍ରତି ଏହି ସାଂସଦଙ୍କର ବିଶ୍ୱାସଘାତକତାକୁ ଓଡ଼ିଶାର ଲୋକେ ଭୁଲି ପାରି ନଥିଲେ । ତେଣୁ ତା ପରବର୍ତ୍ତୀ ନିର୍ବାଚନରେ ଲୋକେ ତାଙ୍କୁ ଏପରି ଶୋଚନୀୟ ଭାବରେ ପରାସ୍ତ କଲେ ଯେ ସେ ଆଉ ଅଣ୍ଟା ସଜ୍ଜ କରି ଠିଆହୋଇ ପାରିଲେ ନାହିଁ । ତାଙ୍କର ଏହି କାର୍ଯ୍ୟ ଚରମ ଅକୃତଜ୍ଞତାର ଏକ ନିଦର୍ଶନ । ମାତ୍ର ଲୋକେ ଏକଥା କେତେଦିନ ମନେ ରଖିବେ ? ଅକୃତଜ୍ଞ, ଅପରାଧୀ ଓ ଦେଶଦ୍ରୋହୀ ମାନେ ତ ଶହ ଶହ ସଂଖ୍ୟାରେ ଭାରତୀୟ ରାଜନୀତିରେ କ୍ଷମତା ଉପଭୋଗ କରୁଛନ୍ତି !

ଭାରତର ରାଜନୈତିକ ଦୃଶ୍ୟପଟରେ ଉତ୍ଥାନ ପତନରେ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ବିଜୁବାବୁଙ୍କର ଘଟଣା ବହୁଳ ଆତ୍ମକଥା, ଓଡ଼ିଆମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଗୌରବର କଥା ନିଶ୍ଚୟ । ଖାରବେଳ, କପିଳେନ୍ଦ୍ର, ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ଓ ମୁକୁନ୍ଦ ଦେବଙ୍କର ବୀରତ୍ବପୂର୍ଣ୍ଣ କୃତିତ୍ବ ଯେପରି ଓଡ଼ିଶାର ପ୍ରାଚୀନ ଇତିହାସକୁ ମହିମାମୟ କରିଛି, ବିଜୁବାବୁଙ୍କର ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଦେଶଭକ୍ତି ଏବଂ ଉତ୍ସର୍ଗାକୃତ ଜୀବନାବର୍ଣ୍ଣ ଓଡ଼ିଶାର ଚବିଷ୍ୟତ ଇତିହାସକୁ ସେହିପରି ପ୍ରେରଣାର ଉଷ୍ମ ଭାବରେ ଅଙ୍କକୃତ କରିଦିନିଶ୍ଚୟ । ଓଡ଼ିଶାର ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ବା ଭାରତର କେନ୍ଦ୍ର ମନ୍ତ୍ରୀ ଅଥବା ଜଣେ ବିଶିଷ୍ଟ ରାଜନୀତିଜ୍ଞ ଭାବରେ ଓଡ଼ିଶାର ଲୋକେ ତାଙ୍କୁ ଭୁଲିଯାଇପାରନ୍ତି, କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କର ଉଦ୍‌ଘୋଷ ଏବଂ ଓଡ଼ିଆପ୍ରୀତି ଯୁଗ ଯୁଗ ଧରି ଭାରତ ତଥା ଓଡ଼ିଶାର କୋଟି ଲୋକ ନିଜନିଜର ଅନୁପ୍ରାଣିତ କରୁଥିବ ନିଶ୍ଚୟ । କାରଣ ମଧୁବାବୁ ଓ ଗୋପବନ୍ଧୁଙ୍କ ପରେ ସେ ହିଁ ମୁତେତ ଓଡ଼ିଆ ଜାତି ଭିତରେ ଜୀବନ ସଞ୍ଚାର କରିଛନ୍ତି । ଅତୀତକୁ ସ୍ମରଣ କରି ଓଡ଼ିଆ ଜାତି ଅଧିକାର ପାଇଁ ସଂଗ୍ରାମ କରିବ; ଏ ଦାକ୍ଷା ସେଇ ହିଁ ଦେଇଛନ୍ତି । କୃଷି, ଶିଳ୍ପ ଓ ବାଣିଜ୍ୟ ପ୍ରସାର କରି ଓଡ଼ିଆ ଆଉ ଥରେ ତା ରାଜ୍ୟକୁ ବିଭବଶାଳୀ କରିବ; ଏ ମନ୍ତ୍ରୋକ୍ତ ସେହି ହିଁ କରିଛନ୍ତି । ଜଳ, ସ୍ଥଳ, ଆକାଶ ଭେଦି ଓଡ଼ିଆପୁଅ ସାହିତ୍ୟ, କଳା ଓ ବିଜ୍ଞାନରେ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ସହିତ ପ୍ରତିଯୋଗିତା କରିବ ଏ ଆତ୍ମବିଶ୍ୱାସ ସେଇହିଁ ଆଣି ଦେଇଛନ୍ତି । ଏ ସବୁ ଇତିହାସରୁ କେବେ ବି ହଜିଯିବ ନାହିଁ । ତାଙ୍କହିଁ ଓଡ଼ିଆର ସଂପଦ, ତାହାହିଁ ଓଡ଼ିଆ ଜାତିକୁ ତାଙ୍କର ବିପୁଳ ଅବଦାନ । ଓଡ଼ିଆ ଜାତି ପାଇଁ ତାଙ୍କର ଉଗ୍ର ସ୍ବାଭିମାନକୁ କେହି କେହି ଭାରତ ବିରୋଧୀ ଭାବନାର ଆଖ୍ୟା ଦେଇଥାନ୍ତି ।

ତାଙ୍କର ଦ୍ୱିତୀୟବାର ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀତ୍ବ ସମୟରେ, ବାହାର ସମର୍ଥନ ଦ୍ୱାରା କେନ୍ଦ୍ରରେ ଶ୍ରୀ ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖର କଂଗ୍ରେସ ଶାସନ କରୁଥିବାବେଳେ, ଓଡ଼ିଶା ପ୍ରତି କେନ୍ଦ୍ର ତାର ବୈମାତୃକ ଭାବ ପରିହାର ନକଲେ ଓଡ଼ିଶା କେନ୍ଦ୍ରରୁ ବିଚ୍ଛିନ୍ନ ହୋଇଯିବ ବୋଲି ତାଙ୍କର ଉଗ୍ର ମତବ୍ୟ ହିଁ ଏହାର କାରଣ । ଏ ମତବ୍ୟ ପଛରେ ତାଙ୍କର ଯୁକ୍ତି ଥିଲା ଯେ କେନ୍ଦ୍ରର ପ୍ରମାଦପୂର୍ଣ୍ଣ ଅର୍ଥନୀତି ଫଳରେ ଅଳ୍ପ କେତେଜଣ ପ୍ରଭାବଶାଳୀ ବ୍ୟକ୍ତି ବା ଶିଳ୍ପ ପତିଙ୍କ ହାତରେ ଅମାପ ଧନ ଠୁଳ ହେଉଥିବାରୁ ଭାରତର ସାଧାରଣ ଲୋକେ ବିପର୍ଯ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ପଡ଼ିଛନ୍ତି । କାରଣ ଭାରତର ଶତକଡ଼ା ୭୦ ଭାଗ ଲୋକ ଶ୍ରମଜୀବି ଭାବରେ ଦରିଦ୍ର ଜୀବନ କାଟୁଥିବା କଥା ସରକାର ଜାଣିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଖାଦ୍ୟ, ବସ୍ତ୍ର, ବାସଗୃହ, ଶିକ୍ଷା ଓ ସ୍ବାସ୍ଥ୍ୟପରି ସର୍ବ ନିମ୍ନ ମୌଳିକ ଆବଶ୍ୟକତା ମେଣ୍ଟାଇବା ପାଇଁ

ସେମାନଙ୍କର କ୍ରୟଶକ୍ତି ନାହିଁ । ଏଥିପାଇଁ ଅର୍ଥନୀତିର ଯେଉଁ ସଂସ୍କାର ଆବଶ୍ୟକ,
 ତାହା ସରକାର କରୁନାହାନ୍ତି, ଫଳରେ ଜାମ୍ବୁ, କାଶ୍ମିର ଓ ପଞ୍ଜାବରେ ଉଗ୍ରପନ୍ଥୀମାନେ
 ଅରାଜକତା ସୃଷ୍ଟି କରୁଛନ୍ତି ଏବଂ ଉତ୍ତର ପୂର୍ବାଞ୍ଚଳରେ ଅଶାନ୍ତି ଓ ଉପଦ୍ରବ ଲାଗି
 ରହିଛି । ଓଡ଼ିଶା ପରି ଅନଗ୍ରସର ପୂର୍ବାଞ୍ଚଳର ରାଜ୍ୟଗୁଡ଼ିକ ଅତ୍ୟଧିକ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ହେତୁ
 ଅନାହାର ଓ ଅର୍ଦ୍ଧାହାରରେ ପଡ଼ି ରହିଛନ୍ତି । ତାଙ୍କର ଏହି ଅନୁଶୀଳନକୁ ବିଚାର କଲେ,
 ତାଙ୍କ ମନ୍ତବ୍ୟକୁ ଭାରତ ବିରୋଧୀ ଭାବନା ବୋଲି କେବେ କହିହେବ ନାହିଁ । ବରଂ
 ଏହା ଉତ୍କଳ ଗୌରବ ମଧୁବାବୁଙ୍କ କଣ୍ଠର ପ୍ରତିଧ୍ବନୀ । ୧୯୦୩ ମସିହାରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ
 ଜୁଜୁକ ଦକ୍ଷିଣରେ ମଧୁବାବୁ କହିଥିଲେ “ ଭାରତ ଆମର ପୁଣ୍ୟମୟୀ ମାଆ ଏବଂ
 ଉତ୍କଳ ତାର ଏକ ବ୍ୟାଧିଗ୍ରସ୍ତ କନ୍ୟା । ତେଣୁ ସେ କନ୍ୟାକୁ ଆରୋଗ୍ୟ କରିବା ପାଇଁ
 ମାଆର ସ୍ନେହ ଓ ଯତ୍ନ ଏକାନ୍ତ ଆବଶ୍ୟକ ” । ଏହା କ’ଣ ଭାରତ ବିରୋଧୀ ଭାବନା ?
 ନିଜୁବାବୁଙ୍କର ମନ୍ତବ୍ୟ ନିଜର ଭାଷାର ଏକ ଭିନ୍ନ ସ୍ଵର ମାତ୍ର । ଏହାକୁ ଭାରତ ବିରୋଧୀ
 ଭାବନା କହିବା ଅଶିକ୍ଷିତମୂଳକ ! ପ୍ରକୃତରେ ଯେଉଁ ନିଜୁବାବୁ ଜୀବନକୁ ମୂର୍ତ୍ତୀକରି,
 ବ୍ରିଟିଶ ଜୁଜୁମର ଶିକାର ହୋଇ ବନ୍ଦିଶାଳାରେ ଦୁର୍ବିସହ ଯନ୍ତ୍ରଣା ଭୋଗ କରି ଭାରତର
 ମୁକ୍ତି ସଂଗ୍ରାମରେ ଝାସ ଦେଇଥିଲେ, ସେ ଯଦି ଭାରତ ବିରୋଧୀ ଭାବନାର ମଣିଷ
 ହୋଇଥାନ୍ତେ, ତେବେ ୧୯୧୭ ମସିହା ଏପ୍ରିଲ ମାସ ୧୭ ତାରିଖରେ ତାଙ୍କର
 ଦେହାବସନା ବେଳେ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଦେବ ଗୌଡ଼ା, ପୂର୍ବତନ ପ୍ରଧାନ ମନ୍ତ୍ରୀ
 ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖର, ବର୍ତ୍ତମାନର ପ୍ରଧାନ ମନ୍ତ୍ରୀ ଅଟଳ ବିହାରୀ ବାଜପେୟୀ, ବର୍ତ୍ତମାନର
 ଉପରାଷ୍ଟ୍ରପତି ତଥା ସେତେବେଳର ଆନ୍ଧ୍ରପ୍ରଦେଶର ରାଜ୍ୟପାଳ କୃଷ୍ଣକାନ୍ତ, ପୂର୍ବତନ
 ଉପପ୍ରଧାନ ମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଦେବୀ ଲାଲ, ପୂର୍ବତନ ଯୋଜନା କମିଶନର ଉପାଧ୍ୟକ୍ଷ ମଧୁ
 ଦଣ୍ଡବତେ, ବିହାରର ପୂର୍ବତନ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଲାଲୁପ୍ରସାଦ ଯାଦବ, ରାଜସ୍ଥାନର
 ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ସେଖାଓଡ଼, ପୂର୍ବତନ କେନ୍ଦ୍ର ମନ୍ତ୍ରୀ ଏସ୍. ଆର୍. ବୋମାଇ, ପୂର୍ବତନ
 କେନ୍ଦ୍ରମନ୍ତ୍ରୀ ରାମ ବିଳାସ ପାଣ୍ଡ୍ୟାନ ଏବଂ ଭାରତର ଗୃହମନ୍ତ୍ରୀ ଲାଲକୃଷ୍ଣ ଆଡ଼ଭାନୀ
 ପୁରୀର ସ୍ଵର୍ଗଦ୍ଵାର ଆସି ଅଶୁଭ ନୟନରେ ତାଙ୍କର ଶେଷ ଦର୍ଶନ କରି ନଥାନ୍ତେ କି
 ତାଙ୍କପରି ଜଣେ ମହାନ ଦେଶ ଭକ୍ତକୁ ହରାଇବା ଦ୍ଵାରା ଦେଶର ଅପୁରଣୀୟ କ୍ଷତି
 ହେଲା ବୋଲି ବିହ୍ୱଳ କଣ୍ଠରେ କହି ଅଶ୍ରୁମୋଚନ କରି ନଥାନ୍ତେ କି ପିତାହରା,
 ପୁତ୍ରହରା, ଭାତୁହରା ଆତ୍ମୀୟ ସ୍ଵଜନଙ୍କ ପରି ସାତଲକ୍ଷ ଶୋକାକୁଳ ନରନାରୀଙ୍କର
 ଆକୁଳ ଚିତ୍କାରରେ ମହୋଦଧିର ବେଳାଭୂମି ସ୍ଵର୍ଗଦ୍ଵାର ଫାଟିପଡ଼ି ନଥାନ୍ତା ।

ତେଣୁ ପ୍ରଧାନ ମନ୍ତ୍ରୀ ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖରଙ୍କ ସମୟରେ ସେ ଯେଉଁ ଉଗ୍ରମନ୍ତବ୍ୟ ଦେଇଥିଲେ ତାହା ତାଙ୍କର ସାରା ଦେଶକୁ ବାର୍ତ୍ତା, ଅର୍ଥାତ୍ ଦରିଦ୍ର ଜନତା ଓ ଦରିଦ୍ର ରାଜ୍ୟମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଅର୍ଥ ନୈତିକ ସଂସ୍କାର ଦ୍ଵାରା ଉପଯୁକ୍ତ ବ୍ୟବସ୍ଥା ନକଲେ, ଲୋକେ ବିଦ୍ରୋହ କରିବେ ଏବଂ ଅରାଜକତା ଘୋଟିଯିବ । ଆଜି ସେଇ ଅବସ୍ଥା ଉପୁଜିଛି । ଦେଶର ବିଭିନ୍ନ ରାଜ୍ୟରେ ଉଗ୍ରପନ୍ଥୀମାନେ ହିଂସାକାଣ୍ଡ ଓ ଉପଦ୍ରବ ଚଳାଇଛନ୍ତି । ଏ ଉପଦ୍ରବ କାହା ବିରୁଦ୍ଧରେ ? ଏହା ଦରିଦ୍ର ଶ୍ରମଜୀବିଙ୍କ ଉପରେ ନୁହେଁ, ଏହା ପୁଞ୍ଜିପତି, ଶିଳ୍ପପତି, ଅସାଧୁ ବଣିକ, ଠିକାଦାର ଓ ଅମଲା ଚନ୍ଦ୍ର ଉପରେ । ଏମାନଙ୍କୁ ସନ୍ତାପସବାଦୀ କୁହାଯାଉଛି । ମାତ୍ର କେଉଁମାନେ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ? ସେଇମାନେ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ଯେଉଁମାନେ ଶୋଷଣ ଓ ଭ୍ରଷ୍ଟାଚାରରେ ମାତିରହି ଅମାପ ଧନ ନିଜ ପାଖରେ ଠୁଳ କରି ରଖୁଛନ୍ତି ।

୧୯୮୮ ମସିହା ଅଗଷ୍ଟ ମାସରେ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର ଚାକିରୀ କରୁଥିବା ସବୁ ଲୋକଙ୍କର ବେତନ ଦୁଇଗୁଣା ବଢ଼ାଇ ଦେଲେ । ଏଥିରେ ଦେଶର ରାଷ୍ଟ୍ରପତି, ପ୍ରଧାନ ମନ୍ତ୍ରୀ, ମନ୍ତ୍ରୀ, ଲୋକ ପ୍ରତିନିଧି, ରାଜ୍ୟପାଳ, ବିଚାର କର୍ତ୍ତା ଓ ଅମଲାମାନେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ହୋଇଗଲେ । ଶ୍ରମଜୀବି ଭାବରେ ଯେଉଁ ଶତକଡ଼ା ୭୦ ଭାଗ ଲୋକ ଦୁଃଖ କଷ୍ଟରେ ଜୀବନ କାଟୁଛନ୍ତି ତାଙ୍କ ପାଇଁ କିଛି ଚିନ୍ତା କରାଗଲା ନାହିଁ । ଏଠାରେ ବିଚାର କରାଯାଉ, ଯେଉଁମାନଙ୍କର ଦରମା ବଢ଼ିଲା, ସେମାନଙ୍କର ଅଭାବ ଥିଲା କି ? ଖାଇବା, ପିନ୍ଧିବା ଇତ୍ୟାଦିରେ ସେମାନେ ଅସୁବିଧାରେ ଥିଲେ କି ? ଅଥଚ ସେମାନଙ୍କର ଦରମା ବଢ଼ିଲା । ଯେଉଁ ଶ୍ରମଜୀବିମାନେ କ୍ରୟଶକ୍ତି ଅଭାବରୁ ଜୀବନର ସର୍ବନିମ୍ନ ମୌଳିକ ଆବଶ୍ୟକତା ଯୋଗାଡ଼ କରି ପାରୁନଥିଲେ, ସେମାନଙ୍କୁ ବଜାରରେ ଚଢ଼ା ଦରର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବାକୁ ପଡ଼ିଲା । ଏହା କ’ଣ ଗୋଟିଏ ସ୍ଵାଧୀନ ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ଜନମଙ୍ଗଳ ରାଷ୍ଟ୍ରର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ? ଏହା ଦ୍ଵାରା ଧନୀକୁ ଅଧିକ ଧନୀ ଓ ଗରିବକୁ ଅଧିକ ଗରିବ କରିବାର ପ୍ରକ୍ରିୟା କ’ଣ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ହେଲା ନାହିଁ ? ‘ବୁଦ୍ଧିଶିଳ୍ପୀ ନ କରୋତି ପାପ’ ଭୋକ ଉପାସରେ ପଡ଼ି ଘାଣ୍ଟି ହେଉଥିବା ଦରିଦ୍ର ଲୋକେ ପ୍ରାୟସ ପରି ବା ରୁଷିଆପରି ହଣାକଟା, ପୋଡ଼ାଜଳା, ଉଜ୍ଜାରୁଜା ନ କରି ଆଉ କରିବେ କ’ଣ ? ଅବସ୍ଥାରେ ପଡ଼ି ଏହି ଶ୍ରେଣୀର ଲୋକେ ଉଗ୍ରପନ୍ଥୀମାନଙ୍କୁ ସମର୍ଥନ କରିବେ ନାହିଁ ତ ଆଉ କ’ଣ କରିବେ ? ଏ ସବୁ ବର୍ତ୍ତମାନ ଚିନ୍ତାର ବିଷୟ, ବିଜୁବାବୁ ଏହି କଥା କହୁଥିଲେ । କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର କର୍ମଚାରୀମାନଙ୍କର ବେତନ ବଢ଼ାଇ ଦେବା କଥାଟିକୁ ଏକ ତରଫା ଭାବେ ବିଚାର କରିବା ଠିକ୍ ନୁହେଁ । କାରଣ ନେହେରୁଙ୍କ ସମୟରୁ ଅର୍ଥନୀତିର ଯେଉଁ ଢାଞ୍ଚା

ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହୋଇଛି, ତାକୁ କୌଣସି ସରକାର ଦବକାର ପାରିବ ନାହିଁ । ସରକାରୀ କର୍ମଚାରୀ ଓ ସାଧାରଣ ଲୋକଙ୍କ ଭିତରେ ପଣ୍ଡିତ ନେହେରୁ ଯୋଗ ଆକାଶ ପ୍ରାଚୀନ ବ୍ୟବସାୟ ଓ ସୁଖ ସମ୍ଭୋଗର ପାଟଣି ଡିଆଁ କରିଯାଇଛନ୍ତି । ତାକୁ କୌଣସି ସରକାର ଭାଙ୍ଗି ପାରିବ ନାହିଁ । ଭାଙ୍ଗିବା ମାତ୍ରେ ସରକାରର ପତନ ଘଟିବ । କାରଣ କର୍ମଚାରୀମାନେ ସଂଗଠିତ । ଏ ଅବ୍ୟବସ୍ଥାକୁ ଭାଙ୍ଗିବାକୁ ହେଲେ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଏକ ଗଣ ବିଦ୍ରୋହ ଆବଶ୍ୟକ ।

ବିଜୁବାବୁଙ୍କ ମାଡ଼ ଡକ୍

କଠୋର ଶୁଖିଲା, ସଂଯମ ଓ ପରିଶ୍ରମ ଦିନା କୌଣସି ଜାତି କେବେ ସମୃଦ୍ଧ ହୋଇ ପାରେନା । ଆମେରିକା, ଇଂଲଣ୍ଡ, ଜାପାନ ଓ ଜର୍ମାନ ଇତ୍ୟାଦି ପୃଥିବୀର ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦେଶର ସମୃଦ୍ଧି ପଛରେ ଏହି ସତ୍ୟ ନିହିତ ରହିଛି । ବିଜୁବାବୁ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କ ନିଜ ଜୀବନରେ ଏହିପରି କଠୋର ଶୁଖିଲା, ସଂଯମ ଓ ପରିଶ୍ରମ ଦ୍ଵାରା ନିଜକୁ ଜଣେ ଅତି ଉତ୍ତମ ପାଲଟିବ ଓ ଶିଳ୍ପପତି ଭାବରେ ପରିଚିତ କରାଇ ପାରିଥିଲେ । ସେଥିପାଇଁ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ହେଲା ପରେ ଓଡ଼ିଶାର ସମୃଦ୍ଧ ପାଇଁ ସେ ଏକ କଠୋର ଶୁଖିଲା, ସଂଯମ ଓ କର୍ମପ୍ରବଣ ପରିବେଶ ସୃଷ୍ଟି କରିବାକୁ ଚାହୁଁଥିଲେ । ଓଡ଼ିଶା ସମେତ ଭାରତର ଅଧିକାଂଶ ରାଜ୍ୟ ଓ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର ସ୍ତରରେ ସେପରି କର୍ମ ସଂସ୍କୃତିର ପରିବେଶ ନାହିଁ । ଫଳରେ ଯାହା କିଛି ବାର୍ଷିକ ଯୋଜନା ଅଟକଳ କରାଯାଇଛି, ତାହା ବର୍ଷ ଶେଷ ସୁଦ୍ଧା ପ୍ରଶାସନ ଖର୍ଚ୍ଚ କରି ପାରୁନାହିଁ । ଅଥଚ ଅଣ ଯୋଜନା ଖର୍ଚ୍ଚ ହୁଏ ହୋଇ ବଢ଼ିଯାଇଛି ଏବଂ ଋଣ ଭାରରେ କେନ୍ଦ୍ର ସମେତ ପୂର୍ବାଞ୍ଚଳର ରାଜ୍ୟଗୁଡ଼ିକ ବୁଡ଼ି ଯିବାରେ ଲାଗିଛି । ଫଳରେ ଆୟର ଅଭିବୃଦ୍ଧି ହାର ତଥା ମୁଣ୍ଡ ପିଛା ଆୟର ବୃଦ୍ଧି ଅତ୍ୟନ୍ତ ମନ୍ଦର ହେଉଛି । ଏତେ ଋଣ କରି ଘିଅ ଖାଇବା ପରି ବେପରୁଆ ଭାବେ ଅଣଯୋଜନା ଖର୍ଚ୍ଚ କରାଯାଉଥିବାରୁ ଆର୍ଥିକ ବୋଝ ବଢ଼ିଯାଇଛି ଏବଂ ତାକୁ ସମ୍ଭାଳିବା ପାଇଁ ପ୍ରଚୁର ଋଣ କରିବାକୁ ସରକାରମାନେ ବାଧ୍ୟ ହେଉଛନ୍ତି । ଆର୍ଥିକ ପରିଚଳନାରେ ଏପରି ବିଶୁଖିଲା ହେତୁ ଦେଶ ବା ରାଜ୍ୟମାନଙ୍କରେ ପ୍ରଗତିର ଧାରା ଅତ୍ୟନ୍ତ ମନ୍ଦର ହୋଇ ପଡ଼ିଛି । ଏହା ଛଡ଼ା ଅମଳାତାନ୍ତ୍ରିକ ଶାସନ ଭିତରେ ପ୍ରବଳ ଦୁର୍ନୀତି ହେତୁ ଦେଶ ଓ ରାଜ୍ୟ ଗୁଡ଼ିକର ବିକାଶ ବାଧାପ୍ରାପ୍ତ ହେବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଶ୍ରେଣୀ ଶ୍ରେଣୀ ମଧ୍ୟରେ ଅର୍ଥନୈତିକ ବୈଷମ୍ୟ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଛି । ବିଜୁବାବୁ ଏ ସବୁର ସଂସ୍କାର ଆଣିବାକୁ ଚାହୁଁଥିଲେ । ଏଥିପାଇଁ ପ୍ରାଚୀନ କଳିଙ୍ଗର କର୍ମପ୍ରବଣ ପରିବେଶକୁ

ନିଜ ଜୀବନର ଆଦର୍ଶ ଭାବରେ ଗ୍ରହଣ କରି କଳିଙ୍ଗ ଟ୍ୟୁବ୍‌ସ୍, କଳିଙ୍ଗ ଆଇରନ୍ ଡ୍ରାକ୍‌ସ୍, କଳିଙ୍ଗ ଏୟାରଲାଇନ୍ସ୍, କଳିଙ୍ଗ ରିପ୍ରାକ୍ଟିଭ୍ ଇତ୍ୟାଦି ନାମରେ ଅନେକ ଶିଳ୍ପାନୁଷ୍ଠାନ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିଥିଲେ । କଠୋର ପରିଶ୍ରମ ଦ୍ଵାରା ମାତ୍ର ୫ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଭାରତର ଶିଳ୍ପପତିମାନଙ୍କ ଭିତରେ ସେ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଲାଭ କରିପାରିଥିଲେ ଏବଂ ତାଙ୍କର ଶିଳ୍ପାନୁଷ୍ଠାନ ଗୁଡ଼ିକର ମୂଲ୍ୟ ଥିଲା ୧୭୫ କୋଟି ଟଙ୍କା । ଏହା ଛଡ଼ା କୃତି ବୈଜ୍ଞାନିକମାନଙ୍କୁ ବିପୁଳ ପରିମାଣରେ ଅର୍ଥ ପୁରସ୍କାର ଦେଇ ଉତ୍ସାହିତ କରିବାକୁ ‘କଳିଙ୍ଗ ପ୍ରାଇଜ୍’ ନାମକ ଏକ ପାଣ୍ଠି ଗଠନ କରି ତାକୁ ଯୁନୋସ୍କୋ ହାତରେ ଅର୍ପଣ କରିଥିଲେ ୧୯୫୧ ମସିହାରେ । ୧୯୬୧ ମସିହାରେ କଳିଙ୍ଗ ନାମରେ ଏକ ଓଡ଼ିଆ ସଂବାଦପତ୍ର ମଧ୍ୟ ସେ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିଥିଲେ । ଏ ସବୁ ତାଙ୍କର ଓଡ଼ିଶା ପ୍ରୀତି ଓ ଓଡ଼ିଶାର ସମୃଦ୍ଧି ପାଇଁ ବ୍ୟାକୁଳତାର ପରିଚୟ ଦିଏ । ଆର୍ଥିକ ପରିଚାଳନାଗତ ତ୍ରୁଟି ଯୋଗୁ ଭାରତ ତଥା ଓଡ଼ିଶା ସମେତ ଅନ୍ୟ ରାଜ୍ୟ ଗୁଡ଼ିକ କିପରି ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ଆଡ଼କୁ ଦୃଢ଼ଗତିରେ ମୁହାଁଟାଲିଛନ୍ତି, ତାହା ଗୋଟିଏ ଉଦାହରଣରୁ ସ୍ପଷ୍ଟ ହୋଇଯିବ ।

୧୯୯୮-୯୯ ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷରେ ଭାରତ ସରକାରଙ୍କର ଯୋଜନା ବ୍ୟୟ ୪୮ ହଜାର କୋଟି ଟଙ୍କା ଥିଲାବେଳେ ଅଣଯୋଜନ ବ୍ୟୟ ଥିଲା ଏକ ଲକ୍ଷ ତେଇଶି ହଜାର କୋଟି ଟଙ୍କା । ରଣର ପରିମାଣ ପାଞ୍ଚଲକ୍ଷ କୋଟି ଟଙ୍କା ଥିଲା ବେଳେ ରଣ ପରିଶୋଧ ବାବଦରେ ବ୍ୟୟ ଥିଲା ୫୮ ହଜାର କୋଟି ଟଙ୍କା । ସେହି ବର୍ଷ ଓଡ଼ିଶାରେ ମୋଟ ନିଜସ୍ଵ ଆୟ ୨୨୦୦ କୋଟି ଟଙ୍କା ଥିଲା ବେଳେ କର୍ମଚାରୀମାନଙ୍କର ବେତନ ଓ ପେନ୍‌ସନ୍ ବାବଦରେ ଖର୍ଚ୍ଚ ହୋଇଥିଲା ୩୨୦୦ କୋଟି ଟଙ୍କା ଏବଂ ଅଣଯୋଜନା ବାବଦ ଖର୍ଚ୍ଚ ହୋଇଥିଲା ୬୨୪୨ କୋଟି ଟଙ୍କା । ରଣର ପରିମାଣ ୧୫ ହଜାର କୋଟି ଟଙ୍କା ଥିଲା ବେଳେ ମୂଳ ଓ ସୁଧ ପରିଶୋଧ ବାବଦକୁ ଖର୍ଚ୍ଚ ହୋଇଥିଲା ୧୮୦୦ କୋଟି ଟଙ୍କା । ପରିଚାଳନାଗତ ଆର୍ଥିକ ବିଶୃଙ୍ଖଳା ଏହିପରି ଭାବରେ ଲାଗିରହିଲେ, ଶହ ଶହ ବର୍ଷ ଶାସନ କଲେ ବି ସାଧାରଣ ଲୋକଙ୍କର ଆର୍ଥିକ ବିକାଶ ହେବ କି ?

ଏ ସବୁ ସତ୍ତ୍ୱେ ଆର୍ଥିକ ଦୂରାବସ୍ଥାକୁ ସଜାଡ଼ିବା ପାଇଁ କୌଣସି ଉଦ୍ୟମ ହେଉନାହିଁ କି ସରକାରୀ କର୍ମଚାରୀମାନେ ଦେଶ ବା ରାଜ୍ୟପ୍ରତି ନିଜର କର୍ତ୍ତବ୍ୟବୋଧର ପରିଚୟ ଦେଉନାହାନ୍ତି । ମନେ ହେଉଛି ସତେ ଯେମିତି ଚାରିଆଡ଼େ ଲୁଚପାଟ, ବିଶୃଙ୍ଖଳା ଓ ଅରାଜକତା ବ୍ୟାପି ଯାଇଛି । ଏବେ ମଧ୍ୟ ଓଡ଼ିଶା

ସେକ୍ରେଟେରୀଏଟ୍ ଭିତରକୁ ମୋ କେହି ପଶିଗଲେ ଦେଖୁନ, କର୍ମଚାରୀମାନେ ଠିକ୍ ସମୟରେ ଆସୁନାହାନ୍ତି, କାର୍ଯ୍ୟ ଦକ୍ଷତା ଅତ୍ୟନ୍ତ ନିମ୍ନମାନର, ନିଜର ମର୍ଜି ଅନୁସାରେ ଅଫିସ୍ ଛାଡ଼ି ଚାଲିଯାଉଛନ୍ତି ଏବଂ କର୍ମର ପ୍ରତି ଅବହେଳା ଦେଖାଇ ଦୁର୍ନୀତି ଉପାୟରେ ଶୋଷଣ କରିବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି । ଏ ସବୁର ସଂସ୍କାର ଆଣିବା ପାଇଁ ସେ ୧୯୯୩ ମସିହାରେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଥିବାବେଳେ ଦିନ ୧୦.୩୦ ପରେ ସେକ୍ରେଟେରିଏଟ୍‌ର ଫାଟକକୁ ଚାବି ପକାଇବା ପାଇଁ ଆଦେଶ ଦେଇଥିଲେ । ଏହା ପରେ କିଛିଦିନ ପାଇଁ କର୍ମଚାରୀମାନଙ୍କ ଭିତରେ ବେଶ୍ ଉତ୍ସାହଜନକ ଭାବରେ ନିୟମାନୁବର୍ତ୍ତିତା ଦେଖାଗଲା । ଆର୍ଥିକ ଦୂରାବସ୍ଥା ହେତୁ ସେ ମଧ୍ୟ କର୍ମଚାରୀମାନଙ୍କର ସରେଣ୍ଡର ଲିଭୁ ଓ ଗ୍ରମଣ ଖର୍ଚ୍ଚ ଭଳି ଅନାବଶ୍ୟକ ବ୍ୟୟକୁ ଉଠାଇ ଦେଲେ । ଏହା ଛଡ଼ା ସରକାରୀ କର୍ମଚାରୀମାନେ କାମ କରୁନାହାନ୍ତି, ଯୋଜନା ଅର୍ଥ ଯଥା ସମୟରେ ଖର୍ଚ୍ଚ କରୁ ନାହାନ୍ତି, ଚାଲୁରହିଥିବା ପ୍ରକଳ୍ପ ଗୁଡ଼ିକର ନିର୍ମାଣ କାର୍ଯ୍ୟ ଯଥା ସମୟରେ ଶେଷ କରୁନାହାନ୍ତି ଓ ନାନା ଅସତ ଉପାୟରେ ଅର୍ଥ ଉପାର୍ଜନ କରିବାରେ ମାତି ରହିଛନ୍ତି, ଇତ୍ୟାଦି କହି ବିଭିନ୍ନ ସତ୍ୟ ସମିତିରେ କ୍ଷୋଭ ପ୍ରକାଶ କରିବା ସହିତ ଏପରି କର୍ମଚାରୀଙ୍କୁ ମାଡ଼ ଦିଆ ବୋଲି ସେ ଲୋକଙ୍କୁ ଆହ୍ୱାନ ଦେଇଥିଲେ । ଏପରି କରିବା ପଛରେ ତାଙ୍କର ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ସ୍ୱାର୍ଥ କିଛି ନଥିଲା । କେବଳ ଏକ କର୍ମପ୍ରବଣ ପରିବେଶ ସୃଷ୍ଟି କରିବାକୁ ସେ ଚାହୁଁଥିଲେ । ସେତେବେଳେ ଆଜିପରି ଓଡ଼ିଶାର ଆର୍ଥିକ ଅବସ୍ଥା ଅତ୍ୟନ୍ତ ଶୋଚନୀୟ ଥିଲା ଏବଂ କେନ୍ଦ୍ରରୁ ମିଳୁଥିବା ଅର୍ଥ ସମୁଦ୍ରକୁ ଶଙ୍ଖେ ପରି ଥିବାରୁ କର୍ମଚାରୀମାନଙ୍କର ଦରମା ଦେବା ମଧ୍ୟ କଷ୍ଟ ହୋଇ ପଡୁଥିଲା ।

କର୍ମଚାରୀମାନଙ୍କର ଦୁର୍ନୀତିଗ୍ରସ୍ତ ମନୋଭାବ, କର୍ମକୃଷ୍ଣା ଓ ଦେଶପ୍ରତି କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ବୋଧର ଅଭାବକୁ ନେଇ ସେ ଯେଉଁ କ୍ଷୋଭ ପ୍ରକାଶ କରୁଥିଲେ, ତା ପଛରେ ତାଙ୍କର ଯୁକ୍ତିଯୁକ୍ତ କାରଣ ଥିଲା । ସେ ଭାବୁଥିଲେ ଯେ ଏପରି ଦୂରାବସ୍ଥାରୁ କର୍ମଚାରୀମାନ ନିଜକୁ ସୁଧାରି ନପାରିଲେ, ସେମାନଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଜନ ଅସନ୍ତୋଷ ପ୍ରବଳ ହେବ ଏବଂ ଲୋକେ ରାସ୍ତା ଘାଟରେ ସେମାନଙ୍କୁ ଧରି ମାରିବେ । ଏପରି ଅବସ୍ଥା ଦେଖାଦେଇଥିଲା ପ୍ରାନ୍ତ, ଗୁପ୍ତିଆ ଓ ରୋମରେ । ରାଜକର୍ମଚାରୀମାନଙ୍କର ଦେଶ ପ୍ରତି କର୍ତ୍ତବ୍ୟର ଅଭାବ ହେତୁ ଓ ସେମାନଙ୍କର ଦୁର୍ନୀତି ପରାୟଣ ଆଚରଣ ହେତୁ ସେଠାକାର ସାଧାରଣ ଲୋକେ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ବିଦ୍ରୋହ କରି ରାଜକର୍ମଚାରୀମାନଙ୍କୁ ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ସଂଖ୍ୟାରେ ହତ୍ୟା କରିଥିଲେ । ଭାରତରେ ଓ ଓଡ଼ିଶାରେ ସେପରି ଦୁର୍ଦ୍ଦିନ ନ

ଆସୁ ବୋଲି ସେ ଚାହୁଁଥିଲେ । ଏ ଦିଗରେ ମହମ୍ମା ଗାନ୍ଧି ଏବଂ ପଣ୍ଡିତ ନେହେରୁ ମଧ୍ୟ ଆଗରୁ ସତର୍କ କରାଇ ଦେଇଥିଲେ ମାତ୍ର ବିଭୁବାବୁଙ୍କର ଏ ସବୁ ଆଚରଣ କର୍ମଚାରୀମାନଙ୍କୁ କ୍ରୋଧରେ ଜର୍ଜରିତ କରିଦେଲା । ଏଣୁ ଦିନେ ଉପରବେଳା କର୍ମଚାରୀମାନେ ଏକାଠି ହୋଇ ବିଭୁବାବୁଙ୍କୁ ତାଙ୍କ ଅଫିସ୍ ସାମନାରେ ଟଣାଓଟରା କଲେ ଏବଂ ରାଜ୍ୟର ମୁଖ୍ୟ ଶାସନ ସଚିବ ଆର୍. ଏନ୍. ଦାସଙ୍କୁ ମାରଧର କଲେ । ଏହା କର୍ମଚାରୀମାନଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ଏକ କଳଙ୍କର କଥା ଥିଲା । ଏଥିନେଇ ସାରା ଦେଶରେ ନିନ୍ଦା କରାଯାଇଥିଲା । ମାତ୍ର ପରେ ଯେତେବେଳେ ସାମ୍ବାଦିକମାନେ ବିଭୁବାବୁଙ୍କୁ ଏ ସଂପର୍କରେ ପଚାରିଲେ - ବିଭୁବାବୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ହୁଲୁକା ଭାବରେ ହସି ହସି କହିଲେ- "These stupid chaps had never played cricket, they do not know how to hit others." ଏହା ଥିଲା ବିଭୁବାବୁଙ୍କର ପ୍ରିୟ ସୁଲଭ କ୍ଷମା ଆଚରଣ । ସେ ଚାହୁଁଥିଲେ ସଂପୃକ୍ତ କର୍ମଚାରୀମାନଙ୍କୁ କଠୋର ଦଣ୍ଡଦେଇ ପାରିଥାନ୍ତେ । ମାତ୍ର ପିତାମାନେ ପୁତ୍ରକନ୍ୟାଙ୍କୁ କ୍ଷମା କଲାପରି ସେ ସମସ୍ତଙ୍କର ଅଭିଭାବକ ହିସାବରେ ଅବାଧ୍ୟ କର୍ମଚାରୀମାନଙ୍କୁ କ୍ଷମା କରିଦେଲେ । ଏହାହିଁ ତାଙ୍କର ଉଦାର ମହାନୁଭବତା । ତା ନହେଲେ ଯେଉଁ ବିଭୁବାବୁ ତାଙ୍କୁ bloody, native କହିଥିବାରୁ ବ୍ରିଟିଶ ସରକାରଙ୍କର ଆର୍ମି ଅଫିସର କର୍ତ୍ତୃତ୍ୱ ମାରିଥିଲେ, ଦୁଃସାହସ କରି ପେଷ୍ଟହାଉସକୁ ସାଇକେଲ ଯାତ୍ରା କରିଥିଲେ ଏବଂ ଡରମାନଙ୍କ ଗୁଳିବର୍ଷଣ ଭିତରୁ ଇଣ୍ଡୋନେସିଆର ସାହାରିଆଙ୍କୁ ଉଡ଼ାଜାହାଜରେ ଉଠାଇ ଆଣି ଦିଲ୍ଲୀରେ ଛାଡ଼ିଥିଲେ, ସେ କର୍ମଚାରୀମାନଙ୍କୁ ଦଣ୍ଡ ଦେଇ ପାରି ନଥାନ୍ତେ ? ଆଜି ସିନା ବିଭୁବାବୁ ନିଜର ମହାନୁଭବ ଗୁଣରେ ସେମାନଙ୍କୁ କ୍ଷମା କରିଦେଲେ କାଲି ଯେତେବେଳେ ଲୋକଙ୍କର ପୁଞ୍ଜିଭୂତ ଅସନ୍ତୋଷ ବିସ୍ଫୋରଣର ରୂପ ନେବ ସେମାନଙ୍କୁ କିଏ ରକ୍ଷା କରିବ ?

ବିଭୁବାବୁ କେବଳ ଯେ ଦୁର୍ନୀତିଗ୍ରସ୍ତ ସରକାରୀ କର୍ମଚାରୀମାନଙ୍କୁ ମାଡ଼ଦେବା ପାଇଁ କହୁଥିଲେ, ତା ନୁହେଁ । ଯେଉଁ ଶ୍ରମଜୀବୀମାନେ ମଦ, ଗଞ୍ଜେଇ ଖାଇ ନିଜ ପିଲାମାନଙ୍କୁ ଭୋକ ଉପାସରେ ରଖୁଥିଲେ, ସେମାନଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ମାଡ଼ ଦେବା ପାଇଁ ମହିଳାମାନଙ୍କୁ ଆହ୍ୱାନ ଦେଇଥିଲେ । ଏହାର ଖୁବ୍ ଭଲ ପ୍ରଭାବ ପଡ଼ିଥିଲା । ମହିଳାମାନେ ମଦୁଆ ସ୍ୱାମୀମାନଙ୍କୁ ସାବାଡ଼ କରିବା ପାଇଁ ଠେଙ୍ଗା ଧରି ଗାଁରେ ବସିଲେ । ଅନେକଙ୍କର ମଦ ପିଇବା ଛାଡ଼ିଗଲା ମାତ୍ର କଂଗ୍ରେସ ସରକାର ଆସିଲା ପରେ ପୁଣି ଗାଁ ଗାଁରେ ମଦର ସୁଅ ଛୁଟିଲା ।

ବନ୍ୟା ଦୁର୍ଗତଙ୍କ ପାଇଁ ବିଜୁବାବୁ ଦେବଦୂତର କାମ କଲେ

୧୯୭୧ ମସିହାରେ ଓଡ଼ିଶାରେ ହୋଇଥିବା ପ୍ରଳୟଙ୍କରୀ ବାତ୍ୟାକୁ ସରକାର ଜାଣିବା ଆଗରୁ ବିଜୁବାବୁ ଯେପରି ଜାଣିପାରି ଲୋକଙ୍କର ଧନ ଜୀବନର ନିରାପତ୍ତା ପାଇଁ ଆଗୁଆ ପଦକ୍ଷେପମାନ ନେଇଥିଲେ, ୧୯୬୨ ମସିହାରେ ମଧ୍ୟ ସେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଥିଲାବେଳେ ମହାନଦୀରେ ଆସିଥିବା ଭୟଙ୍କର ବନ୍ୟା ଦ୍ଵାରା ହୀରାକୁଦ ପଥର ବନ୍ଧ ପ୍ରତି ବିପଦକୁ ସେହିପରି ଆଗରୁ ଜାଣିପାରି ଚିନ୍ତାରେ ବୁଡ଼ିଯାଇଥିଲେ ।

ଏହା ବିଜୁବାବୁଙ୍କର ପାଣିପାଗ ସଂପର୍କରେ ଗଭୀର ଜ୍ଞାନ ଓ ପ୍ରଖର ଦୂରଦୃଷ୍ଟିର ଫଳ । ମହାନଦୀର ବନ୍ୟା ଜଳକୁ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରିବା ପାଇଁ ସମ୍ବଲପୁରର ଉପର ମୁଣ୍ଡରେ ଆଠ କିଲୋମିଟର ଦୂରରେ ଥିବା ହୀରାକୁଦ ଠାରେ ଏକ ବୃହତ ପଥର ବନ୍ଧ ନିର୍ମିତ ହୋଇଛି । ଏହା ବନ୍ୟା ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ସହିତ ଜଳ ସେଚନ ଓ ବିଦ୍ୟୁତ ଉତ୍ପାଦନ ପାଇଁ ଏକ ବୃହତ ଜଳଭଣ୍ଡାର । ସେ ବର୍ଷ ମହାନଦୀରେ ପ୍ରବଳ ବନ୍ୟା ଆସିବା ଦ୍ଵାରା ତାର ଶାଖା ନଦୀଗୁଡ଼ିକ ଯଥା କାଠଯୋଡ଼ି, ବ୍ରାହ୍ମଣୀ, ବୁଢ଼ାବଲଙ୍ଗ ଓ ସୁବର୍ଣ୍ଣରେଖାରେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରବଳ ବନ୍ୟା ଆସିଥିଲା । ଏହା ଦ୍ଵାରା କଟକ, ପୁରୀ, ଢେଙ୍କାନାଳ, ବାଲେଶ୍ଵର ଓ କେଉଁଝର ଜିଲ୍ଲାର ବିସ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ଅଞ୍ଚଳ ଜଳମଗ୍ନ ହୋଇଯାଇଥିଲା । ଏହି ବନ୍ୟା ଏପରି ପ୍ରଳୟଙ୍କରୀ ରୂପ ଧାରଣ କରିଥିଲା ଯେ ଉପରୋକ୍ତ ଜିଲ୍ଲାମାନଙ୍କର ଶହ ଶହ ଗ୍ରାମ, ଅସଂଖ୍ୟ ଗୃହପାଳିତ ପଶୁ, ଭଗ୍ନ ଘରଗୁଡ଼ିକର ଛପର ଓ ମାଳ ମାଳ ମଣିଷ ଭାସିଯାଇଥିଲେ । ତୁରନ୍ତ ଏହି ବନ୍ୟା ଜଳକୁ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ନକଲେ ଆହୁରି ବ୍ୟାପକ କ୍ଷତି ଘଟିବାର ଆଶଙ୍କା ଥିଲା । ବନ୍ୟା ଜଳର ପ୍ରଖର ସ୍ରୋତ, ଭୟଙ୍କର ଜଳ ଭର୍ତ୍ତୀ ଏବଂ ବିସ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ଅଞ୍ଚଳର କରାଳ ସମୁଦ୍ର ପରି ଜଳମଗ୍ନ ଦୃଶ୍ୟ ପ୍ରଳୟର ଏକ ଚାଣୁବଳୀଲା ସୃଷ୍ଟି କରିଥିଲା । ଆକାଶରେ ଚାରିଆଡ଼େ କଳା ମେଘ ଘେରି ରହିଥାଏ । ହୀରାକୁଦର ତଳମୁଣ୍ଡରେ ଅସଂଖ୍ୟ ଦୁମସବୁ ଉପୁଡ଼ିପଡ଼ି ବନ୍ୟା ଜଳରେ ଭାସିଚାଲିଥାଏ । ଅସଂଖ୍ୟ ମଣିଷଙ୍କ ସହିତ ମାଳ ମାଳ ଗୃହ ପାଳିତ ପଶୁପକ୍ଷୀ ଭାସି ଚାଲିଥାନ୍ତି । ଚାରିଆଡ଼େ ଆତଙ୍କ ଓ ଆକୁଳ ଚିତ୍କାର, ବନ୍ୟା ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ନହେଲେ ରାତି ପାହିଲାବେଳକୁ ସାରା ଉପକୂଳବର୍ତ୍ତି ଜିଲ୍ଲାଗୁଡ଼ିକ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ଧ୍ଵଂସ ପାଇଯିବ ବୋଲି ଆଶଙ୍କାରେ ଚାରିଆଡ଼େ ଆକୁଳ ଚିତ୍କାର ଶୁଭୁଥାଏ ।

ସେତେବେଳକୁ ବିଜୁବାବୁ ଗଭୀର ଚିନ୍ତାରେ ମଗ୍ନ । ହଠାତ୍ ଖବର ପାଇ ବିଭାଗୀୟ ଇଞ୍ଜିନିୟର ଓ ପ୍ରଶାସନିକ ଉଚ୍ଚ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷମାନେ ଧଉଁସଇଁ ହୋଇ

ବିଜୁବାବୁଙ୍କ ପାଖରେ ଯାଇ ହାଜର ହେଲେ । ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ବିଜୁବାବୁଙ୍କ ସହିତ ସେମାନଙ୍କର ଏକ ଆଲୋଚନା ସଭା ଅନୁଷ୍ଠିତ ହେଲା । ଇଂଜିନିୟରମାନେ ମତ ଦେଲେ ଯେ ବନ୍ୟାକୁ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରିବା ଅସମ୍ଭବ । କାରଣ ହୀରାକୁଦ ବନ୍ଧର ଯେଉଁ ସବୁ ଗେଟ୍ ଦେଇ ଜଳ ନିଷ୍କାସିତ ହେଉଛି, ସେଗୁଡ଼ିକ ବନ୍ଦ କରିଦେଲେ ହୀରାକୁଦ ବନ୍ଧ ଭାଙ୍ଗିଯିବ ଏବଂ ଉପକୂଳବର୍ତ୍ତୀ ସବୁ ଜିଲ୍ଲାଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରବଳ ବନ୍ୟା ସ୍ରୋତରେ ଭାସିଯିବ । ମାତ୍ର ହୀରାକୁଦ ତ୍ୟାମ୍ବର ଜଳନିଷ୍କାସନ ଗେଟଗୁଡ଼ିକୁ ଖୋଲା ରଖାଯିବ କି ବନ୍ଦ କରି ଦିଆଯିବ, ସେ କଥା କେହି କହୁନଥିଲେ, ବିଜୁବାବୁଙ୍କର ସାହସ, ଦକ୍ଷତା, ଜ୍ଞାନ ଓ ଦୂରଦୃଷ୍ଟି କଥା ସେମାନେ ଜାଣନ୍ତି । ନିଜର ସୀମିତ ଜ୍ଞାନକୁ ସେ ସବୁ ସହିତ ତୁଳନା କରି ଇଂଜିନିୟରମାନେ ଭୟରେ ଥରୁଥାନ୍ତି । ବାହାରେ ହଜାର ହଜାର ଆତଙ୍କିତ ଲୋକ ରୁଣ୍ଡ ହୋଇଥାନ୍ତି । ସମସ୍ତେ ସ୍ତବ୍ଧ, କାତର ଓ ନିର୍ବେଦ । ଏକ ଭୟଙ୍କର ଆତଙ୍କରେ ଚାରିଆଡ଼ ଆନ୍ଧର ହୋଇ ପଡ଼ିଥାଏ । ଆସନ ମୃତ୍ୟୁର କରାଳ ଗ୍ରାସରୁ କିପରି ରକ୍ଷା ମିଳିବ, ଏହି ଚିନ୍ତାରେ ସମସ୍ତେ ବିଜୁବାବୁଙ୍କୁ ଚାହିଁ ବସିଥାନ୍ତି । ବିଜୁବାବୁ ଧୂଳିର ଭାବରେ ବସି ସବୁ ଶୁଣୁଥାନ୍ତି । ମାତ୍ର କର୍ତ୍ତବ୍ୟବୋଧର ଆହ୍ୱାନରେ ମନ ତାଙ୍କର ବିଚଳିତ ହୋଇ ଲୋକଙ୍କୁ ରକ୍ଷା କରିବାର ଉପାୟ ଖୋଜୁଥାଏ । ଇଂଜିନିୟରମାନେ ପୁଣି କହିଲେ, ଭୁବନେଶ୍ୱର ପାଣିପାଗ ଅଫିସର ଖବର ଅନୁସାରେ ହୀରାକୁଦ ଜଳ ଉତ୍ସାରଣ ଉପରମୁଖରେ ଆହୁରି ପ୍ରବଳ ବର୍ଷା ହେବାର ସମ୍ଭାବନା ଅଛି । ଏପରି ଅବସ୍ଥାରେ..... । ବିଜୁବାବୁ ଜଳନ୍ତା ଆଖିରେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଚାହିଁଲେ । ସେମାନେ କଥା ବନ୍ଦ କରି ହଠାତ୍ ଅଟକିଗଲେ । ବିଜୁବାବୁ କହିଲେ- "Wait till I come back." ଏତକ କହି ସେ ଉଠି ଚାଲିଗଲେ । ସେତେବେଳକୁ ତାଙ୍କର ମଧ୍ୟାହ୍ନ ଭୋଜନର ସମୟ ହୋଇଯାଇଥାଏ । ସମସ୍ତେ ଭାବିଲେ ଯେ ବିଜୁବାବୁ ତାଙ୍କର ମଧ୍ୟାହ୍ନ ଭୋଜନ ପାଇଁ ବାହାରିଗଲେ । ମାତ୍ର ବିଜୁବାବୁ ସିଧା ଭୁବନେଶ୍ୱର ଏୟାରପୋର୍ଟକୁ ଗଲେ ଏବଂ ହ୍ୟାଙ୍ଗରରେ ଥିବା ସରକାରୀ ଉଡ଼ାଜାହାଜକୁ ନେଇ ବନ୍ୟାକ୍ଷଳର ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦୃଶ୍ୟ ନିଜେ ଦେଖିବା ପାଇଁ ଆକାଶ ମାର୍ଗରେ ଘୁରି ବୁଲିଲେ । ସେ ଦୃଶ୍ୟ ଥିଲା ଅତ୍ୟନ୍ତ ଭୟଙ୍କର । ଆକାଶ ମାର୍ଗରେ ବିଜୁବାବୁ ଉଡ଼ି ବୁଲୁଥାନ୍ତି । ତଳେ ଉଚ୍ଚାୟାଗା ମାନଙ୍କରେ, ଗଛ ଉପରେ ଅବା କୋଠାବାଡ଼ିର ଛାତ ଉପରେ ରୁଣ୍ଡ ହୋଇଥିବା ହଜାର ହଜାର ବନ୍ୟା କ୍ଳିଷ୍ଟ ଆର୍ତ୍ତ ବୁର୍ଜତଙ୍କର ଆକୁଳ ଚିତ୍କାର ଉଡ଼ାଜାହାଜର ଶବ୍ଦଭେଦି ନପାରି ମହାଶୂନ୍ୟରେ ମିଳାଇ ଯାଉଥାଏ । କଳିକତା-ମାଡ୍ରାସ (ବର୍ତ୍ତମାନର ଚେନାଇ)

ଜାତୀୟ ରାଜପଥଠାରୁ ବଙ୍ଗୋପ ସାଗର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସମଗ୍ର ଉପକୂଳବର୍ତ୍ତି ଜିଲ୍ଲାଗୁଡ଼ିକ ଜଳମଗ୍ନ ହୋଇ ସମୁଦ୍ର ସହିତ ଏକାକାର ହୋଇଯାଇଥାଏ । ପ୍ରଖର ବନ୍ୟା ସ୍ରୋତରେ ମାଳ ମାଳ ହୋଇ ଅସଂଖ୍ୟ ମଣିଷ, ଗୋରୁଗାଈ, ଗଛପତ୍ର ଓ ଉଗ୍ରଘର ଗୁଡ଼ିକର ଛପର ଭାସି ଚାଲିଥାଏ । ଏସବୁ ଦୃଶ୍ୟ ଦେଖି ସାରିଲା ପରେ ବିଜୁବାବୁ ସିଧା ଫେରି ଆସି ସେକ୍ରେଟାରିଏଟ୍‌ରେ ତାଙ୍କ ଅଫିସରେ ପହଞ୍ଚିଲେ । ସେତେବେଳକୁ ସେକ୍ରେଟେରିଏଟ୍ ଶୂନ୍ୟ । ଅଫିସରମାନେ ସେମାନଙ୍କର ବିଳାସପୂର୍ଣ୍ଣ ମଧ୍ୟାହ୍ନ ଭୋଜନ ପରେ ସମ୍ଭବତଃ ଶୋଇ ପଡ଼ିଥିବାରୁ ନିଜ ନିଜ ଅଫିସକୁ ଆସି ନଥାନ୍ତି । ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କର୍ମଚାରୀମାନେ ଅଭ୍ୟାସ ବଶତଃ ଏଣେତେଣେ ବୁଲି ଖୁସିଗପ କରୁଥାନ୍ତି । ବିଜୁବାବୁଙ୍କୁ ବିରକ୍ତ ହେବା ପାଇଁ ଆଉ ସମୟ ନଥିଲା । ସେ ତାଙ୍କର ସ୍ନେହୋକ୍ତ ତାଙ୍କି ଜଳ ସଂପଦ ବିଭାଗର ସେକ୍ରେଟାରୀଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଆଦେଶ ଦେଲେ - "Tell the Superintending engineer, to close all the sluice gates of Hirakud dam and see that not a drop of water is discharged from the reservoir as the down stream flood affected people are experiencing the most precarious plight." ଆଦେଶଟି ଚାଲପ ହୋଇ ପଠାଯିବା ପୂର୍ବରୁ ବିଜୁବାବୁ ତାଙ୍କର ଏ ଆଦେଶ ଜଳସଂପଦ ବିଭାଗର ସେକ୍ରେଟାରୀଙ୍କୁ ଶୁଣାଇଦେଲେ । ସେକ୍ରେଟାରୀଙ୍କ ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ସତେ ଯେମିତି ବଜ୍ରପାତ ହେଲା । ସେ ତତ୍କ୍ଷଣାତ ବିଭାଗୀୟ ଅଫିସର- ଇଞ୍ଜିନିୟରମାନଙ୍କୁ ଟେଲିଫୋନ୍ ଯୋଗେ ଜଣାଇଦେଲେ । ଚାହୁଁ ଚାହୁଁ ସମସ୍ତେ ଆସି ରୁଣ୍ଡ ହୋଇଗଲେ ବିଜୁବାବୁଙ୍କ ପାଖରେ । ବିଜୁବାବୁ ସେତେବେଳକୁ ମଧ୍ୟାହ୍ନ ଭୋଜନ କଥା ଭୁଲି ଯାଇଥାନ୍ତି ।

ଜଣେ ବରିଷ୍ଠ ଇଞ୍ଜିନିଅର ଆତଙ୍କିତ କଣ୍ଠରେ କହିଲେ - "Sir, the meteorological station at Bhubaneswar has forecast that there will be heavy down pour on Mahanadi catchment areas in the next 72 hours and if the CM dose not allow releasing water off the reservoir before that, the flash gush of rain water into it may simply break the dam. There is dark devilish clouds in the sky." ଅନ୍ୟଜଣେ ବରିଷ୍ଠ ଆଇ.ଏ.ଏସ୍. ଅଫିସର କହିଲେ - "but there be more rains and the already overfilled reservoir would burst and crack if the CM stops further release."

ବିଜୁବାବୁ ଉଠିବ କହିଲେ- O, no, the bloody meteorology department knows nothing nor do you rogues. The condition of the affected people is too much even for a single drop of more water. I say there will be no rains immediately. Do what I ordered." ଏତକ କହିସାରି ବିଜୁବାବୁ ଉଠି ଚାଲିଗଲେ ।

ଉଧ ଏବଂ ଆତଙ୍କରେ ସବୁ ଅଧିକାର ଓ ଇଂଜିନିୟରମାନଙ୍କର କପାଳ ଝାଲେଇ ଗଲା । କେତେଜଣ କପାଳରେ ହାତଦେଇ କିଂ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ମୂଢ଼ ହୋଇ ବସି ରହିଲେ । ଆଉ ଜଣେ ବରିଷ୍ଠ ଇଂଜିନିୟର କହିଲେ- “ଏଥରେ ଆମର ଦୋଷ କ’ଣ ? ସି.ଏମ୍. ଅର୍ଡ଼ର କରିଛନ୍ତି । ସବୁ ଦାୟିତ୍ୱ ତାଙ୍କର, ଆମକୁ ସୁଇଚ୍ ଗେଟ୍ ସବୁ ବନ୍ଦ କରିବାକୁ ହେବ ।”

ହିରାକୁଦ ତ୍ୟାମର ସବୁ ସୁଇଚ୍ ଗେଟ୍ ବନ୍ଦ କରି ଦିଆଗଲା । ଆସନ୍ତା ୭୨ ଘଣ୍ଟା ଭିତରେ ବର୍ଷା ହେଲା ନାହିଁ । ଉପକୂଳବର୍ତ୍ତୀ ଜିଲ୍ଲାମାନଙ୍କର ଜଳମାଗ୍ନ ଅଞ୍ଚଳରୁ ବନ୍ୟାଜଳ ଖସିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲା । ଲୋକେ ଆଶ୍ଚତ୍ତ ହେଲେ । ଉଦ୍ଧାରକାର୍ଯ୍ୟ ସହିତ ଖାଦ୍ୟ, ବସ୍ତ୍ର, ଚାରପୋଲିନ୍ ବର୍ତ୍ତନ କାର୍ଯ୍ୟ ଯୁଦ୍ଧକାଳିନ ଭିତ୍ତିରେ ଚାଲିଲା । ବନ୍ଧବାଡ଼ ମରାମତି ହେଲା । ବନ୍ୟା ଛାଡ଼ିଗଲା ପରେ ସବୁ ଜଳାଶୟକୁ ବିଶୋଧନ କରାଗଲା । ଶ୍ରମଜୀବିମାନଙ୍କ ପାଇଁ ବ୍ୟାପକ କାମଧରା ଯୋଗାଇ ଦିଆଗଲା ଏବଂ ଦ୍ୱିତୀୟ ଫସଲ ଉତ୍ତାରିବା ପାଇଁ ବ୍ୟାପକ କୃଷିକାର୍ଯ୍ୟ ହାତକୁ ନିଆଗଲା । ସ୍କୁଲ କଲେଜରେ ପଢୁଥିବା ପିଲାମାନଙ୍କର ଡରମା ଛାଡ଼ି କରାଗଲା । ପ୍ରତି ପଞ୍ଚାୟତରେ ଖାଉଟି ଦ୍ରବ୍ୟ ଯୋଗାଇ ଦେବାପାଇଁ କଣ୍ଟ୍ରେଲ ଦୋକାନମାନ ଖୋଲାଗଲା । ଡାକ୍ତରଖାନାଗୁଡ଼ିକୁ ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ପରିମାଣରେ ଔଷଧ ପତ୍ର ଯୋଗାଇ ଦିଆଗଲା । ବାହାର ରାଜ୍ୟରୁ ଗୋଖାଦ୍ୟ ଆଣି ପଶୁସଂପଦର ଜୀବନ ରକ୍ଷା କରାଗଲା ।

ଇଂଜିନିୟରମାନଙ୍କ ବାରଣ ସତ୍ତ୍ୱେ, ହିରାକୁଦ ତ୍ୟାମରୁ ପାଣି ନଛାଡ଼ିବାକୁ ବିଜୁବାବୁଙ୍କର ଆଦେଶ ସାରା ଦେଶରେ ଚହଳ ପକାଇଥିଲା । ପଣ୍ଡିତ ନେହେରୁଙ୍କ ପରି ବଡ଼ ବଡ଼ ଜନନାୟକମାନେ କହିଲେ- This is how this toll pilot and toll CM works."

ବିଜୁବାବୁଙ୍କର ହରିଜନ ଆଦିବାସୀ ପ୍ରୀତି

୧୯୭୭ ମସିହାର କଥା । ଭାରତର ସାହାଯ୍ୟ ପାଇ ବାଂଲାଦେଶର ମୁକ୍ତି ସଂଗ୍ରାମ ଚାଲିଥାଏ, ବାଂଲାଦେଶ ନେତା ବଙ୍ଗବନ୍ଧୁ ମୁକ୍ତିବର ରହମାନ ଭାରତର ଡକ୍ଟାଲିନ ପ୍ରଧାନ ମନ୍ତ୍ରୀ ଇନ୍ଦିରା ଗାନ୍ଧିଙ୍କ ପ୍ରତି ପ୍ରଶସ୍ତିରେ ପ୍ରଗଳ୍ଭ ହେଉଥାନ୍ତି । ଏଥିରେ ଆତ୍ମହରା ହୋଇ ଇନ୍ଦିରା ଗାନ୍ଧି ଧରାକୁ ସରା ମଣ୍ଡୁଥାନ୍ତି । ଏତିକି ବେଳେ ବିଜୟର ସମ୍ଭାବନା ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଭାବି ଇନ୍ଦିରା ଗାନ୍ଧି ଲୋକସଭା ପାଇଁ ଏକ ନିର୍ବାଚନ କରାଇଲେ । ଏହି ନିର୍ବାଚନରେ ଅଧିକାଂଶ ରାଜ୍ୟରେ କଂଗ୍ରେସ ଦଳ ବିପ୍ଳବ ବିଜୟ ହାସଲ କଲେ ମଧ୍ୟ ଓଡ଼ିଶାରେ ବିଜୁବାବୁଙ୍କ ଲୋକପ୍ରିୟତାର ସମ୍ମୁଖୀନ ହୋଇ ନପାରି ହାରିଗଲେ । ଏହି ସମୟରେ ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଲୋକସଭା ପାଇଁ ଉପନିର୍ବାଚନ ହେଉଥାଏ । ଚନ୍ଦ୍ର ମୋହନ ସିଂହ ଉତ୍କଳ କଂଗ୍ରେସ ପକ୍ଷରୁ ପ୍ରାର୍ଥୀ ଥାନ୍ତି । ସାରା ମୟୂରଭଞ୍ଜ ବ୍ୟାପି ବିଜୁବାବୁଙ୍କର ଚୋପାଳୀ ରସ୍ତାଫଳରେ କଂଗ୍ରେସ ଶିବିର ଆଡ଼କିଡ଼ ହୋଇ ପଡ଼ିଥାଏ । ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଏକ ଆଦିବାସୀ ଅଧ୍ୟୁସିତ ଜିଲ୍ଲା । ଆଦିବାସୀମାନଙ୍କର ପ୍ରାଚୀନ ସଂସ୍କୃତି, ସେମାନଙ୍କର ଅସୀମ ବୀରତ୍ୱ ଓ ଆର୍ଯ୍ୟମାନଙ୍କ ସହିତ ସେମାନଙ୍କର ତୁମ୍ଭଙ୍କ ସଂଗ୍ରାମର ଇତିହାସ ବର୍ଣ୍ଣନା କରି ବିଜୁବାବୁ ସଭାମାନଙ୍କରେ ଭାଷଣ ଦେଲାବେଳେ ସୁସ୍ଥ ସିଂହପରି ଆଦିବାସୀମାନେ ଜାଗି ଉଠୁଥାନ୍ତି । ଗୋଟିଏ ଦିନର ଘଟଣା, ସକାଳୁ ଦିନ ଗୋଟାଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପାଞ୍ଚଟା ସଭାରେ ଯୋଗ ଦେଇସାରି ମଧ୍ୟାହ୍ନ ଭୋଜନ ପାଇଁ ବିଜୁବାବୁ ଫେରୁଥାନ୍ତି । ସାଙ୍ଗରେ ପ୍ରାୟ ପଚାଶ ଜଣ ଦଳୀୟ ନେତା ଓ କର୍ମୀ, ବିଜୁବାବୁ ତାଙ୍କ ଷ୍ଟେସନ ଓହ୍ଲାଇବାରେ ଆଉ କେତେଜଣଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ବସି ଚାଲିଥାନ୍ତି, ପଛରେ ଅନ୍ୟମାନେ ପ୍ରାୟ ୮/୯ଟା ଜିପ୍ସରେ ବସି ଚାଲିଥାନ୍ତି । ବାଟରେ ଦିନ ଦୁଇଟା ବାଜିଗଲା । ଗାଡ଼ିରେ ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଇଁ ଖାଇବାର ଖାଦ୍ୟ ପ୍ୟାକେଟ ଥିଲା । ଡହ ଡହ ଝାଞ୍ଜିଖରା ମୁହଁକୁ ପିଚୁଛି । ଛାଇ ଟିକିଏ ମିଳିଲେ ଭୋଜନ କରିବା ପାଇଁ ବିଜୁବାବୁ ଭାବି ଭାବି ଚାଲିଥାନ୍ତି । ହଠାତ୍ ଖୁଚିଂ ପାହାଡ଼ ତଳ ନଇକୁଳରେ, ରାସ୍ତାକଡ଼ରେ ଥିବା ଘଷ ଶ୍ରୀନବଶୀ ପାଖରେ ଗାଡ଼ି ପହଞ୍ଚିଲା । ବିଜୁବାବୁ ଗାଡ଼ି ରଖିବାକୁ ଆଦେଶ ଦେଇ ଖାଇନେବା ପାଇଁ ସମସ୍ତଙ୍କୁ କହିଲେ । ଭୋକରେ ସେତେବେଳକୁ ଯେତେ ପୋଡ଼ି ଯାଉଥାଏ । ଶୋଷରେ ଓଠ ଅଠା ଅଠା ହେଲାଣି, ମୁଁ ତ ଆଉ ମୋଟେ ସମ୍ଭାଳି ପାରୁନାଥାଏ । ବିଜୁବାବୁଙ୍କ କଥା ଶୁଣି ପିଣ୍ଡରେ ସତେ ଯେମିତି ପ୍ରାଣ ପଶିଲା । ଯାହା ମିଳିଲେ ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ଖାଇଯିବି, ଏହିପରି ଅବସ୍ଥା । ସମସ୍ତେ ଗାଡ଼ିରୁ ଓହ୍ଲାଇଲେ ।

ଆମକୁ ଦେଖୁ ସେଇ ରାସ୍ତାକଡ଼ ଶାଳବଣ ଛାଇରେ ବସିଥିବା ପ୍ରାୟ ୧୫/୨୦ ଜଣ ଆଦିବାସୀ ଯୁବକ ଯୁବତୀ, ପ୍ରୌଢ଼ ପ୍ରୌଢ଼ା ଭୟରେ ଧାଇଁ ପଳାଇବାକୁ ବସିଲେ । ବିଜୁବାବୁ ସେମାନଙ୍କୁ ଅଭୟ ଦେଇ ବସିବାକୁ କହିଲେ, ସେମାନେ ସମସ୍ତେ ଥିଲେ ସେଇ ରାସ୍ତାରେ କାମ କରୁଥିବା ଜୁଲି । ଲଜ୍ଜା ନିବାରଣ ପାଇଁ ଅଣ୍ଟାକୁ ଛୋଟିଆ କନା ଖଣ୍ଡକରେ ଆବୃତ କରି ରଖିବା ଛଡ଼ା ଦେହରେ ଆଉ କିଛି ନାହିଁ । ମହିଳାମାନେ କିନ୍ତୁ ଶସ୍ତା ଶାଢ଼ୀ ଓ ବ୍ଲାଉଜ୍ ପିନ୍ଧିଥାନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କ ମୁଣ୍ଡରେ ଘଷ କଳା କେଶରାଶି । ଜୁଡ଼ାରେ ଗଜା ସାଜି ଅରଣ୍ୟର ଫୁଲ ଖୋସିଥାନ୍ତି । ପୁରୁଷମାନଙ୍କ ହାତରେ ଧନୁଶର । ଅତ୍ୟନ୍ତ ଅମାୟିକ ସରଳ ସେମାନେ । ବାହାରକୁ ଆସି କାମଦାମ କରିବା ଫଳରେ ଆଦିବାସୀ ଭାଷାମିଶ୍ରା ଓଡ଼ିଆ କହି ପାରୁଥାନ୍ତି ଓ ବୁଝି ପାରୁଥାନ୍ତି । ବିଜୁବାବୁଙ୍କ ଠାରୁ ଅଭୟ ପାଇ ସେମାନେ ବସିଲେ, ସେମାନେ ବି ସେଠାରେ ବସିଥିଲେ ମଧ୍ୟାହ୍ନ ଭୋଜନ ପାଇଁ । ମଧ୍ୟାହ୍ନ ଭୋଜନ କହିଲେ ପଖାଳଭାତ, ଗଜା ବାଉଁଶର ଆଚାର । କାହାଟି କାହାରି ପାଖରେ ପୁଞ୍ଜାଏ କଣ୍ଡାଲଙ୍କା, ନହେଲେ ଚାରି/ଛଅ ପାଖୁଡ଼ା ପିଆଜ । ଭୋକରେ ଆମ ହଂସା ଉଡ଼ିଯିବାକୁ ବସିଲାଣି, ବିଜୁବାବୁ କିନ୍ତୁ ସେମାନଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ଗପ ଲମ୍ବେଇ ଦେଇଛନ୍ତି । ଗପ, ଗଜା ଠାରୁ ଗୌତମ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ; “ଘରେ ତୁମର ଆଉ ସବୁ କିଏ ଅଛନ୍ତି, ମଜୁରୀ ଲାଗି ପେଟ ପୋଷିବା ଛଡ଼ା ଆଉ କିଛି ରୋଜଗାର ଅଛି କି, ରୋଜଗାରିଆ ପୁଅ ଝିଅମାନେ ବାପ ମା’କୁ ଦେଖାଣୁଣା କରନ୍ତି କି, ସକାଳେ କ’ଣ ଖାଇ ଆସିଥିଲୁ, ଦିନକୁ ମଜୁରୀ କେତେ ମିଳୁଛି, ଘରକୁ ଫେରିଲେ ଆଜି ରାତିରେ କ’ଣ ଖାଇବ, ପୁଅ ଝିଅ, ନାତି ନାତୁଣୀମାନଙ୍କୁ ପାଠପଢ଼ାଉଛ କି, ତୁମ ଗାଁରେ ପିଲାମାନେ ବେଶି ପାଠ ପଢ଼ି ଚାକିରୀବାକିରୀ କଲେଣି କି, ଗାଁରେ ଛୋଟ ଛୋଟ ବୁଦ୍ଧି କରି ଚଳିଯିବା ପାଇଁ ସରକାରୀ ସାହାଯ୍ୟ ପାଇଛ କି ?” - ଉଦ୍ୟାଦି କଥାର ସୁଅ ଲମ୍ବି ଚାଲିଛି । କିଛି ସମୟ ବିଜୁବାବୁଙ୍କ ସହିତ କଥାବାର୍ତ୍ତା କଲାପରେ ସେମାନଙ୍କର ଭୟ ଛାଡ଼ିଗଲା । କର୍ମୀମାନେ ଗାଡ଼ିରୁ ଖାଇବା ଜିନିଷ ଓ ପାଣି ଓହ୍ଲାଇ ଆମକୁ ଅପେକ୍ଷା କରିଥାନ୍ତି । ବିଜୁବାବୁଙ୍କର କିନ୍ତୁ ଗପ ସବୁ ନାହିଁ । ଶାଳବଣର କଅଁଳ ପବନ ବାଜି ଭୋକିଲା ପେଟରେ ଆଖୁକୁ ନିଦ ମାଡ଼ି ବସୁଛି । ମାତ୍ର ସାହସ କରି ବିଜୁବାବୁଙ୍କୁ କହିବ କିଏ । ଆମ ସାଙ୍ଗରେ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ଭିତରେ ଥାନ୍ତି ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ରାମକୃଷ୍ଣ ପଟ୍ଟନାୟକ, ଶିକ୍ଷାମନ୍ତ୍ରୀ ଶରତ କର । ମୁଁ ଥାଏ ସରକାରୀ ମୁଖ୍ୟ ଛାଟିଆ । ହଠାତ୍ ବିଜୁବାବୁ ଆମ ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁ କହିଲେ- “ଆଜି ଗୋଟାଏ କାମ କରିବା, ଏମାନଙ୍କର ଖାଦ୍ୟ ଆମେ ଖାଇବା ଆଉ ଏମାନେ ଆମ ଖାଦ୍ୟ ଖାଇବେ ।” ଚାହିଁ ଦେଖୁଛି ସମସ୍ତଙ୍କ ମୁହଁ କଲା

ପଡ଼ିଗଲା । କେତେଜଣଙ୍କ ମୁହଁ ଉପରେ ପରସ୍ତ ପରସ୍ତ ହୋଇ ଘୁଣା ଏବଂ ଅବଜ୍ଞାର ଭାବ ପୁଟି ଉଠୁଥାଏ । ବିଜୁବାରୁ ଏ ସବୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି କହିଲେ- “ଆଜ୍ଞା ଗୋଟାଏ କାମ କର । ତୁମେ ସବୁ ତୁମ ଖାଦ୍ୟରୁ ଅଧା ପୁଡ଼ିଆ ଏମାନଙ୍କୁ ଦିଅ, ଅବଶିଷ୍ଟ ପୁଡ଼ିଆ ଗୁଡ଼ିକୁ ଅଧାପେଟ ହେଲେ ବି ବାଣ୍ଟି ଖାଅ” ” ସେୟା ହେଲା, ବିଜୁବାରୁ ଜଣେ ପ୍ରୌଢ଼କୁ ତାଳି ସାମନା ସାମନି ବସି ଖାଇବାକୁ କହିଲେ । ବିଜୁ ତାଙ୍କ ଖାଦ୍ୟ ପ୍ରୌଢ଼ ଜଣଙ୍କୁ ଦେଇ ପ୍ରୌଢ଼ର ଖାଦ୍ୟ ନିଜେ ଖାଇଲେ । ସେମାନଙ୍କ ଭିତରୁ ଅନ୍ୟମାନେ ତାଟକା ହୋଇ ଚାହିଁ ଥାନ୍ତି । କେତେଜଣଙ୍କ ଆଖିରୁ ଭକ୍ତିର ଅଶ୍ରୁ ବୋହିଯାଉଥାଏ । ପ୍ରଭୁ ରାମଚନ୍ଦ୍ର ଶବରୀ ହାତରୁ ଅଉଁଠା କୋଳି ଖାଇବାର ଦୃଶ୍ୟ ମୋ ମନରେ ଭାସିଯାଉଥାଏ । ପ୍ରଭୁ ରାମଚନ୍ଦ୍ର ବି ତ ଥିଲେ କୋଶଳର ଅଣ ରାଜକନ୍ୟା କୌଶଲ୍ୟାଙ୍କର ପୁତ୍ର । ଖୁଆପିଆ ସରିଲା । ସେମାନେ ତାଙ୍କ କାମକୁ ଗଲେ । ବିଜୁବାରୁ ଗୋଟାଏ ମୋଟା ଶାଳ ଗଛକୁ ଆଉଟି ପଡ଼ି ଆମକୁ ଶୁଣାଇଲେ ଇତିହାସ । “ଦେଖ ଏଇ ଖୁଟି ମନ୍ଦିରକୁ । ଏହାର ଇତିହାସ ଜାଣିଛ ? ଏହାକୁ ନିର୍ମାଣ କରିଥିଲେ ମୟୂର ରାଜବଂଶର ରାଜା ଧରଣୀ ବରାହ ନବମ ଶତାବ୍ଦିରେ । ମୟୂର ରାଜବଂଶ ଥିଲା ବୌଦ୍ଧ ଧର୍ମାବଲମ୍ବି । ବଣାଇ ଗଡ଼ରୁ ମିଳିଥିବା କପର ପ୍ଲେଟରୁ ଜଣାଯାଏ ଯେ ଏମାନେ ମୟୂର ବା ବରାହ ନାମରେ ପରିଚିତ ଥିଲେ । ବୌଦ୍ଧ ଧର୍ମ ଦର୍ଶନରେ ଅତ୍ୟଧିକ ଭାବେ ଅନୁପ୍ରାଣିତ ହୋଇଥିବାରୁ ଧରଣୀ ବରାହ ନିଜକୁ ପରମ ସୌଗତ ଉପାଧିରେ ଭୂଷିତ କରିଥିଲେ । ଦର୍ଶନ ଶତାବ୍ଦିର ଭଞ୍ଜବଂଶର ରାଜା ରାୟଭଞ୍ଜ ଏହି ମନ୍ଦିର ପାଦ ଦେଶରେ ଯେଉଁ ଶିଳାଲିପି ଖୋଦନ କରିଥିଲେ ସେଥିରେ ମୟୂର ବା ବରାହ ରାଜବଂଶ ସହିତ ଭଞ୍ଜ ବଂଶର ସଂପର୍କ ଥିଲା ବୋଲି ଉଲ୍ଲେଖ କରିଛନ୍ତି । ଅଷ୍ଟମ ଶତାବ୍ଦିରେ ତୋଷାଳୀ (ଓଡ଼ିଶା) ରାଜ୍ୟର ଭୌମକର ରାଜବଂଶକୁ ଯେଉଁ ଛାନ୍ଦାଙ୍କର ଦେବ ପୋଷ୍ୟପୁତ୍ର ହୋଇ ଯାଇଥିଲେ ସେ ଥିଲେ ଏହି ଭଞ୍ଜ ବଂଶର ଦାୟାଦ । ସୁତରାଂ ଏ ମନ୍ଦିର ଅତ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରାଚୀନ । ୯୦୦ ବର୍ଷ ପୂର୍ବେ ଏହା ନିର୍ମାଣ ହୋଇଥିଲା । ସେହି ଭଞ୍ଜବଂଶର ରାଜାମାନେ ଓଡ଼ିଶାରେ ଅନେକ କାର୍ତ୍ତି ରଖିଯାଇଛନ୍ତି । କଟକର ଶ୍ରୀରାମଚନ୍ଦ୍ର ଭଞ୍ଜ ମେଢ଼ିକାଲ କଲେଜ ସେ ଭିତରୁ ଅନ୍ୟତମ । ଖୁଟିର କଳା ମୁଗୁନା ପଥର ନିର୍ମିତ ବାସନ ଓ ଦେବାଦେବୀ ମାନଙ୍କର ମୂର୍ତ୍ତି ବିଶ୍ୱ ପ୍ରସିଦ୍ଧ । ଆଉ ଏଇ ଯେଉଁ ଆଦିବାସୀମାନଙ୍କୁ ଦେଖୁଛ ସେମାନଙ୍କର ଇତିହାସ ପ୍ରାଚୀନ ତମ । ସେମାନେ ବି ଦିନେ ଥିଲେ ରାଜବଂଶର ଲୋକ । ସେମାନେ ଥିଲେ ଏ ଦେଶର ପ୍ରାଚୀନ ତମ ଅଧିବାସୀ । ଘଟଣା ଚକ୍ରରେ ଆଜି ସେମାନେ ରାଜ୍ୟ ହରା, ଗୃହହରା ଶ୍ରମଜୀବି ଏବଂ ଦରିଦ୍ର । ଆର୍ଯ୍ୟମାନଙ୍କ ପୂର୍ବରୁ ଏଇମାନଙ୍କର ପୂର୍ବପୁରୁଷମାନେ ନିର୍ମାଣ

କରିଥିଲେ ସିନ୍ଧୁ ସଭ୍ୟତା, ଯାହା ଆର୍ଯ୍ୟ ସଭ୍ୟତା ଠାରୁ ଥିଲା ଆହୁରି ମାର୍ଜିତ ଓ ସମୃଦ୍ଧ । ପ୍ରତ୍ନତତ୍ତ୍ୱବିତ୍‌ମାନେ ହରପ୍ପା ଏବଂ ମହେନ୍‌ଜୋଦାରୋରୁ ଯେଉଁ ସଭ୍ୟତାର ଉତ୍ସାବଶେଷ ଆବିଷ୍କାର କରିଛନ୍ତି ତାହା ଥିଲା ଏହିମାନଙ୍କର ସଭ୍ୟତା । କାରଣ ଆର୍ଯ୍ୟମାନଙ୍କ ପୂର୍ବରୁ ଯେଉଁମାନେ ଭାରତର ଉତ୍ତର ଓ ଉତ୍ତର-ପୂର୍ବାଞ୍ଚଳରେ ବାସ କରୁଥିଲେ, ସେମାନେ ଥିଲେ ଦ୍ରାବିଡ଼ । ଦ୍ରାବିଡ଼ମାନେ ଯୁଦ୍ଧରେ ଆର୍ଯ୍ୟମାନଙ୍କ ସହିତ ସମକକ୍ଷ ହୋଇ ନପାରି ରାଜ୍ୟ ତ୍ୟାଗ କରି ଦାକ୍ଷିଣାତ୍ୟକୁ ପଳାଇଗଲେ ବୋଲି ଯାହା କୁହାଯାଉଛି, ତାହା ସତ୍ୟ ନୁହେଁ । ସତ୍ୟ ହେଉଛି ବାରମ୍ବାର ପ୍ରାକୃତିକ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ହେତୁ, ସେମାନଙ୍କର ସଭ୍ୟତା ଧ୍ୱଂସ ପାଇଗଲା ଏବଂ ସେମାନେ ଦାକ୍ଷିଣାତ୍ୟକୁ ପଳାଇଗଲେ । ତା'ଛଡ଼ା, ଆର୍ଯ୍ୟ ସଭ୍ୟତା ସମୟରେ ଆହୁରି ତିନି ଶ୍ରେଣୀର ଜାତି ବା ଅଧିବାସୀ ଥିଲେ । ଏମାନେ ସେଇ ପ୍ରଚୀନ ଜାତିର ବଂଶଧର । । ତାମିଲନାଡୁରେ ଆଜି ଯେଉଁ ଦକ୍ଷିଣ ଝିଣ୍ଡିର ସମାଜକୁ ଦେଖୁଛ, ସେମାନେ ସେଇ ଦ୍ରାବିଡ଼ ଜାତିର । ଯେଉଁମାନେ ରାଜ୍ୟରାଜ୍ୟ ନିଯାଇ ଆର୍ଯ୍ୟମାନଙ୍କର ବଶ୍ୟତା ସ୍ୱୀକାର କରି ରହିଗଲେ, ସେମାନଙ୍କର ବଂଶଧର ହେଉଛନ୍ତି ଏଇ ଆଦିବାସୀମାନେ । ଏସବୁ ହେଉଛି ୫ ହଜାର ବର୍ଷ ତଳର ଇତିହାସ । ସେମାନଙ୍କର ଏଇ ସିନ୍ଧୁ ସଭ୍ୟତା ଆର୍ଯ୍ୟମାନଙ୍କର ବୈଦିକ ସଭ୍ୟତା ଠାରୁ ଆହୁରି ପ୍ରାଚୀନ । ସେମାନେ ଆଜି ନିଜ ଦେଶର ନିଜେ ମାଲିକ ନୁହଁନ୍ତି, ଆଶ୍ରିତ ମାତ୍ର । ଦେଶହରା, ଗୃହହରା ହୋଇ ବଣ ଜଙ୍ଗଲ ପ୍ରାୟତଃ ପର୍ବତରେ ଆତ୍ମ ଗୋପନ କରି ରହିଛନ୍ତି ଏବଂ ଅରଣ୍ୟର ଫଳ, ଫୁଲ, ପଶୁପକ୍ଷୀ ଓ ଝରଣାର ଜଳ, ଏହାହିଁ ସେମାନଙ୍କ ପାଇଁ ବଞ୍ଚିବାର ଅବଲମ୍ବନ । ସେମାନଙ୍କ ଭିତରୁ ଏବେ ବି ଅନେକ ନିବିଡ଼ ଅରଣ୍ୟର ପ୍ରାୟତଃ ପର୍ବତ ଘେରା ଦୁର୍ଗମ ଅଞ୍ଚଳରେ ରହିଛନ୍ତି ଏବଂ ସଭ୍ୟତାର ଆଲୋକ ସେମାନଙ୍କ ପାଖରେ ପହଞ୍ଚି ନାହିଁ । ସେମାନେ ବଣ୍ୟ, କାରଣ ସେମାନେ ସତ୍ୟ ଶିକ୍ଷିତ ସମାଜଠାରୁ ଅନେକ ଦୂରରେ । ସେମାନେ ହିଂସ୍ର, କାରଣ ହିଂସା ପ୍ରବଣ ପରିବେଶ ସେମାନଙ୍କର ବାସସ୍ଥଳୀ । ସେମାନେ ଅମାର୍ଜିତ, କାରଣ ସଭ୍ୟତାର ସ୍ୱାଦ ସେମାନଙ୍କୁ ଅଜଣା । ପ୍ରାକୃତିକ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ, ହତ୍ୟା ଏବଂ ଉପଦ୍ରବର ଶିକାର ହୋଇ ସେମାନେ ପଳାତକ ହୋଇଛନ୍ତି । ଉପଯୁକ୍ତ ପରିବେଶ ପାଇଲେ ସେମାନେ ବି ତୁମ ଭଳି ଶିକ୍ଷିତ, ସଭ୍ୟ ଓ ମାର୍ଜିତ ହୋଇ ପାରିବେ ।

ଆଦିବାସୀମାନଙ୍କ ପରି ହରିଜନମାନଙ୍କ ଭିତରେ ବି ଥିଲେ ଅନେକ ରାଜବଂଶ । ରୁଚି, ବିଚାର, ଶିକ୍ଷା ସଭ୍ୟତା ବି ଥିଲା ସେମାନଙ୍କର ସମୃଦ୍ଧ । ଆର୍ଯ୍ୟମାନଙ୍କ ପରି ଯୁଦ୍ଧ ଜୟ କରି ସେମାନେ ବି ରାଜ୍ୟ ଶାସନ କରୁଥିଲେ । ରୁଗ୍

କଟକରୁ ଜଣାଯାଏ ଯେ ତ୍ରିଦେସ ରାଜବଂଶ ଥିଲା ଅଣଆର୍ଯ୍ୟ । ଏହି ବଂଶରେ ଦେବଦାସ ନାମରେ ଜଣେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ରାଜା ଥିଲେ । ସେ ଗୋଟିଏ ପକ୍ଷରେ ଆର୍ଯ୍ୟ ରାଜା ଯଥା ପୁରୁ, ଯଦୁ ଏ ଦୁର୍ବୀସଙ୍କୁ ଏବଂ ଅନ୍ୟ ପକ୍ଷରେ ଅଣଆର୍ଯ୍ୟ ରାଜା ଯଥା ସମ୍ବରାଜ ସହିତ ଯୁଦ୍ଧ କରି ପରାସ୍ତ କରିଥିଲେ । ଦେବ ଦାସଙ୍କ ବଂଶରେ ପିଞ୍ଜବନ ନାମକ ଜଣେ ରାଜାଙ୍କର ପୁତ୍ର ଥିଲେ ସୁଦଶ । ସମ୍ରାଟ ଭେଡ଼ାଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଯେଉଁ ଦଶ ରାଜାଙ୍କ ଯୁଦ୍ଧ ସଂପ୍ରତିତ ହୋଇଥିଲା, ସେଥିରେ ସେ ନିଜର ବିଚକ୍ଷଣ ବୁଦ୍ଧିମତ୍ତା ଓ ବୀରତ୍ବ ଦେଖାଇ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଚମତ୍କୃତ କରିଥିଲେ । ସେ କେବଳ ଜଣେ ଯୋଦ୍ଧା ନଥିଲେ, ବରଂ ଥିଲେ ଜଣେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ବିଦ୍ବାନ ବ୍ୟକ୍ତି ଏବଂ ପ୍ରକୃତି ଠାରୁ ଆଶୀର୍ବାଦ ଲାମନା କରି ଅନେକ ଷ୍ଟବ୍ ଓ ଶ୍ଳୋକମାନ ରଚନା କରିଥିଲେ । ଏସବୁ ଆଜି ବିଶ୍ୱାସ କରି ହେଉନାହିଁ ମାତ୍ର ଏହା ସତ୍ୟ । ସେମାନଙ୍କ ଭିତରୁ ଆଜି ବି ଯେଉଁମାନେ ଉପଯୁକ୍ତ ପରିବେଶ ଯାଉଛନ୍ତି, ମନ୍ତ୍ରୀ, ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ, ରାଷ୍ଟ୍ରପତି, ସାହିତ୍ୟିକ, ବୈଜ୍ଞାନିକ, ତାତ୍ତ୍ୱର ଇଞ୍ଜିନିୟର ହୋଇ ପାରୁଛନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ଶ୍ରଦ୍ଧାସନର ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀ ବଦଳରେ ସେମାନେ ଆହୁରି କୃତିତ୍ବ ଅର୍ଜନ କରି ପାରିବେ ଏବଂ ଦେଶ ନିର୍ମାଣରେ ସେମାନଙ୍କର ସାମର୍ଥ୍ୟ ବିନିଯୋଗ କରିପାରିବେ । ତା ନହେଲେ ସମାଜରେ ଶାନ୍ତିପୂର୍ଣ୍ଣ ସହାବସ୍ଥାନ ସମ୍ଭବ ହେବ ନାହିଁ । ମହାତ୍ମା ଗାନ୍ଧି ଏ କଥାଟିକୁ ଭଲ ଭାବରେ ଉପଲବ୍ଧି କରିଥିବାରୁ ସେମାନଙ୍କର ବିକାଶ ପାଇଁ ଜୀବନ ବ୍ୟାପି ସାଧନା କରିଥିବେ । ଆଦିବାସୀ ହୁଅନ୍ତୁ ବା ହରିଜନ ହୁଅନ୍ତୁ । ସେମାନେ ସମସ୍ତେ ହିନ୍ଦୁ ଏବଂ ସେମାନଙ୍କର ସଂଖ୍ୟା ଦେଶର ସମୁଦାୟ ଜନ ସଂଖ୍ୟାର ଏକ ଚତୁର୍ଥାଂଶ । ସୁତରାଂ ଏତେ ସଂଖ୍ୟାର ଲୋକ ଭାରତୀୟ ଜୀବନର ମୁଖ୍ୟ ସ୍ରୋତରେ ନ ମିଶିଲେ ଦେଶର ଉନ୍ନତି ଅସମ୍ଭବ ।

ମୁକ୍ତ ଅର୍ଥନୀତି ପ୍ରସଙ୍ଗ ଉପରେ ବିଜୁବାବୁଙ୍କ ବିଚାର

ଭାରତ ଜତିହାସରେ ଏହା ଏକ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟଜନକ ଘଟଣା ଯେ ୧୫୯୯ ମସିହା ସେପ୍ଟେମ୍ବର ମାସ ୨୪ ତାରିଖ ଦିନ ଲଣ୍ଡନ ସହରରେ ଯେଉଁ ୨୪ଜଣ ବଣିକ ମାତ୍ର ୧୨୫ ଜଣ ଅଂଶିଦାରଙ୍କୁ ନେଇ ଇଷ୍ଟଇଣ୍ଡିଆ କଂପାନୀ ଗଠନ କରିଥିଲେ, ସେମାନେ ୧୬୦୦ ମସିହା ଅଗଷ୍ଟ ମାସ ୨୪ ତାରିଖ ଦିନ ଭାରତରେ ପହଞ୍ଚି ବାଣିଜ୍ୟ କରୁ କରୁ, ୧୭୫୭ ମସିହା ବେଳକୁ ଭାରତର ଶାସକ ହୋଇଗଲେ । ସେହିଠାରୁ ୧୯୪୭ ମସିହା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଭାରତକୁ ନିରକ୍ଷଣ ଶାସନ କରିବା ମୂଳରେ ଥିଲା ଦେଶୀୟ ରାଜାମାନଙ୍କ ଭିତରେ ପରସ୍ପର ପ୍ରତି କଳହ ଏବଂ ସେମାନଙ୍କର କୁଶାସନରୁ ମୁକ୍ତି

ପାଇବା ପାଇଁ ଅତ୍ୟାଚରିତ ପ୍ରକାଳର ସମର୍ଥନ । ୧୭୪୮ ମସିହା ଠାରୁ ୧୭୫୭ ମସିହା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତିନୋଟି କର୍ଣ୍ଣାଟକ ଯୁଦ୍ଧ ଓ ପଲାସୀ ଯୁଦ୍ଧରେ ଏ କଥା ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ପ୍ରମାଣିତ ହୋଇଛି । ୧୭୫୭ ଠାରୁ ୧୯୪୭ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଇଂରୋଜମାନେ ସେମାନଙ୍କ ଶାସନ କାଳରେ, ଭାରତର ଭାଷା, ସାହିତ୍ୟ, ସଂସ୍କୃତି, ଅର୍ଥନୀତି ଓ ରାଜନୀତିକୁ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ଭାଙ୍ଗି ରୁଜି, ନିଜର ଆବଶ୍ୟକତା ଅନୁସାରେ ସେ ସବୁକୁ ସଜାଇ ଦେଲେ । ଫଳରେ ଶିକ୍ଷା କ୍ଷେତ୍ରରେ କେବଳ ଚାକିରୀ ସର୍ବସ୍ୱ ମନୋଭାବ ସୃଷ୍ଟି ହେବା ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ କୃଷି-କୃଷୀର ଶିଳ୍ପ ଭିତ୍ତିକ ଗ୍ରାମ୍ୟ ଅର୍ଥନୀତି ଭାଙ୍ଗିଗଲା ଏବଂ କୋଟି କୋଟି ଲୋକ ଯଥା ବଢ଼େଇ, କମାର, କୁମ୍ଭାର, ତତ୍ତା, କଂସାରୀ, ତେଲି ଓ ବଣିଆଇତ୍ୟାଦି ନିଜ ନିଜର ବୃତ୍ତିଗତ ଧ୍ୟାନକୁ ଉଚ୍ଛେଦ ହୋଇ ବେକାର, ଦରିଦ୍ର ବା କୃଷି ଶ୍ରମିକ ହୋଇଗଲେ । ଶାସନ ଶୋଷଣପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଗଲା ଏବଂ ଅନ୍ଧାରୀ ଓ ଦାନିନ୍ଦ୍ରୀ ହେତୁ ଲୋକଙ୍କର ସ୍ୱାଭିମାନ ଓ ସ୍ୱଦେଶୀ ଭାବନା ଧ୍ୱଂସ ହୋଇଗଲା । ଶାସନର ପ୍ରତ୍ୟେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ "Divide and rule" କୌଶଳ ଦ୍ୱାରା ସମାଜ ଭାଙ୍ଗି ଖଣ୍ଡ ଖଣ୍ଡ ହୋଇଗଲା ଏବଂ ସରକାରଙ୍କ ଠାରୁ ଦୟା ଏବଂ ଅନୁଗ୍ରହ ପାଇବା ପାଇଁ ଲୋକେ ଦାସତ୍ୱକୁ ବରଣ କରିନେଲେ ।

ଏହିପରି ଅବସ୍ଥାରେ ୧୯୪୭ ମସିହାରେ ଯେତେବେଳେ ଭାରତ ସ୍ୱାଧୀନ ହେଲା ଏବଂ ଦେଶରେ ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ସରକାର ଶାସନ ଆରମ୍ଭ କଲେ, ସେତେବେଳେ ଶାସନର ବ୍ୟାପକ ସଂସ୍କାର ଏବଂ ଗ୍ରାମ୍ୟଭିତ୍ତିକ ଅର୍ଥନୀତିକୁ ପୁନରୁଦ୍ଧାର କରିବା ଅତ୍ୟନ୍ତ ଜରୁରୀ ଥିଲା । ମାତ୍ର ତାହା ହେଲା ନାହିଁ । କ୍ଷମତା ପାଇଁ ଅତ୍ୟଧିକ ବ୍ୟାକୁଳ ହୋଇ ପଡ଼ିଥିବା ପଣ୍ଡିତ ଜବାହର ଲାଲ ନେହେରୁ ପ୍ରଥମ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଭାବରେ ଇଂରେଜମାନେ ଛାଡ଼ିଯାଇଥିବା ଦୁର୍ନୀତିଗ୍ରସ୍ତ ଅମଳାତାନ୍ତ୍ରିକ ଶାସନ କଳକୁ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ଗ୍ରହଣ କରିନେଲେ । ପ୍ରଶାସନରେ ସଂସ୍କାର ଆଣି ଶାସନକୁ ଲୋକାଭିମୁଖୀ କରିବା ପାଇଁ ତାହାହିଁ ଥିଲା ଉପଯୁକ୍ତ ସମୟ । ତାହା ହେଲା ନାହିଁ । କେବଳ ଗୋରା ବଦଳରେ କଳା ଲୋକ ଶାସନକୁ ଆସିଲେ, ଆଉ ସବୁ କଥା ଯେମିତି ଥିଲା ସେମିତି ରହିଗଲା । ଧନୀ ଅଧିକ ଧନୀ ହେଲେ, ଗରିବ ଅଧିକ ଗରିବ ହେଲେ, ଯୋଜନାର ସ୍ତମ୍ଭ ଲୋକଙ୍କ ପାଖରେ ପହଞ୍ଚିଲା ନାହିଁ । ଗୋଷ୍ଠି ଗୋଷ୍ଠି ଭିତରେ ଅର୍ଥନୈତିକ ଦୈକ୍ଷିଣ୍ୟ ବୃଦ୍ଧି ପାଇବାରେ ଲାଗିଲା, ଯୋଜନା ବ୍ୟୟ ଠାରୁ ଅଣଯୋଜନା ବ୍ୟୟ ବହୁଗୁଣ ଅଧିକ ହୋଇଗଲା ।

ସଂଗଠିତ ସରକାରୀ କର୍ମଚାରୀମାନେ ଦରମା ଏବଂ ମହଙ୍ଗାଭରା ବଢ଼ାଇବାକୁ ବାରମ୍ବାର ଦାବୀ କରିବା ଫଳରେ, ଅଧିକାଂଶ ରାଜ୍ୟ ସରକାରମାନଙ୍କର ସମୁଦାୟ ରାଜସ୍ୱ ଆୟ ଠାରୁ କର୍ମଚାରୀମାନଙ୍କର ବେତନ ବେଶି ହୋଇଗଲା । ଖାଦ୍ୟ, ବସ୍ତ୍ର, ବାସଗୃହ ଇତ୍ୟାଦି ମୌଳିକ ଆବଶ୍ୟକତା ଯୋଗାଇ ଦେଉଥିବା ସମୁଦାୟ ଶ୍ରମଶକ୍ତି ମୂଲ୍ୟବୃଦ୍ଧି ହେତୁ ଖାଉଟି ବଜାରର ସମ୍ମୁଖୀନ ହୋଇ ପାରିଲା ନାହିଁ ଏବଂ ହଜାର ହଜାର କୋଟି ଟଙ୍କାର କଳାଧନ ଦ୍ୱାରା ଧନୀ ଲୋକମାନେ ଖାଉଟି ବଜାରକୁ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ କରାୟର କରିନେଲେ । ଦେଶର ରଣଭାର ପାଞ୍ଚଲକ୍ଷ କୋଟି ଟଙ୍କାରେ ପହଞ୍ଚିଲା । ପଣ୍ଡିତ ନେହେରୁଙ୍କ ଠାରୁ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିବା ଏହି ସମାଜ ବିରୋଧି ଅର୍ଥନୀତିକୁ ସଜାଡ଼ିବା ପାଇଁ କୌଣସି ସରକାର ସକ୍ଷମ ହେଲେ ନାହିଁ । ଘୋର ଆର୍ଥିକ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ହେତୁ ମଧ୍ୟ ଯୁଗୀୟ ସାମନ୍ତବାଦ ପରି ଅତ୍ୟଧିକ ଧନୀ ଓ ଅତ୍ୟଧିକ ଗରିବ, ଏହି ଦୁଇ ଭାଗରେ ଟେକି ଦିରଝ ହୋଇ ଯିବାରୁ ସମାଜର ମୂଳଦୁଆ ଟଳମଳ ହେଲା । ତେଣୁ ଉପାୟ ଶୂନ୍ୟ ହୋଇ ତତ୍କାଳିନ ପ୍ରଧାନ ମନ୍ତ୍ରୀ ନରସିଂହ ରାଓ ୧୯୯୧ ମସିହାରେ ଜଗତୀକରଣ ପ୍ରସ୍ତାବକୁ ଗ୍ରହଣ କରିନେବା ପାଇଁ ବାଧ୍ୟହେଲେ । କାରଣ ସେତେବେଳକୁ ଦକ୍ଷିଣପୂର୍ବ ଏସିଆର ଦେଶଗୁଡ଼ିକ ଯଥା ଜାପାନ, ଦକ୍ଷିଣ କୋରିଆ, ବର୍ମା, ସିଂଗାପୁର, ଥାଇଲ୍ୟାଣ୍ଡ, ମାଲୟେସିଆ ଓ ଇଣ୍ଡୋନେସିଆ ଇତ୍ୟାଦି, ଭାରତ ସହିତ ଆଗପନ୍ଥ ହୋଇ ସ୍ୱାଧୀନ ପାଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ "Foreign Direct investment" ଦ୍ୱାରା ନିଜ ଦେଶର ଅର୍ଥନୀତିକୁ ସୁଦୃଢ଼ କରି "Asian Tiger" ଭାବରେ ଖ୍ୟାତି ଅର୍ଜନ କରି ସାରିଥିଲେ । ସେତେବେଳକୁ ଭାରତର ସାକ୍ଷର ସଂଖ୍ୟା ଥିଲା ଶତକଡ଼ା ୪୬, ଦରିଦ୍ର ଥିଲେ ଶତକଡ଼ା ୭୦, ବେକାର ଥିଲେ ଶତକଡ଼ା ୫୦, ଶିଶୁ ମୃତ୍ୟୁହାର ଥିଲା ପ୍ରତି ହଜାରରେ ୭୩ ଏବଂ ମୁଣ୍ଡପିଛା ବାର୍ଷିକ ଆୟ ଥିଲା ୩୪୦ ଡଲାର । ସେ ତୁଳନାରେ ସିଙ୍ଗାପୁରରେ ମୁଣ୍ଡପିଛା ଆୟ ଥିଲା ୧୨୭୦୦ ଡଲାର, କୋରିଆରେ ୯୭୦୦ ଡଲାର, ହଂକଂଗରେ ୨୩୬୦୦ ଡଲାର । ସାକ୍ଷରତା ସଂଖ୍ୟା ଥିଲା ସିଙ୍ଗାପୁରରେ ଶତକଡ଼ା ୯୫, କୋରିଆରେ ଶତକଡ଼ା ୧୦୦ ଏବଂ ଥାଇଲ୍ୟାଣ୍ଡରେ ଶତକଡ଼ା ୯୪ । ଶିଶୁ ମୃତ୍ୟୁ ହାର ପ୍ରତି ହଜାରରେ ଚୀନରେ ଥିଲା ୪୪, ଇଣ୍ଡୋନେସିଆରେ ୫୮, ମାଲୟେସିଆରେ ୧୩, ଫିଲିପାଇନ୍ସରେ ୪୪, କୋରିଆରେ ୧୧, ସିଙ୍ଗାପୁରରେ ୬, ଶ୍ରୀଲଙ୍କାରେ ୧୮ ଏବଂ ଥାଇଲ୍ୟାଣ୍ଡରେ ୩୬ ।

ସେତେବେଳେ ବିଶ୍ୱବାଣିଜ୍ୟ ସଂଗଠନ ଦେଇଥିବା ମୁକ୍ତ ଅର୍ଥନୀତି ବା ଜଗତୀକରଣ ପ୍ରସ୍ତାବ ଉପରେ ଦେଶ ବ୍ୟାପି ଘାମାଘୋଟ ବିତର୍କ ଚାଲିଥାଏ । ବିଜୁବାବୁ

ପ୍ରାୟ ଏକ ସପ୍ତାହ ଧରି ମୌନ ଗମ୍ଭୀର ଚିନ୍ତାମୁଁ ରହିଲା ପରେ ନିଜର ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ପ୍ରକାଶ କରି କହିଲେ- “ଭାରତ ଏ ଦିଗରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ସତର୍କତାର ସହ ପ୍ରସଙ୍ଗଟିକୁ ପରୀକ୍ଷା କରି ଦେଖିବା ଉଚିତ । କାରଣ ଏହା ଅସ୍ତ୍ରୋପତାର ଛୁରୀ ପରି ରୋଗୀକୁ ଆରୋଗ୍ୟ କରିପାରେ, ହତ୍ୟା ବି କରିପାରେ ।” ତାଙ୍କ ମତରେ ଏହି ପ୍ରସଙ୍ଗ ଉପରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ସତର୍କତାର ସହିତ ବିଚାର ନକଲେ, ଏହା ନୁ-ଏଡ଼ ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟଜନଙ୍କ ଇତିହାସର ପୁନରାବୃତ୍ତି କରିପାରେ । ଅର୍ଥାତ ୧୬୦୦ ମସିହାରେ ଇଂରେଜମାନେ ବାଣିଜ୍ୟ କରିବାକୁ ଆସି ଶେଷରେ ଯେପରି ଭାରତକୁ ଶାସନ କରି ବସିଲେ, ସେହି ଆଖଙ୍କା ଏଥିରେ ନିହିତ ଅଛି । କାହାଦିକ ଗାହାଁ ଏବେ ଘଟିବାକୁ ଯାଉଛି । ଦକ୍ଷିଣ-ପୂର୍ବ ଏସିଆର ଯେଉଁ ଦେଶଗୁଡ଼ିକ ଫରେନ୍ସ ତାଲିକାକୁ ଇନଭେଷ୍ଟମେଣ୍ଟ ଦ୍ଵାରା ଏସିଆନ୍ ଟାଇଗର ହୋଇ ଯାଇଥିଲେ, ସେମାନେ ଏବେ ଘୋର ଆର୍ଥିକ ସଂକଟରେ ସମ୍ମୁଖୀନ ହୋଇଛନ୍ତି । ଆମେରିକାର ତାପ ଆଗରେ ବଜାର ଅର୍ଥନୀତି ଏବେ ଟଙ୍କାମନ୍ତ ହେବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲାଣି । କାରଣ, ମୁଖ୍ୟ ଅର୍ଥନୀତି ଫଳରେ ଯେଉଁ ବହୁ ଦେଶୀୟ କଂପାନୀମାନେ ଭାରତ ବଜାରକୁ ଧସେଇ ପଶି ଆସୁଛନ୍ତି, ଶିକ୍ଷା, ପାସ୍ତ୍ୟ ଏବଂ ଅର୍ଥନୈତିକ ଭିତ୍ତିଭୂମି ସୁଦୃଢ଼ ନଥିବା ହେତୁ ଭାରତର ଶିଳ୍ପଦ୍ୟୋଗୀମାନେ ସେମାନଙ୍କ ସହିତ ପ୍ରତିଯୋଗିତାରେ ଉଠି ପାରିବେ ନାହିଁ ଏବଂ ସାମାଜିକ ଲୋଭେ ଚଳିତକାଳ ହୋଇଯିବେ । ଉଦାହରଣ ସ୍ଵରୂପ ଆମେରିକା ଭଳି କଂପାନୀମାନେ ଗବେଷଣା ଦ୍ଵାରା ଉଦ୍ଭିଦଜନ ସମ୍ବଳ, ପ୍ଲାଷ୍ଟିକ୍ ଏବଂ ବାୟୋଟେକ୍ନୋଲୋଜିରେ ଅତ୍ୟୁତ ସଫଳତା ହାସଲ କରିଥିବାରୁ, ଆମେରିକାର ପାର୍ମାସ୍ଵାଟିକାର କଂପାନୀ ଗୁଡ଼ିକ, ଭାରତ ତାର ପେଟେଣ୍ଟ ଆଇନର ସଂଶୋଧନ କରୁ ବୋଲି ପ୍ରବଳ ଚାପ ସୃଷ୍ଟି କଲେଣି । ଏପରିକି ଭାରତ ବିଜୟ କରିବାରୁ, ଆମେରିକା ଭାରତର ୩୬୦ଟି କଂପାନୀକୁ ବାସନ୍ଦ କରି ସାରିଲାଣି । ଭାରତ ଯଦି ଆମେରିକାର ତାପ ଆଗରେ ମୁଣ୍ଡ ଚୁଆଁଇ ତାର ପେଟେଣ୍ଟ ଆଇନର ସଂଶୋଧନ କରେ, ତେବେ ବହୁ ଦେଶୀୟ କଂପାନୀ ଗୁଡ଼ିକ ଭାରତର ଜୈବସଂପଦ ଉପରେ ଉପଯୋଗ ଅଧିକାର ପାଇଯିବେ ଏବଂ ତାହା ଭାରତର ଅର୍ଥନୀତି, ସଂସ୍କୃତି, ଜୀବଶୈଳୀ ଏବଂ ଜ୍ଞାନ ଗାରିମା ଉପରେ ଖୁବ୍ ପ୍ରତିକୂଳ ପ୍ରଭାବ ପକାଇବ । କାରଣ ଜୈବ ବିବିଧତା ଉପରେ ଏସବୁ ନିର୍ଭରଶୀଳ । ଫଳରେ ବାସୁମତି ଟାଉଳ, ବେଲ, କରଞ୍ଜି, ଲିମ୍ବ, ତୁଳସୀ ଓ ତେତୁଳି ଇତ୍ୟାଦି ଔଷଧି ଗୁଣଥିବା ବୃକ୍ଷଜାତୀ ଗୁଡ଼ିକ ଉପରେ ସେମାନେ ଏକ ଚାଟିଆ ବାଣିଜ୍ୟ ଅଧିକାର ପାଇବେ ଏବଂ ଭାରତର ବଜାର ସେମାନଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ନିୟନ୍ତ୍ରିତ ହୋଇଯିବ । ଏହାହିଁ ଥିଲା

ଇଂରେଜମାନଙ୍କର କୌଶଳ । ସୁତରାଂ ଜଗତୀକରଣ ମୁକ୍ତ ଅର୍ଥନୀତି ଭାରତ ପାଇଁ ସହାୟକ ହେବ କି ଶୋଷଣ କରିବ, ତାହା ଏବେଠାରୁ କହି ହେବ ନାହିଁ ।

ବସ୍ତି ବାସିନ୍ଦାଙ୍କ ପ୍ରତି ବିଚ୍ଛୁବାବୁଦ୍ଧ ଦରଦ

୧୯୮୮ ମସିହାର କଥା । ଓଡ଼ିଶାରେ କଂଗ୍ରେସ ଦଳ ଶାସନ କରୁଥାଏ । ସାଧାରଣ ନିର୍ବାଚନ ହେବାକୁ ଆହୁରି ଦୁଇବର୍ଷ ବାକିଥାଏ । ଗାନ୍ଧିଜୀଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱରେ ଯେଉଁ କଂଗ୍ରେସ ଦଳ ଅସୀମ ତ୍ୟାଗ ସ୍ୱୀକାର କରି ଗରିବ ଲୋକଙ୍କୁ ସାମାଜିକ ଓ ଆର୍ଥିକ ଦୁରାବସ୍ଥାରୁ ମୁକ୍ତ କରିବା ପାଇଁ ବହୁକାଳ ଧରି ସଂଗ୍ରାମ କରିଥିଲା, ସେଇ କଂଗ୍ରେସ ଦଳ ଭାରତ ସ୍ୱାଧୀନ ହେଲା ପରେ, କ୍ଷମତାକୁ ଆସି ଗରିବ ଲୋକଙ୍କ ଉପରେ ଏପରି ସାମନ୍ତବାଦୀ ଶାସନ ପରି ଅକଥନୀୟ ଅନ୍ୟାୟ ଅତ୍ୟାଚାର କରିବ, ଏ କଥା କେହି ଭାବି ନଥିଲେ । ବାସ୍ତବିକ ସେମାନଙ୍କ ଭିତରେ ଶୋଷଣ, ବ୍ରହ୍ମାଚାର ଓ ବ୍ୟଭିଚାର ଦେଖିଲେ ଯେ କେହି ଅନୁଭବ କରିବ ଯେ ଅସଲି କଂଗ୍ରେସ ମରିଯାଇଛି ଏବଂ ନକଲି କଂଗ୍ରେସ ଆଜି ଶୋଷଣର ସ୍ୱୈର ଶାସନ ଚଳାଇଛି । ଏହି କାରଣରୁ ମୋଟ ୫୦ ବର୍ଷ ଭିତରୁ କଂଗ୍ରେସ ଦଳ ଏକାକୀ ୪୬ ବର୍ଷ ଧରି ଦେଶକୁ ଶାସନ କରିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଅଧାରୁ ଅଧିକ ଲୋକ ଅଭିକ୍ଷା, ବେକାରୀ ଓ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ଭିତରେ ରହି ଘାଣ୍ଟି ହେଉଛନ୍ତି । କଂଗ୍ରେସ ଲୋକଙ୍କର ଏହି ସମାଜ ବିରୋଧୀ ଆଚରଣକୁ ଆଶଙ୍କା କରି କଂଗ୍ରେସ ଦଳକୁ ଭାଙ୍ଗି ଦେବା ପାଇଁ ମହାତ୍ମା ଗାନ୍ଧି ଚାହଁଥିଲେ ।

୧୯୯୦ ମସିହା ନିର୍ବାଚନରେ ବିଜୟ ହାସଲ କରିବା ପାଇଁ ଓଡ଼ିଶାର କଂଗ୍ରେସ ସରକାର କିଛି ଆଗୁଆ ପଦକ୍ଷେପ ନେଲେ । ପୂର୍ବେ ସଜା କଂଗ୍ରେସ ଲୋକେ କିଛି ଗୋଟାଏ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ହାତକୁ ନେଲାବେଳେ ସାଧାରଣ ଲୋକଙ୍କର ସ୍ୱାର୍ଥ ଅଗ୍ରାଧିକାର ପାଉଥିଲା । ଏବେ କିନ୍ତୁ କଂଗ୍ରେସ ଦଳ ଆଉ ଲୋକଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ନାହିଁ, ଅଛି ଠିକାଦାର, ବଣିକ, ଶିଳ୍ପପତି ଓ ବଡ଼ ବଡ଼ ଅମଳାମାନଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ । କଂଗ୍ରେସ ଶାସନର ମୁଖ୍ୟକାମ ହେଲା ଏଇମାନଙ୍କର ସ୍ୱାର୍ଥରକ୍ଷା । ଏମାନେ ସବୁବେଳେ ସୁରକ୍ଷିତ ଓ ଗରିବ ଲୋକେ ନିର୍ଯ୍ୟାତୀତ । ସେଇମାନେ କଂଗ୍ରେସ ଦଳର ରକ୍ଷା କବଚ । ସେଇମାନେ ନିର୍ବାଚନ ଦାୟିତ୍ୱ ନିଅନ୍ତି କଂଗ୍ରେସ ଦଳ ପାଇଁ । ସେଇମାନେହିଁ କଂଗ୍ରେସ ଦଳର ପରାମର୍ଶଦାତା । ସେମାନେ ଭଲ ଭାବରେ ଜାଣନ୍ତି, କଂଗ୍ରେସ ଦଳ ଯାହା ବା କରୁ, ନିର୍ବାଚନ ବେଳେ ଆବଶ୍ୟକ ମୁତାବକ ଯଥେଷ୍ଟ ଅର୍ଥବଳ ଓ ବାହୁବଳ ଯୋଗାଡ଼

କରି ପାରିଲେ, ଦରିଦ୍ର, ଅଶିକ୍ଷିତ, ଆଦିବାସୀ, ହରିଜନ ଓ ସଂଖ୍ୟାଳଘୁ ଲୋକଙ୍କର ଜୋଟ ପାଇ ଜିତିଯିବା ଅତି ସହଜ । ସେମାନଙ୍କର ଏ ପରୀକ୍ଷା ବାରମ୍ବାର ସଫଳ ହୋଇଛି ।

ସେଇମାନଙ୍କ ପରାମର୍ଶରେ ଓଡ଼ିଶାର କଂଗ୍ରେସ ସରକାର ସ୍ଥିର କଲେ ଯେ ଓଡ଼ିଶାର ସବୁ ସହରରେ ବସ୍ତି ବାନ୍ଧି ରହିଥିବା ଧୋବା, ଉଣ୍ଡାଚୀ, ଗୋପାଳ, ମେହେନ୍ତର ଇତ୍ୟାଦି ଅତ୍ୟାବଶ୍ୟକ ସେବା ଦାନ କରୁଥିବା ଲୋକଙ୍କୁ ବାହାରକୁ ବାହାର କରି ଦିଆଯିବ । କାରଣ, ସେମାନଙ୍କର ଅପରିଷ୍କାର ବସ୍ତିଗୁଡ଼ିକ ସହରର ପରିବେଶକୁ ଦୂଷିତ କରୁଛନ୍ତି । ମଶା, ମାଛି, ରୋଗବ୍ୟାଧି ସେଇମାନଙ୍କ ପାଇଁ ବ୍ୟାପୁଛି । ଚୋରୀ ତକେଇତି ସେଇମାନେ କରୁଛନ୍ତି ଇତ୍ୟାଦି । ଆଗେ ସିନା ସମସ୍ତେ ଏକାଠି ମିଳିମିଶି ରହୁଥିବାରୁ ସମାଜରେ ଶାନ୍ତିପୂର୍ଣ୍ଣ ସହାବସ୍ଥାନ ସମ୍ଭବ ହେଉଥିଲା, ଏବେ କିନ୍ତୁ ସରକାର ଓ ସରକାରଙ୍କର ପାର୍ଶ୍ୱଚରମାନେ ସମାଜ ଭିତରେ ପାଟେରୀ ଉଠାଇ ସେବାକାରୀ ଓ ଶ୍ରମଜୀବୀମାନଙ୍କୁ ଦୂରେଇ ରଖୁଛନ୍ତି । କାରଣ ସେମାନେ କେବଳ ସେବା କରିବେ । ସହର ବଜାର ତିଆରି କରି ସହରରେ ରହିବା ପାଇଁ ସେମାନଙ୍କର ଅଧିକାର ନାହିଁ । କାରଣ ସେମାନେ ତୃତୀୟ ଶ୍ରେଣୀର ନାଗରିକ । ସେମାନେ ଗଡ଼ିବେ କୋଠା, ରହିବେ ଚାଳତଳେ ବା ଗଛମୂଳେ । ସେମାନେ ଫଲେଇବେ ଫସଲ ରହିବେ ଉପବାସ । ମେସିନ୍ ସାଙ୍ଗରେ ମେସିନ୍ ହୋଇ ତିଆରି କରିବେ ଲୁଗାପଟା ଅବା ସୌଖିନ ପଦାର୍ଥ, କିନ୍ତୁ ନିଜେ ପିନ୍ଧିବେ ଛିଣ୍ଡା କନାପଟା ବା ରହିବେ ନୁଖୁରା । ସେମାନେ ତିଆରି କରିବେ ଦହି, ଦୁଧ, ଛେନା, ଲହୁଣୀ, ନିଜେ ଖାଇବେ ପଖାଳ, ପିଆଜ । ସେମାନେ ସମାଜକୁ କରିବେ ଶୌଚ, ନିଜେ ରହିବେ ନାଳନର୍ଦ୍ଦମା ପୂର୍ଣ୍ଣ ବସ୍ତି ଭିତରେ । ଏ ହେଲା ଆମର ସଭ୍ୟତା, ଏ ହେଲା ଆମ ଶାସନର ବିଚାର । ଅର୍ଥାତ୍ ବାବୁମାନଙ୍କୁ ସୁସ୍ଥ ରଖିବା ପାଇଁ ଶ୍ରମଜୀବୀମାନେ ସବୁ ଦୁଃଖ କଷ୍ଟ ସହିବେ ।

ବସ୍ତିଭଙ୍ଗା କାମ ଜୋରରେ ଚାଲିଲା । ସବୁ ସହରରେ ହଜାର ହଜାର ଲୋକ ଗୃହଶୂନ୍ୟ ହେଲେ । ସେମାନଙ୍କର ଗାଈଗୋରୁ, ଛେଳିମେଣ୍ଡା ମାଳ ମାଳ ହୋଇ ରାସ୍ତାରେ ବୁଲିଲେ । ପିଲାଛୁଆଙ୍କୁ ଧରି ଶୀତ କାକରରେ, ଖରାବର୍ଷାରେ ରାସ୍ତା କଡ଼ରେ କିମ୍ବା ଗଛମୂଳେ ଆଶ୍ରୟ ନେଲେ ସେମାନେ । ବର୍ଗ ଆକ୍ରମଣ କଲାପରି ଗାଁଗଣ୍ଡା ସବୁ ଉଚ୍ଛୁଡ଼ିଗଲା । ପୁଲିସ ଓ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ୍‌ଙ୍କ ଉପସ୍ଥିତିରେ ବୁଲୁଡୋଜର୍ ଲଗାଇ ଆହୁରି ଅଧିକ ବସ୍ତି ଭାଙ୍ଗି ମାଟିରେ ମିଶେଇ ଦେବାକୁ ସରକାର ଆଦେଶ ଦେଲେ । ଭୟ

ଏବଂ ଆତଙ୍କରେ ସମସ୍ତେ ସ୍ତବ୍ଧ କାତର ହୋଇଗଲେ । ଭୁବନେଶ୍ୱର ସହରରେ ସତ୍ୟନଗର, ରଘୁନାଥପୁର, ମାଳିସାହି, ଶାସ୍ତ୍ରୀନଗର ଇତ୍ୟାଦି ଅଞ୍ଚଳର ହଜାର ହଜାର ବସ୍ତି ବାସିନ୍ଦା ବିଜୁବାବୁଙ୍କ ପାଖକୁ ଧାଇଁଲେ । ସେମାନଙ୍କର କରୁଣ ଅବସ୍ଥା କହିଲେ ନସରେ । ବିଜୁବାବୁ ସମ୍ଭାଳି ପାରିଲେ ନାହିଁ । ସାଂବାଦିକ ସମ୍ମିଳନୀ ତାଙ୍କି ବିବୃତ୍ତି ଦେଲେ “ବନ୍ଦ କର ଏ ଭଙ୍ଗାବୁଜାର ତାଣ୍ଡବଲୀଳା । ସେମାନଙ୍କୁ ଅନ୍ୟତ୍ର ଜାଗା ନଦେଲା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେମାନେ ଉଠିବେ ନାହିଁ । ସରକାର ଜୁଲମ କଲେ, ମୁଁ ସେମାନଙ୍କର ନେତୃତ୍ୱ ନେଇ ପ୍ରତିରୋଧ କରିବି । ସେମାନେ ଶ୍ରମଜୀବି, ସହର ତିଆରି କରିଛନ୍ତି ସେଇମାନେ । ତେଣୁ ସହରରେ ରହିବାର ସେମାନଙ୍କର ଅଧିକାରକୁ କେହି ଛଡ଼ାଇ ନେଇ ପାରିବେ ନାହିଁ ।” ହଜାର ହଜାର ଶ୍ରମଜୀବି ରାସ୍ତା ଉପରକୁ ବାହାରି ଆସିଲେ ସରକାରଙ୍କ ସହିତ ମୁକାବିଲା କରିବାକୁ । ବସ୍ତିଭଙ୍ଗା ବନ୍ଦ ହୋଇଗଲା । ଭରତପୁର ଓ ତୁମତୁମାରେ ସେମାନଙ୍କୁ ଜାଗା ମିଳିଲା । ଟଙ୍କା ବି ମିଳିଲା ପରିବାର ପିଛା ଡିନିହଜାର ଘର କରିବାକୁ । ତାପରେ ବିଜୁବାବୁ କ୍ଷମତାକୁ ଆସିଲେ ୧୯୯୦ ମସିହାରେ ଏବଂ ଭରତପୁର ଓ ତୁମତୁମାରେ ବସ୍ତିବାସି ରହିଥିବା ଶ୍ରମଜୀବିଙ୍କ ପାଇଁ ଯୋଗାଇ ଦେଲେ ପକ୍ଷା ରାସ୍ତା, ନଳକୂଅ, ସ୍କୁଲଘର ଓ ବିଜୁଜୀବତା ।

ତୃତୀୟ ବିଶ୍ୱଯୁଦ୍ଧର ଆଶଙ୍କା - ବିଜୁବାବୁଙ୍କର ମତ

ତୃତୀୟ ବିଶ୍ୱଯୁଦ୍ଧ ହେବ କି ନାହିଁ, ସେ ସଂପର୍କରେ ବିଜୁ ବାବୁଙ୍କର ଏକ ବୈଜ୍ଞାନିକ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣ ଥିଲା । ତାଙ୍କ ମଝରେ ପୃଥିବୀରେ ଦୁଇଟି ମହାସମର ଘଟିଗଲାପରେ, ଏବେ ସାରା ପୃଥିବୀ ତୃତୀୟ ଯୁଦ୍ଧ ଆଶଙ୍କାରେ ଆତଙ୍କିତ । କାରଣ ସେ ଦୁଇଟି ଯୁଦ୍ଧର ବିଭିଷିକାମୟ ଧ୍ୱଂସର ଲାଜା ପୃଥିବୀର ଧନ ଜୀବନ ଓ ସତ୍ୟତାକୁ ଭାଙ୍ଗି ଛାରଖାର କରି ଦେଇଛି । କୋଟି କୋଟି ଲୋକ ମରିଛନ୍ତି, କୋଟି କୋଟି ଲୋକ ଗୃହଶୂନ୍ୟ ହୋଇଛନ୍ତି, କୋଟି କୋଟି ଲୋକ ବିକଳାଙ୍ଗ ହୋଇଛନ୍ତି ଏବଂ ଯୁଗ ଯୁଗ ଧରି ଗଢ଼ି ଉଠିଥିବା ବହୁ ଦେଶର ସତ୍ୟତା ଓ ସଂସ୍କୃତି ଧ୍ୱସ୍ତ ବିଧ୍ୱସ୍ତ ହୋଇ ପାଉଁଶ ଗଦାରେ ପରିଣତ ହୋଇ ଯାଇଛି । ଏପରିକି ଜାପାନ, ଜର୍ମାନ, ଇଂଲଣ୍ଡ, ଫ୍ରାନ୍ସ, ରୁଷିଆ ଓ ଆମେରିକା ପରି ଶିକ୍ଷ ସମୃଦ୍ଧ ଦେଶଗୁଡ଼ିକ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେମାନଙ୍କର କ୍ଷୟକ୍ଷତିକୁ ଭରଣା କରି ପାରିନାହାନ୍ତି । ଏବେ ପୁଣି ସାରା ପୃଥିବୀ ଆଗଠାରୁ ଆହୁରି ଭୟଙ୍କର ଯୁଦ୍ଧାସ୍ତ୍ରରେ ସଜ୍ଜିତ ହୋଇଗଲାଣି । ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦେଶରେ ପରସ୍ପର ପ୍ରତି

ଅବିଶ୍ୱାସର ବାତାବରଣ ସାରା ପୃଥିବୀକୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଉଦ୍‌ଭେଜନା ପ୍ରବଣ କରିଦେଲାଣି । ଯୁଦ୍ଧକୁ ଏଡ଼ାଇ ଯିବା ପାଇଁ ସବୁ ଦେଶ ବ୍ୟାକୁଳ ହେଉଥିବା ପରି ମନେ ହେଉଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଆତ୍ମରକ୍ଷା ନାମରେ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ମାରଣାସ୍ତ୍ର ନିର୍ମାଣ କରିବାରେ ଲାଗିପଡ଼ିଛନ୍ତି । ଏପରି ଅବସ୍ଥାରେ ଆଉଥରେ ଯୁଦ୍ଧ ହେଲେ ସାରା ପୃଥିବୀ ଜଳିଯିବ ଏବଂ ମଣିଷ ସମାଜ ଧରାପୃଷ୍ଠରୁ ଲୋପ ପାଇଯିବ ବୋଲି ଆଶଙ୍କା କରି ଏବେ ସାରା ପୃଥିବୀ ଆତଙ୍କିତ । ତେଣୁ ଆଉଥରେ ଯୁଦ୍ଧ ନହେଉ, ଏକଥା ସମସ୍ତେ ଚାହାଁନ୍ତି । ମାତ୍ର ଏହା କ'ଣ ମଣିଷର ଆୟତ୍ତାଧୀନ ? ମଣିଷ ହିଁସା ପରିହାର କରି ଶାନ୍ତ ହୋଇଯିବ, ଏହା କ'ଣ ସମ୍ଭବ ? ହିଁସା ଆଚରଣ ପାଇଁ ଜନ୍ମରୁ ପାଇଥିବା ମଣିଷ ମନର ଆନାଟସ୍ ଶକ୍ତି କ'ଣ ଉଦ୍‌ଭେଜିବ ? ଅନ୍ୟ ଉପରେ ପ୍ରଭୁତ୍ୱ ବିସ୍ତାର କରିବାର ମଣିଷର ଜନ୍ମଗତ ପ୍ରବୃତ୍ତି କ'ଣ ନିଶ୍ଚିହ୍ନ ହୋଇ ଯିବ ? ସମ୍ଭବତଃ ଏହା ଅସମ୍ଭବ । ଏହାହିଁ ବିଜୁବାବୁଙ୍କର ଆଶଙ୍କା । କାରଣ ଗତ ପାଞ୍ଚହଜାର ବର୍ଷଧରି ଏସବୁ ମଣିଷ ମନରେ ରହି ଆସିଛି ।

ରବର୍ଟ ବ୍ୟାରେନ୍‌ଙ୍କ ମତ ଅନୁସାରେ, ଗତ ପାଞ୍ଚ ହଜାର ଛ'ଶହ ବର୍ଷର ଲିପିବଦ୍ଧ ଇତିହାସରେ ପୃଥିବୀରେ ଚଉଦ ହଜାର ଛ'ଶହ ଯୁଦ୍ଧ ହୋଇ ସାରିଲାଣି । ଅର୍ଥାତ୍ ବର୍ଷକୁ ହାରାହାରି ଦୁଇ ଦଶମିକ ଛଅ ଥର ଯୁଦ୍ଧ ହେଲାଣି । କନ୍‌ରାଡ୍ ଲରେଞ୍ଜଙ୍କ ମତରେ ବିବର୍ତ୍ତନର ଗତିରେ ମଣିଷ ଭିତରେ ଆକ୍ରମଣାତ୍ମକ ପ୍ରବୃତ୍ତିର ବିକାଶ ଘଟିଛି । କାରଣ ଜୀବଜଗତରେ ଆକ୍ରମଣ କରିଥାରେ ହିଁ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ପ୍ରାଣୀ ଜାତି ନିଜ ନିଜ ପାଇଁ ସୁବିଧା ସୁଯୋଗ କରି ଦେଉଛନ୍ତି । ବିଶ୍ୱାତ ମନସ୍ତତ୍ତ୍ୱବିତ୍ ତଲାର୍ଡ୍‌ଙ୍କ ମତରେ ଉଦ୍‌ଦେଶ୍ୟ ପୁରଣରେ ବାଧା ଉପୁଜିଲେ, ତତ୍ତ୍ୱନୀତ ହତାଶାରୁ ମଣିଷ ହିଁସା ଆଚରଣ କରେ । ମଣିଷର ସବୁ ଉଦ୍‌ଦେଶ୍ୟ ଯେ ପୁରଣ ହୋଇ ପାରିବ ଏହା ଅସମ୍ଭବ । ତେଣୁ ହିଁସାର ବହିର୍ପ୍ରକାଶ ଅବଶ୍ୟ ଘଟିବ । ଅନ୍ୟ ବହୁ ମନସ୍ତତ୍ତ୍ୱବିତ୍‌ଙ୍କ ମତ ଅନୁସାରେ ଶିକ୍ଷା, ସଭ୍ୟତା ଓ ସଂସ୍କୃତିର ବିକାଶ ସତ୍ତ୍ୱେ ମଣିଷର ଚେତନାରୁ ହିଁସା ଉଦ୍‌ଭେଜି ଯାଇ ନାହିଁ । ବରଂ ଅଭାବ ବୋଧର ଭାରରେ ମଣିଷର ମନ ଯେତିକି ଭାରାକ୍ରାନ୍ତ ହେଉଛି, ସେହି ଅନୁସାରେ ହିଁସାଭାବ ଉଗ୍ରତର ହେଉଛି । ଗତ ପାଞ୍ଚ ହଜାର ବର୍ଷର ଇତିହାସ ଭିତରେ ମଣିଷ କେବେ ହେଲେ ଅହିଂସୁ ହୋଇ ରହିନାହିଁ । ଅନ୍ତତଃ ଯୁଦ୍ଧ ନହେଲେ ବି, ଉଦ୍‌ଭେଜନା ପ୍ରବଣ ପରିବେଶ ଲାଗିରହିଛି ।

ଭାରତବର୍ଷର ଇତିହାସକୁ ବିଚାର କରାଯାଉ । ସିନ୍ଧୁ ସଭ୍ୟତା ଠାରୁ ଆଉ କିଛି ପ୍ରାଚୀନତମ ସଭ୍ୟତା କାହାରିକୁ ଜଣା ନାହିଁ । ପ୍ରାଚୀନ ପ୍ରସ୍ତର ଯୁଗ ଏବଂ ନୂତନ

ପ୍ରସ୍ତର ଯୁଗ କଥା ଛାଡ଼ନ୍ତୁ । କାରଣ ସେତେବେଳେ ଗୋଷ୍ଠି ଜୀବନ ନଥିଲା ବା ଲୋକେ ସମାଜ ବାନ୍ଧି ଚଳୁ ନଥିଲେ । ତଥାପି ଜୀବନ ଧାରଣ ପାଇଁ ହିଂସା ହିଁ ଥିଲା ପ୍ରଧାନ ଅବଲମ୍ବନ । ବ୍ରାବିଡ଼ମାନଙ୍କର ସିନ୍ଧୁ ସଭ୍ୟତାର ଯେଉଁ ଧ୍ବଂସାବଶେଷ ମିଳିଛି, ସେଥିରେ ମଣିଷ ଅପେକ୍ଷାକୃତ ଶାନ୍ତିପ୍ରିୟ ଥିଲା ବୋଲି ବହୁ ପ୍ରମାଣ ମିଳିଥିଲେ ମଧ୍ୟ, ମାରଣାସ୍ତ୍ର ବି ମିଳିଛି । ସୁତରାଂ ସିନ୍ଧୁ ସଭ୍ୟତା ସମୟରେ ମଣିଷ ହିଂସାମୁକ୍ତ ନଥିଲା । ଆର୍ଯ୍ୟମାନଙ୍କର ବୈଦିକ ସଭ୍ୟତା ସମୟରେ ସମାଜ ଶାନ୍ତିମୟ ଥିଲା ବୋଲି କେହି କେହି କହନ୍ତି । ମାତ୍ର ଏହା ଠିକ୍ ନୁହେଁ । ବରଂ ଏହି ସମୟରେ ହିଂସା, ଯୁଦ୍ଧ, ରକ୍ତକ୍ଷୟ, ପ୍ରାଣନାଶ ଏବଂ ଧ୍ବଂସ କାଣ୍ଡ ଦ୍ବାରା ମଣିଷ ସମାଜ ଅତ୍ୟଧିକ ଆତଙ୍କଗ୍ରସ୍ତ ନଥିଲେ, ବେଦ ଉପନିଷଦ ପରି ଗ୍ରନ୍ଥମାନ ରଚିତ ହୋଇ ନଥାନ୍ତା । ବେଦ ଏବଂ ଉପନିଷଦମାନଙ୍କରେ ଶାନ୍ତିବାର୍ତ୍ତାର ପ୍ରଚାର ହିଁ ପ୍ରଧାନ ବିଷୟ । ସମାଜ ଯଦି ଶାନ୍ତିପୂର୍ଣ୍ଣ ଥିଲା, ତେବେ ଶାନ୍ତି ପାଇଁ ଏତେ ବ୍ୟାକୁଳ ହେବାର କାରଣ କ'ଣ ? ସିନ୍ଧୁ ସଭ୍ୟତାର ପତନ ଘଟିଥିଲା ଦୁଇଟି କାରଣ ହେତୁ । ଗୋଟିଏ ହେଲା ଲଗାତର ପ୍ରାକୃତିକ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ଏବଂ ଅନ୍ୟଟି ହେଲା ଆର୍ଯ୍ୟମାନଙ୍କର ଆକ୍ରମଣ । ସାରା ଭାରତ ବର୍ଷ ବ୍ୟାପି, ହଜାର ହଜାର ବର୍ଷ ଧରି ଆର୍ଯ୍ୟମାନେ ଭାରତରେ ଆଦିମ ଅଧିବାସୀଙ୍କ ସହ ଯୁଦ୍ଧରେ ବ୍ୟାପୂତ ଥିଲେ, ଏ କଥା କିଏ ନଜାଣେ ? ଏହା ଇତିହାସ ସମ୍ମତଃ । କୃଷି, ଗୋପାଳନ, ବାଣିଜ୍ୟ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଭାରତର ସମତଳ ଅଞ୍ଚଳମାନଙ୍କର ବସତି ସ୍ଥାପନ କରିବା ପାଇଁ ଆର୍ଯ୍ୟମାନେ ଆଦିମ ଅଧିବାସୀମାନଙ୍କୁ ଯୁଦ୍ଧରେ ପରାସ୍ତ କରି ରାଜ୍ୟହରା କରୁଥିଲେ, ଏ କଥା କିଏ ଅସ୍ବୀକାର କରିବ ? ଆର୍ଯ୍ୟମାନଙ୍କ ଠାରୁ ଯୁଦ୍ଧରେ ପରାସ୍ତ ହୋଇ ଭୟରେ ଆତ୍ମଗୋପନ କରିବାକୁ ଆଦିମ ଅଧିବାସୀମାନେ ନାଗଲୋକ, ରାକ୍ଷସବର୍ଗ ଓ ବଣଜଙ୍ଗଲ ପାହାଡ଼ ପର୍ବତ ଅଞ୍ଚଳକୁ ପଳାଇଥିଲେ, ଏହା ଇତିହାସର କଥା । ଆର୍ଯ୍ୟମାନଙ୍କର ବୈଦିକ ସଭ୍ୟତା ଆରମ୍ଭ ହେଲା ବେଳକୁ, ନେଗ୍ରିଟୋ, ପ୍ରୋଟୋଆଷ୍ଟ୍ରଲଏଡ଼, ମଙ୍ଗଲୋଏଡ଼, ମେଡିଟେରିଆନ ଏବଂ ଡ୍ରେଷ୍ଟର୍ସ ବ୍ରାସିସେପାଲ ନାମରେ ପାଞ୍ଚଗୋଟି ଜାତିର ଆଦିମ ଅଧିବାସୀ ଭାରତରେ ଥିଲେ । ସେଇମାନଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ହଜାର ହଜାର ବର୍ଷ ଧରି ଆର୍ଯ୍ୟମାନଙ୍କର ଯୁଦ୍ଧ ବିଗ୍ରହ ଲାଗି ରହିଥିଲା । ରାମ-ରାବଣ ଯୁଦ୍ଧ ହେଉଛି ଆର୍ଯ୍ୟ ଓ ବ୍ରାବିଡ଼ମାନଙ୍କର ଯୁଦ୍ଧ । ଏହା ହେଉଛି ଖ୍ରୀଷ୍ଟପୂର୍ବ ୨୫୦୦ରୁ ୨୩୦୦ ମଧ୍ୟରେ । ମହାଭାରତ ଯୁଦ୍ଧରେ ଶହ ଶହ ରାଜା ଯୋଗ ଦେଇଥିଲେ । ଏହା ହେଉଛି ଖ୍ରୀଷ୍ଟପୂର୍ବ ୧୪୦୦ରୁ ୧୦୦୦ ମଧ୍ୟର କଥା । ବସନ୍ତି ସ୍ଥାପନ ପାଇଁ ରାଜ୍ୟ ଜୟ ଥିଲା ଆର୍ଯ୍ୟମାନଙ୍କର ଏକ ପ୍ରଧାନ କାର୍ଯ୍ୟ । ଏହିପରି

ଆର୍ଯ୍ୟ ଓ ଆଦିମ ଅଧିବାସୀମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ କେତେ ଯେ ଯୁଦ୍ଧ ସଂଗଠିତ ହୋଇଛି ତାହାର କଳନା ନାହିଁ । ସେହିପରି ଶ୍ରୀଷ୍ଟପୂର୍ବ ଷଷ୍ଠ ଶତାବ୍ଦି ଠାରୁ ବିଂଶ ଶତାବ୍ଦି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମୁସଲମାନ, ମୋଗଲ, ପର୍ତ୍ତୁଗୀଜ ଓ ଇଂରେଜମାନେ ଆସି କେତେ ଥର ଯେ ଯୁଦ୍ଧ କରିଛନ୍ତି ତାହାର କଳନା ନାହିଁ । ଏହି ସମୟରେ ଭାରତ ଭିତରେ ରାଜାମାନଙ୍କ ଭିତରେ ଯେପରି ଅସଂଖ୍ୟ ଯୁଦ୍ଧ ହୋଇଛି, ବାହାରୁ ଆସିଥିବା ଆକ୍ରମଣ କାରୀମାନେ ମଧ୍ୟ ସେହିପରି ଅନେକ ଯୁଦ୍ଧ କରିଛନ୍ତି । ସୁତରାଂ ସବୁ ଯୁଗରେ ଯୁଦ୍ଧ ଚାଲିଛି ଏବଂ ଯୁଦ୍ଧପରେ ଶାନ୍ତି ପାଇଁ ମଣିଷ ବ୍ୟାକୁଳ ହେଉଛି । ଏହା ସବୁ ଦେଶରେ ସତ୍ୟ । ସେଇଥିପାଇଁ ଭାରତରେ ବେଦ-ଉପନିଷଦ, ଆରବରେ କୋରାନ୍ ଏବଂ ଯୁରୋପରେ ବାଇବେଲ ରଚିତ ହୋଇଛି । ତାଛଡ଼ା ପ୍ରାଚୀନ ଗ୍ରୀସ୍, ରୋମ୍, ମିଶର, ବେବିଲୋନିଆ କିମ୍ବା ଭାରତର ସିନ୍ଧୁ ଏବଂ ଦୈବିକ ସଭ୍ୟତା ଠାରୁ ପୃଥିବୀର ବର୍ତ୍ତମାନ କୌଣସି ଦେଶର ସଭ୍ୟତା ଏତେ ଅଧିକ ମାର୍ଜିତ, ଉନ୍ନତ ବା ଦୈବୀ ଭାବାପନ୍ନ ହୋଇ ନାହିଁ କିମ୍ବା ସେ ସବୁ ଦେଶର ମଣିଷ ଏତେ ଉଦାର - ମହାନୁଭବ ହୋଇ ନାହିଁ ଯେ ପୂର୍ବପରି ଆଉ ଯୁଦ୍ଧ ହେବ ନାହିଁ । ବରଂ ଯୁଦ୍ଧ ପ୍ରବଣ ପରିବେଶ ସାରା ପୃଥିବୀ ବ୍ୟାପି ଲାଗି ରିହଛି । ତେଣୁ ଆଜି ହେଉ ବା କାଲି ହେଉ ଯୁଦ୍ଧ ଅବଶ୍ୟ ହେବ । ମଣିଷ ଜନ୍ମ ହେଲା ମାତ୍ରେ, ପ୍ରତିଟି ମୁହୂର୍ତ୍ତ ମୃତ୍ୟୁର ନିକଟତର ହେବାକୁ ଧାଇଁଥାଏ । ଦୃଶ୍ୟମାନ ଜଡ଼ବସ୍ତୁ ଓ ଜୀବ ଜଗତ ମୃତ୍ୟୁର ଅଧୀନ । ଆଜି ହେଉ ବା କାଲି ହେଉ, ସମୁଦ୍ର ଉପରେ ଭାସମାନ ପାଣି ପୋଟକା ପରି ତାହା ଅବଶ୍ୟ ଉଭେଇ ଯିବ । ସେହିପରି ମଣିଷ ସଭ୍ୟତାର ବିକାଶର ଧାରା ବିଲୟ ଆଡ଼କୁ ଧାବମାନ । ସେ ବିଲୟ ମଣିଷକୃତ ମହାସମର ଦ୍ଵାରା ହେଉ ଅବା ପ୍ରାକୃତିକ ପ୍ରଳୟ ଲୀଳାରୁ ହେଉ, ବିଲୟ ତାର ସୁନିଶ୍ଚିତ । ମଣିଷର ପ୍ରଧାନ ଶତ୍ରୁ କ୍ରୋଧ, ଏ କଥା ଅନାଦି କାଳରୁ ପ୍ରଚାର ହୋଇ ଆସୁଛି । ତେବେ ମଣିଷ କ'ଣ କ୍ରୋଧ ବର୍ଜନ କଲାଣି ? କ୍ରୋଧରୁ ବୁଦ୍ଧିନାଶ ଏବଂ ବୁଦ୍ଧିନାଶରୁ ମୃତ୍ୟୁ, ଏହା ମଣିଷର ଆୟତର ବାହାରେ । କିଛି ଲୋକ କ୍ରୋଧ ବର୍ଜନ କଲେ ଆଉ କିଛି ଲୋକ ଅଧିକ କ୍ରୋଧ କରିବେ । ଏହି ସଂଘର୍ଷ ଭିତରେ ମଣିଷ ଅଣାୟତ । ତେଣୁ ତୃତୀୟ ବିଶ୍ଵଯୁଦ୍ଧ ଅବଶ୍ୟ ଘଟିବ । ଯୁଦ୍ଧପରେ ଶାନ୍ତିପାଇଁ ମଣିଷ ଯେପରି ବ୍ୟାକୁଳ, ଯୁଦ୍ଧର ଆଶଙ୍କାରେ ବି ଶାନ୍ତି ପ୍ରଚାର ପାଇଁ ସେହିପରି ବ୍ୟାକୁଳ । ଏ ଆଶଙ୍କାରେ ମଣିଷ ଆତଙ୍କିତ ନ ହୋଇଥିଲେ, ମିଳିତ ଜାତିସଂଘ, ନିରାପରା ପରିଷଦ, ଅନାକ୍ରମଣ ଚୁକ୍ତି, ବିଶ୍ଵ ବାଣିଜ୍ୟ ସଂଗଠନ କିମ୍ବା ପୃଥିବୀ ବ୍ୟାପି ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ଭାବ ବିନିମୟର ସଂଗଠନ ମାନ ଗଠିତ ହୋଇ ନଥାନ୍ତା । ଏସବୁ ସବ୍ଵେ ପରସ୍ପରଠାରୁ

ମଣିଷ କ'ଣ ସନ୍ଦେହ ମୁକ୍ତ ହେଲାଣି ନା କ୍ରୋଧ ବର୍ଜନ କଲାଣି !!! ଏହାହିଁ ଯୁଦ୍ଧର ଭିତ୍ତିଭୂମି । ତଥାପି ଯୁଦ୍ଧକୁ ଏଡ଼ାଇ ଯିବା ପାଇଁ ପୃଥ୍ବୀର ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦେଶ ସଂଘମ ଆଚରଣ କରିବା ଦରକାର ।

ସ୍ବାଧୀନତା ଆନ୍ଦୋଳନରେ ତାଙ୍କର ଭୂମିକା

ଭାରତର ସ୍ବାଧୀନତା ପାଇଁ ବ୍ରିଟିଶ ସରକାରଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଗୁପ୍ତଚର ଭାବରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିଲେ ବୋଲି ଅଭିଯୋଗ କରି ଗୋରା ସରକାର ତାଙ୍କୁ ବନ୍ଦିକରି ପ୍ରଥମେ ଲାଲକିଲା, ପରେ ଫିରୋଜପୁର ଓ କଟକ ବନ୍ଦିଶାଳାରେ ରଖିଲା ପରେ ୧୯୪୫ ମସିହାରେ ଛାଡ଼ିଦେଲେ । ବନ୍ଦି ହେବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବିଜୁବାବୁ ସ୍ବାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମକୁ ତେଜସ୍ବୀନ କରିବା ପାଇଁ ଗୋପନରେ ବହୁ ଦୁଃସାହସିକ କାର୍ଯ୍ୟ କରିଥିଲେ । ବନ୍ଦିଶାଳାରୁ ମୁକ୍ତ ହେବା ପରଠାରୁ ଭାରତ ସ୍ବାଧୀନ ହେବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରତ୍ୟେକ୍ଷ ଭାବରେ ସେ ସ୍ବାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମର ଜଣେ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ପ୍ରତିଭାବାନ ବୀର ଯୋଦ୍ଧା ଭାବରେ ରଣାଙ୍ଗନରେ ଅବତୀର୍ଣ୍ଣ ହେଲେ । ୧୯୪୦ ମସିହାରେ ସେ ଭାରତର ସ୍ବାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମ ପ୍ରତି ଆକୃଷ୍ଟ ହୋଇ ମହାତ୍ମା ଗାନ୍ଧି, ପଣ୍ଡିତ ଜବାହରଲାଲ ନେହେରୁ, ସୁବାସ ଚନ୍ଦ୍ର ବୋଷ, ସର୍ଦ୍ଦାର ବଲ୍ଲଭ ଭାଇ ପଟେଲଙ୍କ ସଂପର୍କରେ ଆସିଲେ । ବ୍ରିଟିଶ ସରକାର ବିରୁଦ୍ଧରେ ଭାରତର ଲୋକଙ୍କୁ ଏକତ୍ରିତ କରିବାରେ ମହାତ୍ମା ଗାନ୍ଧିଙ୍କର ଅଲୌକିକ ଶକ୍ତି ଦେଖି ସେ ବିସ୍ମୟାଭିଭୂତ ହୋଇପଡ଼ିଲେ । ପଣ୍ଡିତ ନେହେରୁଙ୍କର ଓଜସ୍ବୀନା ଭାଷଣ, ସର୍ଦ୍ଦାର ବଲ୍ଲଭ ଭାଇ ପଟେଲଙ୍କର ଅଟଳ ପ୍ରତିଜ୍ଞା ଓ ସୁବାସ ଚନ୍ଦ୍ର ବୋଷଙ୍କର ଉଗ୍ରଜାତି ପ୍ରୀତି ଦେଖି ସେ ମୁଗ୍ଧ ଚକିତ ହେଲେ । ମାତ୍ର ଏମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ଗଭୀର ଭକ୍ତି ଶ୍ରଦ୍ଧା ସତ୍ତ୍ବେ ସେ ଅଧିକ ଆକୃଷ୍ଟ ହୋଇ ପଡ଼ିଲେ ଜୟ ପ୍ରକାଶ ନାରାୟଣ, ଅତ୍ୟୁତ ପଟ୍ଟବର୍ଦ୍ଧନ, ନରେନ୍ଦ୍ର ଦେବ, ରାମ ମନୋହର ଲୋହିଆ ଏବଂ ଅରୁଣା ଆସଫଅଲ୍ଲାଙ୍କ ପ୍ରତି । ୧୯୪୫ ମସିହା ପୂର୍ବରୁ ଗୋପନରେ ସେ ତାଙ୍କର ଉଡ଼ାଜାହାଜରେ ବ୍ରିଟିଶ୍ ବିରୋଧୀ ପ୍ରଚାର ପତ୍ର ଦେଖିବା ଏ ମୁଣ୍ଡରୁ ସେ ମୁଣ୍ଡ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବାଣ୍ଟିବା ସହିତ ଉପରୋକ୍ତ ନେତାମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଖବର ନେବା ଆଣିବା କାର୍ଯ୍ୟରେ ମୁଖ୍ୟ ମାଧ୍ୟମ ରୂପେ ଦୁଃସାହସର ସହିତ କାର୍ଯ୍ୟ କରିଥିଲେ । ଏହି କାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ୧୯୪୩ ମସିହା ଜାନୁଆରୀ ମାସ ୧୩ ତାରିଖରେ ସେ ବନ୍ଦୀ ହେଲେ ଏବଂ ତାର ଦୁଇବର୍ଷ ପରେ ଅର୍ଥାତ୍ ୧୯୪୫ ମସିହାରେ ବନ୍ଦିଶାଳାରୁ ମୁକ୍ତ ହେଲେ । ଭାରତର ସ୍ବାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମରେ ତାଙ୍କର ଅବଦାନ ଅତୁଳନୀୟ । ବ୍ରିଟିଶ୍ ସରକାରଙ୍କ ଆଖିରେ ଧୂଳି ଦେଇ ଆମ୍ଭ ଗୋପନ

କରିଥିବା ସ୍ବାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମୀମାନଙ୍କୁ ସେ ଆଶ୍ରୟ ଦେଉଥିବାରୁ, ତାଙ୍କ ଘରକୁ
 ପଳାତକମାନଙ୍କର ଅମରାବତୀ ବୋଲି କୁହାଯାଉଥିଲା । ଏହି କାର୍ଯ୍ୟରେ ତାଙ୍କର
 ପତ୍ନୀ ଜ୍ଞାନ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କୁ ଅକ୍ଷୟ ସହାୟତା କରୁଥିଲେ । କାରଣ ବିଜୁବାବୁଙ୍କୁ ଜାତୀୟ
 ସ୍ତରରେ ଜଣେ ପ୍ରତାପଶାଳୀ ବୀରପୁରୁଷ ଭାବରେ ଉଭା କରିବାକୁ ତାଙ୍କର ପ୍ରେରଣା
 ଦେବା ଏକ ଧର୍ମ ବୋଲି ସେ ବିଚାରୁଥିଲେ । ବିଜୁବାବୁ ବିନା ଲାଲସେନ୍‌ସରେ ପିଣ୍ଡଳ
 ରଖୁଥିବାରୁ ଥରେ ପିଣ୍ଡଳ ସହ ପୁଲିସ ହାତରେ ଧରା ପଡ଼ିଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କ କନ୍ୟା
 ଗୀତା ମେହେଟାଙ୍କର ଲିଖିତ (Snakes and Ladder) ପୁସ୍ତକରୁ ଜଣାଯାଏ ଯେ
 ସେ ଏହିପରି ବିନା ଲାଲସେନ୍‌ସରେ ଏକାଧିକ ମାଣୋସ୍ତ୍ର ଘରେ ଲୁଚାଇ ରଖୁଥିଲେ ।
 ପୁଲିସ୍ ହାତରେ ଧରାପଡ଼ିବା ପରେ, ସେଗୁଡ଼ିକୁ ଫୋପାଡ଼ି ଦେବାକୁ ସେ ପତ୍ନୀ ଜ୍ଞାନ
 ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କୁ କହିଥିଲେ । ଜ୍ଞାନ ପଟ୍ଟନାୟକ ସେଗୁଡ଼ିକୁ ଛିଣ୍ଡା ମଇଳା କପଡ଼ାରେ
 ବାନ୍ଧି ଘର ନିକଟରେ ଥିବା ଏକ ବୁଦ୍ଧଦିକିଆ ଜଙ୍ଗଲ ଭିତରକୁ ଫୋପାଡ଼ି ଦେଇଥିଲେ
 ଏବଂ ପରେ ଯେତେବେଳେ ପୁଲିସ୍ ସେଗୁଡ଼ିକୁ ପାଇଲା, ତାହା ଅପରିଷ୍କାର କପଡ଼ାରେ
 ଗୁଡ଼ା ହୋଇଥିବାରୁ ବିଜୁବାବୁଙ୍କ ଘରୁ ଏସବୁ ଫୋପଡ଼ା ଯାଇଛି ବୋଲି ପୁଲିସ୍ ସନ୍ଦେହ
 କଲା ନାହିଁ । ବିଜୁବାବୁ ଖାଲି ଯେ ସରକାର ବିରୋଧ ପ୍ରଚାରପତ୍ର ଓ ନେତାମାନଙ୍କ
 ଭିତରେ ଖବର ନେବା ଆଣିବା କାର୍ଯ୍ୟରେ ସେ ତାଙ୍କର କାର୍ଯ୍ୟକୁ ସୀମିତ ରଖୁଥିଲେ
 ତା' ନୁହଁ, ସେ ମଧ୍ୟ ଆତ୍ମଗୋପନ କରି ରହିଥିବା ନେତାମାନଙ୍କୁ ପୁଲିସ୍ ଧରି ନେବାର
 ଖବର ପାଇଲାମାତ୍ରେ ସେମାନଙ୍କୁ ସେ ସ୍ଥାନରୁ ନେଇଯାଇ ଅନ୍ୟ ଅଜ୍ଞାତ
 ସ୍ଥାନମାନଙ୍କରେ ଲୁଚାଇ ରଖୁଥିଲେ । ଏହିପରି ଦୁଃସାହସ କରି ସେ ବହୁବାର ଅରୁଣା
 ଆସପଅଲ୍ଲୁ ଅଜ୍ଞାତ ସ୍ଥାନମାନଙ୍କରେ ନେଇ ଛାଡ଼ିଥିଲେ । ଏହାଛଡ଼ା ପ୍ରଚାର ପତ୍ର
 ଛାପିବା ସହିତ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଖର୍ଚ୍ଚପାଇଁ ସେମାନଙ୍କୁ ଆର୍ଥିକ ସାହାଯ୍ୟ କରିବା ସଙ୍ଗେ
 ସଙ୍ଗେ ବ୍ରିଟିଶ ସରକାରଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ପୃଥିବୀର ଜନମତ ସୃଷ୍ଟିକରିବା ପାଇଁ
 ଇଣ୍ଡୋନେସିଆର ମୁକ୍ତି ସଂଗ୍ରାମରେ ଦୁଃସାହସିକ ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ । ତାଙ୍କର
 ଏହି ଭୂମିକା ଯୋଗୁଁ ଇଂଲଣ୍ଡ ଭଳି ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀ ଦେଶରେ ମଧ୍ୟ ସ୍ବାଧୀନ ଚେତା
 ଜନ ନାୟକମାନେ ଭାରତର ସ୍ବାଧୀନତା ପାଇଁ ଅନୁକୁଳ ମତ ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲେ ।
 ସେମାନେ ଭାରତରେ ବ୍ରିଟିଶ ସରକାରଙ୍କର ନରସଂହାର କାର୍ଯ୍ୟକୁ ନିନ୍ଦା କରିଥିଲେ
 ଏବଂ ଭାରତକୁ କ୍ଷମତା ହସ୍ତାନ୍ତର କରିବା ପାଇଁ ତତ୍କାଳୀନ ବ୍ରିଟିଶ ପ୍ରଧାନ ମନ୍ତ୍ରୀ
 ଅଟଲିଜ ଉପରେ ଚାପ ପ୍ରୟୋଗ କରିଥିଲେ । ଏହା ଫଳରେ ଅଟଲି ଲର୍ଡ୍ ମାଉଣ୍ଟ
 ବେଟେନ୍‌ଙ୍କୁ ଭାରତର ବଡ଼ଲାର୍ କରି ପଠାଇଥିଲେ ଏବଂ ଲର୍ଡ୍ ମାଉଣ୍ଟ ବେଟେନ୍

ଭାରତରେ ନରସଂହାରକୁ ରୋକିବା ପାଇଁ ଦୁରନ୍ତ କ୍ଷମତା ହସ୍ତାନ୍ତର କରିବାକୁ ପରାମର୍ଶ ଦେଇଥିଲେ । ଏଥିପାଇଁ ବ୍ରିଟିଶ ପାର୍ଲିଆମେଣ୍ଟରେ ଘମାଘୋଟ ଆଲୋଚନା ହୋଇଥିଲା । ସରକାରୀ ଦଳପକ୍ଷରୁ କ୍ଷମତା ହସ୍ତାନ୍ତର ପାଇଁ ଦାବି ହେଲାବେଳେ ବିରୋଧୀ ଦଳର ନେତା ଚର୍ଚ୍ଚିତ ଶ୍ଳୋକ ପ୍ରକାଶ କରି କହିଥିଲେ - "If India will be freed, powers will go to the hands of rogues and rascals, not a glass of water nor a loaf of bread will escape from taxation, only the air will be free and the blood of these hungry millions will be on the hand of Atlee. They are the men of straw whose no trace will be found after a few years. They will fight among themselves for power and India will be lost in a political squabel."

ଆଜି ଏହା ଅତ୍ୟନ୍ତ ଦୁଃଖଦାୟକ ଯେ ଚର୍ଚ୍ଚିତ ଭବିଷ୍ୟବାଣୀ ଅନେକ ପରିମାଣରେ ସତ ହୋଇଛି । ବିଜୁବାବୁ ଏବଂ ଅଗଣିତ ଦେଶ ଭକ୍ତଙ୍କର ଅସୀମ ତ୍ୟାଗ ଓ ଜୀବନବଳୀ ଦ୍ଵାରା ଯେଉଁ ସ୍ଵାଧୀନତା ଆମକୁ ମିଳିଛି, ତାହା ମିଥ୍ୟା, ପ୍ରଚାରଣା ଓ ସ୍ଵାର୍ଥପରତା ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ହୀନମନା ରାଜନୀତିଜ୍ଞ, ଅସାଧୁ ବଣିକ, ମୁନାପାଖୋର ଶିଳ୍ପପତି ଓ ଦୁର୍ନୀତିଗ୍ରସ୍ତ ଅମଳାତନ୍ତ୍ର ଦ୍ଵାରା ସମସ୍ତ ତେଜ ହରାଇଛି । ରାଜନୀତିଜ୍ଞମାନଙ୍କର ଅର୍ଥବଳ, ବାହୁବଳ, ମିଥ୍ୟା ଓ ପ୍ରଚାରଣା ପୂର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରଚାର ସର୍ବସ୍ଵ ରାଜନୀତି ଓ ଶୋଷଣ ସର୍ବସ୍ଵ ଶାସନ ଦ୍ଵାରା ଦେଶର ଜାତୀୟ ସଂହତି ଓ ଅଖଣ୍ଡତା ଯେପରି ଭାଙ୍ଗି ଖଣ୍ଡ ଖଣ୍ଡ ହୋଇ ପଡୁଛି, ଦୁର୍ନୀତିଗ୍ରସ୍ତ ବଣିକ ଶିଳ୍ପପତି ଓ ଅମଳାତନ୍ତ୍ରର ଶୋଷଣର ଶିକାର ହୋଇ ଦେଶର ଅର୍ଥନୀତି ସେହିପରି ବିପର୍ଯ୍ୟସ୍ତ ହେବାରେ ଲାଗିଛି । ଏମାନେ ପ୍ରାଚୁର୍ଯ୍ୟ ଓ ବିଳାସ ଭିତରେ ରହି ଅମାପ ଧନ ଦୁଳ କରୁଥିଲାବେଳେ, ଶତକଡ଼ା ଷାଠିଏ ଭାଗରୁ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ଵ ଲୋକ ଖାଦ୍ୟ, ବସ୍ତ୍ର, ବାସଗୃହ, ଶିକ୍ଷା ଓ ସ୍ଵାସ୍ଥ୍ୟପରି ସର୍ବନିମ୍ନ ମୌଳିକ ଆବଶ୍ୟକତା ନପାଇ ଅକଥନୀୟ ଦୁଃଖ ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା ଭୋଗ କରୁଛନ୍ତି । ଏକଥାକୁ ଲକ୍ଷ କରି ଭାରତ ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ନିଯୁକ୍ତ ଶାନ୍ତନୁ କମିଟି ତାଙ୍କ ରିପୋର୍ଟରେ କହିଥିଲେ- "It was represented to us that corruption has increased to such an extent that people have started losing faith in the integrity of the public administration. We heard from all sides that corruption has, in present years spread even to those levels of administrations from which of it was conspicuously absent in the past..... the business world has been particularly active in promoting corruption practise among

the politicians."

ଦେଶରେ ବଢ଼ି ଉଠୁଥିବା ଅର୍ଥନୈତିକ ବୈଷମ୍ୟକୁ ଲକ୍ଷ କରି ଚନ୍ଦ୍ରଶିଖର ପଟ୍ଟନାୟକ ଯୋଜନାର ଚିଠା ପ୍ରସ୍ତାବ ଆଗତ କଲାବେଳେ ଯୋଜନା କମିଶନ ପକ୍ଷରୁ କୁହାଯାଇଥିଲା- "There must be significant economic progress. This progress must be accomplished not through making the rich richer and providing opportunities for the further growth of concentrations of economic power, but through improving conditions for the under privileged - the bulk of population- reducing glaring economic inequalities among citizens and appropriating for further benefits of the whole people."

ଅତ୍ୟଧିକ ଭ୍ରଷ୍ଟାଚାର ଓ ଦୁର୍ନୀତିକୁ ଲକ୍ଷ କରି ତା'ର ବିଷମୟ ପରିଣତିକୁ କଳ୍ପନା କରି ଗାନ୍ଧିଜୀ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବାଣୀ ଶୁଣାଇ କହିଥିଲେ- "A nonviolent system of Govt. is clearly an impossibility so long as the wide gulf between the rich and the hungry millions persists. A violent and bloody revolution is a certainty one day unless there is a voluntary abdication of riches and the power that riches give and sharing them for common good."

ଏହି ବ୍ୟାଧିଗ୍ରସ୍ତ ଅବସ୍ଥା ସଂପର୍କରେ ଏସିଆନ୍ ଡ୍ରାମାର ଲେଖକ ଗୁନାର ମିରତାଇ ମଧ୍ୟ ବିସ୍ମୃତ ଚିତ୍ରଦେଇ ଉଦବେଗ ପ୍ରକାଶ କରିଛନ୍ତି । ୧୯୯୮ ମସିହାରେ ନୋବେଲ ପୁରସ୍କାର ପାଇଥିବା ତାଙ୍କର ଅମର୍ୟ ସେନ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କ କଲ୍ୟାଣ ମୂଳକ ଅର୍ଥନୀତିରେ ଏ ସବୁର ବିଶେଷ ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରିଛନ୍ତି ।

ତଥାପି ଆମର ରାଜନୀତିଜ୍ଞ, ବଣିକ , ଶିଳ୍ପପତି ଏବଂ ବିଶେଷ କରି ଅମଳାତନ୍ତ୍ର ଉପରେ ଏହାର କୌଣସି ପ୍ରଭାବ ପଡ଼ୁ ନାହିଁ । ତେଣୁ ଏପରି ଅବସ୍ଥାରୁ ଦେଶକୁ ଉଦ୍ଧାର କରିବା ପାଇଁ ସମ୍ଭବତଃ ଏମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ସାଧାରଣ ଲୋକଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ ବ୍ୟାପକ ହିଂସାକାଣ୍ଡ ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ ଉପାୟ ନାହିଁ । ମନେହୁଏ କେଉଁ ଏକ ଧ୍ବଂସର ବିଭୀଷିକା ଆଡ଼କୁ ଦୃଢ଼ ଗତିରେ ଆମେ ଆଗେଇ ଚାଲିଛୁ ଏବଂ ରୋମ୍, ରୁଷିଆ ଓ ପ୍ରାନ୍ତସ ପରି ଦୁର୍ନୀତିଗ୍ରସ୍ତ ଧନୀ ଲୋକଙ୍କର ତାଜା ରକ୍ତରେ ସବୁ ପାପକୁ ଧୋଇ

ନଦେଲା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଓଡ଼ିଶା ଦାରିଦ୍ର୍ୟରୁ ମୁକ୍ତି ପାଇବ ନାହିଁ । ଓଡ଼ିଶାର ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ଆଗେ ଯେପରି ଉକ୍ତଥିଲା ଏବେ ବି ସେହିପରି ରହିଛି । ଓଡ଼ିଶାର ଉକ୍ତ ଦାରିଦ୍ର୍ୟକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟକରି ୧୯୩୬ ମସିହାରେ ମହାତ୍ମା ଗାନ୍ଧି କହିଥିଲେ-"If you want to see what poverty is, go to Orissa and see it there."

ତେବେ ସେପରି ଦୁର୍ନୀତିଗ୍ରସ୍ତ ପ୍ରଭାବଶାଳୀ ଧନୀ ଲୋକଙ୍କର ରକ୍ତରେ ସବୁ ପାପକୁ ଧୋଇଦେବ କିଏ ? ଏପରି ପାପଗ୍ରସ୍ତ ଅତ୍ୟାଚାରୀମାନଙ୍କୁ ହତ୍ୟାକରିବା ଏକ ପୂଣ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟ ବୋଲି ପ୍ରଭୁ ରାମଚନ୍ଦ୍ର ଏବଂ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ରଖି ଯାଇଛନ୍ତି । ତେବେ ସେ ପୂଣ୍ୟବନ୍ତ କିଏ, ଯିଏ ଏପରି ପୂଣ୍ୟ କାମ କରି ଦୁଷ୍ଟ ଦଳନ କରି ପାରିବ ? ଓଡ଼ିଶାରେ ଧନୀ ଏବଂ ଦରିଦ୍ର ଭିତରେ ଥିବା ଆକାଶ ପାତାଳ ଅର୍ଥନୈତିକ ବୈଷମ୍ୟକୁ କିଏ ବା ନଜାଣେ ? ସ୍ଵାଧୀନତା ପର ଠାରୁ ଭାରତର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ରାଜ୍ୟପରି ଓଡ଼ିଶାରେ ନିର୍ବାଚିତ ପ୍ରତିନିଧିମାନେ ଶାସନ କରୁଛନ୍ତି । ମଣିଷ ମଣିଷ ଭିତରେ ଥିବା ଅର୍ଥ ନୈତିକ ବୈଷମ୍ୟ ସଂକ୍ରାନ୍ତି ହେବା ପରିବର୍ତ୍ତେ ବୃଦ୍ଧି ପାଇବାରେ ଲାଗିଛି । ଖରା, ବର୍ଷା, ଶୀତ, ଜାକର ଖାଇ ରକ୍ତକୁ ପାଣିକରି ଯେଉଁମାନେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଖାଦ୍ୟ ବସ୍ତ୍ର ବାସଗୃହ ଯୋଗାଇ ଦେଇଛନ୍ତି, ସେମାନେ ଅନାହାର ବା ଅର୍ଦ୍ଧାହାରରେ କାଳ କାଟୁଛନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କ ଭିତରୁ ଶତକଡ଼ା ସାଠିଏ ଭାଗ ଲୋକ ନିରକ୍ଷର ଏବଂ ଅର୍ଥାଭାବ ହେତୁ ସେମାନଙ୍କର ପିଲାଛୁଆଙ୍କ ଭିତରୁ ଶତକଡ଼ା ୭୦ ଭାଗ ପ୍ରାଥମିକ ସ୍କୁଲରୁ ଶିକ୍ଷା ଛାଡ଼ିଦେଇ ପର ଦୁଆରେ ମୂଲ ଲାଗି ପେଟ ପୋଷିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହୁଅନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କ ପିଲାଛୁଆଙ୍କ ବାହାସାହା ବେଳେ ଭୋକିଭାତ ନଥାଏ କି ଆନନ୍ଦମୁଖର କୋଳାହଳ ନଥାଏ । ରୋଗବ୍ୟାଧିରେ ପଡ଼ିଲେ ପଥୁ ଆଉ ଔଷଧ ଅଭାବରୁ ଅକାଳରେ ମରିହଜି ଯାଆନ୍ତି । କେହି ଯେବେ ୬୦ ବର୍ଷରୁ ଚପି ଯାଇ ବଞ୍ଚୁରହେ, ଦେଶପାଇଁ ତାର ଜୀବନ ବ୍ୟାପି ଶ୍ରମର ମୂଲ୍ୟକୁ କେହି ସ୍ଵୀକାର କରନ୍ତି ନାହିଁ । ସରକାର କେବଳ ନିଜକୁ ଏକ ଜନମଙ୍ଗଳ ରାଜ୍ୟର ଶାସନକର୍ତ୍ତା କହି ସେମାନଙ୍କୁ ନାମକୁ ମାତ୍ର ମାସିକ ଆର୍ଥିକ ସାହାଯ୍ୟ ଦିଅନ୍ତି । ଏତକ ମିଳିବାକୁ ୭/୮ ମାସ ଲାଗିଯାଏ । ଏହିପରି ୩୦୦ ବୃଦ୍ଧ କୃଷି ଶ୍ରମିକ ପାଇଁ ଯେତିକି ଆର୍ଥିକ ସାହାଯ୍ୟ ଦିଆଯାଏ, ତାହା ଜଣେ ଜଣେ ବରିଷ୍ଠ ଅଫିସରଙ୍କ ବେତନ ଠାରୁ ବି କମ୍ । ୧୦୦ ଜଣ ବିଧବା, ଅକର୍ମଣ୍ୟ, ଅସହାୟ ଓ ଅନାଥମାନଙ୍କୁ ଯେଉଁ ପରିମାଣରେ ମାସିକ ଆର୍ଥିକ ସାହାଯ୍ୟ ଦିଆଯାଏ, ତାହା ଜଣେ ଜଣେ ପଦସ୍ଥ ଅଫିସରଙ୍କର ମାସିକ ଦରମାଠାରୁ ବି କମ୍ । ସେଥିରେ ପୁଣି ସରକାରୀ

କର୍ମଚାରୀ ମାନଙ୍କର ପ୍ରତିମାସ ନିୟମିତ ଦରମା ସାଙ୍ଗକୁ ଉପୁରି ଅଛି, ଭ୍ରମଣ ଖର୍ଚ୍ଚ
 ଅଛି, ଔଷଧ ଖର୍ଚ୍ଚ ଅଛି, ଘରଭଡ଼ା ଅଛି ଓ ମରିଗଲାପରେ ଯେମିତି ଅଛି । ତାହାର
 ଇଞ୍ଜିନିଅରମାନଙ୍କୁ ଛାଡ଼ିଦେଲେ ଏମାନଙ୍କ ଶ୍ରମର ମୂଲ୍ୟ ଚାଷୀ ମୂଲିଆଙ୍କର ଶ୍ରମ
 ମୂଲ୍ୟଠାରୁ କେବେହେଲେ ଅଧିକ ହୋଇ ନପାରେ । ମାତ୍ର ସେମାନେ ରହନ୍ତି
 ଭଲଘରେ, ଖାଆନ୍ତି ଭଲ ଖାଦ୍ୟ, ପିନ୍ଧନ୍ତି ଭଲ ବସ୍ତ୍ର, ଆନନ୍ଦ ପ୍ରମୋଦରେ ଫାଟି
 ପଡ଼ନ୍ତି ନିଜର ପୁଅଝିଅଙ୍କୁ ବାହାସାହା ଦେଲାବେଳେ, ସୁନାରୁପା ଗହଣାରେ ଛାଇ
 ଦିଅନ୍ତି ନିଜର ଝିଅ-କୁଇଁଙ୍କୁ, ଗାଡ଼ି ମୋଟର, କୋଠାବାଡ଼ି ଯାନିଯୌତୁକଦେଇ
 ଚମକାଇ ଦିଅନ୍ତି ଖଣ୍ଡମଣ୍ଡଳ । ଶିଳ୍ପପତି, ବଣିକ, ଠିକାଦାର ଓ ରାଜନେତାମାନେ ବି
 ଏମାନଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ପ୍ରତିଦୃଢ଼ିତା କରି ଧରାକୁ ସରା ଜ୍ଞାନ କରନ୍ତି । ଏମାନଙ୍କ ପୁଅ
 ଝିଅର ବାହାଘର, ଯାନିଯୌତୁକ, କୋଠାବାଡ଼ି, ଗାଡ଼ିମୋଟର ଦେଖିଲେ ଆଖି ଖୋସି
 ହୋଇଯାଏ । ଏହା ବାଦେ କେତେ ଯେ ଧନ ଠୁଳ କରି ସେମାନେ ରଖିଛନ୍ତି, କଳନା
 କରିହେବ ନାହିଁ । ଜଣେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଓଡ଼ିଶାକୁ ଦୀର୍ଘକାଳ ଧରି ଶାସନ କରି
 ଥିଲେ, ସେ ତାଙ୍କର ଜୀବନ ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲେ ଜଣେ ସାମାନ୍ୟ ବେତନଭୋଗୀ
 କର୍ମଚାରୀ ଭାବରେ । ମାତ୍ର କଳେବଳେ କୌଶଳେ ଶାସନ କ୍ଷମତାକୁ ଆସିଲା ପରେ,
 ମହାଭାରତରେ ବର୍ଣ୍ଣିତ ସମ୍ରାଟ ଜରାସନ୍ଧ ପରି ନିଜ ଚାରିପଟେ ମଦୁଆ ଗୁଣ୍ଡାମାନଙ୍କର
 ବଳୟ ସୃଷ୍ଟିକରି ରାଜକୋଷକୁ ଲୁଟିବାରେ ଲାଗିଲେ । ଅନେକ ଝିଅ-ବୋହୂଙ୍କୁ
 ପ୍ରଲୋଭିତ କରି ଅବୈଧ ଯୌନ କ୍ରିୟାରେ ମାତି ରହି ବାରମ୍ବାର ମାଡ଼ଖାଇ ଶେଷରେ
 ଅତି ହିନୀମାନ ଅବସ୍ଥାରେ କ୍ଷମତାରୁ ତଡ଼ା ଖାଇଲେ । ଇତିହାସରୁ ଜଣାଯାଏ, ତାଙ୍କ
 ପୂର୍ବ ପୁରୁଷ କୁଆଡ଼େ ସ୍ବାଧୀନଚେତା ଜନନାୟକମାନଙ୍କୁ ପୁଲିସ୍ ହାତରେ ଧରାଇ
 ଦେଇ ବ୍ରିଟିଶ ସରକାର ଠାରୁ ନିମକହାରାମ ଜାଗିରି ପାଇଥିଲେ । ଓଡ଼ିଶାର ରଣ ଭାର
 ବର୍ତ୍ତମାନ ୧୫ ହଜାର କୋଟି ଟଙ୍କା ଥିଲାବେଳେ ସେ ଅସଂଖ୍ୟ ଗାଡ଼ିଘୋଡ଼ା ଓ
 କୋଠାବାଡ଼ି ସହିତ ଦୁଇ ହଜାର କୋଟି ଟଙ୍କାର ମାଲିକ । ଏବେ ପୁଣି ଥରେ କ୍ଷମତାକୁ
 ଆସିବା ପାଇଁ ଗୁଣି ଗାରେଡ଼ି ଓ ତନ୍ତ୍ରମନ୍ତ୍ର କରି ଦେବୀଙ୍କ ପାଖରେ ନରବଳୀ ଦେବାରେ
 ସେ କୁଆଡ଼େ ଲାଗିଛନ୍ତି ।

୧୯୪୦ ମସିହାରେ ବିଜୁବାବୁ ଜାତୀୟ ସ୍ତରର ନେତାମାନଙ୍କ ସହିତ ଘନିଷ୍ଠ
 ଭାବରେ ପରିଚିତ ହେବା ଠାରୁ ତାଙ୍କର ମୃତ୍ୟୁ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେ ବାରମ୍ବାର ଓଡ଼ିଶା ବିଧାନ
 ସଭା, ରାଜ୍ୟସଭା ଓ ପାର୍ଲିଆମେଣ୍ଟକୁ ନିର୍ବାଚିତ ହୋଇଥିବା କଥା ଆଗରୁ

କୁହାଯାଇଛି । ସେ କେବଳ ଜଣେ ଡେଜା ବ୍ୟକ୍ତି ନଥିଲେ, ପାଇଲଟ ଭାବରେ ତାଙ୍କର
 ଖ୍ୟାତି ଯେପରି ଡେଜା ଥିଲା, ଜଣେ ଦେଶ ଭକ୍ତ ଓ ଦରିଦ୍ରର ବନ୍ଧୁ ଭାବରେ ମଧ୍ୟ
 ତାଙ୍କର ପ୍ରଭାବଶାଳୀ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ ସେହିପରି ଡେଜା ଥିଲା । ଏତେବଡ଼ ଜନନାୟକ,
 ଏତେ ବଡ଼ ଶିଳ୍ପପତି, ଏତେବଡ଼ ଧନୀ ଓ ଏତେବଡ଼ ରାଜନୀତିଜ୍ଞ ହୋଇ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କର
 ଗର୍ବ ନଥିଲା, ଥିଲା ପ୍ରଚୁର ସ୍ୱାଭିମାନ । ଅପତରା ଗାଁ'ଗଣ୍ଡାଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ପାହାଡ଼
 ପର୍ବତ - ବଣ ଜଙ୍ଗଲର ଆଦିମ ଅଧିବାସୀଙ୍କ ଭିତରେ ସେ ନିଜକୁ ମିଶାଇ
 ଦେଇଥିଲେ । ସମ୍ଭବତଃ ଓଡ଼ିଶାରେ ଏପରି କୌଣସି ଗାଁ ବା ପଞ୍ଚାୟତ ନାହିଁ ଯେଉଁଠି
 ସେ ପହଞ୍ଚି ନାହାନ୍ତି । ଦୀନ ଦୁଃଖୀମାନଙ୍କୁ ଆବଶ୍ୟକ ସ୍ଥଳେ ମୁକ୍ତ ହସ୍ତରେ ଆର୍ଥିକ
 ସାହାଯ୍ୟ କରିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳର ବିକାଶ ପାଇଁ ସେ ରାତିଦିନ ଅଳ୍ପାନ୍ତ
 ପରିଶ୍ରମ କରୁଥିଲେ । ସେଥିପାଇଁ ସେ ମଣିଷର ଆତ୍ମା ଭିତରକୁ ପଶି ଯାଇଥିଲେ
 ଏବଂ ଦଳଗତ ନିର୍ବିଶେଷରେ ଜନତାର ପ୍ରତିନିଧି ହୋଇ ଯାଇଥିଲେ । ଭକ୍ତର ବନ୍ଧୁ
 ଭାବରେ ଭଗବାନ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଯେପରି ଦରିଦ୍ର ସୁଦାମା ହାତରୁ ଖୁଦ ଭଜା ଖାଇଥିଲେ
 ଏବଂ ପ୍ରଭୁ ରାମଚନ୍ଦ୍ର ଯେପରି ଭକ୍ତି ପ୍ରବଣା ଶବରୀ ଠାରୁ ଅଇଁଠା କୋଳିଖାଇ ଟୁପୁ
 ହୋଇଥିଲେ, ବିଜୁବାବୁ ସେହିପରି ଗାଁ'ଗଣ୍ଡାରେ ପଶି କାହାଘରୁ ଚକୁଳିପିଠା
 ଖାଇଥିଲେ ତ ଆଦିବାସୀ ଅଧ୍ୟୁସିତ ବଣ ଜଙ୍ଗଲକୁ ଯାଇ, କାହାଘରେ ପଖାଳ ଶାଗ
 ଖାଇ ଟୁପୁ ଲାଭ କରୁଥିଲେ । ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଥିଲାବେଳେ ସାଇକେଲ ବା ରିକ୍ସାରେ
 ଯାଇ ରାଷ୍ଟ୍ରାକଡ଼ରେ କେଉଁ ବୁଡ଼ୀ ଠାରୁ ଚକୁଳୀ ପିଠା ଖାଉଥିଲେ ତ ବୁଲି ବିକାଳୀ
 ହାତରୁ ଆଖୁରସ ଓ ପଇତ ପିଇ ସେମାନଙ୍କୁ ଧନ୍ୟ କରୁଥିଲେ । କେତେ ଗରିବ
 ମେଧାବୀ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀଙ୍କୁ ନିଜ ହାତରୁ ପଇସା ଦେଇ ପାଠ ପଢ଼ାଇଛନ୍ତି ତ କେତେ
 ଦୁଃଖରୁ ଝିଅ ପୁଅର ପଇସା ଖର୍ଚ୍ଚକରି ବାହାବ୍ରତ କରିଛନ୍ତି ତାର କଳନା ନାହିଁ ।
 ଏପରିକି ରାଜନୈତିକ ଶତ୍ରୁମାନଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ସେମାନଙ୍କର ରୋଗବ୍ୟାଧି ବେଳେ ପଇସା
 ଖର୍ଚ୍ଚ କରି ଆରୋଗ୍ୟ କରିଛନ୍ତି ।

୧୯୬୧ ମସିହାରୁ ୧୯୬୩ ମସିହା ଅକ୍ଟୋବର ମାସ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେ
 ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଥିଲାବେଳେ ଓଡ଼ିଶାର ସବୁ ଲୋକଙ୍କ ପାଇଁ ଟାଇଲ୍‌ଘର, କଳ ପାଣି ଓ
 ପଞ୍ଚା ରାସ୍ତା ଯୋଗାଇ ଦେବାକୁ ବିଜୁବାବୁ ଏକ ଆନ୍ଦୋଳନ କରିଥିଲେ । ବାସ୍ତବିକ
 ଅନେକ ଟାଇଲ୍‌ଘର, ନଳକୂଅ ଓ ପଞ୍ଚା ରାସ୍ତା ନିର୍ମାଣ କରାଯାଇଥିଲା । ଏହିସବୁ
 କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ତାଙ୍କ ପରେ ଚାଲୁରହିଥିଲେ ତାଙ୍କର ସ୍ୱପ୍ନ ସ୍ୱାର୍ଥକ ହୋଇଥାନ୍ତା ନିଶ୍ଚୟ ।
 ମାତ୍ର ଓଡ଼ିଶାର ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟ ଯେ ଅନେକ ରାଜନୀତିଜ୍ଞ ଭିକ ନଦେଇ ଥାଲ ଭାଙ୍ଗି

ଦେଲାପରି ନାନା ଅପପ୍ରଚାର କଲେ । ଏ ଅପପ୍ରଚାରକୁ ଖାତିର ନକରି ସେ ତାଙ୍କର କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମକୁ ଆଗେଇ ନେଇଥାନ୍ତେ ନିଶ୍ଚୟ । ମାତ୍ର ଓଡ଼ିଶାରେ କଂଗ୍ରେସ ସଭାପତି କାମରାଜ ନାଜରଙ୍କ ଅନୁରୋଧ କ୍ରମେ ସେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀତ୍ବ ପରିତ୍ୟାଗ କରି କଂଗ୍ରେସର ନେତୃତ୍ବ ନେଲେ ଏବଂ ତାଙ୍କ ପରେ ସରକାରୀ ଅବହେଳା ତଥା ବିରୋଧ ଦଳ ମାନଙ୍କର ଅପପ୍ରଚାର ହେତୁ ସେ କାମ ସେଇଠି ରହିଲା ।

ଜଣେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଭାବରେ ତାଙ୍କର ଅତ୍ୟୁତ କାର୍ଯ୍ୟଦକ୍ଷତା ଓ ଓଡ଼ିଶାର ବିକାଶ ପାଇଁ ଅଭିନବ ଯୋଜନା ମାନ ଦେଖି ପଣ୍ଡିତ ନେହେରୁ ଯେତେବେଳେ ତାଙ୍କ ପ୍ରଶଂସାରେ ଶତମୁଖ ହୋଇଉଠୁଥିଲେ, ତାଙ୍କର ସମସାମୟିକ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଯଥା ବି.ପି.ଚେଳିଆ, ପ୍ରତାପ ସିଂ କାଇରନ, ମୋରାରଜି ଦେଶାଇ, ବିଧାନ ଚନ୍ଦ୍ର ରାଏ, ଗୋବିନ୍ଦ ବଲ୍ଲଭ ପନ୍ଥ ଓ ପଣ୍ଡିତ ରବିଶଙ୍କର ସୁବ୍ବଲା ପ୍ରଭୃତିଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ କେତେକ ତାଙ୍କ ପ୍ରତି ଈର୍ଷାପରାୟଣ ହୋଇ ପଡ଼ିଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କ ସହିତ ବିଜୁବାବୁ କାନ୍ଧବୁ କାନ୍ଧ ମିଳାଇ କାର୍ଯ୍ୟ କଲେ ସତ, ମାତ୍ର ବେଳେ ବେଳେ ସେମାନଙ୍କୁ ସେ ଟପି ଯାଉଥିଲେ । ତାଙ୍କର ଅତ୍ୟୁତ କାର୍ଯ୍ୟ ଦକ୍ଷତା ଓ ନେହେରୁଙ୍କର ତାଙ୍କ ପ୍ରତି ପ୍ରଚଣ୍ଡ ବିଶ୍ୱାସ ହେତୁ ସେତେବେଳେ ଅନେକ ଭାବୁଥିଲେ ଯେ ନେହେରୁଙ୍କ ପରେ ସେ ହେବେ ଭାରତର ପ୍ରଧାନ ମନ୍ତ୍ରୀ । ପ୍ରକୃତରେ ଘଟଣା ପ୍ରବାହ ତାଙ୍କର ପ୍ରତିକୂଳରେ ଯାଇ ନଥିଲେ ସେପରି ପଦରେ ଅଧିଷ୍ଠିତ ହେବାପାଇଁ ତାଙ୍କୁ କେହି ଅଟକାଇ ପାରିନାଥାନ୍ତେ ।

୧୯୬୨ ମସିହା ଅକ୍ଟୋବର ମାସ ୨୦ ତାରିଖ ଦିନ ଚୀନ୍ ପକ୍ଷରୁ ଭାରତ ଉପରେ ଆକ୍ରମଣ ହେଲା । ସାମରିକ କୌଶଳ ଦ୍ୱାରା ଶତ୍ରୁ ପକ୍ଷକୁ ଯୁଦ୍ଧରେ ପରାସ୍ତ କରିପାରିବାର ବିଜୁବାବୁଙ୍କର ଦକ୍ଷତା ଉପରେ ବିଶ୍ୱାସ କରି ପଣ୍ଡିତ ନେହେରୁ ତାଙ୍କର ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ସହାୟତା ପାଇଁ ଅନୁରୋଧ କଲେ ଏବଂ ପ୍ରଧାନ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଅଫିସର ପାଖ ରୁମ୍‌ରେ ବସି ସାମରିକ ଅଫିସରମାନଙ୍କୁ ସହଯୋଗ କରି ଯୁଦ୍ଧ କୌଶଳ ଦ୍ୱାରା ଶତ୍ରୁପକ୍ଷକୁ ପରାସ୍ତ କରିବା ପାଇଁ ପରାମର୍ଶ ଦେଲେ । ବିଜୁବାବୁଙ୍କର ଏହି ନିଯୁକ୍ତି ସେତେବେଳେ ଅନେକଙ୍କୁ ବିସ୍ମିତ କରିଥିଲା । ପଣ୍ଡିତ ନେହେରୁଙ୍କର ତାଙ୍କ ପ୍ରତି ଏହି ଆଶୀର୍ବାଦ ବାସ୍ତବରେ ବିଜୁବାବୁଙ୍କ ପାଇଁ ଅଭିଶାପ ହୋଇଗଲା । କାରଣ ଏହା ଦ୍ୱାରା ଜାତୀୟ ସ୍ତରରେ ତାଙ୍କର ଶତ୍ରୁ ସଂଖ୍ୟା ବଢ଼ିଗଲା ।

ସେତେବେଳେ ଭାରତର ଆର୍ମି ଚିଫ୍ ଥିଲେ ବି. କେ. କାଉଲ, ପ୍ରତିରକ୍ଷା ବିଭାଗରେ ବିଜୁବାବୁଙ୍କର ଅଗାଧ ଜ୍ଞାନ ଓ ଅତ୍ୟୁତ କୌଶଳ ଦେଖି ସେ ମୁଗ୍ଧ ହୋଇ

ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲେ । ବିଜୁବାବୁଙ୍କୁ ଏପରି ନିଯୁକ୍ତି ଦେବାରେ ପ୍ରଧାନ କାରଣ ହେଲା, ସେତେବେଳକାର ପ୍ରତିରକ୍ଷା ମନ୍ତ୍ରୀ ଭି.କେ. କୃଷ୍ଣ ମେନନଙ୍କ ଦକ୍ଷତା ଉପରେ ନେହେରୁଙ୍କର ବିଶ୍ୱାସ ନଥିଲା । ସେତେବେଳେ ବିଜୁବାବୁଙ୍କର ପ୍ରଧାନ କାମ ଥିଲା ଶତ୍ରୁ ପକ୍ଷର ଯୁଦ୍ଧ ପ୍ରସ୍ତୁତି ସଂପର୍କରେ ଗୁପ୍ତ ଖବର ସଂଗ୍ରହ କରି ସେନାଧ୍ୟକ୍ଷଙ୍କୁ ଜଣାଇବା, ଯୁଦ୍ଧରେ ଜିଣିବା ପାଇଁ ଉପଯୁକ୍ତ କୌଶଳ ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରିବା, ସାମାନ୍ୟ ଅଞ୍ଚଳର ଆଗୁଆ ବାହିନୀକୁ ଖାଦ୍ୟ ବସ୍ତ୍ର ଯୋଗାଇବା ଏବଂ ଆଧୁନିକ ଯୁଦ୍ଧାସ୍ତ୍ର ଯୋଗାଡ଼ କରିବା । ଏ ସବୁ କାର୍ଯ୍ୟଥିଲା ଅତ୍ୟନ୍ତ କଷ୍ଟସାଧ୍ୟ । ମାତ୍ର ନେହେରୁଙ୍କ ପ୍ରସ୍ତାବକୁ ସେ ଜଣେ ବୀର ଯୋଦ୍ଧା ଭାବରେ ଅବିଳମ୍ବେ ଗ୍ରହଣ କରି ନେଇ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଯୋଗ ଦେଲେ । ଏ ସବୁ କାର୍ଯ୍ୟ ସେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଦକ୍ଷତାର ସହ ସଂପାଦନ କରିପାରୁଥିବା ଦେଖି ପ୍ରତିରକ୍ଷା ବିଭାଗର ସାମରିକ ଅଫିସରମାନେ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟରେ ଅଭିଭୂତ ହୋଇପଡ଼ୁଥିଲେ । ଏହି ସମୟରେ ସେ ନେହେରୁଙ୍କର ବାର୍ତ୍ତା ନେଇ ଆମେରିକାର ତତ୍କାଳିନ ପ୍ରେସିଡେଣ୍ଟ ଜେ. ଏଫ୍. କେନେଡ଼ିଙ୍କ ଠାରୁ ଯୁଦ୍ଧାସ୍ତ୍ର ସଂଗ୍ରହ କରିବାକୁ ଆମେରିକା ଯାଇଥିଲେ । ଏଥିରେ ସେ କୃତକାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇଥିଲେ ।

ସେତେବେଳେ ଶୀତ ଋତୁ । ଭାରତ ଓ ଚୀନର ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତୀ ଉତ୍ତର ପୂର୍ବାଞ୍ଚଳରେ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଶୀତ । ଏହି ନିବିଡ଼ ପାର୍ବତ୍ୟ ଅଞ୍ଚଳ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଦୁର୍ଗମ । ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଶୀତ ମାଡ଼ି ଆସିବା ସାଙ୍ଗକୁ ଚୀନର ଆଗୁଆ ବାହିନୀ ଭାରତୀୟ ସୀମା ଲଙ୍ଘନ କରି ମାଡ଼ି ଆସିବାକୁ ଉଦ୍ୟମ କରୁଥାନ୍ତି । ସୀମାନ୍ତର ଘାଟି ଗୁଡ଼ିକରେ ଭାରତର ଆଗୁଆ ବାହିନୀଙ୍କ ହାତରେ ଅତ୍ୟାଧୁନିକ ଯୁଦ୍ଧାସ୍ତ୍ର ନଥାଏ । ସୈନ୍ୟ ଛାଉଣୀ ଗୁଡ଼ିକରେ ଖାଦ୍ୟ ଓ ବସ୍ତ୍ର ଅଭାବରୁ ସୈନ୍ୟମାନଙ୍କର ମନୋବଳ ଭାଙ୍ଗିପଡ଼ୁଥାଏ । ସେଠାକାର ସ୍ଥାନୀୟ ଅଧିବାସୀଙ୍କର ପ୍ରତିରୋଧ କରିବା ପାଇଁ ଶକ୍ତି ବା ସାହସ ନଥାଏ । ଖାଦ୍ୟ, ବସ୍ତ୍ର ଓ ଔଷଧ ଯୋଗାଇ ଦେବା ସହିତ ଯୁଦ୍ଧାସ୍ତ୍ର ଯୋଗାଇ ଦେଇ ସେମାନଙ୍କର ମନୋବଳକୁ ଅକ୍ଷୁର୍ଣ୍ଣ ରଖିବା ପାଇଁ ସାମାନ୍ୟ ବାହିନୀ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ନିର୍ଭର କରୁଥାଏ ବିଜୁବାବୁଙ୍କ ଉପରେ । ଏଣେ ଓଡ଼ିଶାର ଦୁଇ ଶିଳ୍ପାୟନ ଓ କୃଷି ବିକାଶ ପାଇଁ ରାଜ୍ୟ ସରକାର ଅନେକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ହାତକୁ ନେଇଥାନ୍ତି । ବିଜୁ ତାଙ୍କ ଜୀବନର ଏକ ଚରମ ଆହ୍ୱାନର ସମ୍ମୁଖୀନ ହୋଇ ପଡ଼ିଲେ । ମାତ୍ର ସାଧନା ପଥରେ ଅଟଳ ଗମ୍ଭୀର ମୌନ ସନ୍ନ୍ୟାସୀ ପରି ବିଜୁବାବୁ ଏକାଗ୍ର ଚିତ୍ତରେ ଶତ୍ରୁକୁ ପରାସ୍ତ କରିବା ପାଇଁ ସଂକଳ୍ପବଦ୍ଧ । ରଣବୀର ଶତ୍ରୁହତ୍ୟାପରି ସିଂହ ଠାଣିରେ ନିଜକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିନେଇ ବିଜୁବାବୁ ଝାଂପ ଦେଲେ ରଣାଙ୍ଗନାକୁ । ସାମରିକ ବିମାନ ବାହିନୀ ସାହାଯ୍ୟରେ ଦିନରାତି ବୁଝାହେଲା ଖାଦ୍ୟ,

ବସ୍ତ୍ର ଓ ଔଷଧପତ୍ର । ପାହାଡ଼ ପର୍ବତ ଘେରା ଦୁର୍ଗମ ବନପଥରେ ଅବିରତ ଚାଲିଲା
ଯୁଦ୍ଧାସ୍ତରେ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ସାମରିକ ଗାଡ଼ିସବୁ ।

ସୀମାନ୍ତ ଅଞ୍ଚଳର ଆଗୁଆ ବାହିନୀ ଆଶୁଷ୍ଟ ହେଲେ । ଗୁଳିଗୋଳା କମାଣର
ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଗର୍ଜନରେ ଥରି ଉଠିଲା ସମଗ୍ର ସୀମାନ୍ତ ଅଞ୍ଚଳ । ଉଭୟ ପକ୍ଷର ଅସଂଖ୍ୟ
ଯବାନ ମୃତାହତ ହେଲେ । ଦୁର୍ଭେଦ୍ୟ ପାହାଡ଼ ପରି ବଳୟ ରଚନାକରି ଆଗକୁ ଆଗକୁ
ମାଡ଼ି ଚାଲିଲେ ଭାରତୀୟ ଯବାନମାନେ । ଚୀନ ସୈନ୍ୟ ବାହିନୀ ଭିତରେ ହତୋତ୍ସାହ
ଦେଖାଗଲା । ଠିକ୍ ଏହି ସମୟରେ ଯୁଦ୍ଧ ବିରତିର ପ୍ରସ୍ତାବ ଧରି ହସ୍ତକ୍ଷେପ କଲା
ମିଳିତ ଜାତିସଂଘ । ଯୁଦ୍ଧ ବନ୍ଦ ହେଲା । ଦେଶ ମାତୃକା ସୁରକ୍ଷା ପାଇଁ ଭାରତୀୟ
ଯବାନମାନଙ୍କର ଅସୀମ ବୀରତ୍ବ ଦେଖି ଓଷ୍ଠାଭୂତ ହେଲା ସମଗ୍ର ବିଶ୍ବ । ଉଭୟ ପକ୍ଷ
ହଟି ଆସିଲେ ମିଳିତ ଜାତିସଂଘ ଦ୍ବାରା ଛିରିକୃତ ନିଜ ନିଜର ସୀମା ଭିତରକୁ ।
ବିଜୁବାବୁଙ୍କର ପ୍ରଶଂସାରେ ଶତମୁଖ ହୋଇଉଠିଲା ଆକୁମାରୀ ହିମାଚଳ ।

ଯୁଦ୍ଧପରେ କ୍ଳାନ୍ତ ସେନାପତିର ଅବସର ଆବଶ୍ୟକ । ମାତ୍ର ଅବସର ନେବାକୁ
ବିଜୁବାବୁଙ୍କ ହାତରେ ସମୟ କାହିଁ ? କ୍ଳାନ୍ତି ଏବଂ ଅବସାଦ ସମ୍ଭବତଃ ତାଙ୍କ ଜୀବନରେ
ସେ ଅନୁଭବ କରିନାହାନ୍ତି । ଯୁଦ୍ଧପରେ ଓଡ଼ିଶାର ବିକାଶ ପାଇଁ ସେ ପୁଣି ଆଖି
ଫେରାଇଲେ । ଅସଂଖ୍ୟ ଗ୍ରାମ୍ୟ ଭିତ୍ତିକ କ୍ଷୁଦ୍ର ଶିଳ୍ପ ପ୍ରତିଷ୍ଠା, କୃଷିର ବିକାଶ ଓ ରାଷ୍ଟ୍ରାଘାଟ
ନିର୍ମାଣ କଥା ଆଗରୁ କୁହାଯାଇଛି । ସେ ସବୁ ବ୍ୟତୀତ ରାଉରକେଲା ଓ
ହୀରାକୁଦଠାରେ ଅସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଥିବା ନିର୍ମାଣାଧୀନ ଇସ୍ପାତ କାରଖାନା ଓ ପଥରବନ୍ଧ
କାମ ସେ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ କଲେ । କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କୁ ପ୍ରଭାବିତ କରି ସେ ସୁନାବେଡ଼ା
ଠାରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କଲେ ମିର୍ ଇଞ୍ଜିନ୍ କାରଖାନା । ଏହି ସମୟରେ ସେ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କଲେ
ରାଉରକେଲା ଠାରେ ରିଫ୍ରିଞ୍ଜିଂ ଇଞ୍ଜିନିଅରିଂ କଲେଜ, ଭୁବନେଶ୍ବର ଠାରେ
ରିଫ୍ରିଞ୍ଜିଂ କଲେଜ ଅଫ୍ ଏଜୁକେସନ୍, ଯୁନିଭରସିଟି ଅଫ୍ ଏଗ୍ରିକଲଚର ଆଣ୍ଡ
ଟେକ୍ନୋଲୋଜି , କୋରାପୁଟ ଜିଲ୍ଲାର ବାଲିମେଳା ଠାରେ ବହୁମୁଖୀ ଯୋଜନା,
ତାଳଚେର ଠାରେ ତାପଜ ବିଦ୍ୟୁତ କେନ୍ଦ୍ର ଏବଂ ସର୍ବୋପରି ପାରାଦ୍ବୀପ ଠାରେ
ଗଭୀରତମ ବୃହତ୍ତମ ବନ୍ଦର ଓ ଦଇତାରି ଠାରୁ ପାରାଦ୍ବୀପ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏକ୍ସପ୍ରେସ୍
ହାଇୱେ । ଆଜି ସିନା ଜଗତୀକରଣ ଆହ୍ବାନ ଫଳରେ ବାହାର ଶିଳ୍ପପତିମାନେ
ଓଡ଼ିଶାରେ ପୁଞ୍ଜି ନିବେଶ କରି ପାରୁଛନ୍ତି, ସେତେବେଳେ ବିଜୁବାବୁ ଓଡ଼ିଶାରେ
ସେମାନଙ୍କର ଶିଳ୍ପ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବାକୁ ବଡ଼ ବଡ଼ ଶିଳ୍ପପତିମାନଙ୍କୁ ଆହ୍ବାନ ଦେଇଥିଲେ ।

ପାରାଦ୍ୱାପ ବନ୍ଦର ନିର୍ମାଣ କରିବା ପଛରେ ଓଡ଼ିଶାର ଅର୍ଥନୈତିକ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ପାଇଁ ତାଙ୍କର ପରିବ୍ୟାପ୍ତ ଦୃଷ୍ଟି ଭଙ୍ଗି କଥା ଭାବିଲେ କଳନା କରିହୁଏ ନାହିଁ । ସେ ଭାବୁଥିଲେ, ଦେଶର ଆର୍ଥିକ ପ୍ରଗତି ହେଲେ ମଧ୍ୟ, ତାହା ଯଦି ଅଳ୍ପ କିଛି ଲୋକଙ୍କ ଭିତରେ ଠୁଳ ହୋଇଯାଏ ଏବଂ ପ୍ରତ୍ୟେକ ନାଗରୀକକୁ ଖାଦ୍ୟ, ବସ୍ତ୍ର, ବାସଗୃହ, ଶିକ୍ଷା ଓ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟପରି ଜୀବନର ସର୍ବନିମ୍ନ ଆବଶ୍ୟକତା ଯୋଗାଇ ଦେଇ ନପାରେ, ତେବେ ତାହା ବହୁ ଲୋକଙ୍କୁ କ୍ରୟଶକ୍ତି ଅଭାବହେତୁ ଦୁର୍ଭିକ୍ଷ ଭଳି ଏକ ଅବସ୍ଥାର ସମ୍ମୁଖୀନ କରିବ । କଳାହାଣ୍ଡି ଜିଲ୍ଲାର ଉଦାହରଣ ଦେଇ ସେ କହୁଥିଲେ, କଳାହାଣ୍ଡି ଜିଲ୍ଲାରେ ଆବଶ୍ୟକତା ଠାରୁ ଅଧିକ ଖାଦ୍ୟ ଶସ୍ୟ ଉତ୍ପାଦନ ହୁଏ । ସରକାରଙ୍କର ଚାଉଳ ସଂଗ୍ରହ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମରେ କଳାହାଣ୍ଡି ଜିଲ୍ଲାର ଅବଦାନ ସବୁଠାରୁ ବେଶି । ଅଥଚ ସେଠାରେ ହଜାର ହଜାର ଲୋକ ଗାଁ ଗଣ୍ଡା ଛାଡ଼ି ଖାଦ୍ୟ ଅବେଷଣରେ ବାହାରକୁ ଚାଲି ଯାଆନ୍ତି । କାରଣ ସେମାନଙ୍କୁ ବର୍ଷସାରା କାମଧନ୍ଦା ଯୋଗାଇ ଦେବାକୁ ସୁଯୋଗ ନାହିଁ । ତେଣୁ କଳାହାଣ୍ଡିରେ ପ୍ରଚୁର ଖାଦ୍ୟଶସ୍ୟ ଉତ୍ପାଦନ ହେଉଥିଲେ ମଧ୍ୟ, କ୍ରୟଶକ୍ତି ଅଭାବରୁ ଗରିବ ଲୋକମାନେ କିଣି ଖାଇ ପାରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅର୍ଥାତ ବଜାରରେ ପ୍ରଚୁର ଖାଦ୍ୟ ଶସ୍ୟ ମିଳୁଥିଲେ ମଧ୍ୟ କ୍ରୟଶକ୍ତି ଅଭାବ ହେତୁ ତାହା ସେମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଏକ ଦୁର୍ଭିକ୍ଷ ସଦୃଶ୍ୟ ।

କଳିକତା ଓ ବିଶ୍ୱାଖାପାଟଣା ଇତ୍ୟାଦି ବନ୍ଦରମାନଙ୍କରେ ହଜାର ହଜାର ଓଡ଼ିଆ କୁଳିଗିରି କରି ପେଟ ପୋଷୁଥିଲେ । ଓଡ଼ିଶାରେ ଭରପୁର ହୋଇ ରହିଥିବା ପ୍ରଚୁର ଖଣିଜ ସଂପଦ ଯଥା- ଲୁହାପଥର, କ୍ରୋମାଇଟ୍, ବକ୍ସାଇଟ୍, କୋଇଲା, ମାଙ୍ଗାନିଜ୍ ଓ ଅନ୍ୟ ବହୁ ପ୍ରକାର ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥର ଉପଯୁକ୍ତ ବିନିଯୋଗ ହୋଇ ପାରୁ ନାହିଁ କି ଓଡ଼ିଶା ସେ ସବୁର ଉପଯୁକ୍ତ ମୂଲ୍ୟ ପାଇ ନାହିଁ । ପାରାଦ୍ୱାପ ବନ୍ଦର ନିର୍ମାଣ ହେଲେ ଉପରୋକ୍ତ ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥଗୁଡ଼ିକ ଜାହାଜ ଯୋଗେ ବାହାର ଦେଶକୁ ପଠାଇ ହେବ ଓ କଳିକତା, ବିଶ୍ୱାଖାପାଟଣା ଇତ୍ୟାଦି ବନ୍ଦରରେ କାମ କରୁଥିବା ଓଡ଼ିଆମାନେ ଏହି ବନ୍ଦରରେ କାମ ପାଇବେ । ଏହା ଛଡ଼ା ସେ ତାଙ୍କର ଦୂରଦୃଷ୍ଟି ଫଳରେ ଜାଣିପାରିଥିଲେ ଯେ କଳିକତା ବନ୍ଦରର କାର୍ଯ୍ୟ ଦକ୍ଷତା କ୍ରମେ କମି ଆସୁଛି ଏବଂ ବିଶ୍ୱାଖାପାଟଣା ବନ୍ଦର ଏକା ଏକା ଏତେ ପରିମାଣର ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ ବାହାରକୁ ରପ୍ତାନୀ କରି ପାରୁ ନାହିଁ । ଓଡ଼ିଶାରେ ଏକ ଗଭୀରାଙ୍ଗ ବୃହତ୍ତର ବନ୍ଦର ନିର୍ମାଣ ହେଲେ, ତାହା ଖାଲି ଓଡ଼ିଶା ନୁହେଁ, ବିହାର ମଧ୍ୟ ପ୍ରଦେଶ ଓ ପଶ୍ଚିମବଙ୍ଗର

ଆବଶ୍ୟକତା ମଧ୍ୟ ପୁରଣ କରିପାରିବ । ସେ ସିନା ଏପରି ଏକ ଦୂରଦୃଷ୍ଟି ସଂପନ୍ନ ଯୋଜନାକୁ ପରିକଳ୍ପନା କରିଥିଲେ, କିନ୍ତୁ ବନ୍ଦର ପ୍ରତିଷ୍ଠା କାମ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କର ହୋଇଥିବାରୁ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ପଣ୍ଡିତ ନେହେରୁଙ୍କୁ ଏଥିପାଇଁ ରାଜି କରାଇବାକୁ ସେ ସୁଯୋଗ ଖୋଜୁଥିଲେ ।

କିଛିଦିନ ଚାଲିଗଲା । ବିଜୁବାବୁ ତାଙ୍କର ଏହି ମାନସ ପୁତ୍ରକୁ ଜନ୍ମ ଦେବା ପାଇଁ ବ୍ୟାକୁଳ ହୋଇ ଉଠିଲେ । ଠିକ୍ ଏତିକି ବେଳକୁ ଅତ୍ୟଧିକ ପରିଶ୍ରମ ହେତୁ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ପଣ୍ଡିତ ନେହେରୁଙ୍କର ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟହାନୀ ଘଟିଲା, ତାଙ୍କର ବିଶ୍ରାମ ଆବଶ୍ୟକ । ବଣଜଙ୍ଗଲ ଘେରା ଏକ ଶାନ୍ତ ଶୀତଳ ନିର୍ଜନ ପରିବେଶରେ କିଛି ଦିନ ରହି ଜଳବାୟୁ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରିବାକୁ ତାଙ୍କର ଇଚ୍ଛା ହେଲା । ସେ ତାଙ୍କର ଏହି ଅଭିଳାଷ ବିଜୁବାବୁଙ୍କୁ ଜଣାଇଲେ । ନେହେରୁଙ୍କର ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟହାନୀ କଥାଶୁଣି ବିଜୁବାବୁ ପ୍ରଥମେ ଚମକି ଉଠିଲେ । ତାପରେ ପିତୃଭକ୍ତ ଶ୍ରବଣ କୁମାର ପରି ଅତି କୋମଳରେ କହିଲେ- “ଓଡ଼ିଶାର ନୈସର୍ଗିକ ଶୋଭାରାଶି ଅତ୍ୟନ୍ତ ମନୋରମ । ସକାଳର କୋମଳ ଶୀତଳ ମଳୟ ପବନ, ସନ୍ଧ୍ୟାର ଲୋହିତ ଆଭାତଳେ ପ୍ରକୃତିର ବର୍ଣ୍ଣିତ ବୈଭବ, କଳ କଳ ନିନାଦିନୀ ନଦୀର ମେଖଳା, ନୀଳ ଜଳରାଶି ଭରା ସାଗରର ପରିବ୍ୟାପ୍ତ ବେଳାଭୂମି, ହଳଦୀ ଗରଗର ପାଟିଲା ଧାନ କ୍ଷେତର ଆମୋଦିତ ଗନ୍ଧ, ତାଳ ତମାଳର ଅପୂର୍ବ ତନ୍ମୁପାତଳୀ ଗ୍ରାମ୍ୟ କିଶୋରୀ ପରି ପାହାଡ଼ି ଝରଣାର ଛନ୍ଦମୟ କୁକୁକୁଳ ନୃତ୍ୟ, ସମୁଦ୍ର କୂଳେ କୂଳେ ହେନ୍ତାଳ ବନର ନିବାଡ଼ ଆଶ୍ଳେଷ, ଶୁକଶାରୀପୂର୍ଣ୍ଣା ବିହଙ୍ଗ କୂଳର ମଧୁର କାକଳୀ ଆଉ ଦଳ ଦଳ ବନ୍ୟ ହରିଣୀ - ମୟୂରୀର ଚପଳ ନୃତ୍ୟ; ଏସବୁ ଆପଣଙ୍କର କ୍ଳାନ୍ତ ଆଉ ଅବସାଦଗ୍ରସ୍ତ ଦେହ ମନକୁ ବିମୋହିତ କରିବ ନିଶ୍ଚୟ ।

ସହଜେ ନେହେରୁଟ କବି, ଭାରତ ଓ ପ୍ରକୃତିର ଉପାସକ, ସେ ଉଲ୍ଲାସିତ କଣ୍ଠରେ କହିଲେ - “ତୁମେ ବି ଏତେ କବି ପ୍ରତିଭାର ଅଧିକାରୀ !!!” ବିଜୁବାବୁ କହିଲେ, ଓଡ଼ିଶାର ଗଞ୍ଜାମ ଜିଲ୍ଲାରେ ମୋ ପିତାଙ୍କର ଜନ୍ମ । ଉଞ୍ଜି କବି ସମ୍ରାଟ ଉପେନ୍ଦ୍ର ଭଞ୍ଜଙ୍କର ଜନ୍ମ ମାଟିରେ ମୋର ଜନ୍ମ । ଭାରତର କବି କାଳିଦାସ, ମାଘ, ଶ୍ରୀହର୍ଷ ଓ ଭବଭୂତିଙ୍କ ପରି ଉପେନ୍ଦ୍ରଙ୍କୁ ପାଗଳ କରିଥିଲା ଓଡ଼ିଶାର ଶ୍ୟାମଳ ବନାନୀ, ସକାଳ ସନ୍ଧ୍ୟାର ମଧୁର ସୂର୍ଯ୍ୟାଲୋକ, ନୀଳ ସମୁଦ୍ରର ଉର୍ମିଳ ଜଳରାଶି ଆଉ ଆକାଶର ଘୁମନ୍ତ ବାଦଲ । ନେହେରୁ ବୋଧହୁଏ ତୃପ୍ତ ହୋଇଗଲେ । ପିତୃ ସ୍ନେହରେ

ବିଜୁବାବୁଙ୍କ ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ହାତ ବୁଲାଇ ଆଣି ସେ କହିଲେ- “ମୋତେ ଡେବେ
ତୁମ ଓଡ଼ିଶାର ସେଇ ଶୀତଳ କୋଳକୁ ନେଇଚାଲ ।”

କଥା ହେଲା ତିନିଦିନ ପାଇଁ ନେହେରୁ ଓଡ଼ିଶା ଗସ୍ତରେ ଆସିବେ । ପ୍ରକୃତିର
ଏକ ଶ୍ୟାମଳ ଅରଣ୍ୟ ଭିତରେ ରହି ବିଶ୍ରାମ ନେବେ, ସ୍ବାସ୍ଥ୍ୟ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରିବେ ।
ଗସ୍ତକାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ସ୍ଥିର କରିବେ ବିଜୁବାବୁ । ଓଡ଼ିଶାରେ ଥିଲା ଦାର୍ଜିଲିଂ ପରି ଦାରିଙ୍ଗବାଡ଼ି,
କାଶ୍ମୀର ହ୍ରଦପରି ମରାଳମାଳିନୀ ନଳାୟୁ ତିଲିକା, ତାଳମହଲ ପରି ସ୍ଥାପତ୍ୟ ଶିଳ୍ପ
ଭାସ୍କର୍ଯ୍ୟର ଅନୁପମ କୋଣାର୍କ, ଇଡେନ ଗାର୍ଡେନ ପରି ନନ୍ଦନ କାନନ, ଗୋଆ
ପରି ପୁରୀ ମହୋଦଧିର ବିସ୍ତୀର୍ଣ ବେଳାଭୂମି ଆଉ ତରାଇ ଅଞ୍ଚଳର ନିବିଡ଼ ଅରଣ୍ୟ
ପରି ଶିମିଳିପାଳର ଅଭୟାରଣ୍ୟ । ମାତ୍ର ନେହେରୁଙ୍କର ବିଶ୍ରାମ ପାଇଁ ବିଜୁବାବୁଙ୍କୁ ଏ
ସବୁ ଅନୁପଯୁକ୍ତ ମନେହେଲା । ସୁନ୍ଦର ବନର ହେତାଳ ବନ ପରି ବିସ୍ତୀର୍ଣ ସମୁଦ୍ରର
ନୀଳ ଜଳରାଶି ଘେରା ଭିତର କନିକା, ଗହିରମଥା ଓ ସାତ ଭାୟାର ଶ୍ୟାମଳ କୋମଳ
ନିର୍ଜନ ପରିବେଶ ହିଁ ନେହେରୁଙ୍କ ପ୍ରାଣରେ ଭରିଦେବ ଚରମ ତୃପ୍ତି - ଏହାହିଁ ବିଜୁବାବୁ
ଠିକ୍ କରିନେଲେ । ଚନ୍ଦ୍ରଭାଗା ଠାରୁ ପାରାଦ୍ୱୀପ ଡେଇଁ ଆହୁରି ଆଗକୁ ନେହେରୁଙ୍କର
ସମୁଦ୍ର ଯାତ୍ରା ପାଇଁ ଆରମ୍ଭ ହେଲା ବ୍ୟାପକ ଆୟୋଜନ । ଶୁକ, ଶାରୀ, ହରିଶ
ମୟୂର ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ଉପକୂଳ ଅରଣ୍ୟରେ ତାଙ୍କର ବିଶ୍ରାମ ପାଇଁ ଆରମ୍ଭ ହେଲା
ଅତିଥିଶାଳାର ନିର୍ମାଣ । ମହାଭାରତ ଯୁଦ୍ଧକୁ ଯିବା ଯାତ୍ରା ପଥରେ ମାତୃଳ ଶଲ୍ୟକୁ
ଆତିଥ୍ୟର ଆତିଶଯ୍ୟାରେ ବିଭୋର କରିବା ପାଇଁ ବିଜ୍ଞାସମୟ ଅତିଥିଶାଳା
ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ ନିର୍ମାଣ କରିଥିଲା ପରି, ବିଜୁବାବୁ ପାରାଦ୍ୱୀପର ନିବିଡ଼ ଅରଣ୍ୟ ଭିତରେ
ନିର୍ମାଣ କଲେ ନେହେରୁ ବଙ୍ଗଳା । ଗୋଲାପ ସ୍ତବକ ପ୍ରତି ନେହେରୁଙ୍କର ଅତ୍ୟଧିକ
ଦୁର୍ବଳତା ଥିବାହେତୁ, ବଙ୍ଗଳାର ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗରେ ଶୋଭା ପାଇଲା ଜାତି ଜାତିକା ଉତ୍କଳ
ଗୋଲାପ ପୁଷ୍ପର ବିସ୍ତୀର୍ଣ ବଗିଚା । ଉପଯୁକ୍ତ ଅତିଥିଙ୍କର ଉପଯୁକ୍ତ ଆତିଥ୍ୟ ପାଇଁ
ଭୋଜନର ବିଜ୍ଞାସମୟ ପରିବେଶ ଭିତରେ ପାଟିପତୁଥିଲା ବଙ୍ଗଳାର ପରିସର ।
ଅତିଥିଙ୍କର ସମୁଦ୍ର ବିହାର ପାଇଁ ସୁସଜ୍ଜିତ ହୋଇ ବଙ୍ଗଳା ପାଖରେ ବନ୍ଧା ହୋଇଥିଲା
କେତୋଟି ଯନ୍ତ୍ରଚାଳିତ ନୌକା । ଠିକାଦାରମାନେ ଦିନରାତି ଲାଗି ରାସ୍ତା ଘାଟର
ନିର୍ମାଣ କାମ ସାରିଲେ । ରଙ୍ଗ ବେରଙ୍ଗର ବେଶ ପୋଷାକ ପିନ୍ଧି ଦୁଇ ଦିନ ଆଗରୁ
ଆସି ରୁଣ୍ଡ ହେଲେଣି ଅସଂଖ୍ୟ ନରନାରୀ । ଓଡ଼ିଶାର ଭିତ ଭିତ ସ୍ଥାନରୁ ଆସି ବାଦ୍ୟ,
ଗୀତ ଓ ନୃତ୍ୟ ପରିବେଷଣ କରିବାକୁ ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଥାନ୍ତି ଆଦିବାସୀ,

ଅଣଆଦିବାସୀଙ୍କର ଅସଂଖ୍ୟ ଦଳ । ଦୀର୍ଘପଥ ବ୍ୟାପି ସୁସଜ୍ଜିତ ତୋରଣ ଓ ଆଲୋକ
ମାଳାରେ ପାରାଦ୍ୱିପ ହସି ଉଠୁଥାଏ ସ୍ୱର୍ଗର ଇନ୍ଦ୍ରପୁରୀ ପରି । ଶଙ୍ଖ ହୁଳହୁଳି ଭିତରେ
ସ୍ୱାଗତ ସଂବର୍ଦ୍ଧନା ପାଇଁ ଅପୂର୍ବ ଶୋଭାମୟୀ ସୋଡ଼ଶୀ ରମଣୀମାନେ ହାତରେ
ବନ୍ଦାପନାର ଆଳି ଧରି ତୋରଣମାନଙ୍କ ପାଖରେ ଅପେକ୍ଷା କରୁଥିଲେ ।

ନେହେରୁ ଆସିଲେ । ଆନନ୍ଦ ମୁଖର କୋଳାହଳ ଭିତରେ ସ୍ୱାଗତ ସଂବର୍ଦ୍ଧନା
ସରିଲା । ରାତ୍ରି ବିଶ୍ରାମ ପରେ ନେହେରୁ ବଙ୍ଗଳାରୁ ଯନ୍ତ୍ରଚାଳିତ ନୌକାରେ ବସି
ଆରମ୍ଭ କଲେ ତାଙ୍କର ସମୁଦ୍ର ବିହାର । ପାଖରେ ବସିଥିଲେ ମୁଖ୍ୟ ମନ୍ତ୍ରୀ ବିଜୁବାବୁ ।
ସହକର୍ମୀ ନୀଳମଣି ରାଉତରାଏ ଆଉ ଜଣେଅଧେ ପଦସ୍ଥ ଅଫିସର । ଅନ୍ୟ ଦୁଇଟି
ଯନ୍ତ୍ରଚାଳିତ ନୌକାରେ ବସି ଯାତ୍ରା କରୁଥିଲେ କେତେକ ଅଫିସର ଓ ପାର୍ଶ୍ୱଚରମାନେ ।
ନୌକା ଚାଲିଥାଏ । ସମୁଦ୍ରର ଦୁଇ କୂଳରେ ଲମ୍ବିଯାଇଛି ଶ୍ୟାମଳ ଛାୟାଛନ୍ଦ ହେଙ୍ଗାଳ
ବନ । ଅରଣ୍ୟ ଭିତରୁ ଶୁଭୁଛି ପକ୍ଷୀର କାକଳୀ । ସ୍ଥାନେ ସ୍ଥାନେ ବେଳାଭୂମିରେ ଚପଳ
ନୃତ୍ୟ କରି ଘୁରି ବୁଲୁଛନ୍ତି ହରିଣ ହରିଣୀ ।

ଛୋଟ ଛୋଟ ପାଳଟଣା ନୌକା ସବୁ ସମୁଦ୍ର ବକ୍ଷରେ ଭାସି ବୁଲୁଛନ୍ତି ବିକ୍ଷିପ୍ତ
ଭାବରେ । ସମୁଦ୍ରର ନୀଳ ଜଳରାଶି ଭେଦି ବହି ଆସୁଛି ଶିରି ଶିରି ପବନ । ନିର୍ମଳ
ଆକାଶ ସଙ୍ଗରେ ମିଳି ସତେ ଯେମିତି ଏକାକାର ହୋଇଯାଉଛି ଶ୍ୟାମଳ ଅରଣ୍ୟର
ଶୋଭା । ପାରାଦ୍ୱୀପ ଠାରୁ ଚାନ୍ଦବାଳି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବିଷ୍ଣୁର୍ଣ୍ଣ ଜଳରାଶି ଉପରେ ଭାସି
ଚାଲିଛି ନୌକା । ଗହିର ମଥା, ଭିତର କନିକା ଓ ସାତଭାୟାର ଅରଣ୍ୟ ଶୋଭା
ଅତ୍ୟନ୍ତ ରମଣୀୟ । ମାଛ, କଙ୍କଡ଼ା, କଇଁଛ ଓ କୁମ୍ଭୀର ପାଇଁ ଏସବୁ ଅଞ୍ଚଳ ଭାରତ
ପ୍ରସିଦ୍ଧ । ପଶ୍ଚିମ ବଙ୍ଗ ଓ ବାଂଗଲା ଦେଶରୁ ଅସଂଖ୍ୟ ଅଧିବାସୀ ଉଠିଆସି ଏ ସବୁ
ଅଞ୍ଚଳରେ ବସବାସ କରିବା ହେତୁ ସାମାଜିକ ଓ ସାଂସ୍କୃତିକ ବିନିମୟର ଏକ ସ୍ୱଷ୍ଟ
ଚିତ୍ର ଏଠାରେ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ । ପାଣି ପବନ, ଅରଣ୍ୟ, ସୂର୍ଯ୍ୟାସ୍ତ ଓ ସୂର୍ଯ୍ୟୋଦୟର
ଅପୂର୍ବ ଶୋଭା ସମ୍ଭାରରେ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ଏସବୁ ଅଞ୍ଚଳ । ନେହେରୁ ତନ୍ମୟ ହୋଇ
ଉପଭୋଗ କରୁଛନ୍ତି ପ୍ରକୃତିର ବିଭିନ୍ନ ବର୍ଣ୍ଣ ବୈଭବ । ପୁଲକ ଭରା ଚିତ୍ତରେ ସେ ନିଜ
ଭିତରେ ପ୍ରତିଟି ମୁହୂର୍ତ୍ତ ଅନୁଭବ କରୁଥାନ୍ତି ଜୀବନୀ ଶକ୍ତିର ନୂତନ ସୂତାର । ବେଳେ
ବେଳେ ତାଙ୍କର କବି ଓ ଭାବୁକ ମନ ତରୁଣ ଅଶ୍ରୁପରି ଛୁଟି ଚାଲିଥାଏ ଭାବନା
ରାଜ୍ୟରେ ମଗ୍ନ ମହର୍ଷି ପରି ସୃଷ୍ଟିର ରହସ୍ୟ ଭେଦ କରିବାକୁ । ଦାର୍ଶନିକ ମନ ତାଙ୍କର
ତେଣାମେଲି ଉଡ଼ି ବୁଲୁଥାଏ । ସେ ଭାବୁଥିଲେ ଏହିପରି ଶାନ୍ତ ଶୀତଳ ମଧୁର ନିର୍ଜନତା

ଭିତରେ ମଣିଷର ଚେତନା ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱଗାମୀ ହେଉନଥିଲେ, ସିଦ୍ଧିପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇ ନଥାନ୍ତେ ଧ୍ୟାନ ମଗ୍ନ କୌଳାସ ପତି ଶିବ । ନବୀଡ଼ ଅରଣ୍ୟର ଏପରି ନିରବତା ମଣିଷକୁ ଏକାଗ୍ର ଚିତ୍ତ କରୁନଥିଲେ, ଦିବ୍ୟାସ୍ତ୍ର ପାଇ ନଥାନ୍ତେ କାମ୍ୟକ ବନର ତପସ୍ୟାରତ ସବ୍ୟସାଚୀ । ଏପରି ନିରବତା ମଣିଷକୁ କାମନାଶୂନ୍ୟ ଅନାସକ୍ତ ମହର୍ଷିରେ ପରିଣତ କରୁନଥିଲେ, ମହେନ୍ଦ୍ରଗିରି ଉପରେ ଧ୍ୟାନମଗ୍ନ ବିଶ୍ୱାମିତ୍ର ଜୟ କରି ପାରି ନଥାନ୍ତେ ବ୍ରହ୍ମର୍ଷି ବଶିଷ୍ଠଙ୍କର ବ୍ରହ୍ମ ତେଜକୁ । ମଣିଷ ତାର କର୍ମମୟ ଜୀବନରେ ନିମିତ୍ତଟିଏ ମାତ୍ର । ତା ନହୋଇଥିଲେ ସକଳ ସୃଷ୍ଟି ଯାହାଙ୍କ ଠାରେ ପ୍ରକଟିତ ତାଙ୍କ ପାଖରେ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଆତ୍ମ ସମର୍ପଣ କରି ଅର୍ଜୁନ ନିଷ୍ଠାମ କର୍ମ ଯୋଗୀର ସନ୍ନ୍ୟାସ ବ୍ରତ ଆଚରଣ କରି ନଥାନ୍ତେ । ନେହେରୁ କାନ ତେରି ଶୁଣିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଥିଲେ ଭୂମୀରେ ପ୍ରତିଧ୍ୱନୀତ ଓଁକାର ଶବ୍ଦକୁ । ସେ ଭାବୁଥିଲେ ସାଗର ବୁକୁରେ ଭାସି ବୁଲୁଥିବା କ୍ଷୁଦ୍ର କ୍ଷୁଦ୍ର ଜଳର ବୁଦ୍ଧିରୁ ପରିବିକାଳ ସାଗର ସଦୃଶ ପରିବ୍ୟାପ୍ତ ପୃଥିବୀ ପୃଷ୍ଠରେ ମଣିଷର ଜୀବନଟା ସେହିପରି । ଜଳରୁ ଉତ୍ପତ୍ତି ବୁଦ୍ଧିରୁ କିଛି କାଳ ପାଇଁ ଜଳ ଉପରେ ଦୃଶ୍ୟ ହୁଏ ସତ୍ୟ, ମାତ୍ର ତାହା କ୍ଷଣିକ ଭିତରେ ପୁଣି ମିଳାଇ ଯାଏ ସମୁଦ୍ରର ସେହି ଜଳରାଶି ଭିତରେ । ସମୁଦ୍ର ସିନା ଉପଲବ୍ଧ ହୁଏ ନାହିଁ ଜଳର ବୁଦ୍ଧି ବୁଦ୍ଧି ଭିତରେ, ମାତ୍ର ବୁଦ୍ଧି ବୁଦ୍ଧି ମାନେ ଉପଲବ୍ଧ ହୁଅନ୍ତି ସାଗର ବକ୍ଷରେ । ଯଜୁର୍ବେଦର ଗୋଟିଏ ଶ୍ଳୋକ ତାଙ୍କର ମନେ ପଡ଼ିଲା ସେ ଆବୃତ୍ତି କଲେ - “ଇଶ୍ୟାବାସ୍ୟଂ ଇଦଂ ସର୍ବଂ ଯଦ୍ବିଚ୍ଛୁଦ୍ ଜଗତ୍ୟାଂ ଜାତ୍, ତେନ ତେପତ୍ତେନ ଭୁଞ୍ଜିଥାଃ ମା ଗୁଧକସ୍ୟ ସ୍ୱାନ୍ଧନମ୍ ।”

ତେବେ ମଣିଷ ନିଜର କ୍ଷୟ ନାହିଁ ବୋଲି ଭାବି ଅହଙ୍କାରରେ ଏପରି ମାତାଳ ହେଉଛି କାହିଁକି ? ବୁଦ୍ଧ ଜ୍ଞାନପ୍ରାପ୍ତ ହେଲାପରେ, ଜରା, ବ୍ୟାଧି, ଦୁଃଖ କ୍ଲେଶ ଭରା ଏ ଜୀବନକୁ ଜନ୍ମମୃତ୍ୟୁର ଚକ୍ରରୁ ଉଦ୍ଧାର କରିବା ପାଇଁ ମଣିଷ ନିର୍ବାଣ ପଥରେ ଯାତ୍ରା ହେଉ ନାହିଁ କି ? ହାୟରେ ଅଜ୍ଞାନ ମାନବ ।

ନେହେରୁଙ୍କ ଭାବୁକ ମନ ଭାବନାରେ ବୁଡ଼ି ଯାଇଥିଲା । "Discovery of India" ଏବଂ "Glimpses of the World History"ର ଲେଖକ ନେହେରୁଙ୍କର ଜ୍ଞାନକୁ ପୁଣି କଳି ପାରିବ କିଏ ?

ସେ ପୁଣି ଭାବୁଥିଲେ ଆର୍ତ୍ତ ଦୁର୍ଗତର ସେବା ହିଁ ଏ ମଣିଷର ମାଧବ ସେବା । ଅମଣିଷ ସିନା ମଣିଷକୁ ଦୁଃଖଦେଇ ଛଟପଟ କରେ, ହେଲେ ଛଟପଟ ହେଉଥିବା ଆବର୍ଜନାର ନର୍କକୁଣ୍ଡ ଭିତରୁ ଦୁର୍ଗତକୁ ଉଦ୍ଧାର ନକଲେ କିଏ ପୁଣି ମଣିଷ ପଦବାଚ୍ୟ

ହେବ ? ଦୁର୍ଗତି ଭିତରୁ ନାଗ ଲୋକଙ୍କୁ ଜୀବନର ସ୍ବାଦ ଚଖାଇବା ପାଇଁ ଭଗବାନ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ତାଙ୍କୁ ଦାନ କରିଥିଲେ ଜୀବନ ସାଧନ- ଗୋଧେନୁ, ଅଶ୍ବ, ବାଣିଜ୍ୟର ସୂତ୍ର ଆଉ ଯୁଦ୍ଧ ବିଦ୍ୟା । ତାକୁ ହିଁ ସମ୍ବଳ କରି ନାଗଲୋକେ ପାଇଥିଲେ ମାର୍ଜିତ ଜୀବନ । ୧୯୩୬ ମସିହାରେ ଜାତିର ପିତା ମହାତ୍ମା କହିଥିଲେ - "If you want to see what poverty is, go to Orissa and see it there." ତେବେ ପ୍ରାକୃତିକ ସଂପଦରେ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ଓଡ଼ିଶାର ଲୋକଙ୍କୁ ମାର୍ଜିତ ଜୀବନ ମିଳୁ ନାହିଁ କାହିଁକି ? ନଦୀ ସମୁଦ୍ର, ବଣଜଙ୍ଗଲ, ପାହାଡ଼ ପର୍ବତ, ପରିବ୍ୟାପ୍ତ ଉର୍ବର ମୃତ୍ତିକା, ଅକଳନ ଖଣିଜ ସଂପଦ ଭରା ଭାରତର ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଦାରିଦ୍ର୍ୟରୁ ମୁକ୍ତି ପାଇ ନାହାଁନ୍ତି କାହିଁକି ? ସମ୍ଭବତଃ ବ୍ରିଟିଶମାନଙ୍କ ଠାରୁ ଉତ୍ତରାଧିକାରୀ ସୂତ୍ରରେ ପାଇଥିବା କର୍ମକୃଷ୍ଣ ଦୁର୍ନୀତିଗ୍ରସ୍ତ ପ୍ରଶାସନ ଏହିପାଇଁ ଦାୟୀ । ସେ ପ୍ରଶାସନ ଭିତରେ ସଂସ୍କାର ଆଣିବା ପାଇଁ ଭଗବାନ ମୋଡେ ଶକ୍ତି, ସାମର୍ଥ୍ୟ ଓ ସମୟ ଦେବେତ । ଏ ଦୁର୍ନୀତିଗ୍ରସ୍ତ ପ୍ରଶାସନ ଭିତରେ ସଂସ୍କାର ନ ଆଣିଲେ, ଏହା ସମୟ ସାଙ୍ଗରେ ତାଳ ଦେଇ ଚାଲି ପାରିବ ନାହିଁ । ଆବଶ୍ୟକତା ଆଉ କି ନଥାଉ ପାସେଞ୍ଜର ଟ୍ରେନ୍‌ପରି ଏହା ଖାଲି ପ୍ରତି ସ୍ପେସନ୍ ଧରି ଧରି ଚାଲିଥିବ ।

ପାଖରେ କାହାର କଣ୍ଠସ୍ବର ଶୁଣି ପଣ୍ଡିତ ନେହେରୁ ବିଜୁବାବୁଙ୍କ ଉପରେ ଆଖି ବୁଜାଇ ଆଣି ପୁଣି ଦୃଷ୍ଟି ତାଙ୍କର ଛିର କରି ରଖିଲେ ଅରଣ୍ୟ ଉପରେ । କଣ୍ଠକୁ ଯଥା ସମ୍ଭବ ନରମ କରି ବିଜୁବାବୁ କହିଲେ - "Sir, this is the deepest area in the entire Indian coast and is eminently suitable for a harbour." ଅରଣ୍ୟ ଉପରେ ଦୃଷ୍ଟି ଛିର ରଖି ନେହେରୁ କହିଲେ- "Biju, you do not have the slightest sense of time. Don't you know how I am happy to see these birds, forests, fishes, blue water and fruits and flowers ? Your port can wait, can these things wait for me ?

ବିଜୁବାବୁ ନୀରବ ରହିଲେ । ଆଉ କିଏ ହୋଇଥିଲେ ନେହେରୁଙ୍କ କ୍ରୋଧ ଦେଖି ଆଉ ଥରେ ପାଟି ବି ଖୋଲି ନଥାନ୍ତା ମାତ୍ର ନାଗ ଲୋକର ରାଜା ଆର୍ଯ୍ୟବ ପରି, ଦୁର୍ଗତ ଓଡ଼ିଆଙ୍କର ମାର୍ଜିତ ଜୀବନ ପାଇଁ ଯିଏ ବ୍ୟାକୁଳ, ସେ ଆଉ କେତେ ସମୟ ଧରି ନିରବରେ ବସି ରହନ୍ତେ । ତେଣୁ ବିଜୁବାବୁ କହିଲେ- "Sir, if you do not consider constructing a port here during your regime, can orissa ever get one ? Other Prime Minister will be provincial in approach."

ନେହେରୁଙ୍କ ମୁହଁ ଆନନ୍ଦରେ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଦିଶିଲା । ସେ ବିଜୁକୁ ଚାହିଁ କହିଲେ-
"Biju, you will not leave me until I do your work." ବିଜୁବାବୁଙ୍କ
ମନରାଜ୍ୟରେ ଭାସିଉଠିଲା ପ୍ରାଚୀନ କଳିଙ୍ଗର କେତୋଟି ନୌବାଣିଜ୍ୟର ଦୃଶ୍ୟ ।

ଶ୍ରୀଷ୍ଟପୂର୍ବ ଗନ୍ଧ ଶତାବ୍ଦିର କଥା, ମଗଧର ସମ୍ରାଟ ମହାପଦ୍ମନନ୍ଦ ସମୁଦ୍ର
ପଥରେ ନୌବାଣିଜ୍ୟର ବିସ୍ତାର ପାଇଁ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳକୁ ଏକ ସେତୁ ଭାବରେ ବ୍ୟବହାର
କରିବାକୁ କଳିଙ୍ଗ ଆକ୍ରମଣ କଲେ । ଓଡ଼ିଆ ସେନାର ଅସୀମ ବୀରତ୍ୱ ଫଳରେ ମଗଧ
ସେନା ପ୍ରଥମେ ପରାସ୍ତ ହେଲେ ଏବଂ କଳିଙ୍ଗ ସାଧବମାନଙ୍କର ଆଧିପତ୍ୟ ସମୁଦ୍ର
ଉପରେ ଅକ୍ଷୁର୍ଣ୍ଣ । ରହିଲା ଅଷ୍ଟମ ଶତାବ୍ଦିରେ ଭୌମକର ବଂଶର ରାଣୀ ତ୍ରିଭୁବନ
ଦେବୀଙ୍କର ନେତୃତ୍ୱରେ ଓଡ଼ିଆ ସେନା ଜଳଦସ୍ୟୁମାନଙ୍କୁ ପରାସ୍ତ କରି ତୋଷାଳୀ
ରାଜ୍ୟର ନୌବାଣିଜ୍ୟକୁ ଅକ୍ଷୁର୍ଣ୍ଣ ରଖିଲେ । ତାପର ଠାରୁ ସୂର୍ଯ୍ୟବଂଶ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଦୀର୍ଘ
ସାତ ଶହ ବର୍ଷ ଧରି ଓଡ଼ିଶାର ସାଧବମାନେ ଦକ୍ଷିଣ-ପୂର୍ବ ଏସିଆର ବର୍ମା, ସିଙ୍ଗାପୁର,
ମାଲୟେସିଆ, ବାଲି, ବୋର୍ଣ୍ଣିଓ, ଜାଭା ଓ ସୁମାତ୍ରା ସମେତ ସିଂହଳ ଓ ଚୀନ ସହିତ
ନୌବାଣିଜ୍ୟ କରି ଓଡ଼ିଶାକୁ ଧନଧାନ୍ୟ ମଣିମୁକ୍ତାରେ ବିଭବଶାଳୀ କରିଦେଲେ ।
ସମୁଦ୍ରର ଉତ୍ତାଳ ତରଙ୍ଗରେ ଓଡ଼ିଆ ସାଧବମାନଙ୍କର ମାଳ ମାଳ ବାଣିଜ୍ୟର ତରୀ-
ଦୃଶ୍ୟ ବିଜୁବାବୁଙ୍କୁ ବିମୋହିତ କରିଦେଲା । ସେ ଭାବିଲେ, ପାରାଦ୍ୱୀପ ଠାରେ ବନ୍ଦର
ନିର୍ମାଣ କରିବାକୁ ପଣ୍ଡିତ ନେହେରୁ ଅନୁମତି ଦେଲେ, ଓଡ଼ିଶାର ସେ ହୃତଗୌରବ
ପୁଣି ଫେରି ଆସିବ ଏବଂ ଅସଂଖ୍ୟ ପଣ୍ୟବାହୀ ଜାହାଜରେ ଓଡ଼ିଶାର ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥକୁ
ବିଦେଶକୁ ପଠାଇ ଓଡ଼ିଶା ପୁଣି ବିଭବଶାଳୀ ହୋଇଯିବ ।

ଅରଣ୍ୟରୁ ଆଖି ଫେରାଇ ଆଣି ନେହେରୁ ପଚାରିଲେ- “ଏତେ ବଡ଼ ବନ୍ଦର
ପାଇଁ ଓଡ଼ିଶାରେ କଞ୍ଚାମାଲ କାହିଁ ?” ବିଜୁବାବୁ ତତ୍ତ୍ୱକ୍ଷଣାତ୍ କହିଲେ- ସାରା ଦେଶର
କ୍ରୋମାଇଟ୍ ଅଛି ଶତକଡ଼ା ୯୮ ଭାଗ, ଓଡ଼ିଶାରେ ବହାଇଟ୍ ଅଛି ୬୦ ଭାଗ,
ଲୁହାପଥର ୨୬ ଭାଗ, କୋଇଲା ଅଛି ୨୩ ଭାଗ ଓ ଗ୍ରାଫାଇଟ୍ ଅଛି ୩୮ ଭାଗ ।
ତା ଛଡ଼ା କଳିକତା ବନ୍ଦର ପୁରୁଣା ହୋଇଯିବାରୁ ତାହାର କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷମ୍ଭି କମିଗଲାଣି ।
ବିଶାଖାପାଟଣା ବନ୍ଦର ଏକୃଟିଆ ଏତେ ବୋଝ ସଂଭାଳି ପାରିବ ନାହିଁ । ଏହି ସବୁ
ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥର ରସ୍ତା ନା ବାଣିଜ୍ୟରୁ ଓଡ଼ିଶା ଶହ ଶହ କୋଟି ଟଙ୍କା ପାଇବ ।
ଭାରତ ମଧ୍ୟ ପ୍ରତିବର୍ଷ କୋଟି କୋଟି ଟଙ୍କାର ବୈଦେଶିକ ମୁଦ୍ରା ଅର୍ଜନ କରିବ ।
ଓଡ଼ିଶାର ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ଲୋକଙ୍କୁ ନିଯୁକ୍ତି ଦେବ ଏହି ବନ୍ଦର । ଅଣଯୋଜନା ବ୍ୟୟରେ

ଆମର କୋଟି କୋଟି ଟଙ୍କା ଅପଚୟ ହୋଇଯାଉଛି । ଜାତୀୟ ଆୟକୁ ଏହି ବନ୍ଦର ଅନେକ ସାହାଯ୍ୟ କରିବ । ଭାରତର ଭବିଷ୍ୟତ କଥା ଆପଣ ଚିନ୍ତା କରନ୍ତୁ । ମୋତେ ଏହି ବନ୍ଦର ନିର୍ମାଣ କରିବାକୁ ଅନୁମତି ଦିଅନ୍ତୁ ।

ନେହେରୁଙ୍କର ହୃଦବୋଧ ହୋଇଗଲା, ସେ ଅଳ୍ପହସି କହିଲେ - Biju I go ahead with your port.

ବିଜୁବାବୁଙ୍କର ପ୍ରସ୍ତାବ ନେହେରୁ ଗ୍ରହଣ କଲେ । ପାରାଦ୍ୱୀପ ଠାରେ ହିଁ ବନ୍ଦର ନିର୍ମାଣ କରିବାକୁ ସ୍ଥିର ହେଲା । ନେହେରୁ ପାରାଦ୍ୱୀପ ବନ୍ଦରର ଶିଳାନ୍ୟାସ କଲେ । ବିଜୁବାବୁ ଚାହୁଁଥିଲେ ସୁପର ସୋନିକ ଜେଟ ବିମାନ ଗତିରେ ବନ୍ଦରର ନିର୍ମାଣ କାମ ଚାଲୁ । ମାତ୍ର ପ୍ରଶାସନର ଗତି ଶଗଡ଼ ଠାରୁ ବି ଅଧିକ ନଥିଲା । ବିଭାଗୀୟ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସଂପୃକ୍ତ ବିଭାଗର କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ଠାରୁ ଆବଶ୍ୟକ ଅନୁମୋଦନ ଇତ୍ୟାଦି ହାସଲ କରିବା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅସ୍ୱାଭାବିକ ବିଳମ୍ବ ସାଙ୍ଗକୁ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ଠାରୁ ଅର୍ଥ ମଞ୍ଜୁରୀ କରାଇବା ଅସମ୍ଭବ ହୋଇ ଉଠିଲା । ଏପରି ବିଳମ୍ବ ସହ୍ୟ କରିବା ବିଜୁବାବୁଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ଅସମ୍ଭବ । ପଣ୍ଡିତ ନେହେରୁଙ୍କର ସକଳ ଉଦ୍ୟମ ସତ୍ତ୍ୱେ ଫାଇଲର ଗତି ପାସେଞ୍ଜର ଟ୍ରେନ୍ ଠାରୁ ଅଧିକ ହୋଇପାରିଲା ନାହିଁ । ବିଭିନ୍ନ ବିଭାଗ ପକ୍ଷରୁ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ମତବ୍ୟ ଓ ସଂଘିକରଣ ମାଗିବା କାରଣରୁ ତତ୍କାଳୀନ କଣ୍ଟ୍ରୋଲି ଫାଇଲ ତଳୁ ଉପରକୁ, ଉପରୁ ତଳକୁ ବାରମ୍ବାର ଯିବା ଆସିବା ଫଳରେ ସମୟର ଅପଚୟ ହେଉଥାଏ । ଉଡ଼ାଜାହାଜରେ ବସି ଘଣ୍ଟାକୁ ହଜାର ହଜାର ମାଇଲ ଅତିକ୍ରମ କରିବା ବିଜୁବାବୁଙ୍କୁ ଏସବୁ ଅସହ୍ୟବୋଧ ହେଲା । ସେ ଓଡ଼ିଶା ବଜେଟରେ ଅର୍ଥ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରି ପାରାଦ୍ୱୀପ ବନ୍ଦର ନିର୍ମାଣରେ ୧୩ କୋଟି ଟଙ୍କା ଖର୍ଚ୍ଚ କରିଦେଲେ । ଆଜି ମଧ୍ୟ ଏହି ଟଙ୍କା ପୁରାପୁରି ଭାବେ କେନ୍ଦ୍ରରୁ ମିଳି ନାହିଁ । ପାରାଦ୍ୱୀପ ବନ୍ଦର ବାଟେ ପଣ୍ୟବାହି ଜାହାଜ କାରବାର କରିବା ହେତୁ ଅବଶ୍ୟ ହଜାର ହଜାର ଲୋକ ନିଯୁକ୍ତି ପାଇ ଜୀବିକା ନିର୍ବାହ କରୁଛନ୍ତି । ମାତ୍ର କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ଅବହେଳା ହେତୁ, ପାରାଦ୍ୱୀପକୁ ଏସିଆ ମହାଦେଶର ସବୁଠାରୁ ଗଭୀରତମ ଓ ବୃହତ୍ତମ ବନ୍ଦରରେ ପରିଣତ କରିବାକୁ ବିଜୁବାବୁଙ୍କର ଯେଉଁ ସ୍ୱପ୍ନ ଥିଲା ତାହା ଆଜି ବି ସାକାର ହୋଇ ନାହିଁ ।

ପାରାଦ୍ୱୀପ ବନ୍ଦର ଏବଂ ଏକ୍ସପ୍ରେସ୍ ହାଇଓ୍ୱେ ଆଜି ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ଲୋକଙ୍କର ଜୀବିକା ନିର୍ବାହ ପାଇଁ ପ୍ରଧାନ ସାଧନ ହୋଇଥିବା ବେଳେ ହଜାର ହଜାର ଲୋକ

ନିଯୁକ୍ତି ପାଇଛନ୍ତି । ଏହି ବନ୍ଦର ବାଟ ଦେଇ ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ଟନ ଲୁହା ପଥର ଜାପାନ, ଦକ୍ଷିଣ କୋରିଆ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଦେଶକୁ ଯିବା ଫଳରେ ଓଡ଼ିଶାର ଅର୍ଥନୈତିକ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ଘଟୁଛି ଏବଂ ଦେଶ ପାଇଁ ବୈଦେଶିକ ମୁଦ୍ରା ଅର୍ଜନ କରିବାର ଏକ ପ୍ରଧାନ ଅବଲମ୍ବନ ହୋଇଛି ।

ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବହୁ କୃତି ପରି ଯେଉଁ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପାରାଦ୍ୱାପ ବନ୍ଦର ରହିଥିବ, ବିଭୁବାବୁ ସେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅମର ହୋଇ ରହିଥିବେ । ୧୯୬୨ ମସିହା ଜାନୁଆରୀ ମାସରେ ଟିକର ପଡ଼ାଠାରେ ଆଉ ଗୋଟିଏ ବହୁମୁଖୀ ନଦୀ ଉପତ୍ୟକା ଯୋଜନାର ଶିକାନ୍ୟାସ କରିବାକୁ ସେ ନେହେରୁଙ୍କୁ ରାଜି କରାଇ ପାରିଥିଲେ । ମାତ୍ର ତା'ପରବର୍ଷ ଚୀନ ଆକ୍ରମଣ ହେତୁ ଏହି ଯୋଜନା ପାଇଁ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର ଅର୍ଥ ଦେଇ ପାରିଲେ ନାହିଁ । ଏହି ଯୋଜନା କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହୋଇଥିଲେ, ମହାନଦୀର ତ୍ରିକୋଣଭୂମି ଅଞ୍ଚଳ ଯଥା ଢେଙ୍କାନାଳ, ଅନୁଗୁଳ, କଟକ, ନୟାଗଡ଼, ଖୋର୍ଦ୍ଧା, ବୌଦ୍ଧ, ସୋନପୁର ଏବଂ ଯାଜପୁର ଜିଲ୍ଲାର ହଜାର ହଜାର ଜମିକୁ ଜଳସେଚନ କରିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଜଗତସିଂହପୁର, କଟକ, କେନ୍ଦ୍ରାପଡ଼ା ଓ ପୁରୀ ଜିଲ୍ଲାର ବନ୍ୟା ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରିଥାନ୍ତା । ଏହାଛଡ଼ା ବିପୁଳ ବିଦ୍ୟୁତ ଶକ୍ତି ମଧ୍ୟ ଉତ୍ପାଦିତ ହୋଇ ପାରିଥାନ୍ତା । ସେହିପରି ପାରାଦ୍ୱାପ ଠାରେ ତାଙ୍କ କଳ୍ପିତ ଦ୍ୱିତୀୟ ଇସ୍ପାତ କାରଖାନା ମଧ୍ୟ ସମ୍ଭବ ହେଲାଣାହିଁ ।

୧୯୬୩ ମସିହାରେ କାମରାଜ ପ୍ଲାନ ଅନୁସାରେ କ୍ଷମତାରୁ ଅପସରି ଯାଇ ଓଡ଼ିଶାରେ କଂଗ୍ରେସକୁ ଶକ୍ତିଶାଳୀ କରିବା ପାଇଁ ସେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ୧୯୬୭ ଓ ୧୯୭୧ ନିର୍ବାଚନରେ କଂଗ୍ରେସ କ୍ଷମତାକୁ ଆସି ପାରିନଥିଲା । ୧୯୬୪ ମସିହାରେ ତାଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ପ୍ରବଳ ଛାତ୍ର ଆନ୍ଦୋଳନ ହେଲା । ୧୯୬୭ ନିର୍ବାଚନରେ କଂଗ୍ରେସକୁ କ୍ଷମତାକୁ ଆଣିବା ପାଇଁ ତାଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱ ସଫଳ ହେଲା ନାହିଁ । ୧୯୭୦ ମସିହାରେ ସେ କଂଗ୍ରେସ ଦଳ ପରିତ୍ୟାଗ କଲେ । ଏହି ସମୟରେ ତାଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ପ୍ରବଳ ଦୁର୍ନୀତି ଅଭିଯୋଗ ହେଲା ଏବଂ ତଦନ୍ତ କରିବା ପାଇଁ ଖାନା କମିଶନ ବସିଲା ସୁତରାଂ ୧୯୬୩ରୁ ୧୯୭୦ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଥିଲା ତାଙ୍କ ପତନ ଯୁଗ । ପତନ ବା ଜୀବନରେ କାହାର ନାହିଁ ? ଜୀବନ ତ ଉତ୍ଥାନ ପତନର ଏକ ରେଖା ଚିତ୍ର ମାତ୍ର । ଉତ୍ଥାନ ପତନ ଦେଇ ଗତି କରୁ କରୁ ଶେଷରେ ସେ ଲିଭିଯାଏ । ଅବଶ୍ୟ ଖାନା କମିଶନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସେ ଅଭିଯୁକ୍ତ ମୁକ୍ତ ହେଲା ପରେ ଇଜିପ୍ଟର ଫିଙ୍କସ୍ ପରି ସେ ପୁଣି ମୃତ୍ୟୁର ପାଇଁ ଶ-

ତଳୁ ନୂତନ ଡେଜରେ ଆତ୍ମପ୍ରକାଶ କଲେ । ଫିଙ୍ଗ୍ ତ ଝଡ଼ ସାଙ୍ଗରେ ପ୍ରତିଯୋଗିତା କରି ଇଚ୍ଛା ମୃତ୍ୟୁ ବରଣ କଲେ, ମାତ୍ର ମୃତ ଅସ୍ଥି ଭିତରୁ ପୁଣି ସେ ଆତ୍ମ ପ୍ରକାଶ କରି ଝଡ଼ର ସମ୍ମୁଖୀନ ହୁଏ ।

ଅନେକ କହନ୍ତି ଯେ ବିଜୁବାବୁ ନେହେରୁଙ୍କର ଆଶୀର୍ବାଦରୁ ବଞ୍ଚିତ ହେଲାପରେ ଏବଂ କଂଗ୍ରେସ ପରିତ୍ୟାଗ କଲା ପରେ ତାଙ୍କର ପତନ ଘଟିଛି । ଏ କଥା ସତ ନୁହେଁ । ବରଂ କଂଗ୍ରେସକୁ ପରିତ୍ୟାଗ କଲା ପରେ ହିଁ ତାଙ୍କର ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ ତଥା ନେତୃତ୍ୱର ବିକାଶ ଘଟିଛି । ୧୯୬୧ ମସିହାରେ ସେ ଯେପରି ଓଡ଼ିଶାରେ କଂଗ୍ରେସକୁ ବିପୁଳ ବିଜୟ ଆଣି ଦେଇଥିଲେ, ସେହିପରି ୧୯୬୧, ୧୯୬୭ ଏବଂ ୧୯୯୦ ମସିହାରେ କଂଗ୍ରେସ ବିରୁଦ୍ଧରେ ପ୍ରବଳ ଯୁଦ୍ଧ କରି କଂଗ୍ରେସକୁ ଶୋଚନୀୟ ଭାବରେ ପରାସ୍ତ କରିଥିଲେ ଏବଂ ଓଡ଼ିଶାରେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ କରାଇବା ସାଙ୍ଗକୁ ନିଜେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ହୋଇଥିଲେ ଏବଂ କେନ୍ଦ୍ରରେ ବି ମନ୍ତ୍ରୀ ହୋଇଥିଲେ । ଏହି ବାସ୍ତବତାକୁ କ'ଣ କେହି ଅସ୍ୱୀକାର କରିପାରିବେ ? ନେହେରୁଙ୍କ ଆଶୀର୍ବାଦ ହିଁ ବିଜୁବାବୁଙ୍କର ଉତ୍ତଥାନର କାରଣ ବୋଲି ଯେଉଁମାନେ କହନ୍ତି, ସେମାନେ ଭାବନ୍ତି ଯେ ବିଜୁବାବୁଙ୍କର କିଛି ନିଜସ୍ୱ ଡେଜ ନଥିଲା । ମାତ୍ର ତାହା ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଭୁଲ । ବିଜୁବାବୁ ଅନ୍ୟର ଆଲୋକରେ ଯେତିକି ଆଲୋକିତ ହେଉଥିଲେ, ତା'ଠାରୁ ବେଶି ହେଉଥିଲେ ନିଜର ଆଲୋକରେ ।

୧୯୬୪ ମସିହାରେ ଭୁବନେଶ୍ୱର ଠାରେ ସେ କଂଗ୍ରେସର ଜାତୀୟ ଅଧିବେଶନ କଲାପରେ ଓଡ଼ିଶାରେ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଛାତ୍ର ଆନ୍ଦୋଳନ ଏବଂ ତାଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଗୁରୁତର ଦୁର୍ନୀତି ଅଭିଯୋଗ ଆସିଲା । ଅଭିଯୋଗ ହେଲା ଯେ ବିଜୁବାବୁ ଦୁର୍ନୀତି ଉପାୟରେ ଓଡ଼ିଶା ରାଜକୋଷରୁ ବିପୁଳ ଅର୍ଥ ଲୁଣ୍ଠନ କରିବା ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ କେନ୍ଦ୍ରଠାରୁ ମିଳିଥିବା ସାହାଯ୍ୟ ଓ ଗ୍ରାଣ୍ଟରୁ କୋଟି କୋଟି ଟଙ୍କା ଆତ୍ମସାତ କରିଛନ୍ତି । ଠିକାଦାର ଓ ଅସାଧୁ ବ୍ୟବସାୟୀମାନଙ୍କୁ ହାତ କରି ପାରାଦ୍ୱୀପ ବନ୍ଦର, ନଦୀ ବନ୍ଧ ଯୋଜନା, ରାସ୍ତାଘାଟ, ଶିଳ୍ପାନୁଷ୍ଠାନ ଓ ସ୍କୁଲ କଲେଜ ନିର୍ମାଣ କାମରୁ ମଧ୍ୟ କୋଟି କୋଟି ଟଙ୍କା ଲୁଟ୍ କରି ନେଇଛନ୍ତି । ବ୍ୟାପକ ଦୁର୍ନୀତିର ଏକ ପରିବେଶ ସୃଷ୍ଟି କରି ଇଞ୍ଜିନିୟର, ଠିକାଦାର, ବ୍ୟବସାୟୀ, ବି.ଡି.ଓ. ଓ ଦଳୀୟ କର୍ମୀମାନଙ୍କୁ ରାତାରାତି ଲକ୍ଷପତି କରିଛନ୍ତି । ଯେଉଁ ଦଳୀୟ କର୍ମୀ ଓ ଠିକାଦାରମାନେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଦରିଦ୍ର ଅବସ୍ଥାରେ ରହି କାଳ କାଟୁଥିଲେ, ସେମାନେ ବଡ଼ ବଡ଼ କୋଠା, ଗାଡ଼ି ମଟର, ସୁନା ଗହଣା ଓ ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ମାଲିକ ହୋଇ ଯାଇଛନ୍ତି । ଚାରିଆଡ଼େ ଦୁର୍ନୀତି, ଭ୍ରଷ୍ଟାଚାର,

ଧର୍ଷଣ, ଓ ମଦ ମାଂସର ସୁଅ ଛୁଟିଛି । ଗ୍ରାମ୍ୟ ଉନ୍ନୟନ କରିବା ନାଁରେ ହଜାର ହଜାର ସଂଖ୍ୟାରେ ପଞ୍ଚାୟତ ଶିକ୍ଷା ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରି କୋଟି କୋଟି ଟଙ୍କା ଲୁଟ୍ କରିଛନ୍ତି । ସାରା ଓଡ଼ିଶା ସରକାରଟା ବିଜୁବାବୁଙ୍କ ଶିକ୍ଷା ସାମ୍ରାଜ୍ୟର ଏକ କ୍ଷୁଦ୍ର ବିଭାଗରେ ପରିଣତ ହୋଇଛି ଇତ୍ୟାଦି । ସେତେବେଳକୁ ବିରେନ୍ ମିତ୍ର ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଥାନ୍ତି ଓ ତାଙ୍କର ମନ୍ତ୍ରୀ ମଣ୍ଡଳରେ ନୀଳମଣି ରାଉତରାଏ ମଧ୍ୟ ଜଣେ ପ୍ରଭାବଶାଳୀ ମନ୍ତ୍ରୀ ଥାନ୍ତି । ବିରୋଧୀ ଦଳମାନଙ୍କ ମିଳିତ ଉଦ୍ୟମରେ କୃଷକ, ଶ୍ରମିକ ଓ ଛାତ୍ରମାନେ ମିଶି ସାରା ଓଡ଼ିଶା ବ୍ୟାପି ଏକ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଆନ୍ଦୋଳନ ଗଢ଼ି ତୋଳିଲେ । ସଭା, ସମିତି, ବିକ୍ଷୋଭ, ଧାରଣା ଓ ଘେରାଉ ଇତ୍ୟାଦି ଅତ୍ୟନ୍ତ ଉତ୍ତେଜନାପୂର୍ଣ୍ଣ ପରିବେଶରେ ପଡ଼ି ଓଡ଼ିଶା ହୁଲୁସୁଲ ହେଲା । ଚାରିଆଡ଼େ ସଭା ସମିତି ଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି କାନ୍ଥବାଡ଼ରେ ବିଜୁ ବିରେନ , ନୀଳମଣି ବିରୋଧୁ ଛବି “ବିଜୁ ବିରେନ ନୀଳମଣି ଯେଉଁଠି, ମଦଭାଟି ସେଇଠି ” ଇତ୍ୟାଦି ପ୍ଲେଗାନରେ ସାରା ରାଜ୍ୟଟା ଉଛୁଳି ଉଠିଲା । ଏପରି କି ବିଜୁବାବୁଙ୍କର ଅସଂଖ୍ୟ ପତ୍ନୀ ଅଛନ୍ତି ଓ ଦିଲ୍ଲୀ, ବମ୍ବେ, ମାଡ୍ରାସ, କଲିକତା, ରାଉରକେଲା, ଭୁବନେଶ୍ୱର, ଲକ୍ଷ୍ମନ ଓ ଆମେରିକାରେ ଅସଂଖ୍ୟ କୋଠା ଓ କଳକାରଖାନା ଅଛି ବୋଲି ଅପପ୍ରଚାର ହେଲା । ଓଡ଼ିଶାର ଲୋକେ, ବିଶେଷ କରି ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳର ଅଶିକ୍ଷିତ ଗରିବ ଲୋକେ ଏହାକୁ ବିଶ୍ୱାସ କଲେ । ଓଡ଼ିଶାରେ ପ୍ରାୟ ସବୁ କଲେଜକୁ ଏହି ଆନ୍ଦୋଳନ ବ୍ୟାପିଯିବା ଫଳରେ ଉଗ୍ର ହିଂସାତ୍ମକ କାଣ୍ଡମାନ ଘଟିବାକୁ ଲାଗିଲା । ଉତ୍କଳ ଯୁନିଭରସିଟିର ପରିସର ବାଣୀବିହାର, କଟକର ରେଭେନ୍ସା କଲେଜ, ବ୍ରହ୍ମପୁରରେ ଖଲିକୋଟ କଲେଜ, ବାଲେଶ୍ୱରରେ ଫକୀର ମୋହନ କଲେଜ, କଟକର ଶ୍ରୀରାମ ଉଚ୍ଚ ମେଡିକାଲ କଲେଜ, ବ୍ରହ୍ମପୁରର ମହାରାଜା କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ଗଜପତି କଲେଜ, କଟକର ମଧୁସୂଦନ ଲ'କଲେଜ ଏବଂ ରାଉରକେଲାର ଇଂଜିନିୟରିଂ କଲେଜରେ ଛାତ୍ର ଅଶାନ୍ତି ଅତ୍ୟନ୍ତ ଗୁରୁତର ଆକର ଧାରଣ କଲା ।

ସେତେବେଳକୁ ୧୯୬୪ ମସିହାରେ ଭୁବନେଶ୍ୱର ଠାରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ହୋଇଥିବା ଜାତୀୟ କଂଗ୍ରେସର ଅଧିବେଶନ ପରେ ପରେ ପଣ୍ଡିତ ନେହେରୁଙ୍କ ଦେହାନ୍ତ ହୋଇଯାଇଥିଲା ଓ ଶାସ୍ତ୍ରୀ କେନ୍ଦ୍ରରେ ପ୍ରଧାନ ମନ୍ତ୍ରୀ ହୋଇଥିଲେ । ୧୯୬୯ ମସିହା ବେଳକୁ ଓଡ଼ିଶାରେ ଶ୍ରୀ ରାଜେନ୍ଦ୍ର ନାରାୟଣ ସିଂହଦେଓ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଥାନ୍ତି । ସେତେବେଳେ ଦସ୍ତୁର କିମିତି ସୁପାରିଶ କରିଥିବା ଦ୍ୱିତୀୟ ଇସ୍ତଫା କାରଖାନା ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବାକୁ ଦାବୀ କରି ଆଉଥରେ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଛାତ୍ର ଆନ୍ଦୋଳନ ହେଲା । ଆନ୍ଦୋଳନ

ଥୁଳା ଅଛୁତ, କାରଣ ସରକାରରେ ଥାଇ ମଧ୍ୟ ମହତାବ, ରାଜେନ୍ଦ୍ର ନାରାୟଣ, ପବିତ୍ର ମୋହନ ପ୍ରଧାନ ଏବଂ ଆହୁରି ଅନେକ ଅଣକଂଗ୍ରେସ ନେତାମାନେ ଏହି ଛାତ୍ର ଆନ୍ଦୋଳନକୁ ସମର୍ଥନ କଲେ । ତଥାପି ଏ ଆନ୍ଦୋଳନ କେନ୍ଦ୍ରରେ ଥିବା ଇନ୍ଦିରା ଗାନ୍ଧି ସରକାରକୁ ଦୋହଲାଇ ପାରିଲା ନାହିଁ । ମାତ୍ର ବିଜୁବାବୁ ଖୋଲାଖୋଲି ଭାବରେ ଏ ଆନ୍ଦୋଳନକୁ ବିରୋଧ କରି ପାରିଲେ ନାହିଁ କି ତାଙ୍କର ପ୍ରିୟ ଦ୍ଵିତୀୟ ଇସ୍ଵାତ କାରଖାନା ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିପାରିଲେ ନାହିଁ । ଫଳରେ ସେ କଂଗ୍ରେସ ଦଳରେ ଥାଇ ମଧ୍ୟ ଏକ ଘରକିଆ ହୋଇଗଲେ । ଏହା ପୂର୍ବରୁ ପଣ୍ଡିତ ନେହେରୁଙ୍କର ଦେହାନ୍ତ ଓ ଶାସ୍ତ୍ରୀଜୀଙ୍କର ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀତ୍ବ ବିଜୁଙ୍କୁ ଖୁବ୍ ନୈରାଶ୍ୟରେ ଅଧୀର କରିଥାଏ । ଚୀନ ଆକ୍ରମଣ ଭାରତର ଖାଦ୍ୟାଭାବ ଓ ଅର୍ଥାଭାବ ପରିସ୍ଥିତିକୁ ଆହୁରି ଜଟିଳ କରିଥାଏ । ଏଣେ ବିଜୁବାବୁଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ କଂଗ୍ରେସ ଓ ଅଣକଂଗ୍ରେସ ନେତାମାନଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ ଦୁର୍ନୀତିର ଅଭିଯୋଗ ସାରା ରାଜ୍ୟରେ ଖେଳେଇ ହୋଇ ପଡ଼ିଥାଏ । ବିରେନ ମିତ୍ରଙ୍କୁ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ପଦରୁ ଶାସ୍ତ୍ରୀ ବାହାର କରି ସଦାଶିବ ତ୍ରିପାଠୀଙ୍କୁ ମୁଖ୍ୟ ମନ୍ତ୍ରୀ ଆସନରେ ବସାଇ ଥାନ୍ତି । ୧୯୬୭ ମସିହାରେ ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତୀ କାଳିନ ନିର୍ବାଚନ ହେଲା । ରାଜେନ୍ଦ୍ର ନାରାୟଣଙ୍କର ସ୍ଵତନ୍ତ୍ର ପାର୍ଟି ଓ ମହତାବଙ୍କ ଜନ କଂଗ୍ରେସର ମିଳିତ ମଞ୍ଚ ଦ୍ଵାରା । ଏହି ନିର୍ବାଚନରେ କଂଗ୍ରେସ ଶୋଚନୀୟ ଭାବରେ ପରାସ୍ତ ହେଲା ଓ ଓଡ଼ିଶାରେ ପ୍ରଥମଥର ପାଇଁ ସ୍ଵତନ୍ତ୍ର-ଜନକଂଗ୍ରେସ ମିଳିତ ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳ ରାଜେନ୍ଦ୍ର ନାରାୟଣ ସିଂହଦେଓଙ୍କ ନେତୃତ୍ଵରେ ଗଠିତ ହେଲା । ଏହାର ଉପମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ହେଲେ ପବିତ୍ର ମୋହନ ପ୍ରଧାନ । ଏ ମନ୍ତ୍ରୀ ମଣ୍ଡଳର କାର୍ଯ୍ୟକାଳ ପୁରିଲା ବେଳକୁ ବିଜୁବାବୁ ଅନ୍ୟ ଉପାୟ ନପାଇ ୧୯୭୦ ମସିହାରେ ଉତ୍କଳ କଂଗ୍ରେସ ନାମରେ ଏକ ଆଞ୍ଚଳିକ ଦଳ ଗଢ଼ି ନିର୍ବାଚନକୁ ଗଲେ ୧୯୭୧ ମସିହାରେ । ସେତେବେଳକୁ ବିଜୁବାବୁଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଦୁର୍ନୀତି ଅଭିଯୋଗର ତଦନ୍ତ କରିବାକୁ ବସାଯାଇଥିବା ଖାନା କମିଶନଙ୍କର ତଦନ୍ତ ରିପୋର୍ଟ ପ୍ରକାଶ ପାଇ ସାରିଥାଏ ଓ ବିଜୁ ଦୁର୍ନୀତିମୁକ୍ତ ହୋଇଥାନ୍ତି ।

୧୯୬୭ ମସିହା ନିର୍ବାଚନ ବେଳକୁ ଚୀନ ଆକ୍ରମଣ ହେତୁ ଦେଶର ଅର୍ଥନୀତି ବିପର୍ଯ୍ୟସ୍ତ ହୋଇପଡ଼ିଥିଲା । ୧୮୬୬ ମସିହାରେ ନଅଙ୍କ ଦୁର୍ଭିକ୍ଷ ପରି ୧୯୬୬ ଓ ୧୯୬୭ ମସିହାରେ ଅନାବୃଷ୍ଟି ହେତୁ ଓଡ଼ିଶାର କ୍ଷେତ ଖମାର ଉଜୁଡ଼ି ଯାଇଥିଲା । ବିଶେଷ କରି କଳାହାଣ୍ଡି ଜିଲ୍ଲାରେ ଖାଦ୍ୟାଭାବ ଜନିତ ଅବସ୍ଥା ଗୁରୁତର ଆକାର ଧାରଣ କରିଥିଲା । ଖାଦ୍ୟାଭାବରୁ ମାଳ ମାଳ ଲୋକ ପୋକ ମାଛି ପରି ମରି

ପଡୁଥିଲେ । ଗାନ୍ଧିବାଦୀ କେତେକ ସ୍ୱେଚ୍ଛାସେବୀ ସଂଗଠନ ଛଡ଼ା ସେଠାରେ ଆଉ କେହି ପହଞ୍ଚି ସେବା କାର୍ଯ୍ୟ କରୁନଥିଲେ । ସରକାରଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ ହଜାର ହଜାର ଶବକୁ ନେଇ ଗହୀରବିଲି, ନଦୀଘାଟ ଓ ଶ୍ମଶାନମାନଙ୍କରେ ପୋଡ଼ି ଦିଆଯାଉଥିଲା । ରାଜ୍ୟରେ ଥିବା କଂଗ୍ରେସ ସରକାର ଲୋକଙ୍କୁ ଏ ଅବସ୍ଥାରୁ ଉଦ୍ଧାର କରି ପାରିନଥିଲେ । ସରକାରଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ ଯାହା କିଛି ସାହାଯ୍ୟର ବ୍ୟବସ୍ଥା ହେଉଥିଲା, ତାହାର ଅଧିକାଂଶ ଭାଗ ସରକାରୀ କାର୍ମଚାରୀମାନେ ବ୍ୟବସାୟୀମାନଙ୍କ ସଲାରେ ବାଟମାରଣ କରି ନେଇ ଯାଉଥିଲେ ।

ଏହିପରି ଏକ ଅବସ୍ଥାରେ କଂଗ୍ରେସ ଉପରୁ ରାଜ୍ୟବାସୀ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବେ ଆଶ୍ୱା ହରାଇ ନିର୍ବାଚନରେ ପରାସ୍ତ କରିବାକୁ ଅପେକ୍ଷା କରି ବସିଥିଲେ । ତେଣୁ ୧୯୬୭ ନିର୍ବାଚନରେ କଂଗ୍ରେସ ଅତି ଦୟନୀୟ ଭାବରେ ପରାସ୍ତ ହେଲା ।

ଭାରତର ବହୁ ରାଜ୍ୟ ପରି ଓଡ଼ିଶାର ଏହି ଦୁରାବସ୍ଥା ପାଇଁ କଂଗ୍ରେସ ସରକାର ହିଁ ଥିଲା ଦାୟୀ । କାରଣ ୧୯୪୭ ମସିହାରୁ ୧୯୬୭ ମସିହା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଦୀର୍ଘ ୨୦ ବର୍ଷ କାଳ ଏକମାତ୍ର କଂଗ୍ରେସ ଦଳହିଁ ଶାସନ କରିଥିଲା । ସମାଜବାଦ ନାଁରେ ପୂଜିବାଦକୁ ପ୍ରୋତ୍ସାହିତ କରିବା ଏବଂ କୃଷି ଅପେକ୍ଷା ଶିଳ୍ପ ଉପରେ ଅଧିକ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେବା ଫଳରେ, ଯୋଜନାର ସୁଫଳ ସାଧାରଣ ଲୋକଙ୍କ ପାଖରେ ପହଞ୍ଚି ନଥିଲା ଏବଂ ବିଶେଷକରି ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳର ଲୋକେ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଦୁର୍ଦ୍ଦଶାଗ୍ରସ୍ତ ହୋଇ ପଡ଼ିଥିଲେ । ଏଣେ ସରକାରୀ କର୍ମଚାରୀ ଓ ରାଜନେତାମାନଙ୍କ ଭିତରେ ପ୍ରବଳ ଦୁର୍ନୀତି ବ୍ୟାପି ଯାଇଥିଲା । ଏ ସବୁ ଫଳରେ ୧୯୬୭ ମସିହା ନିର୍ବାଚନରେ କଂଗ୍ରେସ ମୂଳପୋଛ ହୋଇଗଲା ।

ଆଜି ମଧ୍ୟ ଦେଶ ସେଭଳି ଦୁର୍ଗତି ଭିତରୁ ମୁକ୍ତି ପାଇ ନାହିଁ ଏବଂ ଶତକଡ଼ା ୬୦ ଭାଗରୁ ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ଲୋକ ଖାଇବା ପିନ୍ଧିବାକୁ ନ ପାଇ ଦରିଦ୍ର ଓ ନିରକ୍ଷର ଜୀବନ କାରୁଛନ୍ତି । ଅନେକ ଅର୍ଥନୀତିଜ୍ଞମାନଙ୍କ ମତରେ, ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ନେହେରୁ ଯଦି ମହାତ୍ମା ଗାନ୍ଧିଙ୍କର ପରାମର୍ଶକୁ ମାନି ଶିଳ୍ପ ଅପେକ୍ଷା କୃଷି ଉପରେ ଅଧିକ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେଇଥାନ୍ତେ ଏବଂ ଦୁର୍ନୀତିଗ୍ରସ୍ତ ପ୍ରଶାସନକୁ ସଂସ୍କାର କରି ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳର ବିକାଶ ପ୍ରତି ଅଧିକ ଧ୍ୟାନ ଦେଇଥାନ୍ତେ, ତେବେ ଆଜି ଏପରି ଅବସ୍ଥା ଉପୁଜି ନଥାନ୍ତା ।

୧୯୭୧ ମସିହାରେ ନିର୍ବାଚନ ହେଲା । ଦୁର୍ନୀତି ଅଭିଯୋଗ - ଅଗ୍ନି ପରୀକ୍ଷାରୁ ବିଜୁବାବୁ ମୁକୁଳି ଆସିଥିଲେ । ଖାନା କିମିଶନରଙ୍କର ୧୯୬୯ ମସିହାର ଦୁର୍ନୀତି

ମୁକ୍ତ ପ୍ରମାଣ ପତ୍ରକୁ ଏକ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ଅସ୍ତ୍ର ଭାବରେ ଧରି ବିଜୁବାବୁ ନିର୍ବାଚନ ଯୁଦ୍ଧରେ ଅବତୀର୍ଣ୍ଣ ହେଲେ । ସେ ଏହି ନିର୍ବାଚନରେ ୪ଟି ବିଧାନ ସଭା ଓ ଗୋଟିଏ ଲୋକସଭା ଆସନରେ ପ୍ରତିଦ୍ଵନ୍ଦ୍ବିତା କଲେ । ମାତ୍ର ସମୁଦାୟ ପାଞ୍ଚଟିଯାକ ଆସନରୁ ହାରିଗଲେ । କଂଗ୍ରେସ ଉପରେ ଲୋକଙ୍କର ବିଶ୍ୱାସ ଫେରି ଆସି ନଥିବାରୁ କଂଗ୍ରେସ ହାରିଗଲା, ମାତ୍ର ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଭାବରେ ମଧ୍ୟ ବିଜୁବାବୁଙ୍କ ଉପରେ ଲୋକଙ୍କର କ୍ରୋଧ ଉପଶମ ହୋଇ ନଥିବାରୁ, ତାଙ୍କ ଦଳ ୩୨ଟି ଆସନରେ ବିଜୟ ହାସଲ କଲେ ମଧ୍ୟ ସେ ନିଜେ ହାରିଗଲେ । ବିଶ୍ୱନାଥ ଦାସଙ୍କ ନେତୃତ୍ବରେ ଏହି ସରକାର ମାତ୍ର ୨୩ ମାସପରେ ଭାଙ୍ଗିଗଲା ଓ ଶ୍ରୀମତୀ ନନ୍ଦିନୀ ଶତପଥିଙ୍କ ନେତୃତ୍ବରେ ୧୯୬୪ ମସିହାରେ ରାଜ୍ୟରେ ପୁଣି କଂଗ୍ରେସ ସରକାର ପ୍ରତିଷ୍ଠା ହେଲା । ଅବଶ୍ୟ ୧୯୭୧ ମସିହା ଉପନିର୍ବାଚନରେ ବିଜୁବାବୁ ବିଧାନ ସଭାକୁ ନିର୍ବାଚିତ ହୋଇଥିଲେ ଏବଂ ଉତ୍ତରକୁ ବଜରାମ ସାହୁ ଜିତିବାରୁ ଉତ୍କଳ କଂଗ୍ରେସର ମୋଟ ୩୪ ଜଣ ବିଧାୟକ ଥିଲେ ।

୧୯୬୬ ମସିହାରେ, ତାସକେଶ୍ବରୀରେ ପ୍ରଧାନ ମନ୍ତ୍ରୀ ଲାଲ ବାହାଦୂର ଶାସ୍ତ୍ରୀଙ୍କର ଅକାଳ ମୃତ୍ୟୁପରେ ଶ୍ରୀମତୀ ଇନ୍ଦିରାଗାନ୍ଧୀ ଭାରତର ପ୍ରଧାନ ମନ୍ତ୍ରୀ ହୋଇଥିଲେ । ୧୯୬୩ ମସିହା ପୂର୍ବରୁ ଆମେରିକାର ସାଂବାଦିକ ଓଏଲେସ୍ ହାଙ୍ଗେନ ତାଙ୍କ ଲିଖିତ - "After Nehru Who" ପୁସ୍ତକରେ ଭବିଷ୍ୟବାଣୀ କରିଥିଲେ ଯେ କୃଷି ମେନନଙ୍କୁ ଛାଡ଼ି ଦେଲେ, ବିଜୁବାବୁ ହିଁ ଏକମାତ୍ର ନେତା ଯିଏ ନେହେରୁଙ୍କ ପରେ ପ୍ରଧାନ ମନ୍ତ୍ରୀ ହୋଇ ପାରନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ପ୍ରଧାନ ମନ୍ତ୍ରୀ ହେବା ତ ଦୂରର କଥା, ତାଙ୍କର ପ୍ରଥମ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀତ୍ବ କାଳରେ ତାଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ହୋଇଥିବା ଗୁରୁତର ଦୁର୍ନୀତି ଅଭିଯୋଗ ହେତୁ ସେ ୧୯୬୬ ନିର୍ବାଚନରେ କଂଗ୍ରେସକୁ ଜିତାଇ ପାରିଲେ ନାହିଁ କି ୧୯୭୧ ମସିହା ନିର୍ବାଚନରେ ନିଜେ ଜିତି ପାରିଲେ ନାହିଁ । ଏହି ସମୟରେ କୃଷି ମେନନ ଏବଂ ଜାତୀୟ ସ୍ତରର କଂଗ୍ରେସ ନେତାମାନେ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କୁ ଏକୃଚିଆ କରିଦେଲେ । ନେହେରୁଙ୍କ ପରେ ଅନ୍ୟ ଯେଉଁ ଦୁଇଜଣ ପ୍ରଧାନ ମନ୍ତ୍ରୀ ପଦ ପାଇଁ ଆଶାୟୀ ଥିଲେ, ସେମାନେ ହେଲେ ଭାରତର ଅର୍ଥମନ୍ତ୍ରୀ ମୋରାରଜୀ ଦେଶାଇ ଏବଂ ଶ୍ରୀମତୀ ଇନ୍ଦିରା ଗାନ୍ଧି । ମେନନଙ୍କୁ ରାସ୍ତାରୁ ହଟାଇ ଦେବାପାଇଁ ମୋରାରଜି ଓ ଇନ୍ଦିରା ଗାନ୍ଧି, ଉଭୟେ ବିଜୁଙ୍କର ସମର୍ଥନ ଲାଭ କରିବାକୁ ବ୍ୟାକୁଳ ଥିଲେ । ମାତ୍ର ଶେଷରେ ଗାନ୍ଧିବାଦୀ ନେତା ଗୁଲଜାରଲାଲ ନନ୍ଦା, ମୋରାରଜି ଦେଶାଇ ଓ ଲାଲବାହାଦୂର ଶାସ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଲାଲବାହାଦୂର ଶାସ୍ତ୍ରୀ କଂଗ୍ରେସ ମହଲରେ ଅଧିକ

ପଦ୍ମ ହେଲେ ପ୍ରଧାନ ମନ୍ତ୍ରୀ ହେବା ପାଇଁ । ଲାଲବାହାଦୂର ଶାସ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁ ପରେ ପ୍ରଧାନ ମନ୍ତ୍ରୀ ପଦ ପାଇଁ ପୁଣି ଷଡ଼ଯନ୍ତ୍ର ଚାଲିଲା । ଅବସ୍ଥାକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟକରି କୃଷ୍ଣ ମେନନ ଆଶା ଛାଡ଼ିଦେଲେ । ଇନ୍ଦିରା ଗାନ୍ଧିଙ୍କ ପାଇଁ ମୋରାରଜି ଏକ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ପ୍ରତିଦ୍ବନ୍ଦି ଭାବରେ ଉଭାହେଲେ । କାମରାଜ ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ ବିଜୁବାବୁଙ୍କର ସମର୍ଥନ ଉପରେ ଗୁରୁତ୍ବ ଦେଲେ ନାହିଁ । ଅତୀତରେ ବିଜୁବାବୁଙ୍କର ଇନ୍ଦିରା ଗାନ୍ଧିଙ୍କ ସହିତ ଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ବନ୍ଧୁତା ଓ ତାଙ୍କୁ ସାଧାରଣରେ ବିଜୁବାବୁ ଇନ୍ଦୁ ବୋଲି ଡାକୁଥିବାରୁ, ଇନ୍ଦିରାଗାନ୍ଧି ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କ ଠାରୁ କରଛଡ଼ା ଦେଲେ । ଇନ୍ଦିରା ଗାନ୍ଧି ଥିଲେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ସୁନ୍ଦରୀ ଏବଂ ତାଙ୍କୁ ବୁଦ୍ଧିମତୀ । ନେହେରୁଙ୍କର କନ୍ୟା ଭାବରେ କଂଗ୍ରେସ ମହଲରେ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କର ଏକ ସ୍ବତନ୍ତ୍ର ସ୍ଥାନ ଥିଲା । ଏ ସବୁକୁ ପୁଞ୍ଜିକରି ସେ ପ୍ରଧାନ ମନ୍ତ୍ରୀ ପାଇଁ ମନୋନୀତ ହେଲେ ଏବଂ ୧୯୬୬ ଠାରୁ ୧୯୮୪ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅର୍ଥାତ୍ ତାଙ୍କ ଦେହରକ୍ଷାର ଗୁଲିଚୋଟରେ ମୃତ୍ୟୁବରଣ କରିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେ ଭାରତର ପ୍ରଧାନ ମନ୍ତ୍ରୀ ଥିଲେ । ଏହି କାର୍ଯ୍ୟରେ କଂଗ୍ରେସ ମହଲରୁ ବିଜୁବାବୁଙ୍କ ଉପରେ କେହି ଗୁରୁତ୍ବ ନଦେବାରୁ, ସେ ଖୁବ୍ ଦୁଃଖ କରିଥିବେ ନିଶ୍ଚୟ । ମାତ୍ର ସେ ଭାରୁଥିଲେ ଯେ ଅବସ୍ଥାକୁ ସୁଧାରି ନେଇ ସେ ପ୍ରଧାନ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଠାରୁ ଓଡ଼ିଶା ପାଇଁ ସହାୟତା ପାଇବେ । କିନ୍ତୁ ଓଡ଼ିଶାର ତତ୍କାଳିନ କଂଗ୍ରେସ ନେତାମାନେ ଯଥା ହରେକୃଷ୍ଣ ମହତାବ, ପବିତ୍ର ମୋହନ ପ୍ରଧାନ, ବିଜୟ ପାଣି, ବନମାଳି ପଟ୍ଟନାୟକ ଓ ବିଂଶୁନାଥ ଦାସ ଇତ୍ୟାଦି ବିଜୁବାବୁଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଇନ୍ଦିରା ଗାନ୍ଧିଙ୍କ ମନରେ ବିଷ ଉର୍ତ୍ତ କରିଦେଲେ । ଫଳରେ ଇନ୍ଦିରା ଗାନ୍ଧି ବିଜୁବାବୁଙ୍କ ଠାରୁ ବ୍ୟବଧାନ ରଖି ଚଳିଲେ । ଏହା ଦ୍ବାରା ଏମାନଙ୍କର କାହାରି ଲାଭ ହେଲା ନାହିଁ । କାରଣ ୧୯୬୭ ବେଳକୁ ଏମାନେ ସମସ୍ତେ ପ୍ରାୟ ଇନ୍ଦିରା ଗାନ୍ଧିଙ୍କ ଜୁଳମରେ ଅତିଷ୍ଟ ହୋଇ କଂଗ୍ରେସ ଛାଡ଼ିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହୋଇଥିଲେ । ନେତାମାନଙ୍କର ଏପରି ଗୋଡ଼ଟଣା କାର୍ଯ୍ୟ ଦ୍ବାରା ଓଡ଼ିଶା ଉପରେ କେନ୍ଦ୍ରରେ କଂଗ୍ରେସ ସରକାରଙ୍କର ଆଉ ଶୁଭ ଦୃଷ୍ଟି ରହିଲା ନାହିଁ ଏବଂ ରାଜ୍ୟର ପ୍ରଭୁତ କ୍ଷତି ହେଲା । ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ରାଜ୍ୟ ଜୁଳମରେ ଓଡ଼ିଶା ନେତାମାନଙ୍କ ଠାରେ ଏହି ଗୋଡ଼ଟଣା କାର୍ଯ୍ୟ ବେଶି ଦେଖାଯାଏ ଏବଂ ସେମାନେ କେବେହେଲେ ଦଳଗତ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ବକୁ ଉଠି ଓଡ଼ିଶାର ସାଧାରଣ ସ୍ବାର୍ଥପାଇଁ ସହମତ ହୋଇ ପାରନ୍ତି ନାହିଁ ।

ଏହି ସମୟ ଥିଲା ବିଜୁବାବୁଙ୍କ ଜୀବନରେ କଠୋର ପରୀକ୍ଷାର ସମୟ । ସମସ୍ତ ପ୍ରତିକୂଳ ପରିସ୍ଥିତିକୁ ମୁକାବିଲା କରି ନିଜର ଏକ ସ୍ବତନ୍ତ୍ର ପରିଚୟ ସୃଷ୍ଟି କରିବା

କେବଳ ପ୍ରତ୍ୟ ପ୍ରତିଭାଶାଳୀ ବ୍ୟକ୍ତି ପକ୍ଷରେ ହିଁ ସମ୍ଭବ । ସପ୍ତରଥଙ୍କର ବ୍ୟୁତ୍ଥ ଭେଦ କରି ନପାରି ଅର୍ଜୁନ ପୁତ୍ର ଅଭିମନ୍ୟୁଙ୍କୁ ମୃତ୍ୟୁବରଣ କରିବାକୁ ପଡ଼ିଥିଲା । ଭାରତୀୟ ରାଜନୀତିରେ ବିଜୁବାବୁଙ୍କର ପ୍ରତିଷ୍ଠା ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ମାଟିରେ ମିଶିଯାଇଥିଲା । ଜଣେ ଦୁର୍ନୀତିଗ୍ରସ୍ତ ରାଜନୀତିଜ୍ଞ ଭାବରେ ସାରା ଭାରତ ବ୍ୟାପି ଅପପ୍ରଚାର, ଜାତୀୟ ସ୍ତରରେ ପ୍ରାୟ ସବୁଯାକ ନେତା ବିରୋଧ, ଜଣେ ନୀତିହୀନ ବ୍ୟକ୍ତି ବୋଲି ଚାରିଆଡ଼େ ଅପପ୍ରଚାର, ଓଡ଼ିଶା ନେତାମାନଙ୍କର ତାଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଗଭୀର ସ୍ବତନ୍ତ୍ରତା, ୧୯୬୭ ମସିହା ନିର୍ବାଚନରେ ଚରମ ପରାଜୟ ଏବଂ ସର୍ବୋପରି ତାଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଖାନା କମିଶନର ଅଭିଯୋଗ ତଦନ୍ତ; ଏସବୁ ଏକାକାର ହୋଇ ତାଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଏକ ଦୁର୍ଭେଦ୍ୟ ବ୍ୟୁତ୍ଥ ଭାବରେ ଘେରି ରହିଥିଲା ।

ଅଭିମନ୍ୟୁ ସିନା ସପ୍ତରଥଙ୍କର ବ୍ୟୁତ୍ଥ ଭେଦ କରି ନପାରି ମୃତ୍ୟୁ ବରଣ କରିଥିଲେ, ହେଲେ ୧୯୬୯ ମସିହାରେ ଖାନା କମିଶନ ଦ୍ବାରା ପ୍ରକାଶିତ ତାଙ୍କର ଦୁର୍ନୀତି ମୁକ୍ତ ପ୍ରମାଣ ପତ୍ର, ବ୍ୟୁତ୍ଥ ଭେଦ ପାଇଁ ତାଙ୍କୁ ସମ୍ମତ କରିଥିଲା । ତେଣୁ ତାଙ୍କର ସମସ୍ତ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ମାଟିରେ ମିଶିଯାଇଥିଲେ ବି ଇତିପତ୍ତର ଫିଙ୍କସ୍ ପକ୍ଷୀପରି ସେ ପୁଣି ନିଜର ଉଦ୍ବିଗ୍ନତ ଅସ୍ଥି ଭିତରୁ ଅଧିକ ତେଜରେ ଆତ୍ମପ୍ରକାଶ କଲେ । ଯେଉଁ କଂଗ୍ରେସ ପାଇଁ ସେ ସର୍ବସ୍ବାତ୍ ହୋଇପଡ଼ିଥିଲେ, ସେଇ କଂଗ୍ରେସ ବିରୁଦ୍ଧରେ ସଂଗ୍ରାମ କରି ପ୍ରତିଶୋଧ ନେବାକୁ ସେ ଭୀଷ୍ମ ପ୍ରତିଜ୍ଞା କଲେ । ଏହା ଏକ ପ୍ରତ୍ୟ ରଣବୀର ଯୋଦ୍ଧାର ଲକ୍ଷଣ । କାରଣ ସେପରି ଯୋଦ୍ଧା ପରାଜୟକୁ କେବେ ସ୍ୱୀକାର କରେନା । ସେ ପ୍ରମାଣ କରିବାକୁ ଚାହୁଁଥିଲେ ଯେ ସେ କଂଗ୍ରେସର ଆଲୋକରେ ଆଲୋକିତ ନୁହଁନ୍ତି, ତାଙ୍କର ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ତେଜ ଅଛି । ତେଣୁ ସେ ୧୯୭୦ ମସିହାରେ ପ୍ରଗତିଦଳ ଗଠନ କଲେ ଏବଂ ଅଳ୍ପକାଳ ପରେ ତାକୁ ଉତ୍କଳ କଂଗ୍ରେସ ନାମରେ ଅଭିହିତ କରି ୧୯୭୧ ମସିହା ନିର୍ବାଚନ ଯୁଦ୍ଧରେ ଅବତୀର୍ଣ୍ଣ ହେଲେ । ଉତ୍କଳ କଂଗ୍ରେସ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଦଳ ସହିତ ମିଶି ରାଜ୍ୟରେ ସରକାର ଗଠନ କଲେ । ୧୯୭୫ ମସିହା ଜୁନମାସ ୨୬ ତାରିଖରେ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀମତୀ ଇନ୍ଦିରାଗାନ୍ଧି ଦେଶରେ ଜରୁରୀକାଳିନ ପରିସ୍ଥିତି ଜାରି କଲାବେଳକୁ ଏହି ଉତ୍କଳ କଂଗ୍ରେସ ଭାରତୀୟ ଲୋକଦଳର ଏକ ଅଂଶ ବିଶେଷ ଭାବରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିଥିଲା । ପୁଣି ୧୯୭୭ ମସିହାରେ ଜାତୀୟ ସ୍ତରରେ ଜନତା ପାର୍ଟି ଗଠିତ ହେଲାପରେ ଏହା ତାହାର ଓଡ଼ିଶା ଶାଖାରେ ପରିଣତ ହେଲା ଏବଂ ବିଜୁବାବୁ ତାହାର ସଭାପତି ହେଲେ । ଏଠାରେ ଲକ୍ଷ କରିବା

କଥା ଯେ କଂଗ୍ରେସ ଉପରେ ପ୍ରତିଶୋଧ ନେବା ପାଇଁ ସେ ଯେଉଁ ପ୍ରତିଜ୍ଞା କରିଥିଲେ, ତାହା ୧୯୭୧ ଓ ୧୯୭୭ ମସିହାରେ ସଫଳ ହୋଇଥିଲା । ୧୯୭୭ ମସିହାରେ ସେ ଲୋକସଭାକୁ ନିର୍ବାଚିତ ହୋଇ କେନ୍ଦ୍ରରେ ମନ୍ତ୍ରୀ ହୋଇଥିଲେ । ପୁଣି ୧୯୯୦ ମସିହାରେ ଓଡ଼ିଶାରେ ହୋଇଥିବା ନିର୍ବାଚନରେ ମଧ୍ୟ ସେ ଆଉଥରେ କଂଗ୍ରେସକୁ ପରାସ୍ତ କରି ନିଜର ପ୍ରତିଶୋଧ ପିପାଶା ମେଣ୍ଟାଇଥିଲେ । ଏଥର ସେ ଜନତା ଦଳର ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଭାବରେ ୧୯୯୫ ମସିହା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଓଡ଼ିଶାକୁ ଶାସନ କଲେ । ଏହାପରେ ୧୯୯୬ ମସିହାରେ ସେ ଲୋକସଭାକୁ ନିର୍ବାଚିତ ହୋଇଥିଲେ । ମାତ୍ର ତାଙ୍କର କେତେକଣ ଅନୁଗତ ହଠାତ୍ ଶତ୍ରୁ ଭାବରେ ଷଡ଼ଯନ୍ତ୍ର କରିବାରୁ ସେ କେନ୍ଦ୍ରରେ ମନ୍ତ୍ରୀ ହୋଇ ପାରିଲେ ନଥିଲେ । ଏହି ଅନୁଗତମାନଙ୍କର ବିଶ୍ୱାସଘାତକତା ହେତୁ ସମ୍ଭବତଃ ଖୁବ୍ ଗୋଟାଏ ବଡ଼ ଧକ୍କା ପାଇଥିଲେ । ମାତ୍ର ବୀରୋଚିତ ସ୍ୱଭାବ ହେତୁ ସେ ନିଜର ମାନସିକ ଭାରସାମ୍ୟ ହରାଇ ନଥିଲେ ଯଦିଓ ସେତେବେଳକୁ ସେ ୮୦ ବର୍ଷ ବୃଦ୍ଧ । ବାର୍ଷିକ୍ୟ କେବେ ତାଙ୍କର ସାମର୍ଥ୍ୟକୁ ଗ୍ରାସ କରି ପାରିନଥିଲା । କାରଣ ସେହି ପରିଣତ ବୟସରେ ବି ତାଙ୍କର କାର୍ଯ୍ୟ ଦକ୍ଷତା ଉଣା ହୋଇ ନଥିଲା କିମ୍ବା ଆହାର ବିହାର ଉପରେ କିଛି ପ୍ରଭାବ ବିସ୍ତାର କରି ନଥିଲା । ବୟସରେ ସେ ବୃଦ୍ଧ ହୋଇଯାଇଥିଲେ ସତ, ମାତ୍ର ମନରେ ସେ ଥିଲେ ତପଲ ଏବଂ ତରୁଣ । ଜୀବନର ଶେଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବଦାନ୍ୟତାର ରାଜକାୟ ଠାଣି ଯେପରି ତାଙ୍କର ଅକ୍ଷୁର୍ଣ୍ଣ ରହିଥିଲା, ସମସ୍ତଙ୍କ ଉପରେ ମୂରବାହୁର ଭାବ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କୁ ସେହିପରି ଖୁବ୍ ଉଚ୍ଚରେ ଅଧିଷ୍ଠିତ କରି ରଖିଥିଲା ୧୯୯୭ ମସିହା ଏପ୍ରିଲ ମାସ ୧୭ ତାରିଖରେ ତାଙ୍କର ଦେହାନ୍ତ ହୋଇଗଲା । ଖାଲି ଓଡ଼ିଶା ନୁହେଁ ସାରା ଦେଶରେ ଶୋକର ଛାୟା ଖେଳିଗଲା ଏବଂ ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ଲୋକ ସେମାନଙ୍କର ଜଣେ ଆତ୍ମୀୟସ୍ୱଜନଙ୍କୁ ହରାଇଲା ପରି ଅଧୀର ହୋଇପଡ଼ିଲେ । ମୃତ୍ୟୁପରେ ବି ତାଙ୍କର ବ୍ୟକ୍ତି ପ୍ରଭାବ ଓଡ଼ିଶା ବାସୀଙ୍କୁ ଏପରି ଆକ୍ରନ୍ତ କରି ରଖିଥିଲା ଯେ ୧୯୯୭ ମସିହାରେ ତାଙ୍କ ସାନପୁଅ ନବୀନ ପଟ୍ଟନାୟକ ଯିଏ ଓଡ଼ିଶାରେ ଅପରିଚିତ ଏବଂ ରାଜନୀତିରେ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଅନଭିଜ୍ଞ, ଅକ୍ଲେଶରେ ଲୋକ ସଭାକୁ ନିର୍ବାଚିତ ହେଲେ ଏବଂ ୧୯୯୮ ମସିହା ସାଧାରଣ ନିର୍ବାଚନରେ ତାଙ୍କ ନାମରେ ଗଠିତ ବିଜୁଜନତା ଦଳ ଭାରତୀୟ ଜନତା ପାର୍ଟି ସହିତ ମିଳିତ ମେଣ୍ଟ ଗଠନ କରି ଓଡ଼ିଶାର ମୋଟ ୨୦ଟି ଲୋକ ସଭା ଆସନ ମଧ୍ୟରୁ ୧୬ଟି ଆସନରେ ବିଜୟ ଲାଭ କଲେ ।

ବିଜୁବାରୁ ଥିଲେ ଓଡ଼ିଶାର କିମ୍ବଦନ୍ତୀ ପୁରୁଷ । ତାଙ୍କ ନାମରେ ଅନେକ କୌତୁହଳର କଥା ଶୁଣାଯାଏ ।

ତାଙ୍କ ଜୀବନରେ ଆଉ କେତୋଟି ବୀରୋଚିତ ଘଟଣା

୧୯୩୨ ମସିହାର କଥା । ବିଜୁବାରୁ କଟକର ରେଭେନ୍‌ସା କଲିଜିଏଟ ସ୍କୁଲରେ ପଢୁଥାନ୍ତି । ଛାତ୍ରାବସ୍ଥାରେ ସେ ଥିଲେ ଖୁବ୍ ଖେଳ ପ୍ରିୟ । ବିଶେଷ କରି ପୁଟବଲ ଓ ହକିରେ ସେ ଥିଲେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ନିପୁଣ । ସେତେବେଳେ ଯେଉଁ ଟିମରେ ରହି ଖେଳନ୍ତି, ସେ ଟିମ୍ ଟ୍ରଫି ଓ କପ୍ ଜିଣେ । ତାଙ୍କର କ୍ରୀଡ଼ା ନୈପୁଣ୍ୟ ଏପରି ଅବସ୍ଥାକୁ ଯାଇଥିଲା ଯେ ବିଜୁବାରୁ ଖେଳୁଥିବା ଟିମ୍ ନିଶ୍ଚୟ ଜିତିବ, ଏହିପରି ଏକ ବିଶ୍ୱାସ ସମସ୍ତଙ୍କ ଭିତରେ ଖେଳ ପୂର୍ବରୁ ହୋଇଯାଇଥିଲା । ଥରେ ତାଙ୍କ ଟିମ୍‌ରେ ଭୁବନାନନ୍ଦ ପଟ୍ଟନାୟକ ଥିଲେ କ୍ୟାପଟେନ୍ ଏବଂ ତାଙ୍କ ଟିମ୍ ଜିତିଥିଲା । ବିଜୟୀ ଟିମ୍‌କୁ କପ୍ ପୁରସ୍କାର ଦେବା ପାଇଁ ସଭାର ଆୟୋଜନ ହୋଇଥାଏ । ଛାତ୍ର ଛାତ୍ରୀମାନଙ୍କ ଗହଳ ଚହଳରେ ସଭାସ୍ଥଳୀ ପାଟିପଡୁଥାଏ । ସେମାନଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ମିଶି ବିଜୁବାରୁ ହିପ୍ ହିପ୍ ହୁରେ..... ସ୍କୋଗାନ ଦେବାରେ ମାତିଥାନ୍ତି । ହଠାତ୍ ସୁସଜ୍ଜିତ ମଞ୍ଚ ଉପରକୁ ଆସି ଆସନ ଗ୍ରହଣ କଲେ ମୁଖ୍ୟ ଅତିଥି । ମୁଖ୍ୟ ଅତିଥିଙ୍କ ହାତରୁ ପୁରସ୍କାର ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ କେଉଁ ଛାତ୍ର ପୁଣି ବ୍ୟାକୁଳ ନହୁଏ ? ବିଜେତାମାନଙ୍କର ନାମ ଘୋଷଣା କରାଗଲା । ବିଜୁବାରୁଙ୍କ ପାଇଁ ହିଁ ଭୁବନାନନ୍ଦଙ୍କର ଟିମ୍ ଜିତିଥିଲା । କିନ୍ତୁ ଟିମ୍‌ର କ୍ୟାପଟେନ୍ ହିସାବରେ ମୁଖ୍ୟ ଅତିଥିଙ୍କ ହାତରୁ କପ୍ ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ଭୁବନାନନ୍ଦକୁ ଡକାଗଲା । ଭୁବନାନନ୍ଦ ମଞ୍ଚ ଉପରକୁ ଉଠିଯାଇ କପ୍ ପାଇଁ ହାତ ବଢ଼ାଇଲେ । ଠିକ୍ ଏତିକି ବେଳେ ବିଜୁବାରୁ ମଞ୍ଚ ଉପରକୁ ଦଉଡ଼ିଯାଇ ମୁଖ୍ୟ ଅତିଥିଙ୍କ ହାତରୁ କପ୍‌ଟିକୁ ଛଡ଼ାଇ ଆଣି ଭୁବନାନନ୍ଦକୁ ଶକ୍ତ ଏକ ଧକ୍କାରେ ତଳେ ପକାଇଦେଲେ କହିଲେ - “ଶଳା, କପ୍ ଜିତିବି ମୁଁ, ତୁ ନେବୁ କପ୍ !!!” ଭୁବନାନନ୍ଦ ତଳେ ପଡ଼ିଯାଇ ଉନ୍ମାଦ୍ ଦୃଷ୍ଟିରେ ବିଜୁବାରୁକୁ ଚାହିଁ ଥାନ୍ତି । ବିଜୁବାରୁ କପ୍‌ଟିକୁ ଧରି ହିପ୍ ହିପ୍ ହୁରେ..... କହି ମଞ୍ଚ ଉପରେ ନାଟିବାକୁ ଲାଗିଲେ ।

ଘଟଣା ଚକ୍ରରେ ସେଇ ଭୁବନାନନ୍ଦ ପଟ୍ଟନାୟକ ଚୌଦ୍ୱାର ଠାରେ ଶ୍ରମିକ ସଂଗଠନ କରି ତାର ସଭାପତି ହୋଇ ଥାନ୍ତି ଓ ବିଜୁବାରୁ ଚୌଦ୍ୱାର ଲୁଗାକଳର ମାଲିକ ହୋଇଥାନ୍ତି । ପରିଚାଳନା କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ଠାରୁ ଅଧିକ ଦରମା, ଘରଭଡ଼ା ଇତ୍ୟାଦି

ଦାବୀ କରି ଶ୍ରମିକ ଅଶାନ୍ତି ଲାଗି ରହିଥାଏ । ଆଲୋଚନା ମାଧ୍ୟମରେ ଅଶାନ୍ତି ଦୂର କରିବାକୁ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ଦିନ ଓ ସମୟରେ ଭୂବନାନନ୍ଦ ବାବୁ ପହଞ୍ଚିଲେ । ବିଜୁବାବୁ ତାଙ୍କ ଅଫିସରେ ବସିଥାନ୍ତି । ଆଲୋଚନା ଆରମ୍ଭ ହେଲା । ପରିଚାରକ ଆଣି ତା ଦେଇଗଲା । ବିଜୁବାବୁ ଭୂବନାନନ୍ଦଙ୍କୁ ତା' ଖାଇବା ପାଇଁ କହିଲେ । ଭୂବନାନନ୍ଦ କହିଲେ- “ଆପଣ ଶିଳ୍ପ ମାଲିକ, ମୁଁ ଶ୍ରମିକ ସଂଗଠନର ସଭାପତି । ସେମାନଙ୍କର ସମସ୍ୟା ଦୂରକରିବାକୁ ମୁଁ ଆଲୋଚନା ପାଇଁ ଆସିଛି । ତେଣୁ ମୁଁ ଆପଣଙ୍କ ଠାରୁ ତା ଖାଇବି ନାହିଁ । ବିଜୁବାବୁ କହିଲେ ଆମେ ପ୍ରଥମେ ବନ୍ଧୁ, ତାପରେ ମୁଁ ମାଲିକ ଓ ଆପଣ ଶ୍ରମିକ ସଂଘର ସଭାପତି, ତା' ଖାଇବାରେ ଆପଣ କାହିଁକି ? ଆପଣଙ୍କ ପାଇଁ ମୋ ଟିମ୍ ଜିତିଥିବାରୁ ମୁଁ କପ୍ ନେଲାବେଳେ ମୋତେ ଆପଣ ଯେଉଁ ମାଡ଼ ଦେଇଥିଲେ, ତାକୁ ମୁଁ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଭୁଲି ନାହିଁ । ଆଉ ଆଜି ଯଦି ସେହିପରି..... ଦୁହେଁ ହସି ଉଠିଲେ ।

୧୯୯୦ ରୁ ୧୯୯୫ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବିଜୁବାବୁ ଦ୍ଵିତୀୟ ବାର ଓଡ଼ିଶାର ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଥିଲାବେଳେ, ତାଙ୍କର ପ୍ରିୟ ରେଭେନ୍ସା କଲେଜର ଅନେକ ଘର ଭାଙ୍ଗିରୁଜି ଯାଇ ଦୂରାବସ୍ଥାରେ ପହଞ୍ଚିଥାଏ । ସେ ସବୁର ମରାମତି ହେବା ଦରକାର ବୋଲି ଭାବି ବିଜୁବାବୁ ରେଭେନ୍ସା କଲେଜ ପରିଦର୍ଶନରେ ଗଲେ । କଲେଜର ଅଧ୍ୟକ୍ଷ, ଅଧ୍ୟାପକ ଓ ଛାତ୍ର-ଛାତ୍ରୀମାନେ ଆନନ୍ଦରେ ଆସି ତାଙ୍କୁ ଗେର୍ ପାଖରୁ ପାଛୋଟି ନେଲେ । ଆଲୋଚନା ବେଳେ ସମସ୍ତେ ଏକାସ୍ଵରରେ ଅର୍ଥ ସାହାଯ୍ୟ ପାଇଁ ଦାବି କଲେ । ସିନେମାର ଚଳଚ୍ଚିତ୍ର ପରି, ରେଭେନ୍ସା କଲେଜରେ ତାଙ୍କ ପିଲାଦିନର ଅନେକ ସ୍ମୃତି ତାଙ୍କ ମନରେ ଭାସି ଉଠିଲା । ବର୍ତ୍ତମାନ ପିଲାଙ୍କ ଭିତରେ ଅବାଧ୍ୟତା ଓ ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କ ଭିତରେ ଅନୈତିକତାକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି ଦୁଃଖରେ ତାଙ୍କର ମନ ଝାଉଁଳି ପଡ଼ିଲା । କାରଣ ସେ ଚାହୁଁଥିଲେ ବିଦ୍ୟା, ବୁଦ୍ଧି, ଖେଳ କ୍ଷରତରେ ଓଡ଼ିଶାର ପିଲାଏ ନାଁ କମାନୁ । ତେଣୁ କହିଲେ - “ଟଙ୍କାତ ମୁଁ ନିଶ୍ଚୟ ଦେବି, କିନ୍ତୁ ଆର୍ଭ ବଲ୍ଲଭ ମହାନ୍ତି ଓ ତାଙ୍କର ବଳଭଦ୍ର ପ୍ରସାଦଙ୍କୁ ମୁଁ ଆଉ କେଉଁଠୁ ପାଇବି ? ରେଭେନ୍ସା କଲେଜରେ ତାଙ୍କର ସହପାଠୀ ପ୍ରଫେସର ପ୍ରାଣବନ୍ଧୁ କର କହିନ୍ତି - "Biju was our leader not fallower."

ବାସ୍ତବିକ ସେ କାଳର ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀ, ଶିକ୍ଷକ ଶିକ୍ଷୟିତ୍ରୀ ଆଉ କାହାନ୍ତି ବା ସେଭଳି ପରିବେଶ ଆଉ କାହିଁ ? ତାଙ୍କର ବଳଭଦ୍ର ପ୍ରସାଦ ଥିଲେ ପ୍ରଦୀର୍ଘ ବିଜ୍ଞାନର ଅତୁଳନୀୟ ଜ୍ଞାନୀ, ତାଙ୍କର ଆର୍ଭବଲ୍ଲଭ ମହାନ୍ତି ଥିଲେ ବିରଳ ସମାଲୋଚକ ଓ ଗବେଷକ, ତାଙ୍କର

ପ୍ରାଣକୃଷ୍ଣ ପରିଜା ଥିଲେ ପୃଥ୍ବୀ ବିଖ୍ୟାତ ଉଦ୍ଭିଦବିତ । ଏମାନେ ସମସ୍ତେ ଥିଲେ ପ୍ରଫେସର ଏବଂ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନଙ୍କ ସାହାଯ୍ୟରେ ପ୍ରାଚୀନ ଉତ୍କଳର ଗୌରବ ଫେରାଇ ଆଣିବାକୁ ଅଧ୍ୟୟନ ଓ ଅଧ୍ୟାପନାରେ ଯେପରି ଥିଲେ ନିଷ୍ଠାବାନ, ଛାତ୍ର ବସ୍ତଳତାରେ ଥିଲେ ସେହିପରି ରୁଷିପ୍ରତିମ । ଆଜି କିନ୍ତୁ ଆମର ଶିକ୍ଷାୟତନ ସବୁ କଳୁଷିତ, ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନେ ଅବାଧ୍ୟ ଓ ଶିକ୍ଷକ ଶିକ୍ଷୟିତ୍ରୀମାନେ ଅନୈତିକତାର ଜୀବନ୍ତ ପ୍ରତିମୂର୍ତ୍ତି । ଭଙ୍ଗା ବୃଜା ପୋଡ଼ା ଜଳାରେ ଆଜିର ଛାତ୍ର ସମାଜ ଯେପରି ଉଗ୍ର, ପରୀକ୍ଷାରେ ପାଶ୍ କରାଇବା ପାଇଁ ଶିକ୍ଷକ ଶିକ୍ଷୟିତ୍ରୀମାନେ ସେହିପରି ଘୃଣ୍ୟ ଅପରାଧୀ । ଏମାନେ ସବୁ ଓଡ଼ିଶାର କୁଳାଙ୍ଗାର ପୁତ୍ର କନ୍ୟା ।

ନେତା କୁହ, ପ୍ରଶାସକ କୁହ, ଅଭିଭାବକ କୁହ, ଶିକ୍ଷକ କୁହ ବା ଛାତ୍ର ସମାଜ କଥା କୁହ, ଏମାନଙ୍କ ଭିତରେ ଆଜି ହଜି ଯାଇଛି ଜାତୀୟତା ବୋଧ, ପରୀକ୍ଷାରେ କୃତିତ୍ବର ସହ ପାଶ୍ ସାର୍ଟିଫିକେଟ ହାସଲ କରିବାକୁ ଏମାନେ ସମସ୍ତେ ଅନୀତିର ଆଶ୍ରାନେଇ ପ୍ରତିଯୋଗିତାରେ ମାତିଛନ୍ତି । ମୂଳରୁ ଶିକ୍ଷକ ଓ ଅଭିଭାବକମାନେ ପିଲାଙ୍କୁ ଶିଖାଉଛନ୍ତି ତୋରୀ ବିଦ୍ୟା । ଏପରି ପରିବେଶ ଭିତରୁ ଆସିଥିବା ଶାସକ, ପ୍ରଶାସକ, ଅମଲା, ଶିଳ୍ପପତି, ଠିକାଦାର, ଓ ବଣିକ ଗୋଷ୍ଠୀ ସାଧୁ ସଙ୍ଗେତ ହେବେ କିପରି ନା ଦେଶ ଭାବନାରେ ଉଦବୁଦ୍ଧ ହେବେ କିପରି ? କାହାର ଅଭିଶାପରେ ଆଜି ଯେମିତି ସବୁକିଛି ଉଜୁଡ଼ି ଯାଉଛି । ଏଭଳି ଏକ ଭ୍ରଷ୍ଟାଚାରପୂର୍ଣ୍ଣ ପରିବେଶରେ ଭଲ ଛାତ୍ର, ଭଲ ଅଭିଭାବକ, ଭଲ ଶିକ୍ଷକମାନେ ପେଷିହୋଇ ଯାଉଛନ୍ତି ।

ଅନେକ ତାଙ୍କୁ ନେପୋଲିଅନଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ତୁଳନା କରି ତାଙ୍କର ଦେଶପ୍ରୀତି ଓ ଦୁଃସାହସ ପାଇଁ ପ୍ରଶଂସାରେ ପ୍ରଗଢ଼ ହୋଇ ଯାଆନ୍ତି । ମାତ୍ର ଓ୍ୟାଟରଲୁ ଯୁଦ୍ଧରେ ପରାସ୍ତ ହେଲାପରେ ଏଲବା ନିର୍ବାସନରୁ ଖସି ଆସିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ନେପୋଲିଅନ ଯେପରି ତାଙ୍କର ପୂର୍ବ ଗୌରବ ଫେରି ପାଇନଥିଲେ, ବିଜୁବାବୁ ମଧ୍ୟ ସେହିପରି ୧୯୬୭ ମସିହା ନିର୍ବାଚନରେ ହାରିଗଲା ପରେ ଆଉ ତାଙ୍କର ପୂର୍ବ ଗୌରବ ଫେରାଇ ଆଣିବାକୁ ସମର୍ଥ ହୋଇ ନଥିଲେ ବୋଲି କହିଥାନ୍ତି । ଏପରି ଅନୁଶୀଳନ ଠିକ୍ ନୁହେଁ । ନେପୋଲିଅନ ସିନା ତାଙ୍କର ପୂର୍ବ ଗୌରବ ଫେରାଇ ଆଣି ପାରି ନଥିଲେ, ବିଜୁବାବୁ କିନ୍ତୁ ୧୯୭୧ ଠାରୁ ୧୯୯୫ ମଧ୍ୟରେ କଂଗ୍ରେସକୁ ବାରମ୍ବାର ପରାସ୍ତ କରି ନିଜର ଗୌରବକୁ ଉଜ୍ଜ୍ବଳ ରଖି ପାରିଥିଲେ ।

୧୯୬୪ ମସିହାର କଥା । ବିରେନ୍ ମିତ୍ର ଆନ୍ତି ଓଡ଼ିଶାର ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ । ପ୍ରବଳ ଛାତ୍ର ଅଶାନ୍ତି ହେତୁ ସାରା ରାଜ୍ୟଟା ହୁଲହୁଲ ହେଉଥାଏ । ସେ ଦିନ ବିରେନ୍ ବାବୁ ଘରେ ନଥାନ୍ତି, ତାଙ୍କ ପତ୍ନୀ ଆନ୍ତି । ପ୍ରାୟ ପାଞ୍ଚହଜାରରୁ ଊର୍ଦ୍ଧ୍ବ ଛାତ୍ର ବିରେନ୍‌ବାବୁଙ୍କର ସରକାରୀ ବାସ ଭବନକୁ ଘେରାଉ କରି ଚିତ୍କାର କରିବା ସହିତ ଟେକା ପଥର ମାରୁଥାନ୍ତି । ବିରେନ୍ ବାବୁଙ୍କର ପତ୍ନୀ ସେତେବେଳକୁ ଭୟରେ ଥରି ଥରି ଘରର ଗୋଟିଏ କୋଣରେ ଲୁଚି ରହିଥାନ୍ତି । ବିଜୁବାବୁ ଖବର ପାଇଲେ । ଏତେ ସଂଖ୍ୟାରେ ଉତ୍ୟକ୍ତ ଛାତ୍ରମାନଙ୍କର ସମ୍ମୁଖୀନ କିଏ ହୋଇ ପାରନ୍ତା ? ବିଜୁବାବୁ ସିଧା ଗାଡ଼ିଧରି ବାହାରିଲେ ଏବଂ ଛାତ୍ରମାନଙ୍କ ସାମ୍ନାରେ ଗାଡ଼ି ରଖି ଓହ୍ଲାଇଲେ । ବିଜୁ, ବିରେନ୍ ଓ ନୀଳମଣି, ତିନିଜଣ ଯାକ ଥିଲେ ଛାତ୍ର ଅଶାନ୍ତିର କେନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁ । ବିଜୁବାବୁଙ୍କୁ ଦେଖି ଛାତ୍ରମାନେ ଅତ୍ୟଧିକ ଉରେଜିତ ହୋଇ ପଡ଼ିଲେ ଏବଂ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଅଭଦ୍ର ଭାଷାରେ ଗାଳିବର୍ଷଣ କରି ଆଖୁବୁଜା ଟେକା ମାଡ଼ କଲେ । ଗୋଟିଏ ଟେକା ଆସି ବିଜୁବାବୁଙ୍କ ମୁଣ୍ଡରେ ବାଜିଲା । ଝର ଝର ହୋଇ ରକ୍ତ ବହିଯାଉଥାଏ । ପକେଟରୁ ରୁମାଲ କାଢ଼ି କ୍ଷତ ସ୍ଥାନକୁ ଚାପିଧରି ସେ ଗାଡ଼ିର ବନେଟ ଉପରେ ଠିଆ ହୋଇ ପ୍ରାଚୀନ ଉତ୍କଳର ନୌବାଣିଜ୍ୟ, ଚୀନ ସହିତ ଭାରତର ଯୁଦ୍ଧ ଏବଂ ପାକିସ୍ତାନର ଭାରତ ପ୍ରତି ଶତ୍ରୁତା ସଂପର୍କରେ ମାତ୍ର ୩/୪ ମିନିଟ୍ ବୀରତ୍ବପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାଷଣଟିଏ ଦେଲେ । ଅଭୂତ, ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ଛାତ୍ରମାନେ ମୁହଁକୁ ତଳକୁ କରି ପକାଇଲେ ।

୧୯୬୪ ମସିହାରେ ଓଡ଼ିଶାର ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଆନ୍ତି ଶ୍ରମତୀ ନନ୍ଦିନୀ ଶତପଥୀ । ପ୍ରଧାନ ମନ୍ତ୍ରୀ ଇନ୍ଦିରା ଗାନ୍ଧିଙ୍କ ସାହସ ପାଇ ସତେ ଯେମିତି ତାଙ୍କ ମୁତରେ ଦାପ ଜଳୁଥାଏ । ଇନ୍ଦିରା ଗାନ୍ଧିଙ୍କୁ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ କରିବାକୁ ତାଙ୍କ ସାନ ପୁଅ ସଂଜୟ ଗାନ୍ଧିଙ୍କୁ ସେ ଏସିଆର ସୂର୍ଯ୍ୟ ବୋଲି କହି ବୁଲୁଥାନ୍ତି । କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ମାନଙ୍କୁ ହାତ କରି ସେ ଓଡ଼ିଶାର ବିରୋଧୀ ଦଳର ନେତାମାନଙ୍କ ଉପରେ ନାନା ମିଥ୍ୟା ଅଭିଯୋଗ ଆଣି ହଜରାଣ କରୁଥାନ୍ତି । ବାଣୀବିହାରର ଛାତ୍ର ସମାଜ ଦୁଇ ଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ ହୋଇ ଯାଇଥାନ୍ତି । ଦଳେ ବିଜୁବାବୁଙ୍କୁ ଆଉ ଦଳେ ନନ୍ଦିନୀ ଦେବୀଙ୍କୁ ସମର୍ଥନ କରୁଥାନ୍ତି । ଏହି ଅବସ୍ଥାରେ ଦିନେ ଗୁଣ୍ଡା ବାହିନୀଙ୍କୁ ସାଙ୍ଗରେ ଧରି ବାଣୀବିହାର ପରିସର ମଧ୍ୟରେ ବିଜୁ ବିରୋଧୀ ନନ୍ଦିନୀ ଶତପଥୀ ସଭାଟିଏ କରି ସାରିଥାନ୍ତି । ତାର ପାଲଟା ଜବାବ ଦେବା ପାଇଁ ବିଜୁ ସପକ୍ଷ ବାଦୀ ଛାତ୍ରମାନେ ବିଜୁବାବୁଙ୍କୁ ଧାମ୍ୟ କରି ସେହି ଏକା ମଞ୍ଚରେ ସଭା କରିବାକୁ ନେଲେ । ନିର୍ଭୀକ ବିଜୁବାବୁ ସଭାକୁ ବାହାରିଲେ, ସଭା ସ୍ଥଳରେ ପହଞ୍ଚିଲା ବେଳକୁ

ବିଜୁ ବିରୋଧୁ ଛାତ୍ରମାନେ ସଭା ନକରାଇ ଦେବାକୁ ଆଟ ପଟାଳି ଭାଙ୍ଗୁ ଥାନ୍ତି । ବିଜୁ ସପକ୍ଷ ବାଦୀ ଛାତ୍ରମାନେ ସେମାନଙ୍କୁ ସଭାମଣ୍ଡପ ପାଖକୁ ନଈଡ଼ିବାକୁ ବଡ଼ ବଡ଼ ବାଉଁଶରେ ଆଡ଼ ପକାଇ ଅଟକାଉଥାନ୍ତି । ବିଜୁବାରୁ ପହଞ୍ଚିଲେ । ସମୁଦ୍ର କୁଆର ପରି ଗୋଛାଏ ପିଲା ତାଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ମାଡ଼ି ଆସିଲେ । ସେମାନଙ୍କ ଭିତରେ ଥିବା କେତେକ ଅସାମାଜିକ ଗୁଣ୍ଡାଙ୍କ ହାତରେ ବାଡ଼ି, ଫାର୍ମା ଓ ଖଣ୍ଡା ଥିଲା । ବିଜୁବାରୁଙ୍କ ପଛରେ ବି ଅସଂଖ୍ୟ ସମର୍ଥକ ଛାତ୍ର ଚାଲିଥାନ୍ତି । ହଠାତ ଟେକାଟାଏ ଆସି ବିଜୁବାରୁଙ୍କ କାନ୍ଧରେ ବାଜିଲା । ସମର୍ଥକ ଛାତ୍ରମାନେ ଅସୀମ ସାହସର ସହିତ ସେମାନଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ମାଡ଼ିଗଲେ । ବିଜୁବାରୁ ନିଜେ ଦୁଇଜଣ ଅସାମାଜିକ ଗୁଣ୍ଡାଙ୍କୁ ବାକୁ କରିନେଇ ନିଷ୍ପ୍ରକ ମାଡ଼ ମାରିଲେ । ତାପରେ ଆଉ କିଏ ଅଛି କି ? ବିରୋଧୁ ଛାତ୍ରମାନେ ପ୍ରାଣ ଭୟରେ ଛତ୍ରଭଙ୍ଗ ଦେଇ ଦୌଡ଼ି ପଳାଇଲେ । ପରିବେଶ ଶାନ୍ତ ପଡ଼ିଗଲା, ବିଜୁବାରୁ ବାଣୀବିହାର ଅଡ଼ିଗୋରିଅମ ପୋର୍ଟିକ ଉପରେ ଠିଆ ହୋଇ ସଭା କଲେ । ଶାନ୍ତି ଶୁଖିବାର ସହିତ ସଭାକାର୍ଯ୍ୟ ହେଲା ।

୧୯୭୧ ମସିହା ନଭେମ୍ବର ମାସରେ ଉତ୍କଳ କଂଗ୍ରେସର ସଭାପତି ଭାବରେ ବାରିପଦାଠାରେ ସଭାଟିଏ ସାରି ବିଜୁବାରୁ ଭୁବନେଶ୍ୱର ଫେରୁଥାନ୍ତି । ବାଟରେ ଚଣ୍ଡିଖୋଲଠାରେ ଅନେକ ଲୋକଙ୍କୁ ରାସ୍ତା ଉପରେ ବୁଣ୍ଡ ହୋଇଥିବା ଦେଖି ସେ ଓହ୍ଲାଇଲେ । ପଟାରିବାରୁ ଜଣାଗଲା ଯେ ଗୋଟିଏ ଶଗଡ଼ିଆକୁ ଟ୍ରକ ଧକ୍କା ଦେଇ ମାରି ଦେଇଛି ଏବଂ ଲୋକେ ଉତ୍ୟକ୍ତ ହୋଇ ଟ୍ରକ ଡ୍ରାଇଭରକୁ ମାରଧର କରୁଛନ୍ତି । ବିଜୁବାରୁ ଭିଡ଼ ଠେଲି ଭିତରକୁ ଯାଇ ଦେଖିଲେ, ଲୋକଟି ମରି ନାହିଁ । ରକ୍ତରେ ବୁଡ଼ି ତଳେ ପଡ଼ି ଛଟପଟ ହେଉଛି । ବିଜୁବାରୁ ପାଟିକରି କହିଲେ, ଲୋକଟିକୁ ବଞ୍ଚାଇବା ପାଇଁ କିଛି ବ୍ୟବସ୍ଥା ନକରି ଟ୍ରକ ଡ୍ରାଇଭରକୁ ମାରିଲେ କ'ଣ ହେବ ? ଏହାପରେ ସେ ନିଜେ ରକ୍ତରେ ବୁଡ଼ିଥିବା ଶଗଡ଼ିଆଟିକୁ କାନ୍ଧରେ ପକାଇ ଗାଡ଼ି ଉପରକୁ ଆଣିଲେ ଓ କଟକ ବଡ଼ ଡାକ୍ତରଖାନାରେ ଭର୍ତ୍ତି କଲେ । ଅବଶ୍ୟ ଲୋକଟି ବଞ୍ଚିଲା ନାହିଁ । ତା ପିଲାପିଲିକର ଖର୍ଚ୍ଚ ପାଇଁ ବିଜୁବାରୁ ତାର ବିଧବା ସ୍ତ୍ରୀ ପାଖକୁ ୫୦ ହଜାର ଟଙ୍କା ପଠାଇଦେଲେ ।

ଏକଥା ଅନେକ ହୁଏତ ଜାଣନ୍ତି ନାହିଁ ଯେ ବିଜୁବାରୁ ଭଲ ଗୀତ ଗାଇ ଜାଣନ୍ତି । “ଜନଗଣ ମନ ଅଧିନାୟକ ଜୟ ହେ.....” କିମ୍ବା ଅନ୍ୟ କିଛି ଦେଶବନ୍ଦନା ଗୀତ

ଶୁଣିବାକୁ ସେ ଯେପରି ଖୁବ୍ ଭଲ ପାନ୍ତି, ନିଜେ ମଧ୍ୟ ସେହିପରି ଗୀତ ଗାଇଲାବେଳେ ତନ୍ମୟ ହୋଇଯାନ୍ତି । ଅନେକ ସମୟରେ ଭଲ ଭଲ ଗୀତ ଗାଇବା ଲୋକଙ୍କୁ ତାଙ୍କି ଗୀତ ଶୁଣନ୍ତି । ଖାଲି ଗୀତ ଗାଇବାକୁ ବା ଶୁଣିବାକୁ ଯେ ସେ ଭଲ ପାଆନ୍ତି ତା ନୁହେଁ, ଗୀତର ଅନେକ ରାଗ ସଂପର୍କରେ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କର ମନ୍ଦ ଧାରଣା ନଥିଲା । ସ୍ବାଧୀନତା ଦିବସ ଏବଂ ଗାନ୍ଧି ଜୟନ୍ତି ପାଳନ ଅବସରରେ ସେ ସହଯୋଗୀମାନଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ବସି ଅତି ତମକାର ଭାବରେ ଦେଶ ବନ୍ଦନା ଓ ରାମଧ୍ବନ ଗାନ କରନ୍ତି । ବେଳେ ବେଳେ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ସଂସ୍କୃତ କବି କାଳିଦାସ ଓ ଉପଭ୍ରଷ୍ଟଙ୍କ ସହିତ ଉପେନ୍ଦ୍ର ଭଞ୍ଜଙ୍କୁ ତୁଳନା କରି ଭଞ୍ଜ କାବ୍ୟ ଆବୃତ୍ତି କରନ୍ତି । ଅନେକ କହନ୍ତି ଯେ ବିଜୁବାବୁ ପ୍ରଚୁର ମଦ୍ୟପାନ କରୁଥିଲେ ଏବଂ ତାଙ୍କର ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଜୀବନ ଥିଲା ଅତ୍ୟନ୍ତ ଅସଂଯତ । ମାତ୍ର ତାଙ୍କ ଅଧୀନରେ ଜର୍ଜ ୨୭ ବର୍ଷ କାଳ ଜଣେ ସହଯୋଗୀ ଭାବେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାକୁ ମୋଡେ ସୁଯୋଗ ମିଳିଥିଲେ ବି ତାଙ୍କ ଠାରେ ଏପରି ମନ୍ଦ ଗୁଣ ଥିବାର ମୁଁ ଦେଖୁନାହିଁ । ଅବଶ୍ୟ ସେ ପ୍ରଚୁର ସିଗାରେଟ୍ ଟାଣୁଥିଲେ ମାତ୍ର ୧୯୭୨ ମସିହା ବେଳକୁ ସେ ଅଭ୍ୟାସ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଛାଡ଼ି ଦେଇଥିଲେ । ବିରୋଧ୍ ଦଳମାନଙ୍କର ପ୍ରବଳ ଅପପ୍ରଚାର ତାଙ୍କ ପ୍ରତି ଏହି ଭଳି ଏକ ମନ୍ଦ ଧାରଣା ସୃଷ୍ଟି କରିଥିଲା ।

ବିଜୁବାବୁ ଭଲ ଭାଷଣ ଦେଇ ପାରନ୍ତି ନାହିଁ, ସେତେବେଳେ ଆମ ଭିତରେ ଭଲ ଭାଷଣ ଦେଉଥିଲେ ଶରତ କର । ପରେ ସେ ତାଙ୍କ ଅଧୀନରେ ଜଣେ ମନ୍ତ୍ରୀ ହୋଇଥିଲେ । ଅଧିକାଂଶ ସଭାକୁ ବିଜୁବାବୁ ଶରତ କରଙ୍କୁ ସାଙ୍ଗରେ ନିଅନ୍ତି । ଶରତ କର ଭାଷଣ ଦିଅନ୍ତି । ମାତ୍ର ଅଧିକାଂଶ ସଭାରେ ଲୋକେ ବିଜୁବାବୁଙ୍କ ଠାରୁ ଶୁଣିବାକୁ ବ୍ୟାକୁଳ ହୋଇ ପାଟି କରିବାରୁ, ତାଙ୍କୁ ଅଧାରୁ ଭାଷଣ ବନ୍ଦ କରିବାକୁ ପଡ଼େ । ବିଜୁବାବୁ ସିନା ଭଲ ଭାଷଣ ଦେଇ ପାରନ୍ତି ନାହିଁ, ହେଲେ ଲୋକଙ୍କ ମନ ଭିତରକୁ ସେ ଏତେ ପଶିଯାଇଥିଲେ ଯେ, ତାଙ୍କ କଥା ଶୁଣି ସଭାରେ ଥିବା ଲୋକେ ବିହ୍ବଳ ହୋଇ ପଡୁଥିଲେ । ସହର ବଜାର ଅପେକ୍ଷା ସେ ଗାଁ-ଗଣ୍ଡାରେ ବେଶୀ ସଭା କରୁଥିଲେ । ଯେଉଁଠିକୁ ସେ ସଭା କରିବାକୁ ଯାଆନ୍ତି, ବାଟ ସାରା ତୋରଣମାନ କରି ହଜାର ହଜାର ସଂଖ୍ୟାରେ ସ୍ତ୍ରୀ ପୁରୁଷ ଓ ବାଳକ ବାଳିକା ସ୍ବାଗତ କରିବାକୁ ରାସ୍ତାର ଦୁଇ କଡ଼ରେ ଠିଆହୋଇ ଅପେକ୍ଷା କରିଥାନ୍ତି ଏବଂ ଫୁଲ ମାଳରେ ତାଙ୍କ ଗାଡ଼ି ଭର୍ତ୍ତି ହୋଇଯାଏ । ପ୍ରାୟ ପ୍ରତି ତୋରଣ ପାଖରେ ସେ ଲୋକଙ୍କ ଉପରକୁ ଫୁଲମାଳ ପକାନ୍ତି । ଲୋକେ ତାଙ୍କ ହାତରୁ ଫୁଲମାଳ ନେଇ ଆନନ୍ଦରେ “ବିଜୁବାବୁ ଜିନ୍ଦାବାଦ୍, ବିଜୁବାବୁ ଜିନ୍ଦାବାଦ୍,” କହି ଜୟ ଜୟ ଧ୍ବନୀରେ ଆକାଶ ପାତାଳ କଂପାଇ ଦିଅନ୍ତି ।

ପ୍ରାୟ ପ୍ରତ୍ୟେକ ତୋରଣ ପାଖରେ ବିଜୁବାରୁ ଗାଡ଼ିରୁ ଓହ୍ଲାଇ ଯାଂଜ ଲୋକଙ୍କ ଭିତରକୁ ପଶିଯାଇ ସେମାନଙ୍କ ଠାରୁ ଭଲମନ୍ଦ କଥା ଶୁଣନ୍ତି । ତାଙ୍କ ବିଚାରରେ ବେଗ ହିଁ ପ୍ରଗତିର ଲକ୍ଷଣ । ତେଣୁ ବିଜୁବାରୁ ବିଳମ୍ବ ସହି ପାରୁନଥିଲେ । ସେ କହୁଥିଲେ, ଆଜି ଯାହା କରିହେବ, ତାକୁ କାଲି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ରଖ ନାହିଁ । କାରଣ ସେପରି କଲେ ସୀମିତ ଜୀବନ କାଳ ମଧ୍ୟରେ ବହୁତ କାମ ବାକୀ ରହିଯିବ, ଦଇତାରୀ ଠାରୁ ପାରାଦ୍ୱୀପ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏକ୍ସପ୍ରେସ୍ ରାସ୍ତା କଲାବେଳେ ଦୁଇଦିନ ଭିତରେ ରାସ୍ତାର ନକ୍ସା ତିଆରି କରିଦେବା ପାଇଁ ସେ ଇଞ୍ଜିନିୟରମାନଙ୍କୁ କହିଥିଲେ । ଦୁଇଦିନ ଭିତରେ ତାହା ହୋଇ ନପାରିବାରୁ ସେ ଇଞ୍ଜିନିୟରଙ୍କୁ ତାଙ୍କି ଓଡ଼ିଶା ମାନଚିତ୍ର ଉପରେ ଦଇତାରୀ ଠାରୁ ପାରାଦ୍ୱୀପ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସିଧା ଗାରଟିଏ ଟାଣି ଦେଇ ସେହି ଅନୁସାରେ ରାସ୍ତା ତିଆରି କରିବାକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଇଥିଲେ ।

ବିଜୁବାରୁଙ୍କର ନୌବାଣିଜ୍ୟ ପ୍ରୀତି

ଓଡ଼ିଶାର ପ୍ରାଚୀନ ନୌବାଣିଜ୍ୟକୁ ପୁନରୁଦ୍ଧାର କରିବାକୁ ବିଜୁବାରୁ ଦକ୍ଷିଣ ପୂର୍ବ ଏସିଆର ବହୁଦେଶ ସହିତ ବାଣିଜ୍ୟ ପ୍ରସାର କରିବାକୁ ଚାହୁଁଥିଲେ, କାରଣ ସ୍ୱାଧୀନତା ପାଇଲା ପରେ ପରେ ସେ ସବୁ ଦେଶଗୁଡ଼ିକ ତାଙ୍କରେକୁ ଫରେନ୍ ପାଇନାନ୍ସ ଦ୍ୱାରା କୃଷି ଓ ଶିଳ୍ପ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅକ୍ରୁତପୂର୍ବ ଭାବେ ଆର୍ଥିକ ସ୍ଥିତିକୁ ସୁଦୃଢ଼ କରିଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କ ସହିତ ବାଣିଜ୍ୟ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କଲେ, ଓଡ଼ିଶା କୃଷି ଓ ଶିଳ୍ପ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଆଧୁନିକ ଜ୍ଞାନ କୌଶଳ ଆହରଣ କରିପାରିବ ଏବଂ ତାକୁ ପ୍ରୟୋଗ କରି ଓଡ଼ିଶା ଧନୀ ରାଜ୍ୟରେ ପରିଣତ ହେବ, ଏହାହିଁ ଥିଲା ତାଙ୍କର ବିଚାର । ସେଥିପାଇଁ ବର୍ତ୍ତମାନ ଇଣ୍ଡୋନେସିଆ ନାମରେ ପରିଚିତ ଥିବା ପ୍ରାଚୀନ ବାଲିଦ୍ୱିପ ସହିତ ନୌବାଣିଜ୍ୟ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବାକୁ, କେତେଜଣ ବୀର ଓଡ଼ିଆଙ୍କୁ ସାଧବ ପୁଅ ବେଶରେ ସଜାଇ ପାରାଦ୍ୱୀପଠାରୁ ବାଲି ଦ୍ୱୀପ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏକ ବୋଇତ ଯାତ୍ରା କରାଇଥିଲେ । ବାଲି ଦ୍ୱୀପ ସହିତ ବାଣିଜ୍ୟ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବାକୁ ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଶାର ଏହା ଥିଲା ତାଙ୍କର ପ୍ରଥମ ପଦକ୍ଷେପ । ଏବେ ମଧ୍ୟ ବାଲି ଦ୍ୱୀପରେ ରାମାୟଣ ଓ ଓଡ଼ିଆ ସଂସ୍କୃତିର ପୂର୍ଣ୍ଣ ଛାପ ରହିଛି ।

ବାହାର ଦେଶ ସହିତ ଏହି ସଂପର୍କ ସୁଦୃଢ଼ କରିବା ପାଇଁ, ଓଡ଼ିଶା ଓ ସେ ସବୁ ଦେଶର ସାଂସ୍କୃତିକ ବିନିମୟ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ସେ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିଥିଲେ ବେଳାଭୂମି

ମହୋତ୍ସବ । ଏହି ମହୋତ୍ସବରେ ବହୁ ଦେଶର ଶିଳ୍ପୀମାନେ ଏକତ୍ରିତ ହୋଇ ସେମାନଙ୍କର ସାଂସ୍କୃତିକ କଳା କୌଶଳ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରନ୍ତି ଓ ବିଶ୍ଳେଷଣମାନେ କୃଷି ବାଣିଜ୍ୟ ଏବଂ ଶିଳ୍ପର ଅଭିବୃଦ୍ଧି ପାଇଁ ମତ ବିନିମୟ କରନ୍ତି । ଏହା ସେମାନଙ୍କ ଭିତରେ ସଂପର୍କର ଏକ ସେତୁ ଭାବେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବ ବୋଲି ଚିନ୍ତା କରାଯାଇଥିଲା । ପ୍ରକୃତରେ ଏହି ନୌବାଣିଜ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମକୁ ଚଳାଇ ରଖୁଥିଲେ, କଟକର ସୁନାରୁପା ତାରକାସି କାମ, ପିପିଲିର ଚାନ୍ଦୁଆ, ସମ୍ବଲପୁର ଓ ମାଣିଆବନ୍ଧର ପାଟବସ୍ତ୍ର, କୋରାପୁଟ, ସୁନ୍ଦରଗଡ଼, କେଉଁଝର ଓ ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଜିଲ୍ଲାର ଦୁର୍ଲଭ ଜଙ୍ଗଲଜାତ ପଦାର୍ଥ ସହିତ ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥର ବିପୁଳ ବାଣିଜ୍ୟ ପ୍ରସାର ଘଟିଥାନ୍ତା । ମାତ୍ର ବିତର୍କବାଚକ ପରେ ରାଜ୍ୟରେ କଂଗ୍ରେସ ଶାସନ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ହେଲା ଏବଂ ସେ କାମ ସେଇଠି ରହିଗଲା । ଏବେ ଖାଲି କନା କଣ୍ଡକ ପଡ଼ି ରହିଛି ମାତ୍ର କର୍ପୁର ଉଡ଼ିଯାଇଛି । ଏବେ ସିନା ଜଗତୀକରଣ କଥା କହି ଦେଶର ଶିଳ୍ପ ପ୍ରସାର ପାଇଁ ଉଦ୍ୟମ ହେଉଛି । ମାତ୍ର ସାଧାରଣ ଲୋକଙ୍କର ସାମାଜିକ ଓ ଆର୍ଥିକ ଅବସ୍ଥା ଭଲ ନଥିଲେ ତାହା ସମ୍ଭବ ହେବ କିପରି ? ଏକଥା ଆଗରୁ ଚିନ୍ତା କରି ବିଜୁବାବୁ ବାହାର ଦେଶର ପୁଞ୍ଜି ଓଡ଼ିଶାରେ ବିନିଯୋଗ କରିବାକୁ ଚାହୁଁଥିଲେ ଓ ନୌବାଣିଜ୍ୟର ପୁନରୁଦ୍ଧାର କରିବାକୁ ଚାହୁଁଥିଲେ ।

ବିଜୁବାବୁଙ୍କର ଇତିହାସ ଜ୍ଞାନ

ଏହାଛଡ଼ା ବିଦେଶୀମାନେ ପ୍ରଥମେ ଓଡ଼ିଶା ଇତିହାସ ଲେଖୁଥିବାରୁ, ଓଡ଼ିଶାର ବହୁ ବୀରଦୃପୁର୍ଣ୍ଣ ଘଟଣା, ଦରିଆପାରି ନୌବାଣିଜ୍ୟର ପ୍ରାଚୀନ କୃତିତ୍ବ, ସାମାଜିକ-ଆର୍ଥିକ-ଶାସନ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଏବଂ ଦୁର୍ଲଭ କଳାକୃତି ସବୁ ଏତିହାସିକ ମାନଙ୍କର ଦୃଷ୍ଟିକୁ ଆସି ନଥିବ ବୋଲି ଆଶଙ୍କା କରି, ଓଡ଼ିଶାର ପୂର୍ଣ୍ଣାଙ୍ଗ ଇତିହାସ ଲେଖିବାକୁ ବିଜୁବାବୁ ଏତିହାସିକମାନଙ୍କୁ ଆହ୍ୱାନ ଦେଇଥିଲେ । କାରଣ ସେ ଜାଣିଥିଲେ ଯେ ଓଡ଼ିଆ ଇତିହାସ ଯେଉଁମାନେ ପ୍ରଥମେ ଲେଖୁଥିଲେ ସେମାନେ ଥିଲେ ବିଦେଶୀ ଶାସକ ଗୋଷ୍ଠୀର ଅନୁଚର । ସୁତରାଂ, ଶାସିତ ଦେଶର ଇତିହାସକୁ ସେମାନେ ବହୁ ସ୍ଥଳରେ ବିକଳାଙ୍ଗ କରିଥାଇ ପାରନ୍ତି ବୋଲି ତାଙ୍କର ଆଶଙ୍କା ଥିଲା । ପ୍ରଥମେ ଯେଉଁମାନେ ଓଡ଼ିଶା ଇତିହାସ ଲେଖୁଥିଲେ, ସେମାନେ ହେଲେ ଆଣ୍ଟିୟୁ ଷ୍ଟାର୍ଲିଙ୍ଗ୍, ଉଇଲିଅମ୍ ଉଇଲିସନ୍ ହଞ୍ସର ଏବଂ ଜନ୍ ବିମ୍ବ । ଏ ସବୁ ସେମାନେ ଲେଖୁଥିଲେ ଉନବିଂଶ ଶତାବ୍ଦିର ଶେଷ ଓ ବିଂଶ ଶତାବ୍ଦିର ଆରମ୍ଭରେ । ହଞ୍ସର୍ ସାହେବ ଓଡ଼ିଶା ଉପରେ ଯେଉଁ ଦୁଇଖଣ୍ଡ ବହି ଲେଖୁଥିଲେ, ତାହା ଲେଖାଯାଇଥିଲା ୧୮୭୨ ମସିହାରେ ।

ଏହିସବୁ ବିଦେଶୀ ଐତିହାସିକମାନଙ୍କ ପରେ ସେଇମାନଙ୍କ ଲେଖାକୁ ଭିତ୍ତିକରି ଯେଉଁ ଭାରତୀୟମାନେ ଓଡ଼ିଶା ଇତିହାସ ଲେଖୁଥିଲେ, ସେମାନେ ହେଲେ, ଆର୍. ଏଲ୍. ମିତ୍ର, ଆର୍. ଡି. ବାନାର୍ଜି, ବିନାୟକ ମିଶ୍ର, କେ. ପି. ଜୟସାଲ ଓ ବେଣିମାଧବ ବାରୁଆ, ଏମାନେ ସବୁ ଓଡ଼ିଶାର ଇତିହାସ ଲେଖୁଥିଲେ ଜନବିଂଶ ଶତାବ୍ଦିର ଶେଷଭାଗ ଆଡ଼କୁ । ସେତେବେଳକୁ ଭାରତ ଥିଲା ବ୍ରିଟିଶ୍ ସାମ୍ରାଜ୍ୟ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ଏବଂ ଓଡ଼ିଶା ଚାରିଗୋଟି ରାଜ୍ୟ ଯଥା ପଣ୍ଡିମବଙ୍ଗ, ମଧ୍ୟପ୍ରଦେଶ, ବିହାର ଓ ଆନ୍ଧ୍ରପ୍ରଦେଶରେ ବାଣ୍ଟିହୋଇ ରହିଥିଲା । ଏହାପରେ ବିଂଶ ଶତାବ୍ଦିର ଆରମ୍ଭରେ ଓଡ଼ିଶାରୁ ଯେଉଁମାନେ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାରେ ଓଡ଼ିଶା ଇତିହାସ ଲେଖିଲେ, ସେମାନେ ହେଲେ କୃପାସିନ୍ଧୁ ମିଶ୍ର ଏବଂ ଜଗବନ୍ଧୁ ସିଂହ । ଏହା ସତ୍ତ୍ୱେ ଅନେକ ଦୁର୍ଲଭ ତାଳପତ୍ର ଓ ଭୋଜପତ୍ର ପୋଥିରେ ଥିବା ଓଡ଼ିଶା ଇତିହାସର ଅନେକ ଘଟଣା ଲୋକ ଲୋଚନକୁ ଏ ଅବଧି ଆସି ନାହିଁ । ପୁଣି ବିଚ୍ଛିନ୍ନାଞ୍ଚଳଗୁଡ଼ିକୁ ଓଡ଼ିଶା ସହିତ ମିଶାଇବା ପାଇଁ ଉତ୍କଳ ଗୌରବ ମଧୁସୂଦନ ଦାସ, ଉତ୍କଳମଣି ଗୋପବନ୍ଧୁ ଦାସ ଓ ପାରାଳା ମହାରଜା କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ଦେବ ଯେଉଁ ଉଦ୍ୟମ କରିଥିଲେ ତାହା ମଧ୍ୟ ସଫଳ ହୋଇନାହିଁ ।

ଗୋଟିଏ ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ଦେଶରେ ନିଜର ଦାବୀ ହାସଲ କରିବାକୁ ହେଲେ ସାଂବିଧାନିକ ଉପାୟରେ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଆନ୍ଦୋଳନ କରିବାକୁ ହୁଏ । ଏସବୁ ଆନ୍ଦୋଳନ ଯେତେ ତୀବ୍ର ହେଲେ ବି, ଯୁକ୍ତିଯୁକ୍ତ କାରଣ ନଥିଲେ, ଅଧା ବାଟରୁ ମଉଳି ପଡ଼େ । ତେଣୁ ଆନ୍ଦୋଳନର ସଫଳତା ପାଇଁ ବଳିଷ୍ଠ ନେତୃତ୍ୱ ଯେପରି ଆବଶ୍ୟକ ଯୁକ୍ତିଯୁକ୍ତ କାରଣ ମଧ୍ୟ ସେହିପରି ଅପରିହାର୍ଯ୍ୟ । ଓଡ଼ିଆମାନେ ଏପରି ଏକ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ଆନ୍ଦୋଳନ ଗଢ଼ି ତୋଳି ପାରିବେ ନାହିଁ ଯେଉଁ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ନିଜର ଗୌରବମୟ ପ୍ରାଚୀନ ଇତିହାସ ସହିତ ପରିଚିତ ନ ହୋଇଛନ୍ତି । କାରଣ ଜାତୀୟ ଜୀବନରେ ଇତିହାସହିଁ ଆନ୍ଦୋଳନ ପାଇଁ ପ୍ରେରଣା ଦିଏ । ଏହାହିଁ ଥିଲା ବିଜୁବାବୁଙ୍କର ବିଚାର । ତେଣୁ ଓଡ଼ିଶାର ପୂର୍ଣ୍ଣାଙ୍ଗ ଇତିହାସ ଲେଖିବାକୁ ଐତିହାସିକମାନଙ୍କୁ ଆହ୍ୱାନ କରିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଏଥିରେ ରହି ଆସିଥିବା ଅସତ୍ୟ କଥାଗୁନିକୁ ବାଦ୍ ଦେବା ପାଇଁ ମଧ୍ୟ ପରାମର୍ଶ ଦେଇଥିଲେ ।

ପ୍ରକୃତରେ ଓଡ଼ିଶା ଇତିହାସର ଅନେକ କଥା ଏବେ ମଧ୍ୟ ଅନ୍ଧକାର ମଧ୍ୟରେ ଲୁଚି ରହିଛି । ଯଥା ଅଶୋକଙ୍କର କଳିଙ୍ଗ ବିଜୟବେଳେ ଓଡ଼ିଆ ରାଜା କିଏ ଥିଲେ ବା କେଉଁ ପ୍ରକାର ଶାସନ ଏଠାରେ ଚାଲିଥିଲା, ରାଜତନ୍ତ୍ର ଥିଲେ ରାଜାଙ୍କର ନାମ ଥିବ

ଏବଂ ଗଣତନ୍ତ୍ର ଥିଲେ ନେତାଙ୍କର ନାମ ଥିବ । ମାତ୍ର ଏ ସବୁ କିଛି ବର୍ତ୍ତମାନ ଇତିହାସରୁ ଜାଣିହେଉ ନାହିଁ । ସେହିପରି ୧୮୦୩ ମସିହାରେ ବ୍ରିଟିଶ ସରକାର ଓଡ଼ିଶାକୁ ଦଖଲ କଲାବେଳେ ଯେଉଁମାନେ ଅସୀମ ବୀରତ୍ବର ସହିତ ଲଢ଼େଇ କରି ଜୀବନ ବଳୀ ଦେଇଥିଲେ, ସେମାନଙ୍କ ଭିତରୁ ବହୁ ଯୋଦ୍ଧାଙ୍କର ନାମ ଏବେ ବି ଇତିହାସରେ ସ୍ଥାନ ପାଇ ନାହିଁ । ଶ୍ରୀ ଜଗନ୍ନାଥକୁ ରାଷ୍ଟ୍ର ଦେବତା ଭାବେ ସ୍ୱୀକାର କରି ସୋମବଂଶ, ଗଙ୍ଗବଂଶ ଓ ସୂର୍ଯ୍ୟବଂଶର ରାଜାମାନେ ନିଜକୁ ତାଙ୍କର ସେବକ ଭାବରେ ପରିଚୟ ଦେଇଥିବାରୁ ରାଜ୍ୟଜୟ କରିବା ସାଙ୍ଗକୁ ଓଡ଼ିଶାକୁ ଯେପରି ବିଭବଶାଳୀ କରିପାରିଥିଲେ, ତାହା କେଉଁ କାରଣ ପାଇଁ ଓ କେଉଁ ସମୟରେ ଉଭେଇ ଗଲା, ସେ ସଂପର୍କରେ ମଧ୍ୟ ଇତିହାସ ନିରବ । ଏ ସଂପର୍କରେ ଶ୍ରୀ ଚୈତନ୍ୟଙ୍କର ଆବିର୍ଭାବ ଓ ଗୌଡ଼ୀୟ ବୈଷ୍ଣବ ଧର୍ମର ପ୍ରସାର ହେତୁ, ଓଡ଼ିଶାର ବୀରତ୍ବ ଲୋପ ପାଇଗଲା ବୋଲି ଯାହା କୁହାଯାଉଛି, ତାହା ଯଥେଷ୍ଟ ନୁହେଁ । କାରଣ ସୋମବଂଶର ଶେଷ ରାଜା କର୍ଣ୍ଣଦେବ ଓ ଗଙ୍ଗବଂଶର ଶେଷରାଜା ଭାନୁଗଙ୍ଗ ଦେବଙ୍କର ଅମାର୍ଜିତ ଆଚରଣ ଯୋଗୁଁ ଯେଉଁ ଓଡ଼ିଆମାନେ ବିଦ୍ରୋହ କରି ନିଜର ସ୍ୱାଭିମାନ ଓ ବୀରତ୍ବକୁ ଅସ୍ପୃଶ୍ୟ ରଖିଥିଲେ, ସେମାନେ ସୂର୍ଯ୍ୟବଂଶର ରାଜା ପ୍ରତାପରାୟଣଙ୍କର ବୈଷ୍ଣବ ଧର୍ମ ଗ୍ରହଣ ହେତୁ, ନିଜର ଐତିହ୍ୟ ଓ ସଂସ୍କୃତିକୁ ଭୁଲି ଯାଇଥିବେ, ଏକଥା ବିଶ୍ୱାସ କରିହୁଏ ନାହିଁ । ହୋଇପାରେ, ମୁସଲମାନ ଓ ମୋଗଲ ସେନାମାନଙ୍କର ଆଧୁନିକ ଯୁଦ୍ଧାସ୍ତ୍ରଗୁଡ଼ିକର ସମ୍ମୁଖୀନ ହୋଇ ନପାରି, ଓଡ଼ିଆ ସେନା ପରାସ୍ତ ହୋଇଥିବ । ମାତ୍ର ଖୋଳ କରତାଳ ଧରି ମୁଣ୍ଡରେ ମାଳା ଦିଲକ ପିନ୍ଧି ଯୁଦ୍ଧ ବର୍ଜନ କରିଥିବେ ଏହା କଦାପି ନୁହେଁ । ସୁତରାଂ ଏ ସଂପର୍କରେ ମଧ୍ୟ ପୂର୍ଣ୍ଣାଙ୍ଗ ଚିତ୍ର ଓଡ଼ିଶା ଇତିହାସରେ ଲିପିବଦ୍ଧ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ ।

ଅବଶ୍ୟ ଅନ୍ୟ ଗୋଟିଏ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ବିଚାର କଲେ, ଶ୍ରୀଚୈତନ୍ୟଙ୍କର ବୈଷ୍ଣବ ଧର୍ମ ପ୍ରଚାର ଫଳରେ ଓଡ଼ିଶାର ସାମରିକ ଶକ୍ତି ଦୁର୍ବଳ ହୋଇ ପଡ଼ିଥିବା ଅସମ୍ଭବ ନୁହେଁ । କାରଣ ଦ୍ୱାଦଶ ଶତାବ୍ଦିରେ ସୋମବଂଶ ରାଜୁତି ସମୟରେ ଓଡ଼ିଆ କବି ଜୟଦେବ ରାଧାକୃଷ୍ଣଙ୍କର ପ୍ରେମଲୀଳା ବର୍ଣ୍ଣନା କରି ଯେଉଁ ‘ଗୀତଗୋବିନ୍ଦ’ ରଚନା କରିଥିଲେ, ତାହା ଶ୍ରୀ ମନ୍ଦିରରେ ରାଷ୍ଟ୍ରଦେବତା ଶ୍ରୀଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ପାଖରେ ଗାନ କରାଯାଉଥିଲା । ସୋମବଂଶ ଠାରୁ ସୂର୍ଯ୍ୟବଂଶ ରାଜୁତିର ଶେଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଓଡ଼ିଶାର ରାଜାମାନେ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କୁ ରାଷ୍ଟ୍ରଦେବତା ଭାବରେ ମାନ୍ୟତା ଦେଇ ନିଜକୁ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କର ସେବକ ଭାବରେ ପରିଚିତ କରାଇଥିଲେ । ପୁଣି ଭୌମକର ବଂଶ

ରାଜୁତି ସମୟରେ ଯଦିଓ ଶୈବ ଧର୍ମ ରାଷ୍ଟ୍ର ଧର୍ମ ଭାବରେ ଆଦୃତ ଥିଲା, ତଥାପି ସୋମବଂଶ ଠାରୁ ସୂର୍ଯ୍ୟବଂଶ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବୈଷ୍ଣବ ଧର୍ମ ହିଁ ରାଷ୍ଟ୍ର ଧର୍ମ ଭାବରେ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥିଲା । ତେଣୁ ଷୋଡ଼ଶ ଶତାବ୍ଦିର ଆଦ୍ୟ ଭାଗରେ ପ୍ରତାପରୁଦ୍ରଙ୍କ ସମୟରେ ଶ୍ରୀ ଚୈତନ୍ୟଙ୍କର ରାଧାକୃଷ୍ଣଙ୍କର ପ୍ରେମମୟ ରାସଲୀଳାର ପ୍ରଚାର ଯୁଦ୍ଧଖୋର ଓଡ଼ିଆମାନଙ୍କର ସାମରିକ ଶକ୍ତିକୁ ଦୁର୍ବଳ କରିଦେଇଥିବା ବିଚିତ୍ର ନୁହେଁ । କାରଣ ସେତେବେଳକୁ ପଞ୍ଚସଖା ବୈଷ୍ଣବ କବିମାନେ ଯଥା ଜଗନ୍ନାଥ, ବଳରାମ, ଅରୁଣାକନ୍ଦ, ଯଶୋବନ୍ଦ ଓ ଅନନ୍ତ ଇତ୍ୟାଦି ଭକ୍ତ କବିମାନେ ନିଜ ନିଜ କାବ୍ୟ କବିତା ମାଧ୍ୟମରେ ବୈଷ୍ଣବ ଧର୍ମର ପ୍ରବଳ ପ୍ରଚାର କରିଥିଲେ ଏବଂ ଗଜପତି ରାଜା ପ୍ରତାପରୁଦ୍ରଙ୍କର ରାଜ୍ୟପାଇଁ ରାଏ ରାମାନନ୍ଦ ମଧ୍ୟ ବୈଷ୍ଣବ ଧର୍ମ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ । ଏହି ସମୟରେ ଶ୍ରୀ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କୁ ବିଷ୍ଣୁଙ୍କର ଅର୍ଥାତ୍ କୃଷ୍ଣଙ୍କର ପ୍ରତିଛବି ଭାବରେ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇ ଜୟଦେବଙ୍କର ଗୀତଗୋବିନ୍ଦ ଓ ଶ୍ରୀ ଚୈତନ୍ୟଙ୍କର ରାଧାକୃଷ୍ଣ ରାସଲୀଳାର ବିପୁଳ ପ୍ରଚାର କରାଯାଇଥିଲା ।

ଅବଶ୍ୟ କୃଷ୍ଣଙ୍କ ସହିତ ରାଧାଙ୍କର ପରିକଳ୍ପନା ମାତ୍ର ଦ୍ଵାଦଶ ଶତାବ୍ଦିର ଘଟଣା । ଐତିହାସିକମାନଙ୍କ ମତ ଅନୁସାରେ କୃଷ୍ଣ ଜୀବିତ ଥିଲେ ଖ୍ରୀଷ୍ଟପୂର୍ବ ୧୪୦୦ ରୁ ୧୦୦୦ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ । କାରଣ ମହାଭାରତରେ ହିଁ କୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ପ୍ରଥମ ଥର ପାଇଁ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ ଏବଂ ମହାଭାରତ ଯୁଦ୍ଧର ସମୟ ହେଉଛି ଖ୍ରୀଷ୍ଟପୂର୍ବ ୧୪୦୦ ରୁ ୧୦୦୦ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ । ମହା ଭାରତରେ ରାଧାଙ୍କର ନାମ ନାହିଁ, କି ଗୋପୀମାନଙ୍କ ସହ ରାସଲୀଳା ର ବର୍ଣ୍ଣନା ନାହିଁ । ରାଧାଙ୍କୁ ପ୍ରଥମ ଥର ପାଇଁ କୃଷ୍ଣଙ୍କ ସହ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ ଦ୍ଵାଦଶ ଶତାବ୍ଦିର କବି ଜୟଦେବଙ୍କ ଗୀତ ଗୋବିନ୍ଦରେ । ୯୭୩ରୁ ୯୯୪ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ରାଜୁତି କରିଥିବା ମାଲଘ୍ୟାର ରାଜା ବକ୍ସପତି ମୁଞ୍ଚଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ଖୋଦିତ ଶିଳା ଲିପିରୁ ଯଦିଓ ରାଧାଙ୍କର ନାମ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ, ତଥାପି ସେଥିରେ କୃଷ୍ଣଙ୍କର ନାମ ନାହିଁ କି ରାସ ଲୀଳା ପ୍ରସଙ୍ଗ ନାହିଁ ।

ସେହିପରି ହରିବଂଶ ପୁରାଣ ଏବଂ ଅଷ୍ଟମ ଶତାବ୍ଦିରେ ରଚିତ ଭାଗବତରେ ମଧ୍ୟ ରାଧା ନାହାନ୍ତି । ଅବଶ୍ୟ ତାମିଲ ଭାଷାରେ ରଚିତ ପ୍ରାଚୀନ କାବ୍ୟ “ଶୀଳପାଦିକରମ” ଓ ଦ୍ଵିତୀୟ ଶତାବ୍ଦିରେ ରଚିତ ହଳଙ୍କର “ଗାଥାସପ୍ତସତୀ”ରେ ରାଧାଙ୍କୁ କୃଷ୍ଣଙ୍କର ପତ୍ନୀ ଭାବରେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରାଯାଇଛି । ମାତ୍ର ଏହାର ବାରଶହ ବର୍ଷ

ପୂର୍ବେ, କୃଷକର ଜୀବିତାବସ୍ଥାରେ ରଚିତ 'ମହାଭାରତ'ରେ ସେ ପ୍ରସଙ୍ଗର ଉଲ୍ଲେଖ ନାହିଁ । ସୁତରାଂ ଗୋପୀ ପରିବୃତ୍ତ ରାଧା କୃଷକର ରାସଲୀଳା, ଗୌଡ଼ୀୟ ବୈଷବ ଧର୍ମର ଆଚାର୍ଯ୍ୟମାନଙ୍କର ଏକ କଳ୍ପନା ମାତ୍ର । କିନ୍ତୁ ଏହି କଳ୍ପନାରେ ରାଧାଙ୍କୁ କୃଷକ ସହିତ ଏପରି ଭାବରେ ଏକାକାର କରି ଭକ୍ତି ଭାବରେ ବନ୍ଧ୍ୟା ବୁଝାଇ ଦିଆଯାଇଛି ଯେ ତାହା ମଣିଷର ଅନ୍ତଃସ୍ଥଳକୁ ଭେଦିଯାଏ । ଏହି ଭକ୍ତି ଭାବର ତତ୍ତ୍ୱ ଯୋଗୁଁ ବଞ୍ଚାଳାର କବି ଚଣ୍ଡିଦାସ, ଏବଂ ମିଥୁଳାର କବି ବିଦ୍ୟାପତି ଅସଂଖ୍ୟ ମଧୁର କାବ୍ୟମାନ ରଚନା କରି ରାଧାଙ୍କୁ କୃଷକର ପ୍ରେମମୟୀ ବାଲ୍ୟ ବାନ୍ଧବୀ ଭାବରେ ଚିତ୍ରଣ କଲେ ଏବଂ ପରେ ପୁରାଣକାରମାନେ ମଧ୍ୟ ଗୋପୀପରିବୃତ୍ତ ରାଧାକୃଷକର ରାସଲୀଳାକୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ହୃଦୟର୍ଥୀ ଭାବରେ ବର୍ଣ୍ଣନା କଲେ । ଗୌଡ଼ୀୟ ବୈଷବ ଧର୍ମର ସହଜିଆ ସଂପ୍ରଦାୟର ଉତ୍ପତ୍ତି ପରେ ହିଁ ରାଧାକୃଷକର ପ୍ରାକୃତିକ ପ୍ରେମଲୀଳାର ବିପୁଳ ପ୍ରସାର ଘଟିଛି । ମାତ୍ର ମୂଳ ବୈଷବ ଧର୍ମ ତତ୍ତ୍ୱରେ ରାଧାକୃଷକର ପ୍ରେମଲୀଳା ଅପ୍ରାକୃତ । ତହିଁରେ ରାସଲୀଳା ବା ଦୈହିକ କାମକେଳି କଳ୍ପନାତୀତ । ସେ ତତ୍ତ୍ୱରେ କୃଷକ ପୁରୁଷ ଓ ରାଧାଙ୍କୁ ପ୍ରକୃତି ଭାବରେ କଳ୍ପନା କରିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ କୃଷକ ପରମାତ୍ମା, ରାଧାଙ୍କୁ ଆତ୍ମା ଏବଂ ଗୋପୀଙ୍କୁ ଜୀବାତ୍ମା ଭାବରେ ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରାଯାଇଛି । ଅର୍ଥାତ୍ ଗୋଲକ ବିହାରୀ ବିଷ୍ଣୁଙ୍କର ରାଧା ହେଉଛନ୍ତି ନିତ୍ୟ ରାସରେ ନିମଜ୍ଜିତ ଆତ୍ମାଦିନୀ ଶକ୍ତି ଏବଂ ଗୋପୀମାନେ ହେଉଛନ୍ତି ମୁକ୍ତି ପାଗଳିନୀ ଜୀବାତ୍ମା । ସୁତରାଂ ଶ୍ରୀ ଚୈତନ୍ୟଙ୍କର, ରାଧାକୃଷକର ଏହି ଅମୃତ ତୁଲ୍ୟ ପ୍ରେମମୟ ରାସଲୀଳା, ଜରା, ବ୍ୟାଧି, ଦୁଃଖ କ୍ଳେଶ ଭରା ମଣିଷ ମନକୁ ଭକ୍ତି ବିହ୍ୱଳ କରିଥାଇପାରେ । ତେବେ ସେ ଯାହାହେଉ, ଇତିହାସ ପ୍ରତି ବିଚ୍ଛୁବାବୁଙ୍କର ଏହି ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀ ଐତିହାସିକମାନଙ୍କୁ ଶୁଦ୍ଧ ଇତିହାସ ଲେଖିବାକୁ ପ୍ରେରଣା ଦେବ ନିଶ୍ଚୟ ।

ସେହିପରି ଓଡ଼ିଶାର ପ୍ରାଚୀନ ସଂସ୍କୃତି ସଂପର୍କରେ ବର୍ତ୍ତମାନର ଇତିହାସ ଯେଉଁ ସୂଚନା ଦିଏ ତାହା ମଧ୍ୟ ଐତିହାସିକ ସତ୍ୟ ନୁହେଁ । ବର୍ତ୍ତମାନର ଇତିହାସରୁ ଜଣାଯାଏ ଯେ ବୈଦୀକ ଯୁଗ ପରେ ପରେ ଉତ୍ତର ଦିଗରୁ ଆର୍ଯ୍ୟମାନଙ୍କର ଅନୁପ୍ରବେଶ ହେତୁ, ଓଡ଼ିଶାରେ ଥିବା ପାର୍ବତ୍ୟ ସଂସ୍କୃତି ବା ଅମାର୍ଜିତ ସଂସ୍କୃତି ଘୋର ପରିବର୍ତ୍ତନ ଭିତର ଦେଇ ଗତିକଲା । ଉତ୍ତର ଦିଗରୁ ଆସିଥିବା ଆର୍ଯ୍ୟମାନେ ଯେ ଭାରତୀୟ ନୁହଁନ୍ତି, ଇତିହାସର ଏହି ତଥ୍ୟ ଭ୍ରମାତ୍ମକ । କାରଣ ଆର୍ଯ୍ୟମାନେ ବାହାରୁ ଆସି ଭାରତରେ ଅନୁପ୍ରବେଶ କଲେ, ଏକଥା କୌଣସି ପ୍ରାଚୀନ ଗ୍ରନ୍ଥରୁ ମିଳେ ନାହିଁ । ସବୁ ଗ୍ରନ୍ଥରେ

ତତ୍ତ୍ୱାଳିନ ସାମାଜିକ, ସାଂସ୍କୃତିକ, ରାଜନୈତିକ ଏବଂ ଅର୍ଥନୈତିକ ଚିନ୍ତା ଉଣା ଅଧିକେ ପ୍ରତିଫଳିତ ହୋଇଥାଏ । ମାତ୍ର ଭାରତର କୌଣସି ପ୍ରାଚୀନ ଗ୍ରନ୍ଥରେ ଆର୍ଯ୍ୟମାନେ ବାହାରୁ ଆସିଥିବାର ଉଲ୍ଲେଖ ନାହିଁ । ହୋଇପାରେ, ଉତ୍ତର ଭାରତରୁ ଅପେକ୍ଷାକୃତ ଅଧିକ ମାର୍ଜିତ ଆଚରଣର ଲୋକେ ଓଡ଼ିଶାକୁ ଆସିବା ହେତୁ ଓଡ଼ିଶାର ସଂସ୍କୃତି ସେମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଭାବିତ ହୋଇଥିଲା । ମାତ୍ର ତାହା ଥିଲା ଭାରତୀୟ ସଂସ୍କୃତି ଏବଂ ଆର୍ଯ୍ୟମାନେ ଥିଲେ ଭାରତୀୟ । ଆର୍ଯ୍ୟମାନେ ବାହାରୁ ଆସିନଥିଲେ, ସେମାନେ ଭାରତୀୟ । ଏହାର ଅନେକ ପ୍ରମାଣ ଅଛି । ମାତ୍ର ଆର୍ଯ୍ୟମାନେ ଭାରତୀୟ ନୁହଁନ୍ତି, ତାହାର କୌଣସି ପ୍ରମାଣ ନାହିଁ । ଯଥା - ଏ ଦେଶର ନାମ ଆର୍ଯ୍ୟାବର୍ତ୍ତ । ଏହି ନାମ ପୂର୍ବରୁ ଦେଶର ନାମ କ'ଣ ଥିଲା, କେହି କହି ପାରି ପାରିବେ ନାହିଁ । ଏ ଦେଶରେ ଆର୍ଯ୍ୟ ସଭ୍ୟତାର ପୂର୍ବବର୍ତ୍ତୀ ବ୍ରାହ୍ମଣ ସଭ୍ୟତା ବିଷୟରେ ଅନେକ ପ୍ରମାଣ ବୁଝାନ୍ଦନରୁ ମିଳିଛି । ପ୍ରତ୍ନତତ୍ତ୍ୱବିଦ୍ମାନଙ୍କ ମତରେ ସିନ୍ଧୁ ସଭ୍ୟତାର ପତନ ପରେ ଆର୍ଯ୍ୟ ସଭ୍ୟତାର ଅଭ୍ୟୁଦୟ ଘଟିଲା । ବେଦ ହେଉଛି ଆର୍ଯ୍ୟମାନଙ୍କର ମୂଳ ଗ୍ରନ୍ଥ । ଆର୍ଯ୍ୟମାନଙ୍କ ପୂର୍ବରୁ ଓ ହରପା ଏବଂ ସିନ୍ଧୁ ସଭ୍ୟତା ପୂର୍ବରୁ ଭାରତରେ ଯଦି ଆଉ କିଛି ସଭ୍ୟତା ଥିଲା, ତେବେ ସେ ସଂପର୍କରେ ଗ୍ରନ୍ଥ କିଛି ଅଛି କି ? ତେଣୁ ହରପା, ସିନ୍ଧୁ ଓ ଆର୍ଯ୍ୟ ଏସବୁ ଭାରତୀୟ ସଭ୍ୟତା । ସୁତରାଂ ଏ ଯାବତ୍ ଜଳି ଆସିଥିବା ବିଶ୍ୱାସ ଯେ ଆର୍ଯ୍ୟମାନେ ବାହାରୁ ଆସିଥିଲେ, ତାହା ଐତିହାସିକ ସତ୍ୟ ନୁହେଁ । ଇତିହାସରେ ଲିପିବଦ୍ଧ ଥିବା ଏହି ଅସତ୍ୟ ତଥ୍ୟକୁ ଇତିହାସକୁ ବାହାର କରିଦେବା ଆବଶ୍ୟକ ।

ପୁଣି କେବଳ ଯେ ଓଡ଼ିଶାର ଲୋକେ ଅମାର୍ଜିତ ଥିଲେ ଏବଂ ଆର୍ଯ୍ୟମାନଙ୍କର ପ୍ରବେଶ ପରେ ମାର୍ଜିତ ହୋଇଥିଲେ ତା' ନୁହେଁ । ବୈଦିକ ଯୁଗ ପୂର୍ବରୁ ଭାରତର ଅଧିକାଂଶ ଅଞ୍ଚଳ ଥିଲା ଆଦିମ ଅଧିବାସୀ ଅଧ୍ୟୁସିତ ଅଞ୍ଚଳ ଏବଂ ସେଠାରେ ଭାଷା, ସଂସ୍କୃତି ଓ ଜୀବନ ଯାତ୍ରା ଥିଲା ପାର୍ବତ୍ୟ ଏବଂ ଅନୁରୂପ । ମହା ଭାରତ ସମୟକୁ ବ୍ରାହ୍ମଣ୍ୟ ଧର୍ମର ଉତ୍ଥାନ ହୋଇଥିଲା । ସେତେବେଳକୁ ଓଡ଼ିଶାକୁ ଏକ ଅସଭ୍ୟ ଓ ମୈତ୍ର ଦେଶ ଭାବରେ କୁହାଯାଉଛି । ମାତ୍ର ବୈଦିକ ଯୁଗରେ ଓଡ଼ିଶାକୁ ସେପରି ଅସଭ୍ୟ ଦେଶ ବୋଲି କୁହାଯାଇ ନାହିଁ । ଆର୍ଯ୍ୟ ନାମକ ଏକ ଭାରତୀୟ ବଂଶୋଦ୍ଭବ ସମାଜ ପ୍ରଥମେ ହିମାଳୟର ପାଦଦେଶ ଅଞ୍ଚଳରେ ଏକ ଉନ୍ନତ ସଭ୍ୟତା ଗଠନ କରି ସେ ଅଞ୍ଚଳକୁ ବ୍ରହ୍ମବର୍ତ୍ତ ବୋଲି ନାମ ଦେଲେ । ତାପରେ ସିନ୍ଧୁ ଉପତ୍ୟକା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେ ସଭ୍ୟତା ପ୍ରସାର ଲାଭ କଲାପରେ ଏକ ପରିବ୍ୟାପ୍ତ ଅଞ୍ଚଳକୁ ସେମାନେ

ଆର୍ଯ୍ୟାବର୍ତ୍ତ ଏବଂ ବିନ୍ଧ୍ୟ ପର୍ବତମାଳା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେ ସଭ୍ୟତାର ପ୍ରସାର ପରେ ସମଗ୍ର ଦେଶକୁ ଭାରତ ବର୍ଷ ବୋଲି ଅବିହିତ କଲେ । ଏହି ସଭ୍ୟତା କିପରି ଅଞ୍ଚଳ ପରେ ଅଞ୍ଚଳ ବିସ୍ତାର ଲାଭ କରିଛି, ତାହା ମହା ଭାରତରେ ବିସ୍ତୃତ ଭାବରେ ବର୍ଣ୍ଣିତ ହୋଇଛି । ବସତି ବିସ୍ତାର ପାଇଁ ସେମାନେ ଦେଶର ଆଭ୍ୟନ୍ତରକୁ ପ୍ରବେଶ କରିବା ଫଳରେ, ସ୍ଥାନୀୟ ଆଦିମ ଅଧିବାସୀମାନଙ୍କର ସହିତ ସେମାନଙ୍କର ହଜାର ହଜାର ଯୁଦ୍ଧ ହୋଇଛି ଏବଂ ଅଧିକାଂଶ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଆଦିମ ଅଧିବାସୀମାନେ ସେମାନଙ୍କର ସଂଗଠିତ ଶକ୍ତି ପାଖରେ ପରାସ୍ତ ହୋଇ ସମତଳ ଅଞ୍ଚଳ ଛାଡ଼ି ଆହୁରି ଅଧିକ ଆଭ୍ୟନ୍ତରକୁ ପଳାଇଛନ୍ତି । ମହାଭାରତରେ ବର୍ଣ୍ଣିତ ‘ନାଗଲୋକ’, ‘ରାକ୍ଷସବର୍ତ୍ତ’ ଇତ୍ୟାଦି ହେଉଛି ସେହିପରି ପଳାତକ ମାନଙ୍କର ବାସସ୍ଥଳି । ଭାରତର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଅଞ୍ଚଳ ପରି ଓଡ଼ିଶା ମଧ୍ୟ ସେମାନଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ପରାସ୍ତ ହୋଇଥିଲା ଏବଂ ସେମାନଙ୍କ ସଭ୍ୟତାର ପ୍ରଭାବରେ ଓଡ଼ିଶାର ସାମାଜିକ ଜୀବନଯାତ୍ରା ରୁଚିପୂର୍ଣ୍ଣ ହେଇଥିଲା ।

ଆର୍ଯ୍ୟମାନଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ଏକ ସମୃଦ୍ଧ ସଭ୍ୟତା ଗଢ଼ିବା ସମ୍ଭବ ହେଲା କେବଳ କଠୋର ଅଧ୍ୟବସାୟ, ଅଧ୍ୟାପନା ଓ ସଂଗଠନ ହେତୁ । ପ୍ରଥମେ ପ୍ରାଚୁର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରାପ୍ତି ଥିଲା ଏହି ସଭ୍ୟତାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ । ସେଥିପାଇଁ ସେମାନେ କୃଷି, ଗୋପାଳନ, ବାଣିଜ୍ୟ ଓ ଯୁଦ୍ଧ ବିଦ୍ୟା ପ୍ରତି ସର୍ବାଧିକ ଗୁରୁତ୍ଵ ଆରୋପ କରି ସମାଜ ଗଠନ କଲେ । ଆତ୍ମରକ୍ଷା ଓ ଦେଶଜୟ ପାଇଁ ଅଶ୍ଵକୁ ଶକ୍ତିର ଉତ୍ସାର ଭାବରେ ଗ୍ରହଣ କରି ଅଶ୍ଵଚାଳନା ଓ ଅସ୍ତ୍ର ବିଦ୍ୟାର ପ୍ରବଳ ପ୍ରସାର କଲେ । ଏହି ପରି ଭାବରେ ହଜାର ହଜାର ବର୍ଷ ଧରି ସେମାନଙ୍କର ଦେଶ ଜୟ କାର୍ଯ୍ୟ ଚାଲୁରହିବା ଫଳରେ କ୍ରମେ କ୍ରମେ ଭାରତର ଅଧିକାଂଶ ଅଞ୍ଚଳ ସେମାନଙ୍କ ଅଧୀନକୁ ଆସିଲା ଏବଂ ଆର୍ଯ୍ୟ ସଭ୍ୟତାରେ ସାରା ଦେଶ ପ୍ରଭାବିତ ହୋଇଗଲା । ମାତ୍ର ଦକ୍ଷିଣରେ ବିନ୍ଧ୍ୟ ପର୍ବତମାଳା ଅତିକ୍ରମ କରି ଅଧିକ ଆଭ୍ୟନ୍ତରକୁ ପ୍ରବେଶ କରିବା ସେମାନଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ବହୁକାଳ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସମ୍ଭବ ହୋଇ ନଥିଲା । କାରଣ ଦାକ୍ଷିଣାତ୍ୟ ଠାରୁ ସମୁଦ୍ର ଅତିକ୍ରମ କରି ସିଂହଳ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ନଗର ଭିତ୍ତିକ ଏକ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଆସୁରିକ ସଭ୍ୟତା ଗଢ଼ି ଉଠିଥିଲା ଏବଂ ସେମାନେ ଆର୍ଯ୍ୟମାନଙ୍କର ଗ୍ରାମ୍ୟ ଭିତ୍ତିକ ସଭ୍ୟତାର ଥିଲେ ଘୋର ବିରୋଧୀ ।

ମହାଭାରତ ଯୁଦ୍ଧ ତ ଖ୍ରୀଷ୍ଟପୂର୍ବ ମାତ୍ର ୧୪୦୦ ରୁ ୧୦୦୦ ମଧ୍ୟରେ ସଂଗଠିତ ହୋଇଥିଲା ବୋଲି ଐତିହାସିକମାନେ ମତ ଦିଅନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ରାମାୟଣର

ରାମଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କର ଆବିର୍ଭାବ ସମୟ ହେଉଛି ଖ୍ରୀଷ୍ଟପୂର୍ବ ୨୩୦୦ ରୁ ୨୫୦୦ ମଧ୍ୟରେ । ଏହି ସମୟରେ ଓଡ଼ିଶାର କୋରାପୁଟ, ସୁନ୍ଦରଗଡ଼, ମଧ୍ୟ ପ୍ରଦେଶର ଛୋଟନାଗପୁର ଅଞ୍ଚଳ ଏବଂ ଆନ୍ଧ୍ରପ୍ରଦେଶର ଗୋଦାବରୀ ନଦୀ ଅବବାହିକା ଜତ୍ୟାଦି ବିସ୍ତୃତ ଅଞ୍ଚଳ ଜନସ୍ଥାନ ନାମରେ ପରିଚିତ ଥିଲା ଏବଂ ଏହାର ଶାସକ ଥିଲା ଲଙ୍କାର ରାଜା ରାବଣ । ଖର, ଦୁଷ୍ମଣ, ତ୍ରିଶିରା ପରି ୧୪ ଜଣ ଅସାମାନ୍ୟ ଯୋଦ୍ଧାଙ୍କ ନେତ୍ୟତ୍ବରେ ୬୦ ହଜାର ସୈନ୍ୟ ଥିଲେ ଏହି ଅଞ୍ଚଳର ସୁରକ୍ଷା ଦାୟିତ୍ବରେ । ସେତେବେଳେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏହି ଅଞ୍ଚଳକୁ ଆର୍ଯ୍ୟମାନେ ପ୍ରବେଶ କରିପାରି ନଥିଲେ । କାରଣ ଏହା ଥିଲା ଅତ୍ୟନ୍ତ ଦୁର୍ଗମ ଏବଂ ଏହି ଅଞ୍ଚଳର ବୀର ଯୋଦ୍ଧାମାନଙ୍କ ସହିତ ଆର୍ଯ୍ୟମାନେ ଯୁଦ୍ଧରେ ସମକକ୍ଷ ହୋଇ ପାରୁନଥିଲେ । ସେଥିପାଇଁ ଆର୍ଯ୍ୟ ସଂସ୍କୃତି ପ୍ରତି ସେମାନଙ୍କର ଆଦର ବୃଦ୍ଧି କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଆର୍ଯ୍ୟମାନେ ରାମଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ନେତୃତ୍ବରେ ଅସଂଖ୍ୟ ଆଶ୍ରମ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରି ରକ୍ଷି ମୁନୀମାନଙ୍କ ଦ୍ବାରା ଆର୍ଯ୍ୟ ଧର୍ମର ପ୍ରଚାର କରିଥିଲେ ଏବଂ ଆର୍ଯ୍ୟ ଧର୍ମ ପ୍ରତି ସେମାନଙ୍କ ଭିତରେ ଆଗ୍ରହ ପ୍ରକାଶ ପାଇଲା ପରେ ରାମଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ନେତୃତ୍ବରେ ଗ୍ରାମ୍ୟ ସଭ୍ୟତା ଓ ରାବଣର ନେତୃତ୍ବରେ ନଗର ସଭ୍ୟତା ମଧ୍ୟରେ ଘୋର ସଂଘର୍ଷ ଘଟି ଆର୍ଯ୍ୟ ସଭ୍ୟତାର ବିଜୟ ଘଟିଥିଲା । ଏହାହିଁ ଭାରତରେ ଆର୍ଯ୍ୟ ସଭ୍ୟତାର କ୍ରମ ବିକାଶର ଇତିହାସ । ସୁତରାଂ ଏକା ଓଡ଼ିଶାକୁ ମହାଭାରତରେ ଅସଭ୍ୟ ବା ମେଢ଼ ଦେଶ ଭାବରେ ଅଭିହିତ କରିବା ଠିକ୍ ନୁହେଁ । ଭାରତର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଅଞ୍ଚଳ ପରି ଓଡ଼ିଶା ଆର୍ଯ୍ୟ ସଭ୍ୟତା ଦ୍ବାରା ପ୍ରଭାବିତ ହୋଇଥିଲା ଏବଂ କୃଷି, ଶିଳ୍ପ, ବାଣିଜ୍ୟ ଓ ଯୁଦ୍ଧ ବିଦ୍ୟାରେ ନିପୁଣତା ଲାଭ କରି ଭାରତର ଅନ୍ୟ ରାଜ୍ୟମାନଙ୍କ ସହ ସମକକ୍ଷ ହୋଇଥିଲା । ଆମର ପ୍ରଚଳିତ ଇତିହାସ ଗ୍ରନ୍ଥ ମାନଙ୍କରେ ଏସବୁ ତଥ୍ୟ ବିଶେଷ ଭାବରେ ସ୍ଥାନ ପାଇ ନାହିଁ । ସେଥିପାଇଁ ବିଜୁବାବୁ ଓଡ଼ିଶା ଇତିହାସକୁ ପୂର୍ଣ୍ଣାଙ୍ଗ ରୂପ ଦେବା ପାଇଁ ଆହ୍ୱାନ ଦେଇଥିଲେ ଏବଂ ଏଥିପାଇଁ ଐତିହାସିକମାନଙ୍କର ଗବେଷଣା ପାଇଁ ସରକାରୀ ପୁଷ୍ଟ ପୋଷକତା ଯୋଗାଇ ଦେଇଥିଲେ ।

ଭାରତର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ରାଜ୍ୟ ତୁଳନାରେ ଓଡ଼ିଶାର ସଭ୍ୟତା ଓ ସଂସ୍କୃତି ଥିଲା ଅଧିକ ଅମାର୍ଜିତ ଏକଥା ମାନି ନେବା ପାଇଁ କୌଣସି ଐତିହାସିକ ତଥ୍ୟ ନାହିଁ, ବରଂ ପ୍ରାଚୀନ ପ୍ରସ୍ତର ଯୁଗଠାରୁ ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଦେଶର ସଭ୍ୟତା ଓ ସଂସ୍କୃତିର ବିକାଶ ସହିତ ଓଡ଼ିଶା ତାଙ୍କ ଦେଇ ଚାଲି ଆସିଛି । କାରଣ ପ୍ରାଚୀନ ପ୍ରସ୍ତର ଯୁଗ, ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତୀ କାଳିନ ପ୍ରସ୍ତର ଯୁଗ ଓ ବୃତ୍ତନ ପ୍ରସ୍ତର ଯୁଗରେ ଭାରତର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ରାଜ୍ୟରେ ଯେଉଁସବୁ

ପଥର ତିଆରି ଉପକରଣ ବା ଯୁଦ୍ଧାସ୍ତ୍ର ମିଳେ, ଓଡ଼ିଶାର କୋରାପୁଟ, ସୁନ୍ଦରଗଡ଼, ମୟୂରଭଞ୍ଜ, କେଉଁଝର, ସମ୍ବଲପୁର, ପୁରୀ ଓ କଟକ ଜିଲ୍ଲାମାନଙ୍କରେ ମଧ୍ୟ ସେସବୁ ପ୍ରତ୍ନତତ୍ତ୍ୱ ବିଭାଗର ଖନନ କାର୍ଯ୍ୟ ଦ୍ୱାରା ଆବିଷ୍କୃତ ହୋଇଛି । ବର୍ତ୍ତମାନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମଧ୍ୟ ଓଡ଼ିଶା ଦେଶ ପ୍ରତିଯୋଗିତା କରି ଚାଲିଛି । କେବଳ ଯେଉଁ ରାଜବଂଶ ରାଜୁତି ସମୟରେ, କର୍ମକୁଣ୍ଠା, ଆଳସ୍ୟ, ସଂଯମ ଅଭାବ ଓ ଭ୍ରଷ୍ଟାଚାର ବ୍ୟାପିଛି, ସେହି ସମୟରେ ଓଡ଼ିଶାର ସୌଭାଗ୍ୟ ହତଶ୍ରୀ ହୋଇଯାଇଛି ।

ଏହାଛଡ଼ା ଆଧୁନିକ ଯୁଗରେ ଯେଉଁ ଯୁଦ୍ଧ ନୈପୁଣ୍ୟକୁ ପ୍ରୟୋଗ କରି ଓଡ଼ିଶାର ବୀର ଯବାନମାନେ ବ୍ରିଟିଶ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଯୁଦ୍ଧ କରୁଥିଲେ, ତାକୁ ପୁନର୍ଜୀବିତ କରି ରଖିବାକୁ ବିଜୁବାବୁ ପାଇକ ନୃତ୍ୟ, ଦଣ୍ଡ ନୃତ୍ୟ ଓ ଆଦିବାସୀ ନୃତ୍ୟ ଏବଂ ଯୁଦ୍ଧ କୌଶଳ ପ୍ରଦର୍ଶନ ପାଇଁ ବହୁ ସାଂସ୍କୃତିକ ଅନୁଷ୍ଠାନମାନଙ୍କୁ ସରକାରୀ ପୁଷ୍ପପୋଷକତା ଯୋଗାଇ ଦେଇଥିଲେ ।

ଏ କଥା ଅନେକ ଜାଣନ୍ତି ନାହିଁ ଯେ ବିଜୁବାବୁ ଇତିହାସ ଅଧ୍ୟୟନ କଲାପରି ରାମାୟଣ ଓ ମହାଭାରତକୁ ମଧ୍ୟ ଅଧ୍ୟୟନ କରିଥିଲେ । ଆଲୋଚନା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ତାଙ୍କ ମତାମତରୁ ଜଣାଯାଏ ଯେ ରାଜାର ଶାସନରେ ପ୍ରଜା କଲ୍ୟାଣକୁ ମୂଳଭିତ୍ତି କରି ସେ ଏହି ଦୁଇଟି ମହାକାବ୍ୟକୁ ଅଧ୍ୟୟନ କରିଥିଲେ । କାରଣ ସେ ବିଶ୍ୱାସ କରୁଥିଲେ ଯେ ରାଜତନ୍ତ୍ର ହେଉ ବା ଗଣତନ୍ତ୍ର ହେଉ, ଶାସନର ଧର୍ମ ହେଉଛି ପ୍ରଜାର କଲ୍ୟାଣ । ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଭାବରେ ନିଜର ନିରାପରା ରକ୍ଷା କରିବା ଓ ସମୃଦ୍ଧି ସାଧନ କରିବା ଅସମ୍ଭବ ହେବାରୁ ମଣିଷ ସମାଜଗଠନ କରି ନୀତି ନିୟମର ଅନୁଶାସନ ଗଢ଼ି ଶାସନ ତନ୍ତ୍ର ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିଥିଲା । ଏହା କେତେବେଳେ ରାଜତନ୍ତ୍ର ବା କେତେବେଳେ ଗଣତନ୍ତ୍ର ଶାସନର ରୂପ ଗ୍ରହଣ କରିଛି । ମାତ୍ର ସବୁ ପ୍ରକାର ଶାସନର ମୂଳ ଲକ୍ଷ୍ୟ ହେଉଛି ପ୍ରଜାର କଲ୍ୟାଣ । ଏହି କାରଣରୁ ଆଜି ପରି ଅତୀତରେ ରାଜତନ୍ତ୍ର ଶାସନର ରାଜା ମହାରାଜା ଏବଂ ଗଣତନ୍ତ୍ର ଶାସନରେ ଲୋକ ପ୍ରତିନିଧି ଭଳି କାମ ପାଇଁ ଯେପରି ସମ୍ମାନିତ ହେଉଥିଲେ, ମନ୍ଦକାମ ପାଇଁ ରାଜ୍ୟରୁ ସେହିପରି ବିତାଡ଼ିତ ମଧ୍ୟ ହେଉଥିଲେ । ତେଣୁ ଶାସନ ତନ୍ତ୍ର ନିର୍ବିଶେଷରେ ପ୍ରଜାର କଲ୍ୟାଣ ହିଁ ମୂଳ ଲକ୍ଷ୍ୟ । ଶାସନ ପ୍ରତି ଏହି ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗି ନେଇ ସେ ରାମାୟଣ ଓ ମହାଭାରତକୁ ଅଧ୍ୟୟନ କରିଥିଲେ ଏବଂ ଯେଉଁ ଯେଉଁ ଘଟଣାରେ ରାଜାର ଶାସନ ପ୍ରଜାର କଲ୍ୟାଣ ନକରି ଅକଲ୍ୟାଣ କରିଛି, ତାକୁ ସେ କଠୋର ସମାଲୋଚନା କରୁଥିଲେ । ଏପରିକି ଯୁଗ

ଯୁଗ ଧରି ଚଳି ଆସିଥିବା ଲୋକଙ୍କର ବିଶ୍ୱାସ ପ୍ରତି ମଧ୍ୟ ସେ ଅଙ୍ଗୁଳି ନିର୍ଦ୍ଦେଶ କରୁଥିଲେ । ଏହି ଦୁଇଟି ଗ୍ରନ୍ଥକୁ କାଳଜୟୀ ମହାକାବ୍ୟ ଭାବରେ ସମ୍ମାନ କରୁଥିଲେ ମଧ୍ୟ, ତହିଁରେ ବର୍ଣ୍ଣିତ କେତୋଟି ଘଟଣାରେ ରାଜାର ଆଦେଶକୁ ସେ ସମର୍ଥନ କରୁନଥିଲେ ।

ଯଥା ରାମାୟଣରେ ସୀତାଙ୍କର ନିର୍ବାସନ ପ୍ରସଙ୍ଗ । ରାମଚନ୍ଦ୍ର ଥିଲେ ରାଜା । ରଜକର କଥା ଶୁଣି ରାମଚନ୍ଦ୍ର ସୀତାଙ୍କ ଚରିତ୍ର ପ୍ରତି ସନ୍ଦେହ କରିପାରନ୍ତି କିମ୍ବା ରାଜ୍ୟର ଜଣେ ହେଲେ ବି ପ୍ରଜାକୁ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ କରିବା ପାଇଁ ନିଜର ପ୍ରାଣପ୍ରୀୟା ପତ୍ନୀଙ୍କୁ ପରିତ୍ୟାଗ କରିପାରନ୍ତି ବୋଲି ଏକ ଆଦର୍ଶ ଦେଖାଇବାକୁ ଚାହିଁଥାଇ ପାରନ୍ତି । ମାତ୍ର ସୀତା ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କ ରାଜ୍ୟର ଜଣେ ପ୍ରଜା ଏବଂ ପ୍ରଜାଙ୍କ ପ୍ରତି ନ୍ୟାୟଦାନ କରିବା ରାଜାର ଧର୍ମ । ଏ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସୀତାଙ୍କୁ ଦଣ୍ଡଦେବା ପାଇଁ ରାଜା ନିଜର ଦରବାରରେ ନିଷ୍ପତ୍ତି ଘୋଷଣା କରି ନାହାନ୍ତି ଏବଂ ସୀତାଙ୍କୁ ଅନ୍ତସତ୍ତ୍ୱ ଅବସ୍ଥାରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ନିଷ୍ଠୁର ଭାବରେ ଶ୍ୱାପଦସଂକୁଳ ନିବିଡ଼ ଅରଣ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ଏକାକିନୀ ଛାଡ଼ି ଦେଇଛନ୍ତି । ଏହା କୌଣସି କାରଣରୁ ନ୍ୟାୟପୂର୍ଣ୍ଣ ବିଚାର ହୋଇ ନପାରେ । ଏହାକୁ ଆଜି କାଲିର ନାରୀ ନିର୍ଯ୍ୟାତନା ସହିତ ତୁଳନା କରାଯାଇପାରେ ।

ସେହିପରି ସୀତାଙ୍କୁ ଦ୍ୱିତୀୟବାର ଅଗ୍ନୀ ପରୀକ୍ଷା ପାଇଁ ଆଦେଶ ଦେବା ମଧ୍ୟ ରାମଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କର ଅବିଚାର । ଏହି ଅବିଚାରକୁ ସହି ନପାରି ସୀତା ପାତାଳରେ ପ୍ରବେଶ କଲେ, ଅର୍ଥାଥ୍ ସମାଧି ଲଭିଲେ । ଏହାକୁ ବଧୂ ହତ୍ୟା ସହିତ ତୁଳନା କରାଯାଇପାରେ ।

ରାମଚନ୍ଦ୍ର ପିତାଙ୍କର ସତ୍ୟରକ୍ଷା କରିବାକୁ ନିର୍ବାସନ ଦଣ୍ଡକୁ ଆଦରି ନେବା ଯେତିକି ପିତୃଭକ୍ତିର ପରିଚୟ ଦିଏ, ତାଠାରୁ ରାଜନୈତିକ କାରଣ ହେତୁ ସେ ଚଉଦ ବର୍ଷ ପାଇଁ ବଣକୁ ଯିବା ପାଇଁ ବାଧ୍ୟ ହୋଇଥିଲେ ବୋଲି ଅଧିକ ଯୁକ୍ତିଯୁକ୍ତ ମନେହୁଏ । କାରଣ ସମରାୟୁର ସହିତ ଯୁଦ୍ଧ କରି ରାଜା ଦଶରଥ କ୍ଷତବିକ୍ଷତ ହେବା ବେଳେ ରାଣୀ କୈକେୟୀଙ୍କ ସେବାୟତ୍ତ୍ୱ ପାଇଁ ଯେଉଁ ବରଦାନ କରିଥିଲେ ତାକୁ ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନ କରିବାରୁ ରାଣୀ କୈକେୟୀ ବିଦ୍ରୋହ କରି ପାରନ୍ତି । ଏଣେ ରାମଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କୁ ସିଂହାସନରେ ଅଧିଷ୍ଠିତ କରିବା ପରି ଏତେବଡ଼ ଗୋଟାଏ ମହୋତ୍ସବରେ ଯୋଗଦେବା ପାଇଁ କେକୟ ରାଜ୍ୟର ମାମୁଁଘରେ ଥିବା ଭରତଙ୍କୁ ସମ୍ବାଦ ଦିଆ ଯାଇନଥିଲା । ଏଥିରୁ ପ୍ରମାଣ ହେଉଛି ଯେ ଭରତଙ୍କର ଅବର୍ତ୍ତମାନରେ ରାମଙ୍କୁ ଯୁବରାଜ ପଦରେ ଅଭିଷାଞ୍ଚ

କରିବାକୁ ଦଶରଥ ଗୋପନ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର କରିଥିଲେ । କାରଣ ଭରତ ଏ କଥା ଜାଣିଲେ, ନିଜ ମାଆଙ୍କ ସହିତ ମିଶି ବିଦ୍ରୋହ କରି ପାରନ୍ତି ବୋଲି ଦଶରଥଙ୍କର ଆଶଙ୍କା ଥିଲା । ପୁଣି ରାମଚନ୍ଦ୍ର ଅଣରାଜକନ୍ୟା କୌଶଲ୍ୟାଙ୍କ ଗର୍ଭରୁ ଜନ୍ମ ହୋଇଥିବାରୁ ତାଙ୍କୁ ସିଂହାସନ ଅର୍ପଣ କରିବା ପାଇଁ ସାମନ୍ତମାନେ ସମ୍ମତ ହେଉନଥିବେ । କାରଣ କୌଶଲ୍ୟା ଥିଲେ କୋଷଳ ରାଜ୍ୟର ଅଣଆର୍ଯ୍ୟ ରାଜକନ୍ୟା । ତେଣୁ ରାମଚନ୍ଦ୍ର ବାଧ୍ୟ ହୋଇ ନିଜର ମାତୃଳ ବଂଶୀୟ କିଷ୍କିନ୍ଦାର ଅଣଆର୍ଯ୍ୟ ଭଲୁକ ଓ ବାନରୀୟ ସତ୍ୟତାର ଲୋକଙ୍କ ସାହାଯ୍ୟରେ କ୍ଷମତା ଦଖଲ କରିବାକୁ ଚାହିଁଥିବେ । ପ୍ରକୃତରେ ଭରତ କ୍ଷମତା ପାଇଁ ବିଦ୍ରୋହ କରିପାରନ୍ତି ବୋଲି ରାମଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କର ଭୟ ଥିଲା । କାରଣ ଲଙ୍କାରୁ ଅଯୋଧ୍ୟାକୁ ଫେରିବା ପଥରେ ସେ ଭରତଙ୍କର ଗତିବିଧି ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିବାକୁ ନିଜର ଅନୁଗତ ଭକ୍ତ ହନୁମାନଙ୍କୁ ଅଯୋଧ୍ୟା ପଠାଇଥିଲେ । ସେହିପରି ରାବଣର ଭଗିନୀ ସୂର୍ପଣ୍ଖାର ନାଶାକର୍ଷ ଛେଦନ କରିବା ମଧ୍ୟ ରାମଙ୍କର ଅନୁଚିତ କାର୍ଯ୍ୟ । ସୂର୍ପଣ୍ଖା ଥିଲା ରାବଣର ଜଣେ ଗୁରୁତ୍ୱ ଅଧିକାରୀ । ଜନସ୍ଥାନରେ ରାମଙ୍କର ଅନୁପ୍ରବେଶ ଦେଖି ପ୍ରକୃତ ତଥ୍ୟ ସଂଗ୍ରହ କରିବାକୁ ସେ ରାମ ଲକ୍ଷ୍ମଣଙ୍କୁ ଭେଟିଥାଇପାରେ । କିମ୍ବା ନିଜର କାମ ଲାଜସା ଚରିତାର୍ଥ କରିବାକୁ ମାୟାରୂପ ଧରି ରାମ ଲକ୍ଷ୍ମଣଙ୍କୁ ପ୍ରେମ ନିବେଦନ କରିଥାଇ ପାରେ । ମାତ୍ର ରାମଚନ୍ଦ୍ର ଲକ୍ଷ୍ମଣଙ୍କୁ ଆଦେଶ ଦେଇ ସୂର୍ପଣ୍ଖାର ନାଶାକର୍ଷ ଛେଦନ କରିବା କେବେଲେ ରାଜୋଚିତ ବା ପୁରୁଷାକାର କାର୍ଯ୍ୟ ନୁହେଁ ।

ଅହଲ୍ୟା ହରଣ ପ୍ରସଙ୍ଗ ମଧ୍ୟ ସେହିପରି ଏକ ଅସମ୍ଭବ କଥା । କାରଣ ରକ୍ଷି ଗୌତମଙ୍କ ଠାରୁ ଇନ୍ଦ୍ର ବେଦଶିକ୍ଷା କରିଥିବାରୁ ଅହଲ୍ୟା ଥିଲେ ଇନ୍ଦ୍ରଙ୍କର ଗୁରୁପତ୍ନୀ ମାତୃସମା । ଯାଗ, ଯଜ୍ଞ, ହୋମ ଓ ବେଦ ଚର୍ଚ୍ଚାରେ ଗୌତମଙ୍କର ଆଶ୍ରମ ଥିଲା ଶୁଦ୍ଧପୁତ୍ର ପବିତ୍ର ପରିସର । ଏପରି ଅବସ୍ଥାରେ ଅହଲ୍ୟାଙ୍କ ସହିତ ଇନ୍ଦ୍ରଙ୍କର ରତିକ୍ରୀଡ଼ା ଏବଂ ଯୋଗ ବଳରେ ଜାଣିପାରି ଗୌତମଙ୍କର ଶାପଦ୍ୱାରା ଅହଲ୍ୟା ପାଷାଣ ହୋଇଯିବା ଏକାନ୍ତ ଅବାସ୍ତବ କଥା । ରାମାୟଣରେ ବର୍ଣ୍ଣିତ ଏହି ଘଟଣାଟିକୁ ଗ୍ରହଣ କରିନେଲେ, ଭାରତୀୟ ସଂସ୍କୃତି ମଜିନ ଦିଶିବ । ତେଣୁ ଏହି ଉପାଖ୍ୟାନଟି ପରବର୍ତ୍ତି ସମୟରେ ଏକ ପ୍ରକ୍ଷେପ ହୋଇପାରେ କିମ୍ବା ଏହାର ଏକ ଭିନ୍ନ ଉତ୍ତମ ଅର୍ଥ ଥାଇପାରେ । ଏହାର ଅର୍ଥ ଏପରି କରାଯାଇପାରେ-

ଇନ୍ଦ୍ର ହରଣ କଲେ ଅର୍ଥାତ୍ ବର୍ଷାର ଦେବତା ଇନ୍ଦ୍ର ବୃଷ୍ଟିପାତ ନକରିବାରୁ ଗୌତମଙ୍କର ଆଶ୍ରମ ଅହଲ୍ୟା ହୋଇଗଲା ଅର୍ଥାତ୍ (ନ ହଲ୍ୟତେ ଇତି ଅହଲ୍ୟା)

ଟାଙ୍ଗର ଭୂମିରେ ପରିଣତ ହୋଇଗଲା । ଫଳରେ (ଗୋ ଉତ୍ତମ, ଗୌତମ) ଗାଈମାନେ ସେ ସ୍ଥାନକୁ ପରିତ୍ୟାଗ କରିଦେଲେ । ପରେ ରାମଚନ୍ଦ୍ର ଜଳ ସେତନ (ପଦ ଅର୍ଥ ଜଳ) କରିବାରୁ ଆଶ୍ରମର ପରିସର ଫୁଲଫଳରେ ସବୁଜ ହୋଇଗଲା ଏବଂ ଗୌତମ ଅର୍ଥାତ୍ ଗାଈମାନେ ଗ୍ରହଣ କଲେ ବା ସେଠାକୁ ଗଲେ । ମନେ ହୁଏ ରାମାୟଣର ସଂପୃକ୍ତ ଶ୍ଳୋକଟିକୁ ଏହି ଅର୍ଥରେ ଗ୍ରହଣ କଲେ, ଭାରତୀୟ ସଂସ୍କୃତି ମାନିନ ନଦିଶି ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଦିଶିବ । ତେଣୁ ଲୋକଙ୍କ ଭିତରେ ପ୍ରଚାରିତ ମତଟିର ସଂଶୋଧନ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ ।

ମହାଭାରତରେ ପାଣ୍ଡବମାନଙ୍କର ବନବାସ ପ୍ରସଙ୍ଗ

ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନଙ୍କ ପ୍ରତିନିଧି ଭାବେ ଶକୁନୀଙ୍କ ସହିତ ପଣା ଖେଳରେ ଧର୍ମରାଜ ଯୁଧିଷ୍ଠିର ହାରିଯିବାରୁ ପାଣ୍ଡବମାନେ ବନବାସ ଦଣ୍ଡ ଭୋଗିଲେ । ପାଣ୍ଡବମାନଙ୍କୁ ନିର୍ବାସନ ଦେଇଥିବାରୁ ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନଙ୍କୁ ନିନ୍ଦା କରାଯାଇଥାଏ । ମାତ୍ର ଏ ଦଣ୍ଡାଦେଶ ଦେଇ ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ ଜଣେ ବିଚାରବନ୍ତ ରାଜାର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ କରିଛନ୍ତି । ଯୁଧିଷ୍ଠିରଙ୍କୁ ସ୍ଥିତପ୍ରଜ୍ଞ ଧର୍ମରାଜ ବୋଲି ମାନ୍ୟତା ଦିଆଯାଏ । ମାତ୍ର ଅତ୍ୟନ୍ତ କ୍ରୀଡ଼ାସକ୍ତି ଯୋଗୁଁ ନିଜର ବିବାହିତ ପତ୍ନୀ ଦ୍ରୌପଦୀଙ୍କୁ ଖେଳରେ ସେ ବାଜି ଲଗାଇ ଦେଲେ, ମଣିଷ କ୍ରୀଡ଼ାସକ୍ତ, ମଦ୍ୟାସକ୍ତ ଓ ବେଶ୍ୟାସକ୍ତ ହେଲେ, ନିଜର ବିବେକ ବୁଦ୍ଧି ହରାଇ ବସେ । ଯୁଧିଷ୍ଠିରଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ତାହାହିଁ ହୋଇଥିଲା । ଏପରି ସମାଜ ବିରୋଧୀ ନୀତିହୀନ କାର୍ଯ୍ୟପାଇଁ ଉପଯୁକ୍ତ ଶାସ୍ତି ନ ଦେଲେ, ତାହା ଅନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ଉତ୍ସାହିତ କରିବ । ଏପରି ଏକ ଆଶଙ୍କାରୁ ସମାଜକୁ ରକ୍ଷା କରିବା ଜଣେ ରାଜାର ଧର୍ମ । ତେଣୁ ପାଣ୍ଡବମାନଙ୍କୁ ନିର୍ବାସନ ଦେବା ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ରାଜଧର୍ମର ପାଳନ ମାତ୍ର ।

କୁଳବଧୁ ଦ୍ରୌପଦୀଙ୍କୁ ବିବସନା କରିବା କାର୍ଯ୍ୟରେ ମଧ୍ୟ ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନଙ୍କୁ ନିନ୍ଦା କରାଯାଏ । ମାତ୍ର ଏହା ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କର ରାଜୋଚିତ କାର୍ଯ୍ୟ । କାରଣ ପାଣ୍ଡବମାନେ ଖେଳରେ ସବୁକିଛିକୁ ବାଜି ଲଗାଇ ହାରିଗଲା ପରେ, ଦ୍ରୌପଦୀ ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନଙ୍କର ଜଣେ ଅଧସ୍ତନ ପ୍ରଜା ହୋଇଗଲେ । ରାଜତନ୍ତ୍ର ଶାସନରେ ରାଜାର ଆଦେଶ ପାଳନ କରିବା ପ୍ରଜାର ଧର୍ମ । ନିଜ ଅନ୍ତଃପୁରର ଜଣେ ଦାସୀ ଭାବେ ସେବା କରିବାକୁ ଦ୍ରୌପଦୀ ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନଙ୍କର ଆଦେଶକୁ ଅସ୍ୱୀକାର କଲେ । ଏହା ରାଜାର ଆଦେଶ

ପ୍ରତି ଅବଜ୍ଞା । ଅବାଧ୍ୟତା ଓ ଅବଜ୍ଞା ପାଇଁ ଦଣ୍ଡ ଦେବା ମଧ୍ୟ ଏକ ରାଜଧର୍ମ । ତେଣୁ ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ ନିର୍ଦ୍ଦୋଷ ।

ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନଙ୍କୁ ପାଣ୍ଡବ ବିରୋଧ, ଅହଂକାରୀ ଏବଂ ଅତ୍ୟଚାରୀ ଭାବରେ ଦୋଷାରୋପ କରାଯାଇଥାଏ । ମାତ୍ର ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନର ଏପରି ଆଚରଣ ପାଇଁ କୁରୁଶ୍ରେଷ୍ଠ ଭୀଷ୍ମ, ମାତା ସତ୍ୟବତୀ ଏବଂ କାକା ବିଦୁର ହିଁ ଦାୟୀ । କାରଣ ବିଦ୍ୟା ଶିକ୍ଷାବେଳେ ଏବଂ କ୍ରୀଡ଼ା ପ୍ରାଙ୍ଗଣରେ ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ ପ୍ରତି ଭୀମର ଅସହିଷ୍ଣୁତାକୁ ଏମାନେ କେବେ ଶାସନ କରୁ ନଥିଲେ । ବରଂ ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ ଅପେକ୍ଷା ପାଣ୍ଡବମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ଅତ୍ୟଧିକ ସ୍ନେହ ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ ପାଇଁ ଈର୍ଷାର କାରଣ ହୋଇଥିଲା । ପୁଣି ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନଙ୍କୁ ଯୁବରାଜ ପଦରୁ ବଞ୍ଚିତ କରିବା ମଧ୍ୟ ଥିଲା ଏକ ଗୁରୁତର ଅନ୍ୟାୟ । କାରଣ ରାଜବଂଶର ବିଧାନ ଅନୁସାରେ ରାଜାଙ୍କର ଜ୍ୟେଷ୍ଠପୁତ୍ର ଭାବରେ ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ ହିଁ ସିଂହାସନ ପାଇଁ ହକ୍ଦାର । ହସ୍ତିନାର ରାଜାଥିଲେ ଧୃତରାଷ୍ଟ୍ର । ସେ ଜନ୍ମାନ୍ତ ଥିବାରୁ ତାଙ୍କର ପ୍ରତିନିଧି ଭାବେ ଶାସନ କାର୍ଯ୍ୟ ପରିଚାଳନା କରୁଥିଲେ କନିଷ୍ଠ ପଣ୍ଡୁ । ପୁଣି ପାଣ୍ଡବମାନେ ପଣ୍ଡୁଙ୍କର ଔରସଜାତ ପୁତ୍ର ନୁହଁନ୍ତି । ଧୃତରାଷ୍ଟ୍ରଙ୍କ ପରି ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ ନଥିଲେ ଜନ୍ମାନ୍ତ । ତେଣୁ ଏପରି ଅବସ୍ଥାରେ ସିଂହାସନରୁ ବଞ୍ଚିତ ହେଲେ ଯେ କୌଣସି ରାଜପୁତ୍ର ବିଦ୍ରୋହ କରିବା ସ୍ବାଭାବିକ । ଏଣୁ ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ ନିର୍ଦ୍ଦୋଷ ।

ପୁଣି ଯୁଦ୍ଧରେ ମଧ୍ୟ ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ ଅପେକ୍ଷା ପାଣ୍ଡବମାନେ ଅଧିକ ଅନ୍ୟାୟ ଆଚରଣ କରିଛନ୍ତି । କେବଳ ଅଭିମନ୍ୟୁ ହତ୍ୟାରେ କୌରବ ପକ୍ଷକୁ ଅନ୍ୟାୟ ଯୁଦ୍ଧ ପାଇଁ ନିନ୍ଦା କରାଯାଇପାରେ , ମାତ୍ର ଭୀଷ୍ମ, କର୍ଣ୍ଣ, ଭୂରିଶ୍ରବା, ଶଲ୍ୟ, ଦ୍ରୋଣ, ଜୟଦ୍ରଥ ଓ ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନଙ୍କୁ ହତ୍ୟା କରିବାରେ ପାଣ୍ଡବମାନେ ଯୁଦ୍ଧ ଶାସ୍ତ୍ରକୁ ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନ କରି ଅନ୍ୟାୟ କରିଛନ୍ତି । ଭୀଷ୍ମଙ୍କୁ ହତ୍ୟା କରିଛନ୍ତି କପଟ ଯୁଦ୍ଧରେ ଶୀଘ୍ରତ୍ବିକୁ ସାମନାରେ ରଖି, କର୍ଣ୍ଣଙ୍କୁ ହତ୍ୟା କରିଛନ୍ତି ରଥଚକ ଧସିଯିବାରୁ ସେ ନିରସ୍ତ୍ର ଥିବାବେଳେ, ଦ୍ରୋଣଙ୍କୁ ହତ୍ୟା କରିଛନ୍ତି ଅଶ୍ବତ୍ଥାମା ନିହତ ବୋଲି ମିଥ୍ୟା ପ୍ରଚାର କରି, ଭୂରିଶ୍ରବାଙ୍କୁ ହତ୍ୟା କରିଛନ୍ତି ନିରସ୍ତ୍ର ଭାବରେ ତପସ୍ୟାରତ ଥିଲାବେଳେ, ଶଲ୍ୟଙ୍କୁ ହତ୍ୟା କରିଛନ୍ତି କୃତୟୁଗା କରି, ଜୟଦ୍ରଥଙ୍କୁ ହତ୍ୟା କରିଛନ୍ତି ସୂର୍ଯ୍ୟାସ୍ତର ଭ୍ରମ ସୃଷ୍ଟିକରି ଏବଂ ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନଙ୍କୁ ହତ୍ୟା କରିଛନ୍ତି ନିଷିଦ୍ଧ ଉରୁଦେଶ ଉପରେ ଗଦା ପ୍ରହାର କରି । ଏସବୁ ଯୁଦ୍ଧ ଶାସ୍ତ୍ରର ନୀତି ବିରୋଧୀ କାର୍ଯ୍ୟ । ତେଣୁ ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ ଠାରୁ ପାଣ୍ଡବମାନଙ୍କୁ ଅଧିକ ନ୍ୟାୟବତ୍ତ ଭାବରେ କିପରି କୁହାଯାଇ ପାରିବ ? ପୁଣି କୌରବମାନଙ୍କ ଅତ୍ୟାଚାରରୁ ସମାଜକୁ

ରକ୍ଷା କରି ମହାରେ ଶାନ୍ତି ପ୍ରତିଷ୍ଠା ପାଇଁ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଏକା ଏକା ତାଙ୍କର ସୁଦର୍ଶନ ଚକ୍ରରେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ନିହତ କରିଛନ୍ତି ବୋଲି କୁହାଯାଇଛି । ମାତ୍ର ଉପରୋକ୍ତ ଅଲୋଚନାରୁ କୌରବମାନେ ହିଁ ଅନ୍ୟାୟର ପ୍ରତୀକ ଥିଲେ, ଏକଥା କିପରି କୁହାଯାଇ ପାରିବ ? ନିର୍ଜୀବ ଓ ନିରପେକ୍ଷ ସମାଲୋଚକ ଭାବରେ ବିଜୁବାବୁ ନିଜର ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗି ବ୍ୟକ୍ତ କରିଥାନ୍ତି ।

ସାଂପ୍ରଦାୟିକ ସଦ୍‌ଭାବ ଓ ଶାନ୍ତିପୂର୍ଣ୍ଣ ସହାବସ୍ଥାନ

ସାଂପ୍ରଦାୟିକ ସଦ୍‌ଭାବ ଓ ଶାନ୍ତିପୂର୍ଣ୍ଣ ସହାବସ୍ଥାନ ସଂପର୍କରେ ବିଜୁବାବୁଙ୍କର ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବିଚାର ଥିଲା । ଚିନ୍ତା କରିବା ଏବଂ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାର ଶକ୍ତି ସବୁ ମଣିଷଙ୍କର ସମାନ ନୁହେଁ । ତେଣୁ ସମାଜରେ ବୈଷମ୍ୟ ରହିବା ସ୍ୱାଭାବିକ । ଶାନ୍ତି ଏବଂ ସଦ୍‌ଭାବ ପାଇଁ ଏ ବୈଷମ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ଏକ ସମନ୍ୱୟ ଆବଶ୍ୟକ । ସବଳ ଏବଂ ଦୁର୍ବଳ ଭିତରେ ପାରସ୍ପରିକ ସହନଶୀଳତା ଓ ସହଯୋଗ-ସମ୍ବନ୍ଧ ନ ରହିଲେ, ମଣିଷର ସମାଜ ପଶୁ ରାଜ୍ୟରେ ପରିଣତ ହୋଇଯାଏ । ଫଳରେ ଉପଦ୍ରବ, ହିଂସା ଓ ରକ୍ତପାତ ଘଟି ଉଭୟ ସବଳ ଓ ଦୁର୍ବଳର କ୍ଷତି ସାଧନ କରେ । ଉପଦ୍ରବ ପ୍ରବଣ ପରିବେଶ ମଧ୍ୟରେ ଦୁର୍ବଳ ବା ସବଳ, କେହି ଶାନ୍ତିରେ ରହିପାରିବେ ନାହିଁ ଏବଂ ଶକ୍ତିର ଅପଚୟ ଘଟି ସଭ୍ୟତା ବିପଦାପନ୍ନ ହୋଇଯିବ । ଏଇଥି ପାଇଁ ପୃଥିବୀର ପ୍ରାଚୀନତମ ଗ୍ରନ୍ଥ ରୁଗ୍‌ବେଦରେ ଘୋଷଣା କରାଯାଇ କୁହାଯାଇଛି “ସଂ ଗନ୍ଧର୍ବଂ ସଂ ବଦଧ୍ୟଂ, ସଂ ବୋ ମନାଂସି ଜାନତାମ୍, ଦେବା ଭାଗଂ ଯଥା ପୂର୍ବେ, ସଂଜାନାନା ଉପାସତେ ।” ପୁଣି

“ସମାନୋ ମନ୍ତଃ ସମିତିଃ ସମାନା

ସମାନଂ ମନ୍ତଃ ସହଚିରମେଷାମ୍

ସମାନଂ ମନ୍ତ୍ରମଭି ମନ୍ତ୍ରୟେ ବଃ

ସମାନେନ ବୋ ହବିଷା ଜୁହୋମି ।”

ମଣିଷ ସମାଜରେ ଏହି ଦର୍ଶନ ସାର୍ଥକ ହେବ କେବଳ ଆଚରଣ ଦ୍ୱାରା, ବାର୍ତ୍ତାବାଜ୍ଞାପ ଦ୍ୱାରା ଏବଂ ସହଯୋଗ ଦ୍ୱାରା । ମଣିଷ ସମାଜର ଭବିଷ୍ୟତ ଜଟିଳତାକୁ ଆଶଙ୍କା କରି ବେଦ ଏହି ଅମୃତ ତୁଲ୍ୟ ବାର୍ତ୍ତା ପ୍ରଦାନ କରିଛି । ଶାନ୍ତିପୂର୍ଣ୍ଣ ସହାବସ୍ଥାନ ପାଇଁ ବର୍ତ୍ତମାନ ପୃଥିବୀ ବ୍ୟାପି ବ୍ୟାକୁଳତା ଦେଖାଯାଉଛି । ଦୁର୍ବଳକୁ ସବଳ ହାତରୁ

ରକ୍ଷା କରିବା ପାଇଁ ମିଳିତ ଜାତିସଂଘ ଗଠିତ ହୋଇଛି । ଦେଶ ଦେଶ ମଧ୍ୟରେ ଶାନ୍ତି ଓ ସଦ୍‌ଭାବ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ପାଇଁ ସାଂସ୍କୃତିକ ମିଳନ ମଞ୍ଚ, ଓ ଅର୍ଥ ନୈତିକ ତଥା ବୈଷୟିକ ଜ୍ଞାନ କୌଶଳ ବିନିମୟ ପାଇଁ ମିଳିତ ମଞ୍ଚମାନ ଗଠିତ ହେବାରେ ଲାଗିଛି । ଦେଶ ଦେଶ ମଧ୍ୟରେ ନିରସ୍ତ୍ରୀକରଣ ରାଜନୀତି ସ୍ଥାପିତ ହେବାରେ ଲାଗିଛି । ଅପର ପକ୍ଷରେ ପରସ୍ପର ପ୍ରତି ଅବିଶ୍ୱାସର ବାତାବରଣ ହେତୁ, ଅସ୍ତ୍ର ପ୍ରତିଯୋଗିତା ଚାଲିଛି । ଶିଳ୍ପ ସମୃଦ୍ଧ ଦେଶଗୁଡ଼ିକ ନିଜର ଦାଦାଗିରି ସାବ୍ୟସ୍ତ କରିବାକୁ ଦୁର୍ବଳ ରାଷ୍ଟ୍ର ଉପରେ କ୍ଷେପଣାସ୍ତ୍ର ମାଡ଼ ଚଳାଇଛନ୍ତି । ସବୁଠାରୁ ବେଶି ଉପଦ୍ରବ ଓ ହିଂସା ଆଚରଣ କରୁଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି ବା ରାଷ୍ଟ୍ର ଅନ୍ୟକୁ ଶାନ୍ତ ରହିବା ପାଇଁ ପରାମର୍ଶ ଦେଉଛି । ନିଜେ ପ୍ରାଚୁର୍ଯ୍ୟ ଓ ବିଳାସରେ ଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି ବା ରାଷ୍ଟ୍ର ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ଭିତରେ ଘାଣ୍ଟି ହେଉଥିବା ଗୋଷ୍ଠୀ ବା ସମାଜକୁ ଶାନ୍ତ ଓ ସଂଯତ ରହିବାକୁ ଉପଦେଶ ଦେଉଛି । ଏପରି ଅବସ୍ଥାରେ ଶାନ୍ତିପୂର୍ଣ୍ଣ ସହବାସ୍ଥାନ କ’ଣ ସମ୍ଭବ ? ମଣିଷ ନିଜ ଉପରେ ଆତ୍ମ ପିଶ୍ୱାସ ହରାଇଛି । ନିଜ ଭିତରେ ଥିବା ମାରାତ୍ମକ ଆନାଟମ୍ ଶକ୍ତିକୁ ନିୟନ୍ତ୍ରଣରେ ରଖିବାର ତାର ବିଶ୍ୱାସ ନାହିଁ । ମଣିଷ ନିଜକୁ ଅବିଶ୍ୱାସ କରିବା ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ଅନ୍ୟକୁ ମଧ୍ୟ ବିଶ୍ୱାସ କରୁ ନାହିଁ । ଏହିପରି ଏକ ଅବିଶ୍ୱାସର ବାତାବରଣ ଭିତରେ ପୃଥିବୀର ମଣିଷ ସମାଜ ଆତଙ୍କିତ ରହି ନିଜର ଆତ୍ମ ରକ୍ଷା ନାମରେ ଯେପରି ଅସ୍ତ୍ରପ୍ରସାର କରିବାରେ ଲାଗିଛି, ସେହିପରି ଅନ୍ୟକୁ ଶୋଷଣ କରିବାରେ ମଧ୍ୟ ଜୁଲମ କରୁଛି । ଅଥଚ ଶାନ୍ତି ଓ ସହବାସ୍ଥାନ ପାଇଁ ସମସ୍ତେ ବ୍ୟାକୁଳ । ସେଥିପାଇଁ ବିଚ୍ଛୁବାରୁ କହୁଥିଲେ, ନିଜର ଅଭାବ ମେଣ୍ଟିଗଲାପରେ ମଣିଷ ବଳକା ସଂପତ୍ତିକୁ ଗୋଷ୍ଠୀ ବା ସମାଜର କଲ୍ୟାଣ ପାଇଁ ମୁକ୍ତ ହସ୍ତରେ ବ୍ୟୟ କରୁ । ଏହାହିଁ ଉଦ୍‌ରେଜନା ପ୍ରବଣ ପରିବେଶକୁ ଶାନ୍ତ କରିପାରିବ । କାରଣ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଲୋକର ଖାଦ୍ୟ, ବସ୍ତ୍ର, ବାସଗୃହ, ଶିକ୍ଷା ଓ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟପରି ଅଭାବ ପୂରଣ ପାଇଁ ପୃଥିବୀରେ କିଛି ଅଭାବ ନାହିଁ । ଅଭାବ ହେଉଛି କେବଳ ଠୁଳ କରିବା ଦ୍ୱାରା । ତେଣୁ ପୃଥିବୀର ଅର୍ଥନୀତିକୁ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରି ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଇଁ ଜୀବନର ମୌଳିକ ଆବଶ୍ୟକତା ଯୋଗାଇ ଦେବା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏକ ବିଶ୍ୱମଞ୍ଚ ଗଠିତ ହେବା ଦରକାର । ଏହା କ’ଣ ସମ୍ଭବ ? ମଣିଷ ମନରୁ ହିଂସା, ଦ୍ୱେଷ, କ୍ରୋଧ, ଲୋଭ ଓ ମୋହ ଉଠେଇଯିବା କ’ଣ ସମ୍ଭବ ? ବୁଦ୍ଧ, ଯୀଶୁ, ମହମ୍ମଦ ଓ ଗାନ୍ଧି, କିଏ ବା ଏଥିପାଇଁ ଜୀବନ ବ୍ୟାପି ସାଧନା କରି ପ୍ରାଣପାତ ନକରିଛି ? କିନ୍ତୁ କାହିଁ ଶାନ୍ତ ? କାହିଁ ସେ “ଅମୃତସ୍ୟ ପୁତ୍ରାଃ” ମଣିଷର ବିବ୍ୟ ଆଚରଣ ? ତେବେ ଶାନ୍ତି କ’ଣ ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ ? ଶାନ୍ତି ପାଇଁ ପୃଥିବୀ ପ୍ୟାପି ବ୍ୟାକୁଳତା କ’ଣ ଏକ ମିଥ୍ୟାଚାର ମାତ୍ର ? ପୃଥିବୀ

ବିଜ୍ଞାତ ମନସ୍ତତ୍ତ୍ୱବିତ୍ ଉବର୍ତ୍ତ ବ୍ୟାରେନ୍ ଗବେଷଣା କରି ପ୍ରମାଣ କରିଛନ୍ତି ଯେ ଜ୍ଞାନ
 ବିଜ୍ଞାନର ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଅଗ୍ରଗତି ଦ୍ୱାରା ମଣିଷ ସଭ୍ୟତାର ଚରମ ବିକାଶ ସତ୍ତ୍ୱେ ତା'ର
 ଚେତନା-ନିହିତ ହିଂସା ଭାବର ଗୁଣଗତ ବିବର୍ତ୍ତନ ଘଟିନାହିଁ । ଶିକ୍ଷା, ସଭ୍ୟତା ଓ
 ହିଂସା ଜନିତ ତିକ୍ତ ଅନୁଭୂତି ହେତୁ ମଣିଷ ହିଂସା ପରିହାର କରି ସଂଯମ ଓ ଶୃଙ୍ଖଳା
 ରକ୍ଷା କରୁଛି ବୋଲି ବାହାରକୁ ଆପାତତଃ ଜଣା ପଡୁଥିଲେ ମଧ୍ୟ, ତା ମନର
 ହିଂସାଭାବ ଆହୁରି ମାରାତ୍ମକ ହୋଇ ଉଠୁଛି । ପୂର୍ବେ ହିଂସା ଆଚରଣ କରିବାକୁ
 ହେଲେ ମଣିଷକୁ କ୍ରୋଧରେ ଜଳଜର୍ଭିତ ହେବାକୁ ପଡୁଥିଲା । ଯେତେ ଶକ୍ତିଶାଳୀ
 ମାରଣାସ୍ତ୍ର ବ୍ୟବହାର କଲେ ମଧ୍ୟ, ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ଏକ ସମୟରେ ହଜାର ହଜାର
 ଲୋକଙ୍କୁ ହତ୍ୟା କରି ପାରୁ ନଥିଲା କିମ୍ବା ଯୁଗ ଯୁଗ ଧରି ସଂତପ୍ତ କରିଥିବା ବହୁ
 ସାଧନା ଲକ୍ଷ ଧନକୁ ଏକାଥରେ ଧ୍ୱଂସ କରି ପାରୁ ନଥିଲା । ଏଥିପାଇଁ ଦରକାର
 ହେଉଥିଲା ଅସଂଖ୍ୟ ଯୁଦ୍ଧାସ୍ତ୍ର ଏବଂ ବିଶାଳ ସେନାବାହିନୀ, ଆଜି କିନ୍ତୁ ଗୋଟିଏ ମୁହୂର୍ତ୍ତ
 ଭିତରେ ସାରା ପୃଥିବୀକୁ ଧ୍ୱଂସ କରିଦେବା ପାଇଁ ମଣିଷ ବିପୁଳ ଶକ୍ତିର ଅଧିକାରୀ
 ହୋଇଛି । ସେ ଚାହିଁଲେ, ଅତ୍ୟନ୍ତ ଧୀର ସ୍ଥିର ଶାନ୍ତ ଭାବରେ ବସି ରିମୋଟ୍ କଣ୍ଟ୍ରୋଲ
 ସାହାଯ୍ୟରେ ସାରା ପୃଥିବୀକୁ ଧ୍ୱଂସ କରିଦେଇ ପାରିବ । ଅର୍ଥାତ୍ ବାହାରକୁ ଶାନ୍ତ
 ଜଣାପଡୁଥିବା ମଣିଷ ଭିତରେ ଦାନବ-ଜାନୁଆର ଆଜି ଅତ୍ୟନ୍ତ ହିଂସ୍ର ହୋଇ ଉଠିଛି ।
 ବେଦ ଏବଂ ବିଦ୍ୱାନ ବିଚାରରେ ପୃଥିବୀର ସବୁକିଛି ଜୀବନ ସଭା ସମୁଦ୍ରରେ ଭାସମାନ
 କ୍ଷଣଭଙ୍ଗୁର ପାଣି ପୋତକା ପରି । ଯାହା ବର୍ତ୍ତମାନ ଦୃଶ୍ୟମାନ ତାହା ପରମୁହୂର୍ତ୍ତରେ
 ଅଦୃଶ୍ୟ । ତଥାପି ମଣିଷ ଆଶାରେ ହିଁ ବଞ୍ଚେ । ପୃଥିବୀର ଆଦିମ ମଣିଷେ ଆଦାମ ଓ
 ଇଭ୍ ନିଷିଦ୍ଧ ଫଳ ଭକ୍ଷଣ କରି ଜରା, ବ୍ୟାଧି, ଦୁଃଖ କ୍ଳେଶକୁ ନିଜ ଉପରକୁ ଡାକି
 ଆଣିଥିଲେ ବି ମଣିଷ ଜୀବନକୁ ଆଶାବାଦର ଏକ ମଧୁର ଅଥଚ ଦୁର୍ବୋଧ୍ୟା ସଂଗୀତ
 ବୋଲି ଧରି ନେଇଥିଲା । କିଛି ଗୋଟାଏ ମହରର ବସ୍ତୁ ପାଇବା ଅଭିଳାଷ ନେଇ
 କଂସର ବନ୍ଦିଶାଳାରେ ଦେବକୀ ନିଜ ଆଖିରେ ସାତଟି ସତାନକର ହତ୍ୟାର ଦୃଶ୍ୟ
 ଦେଖୁଥିଲେ ମଧ୍ୟ, ଅଷ୍ଟମ ସତାନ ପାଇବା ପାଇଁ ଅପେକ୍ଷା କରିଥିଲେ । ଆଜି କିନ୍ତୁ
 ଅପେକ୍ଷା ପାଇଁ ମଣିଷର ଆଉ ଧୈର୍ଯ୍ୟ ନାହିଁ । ମୁହୂର୍ତ୍ତକ ଭିତରେ ନିଜକୁ ନିଶ୍ଚିହ୍ନ କରି
 ଦେବା ପାଇଁ ସେ ଆଜି ମାତାଲ ମନେ ଝେଉଟି । ଏସବୁ ଦୃଢ଼ ଗତିରେ ଆଗେଇ
 ଚାଲିଛି କେବଳ ପ୍ରଜୟ ଆଡ଼କୁ ।

ବିଚ୍ଛୁବାରୁ ଥିଲେ ସଜା ଗଣତନ୍ତ୍ର ପ୍ରେମୀ । ଗଣତନ୍ତ୍ର ଶାସନରେ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେବାର
 ପ୍ରକ୍ରିୟା ମନ୍ଦର । ରାଜତନ୍ତ୍ର ବା ଏକଜନ୍ତୁବାଦ ଶାସନରେ, ଚାହିଁବା ମାତ୍ରକେ ଶାସକ

ଯେପରି ନିଷ୍ଠାବଳ ନେତୃତ୍ୱରେ ଗଣତନ୍ତ୍ର ଶାସନରେ ସେପରି ହୋଇ ପାରେନା ।
 ଗଣତନ୍ତ୍ର ଶାସନରେ ଲୋକ କଲ୍ୟାଣ ମୁଖ୍ୟ ଧ୍ୟେୟ ହୋଇଥିବାରୁ ବିରୋଧୀ ଦଳର
 ମତକୁ ଯେପରି ସମ୍ମାନ ଦେବାକୁ ପଡ଼େ । ବିଚାରବତ୍ତ ପରାମର୍ଶ ଦାତାମାନଙ୍କ ସହ
 ମଧ୍ୟ ସେହିପରି ବିଚାର ବିମର୍ଷ କରିବାକୁ ପଡ଼େ, ପୁଣି ଅମଳାତାନ୍ତର ବିଧି ବିଧାନର
 ବ୍ୟବସ୍ଥାକୁ ମଧ୍ୟ ଉପେକ୍ଷା କରିହୁଏନା । ଏହାଛଡ଼ା ବିରୋଧୀ ଦଳମାନଙ୍କର ମତାମତ
 ପ୍ରତି ସମ୍ମାନ କରିବା ଏବଂ ଦେଶର ହିତ ପାଇଁ ଉପଯୁକ୍ତ ପରାମର୍ଶ ମିଳିଲେ ଉଦାରତାର
 ସହ ଗ୍ରହଣ କରିବା ହେଉଛି ଗଣତନ୍ତ୍ରର ଏକ ମହାନ ଆଦର୍ଶ । ସୁତରାଂ ସହନଶୀଳତା
 ହେଉଛି ଗଣତନ୍ତ୍ର ଶାସନର ଏକ ରୁଚି ସଂପନ୍ନ ସଂସ୍କୃତି । ବିଚାର ପରାମର୍ଶ ହିଁ ତାର
 ପ୍ରାଣକେନ୍ଦ୍ର । ଏହି ପ୍ରକ୍ରିୟା ହେତୁ ନିଷ୍ଠାବଳ ନେତାରେ ବିକଳ ହୁଏ ଏବଂ ପ୍ରତ୍ୟେକ ସ୍ତରରେ
 ଆଇନଗତ ବିଧି ବ୍ୟବସ୍ଥାକୁ ପରୀକ୍ଷା କରିବା ହେତୁ ନିଷ୍ଠାବଳ ନେତା ଆହୁରି ଅଧିକ
 ବିକଳ ହୋଇଯାଏ । ଅସଂଖ୍ୟ ଆଇନଗତ କଟକଣା ଜନିତ ବିକଳ ଏବଂ ଅମଳାତାନ୍ତ୍ରିକ
 ଉଦାସୀନତା ବିଚୁବାବୁଦର ସହ୍ୟ ହୁଏନା । ବେଗହିଁ ପ୍ରଗତିର ଲକ୍ଷଣ ବୋଲି ସେ
 ବିଶ୍ୱାସ କରନ୍ତି । ଲୋକ କଲ୍ୟାଣ ପାଇଁ ପ୍ରତ୍ୟେକଟି ନିଷ୍ଠାବଳ ଶାନ୍ତ ଶାନ୍ତ ନିଆଯାଉ
 ଏବଂ ଯୋଜନା ଅତ୍ୟୁକ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟଗୁଡ଼ିକ ଶାନ୍ତ ଶାନ୍ତ ପୂର୍ଣ୍ଣାଙ୍ଗ ହେଉ, ଏହା ସେ
 ଚାହୁଁଥିଲେ । ଏହାଛଡ଼ା ତାଙ୍କୁ ଦୂରଦୃଷ୍ଟି ହେତୁ ଘଟିବାକୁ ଯାଉଥିବା ଘଟଣା ଗୁଡ଼ିକୁ
 ସେ ଆଗରୁ ଜାଣିପାରୁଥିଲେ ଏବଂ ତାକୁ ମୁକାବିଲା କରିବା ପାଇଁ ଆଗୁଆ
 ପଦକ୍ଷେପମାନ ନେଉଥିଲେ, । ତାଙ୍କ ଠାରେ ଏହି ଗୁଣକୁ ଲକ୍ଷକରି ଅନେକ ତାଙ୍କୁ
 ବେପରୁଆଓ ଏକଚକ୍ରବାଦୀ ବୋଲି କହିଥାନ୍ତି । ଏଥିନେଇ ଅନେକ ମାମଲା ମଧ୍ୟ
 ତାଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ କୋର୍ଟ କଚେରୀକୁ ଯାଇଛି । ମାତ୍ର କୋର୍ଟ କଚେରୀମାନଙ୍କରେ ସେ
 ବାରମ୍ବାର କହିଛନ୍ତି ଯେ ଲୋକ ; କଲ୍ୟାଣ ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ ହେଲେ, ପ୍ରଗତି ପଥରେ
 ବାଧାଦାନ କରୁଥିବା ଅନାବଶ୍ୟକ ଆଇନ୍ କାନୁନ୍‌ଗୁଡ଼ିକୁ ସେ ହଜାର ବାର ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନ
 କରିବେ । ଅନେକ ଏହାକୁ ନାପସନ୍ଦ କରିଥାନ୍ତି, ମାତ୍ର ଏହା କର୍ମ ପ୍ରବଣ ମନୋଭାବର
 ପରିଚୟ ନିଶ୍ଚୟ । ତାଙ୍କ ବିଚାରରେ ଯୁଗ ଯୁଗ ଧରି ରାଜତନ୍ତ୍ର ଦ୍ୱାରା ଶୋଷିତ ଓ
 ଅତ୍ୟାଚାରିତ ହୋଇ ଦରିଦ୍ର ଜୀବନ କାଟୁଥିବା ଲୋକେ ବିକଳ ସହ୍ୟ କରିବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ
 ନୁହନ୍ତି । ସେମାନେ ଦୂରତ ସେମାନଙ୍କର ସମସ୍ୟା ସମାଧାନ କରିବାକୁ ଚାହାନ୍ତି ।
 ରାଜତନ୍ତ୍ର ଶାସନ ପରି ସେମାନଙ୍କର ସମସ୍ୟାଗୁନିକ ଅସମାହିତ ହୋଇ ପଡ଼ିରହିଲେ,
 ଗଣତନ୍ତ୍ର ସେମାନଙ୍କ ପାଇଁ ମୂଲ୍ୟହୀନ ହୋଇଯିବ । ଜନ ସାଧାରଣଙ୍କର ବହୁମୂଲ୍ୟ

ତ୍ୟାଗ ସ୍ବାକାର ଫଳରେ ଦେଶରେ ଗଣତନ୍ତ୍ର ପ୍ରତିଷ୍ଠା ହୋଇଥିବାରୁ, ସରକାରଙ୍କର
 ପ୍ରତ୍ୟେକ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଜନସ୍ୱାର୍ଥ ପ୍ରତିଫଳିତ ହେବା ଉଚିତ ଏବଂ ଏଥିପାଇଁ ଯେଉଁ ସବୁ
 ଆଇନଗତ କଟକଣା ବାଧା ସୃଷ୍ଟି କରୁଛି । ତାହାର ସଂସ୍କାର ହେବା ଆବଶ୍ୟକ,
 ଏହାହିଁ ଥିଲା ତାଙ୍କର ମତ । ଏହି ମତକୁ ସେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ସ୍ପଷ୍ଟଭାବରେ ବ୍ୟକ୍ତ କରୁଥିଲେ ।
 ଯେତେବେଳେ ତାଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଆଗତ ଅଭିଯୋଗଗୁଡ଼ିକୁ ଚଢ଼ତ କରୁଥିଲେ ଖାନା
 କମିଶନ, ଖାନା କମିଶନଙ୍କୁ ଜବାବ ଦେଇ ସେ କହିଥିଲେ “ଓଡ଼ିଶା ଏକ ଦରିଦ୍ର
 ରାଜ୍ୟ । ମାତ୍ର ପ୍ରାଚୀନ କାଳରେ ଏହା ଥିଲା ଅତ୍ୟନ୍ତ ବିଭବଶାଳୀ । ଓଡ଼ିଶା ପୁଣି
 ବିଭବଶାଳୀ ହୋଇ ପାରିବ, ଯଦି ତାର ଜଳ ସଂପଦ, ଖଣିଜ ସଂପଦ, ସାମୁଦ୍ରିକ
 ବେଙ୍ଗାଭୂମି, ଅପରିସୀମ ଜଙ୍ଗଲ ସଂପଦ ଓ ପରିବ୍ୟାପ୍ତ ଉର୍ବର ମୃତ୍ତିକାର ଉପଯୁକ୍ତ
 ବିନିଯୋଗ କରାଯାଇ ପାରିବ । ଏଥିପାଇଁ ଯଦି ମୋ ଶାସନ କାଳରେ କିଛି
 ପରିଚାଳନାଗତ ଆର୍ଥିକ ବିଶ୍ୱଖଳା ହୋଇଥିବ ସେଥିପାଇଁ ମୁଁ ଅନୁତପ୍ତ ନୁହେଁ । ବରଂ
 ଆବଶ୍ୟକ ହେଲେ ଓଡ଼ିଶାର ବିକାଶ ପାଇଁ ହଜାର ବାର ଏପରି ପରିଚାଳନାଗତ
 ଆର୍ଥିକ ବିଶ୍ୱଖଳା କରିବାକୁ ମୁଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ।” ବାସ୍ତବିକ କି ସାହସ !! ଓଡ଼ିଶାର ବିକାଶ
 ପାଇଁ ପ୍ରାଣରେ କି ବ୍ୟାକୁଳତା !! ଯଦିଓ ବିଚ୍ଛୁବାରୁ ଥିଲେ ଭାରତୀୟ ରାଜନୀତିରେ
 ଅନ୍ୟତମ କର୍ଣ୍ଣଧାର, ତଥାପି ଓଡ଼ିଶାର ବିକାଶ ପାଇଁ ସେ ଥିଲେ ଆତ୍ମ ବିଭୋର ।
 ତାଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁର ଦୁଇବର୍ଷ ପୂର୍ବରୁ, କଟକରେ ନିଜର ବାଲ୍ୟବନ୍ଧୁ ବିନୋଦ କାନୁନଗୋଙ୍କର
 ସ୍ମୃତି ସଭାରେ ଯୋଗଦେଇ “ଏକବିଂଶ ଶତାବ୍ଦିରେ ମୋର ସ୍ୱପ୍ନର ଓଡ଼ିଶା” ଶୀର୍ଷକ
 ଆଲୋଚନାରେ କହିଥିଲେ- “ମୋର ରାଜ୍ୟରେ ପ୍ରତ୍ୟେକଟି ନାରୀ ଓ ପୁରୁଷ ପାଇଁ
 ରାଜ୍ୟର ସ୍ୱାର୍ଥ ହେବ ସବୁବେଳେ ପ୍ରାଥମିକ । ସେମାନଙ୍କ ଭିତରେ ଭରିରହିଥିବ
 ଆତ୍ମାଭିମାନ, ଆତ୍ମ ଗୌରବ । ନିଜ ଉପରେ ଥିବ ଅଖଣ୍ଡ ଭରସା । ସେମାନଙ୍କ
 ଦକ୍ଷତା, ବୁଦ୍ଧିମତା ତଥା ମନ କଳିଙ୍ଗ ଇତିହାସର ମୋଡ଼ ବଦଳାଇ ଦେବ । ସେମାନେ
 ସେଇ ହୃତ ଗୌରବକୁ ପୁଣି ଫେରାଇ ଆଣି ପାରିବେ । ଏକ ବିଂଶ ଶତାବ୍ଦିରେ ମୋ
 ଓଡ଼ିଶାରେ ଥିବେ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଶିଳ୍ପୀ, ଭବ୍ୟ କାରିଗର ଓ ସ୍ଥପତି ତଥା ଶ୍ରେଷ୍ଠ ସଂଗୀତଜ୍ଞ ଓ
 କବି । ଏ କଥା ଭୁଲିଗଲେ ଚଳିବ ନାହିଁ ଯେ ଆମେ ଗଢ଼ିଛୁ କୋଣାର୍କ । ଏ ଓଡ଼ିଆ
 ମାଟିରେ ଉଚିତ ହୋଇଛି ‘ଗୀତ ଗୋବିନ୍ଦ’ । ମୁଁ ଏ ଭଳି ଗୋଟିଏ ଓଡ଼ିଶାର ସ୍ୱପ୍ନ
 ଦେଖୁଛି ଯେଉଁଠି ଥିବେ ଅସାମାନ୍ୟ ପ୍ରତିଭାଶାଳୀ ବୈଜ୍ଞାନିକ, ମହାନ କଳାକାର,
 ନୃତ୍ୟ ପ୍ରତିଭା ତଥା ମହାନ ସଂସ୍କୃତିର ବାହାକ ହୋଇଥିବା ନାରୀ ଓ ପୁରୁଷ ।” ସେ

କହୁଥିଲେ, “ରାଜନୈତିକ ସ୍ବାଧୀନତା ପାଇଁ ବିଦ୍ରୋହ କରି ମୁଁ କାରାବରଣ କରିଛି, ଆବଶ୍ୟକ ହେଲେ ଅର୍ଥନୈତିକ ସ୍ବାଧୀନତା ପାଇଁ ମୁଁ ଜୀବନ ବଳି ଦେବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ।”

ଗଣତନ୍ତ୍ର ପ୍ରତି ବିଚ୍ଛୁବାବୁଙ୍କର ଥିଲା ଅଖଣ୍ଡ ବିଶ୍ବାସ । ଗଣତନ୍ତ୍ର ଶାସନରେ ବିରୋଧୀ ଦଳପ୍ରତି ସହିଷ୍ଣୁତା ଥିଲା ତାଙ୍କର ଏକ ଦୁର୍ଲଭ ଭୂଷଣ । ତାଙ୍କ ସମୟରେ ଓଡ଼ିଶାରେ ତାଙ୍କ ଠାରୁ ବଳି ପ୍ରତିଭାବାନ ରାଜନୀତିଜ୍ଞ ଆଉ କେହି ନଥିଲେ । ମାତ୍ର ଗଣତନ୍ତ୍ର ପ୍ରତି ସମ୍ମାନ ଥିବାରୁ, ୧୯୭୧ ମସିହା ଓ ୧୯୭୪ ମସିହାରେ ସେ ଯେପରି ଗଠନ ମୂଳକ ଚିନ୍ତାଧାରା ନେଇ ବିରୋଧୀ ଦଳ ନେତା ଭାବେ ନିଜର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଦକ୍ଷତାର ସହ ସଂପାଦନ କରିଥିଲେ, କେନ୍ଦ୍ରରେ ମଧ୍ୟ ୧୯୯୬ ମସିହାରେ ଷଡ଼ଯନ୍ତ୍ର ଯୋଗୁ ମନ୍ତ୍ରୀ ନହୋଇ ପାରିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସରକାରକୁ ଆନ୍ତରିକତାର ସହ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ସହଯୋଗ କରିଥିଲେ ।

୧୯୭୧ ମସିହା ଠାରୁ ଇନ୍ଦିରା ଗାନ୍ଧିଙ୍କ ଶାସନ କାଳରେ, ଶାସନକଳରେ ଦୁର୍ନୀତି, ବ୍ରହ୍ମାଚାର, ବ୍ୟଭିଚାର ବ୍ୟାପିଯାଇଥିଲା ଏବଂ ମିଥ୍ୟା, ପ୍ରଚାରଣା, ଅର୍ଥବଳ, ବାହୁବଳ ପୂର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରଚାର ସର୍ବସ୍ବ ରାଜନୀତି ଓ ଶୋଷଣ ସର୍ବସ୍ବ ଶାସନ ସାରା ଦେଖିବା ଘୋଟି ଯାଇଥିଲା । ବିଚ୍ଛୁବାବୁ ଥିଲେ ଏସବୁର ଘୋର ବିରୋଧୀ । ସେଥିପାଇଁ ଯେଉଁ ଇନ୍ଦିରା ଗାନ୍ଧିଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ଥିଲା ତାଙ୍କର ଅତ୍ୟନ୍ତ ମଧୁର ସଂପର୍କ, ସେଇ ଇନ୍ଦିରା ଗାନ୍ଧି କ୍ଷମତାକୁ ଆସିଲା ପରେ ସେ ହୋଇ ଉଠିଲେ ତାଙ୍କର ପ୍ରଚଣ୍ଡ ସମାଲୋଚକ । ଭାରତର ଅଧିକାଂଶ ଲୋକ ଦରିଦ୍ର ଏବଂ ଅଶିକ୍ଷିତ । ନିଜର ଅଧିକାର ପ୍ରତି ସେମାନେ ସଚେତନ ନୁହଁନ୍ତି । ନେତାମାନଙ୍କର ପ୍ରଲୋଭନରେ ପଡ଼ି, ଭଲମନ୍ଦ କିଛି ବିଚାର ନକରି ନିର୍ବାଚନରେ ସାମାନ୍ୟ ଅର୍ଥ ଲୋଭରେ କିମ୍ବା ବାହୁବଳର ଧମକରେ ନେତାମାନଙ୍କୁ ସମର୍ଥନ କରନ୍ତି । ଏପରି ଭୋଟରମାନଙ୍କୁ ଲକ୍ଷ୍ୟକରି ବିଳାତର ମାନବବାଦୀ ଦାର୍ଶନୀକ Malcolm Muggeridge କହିଥିଲେ- People whose stomachs are empty have no idea what democracy means. ସୁତରାଂ ଏହିପରି ପରିବେଶ ସୃଷ୍ଟି କରି ଦରିଦ୍ର ଲୋକଙ୍କ ଠାରୁ ଭୋଟ ନେଇ ଯେଉଁ ସରକାର ଗଢ଼ାଯାଏ, ତାହା ପ୍ରକୃତ ପକ୍ଷରେ ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ସରକାର ନୁହେଁ । ଏପରି ଭାବରେ ନିର୍ବାଚିତ ହୋଇଥିବା ସରକାରମାନେ ଉତ୍ତମ ଶାସନ ଦେଇ ପାରନ୍ତି ନାହିଁ । ଲୋକଙ୍କର ଧନଜୀବନର ନିରାପତ୍ତା ରହେ ନାହିଁ । ପ୍ରଗତି ଅପେକ୍ଷା ଦୁର୍ନୀତିରେ ଶାସକ ଦଳ ମାତିଯାଏ । ଆଇନ ଶୃଙ୍ଖଳା ପରିସ୍ଥିତିର ଅବନତି ଘଟେ । ଶୃଙ୍ଖଳା ଓ ଅନୁଶାସନର

ଉଲ୍ଲାସ ହେତୁ, ଦେଶରେ ଅରାଜକତା ବ୍ୟାପିଯାଏ । ଭାରତର ଏହିପରି ଅବସ୍ଥାକୁ ଲକ୍ଷ କରି, ଭାରତରେ ଅବସ୍ଥାପିତ ଆମେରିକାର ଆତ୍ମାସତ୍ତାର John Kenneth Galbraith କହିଥିଲେ "India is a functioning anarchy."

ବର୍ତ୍ତମାନ ଭାରତରେ ଅଧିକାଂଶ ଲୋକଙ୍କ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ଏବଂ ଅଶିକ୍ଷାର କାରଣ ହେଲା, ଐତିହାସିକ ଘଟଣାବଳୀ ଏବଂ ଭୌଗଳିକ ପରିବେଶ । ଯଦିଓ ବହୁ ସଂସ୍କୃତିର ମିଳନଯୋଗ ହେଉଛି ଭାରତ, ତଥାପି ଆକୁମାରୀ ହିମାଚଳ ବ୍ୟାପି କୋଟି କୋଟି ଲୋକ ଏକାପରି “ଭାରତ ଭାବନା”ରେ ଉଦ୍‌ବୁଦ୍ଧ ନୁହଁନ୍ତି । ଏକା ଦେଶର ଅଧିବାସୀ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ଭାଷା, ସଂସ୍କୃତି, ଧର୍ମ, ଖାଦ୍ୟପେୟ ଓ ବସନ ଭୂଷଣରେ ସେମାନେ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ଏବଂ ଏହି କାରଣରୁ ଜଣେ ଅନ୍ୟ ଜଣଙ୍କ ପାଖରେ ବିଦେଶୀ । ବିଭିନ୍ନତା ମଧ୍ୟରେ ଏକତା ହିଁ ହେଉଛି ଭାରତର ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ । ମାତ୍ର ପ୍ରକୃତରେ ଏହା କ’ଣ ସତ୍ୟ ? ସରକାର ଅନୁମୋଦନ କରିଥିବା ଆମର ଭାଷାର ସଂଖ୍ୟା ହେଉଛି ୨୭ ଗୋଟି । ଏହା ପରେ ଆହୁରି ୪୦୦ ଭାଷା ଆମ ଦେଶରେ ଚଳୁଛି । ସବୁରି ଉପରେ ଆମର ପ୍ରାଚୀନ ଭାଷା ସଂସ୍କୃତି ବି ଅଛି, ଅସଂଖ୍ୟ ଧର୍ମମତ, ଅସଂଖ୍ୟ ମନ୍ଦିର, ମସଜିଦ୍, ଗିର୍ଜା, ଗୁରୁଦ୍ୱାର ଇତ୍ୟାଦିକୁ ନେଇ ଅସଂଖ୍ୟ ଜାତି ଓ ଉପଜାତି । ଏ ସମସ୍ତଙ୍କ ଭିତରେ ଭାରତ ଭାବନା ସୃଷ୍ଟି କରିବାକୁ ଆମେ କ’ଣ କରିଛୁ ? ବ୍ରିଟିଶ ସରକାର ଭାରତ ଛାଡ଼ିଗଲା ବେଳକୁ ଭାରତର ଲୋକ ସଂଖ୍ୟା ଥିଲା ୩୭ କୋଟି । ଏହାର ଦୁଇ ଦୃତୀୟାଂଶ ଅଞ୍ଚଳକୁ ଶାସନ କରୁଥିଲେ ବ୍ରିଟିଶ ସରକାର ଓ ଏକ ଦୃତୀୟାଂଶ ଅଞ୍ଚଳକୁ ଶାସନ କରୁଥିଲେ ୫୬୫ ଜଣ ରାଜା ମହାରାଜା ଓ ନବାବମାନେ । ସୁତରାଂ ଲୋକେ ଶାସିତ ହେଉଥିଲେ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ଶାସନ ଦ୍ୱାରା । ସେମାନେ ଏକ ଶାସନାଧୀନ ନଥିବାରୁ, ସେମାନଙ୍କର ସାମାଜିକ, ଆର୍ଥିକ, ସାଂସ୍କୃତିକ ଏବଂ ରାଜନୈତିକ ଅବସ୍ଥା ଥିଲା ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ । କେତେକ ଥିଲେ ଧନୀ କେତେକ ଥିଲେ ମାର୍ଜିତ, କେତେକ ଥିଲେ ଅମାର୍ଜିତ । କେତେକ ଥିଲେ ସଚେତନ କେତେକ ଥିଲେ ଅସଚେତନ । କେତେକ ଥିଲେ ପ୍ରଭୁ କେତେକ ଥିଲେ ବୃତ୍ୟ ଇତ୍ୟାଦି । ସ୍ୱାଧୀନତା ପରେ ଏବଂ ୫୬୫ ଗୋଟି ଦେଶୀୟ ରାଜ୍ୟ ଭାରତର ଶାସନାଧୀନ ହେଲାପରେ, ଭାଷା ଓ ସଂସ୍କୃତିର ବିଭିନ୍ନତା ସବେ ସମସ୍ତଙ୍କ ପ୍ରତି ଏକା ପ୍ରକାର ଅର୍ଥନୀତିର ଆବଶ୍ୟକତା ଥିଲା । ଅନୁନର ଅଞ୍ଚଳେ ଭାଷା ନାହିଁ । ଓ ଅର୍ଥନୀତିକୁ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଧ୍ୟାନର ସହ ସୁଦୃଢ଼ କରି ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ସହିତ

ସମକକ୍ଷ କରିବାର ଆବଶ୍ୟକତା ଥିଲା । ତାହା ହୋଇଥିଲେ ଏକାପରି ‘ଭାରତ ଭାବନା’ରେ ସମସ୍ତେ ଉଦ୍‌ବୁଦ୍ଧ ହୋଇ ଥାନ୍ତେ । ଏପରି କରିବା ପାଇଁ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଧ୍ୟାନ ଯେ ଦିଆ ନଯାଇଛି ତା ନୁହେଁ, ମାତ୍ର ସେସବୁ ଶାସକ ଦଳର ରାଜନୈତିକ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ପୂରଣ ଦିଗରେ ଯେତେ ଅନୁକୂଳ, ଲୋକଙ୍କର ବିକାଶ ପାଇଁ ସେତେ ନୁହେଁ । ଫଳରେ ଆଞ୍ଚଳିକ ବୈଷମ୍ୟ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଛି ଏବଂ ସମସ୍ତେ ଏକାପରି ‘ଭାରତ ଭାବନା’ରେ ବାନ୍ଧି ହୋଇ ନାହାନ୍ତି । ଅନ୍ୟ ପକ୍ଷରେ ଦିଲ୍ଲୀ, ବମ୍ବେ, (ମୋମ୍ବାଇ), ମାଦ୍ରାସ୍ (ଚେନାଇ) ବା କଲିକତା କହିଲେ ଯେ ଭାରତକୁ ବୁଝାଏ ନାହିଁ, ଗ୍ରାମ କହିଲେ ହିଁ ଭାରତକୁ ବୁଝାଏ, ଏ ଭାବନା ଶାସକମାନଙ୍କ ଠାରେ ରହିଲା ନାହିଁ । ବିଶେଷ କରି ଅନୁ୍ୟନ ସାତଟି ସାମ୍ରାଜ୍ୟର ରାଜଧାନୀ ହୋଇ ଆସିଥିବା ଦିଲ୍ଲୀର କୌଣସି ମାନସିକ ପରିବର୍ତ୍ତନ ହେଲା ନାହିଁ । ଦିଲ୍ଲୀ ଏବଂ ଭାରତ ପ୍ରଭୁ ଏବଂ ଭୂତ୍ୟ; ଏହି ଭାବନା ହିଁ ଏ ଅବଧୂ ଚଳି ଆସିଛି । ତେଣୁ ‘ଭାରତ ଭାବନା’ରେ ସମସ୍ତେ ଏକାପରି ବାନ୍ଧି ହେବେ କିପରି ? ବରଂ ରାଜନୀତି ନାମରେ ଭାଷା, ଧର୍ମ ଓ ଆଞ୍ଚଳିକ ବିଚିନ୍ତାର ବିଷ ଢ୍ଵାଳାରେ ଭାରତର ଅଖଣ୍ଡତା ଶତଧା ବିଭକ୍ତ ହେବାରେ ଲାଗିଛି । ଫଳରେ ଶାନ୍ତି ଆଉ ସଦ୍‌ଭାବ ସମ୍ଭବ ହେବ କିପରି ? ଏ ସବୁକୁ ବିଚ୍ଛୁବାରୁ ଘୋର ବିରୋଧ କରୁଥିଲେ । ସେ କହୁଥିଲେ, ପ୍ରତ୍ୟେକ ଅନୁନ୍ନତ ଅଞ୍ଚଳ ପାଇଁ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର ଉପଯୁକ୍ତ ଧ୍ୟାନ ଦେଉ, ନହେଲେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ରାଜ୍ୟକୁ State autonomy ଦିଆଯାଉ ନିଜର ଓ ରାଜ୍ୟର ଉନ୍ନତି କରିବା ପାଇଁ ।

ଗଣତନ୍ତ୍ର ଶାସନର ବିଫଳତା ପାଇଁ ଆଉ ଏକ ବଡ଼ କାରଣ ହେଉଛି ବହୁଦଳୀୟ ବ୍ୟବସ୍ଥା । ଗଣତନ୍ତ୍ରରେ ଏକଧିକ ଦଳ ମତ ରହିବା ସ୍ୱାଭାବିକ । ମାତ୍ର କୌଣସି ନୀତି ନିୟମ ନଥାଇ, ଯିଏ ଯେତେବେଳେ ଚାହିଁବ ନିଜ ଇଚ୍ଛା ଅନୁସାରେ ଛତୁ ପୁଟିଲା ପରି ଦଳଗଢ଼ି ପାରିବ, ଏହା କେବେହେଲେ ସୁସ୍ଥ ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ପରଂପରା ନୁହେଁ । ଗଣତନ୍ତ୍ରରେ ଯେ କୌଣସି ଆଦର୍ଶ ମାତ୍ର ତିନିଗୋଟି ସୀମାରେଖା ମଧ୍ୟରେ ଆବଦ୍ଧ । ତାହାହେଲା ଦକ୍ଷିଣ ପଛା, ବାମପଛା ଓ ଉଦାରବାଦୀ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଅହଂକାରକୁ ଛାଡ଼ିଦେଲେ, ଅସଂଖ୍ୟ ଦଳଗଢ଼ିବାରେ କୌଣସି କାରଣ ନାହିଁ । ବସ୍ତୁତଃ ଦେଶରେ ବର୍ତ୍ତମାନ ଯେତେ ରାଜନୈତିକ ଦଳ ଅଛନ୍ତି, ଆଦର୍ଶଗତ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରୁ ସମସ୍ତେ ଏଇ ତିନି ସୀମାରେଖାର ବାହାରେ ନାହାଁନ୍ତି । ଅଥଚ ଅସଂଖ୍ୟ ଦଳ ଅଛି । ବ୍ୟକ୍ତି ସ୍ୱାତନ୍ତ୍ର୍ୟ

ବା ପରସନାଲିଟି କଲେଜୁ ଛାଡ଼ିଦେଲେ ଏତେ ସଂଖ୍ୟରେ ଦଳ ଗଢ଼ିବାର ଆଉ କ'ଣ କାରଣ ଅଛି ? ଏହି କାରଣରୁ ଆଜି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କୌଣସି ସରକାର ସଂଖ୍ୟାଧିକ ଭୋଟ ପାଇ ନିର୍ବାଚିତ ହୋଇ ନାହାଁନ୍ତି । ବରଂ ବିକ୍ଷିପ୍ତ ଭାବରେ ରହି କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିବା ବିରୋଧୀ ଦଳମାନଙ୍କର ମୋଟ ଭୋଟ ଠାରୁ କମ୍ ଭୋଟ ପାଇ ସରକାର ଗଢ଼ାଯାଇ ପାରୁଛି । ଏପରି ଲଗାମ ଛଡ଼ା ଭାବରେ ଦଳସୂକ୍ଷ୍ମ କରିବାର ପରଂପରା ଭାରତକୁ ଛାଡ଼ି ଦେଲେ ପ୍ରାୟ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଦେଶରେ ନାହିଁ । ସେଇଥି ପାଇଁ ସେଠାରେ ଗଣତନ୍ତ୍ର ଶାସନ ସଫଳ ହେଉଛି । ଭାରତରେ କିନ୍ତୁ ଅଧିକାଂଶ ନିର୍ବାଚନରେ ରାଜନୈତିକ ଅସ୍ଥିରତା ଲାଗି ରହିଛି ଏବଂ ସରକାରକୁ ରକ୍ଷା କରିବା ପାଇଁ ଅନୁଚିତ ଉପାୟରେ ଘୋଡ଼ା ବେପାର ଚାଲିଛି । ପୁଣି ଅନେକ ସମୟରେ ଦଳପତିମାନେ ନିଜର ବା ନିଜ ଦଳର ସଂକୀର୍ଣ୍ଣ ସ୍ଵାର୍ଥ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ବକୁ ନଉଁ ଚାପ ପ୍ରୟୋଗ ଦ୍ଵାରା ନିଜର ସ୍ଵାର୍ଥ ସାଧନ ପାଇଁ ସରକାରକୁ ବ୍ୟବହାର କରୁଛନ୍ତି । ଫଳରେ ଅସ୍ଥିରତା ହେତୁ ବାରମ୍ବାର ସରକାର ଭାଙ୍ଗିଯାଇଛି ଏବଂ ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତୀ କାଳିନ ନିର୍ବାଚନ ଦ୍ଵାରା ଦେଶର ହଜାର ହଜାର କୋଟି ଟଙ୍କା ଅପଥାରେ ଅପବ୍ୟୟ ହେଉଛି । ଏପରି ଅପବ୍ୟୟକୁ ରୋକିବା ପାଇଁ ସେପରି କିଛି ବିଧି ବ୍ୟବସ୍ଥା ନଥିବାରୁ ଏ ଅପବ୍ୟୟକୁ ରୋକି ହେଉ ନାହିଁ । ୧୯୯୮ ମସିହାରେ ଲୋକ ସଭା ପାଇଁ ଯେଉଁ ସାଧାରଣ ନିର୍ବାଚନ ହୋଇଥିଲା, ସେଥିରେ କୌଣସି ଦଳ ନିରକ୍ଷୁଣ ସଂଖ୍ୟା ଗରିଷ୍ଠତା ହାସଲ କରି ନପାରିବାରୁ କେନ୍ଦ୍ରରେ ଭାରତୀୟ ଜନତା ପାର୍ଟିର ନେତା ଅଟଳବିହାରୀ ବାଜପେୟୀଙ୍କ ନେତୃତ୍ଵରେ ଏକ ମିଳିତ ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳ ଗଠିତ ହୋଇଥିଲା । ମାତ୍ର ଅଳ୍ପଦିନ ପରେ କେତେକ ସହଯୋଗୀ ଦଳ ନାନା ଅବାଚ୍ଛର ଦାବୀ ଉପସ୍ଥାପିତ କରି ସରକାରକୁ ଦୁର୍ବଳ କରିଦେଲେ । ତାମିଲନାଡୁର ଆନ୍ଧ୍ରାଧିପତି:ଏମ୍.କେ. ଦଳର ନେତ୍ରୀ ଜୟଲଳିତା ପ୍ରତିଦିନ ନୂଆ ନୂଆ ଦାବୀ ଉପସ୍ଥାପିତ କରି, ସରକାରରୁ ସମର୍ଥନ ପ୍ରତ୍ୟାହାର କରି ନେବା ପାଇଁ ଧମକ ଦେଲେ , ଅରକୁ ଅର ମତ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରି ସେ ଏତେ ଅବାଚ୍ଛର ଦାବୀମାନ କଲେ ଯେ, ସ୍ଵୟଂ ଭଗବାନ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କୁ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ କରି ପାରନ୍ତେ ନାହିଁ । ତାଙ୍କର ଏ ସବୁ ଦାବୀ ଦେଶର କୌଣସି ସ୍ଵାର୍ଥ ପାଇଁ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ନଥିଲା । ଏ ସବୁ ଥିଲା । ତାଙ୍କର ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ସ୍ଵାର୍ଥ ସମ୍ବଳିତ ଦାବୀ । ତାଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଥିବା ହଜାର ହଜାର କୋଟି ଟଙ୍କାର ଦୁର୍ନୀତି ଅଭିଯୋଗରୁ ମୁକ୍ତି ପାଇବା ଥିଲା ତାଙ୍କର ମୁଖ୍ୟ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ । ସରକାର ତାଙ୍କର ଏହି ଦାବୀକୁ ମାନି ନନେବାରୁ, ସେ ସମର୍ଥନ ପ୍ରତ୍ୟାହାର

କରିନେଲେ ଏବଂ ସରାକର ଲୋଡ଼ିଥିବା ଆସ୍ଥାଭୋଟ ଉପରେ ଦୀର୍ଘ ୧୭ ଘଣ୍ଟା କାଳ ଆଲୋଚନା ହେଲା ପରେ ମାତ୍ର ଗୋଟିଏ ଭୋଟ ବ୍ୟବଧାନରେ ସରକାର ଭାଙ୍ଗିଗଲା । ଏପରି ହାନିମାନାମାନଙ୍କର ରାଜନୀତିରେ ପ୍ରବେଶ ଦେଶ ପାଇଁ ଘୋର ବିପଜ୍ଜନକ ।

ଭାରତୀୟ ରାଜନୀତିରେ ଜୟଲଳିତାଙ୍କର ଉପସ୍ଥିତି ଏକ ଅଶୁଭ ସଂକେତ । ପ୍ରଥମେ ସେ ଥିଲେ ନାଟବାଳି । ସିନେମାର ଅଭିନୟ କରି ଦର୍ଶକଙ୍କୁ ରୋମାଞ୍ଚିତ କରୁଥିଲେ । ତାପରେ ଜଣେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରଭାବଶାଳୀ ସିନେମା ଅଭିନେତାଙ୍କର ଅତି ଆପଣାର ହୋଇ ଶେଷରେ ତାଙ୍କୁ ଚିତା କାଟିଲେ । ତାପରେ ଅତ୍ୟଧିକ ଅର୍ଥବଳ ପ୍ରୟୋଗ କରି ତାମିଲନାଡୁରେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ହେଲେ । ସେ ବିବାହିତା ନୁହଁନ୍ତି କି ତାଙ୍କର ପରିବାର ନାହିଁ । ତେଣୁ ଜଣେ ଲଗାମ ଛଡ଼ା ନାରୀ ଭାବରେ କ୍ଷମତାର ଅପବ୍ୟବହାର କରି ବିପୁଳ ସଂପତ୍ତିର ମାଲିକାଣି ହେଲେ । ଥରେ ସି.ବି.ଆଇ ତଦନ୍ତ କରିବାରୁ, ତାଙ୍କ ପାଖରେ ଶହ ଶହ କୋଟି ଟଙ୍କା, ମାଲ ମାଲ କୋଠାବାଡ଼ି, ବହୁମୂଲ୍ୟ ସୁନା, ହୀରା, ମୋତି ମାଣିକ୍ୟର ଗହଣା ସାଙ୍ଗକୁ ସାତ ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ଯୋତା ଥିବାର ଜଣାଗଲା, ଏ ହେଉଛନ୍ତି ଭାରତୀୟ ରାଜନୀତିରେ ଜଣେ ଲୋକ ସେବିକା । ଏଭଳି ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ କେବେହେଲେ ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ନେତା ବୋଲି କୁହାଯାଇ ପାରିବ ନାହିଁ । ମାତ୍ର ଆମ ଗଣତନ୍ତ୍ରରେ ତୁଟିପୂର୍ଣ୍ଣ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଯୋଗୁଁ ସେ ଜଣେ ମହିତସୀ ମହିଳା ନେତ୍ରୀ । ସରକାରଙ୍କ ଠାରୁ ସମର୍ଥନ ପ୍ରତ୍ୟାହାର କରି ନେବା ପାଇଁ ସେ ଯେଉଁ କାରଣ ଦର୍ଶାଇଥିଲେ, ତାହା ଥିଲା ତାଙ୍କର ଅତ୍ୟନ୍ତ ଦାୟିତ୍ଵହୀନତାର ପରିଚୟ । କାରଣ ଏହାଥିଲା ନୈବାହିନୀର ବହିଷ୍କୃତ ସେନାଧ୍ୟକ୍ଷଙ୍କର ପୁନର୍ନିଯୁକ୍ତ ପ୍ରସଙ୍ଗ । ପ୍ରତିରକ୍ଷା ବିଭାଗର ଅତ୍ୟନ୍ତ ଗୋପନୀୟ ତଥ୍ୟ ବାହାରେ ପ୍ରକାଶ କରି ଦେଉଥିବାରୁ ତାଙ୍କୁ ଦେଶଦ୍ରୋହ ଅପରାଧରେ ଅଭିଯୁକ୍ତ କରାଯାଇଥିଲା । ପ୍ରତିରକ୍ଷା ବିଭାଗର ଏପରି ଏକ ଅତ୍ୟନ୍ତ ସ୍ଵର୍ଣ୍ଣ କାତର ପ୍ରସଙ୍ଗ ଉପରେ ଜୟାଙ୍କର ବିତର୍କ ଦେଶ ପାଇଁ ଯୋର ବିପଜ୍ଜନକ । ଏଭଳି ଆଚରଣ ପାଇଁ କୌଣସି ଦେଶ କାହାରିକୁ କ୍ଷମା ଦିଏ ନାହିଁ । ମାତ୍ର ଆମ ଦେଶର ବିଚିତ୍ର ରାଜନୀତି ହେତୁ ସେ ହିରୋଇନ୍ ବନିଗଲେ ଏବଂ ଦେଶର ସରାକର ଭାଙ୍ଗିଗଲା । ଭାରତର ଲୋକେ ଯଦି ପ୍ରକୃତରେ ଦେଶଭକ୍ତ ହୋଇଥିବେ, ତେବେ ଭାରତୀୟ ରାଜନୀତିରେ ଜୟାଙ୍କୁ ମୁହଁ ଦେଖାଇବା ପାଇଁ ଆଉ କେବେ ସୁଯୋଗ ଦେବେ ନାହିଁ । କାରଣ ଏପରି ଲୋକ ନିଜର ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ସ୍ଵାର୍ଥ ପାଇଁ ଦେଶ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଯେ କୌଣସି ଷଡ଼ଯନ୍ତ୍ର କରିପାରନ୍ତି ।

ସେହିପରି ଜାତୀୟ କଂଗ୍ରେସର ସଭାନେତ୍ରୀ ପୂର୍ବତନ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ରାଜୀବ ଗାନ୍ଧିଙ୍କର ବିଧବା ପତ୍ନୀ ସୋନିଆ ଗାନ୍ଧି ବର୍ତ୍ତମାନ ଭାରତର ପ୍ରଧାନ ମନ୍ତ୍ରୀ ହେବା ପାଇଁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ବାହାରି ଆସିଲେଣି । ସୋନିଆ ଗାନ୍ଧି ହେଉଛନ୍ତି ଇଟାଲିର କନ୍ୟା । ରାଜୀବ ଗାନ୍ଧି ବିମାନ ଚାଳକ ଥିବାବେଳେ ସେ ତାଙ୍କୁ ପ୍ରେମ ବିବାହ କରିଥିଲେ । ରାଜୀବ ଗାନ୍ଧି ଓ ତାଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ବୋମ୍ବ କମାଣ କିଣା କାରବାରରେ ଶହ ଶହ କୋଟି ଟଙ୍କାର ଦୁର୍ନୀତି ଅଭିଯୋଗ ଅଛି । ରାଜନୀତି ବା ଲୋକ ସେବାରେ ତାଙ୍କର କୌଣସି ଅବଦାନ ନାହିଁ । ମାତ୍ର ଯେଉଁ କଂଗ୍ରେସ ଜାତିର ସ୍ବାଭିମାନକୁ ସମ୍ବଳ କରି ସ୍ବାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମ କରିଥିଲା ଏବଂ ଯେଉଁ କଂଗ୍ରେସ ପାରିବାରିକ ଶାସନର ବିରୋଧ ବୋଲି ଦାବି କରେ, ସେହି କଂଗ୍ରେସ ତାଙ୍କୁ ବିନା ନିର୍ବାଚନରେ ସଭାନେତ୍ରୀ ଭାବରେ ଗ୍ରହଣ କରିନେଲା ଏବଂ ସଂସଦରେ ସଭ୍ୟା ନଥାଇ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କୁ ସଂସଦୀୟ ଦଳର ନେତ୍ରୀ ଭାବରେ ମାନ୍ୟତା ଦେଲା । ସେ ବର୍ତ୍ତମାନ ପ୍ରଧାନ ମନ୍ତ୍ରୀ ହେବା ପାଇଁ ବାଜପେୟୀ ସରକାରକୁ ଅସ୍ଥିର କରିବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି । ଲୋକଙ୍କ ଭିତରେ ତାଙ୍କର ପ୍ରବେଶ ନଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଏବଂ ଭାରତର ସମସ୍ୟା ସହିତ ପରିଚିତ ନଥିଲେ ମଧ୍ୟ, ତାଙ୍କ ପଣତ ତଳକୁ ଆଶ୍ରାକରି କଂଗ୍ରେସର ତୁଙ୍ଗନେତାମାନେ ବର୍ତ୍ତମାନ ତାଙ୍କୁ ନେତ୍ରୀ ଭାବରେ ମାନି ନେଉଛନ୍ତି । ଏହା ଜାତୀୟ ପାଇଁ ଯେପରି ଆତ୍ମଘାତୀ କାର୍ଯ୍ୟ, କଂଗ୍ରେସ ପାଇଁ ମଧ୍ୟ ସେହିପରି କଳଙ୍କର କଥା, ଦେଶର ସ୍ବାର୍ଥ ପାଇଁ ଯେଉଁ କଂଗ୍ରେସର ଐତିହ୍ୟ ହେଉଛି ତ୍ୟାଗ ଏବଂ ଆତ୍ମ ବଳିଦାନ, ସେହି କଂଗ୍ରେସ ଏବେ ଅର୍ଥ, କ୍ଷମତା ଓ ଭୋଗପାଇଁ ବ୍ୟାକୁଳ । ଦେଶର ରାଜନୀତି ଆଜି ଆସି ଏଇ ଅବସ୍ଥାରେ ପହଞ୍ଚିଛି । ଦୁର୍ନୀତି, ବ୍ରହ୍ମାଚାର, ମିଥ୍ୟା ଏବଂ ପ୍ରତାରଣା ଆଜି ରାଜନୀତିର ମୂଳମନ୍ତ୍ର ହୋଇଛି । ଦରିଦ୍ର ଲୋକଙ୍କର ଦୁଃଖ ଘୁଞ୍ଚୁ ନାହିଁ, ଧନ ଜୀବନର ନିରାପତ୍ତା ନାହିଁ, ଆଇନ ଶୃଙ୍ଖଳା ବିପର୍ଯ୍ୟସ୍ତ ହେବାରେ ଲାଗିଛି । ଠିକ୍ ଏହି ଅବସ୍ଥା ଦେଖା ଦେଇ ଥିଲା ଜର୍ମାନୀରେ କୁଶାସନରେ ପଡ଼ି ଲୋକେ ଡ୍ରାହା ଡ୍ରାହା ତାକୁଥିଲେ, ଏହିପରି ପରିସ୍ଥିତିରୁ ଜନ୍ମ ନେଲା ସଂପ୍ରାସବାଦ, ଗଣତନ୍ତ୍ର ଭିତରେ ଅନୁପ୍ରବେଶ କଲା ଏକଛତ୍ରବାଦ ଏବଂ ହିଟଲର ହେଲେ ଭୟ ଓ ଆତଙ୍କରାଜର ଶାସକ ।

ଆଗରୁ କୁହାଯାଇଛି ଯେ ଦ୍ବିତୀୟ ବିଶ୍ବଯୁଦ୍ଧ ପରେ ପ୍ରଥମ ଥର ପାଇଁ ପୃଥିବୀର ଲୋକେ ଗଣତନ୍ତ୍ର ଶାସନ ଉପଭୋଗ କରୁନାହାଁନ୍ତି । ପୃଥିବୀର ବହୁ ଦେଶରେ ପୂର୍ବରୁ ମଧ୍ୟ ଗଣତନ୍ତ୍ର ଥିଲା । ଶାସନର ବିଫଳତା ହେତୁ ରାଜତନ୍ତ୍ର ବଦଳରେ ଗଣତନ୍ତ୍ର ଯେପରି ଜନ୍ମଲାଭ କରୁଛି, ଗଣତନ୍ତ୍ର ବଦଳରେ ମଧ୍ୟ ସେହିପରି ରାଜତନ୍ତ୍ର ମୁଣ୍ଡଟେକି

ଉଠିଛି । ତେଣୁ ଭାରତର ବର୍ତ୍ତମାନ ଅବସ୍ଥା ଯେ ଗଣତନ୍ତ୍ରକୁ ବିପଦାପନ୍ନ ନକରିବ,
ସେ କଥା କେହି କହି ପାରିବ ନାହିଁ ।

ଏଇ ମାତ୍ର ପଚାଶ ପଞ୍ଚାବନ ବର୍ଷ ତଳର କଥା । ଯୁରୋପୀୟ ଶକ୍ତିମାନଙ୍କୁ
ପରାସ୍ତ କରି ଜର୍ମାନୀକୁ ଏକ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଶକ୍ତିରେ ପରିଣତ କରିବାରୁ ସମ୍ରାଟ ଦ୍ଵିତୀୟ
ଉଇଲିୟମ ଏକ ବିଶାଳ ସେନା ଗଠନ କରୁଥାନ୍ତି । ଅଜ୍ଞାତ କୂଳଶୀଳ ହିଟଲର ମାତ୍ର
୨୪ବର୍ଷ ବୟସରେ ସେନା ବାହିନୀରେ ଯୋଗଦେଲେ । ତାଙ୍କର ଅତ୍ୟୁତ ସାହସ ଓ
ବୀରତ୍ଵ ଦେଖି ସମସ୍ତେ ଭାବିଲେ, ହିଟଲର ହିଁ ଜର୍ମାନୀକୁ ମୁକ୍ତ କରିପାରିବେ
ଯୁରୋପୀୟ ଶକ୍ତିମାନଙ୍କ କବଳରୁ । ୧୯୧୪ ମସିହାରେ ଆରମ୍ଭ ହେଲା ପ୍ରଥମ
ପୃଥିବୀ ମହାସମର । ଇଂରେଜ ଓ ଫରାସୀମାନଙ୍କର ମିଳିତ ସେନା ବାହିନୀ ବିରୁଦ୍ଧରେ
ଯୁଦ୍ଧ କରୁଥିଲେ ଜର୍ମାନୀର ଏକ ନିଯୁତ ସୈନ୍ୟ । ଯୁଦ୍ଧରେ ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ମୃତାହତ
ହେଲେ ତିନି ଲକ୍ଷ ସତୁରି ହଜାର ସୈନ୍ୟ । ହିଟଲର ବି ଆହତ ହୋଇଥିଲେ ।
ସେତେବେଳକୁ ପ୍ରାୟ ସମଗ୍ର ପୃଥିବୀ ଜର୍ମାନୀର ଶତ୍ରୁ । ଯୁଦ୍ଧ ସରିଲା । ଜର୍ମାନୀ ପରାସ୍ତ
ହେଲା । ରାଜା କାଇଜର ସିଂହାସନ ପରିତ୍ୟାଗ କରି ଦେଶାନ୍ତର ହୋଇଗଲେ ।
ଯୁଦ୍ଧରେ ପୃଥିବୀର ଏକ କୋଟି ଲୋକ ଓ ଜର୍ମାନୀର ୨୦ ଲକ୍ଷ ସୈନ୍ୟ ପ୍ରାଣବଳୀ
ଦେଇଥିଲେ । ଜର୍ମାନୀ ସାଧାରଣତନ୍ତ୍ର ଭାବରେ ଘୋଷିତ ହେଲା । ଜର୍ମାନୀର ପରାଜୟ
ହିଟଲରଙ୍କୁ ମର୍ମାହତ କରିଦେଲା । ଶତ୍ରୁ ବିରୁଦ୍ଧରେ ସଂଗ୍ରାମ କରିବାକୁ ସେ ପ୍ରତିଜ୍ଞା
କଲେ । ଜର୍ମାନୀର ପରାଜୟ ପାଇଁ ଗୃହ ଶତ୍ରୁମାନେ ଦାୟୀ; ଏକଥା ସେ ବକ୍ତ୍ରଗନ୍ଧାର
କଣ୍ଠରେ ଘୋଷଣା କଲେ ଏବଂ ସଂଗ୍ରାସବାଦ ସଂଗଠନ କରି ଅତି ନିର୍ମମ ଭାବରେ
ହତ୍ୟା କଲେ ଗୃହ ଶତ୍ରୁମାନଙ୍କୁ । ଉଗ୍ର ଦେଶପ୍ରୀତି ମନ୍ତ୍ର ପ୍ରଚାର କରି କ୍ଵାଳାମୟୀ
ଜର୍ମାନ ଜାତି ପ୍ରାଣରେ ସୃଷ୍ଟିକଲେ ବିଜୟଲାଭର ଆତ୍ମ ବିଶ୍ଵାସ । ତାଙ୍କର ସଂଗ୍ରାସବାଦୀ
ସଂଗଠନରେ ଯୋଗ ଦେଲେ ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ଜର୍ମାନ ଯୁବକ । ପ୍ରାଣ ଭୟରେ ଦେଶଛାଡ଼ି
ପଳାଇଗଲେ ବଣିକ, ଶିଳ୍ପପତି ବିଭିନ୍ନାଳୀ ଇନ୍ଦୁଦୀମାନେ । ୧୯୩୩ ମସିହା ଜାନୁଆରୀ
୩୦ ତାରିଖ ଦିନ ଜର୍ମାନ ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ଜର୍ଜ୍ ହିଣ୍ଡେନ୍ବର୍ଗ ହିଟଲରଙ୍କୁ ନିମନ୍ତ୍ରଣ କଲେ
ସରକାର ଗଠନ କରିବାକୁ । ହିଟଲର ହେଲେ ଜର୍ମାନୀର ସ୍ଵେର ଶାସକ । ରକ୍ତ
ସ୍ରୋତରେ ଆରମ୍ଭ ହେଲା ଦେଶର ବିଶୋଧନ କାର୍ଯ୍ୟ । ୧୯୭୫ ମସିହାରେ
ଭାରତରେ ଇନ୍ଦିରା ଗାନ୍ଧି ଜରୁରୀକାଳିନ ପରିସ୍ଥିତି ଜାରି କଲାପରି ହିଟଲର ଆରମ୍ଭ
କଲେ ଦମନ ଲାଳାର ବିଭସ୍ତ ଅଧ୍ୟାୟ । ହିଟଲର ଆଦେଶ କଲେ - “ବିପକ୍ଷରେ

କେହି କହି ପାରିବେ ନାହିଁ, ଯେଉଁମାନେ ନାଦସୀବାଦର ବିରୁଦ୍ଧାଚରଣ କରିବେ, ସେମାନଙ୍କର ଅସ୍ତିତ୍ବ ରହିବ ନାହିଁ। ସରକାରଙ୍କର ଯେ କୌଣସି, ଆଦେଶକୁ ମାନିବାକୁ ଦେଶବାସୀ ବାଧ୍ୟ ହେବେ ।” ଜର୍ମାନର ମୁକ୍ତି ପାଇଁ ଯେଉଁ ଜର୍ମାନବାସୀ ନାଦସୀବାଦକୁ ସମର୍ଥନ ଜଣାଇ ବିହ୍ବଳ ହୋଇ ପଡ଼ିଥିଲେ, ସେମାନେ ହିଟଲରଙ୍କ ସ୍ବୈର ଶାସନ ଦେଖି ଭୟରେ ଆତଙ୍କିତ ହୋଇ ଉଠିଲେ । ହତ୍ୟା, ଧର୍ଷଣ ଓ ଲୁଣ୍ଠନର ଆତଙ୍କରାଜରେ ଜର୍ମାନୀ ଥରହର ହେଲା । ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ହିଟ୍ଲରଙ୍କ ଅଜ୍ଞଦିନ ପରେ ମରିଗଲେ । ହିଟଲର ହେଲେ ସମସ୍ତ କ୍ଷମତାର ଅଧିକାରୀ । ଭାରତରେ ମଧ୍ୟ ଇନ୍ଦିରା ଗାନ୍ଧିଙ୍କ ସମୟରେ, ଭାରତର ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ଭୟରେ କହିଥିଲେ- "If she had asked me to clean her latrine, I would have done so, but she had asked me to be the president of India." ସଂଭ୍ରାସବାଦ ଏହି ପରି ଭୟ ଆଣିଦିଏ ଲୋକଙ୍କ ମନରେ । ସ୍ତମ୍ଭାତୁତ ଜର୍ମାନ ଜାତି ସ୍ବପ୍ନାତୀତ ଏକ ନିଷ୍ଠୁର ଶାସନ ତଳେ ଭୟ ଓ ଆତଙ୍କରେ ଜୀବନ କାଟିଲେ । ଇହୁଦିମାନଙ୍କୁ ଗଣହତ୍ୟା କଲା ପରେ ହିଟଲର ଆଖି ପକାଇଲେ ଯୁରୋପୀୟ ଶତ୍ରୁମାନଙ୍କ ଉପରେ । ୧୯୩୯ ମସିହା ବେଳକୁ ହିଟଲରଙ୍କର ନାଦସୀବାହିନୀ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଗଲା ସାରା ଯୁରୋପ ଓ ବିଶ୍ବ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଯୁଦ୍ଧ କରିବାକୁ । ହେଲା ଯୁଦ୍ଧ । ଧୂସ ପାଇଗଲା ପୋଲାଣ୍ଡ ଦେଶ । ଯୁରୋପର ସବୁ ଦେଶ ଉପରେ ନାଦସୀ ବାହିନୀ ଆରମ୍ଭ କଲେ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ବୋମା ବର୍ଷଣ । ନାଦସୀ ବାହିନୀର ଆକାଶ ମାର୍ଗରୁ ବର୍ଷା ଧାରାରେ ବର୍ଷଣଲା ବୋମା । ଗୁଳିଗୋଳା କମାଣରେ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଗର୍ଜନରେ କଂପି ଉଠିଲା ମେଦିନୀ । ହିଟଲରଙ୍କର ପଞ୍ଚମ ବାହିନୀ ଖେଳେଇ ହୋଇଗଲେ ଦେଶ ଦେଶ ଡେଇଁ । ଇଟାଲିର ସ୍ବୈର ଶାସକ ମୁସୋଲିନି ସମର୍ଥନ ଜଣାଇଲେ ହିଟଲରଙ୍କୁ । ଚାହୁଁ ଚାହୁଁ ଯୁଦ୍ଧ ବ୍ୟାପିଗଲା ଆଫ୍ରିକା ମହାଦେଶକୁ । ମୁସୋଲିନିଙ୍କ ଠାରୁ ସମର୍ଥନ ପାଇଲା ଯରେ, ହିଟଲର ବିଜୟ ଗର୍ବରେ ଆତ୍ମହରା ହୋଇ ଆଗକୁ ମାଡ଼ି ଚାଲିଲେ । ତାଙ୍କର ବିଶ୍ବାଳ ସେନା ବାହିନୀ ମାଡ଼ି ଚାଲିଲା ରୁଷିଆ ଦେଶକୁ । ସେନା ବାହିନୀର ଯାତ୍ରା ପଥରେ ମାଳ ମାଳ ହୋଇ ଗଡ଼ିଗଲା ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ଲୋକଙ୍କ ମୃତ ଶରୀର । ରଣ ଦୁହୁଡ଼ିର ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଗର୍ଜନରେ ଥରି ଉଠିଲା ରୁଷିଆ ।

ମାତ୍ର ହିଟଲର ଜାଣି ପାରିଲେ ନାହିଁ ଯେ ଦିନେ ଏହି ରୁଷ ଦେଶର ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଶୀତରେ ନେପୋଲିଅନଙ୍କର ସୁବିଶାଳ ସୈନ୍ୟ ବାହିନୀ ନିଶ୍ଚିହ୍ନ ହୋଇ ଯାଇଥିଲା । ପ୍ରକୃତରେ ତାହାହିଁ ହେଲା । ମାଡ଼ି ଆସିଲା ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଶୀତ । ପର୍ବତ ପ୍ରମାଣ ଗଦା ଗଦା

ବରପ ତଳେ ପୋତି ହୋଇଗଲା ହିଟଲରଙ୍କ କମାଣ ବାହି ଟ୍ୟାଙ୍କ ଗୁଡ଼ିକ । ବରପ ତଳେ ପୋତି ହୋଇ ପଡ଼ିଲେ ଜର୍ମାନର ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ସୈନ୍ୟ । ଆକାଶରେ ତୁଷାର ଝଡ଼ରେ ଭାରସାମ୍ୟ ହରାଇ ଭାଙ୍ଗି ଚୁରମାର୍ ହୋଇଗଲା ତାଙ୍କର ଅସଂଖ୍ୟ ଯୁଦ୍ଧ ବିମାନ । ଜର୍ମାନ ପରାଜୟର ଦ୍ଵାର ଦେଶରେ ପହଞ୍ଚିଲା । ହିଟଲର ସପକ୍ଷରେ ଜାପାନ ଯୋଗ ଦେଲେ ବି, ବିରୁଦ୍ଧରେ ଆସି ଠିଆ ହେଲା ଯୁକ୍ତରାଷ୍ଟ୍ର ଆମେରିକା । ଉତ୍ତର ଆଫ୍ରିକାରେ ଅବତରଣ କଲେ ଆମେରିକାର ଅସଂଖ୍ୟ ସୈନ୍ୟ । ସାରା ପୃଥିବୀ ଏକ ନରମେଧ୍ୟ ଯୁଦ୍ଧ କ୍ରାନ୍ତରେ ପରିଣତ ହୋଇଗଲା । ଇଂଲଣ୍ଡ ଏବଂ ଆମେରିକାର ମିଳିତ ଆକ୍ରମଣରେ ଜର୍ମାନର ପତନ ଘଟିଲା । ପୂର୍ବ ଦିଗର ମାଡ଼ି ଆସିଲେ ରୁଷିଆର ସୈନ୍ୟ । ଜଳିଗଲା ବର୍ଲିନ ସହର । ଆତ୍ମହତ୍ୟା କଲେ ହିଟଲର । ୧୯୪୫ ମସିହା ଏପ୍ରିଲ ୨୦ ତାରିଖରେ ଯୁଦ୍ଧ ସରିଲା । ଯୁଦ୍ଧରେ କୋଟି କୋଟି ମଲେ, କୋଟି କୋଟି ଲୋକ ଗୃହଶୂନ୍ୟ ହୋଇଗଲେ ଏବଂ ଜୋଟି କୋଟି ଲୋକ ବିକଳାଙ୍ଗ ହୋଇଗଲେ ।

ଅତ୍ୟଧିକ କ୍ଷମତାରେ ଆସକ୍ତ ହୋଇଗଲେ ଏବଂ ଅନ୍ୟର ମତପ୍ରତି ଅସହିଷ୍ଣୁ ହୋଇ ଉଠିଲେ, ଗଣତନ୍ତ୍ର ନାମରେ କିପରି ସ୍ଵୈର ଶାସନ କରାଯାଇପାରେ, ହିଟଲର ହେଉଛନ୍ତି ତାହାର ଏକ ଢୁଙ୍ଗ ଫୁଲ୍ଲ । ପୃଥିବୀରେ ଆଉ କେବେ ସେଭଳି ଘଟିବ ନାହିଁ ବୋଲି ଅନେକ କହନ୍ତି । ଭଗବାନ କରନ୍ତୁ, ସେପରି ଆଉ ନହେଉ । ମାତ୍ର ନିଶ୍ଚିତତା କ'ଣ ଅଛି ? ଜାତି ସଂଘର ନିରାପତ୍ତା ପରିଷଦ ନା ଦେଶ ଦେଶ ମଧ୍ୟରେ ନିରସ୍ତ୍ରୀକରଣ ଚୁକ୍ତିନାମା ? ଏ ସବୁ ସତ୍ତ୍ୱେ ବି ଆଜି ଗୋଟିଏ ଦେଶ ଅନ୍ୟ ଦେଶ ଉପରେ ଆକ୍ରମଣ କରି ଚାଲିଛି । ଜଗତାକରଣ ନାମରେ ଗୋଟିଏ ଦେଶ ଅନ୍ୟ ଦେଶର ବଜାରକୁ ନିଜ ଅକ୍ତିଆରକୁ ଆଣିବାରେ ଲାଗିଛି । ନିରାପତ୍ତା ପରିଷଦର ସତର୍କ ଦୃଷ୍ଟି ଏବଂ ଦେଶ ଦେଶ ମଧ୍ୟରେ ନିରସ୍ତ୍ରୀକରଣ ଚୁକ୍ତି ସ୍ଵାକ୍ଷର ସତ୍ତ୍ୱେ କେଉଁ ଦେଶ କେତେବେଳେ କାହା ପକ୍ଷ ସମର୍ଥନ କରିବ ବା ବିପକ୍ଷରେ ଯିବ, ତାହା ଅନିଶ୍ଚିତ । ଏଣେ ନିରସ୍ତ୍ରୀକରଣ ଚୁକ୍ତି ସ୍ଵାକ୍ଷର ସତ୍ତ୍ୱେ ଏବଂ ଶାନ୍ତିପୂର୍ଣ୍ଣ ସହାବସ୍ଥାନ ପାଇଁ ପ୍ରଚାର ସତ୍ତ୍ୱେ, ଯୁଦ୍ଧାସ୍ତ୍ର ନିର୍ମାଣର ପ୍ରକ୍ରିୟା ଚାଲୁ ରହିଛି । ଏପରି ଅବସ୍ଥାରେ ଯେଉଁମାନେ ଗଣତନ୍ତ୍ର ନାମରେ ସ୍ଵୈର ତନ୍ତ୍ର ଶାସନ ଚଳାଇବାକୁ ବ୍ୟସ୍ତ, ସେମାନଙ୍କର ପ୍ରତ୍ୟେକଟି ପଦକ୍ଷେପ ବିଶ୍ଵକୁ ଯୁଦ୍ଧର ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ କରୁଛି । ଏହା ଥିଲା ବିଜୁବାବୁଙ୍କର ମତ ।

ଭାରତରେ ଘନ ଘନ ରାଜନୈତିକ ଅସ୍ଥିରତା, ଅସଂଖ୍ୟ ରାଜନୈତିକ ଦଳର ସୃଷ୍ଟି ଏବଂ ଗଣତନ୍ତ୍ର ନାଁରେ ଇନ୍ଦିରା ଗାନ୍ଧିଙ୍କ ପରି ସ୍ଵୈର ଶାସନ କରିବାର ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଗକୁ

ଆମ ସଂବିଧାନ ସୁଯୋଗ ଦେଉଛି ବୋଲି ଅନେକ ଯୁକ୍ତି କରିଥାନ୍ତି । ସେମାନେ କହନ୍ତି ଯେ ଏ ସବୁକୁ ରୋକିବା ପାଇଁ ଯଦି ଆମ ସଂବିଧାନରେ କଠୋର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଖଞ୍ଜା ଯାଇଥାନ୍ତା, ତେବେ ଏ ସବୁ ଅଘଟଣ ଘଟନ୍ତା ନାହିଁ । ଏପରି ଯୁକ୍ତି ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଅମୂଳକ ନୁହେଁ । ମାତ୍ର ବିଜୁବାବୁଙ୍କର ଥିଲା ଏକ ଭିନ୍ନ ମତ । ସେ କହୁଥିଲେ, ପୃଥିବୀରେ ଆମର ଗଣତନ୍ତ୍ର ହେଉଛି ବୃହତ୍ତମ ଗଣତନ୍ତ୍ର ଏବଂ ଆମ ସଂବିଧାନ ହେଉଛି ଅତ୍ୟନ୍ତ ଉଦାର । ପୁଣି ଆବଶ୍ୟକ ସ୍ଥଳେ ସଂବିଧାନର ଧାରା ଗୁଡ଼ିକୁ ସଂଶୋଧନ କରିବା ପାଇଁ ନିର୍ବାଚିତ ପାର୍ଲିଆମେଣ୍ଟ ହାତରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ କ୍ଷମତା ଦିଆଯାଇଛି । ପୃଥିବୀର ଅନେକ ଗଣତନ୍ତ୍ର ରାଷ୍ଟ୍ରର ସଂବିଧାନରୁ ବହୁ ବହୁ ଧାରା ଗୁଡ଼ିକୁ ଆଣି ଆମ ସଂବିଧାନ ତିଆରି କରାଯାଇଛି । ଲୋକଙ୍କୁ ପୂର୍ଣ୍ଣ ସ୍ୱାଧୀନତା ଉପଭୋଗ କରିବାକୁ ଆମ ସଂବିଧାନକୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଉଦାର କରାଯାଇଛି । ସୁତରାଂ ଏହା ଏକ ଉତ୍ତମ ସଂବିଧାନ । ମାତ୍ର ଆମ ଲୋକେ ସ୍ୱାଧୀନତା ଯେ ସ୍ୱେଚ୍ଛାଚାର ନୁହେଁ, ଏକଥା ବୁଝି ନାହାନ୍ତି । ଅର୍ଥାତ୍ ସ୍ୱାଧୀନତା ଉପଭୋଗ କରିବାକୁ ହେଲେ ଯେ ଅନ୍ୟର ସ୍ୱାଧୀନତା ପ୍ରତି ସତେଜନ ରହିବାକୁ ହେବ, ଏ ଦାୟିତ୍ୱ ଜ୍ଞାନ ନାହିଁ । ଆଜନଗତ କଠୋର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବା ଅପେକ୍ଷା, ସଂବିଧାନର ଏହି ଉଦାରତା ଲୋକଙ୍କର ନୈତିକ ବଳକୁ ବଢ଼ାଇବା ପାଇଁ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ । ଯେଉଁ ଦେଶରେ ଏତେ ବଡ଼ ସଂବିଧାନ ନାହିଁ ବା ଯେଉଁ ଦେଶରେ ଆଦୌ ସଂବିଧାନ ନାହିଁ, ସେଠାରେ ପ୍ରଚଳିତ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଓ ପରଂପରାକୁ ଭିତ୍ତିକରି ଲୋକେ ନିଜର ନାଗରିକ -ଦାୟିତ୍ୱ ତୁଳାଇ ପାରୁଛନ୍ତି ଅତ୍ୟନ୍ତ ସଂଯତ ଭାବରେ । ତେଣୁ ଏହା ନୈତିକତାର କଥା ଏବଂ ସମାଜ ବା ଦେଶ ପ୍ରତି କର୍ତ୍ତବ୍ୟବୋଧର କଥା । ସେ ନୈତିକତା ବା କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ବୋଧ ନଥିଲେ, ଯେତେ କଠୋର ବ୍ୟବସ୍ଥା କଲେ ମଧ୍ୟ ଲୋକେ ତାର ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନ କରିବେ । ଚୋରୀ, ହତ୍ୟା, ଧର୍ଷଣ ଇତ୍ୟାଦି ଅପରାଧ ପାଇଁ କ'ଣ କଠୋର ଆଇନର ବ୍ୟବସ୍ଥା ନାହିଁ ? ତେବେ ସବୁଦିନ ଚୋରୀ, ହତ୍ୟା ଓ ଧର୍ଷଣ ଅପରାଧମାନ ଘଟୁଛି କିପରି ? ସେହିପରି ସଂବିଧାନର ସଂଶୋଧନ ପାଇଁ ବି ସୁଯୋଗ ଅଛି । ବସ୍ତୁତଃ ଆମ ସଂବିଧାନ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ୭୮ ଥର ସଂଶୋଧିତ ହେଲାଣି । ମାତ୍ର ଛତୁ ପୁଟିଲା ପରି ଅସଂଖ୍ୟ ରାଜନୈତିକ ଦଳ ଗଢ଼ିବାକୁ, ଅପରାଧମାନେ ନିର୍ବାଚିତ ହୋଇ ଶାସନ କ୍ଷମତାକୁ ଆସିବାକୁ ଏବଂ ରାଜନୈତିକ ଅସ୍ଥିରତାକୁ ବନ୍ଦ କରିବାକୁ ପାର୍ଲିଆମେଣ୍ଟର ସଭ୍ୟମାନେ ସଂବିଧାନର ଉପଯୁକ୍ତ ସଂଶୋଧନ କରୁନାହାନ୍ତି କାହିଁକି ?

ଏଥିରୁ କ'ଣ ଅନୁମିତ ହେଉନାହିଁ ଯେ ପାର୍ଲିଆମେଣ୍ଟକୁ ନିର୍ବାଚିତ ହେଉଥିବା ଏହି ଶ୍ରେଣୀର ଦାୟିତ୍ୱ ଓ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଜ୍ଞାନହୀନ ଲୋକେ ହିଁ ଏପରି ସଂଶୋଧନ କରାଇ

ଦେଉ ନାହାନ୍ତି ? ଗୋଟିଏ ଦଳ ଟିକେଟରେ ଜିତି ଅନ୍ୟ ଦଳକୁ ଯାଇ ହେବ ନାହିଁ ଏବଂ ତିନୋଟି ଦଳ ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ ଦଳ ରହିବ ନାହିଁ, ଏପରି ସଂଶୋଧନ ପ୍ରସ୍ତାବ ଗୃହୀତ ହେଲେ, ରାଜନୈତିକ ଅସ୍ଥିରତା ବହୁ ପରିମାଣରେ କମିଯାଆନ୍ତା ମାତ୍ର ଦେଶର ସ୍ୱାର୍ଥ ଅପେକ୍ଷା ନିଜର ବା ନିଜ ଦଳର ସ୍ୱାର୍ଥ ପ୍ରତି ଅଧିକ ଯତ୍ନବାନ ଥିବାରୁ, ଅନେକ ମାନ୍ୟବର ସଭ୍ୟ ଏପରି ସଂଶୋଧନ ଚାହୁଁ ନାହାନ୍ତି । ଏହାହିଁ ଆମର ସମସ୍ୟା ।

ପୁଣି ଭାଷଣ ପ୍ରସଙ୍ଗରେ କୁହାଯାଉଛି ଯେ ବିଭିନ୍ନତା ମଧ୍ୟରେ ଏକତାହିଁ ଆମର ସଂପଦ । ମାତ୍ର ବିଭିନ୍ନତା ତ ଅଛି, ଏକତା କେତେବେଳେ ଥିଲା ? ଏହି ବିଭିନ୍ନତା ଯୋଗୁଁ ତ ଯୁଗ ଯୁଗ ଧରି ଅଶାନ୍ତି, ଉପଦ୍ରବ ଲାଗି ରହିଛି । ସମସ୍ତଙ୍କ ପ୍ରତି ସମାନ ବିଚାର କରି ବିଭିନ୍ନତାକୁ ଦୂର କରିବା ପାଇଁ କୁହାଯାଉଥିଲେ ମଧ୍ୟ ବିଭିନ୍ନତାର ସଂକୋଚନ ଘଟୁନାହିଁ, ଭାଷା, ଧର୍ମ, ମତ ଓ ଭୌଗୋଳିକ ପରିବେଶର ବିଭିନ୍ନତା ରହିପାରେ, ମାତ୍ର ଏକ ଶାସନାଧୀନ ରହି ସୁଶାସନ ଉପଭୋଗ କରିପାରିଲେ, ସାମାଜିକ, ଅର୍ଥନୈତିକ ଏବଂ ରାଜନୈତିକ ବିଭିନ୍ନତା କମିଯିବ ନିଶ୍ଚୟ । ମାତ୍ର ସେପରି ଅବସ୍ଥା କ'ଣ ଭାରତରେ କେବେ ଦେଖାଯାଇଛି ? ଇତିହାସ ଅନୁସାରେ ଚନ୍ଦ୍ରଗୁପ୍ତ ଓ ଅଶୋକଙ୍କର ସାମ୍ରାଜ୍ୟ ଥିଲା ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ । ତଥାପି ଆକୁମାରୀ ହିମାଚଳ ବ୍ୟାପି ସମଗ୍ର ଭାରତ ସେମାନଙ୍କର ଶାସନାଧୀନ ହୋଇ ନଥିଲା । ବହୁ ରାଜ୍ୟ ସେମାନଙ୍କ ସାମ୍ରାଜ୍ୟ ବାହାରେ ଥିଲା । ଏପରିକି, ଭାରତ ସ୍ୱାଧୀନ ହେଲା ବେଳକୁ ୫୬୫ ଜଣ ରାଜା, ମହାରାଜା ଓ ନବାବମାନେ ସେମାନଙ୍କ ଶାସିତ ରାଜ୍ୟଗୁଡ଼ିକୁ ସ୍ୱାଧୀନ ଭାରତର ବାହାରେ ରଖିଥିଲେ । ଏଣୁ ଭାଷା, ସାହିତ୍ୟ, ଧର୍ମ, ଅର୍ଥନୀତି, ସମାଜନୀତି ଓ ରାଜନୀତି; ବିଭିନ୍ନ ଅଞ୍ଚଳରେ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ଭାବରେ ଥିଲା ଏବଂ ଶାସନର ବିଭିନ୍ନତା ହେତୁ, ରାଜ୍ୟମାନେ ପରସ୍ପର ସହିତ ଶତ୍ରୁତା, କଳହ ଓ ଯୁଦ୍ଧ ବିଗ୍ରହରେ ମାତି ରହିଥିଲେ । ଏହି ଅଖଣ୍ଡତାର ଅଭାବ ହେତୁ, ବାରମ୍ବାର ଭାରତକୁ ପ୍ରଦାନତ କରି ଦଖଲ କରିବା ବିଦେଶୀମାନଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ସହଜ ହୋଇଥିଲା । ଧନ ଦୌଳତ ଓ ବିଳାସ ବ୍ୟସନ ପ୍ରତି ଅତ୍ୟଧିକ ଆସକ୍ତି ହେତୁ ଅଧିକାଂଶ ଶାସକ ସୁଶାସନ ଦେଇପାରୁ ନଥିଲେ । ତେଣୁ ପ୍ରଜାମାନେ ଅଶାନ୍ତିରେ ଥିଲେ ଏବଂ ସୁଯୋଗ ପାଇବା ମାତ୍ରେ ଅଧିକ ସୁବିଧା ପାଇବା ଆଶା କରି ବିଦେଶୀ ଆକ୍ରମଣକାରୀ ମାନଙ୍କୁ ଗୋପନରେ ସମର୍ଥନ ଜଣାଉଥିଲେ । ଅନ୍ୟ କାରଣ ହେଲା ନିଜ ନିଜ ରାଜ୍ୟର ଯେଉଁ ସାମରିକ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଥିଲା, ତାହା ପ୍ରତିରକ୍ଷା ପାଇଁ ଯଥେଷ୍ଟ ନଥିଲା । ତୃତୀୟ କାରଣ

ହେଲା, ଶାସକମାନେ ପଡ଼ୋଶୀ ରାଜ୍ୟର ଶତ୍ରୁକୁ ପରାସ୍ତ କରିବା ପାଇଁ ଆକ୍ରମଣକାରୀମାନଙ୍କର ସାହାଯ୍ୟ ଭିକ୍ଷା କରୁଥିଲେ । ଏହି କାରଣରୁ ୧୦୦୦ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦରେ ମହମ୍ମଦ ଘୋରୀଙ୍କ ଆକ୍ରମଣରେ ଦେଶର ସୀମାନ୍ତ ରାଜ୍ୟଗୁଡ଼ିକ ପରାସ୍ତ ହୋଇଗଲେ ।

୧୨୬୦ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦରେ ଜଲାଲଉଦ୍ଦିନ ଖଲ୍ଜି ଦିଲ୍ଲୀ ଓ ଆଗ୍ରା ଅଧିକାର କଲେ । ୧୪୪୧ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦରେ ବହଲଲ ଲୋଦି ଦିଲ୍ଲୀରେ ଲୋଦିବଂଶ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କଲେ । ୧୫୨୬ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦରେ ବାବର ପାନିପଥ ଯୁଦ୍ଧରେ ଇବ୍ରାହିମ ଲୋଦିଙ୍କୁ ପରାସ୍ତ କରି ଭାରତ ଅଧିକାର କଲେ । ୧୭୪୮ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦରେ ପର୍ତ୍ତୁଗୀଜ ଓ ଇଂରେଜମାନଙ୍କ ଦ୍ଵାରା କର୍ଣ୍ଣାଟକ ଯୁଦ୍ଧରେ ପରାସ୍ତ ହୋଇ ଦାକ୍ଷିଣାତ୍ୟର ରାଜାମାନେ ରାଜ୍ୟହରା ହୋଇଗଲେ ଏବଂ ୧୭୫୭ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦରେ ପଲ୍ଲୀସୀ ଯୁଦ୍ଧରେ ସିରାଜଉଦ୍ଦୋଲାଙ୍କୁ ପରାସ୍ତ କରି ବ୍ରିଟିଶ ସେନାପତି କ୍ଲାଇଭ୍ ଭାରତରେ ଇଂରେଜ ଶାସନର ମୂଳଦୁଆ ସ୍ଥାପନ କଲେ । ଏହିପରି ଦେଖିଲେ ସପ୍ତମ ଶତାବ୍ଦିର ମଧ୍ୟ ଭାଗରୁ ଉନବିଂଶ ଶତାବ୍ଦିର ମଧ୍ୟ ଭାଗ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ, ବାହାର ଦେଶର ଆକ୍ରମଣକାରୀମାନେ ଭାରତକୁ ବାରମ୍ବାର ପରାସ୍ତ କରିଛନ୍ତି । ଏସବୁ ଇତିହାସରୁ ଆମ ଦେଶର ଶାସକମାନେ କିଛି ଶିକ୍ଷା କରି ପାରିଲେ ନାହିଁ । ଏବେ ମଧ୍ୟ ସ୍ଵାଧୀନ ଭାରତରେ ଆକ୍ରମାରୀ ହିମାଳୟ ସମଗ୍ର ଭୁଖଣ୍ଡ ଏକ ଶାସନାଧୀନ ଥିଲେ ବି କେନ୍ଦ୍ରର ଅବିଚାର ବିରୁଦ୍ଧରେ ଆଞ୍ଚଳିକ ଭାବନା ଉଗ୍ର ଆକାର ଧାରଣ କରୁଛି । ଭାଷା, ସାହିତ୍ୟ, ଧର୍ମ ଏବଂ ଆଞ୍ଚଳିକ ବାଦର ଉପଦ୍ରବରେ ଭାରତର ଅଖଣ୍ଡତା ଅସ୍ଥିର ହୋଇ ଉଠୁଛି । ମୋଗଲ ଏବଂ ବ୍ରିଟିଶ ଶାସନ କାଳରେ ଯେଉଁସବୁ ରାଜ୍ୟରେ ରାସ୍ତାଘାଟ, ସ୍କୁଲ କଲେଜ, କଳକାରଖାନା ଓ ସହର ବଜାର ନିର୍ମାଣ ହୋଇଥିଲା, ସେଠାକାର ଲୋକଙ୍କ ଠାରୁ ଅନ୍ୟ ରାଜ୍ୟ ଗୁଡ଼ିକ ଥିଲା ଅନୁନ୍ନତ । ତେଣୁ ଭାରତ ସ୍ଵାଧୀନ ହେଲାପରେ ସେସବୁ ଅବସ୍ଥାକୁ ଲକ୍ଷ କରି ଦେଶର ସମ୍ବଳକୁ ମୁଣ୍ଡପିଛା ଅନୁପାତରେ ବିନିଯୋଗ କରିବା ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ଅନୁନ୍ନତ ଅଞ୍ଚଳ ପ୍ରତି ସ୍ଵତନ୍ତ୍ର ଧ୍ୟାନ ଦେବା ଉଚିତ ଥିଲା । ମାତ୍ର ଏକଥା ନୀତିଗତ ଭାବରେ କୁହାଯାଉଥିଲେ ମଧ୍ୟ, ବାସ୍ତବରେ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହେଉ ନାହିଁ । ଏହାହିଁ ଅସତ୍ୟୋଷର କାରଣ । ଏସବୁ ଅବିଚାରକୁ ବିଚ୍ଛେଦନ କରିବାକୁ ବିରୋଧ କରୁଥିଲେ ଏବଂ ସଂଘୀୟ ବ୍ୟବସ୍ଥାକୁ ସୁଦୃଢ଼ କରିବା ପାଇଁ ଯୁକ୍ତି ବାଢୁଥିଲେ । ବିଳମ୍ବ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ଆଜି ଯଦି ଅତୀତକୁ ସିଂହାବଲୋକନ କରି କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର ଉପଯୁକ୍ତ ବ୍ୟବସ୍ଥା ନକରନ୍ତି ତେବେ, ଭାରତର ଦ୍ଵିତୀୟ ବିଶ୍ଵଯୁଦ୍ଧ ପୃଥିବୀର ପ୍ରତ୍ୟେକ ମଣିଷକୁ ଅଧିକାର ସତେଜନ କଲାପରେ, ସ୍ଵାଧୀନତା - ଗଣତନ୍ତ୍ର - ଜାତୀୟ

ଅଖଣ୍ଡତା ଇତ୍ୟାଦି ଶୃତି ମଧୁର ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକ ଅଭାବଗ୍ରସ୍ତ ଲୋକର ମନକୁ ‘ଭାରତ ଭାବନା’ରେ ବାନ୍ଧି ରଖି ପାରିବ ନାହିଁ କି ଶାନ୍ତି - ସହାବସ୍ଥାନ ପରି ଦୈବୀ ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକ ତା ମନରୁ ଅଶାନ୍ତିକୁ କାଢ଼ି ନେଇ ପାରିବ ନାହିଁ, ଏହାହିଁ ଥିଲା ଭାରତୀୟ ରାଜନୀତିଜ୍ଞ ମାନଙ୍କୁ ବିଚ୍ଛୁବାବୁଙ୍କର ପରାମର୍ଶ ।

ବିଚ୍ଛୁବାବୁ ଥିଲେ ଜାତିପ୍ରଥାର ଘୋର ବିରୋଧୀ । ସେ କହୁଥିଲେ ଯେ ସମାଜର ଏହା ଏକ କଳଙ୍କ । ତାଙ୍କ ମତରେ ପ୍ରାଚୀନ ଭାରତରେ ଯେଉଁ ଜାତିପ୍ରଥା ଥିଲା, ତାହା ସମାଜ ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ ହେଉଥିବା ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ କର୍ମର ପରିଚୟ ମାତ୍ର । ଏଥିରେ ଅସ୍ପୃଶ୍ୟତା ବା ଜଣକ ପ୍ରତି ଅନ୍ୟ ଜଣକର ଘୃଣା ଭାବ ନଥିଲା । ବରଂ ଏହା ସମାଜ ପରିଚାଳନାରେ ସହାୟକ ହେଉଥିଲା । କାରଣ ଏହା ବଂଶଗତ ଜନ୍ମର ପରିଚୟ ନଥିଲା । ଏହା ଥିଲା ଗୁଣ କର୍ମ ଓ ଦକ୍ଷତାର ପରିଚୟ । ଅସ୍ପୃଶ୍ୟତା ବା ଜଣକ ପ୍ରତି ଅନ୍ୟଜଣଙ୍କର ଘୃଣା ଭାବ ସୃଷ୍ଟିହେଲା କେବଳ ବ୍ରାହ୍ମଣ୍ୟ ଧର୍ମର ଉତ୍ଥାନ ପରେ ଖ୍ରୀଷ୍ଟପୂର୍ବ ଷଷ୍ଠ ଶତାବ୍ଦିରେ । ଏହା ଫଳରେ ସମାଜର ଏକ ବିପୁଳ ଜନ ଶକ୍ତି ଦେଶ ନିର୍ମାଣରେ ବିନିଯୁକ୍ତ ହୋଇ ପାରିଲା ନାହିଁ ଏବଂ ଉଚ୍ଚତ ଜାତି ପ୍ରଥାର ଜଟିଳତା ହେତୁ ସମାଜ ଅଶାନ୍ତ ହୋଇଗଲା ଏବଂ ଶାନ୍ତିପୂର୍ଣ୍ଣ ସହବସ୍ଥାନର ଭିତ୍ତିଭୂମି ଦୋହଲି ଗଲା । ରାମାୟଣ ଓ ମହାଭାରତ ଯୁଗରେ ଜାତିପ୍ରଥା ଥିଲେ ମଧ୍ୟ, ତହିଁରେ ଘୃଣାଭାବ ନଥିଲା । ପ୍ରମାଣ ସ୍ୱରୂପ, ରାମାୟଣର ରଚୟିତା ବାଲ୍ମୀକିଙ୍କର ପ୍ରତିଭାକୁ ସମାଜ ସମ୍ମାନର ସହ ସ୍ୱୀକାର କରିଥିଲା । ପ୍ରଭୁ ରାମଚନ୍ଦ୍ର ଶବରୀର ଅଳ୍ପଠା କୋଳି ଖାଇଥିଲେ ଏବଂ ନିଶାଦ ରାଜ ଗୁହକର ଆତିଥ୍ୟ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ । ହସ୍ତିନାର ସମ୍ରାଟ ଶାନ୍ତନୁ କୈବର୍ତ୍ତ କନ୍ୟା ମତ୍ସ୍ୟଗନ୍ଧାକୁ ବିବାହ କରିଥିଲେ । ଭଗବାନ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କର ପିତାମହ ସୁର ନାଗଲୋକର ଅନାର୍ଯ୍ୟ ରାଜା ଆର୍ଯ୍ୟକଙ୍କ କନ୍ୟା ମହିଷାକୁ ବିବାହ କରିଥିଲେ ଏବଂ ଏଥିପାଇଁ ସମାଜର ପ୍ରତିବାଦ ନଥିଲା । ଓଡ଼ିଶାରେ ମଧ୍ୟ ଶ୍ରୀକ୍ଷେତ୍ରରେ ପ୍ରଭୁ ଶ୍ରୀ ଜଗନ୍ନାଥ, ଦାସିଆ ବାଉରୀ ହାତରୁ ନଡ଼ିଆ ନେଇଥିଲେ, କାରଣ ରକ୍ଷଣଶୀଳ ହିନ୍ଦୁମାନେ ତାଙ୍କୁ ମନ୍ଦିର ଭିତରକୁ ଛାଡ଼ି ନଥିଲେ ବୋଲି । ପୁଣି ହରିଜନମାନେ ହିନ୍ଦୁ । ହିନ୍ଦୁମାନଙ୍କର ସମସ୍ତ ସାମାଜିକ ବିଧି ବିଧାନ ଦ୍ୱାରା ସେମାନେ ପରିଚାଳିତ । କେବଳ ଅହଂକାର ଓ ଅସହିଷ୍ଣୁତାକୁ ଛାଡ଼ି ଦେଲେ, ହରିଜନମାନଙ୍କୁ ଅସ୍ପୃଶ୍ୟ ବୋଲି ଭାବିବାର କୌଣସି କାରଣ ନାହିଁ । ସେହିପରି ଓଡ଼ିଶାର ରାଷ୍ଟ୍ର ଦେବତା ଶ୍ରୀ ଜଗନ୍ନାଥ ହେଉଛନ୍ତି ଶବର ଦେବତା । ଏକଥା ପରିଷ୍କାର ଭାବରେ କୁହାଯାଇଛି ଶାରଳା ଦାସଙ୍କର ମହା ଭାରତରେ । ନୀଳାୟର ଦାସଙ୍କର ଦେଉଳ ଦୋଳା, ସ୍ୱୟ ପୁରାଣ, ବ୍ରହ୍ମ ପୁରାଣ,

ନାରଦ ପୁରାଣ, ପଦ୍ମ ପୁରାଣ ଏବଂ କପିଳ ସଂହିତାରେ । ସେଥିରେ କୁହାଯାଇଛି ଯେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କର ଦେହାବସାନ ପରେ, ତାଙ୍କର ମର ଶରୀର ତିନିଗୋଟି କାଠରେ ରୂପାନ୍ତରୀତ ହୋଇ ସମୁଦ୍ରରେ ଭାସୁଥିଲା । ଜାରାଶ୍ଵର ତାକୁ ପାଇ ପରମ ଭକ୍ତିରେ ପୂଜା ଅର୍ଚ୍ଚନା କରିଥିଲେ । ପରେ ଶବର ରାଜା ବିଶ୍ଵାବସୁ ମଧ୍ୟ ତାକୁ ପୂଜା କଲେ । ଏବେ ମଧ୍ୟ ଶବରମାନଙ୍କର ସମସ୍ତ ପୂଜା ଅର୍ଚ୍ଚନାର ବିଧି ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ପାଖରେ ପ୍ରଚଳିତ ଅଛି । ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କର ପୂଜକ ମାନେ ବି ବ୍ରାହ୍ମଣ ନୁହଁନ୍ତି ।

ମାତ୍ର ଶ୍ରୀଷ୍ଟପୂର୍ବ ଷଷ୍ଠ ଶତାବ୍ଦିରେ ଯେତେବେଳେ ବ୍ରାହ୍ମଣ୍ୟ ଧର୍ମର ଉତ୍ଥାନ ହେଲା, ସେତେବେଳେ ନାନା ଦେବ ଦେବୀଙ୍କର କଳ୍ପନା, ମୂର୍ତ୍ତି ପୂଜା, ପଶୁବଳୀ, ନରବଳୀ, ଅସ୍ତ୍ରଶ୍ୟତା ଓ ପୁରୋହିତ ପ୍ରଥାର ବ୍ୟାପକ ପ୍ରସାର ଘଟିଲା ଏବଂ ସମାଜ ଅଶାନ୍ତ ହୋଇଗଲା । ହିନ୍ଦୁଧର୍ମର ମୌଳିକ ବିଚାର ଥିଲା ସାର୍ବଜନୀନ କଲ୍ୟାଣ । ବ୍ରାହ୍ମଣବାଦର ଘୃଣ୍ୟ ଜାତିପ୍ରଥା, ପଶୁବଳୀ ଓ ନରବଳୀ ପରି ହିଂସାକାଣ୍ଡ ଏବଂ କର୍ମକାଣ୍ଡ ପରି ଅତ୍ୟନ୍ତ ଜଟିଳ ତଥା ବ୍ୟୟ ବହୁଳ କୁସଂସ୍କାର ବିରୁଦ୍ଧରେ ଜୈନ ଓ ବୌଦ୍ଧ ଧର୍ମ ବିଦ୍ରୋହ ନକରିଥିଲେ, ହିନ୍ଦୁଧର୍ମ ଧ୍ବଂସ ପାଇଯାଇଥାନ୍ତା । ସେମାନଙ୍କ ବିଦ୍ରୋହ ସତ୍ତ୍ୱେ ବ୍ରାହ୍ମଣବାଦର ଅନେକ ସ୍ଵାର୍ଥପର କ୍ରିୟାକାଣ୍ଡ ଏବଂ ଭେଦଭାବର ବିଚାର ହିନ୍ଦୁଧର୍ମକୁ ଏ ଅବଧି ବ୍ୟାଧିଗ୍ରସ୍ତ କରି ରଖିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଅନେକ ମୌଳିକ ବିଶ୍ଵାସ ସାରା ହିନ୍ଦୁ ଜାତିକୁ ଏକତାବଦ୍ଧ କରି ରଖିଛି । ଏହା ହିନ୍ଦୁ ଧର୍ମ ପ୍ରତି ଜୈନ ଓ ମୌଦ୍ଧ ଧର୍ମର ଅତୁଳନୀୟ ଦାନ ନିଶ୍ଚୟ । ତା ନହୋଇଥିଲେ, ଧର୍ମ ଜଗତରେ ସାରା ହିନ୍ଦୁ ଜାତି ରାମ, କୃଷ୍ଣ, ଶିବ, ଦୁର୍ଗା ଓ ଗଣେଶଙ୍କୁ ସମାନ ଭାବେ ପୂଜା କରୁ ନଥାନ୍ତେ । ବେଦ, ଉପନିଷଦ, ରାମାୟଣ, ମହାଭାରତ ଓ ଗୀତାକୁ ପବିତ୍ର ଗ୍ରନ୍ଥ ଭାବରେ ମାନୁ ନଥାନ୍ତେ । କର୍ମ, ମୋକ୍ଷ ଓ ନିର୍ବାଣ ତତ୍ତ୍ୱରେ ବିଶ୍ଵାସ କରୁ ନଥାନ୍ତେ ଏବଂ ମଥୁରା, ବୃନ୍ଦାବନ, ରାମେଶ୍ଵର, ଗୟା, କାଶୀ ଓ ଦ୍ଵାରକାକୁ ପବିତ୍ର ସ୍ଥାନ ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରୁନଥାନ୍ତେ । ବ୍ରାହ୍ମଣବାଦର ସେଇସବୁ କୁସଂସ୍କାର ଫଳରେ ଶାନ୍ତିପୂର୍ଣ୍ଣ ସହାବସ୍ଥାନ ଅସମ୍ଭବ ହୋଇ ଉଠିଲା । ଏହା ଫଳରେ ସମାଜର କେତେ ଯେ କ୍ଷତି ସାଧନ ହେଲା ତାର କଳନା ନାହିଁ । ତେଣୁ କୁସଂସ୍କାର ପୂର୍ଣ୍ଣ ବ୍ରାହ୍ମଣ୍ୟ ଧର୍ମର ଉପାତରୁ ସମାଜକୁ ରକ୍ଷା କରିବା ପାଇଁ ମହାବୀର ଜୈନ ଏବଂ ଗୌତମ ବୁଦ୍ଧ ବ୍ରାହ୍ମଣ୍ୟ ଧର୍ମ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଆନ୍ଦୋଳନ କଲେ । ଭଗବାନ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ମଧ୍ୟ ଏହାର ବିରୋଧ କରି “ଚତୁର୍ବର୍ଣ୍ଣ ମୟା ସୃଷ୍ଟି, ଗୁଣ କର୍ମ ବିଭାଗଶ୍ଚ” ବୋଲି ପ୍ରଚାର କଲେ । ସୂତରାଂ ପ୍ରଭୁରାମଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ଠାରୁ ଭଗବାନ କୃଷ୍ଣଙ୍କ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବୈଦିକ ସତ୍ୟତାରେ ଜାତିପ୍ରଥା ବା ତହିଁରେ

ଅଦୃଶ୍ୟତାର ସ୍ଥାନ ନଥିଲା । ମହାବୀର ଜୈନ, ଗୋତମ ବୁଦ୍ଧ, ରାମଚନ୍ଦ୍ର ଓ କୃଷ୍ଣଙ୍କ ବିରୋଧ ସବେ ବ୍ରାହ୍ମଣ୍ୟ ଧର୍ମର ଆଧିପତ୍ୟ ସମାଜ ପାଇଁ ଅତ୍ୟନ୍ତ କ୍ଷତିକାରକ ହେବାରୁ ମହାତ୍ମା ଗାନ୍ଧି ମଧ୍ୟ ପୁଣି ଥରେ ଏହି ଅଦୃଶ୍ୟତା ବିରୋଧରେ ବିଦ୍ରୋହ କଲେ ।

ସୁତରାଂ ଯେଉଁମାନେ ବୈଦିକ ସଭ୍ୟତାର ଉତ୍ତରାଧିକାରୀ ବୋଲି ଦାବୀ କରନ୍ତି ଅଥଚ ଜାତି ପ୍ରଥାକୁ ପ୍ରୋତ୍ସାହିତ କରନ୍ତି, ସେମାନେ ବର୍ଣ୍ଣଶଙ୍କର ଏବଂ ଭାରତର ଶତ୍ରୁ । କାରଣ ବୈଦିକ ବିଚାରରେ ସବୁ ମଣିଷଙ୍କୁ “ଅମୃତସ୍ୟ ପୁତ୍ରଃ” ବୋଲି କୁହାଯାଇଛି ଏବଂ “ସହନା ଭୁନକ୍ତୁ”, “ସର୍ବେ ସୁଖିନ ଭବନ୍ତୁ” ଇତ୍ୟାଦି ଅମୃତମୟ ଉତ୍ତରାଧିକାରୀ ଦ୍ଵାରା ସବୁ ମଣିଷଙ୍କୁ ଗୋଟିଏ ପରିବାରର ସଦସ୍ୟ ବୋଲି କୁହାଯାଇଛି । ଏହା ଛଡ଼ା ରାଷ୍ଟ୍ର ଗଠନ ପାଇଁ ସମସ୍ତଙ୍କର ମିଳିତ ସହଯୋଗ କାମନା କରାଯାଇଛି । ତେଣୁ ଏସବୁର ବିରୋଧ କରିବା ଅର୍ଥ ବୈଦିକ ବିଚାରର ବିରୋଧ କରିବା । ସେଥିପାଇଁ ବିଜୁବାବୁ କହୁଥିଲେ, ହରିଜନ ଓ ଆଦିବାସୀ ନାମରେ ପରିଚିତ ଥିବା ଅନୁନ୍ତର ସଂପ୍ରଦାୟ ଗୁଡ଼ିକର ଶିକ୍ଷା ଓ ଆର୍ଥିକ ବିକାଶ ଘଟିଲେ, ଏ ଘୃଣ୍ୟ ଜାତିପ୍ରଥା ଆପଣା ଛାଏଁ ଉଠେଇ ଯିବ । ସେଥିପାଇଁ ସେମାନଙ୍କ ପୁଅ ଝିଅଙ୍କୁ ଉଚ୍ଚ ଶିକ୍ଷିତ କରାଇବା ପାଇଁ ସରକାର ସମସ୍ତ ଖର୍ଚ୍ଚ ବହନ କରୁ ଏବଂ ଶିକ୍ଷା ସେମାନଙ୍କ ପାଇଁ ବାଧ୍ୟତା ମୂଳକ ହେଉ । ତାହେଲେ ସେମାନେ ଯୋଗ୍ୟ ହେବେ ଏବଂ ନିଜର ଅଧିକାର ପ୍ରତି ସଚେତନ ହୋଇ ସମାଜରେ ନିଜକୁ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ କରିପାରିବେ । ସରକାର ଯଦି ଏକଥା ନକରନ୍ତି ଏବଂ ରକ୍ଷଣଶୀଳ ହିନ୍ଦୁମାନେ ଅହଂକାର ଓ ଅସହିଷ୍ଣୁତା ପରିହାର କରି ଯଦି ସେମାନଙ୍କ ସହିତ ମିତ୍ରତା ସ୍ଥାପନ ନକରନ୍ତି, ତେବେ ଦିନେ ନା ଦିନେ ରକ୍ତାକ୍ତ ସଂଘର୍ଷ ଘଟି ହିନ୍ଦୁ ଜାତି ଛାରଖାର ହୋଇଯିବ । ସମାଜ ପାଇଁ କେତେ ବିପଦ ସୃଷ୍ଟି କରି ପାରନ୍ତି, ତାହାର ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ଇତିହାସରେ ବିରଳ ନୁହେଁ ।

ଆମ ସଂବିଧାନ ଓ ବିଜୁବାବୁଙ୍କ ବିଚାର

କେବଳ ମୌଳିକ ଧାରାଗୁଡ଼ିକୁ ଛାଡ଼ି ଭାରତର ସଂବିଧାନକୁ ଆମୂଳଚୂଳ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରିବାକୁ ବିଜୁବାବୁ ଯୁକ୍ତ ବାଢୁଥିଲେ । ତାଙ୍କ ମତରେ ପରିବର୍ତ୍ତିତ ପରିସ୍ଥିତି ହେତୁ, ସଂବିଧାନର ପ୍ରାୟ ୮୦ ଥର ସଂଶୋଧନ ସତ୍ତ୍ୱେ ତାହା ଦେଶର ଶାସନକୁ ସୁସଂଯତ କରିପାରୁ ନାହିଁ କି ସମାଜର ଆବଶ୍ୟକତା ପୂରଣ କରିପାରୁ ନାହିଁ । ମୁଖ୍ୟତଃ ଏହା ଦୁଇଟି ଦିଗରେ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ବ୍ୟର୍ଥ ହୋଇଯାଇଛି । ଗୋଟିଏ ହେଲା ରାଜନୈତିକ ଅସ୍ଥିରତାକୁ ରୋକି ପାରୁ ନାହିଁ ଏବଂ ଅନ୍ୟଟି ହେଲା ଅଧିକାଂଶ ଲୋକଙ୍କୁ ସର୍ବନିମ୍ନ

ମୌଳିକ ଆବଶ୍ୟକତା ଯୋଗାଇ ଦେଇ ପାରୁ ନାହିଁ । ୧୯୮୯ ମସିହା ଠାରୁ ରାଜନୈତିକ ଅସ୍ଥିତା ଲାଗି ରହିଛି ଏବଂ ବାରମ୍ବାର ନିର୍ବାଚିତ ସରକାର ଗୁଡ଼ିକ ଭାଙ୍ଗିଯିବା କାରଣରୁ ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତି ନିର୍ବାଚନ କରାଇବା ଦ୍ଵାରା ପ୍ରତି ନିର୍ବାଚନରେ ପ୍ରାୟ ଏକ ହଜାର କୋଟି ଟଙ୍କାର ଅପବ୍ୟୟ ହେଉଛି । ନିର୍ବାଚିତ ସରକାର ଗୁଡ଼ିକ ବାରମ୍ବାର ମଝିରୁ ଭାଙ୍ଗିଯିବାର କାରଣ ହେଲା କୌଣସି ଦଳ ନିର୍ବାଚନରେ ନିରକ୍ଷୁଷ ସଂଖ୍ୟାଗରିଷ୍ଠତା ହାସଲ କରି ପାରୁନାହାଁତି । ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ବର୍ଷରେ ଦୁଇ ଦୁଇଟା ସରକାର ଗଢ଼ାଯିବାର ଏବଂ ଭୁଷ୍ମୁଡ଼ି ପଡ଼ିବାର ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ମିଳିଲାଣି । ୫୪୫ ଜଣ ସଭ୍ୟ ବିଶିଷ୍ଟ ସଂସଦ ଭିତରେ ମାତ୍ର ୫୪ଜଣ ସଭ୍ୟଙ୍କର ଗୋଟିଏ ରାଜନୈତିକ ଦଳକୁ ନେଇ ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖର ବି ସରକାର ଗଢ଼ି ପାରିଥିଲେ । ସଂବିଧାନର ୩୫୬ ଧାରା ଅନୁସାରେ ରାଜ୍ୟସ୍ତରରେ ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ଶାସନ ଜାରି କରିବାର ସାଂବିଧାନିକ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଥିଲେ ମଧ୍ୟ କେନ୍ଦ୍ର ପାଇଁ ସେପରି କୌଣସି ବ୍ୟବସ୍ଥା ନାହିଁ । ଭବିଷ୍ୟତରେ ରାଜନୈତିକ ଅସ୍ଥିରତାକୁ ଆଶଙ୍କା କରି ଚତୁର୍ଦ୍ଦଳିନ ପ୍ରଧାନ ମନ୍ତ୍ରୀ ପଣ୍ଡିତ ନେହେରୁ କହିଥିଲେ - “କୌଣସି ସଂବିଧାନକୁ ସ୍ଥାୟୀ ଏବଂ ଅପରିବର୍ତ୍ତନୀୟ କରିଦେଲେ ଦେଶର ପ୍ରଗତି ବାଧାପ୍ରାପ୍ତ ହେବ ।” ସୁତରାଂ ସମୟର ଆବଶ୍ୟକତା ଅନୁସାରେ ସଂବିଧାନରେ ଆବଶ୍ୟକ ସଂଶୋଧନ ବା ପୁନର୍ଲିଖନ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ । ଏବେ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଅଟଳ ବିହାରୀ ବାଜପେୟୀ ମଧ୍ୟ, ସଂବିଧାନକୁ ଆଉଥରେ ପୁନର୍ବିଚାର କରିବାକୁ ଏକ ସୁସ୍ଥ ବିଚାର ବିତର୍କ ପାଇଁ ଆହ୍ଵାନ ଦେଲେଣି । ୧୯୯୬ ମସିହାରୁ ୧୯୯୮ ମଧ୍ୟରେ ବାରମ୍ବାର ନିର୍ବାଚନ ହୋଇଛି ଏବଂ ପ୍ରତିଥର କୌଣସି ଦଳ ପ୍ରତି ପୂର୍ଣ୍ଣ ସଂଖ୍ୟା ଗରିଷ୍ଠତା ନମିଳିବାରୁ, ପ୍ରତିଥର ବହୁଦଳର ସହଯୋଗରେ ମିଳିତ ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳ ଗଠିତ ହୋଇଛି ଓ ଅଧାବାଟରୁ ଭାଙ୍ଗି ଯାଇଛି । ୧୯୯୬ ମସିହାରେ ଓ ୧୯୯୭ ମସିହାରେ ଯଥାକ୍ରମେ ଦେବେ ଗୌଡ଼ା ଓ ଇନ୍ଦ୍ର କୁମାର ଗୁଜରାଲ୍ ମିଳିତ ମନ୍ତ୍ରୀ ମଣ୍ଡଳର ପ୍ରଧାନ ମନ୍ତ୍ରୀ ଭାବରେ ସେହି ଏକା ଅବସ୍ଥା ଭୋଗିଲେ ।

୧୯୯୮ ମସିହା ନିର୍ବାଚନରେ ମଧ୍ୟ କୌଣସି ଦଳ ପୂର୍ଣ୍ଣ ସଂଖ୍ୟା ଗରିଷ୍ଠତା ହାସଲ କରି ନପାରି ଭାରତୀୟ ଜନତା ଦଳର ନେତା ଅଟଳ ବିହାରୀ ବାଜପେୟୀଙ୍କ ନେତୃତ୍ଵରେ ୧୯ ଦଳିଆ ମିଳିତ ମନ୍ତ୍ରୀ ମଣ୍ଡଳ ଗଠିତ ହେଲାଓ ୧୯୯୯ ମସିହା ଏପ୍ରିଲ ମାସରେ, ଅର୍ଥାତ୍ ମାତ୍ର ୧୩ ମାସ ପରେ ସେ ସରକାର ଭାଙ୍ଗିଗଲା । ଏପରି ଅବସ୍ଥାରେ ଅନ୍ୟ ଦଳଗୁଡ଼ିକ ନିଜ ନିଜ ଭିତରେ ଥିବା ବିରୋଧ ମନ ଭାବକୁ ଅସ୍ଥାୟୀ

ଭାବରେ ପରିହାର କରି ନିଜର ସ୍ଵାର୍ଥ ପାଇଁ ଏକ ମିଳିତ ସରକାର ଗଢ଼ିପାରନ୍ତି । ମାତ୍ର ତାହା ଯେ ପୁଣି ଅଳ୍ପଦିନ ପରେ ଭାଙ୍ଗିଯିବ ଏ କଥା ଜଳ ଜଳ ହୋଇ ଦେଖା ଯାଉଛି । ସୁତରାଂ ପୁଣି ଏକ ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତକାଳିନ ନିର୍ବାଚନ ହେବ ଏବଂ ଦେଶର ହଜାର ହଜାର କୋଟି ଟଙ୍କାର ଅପବ୍ୟୟ ଘଟିବ । କାରଣ ସଂବିଧାନର ୩୫୬ ଧାରା ଅନୁସାରେ ରାଜ୍ୟମାନଙ୍କ ଉପରେ ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ଶାସନ ଜାରି କରିବା ପାଇଁ ଯେଉଁ ବ୍ୟବସ୍ଥା ରହିଛି, ତାହା କେନ୍ଦ୍ର ପାଇଁ ନାହିଁ । ତେଣୁ ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ନିର୍ବାଚନ ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ କୌଣସି ବିକଳ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଗ୍ରହଣ କରି ପାରିବେ ନାହିଁ । ଅର୍ଥାତ୍ ଭାରତରେ ଜଣେ ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ଅଛନ୍ତି ସତ, କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କର ଶାସନ କ୍ଷମତା ନାହିଁ ।

ସଂବିଧାନ ପ୍ରଣେତାମାନେ ଇଂଲଣ୍ଡର ରାଜା ଓ ରାଣୀଙ୍କ ପରି ଭାରତର ରାଷ୍ଟ୍ରପତିଙ୍କୁ ଏକ ଆଳଙ୍କାରିକ ପଦ ମର୍ଯ୍ୟାଦାର ସ୍ଥାନ ଦେବା କ୍ଷେତ୍ରରେ ସେତେବେଳେ ହୁଏ ତ ଭାବିଥିଲେ ଯେ ନିର୍ବାଚନରେ କୌଣସି ନା କୌଣସି ଦଳ ପୂର୍ଣ୍ଣ ସଂଖ୍ୟା ଗରିଷ୍ଠତା ହାସଲ କରି ସରକାର ଗଢ଼ିବେ ଏବଂ ତାହା ପୁରା ପାଞ୍ଚବର୍ଷ କାଳ ଶାସନ କରିବ । ଇଂଲଣ୍ଡରେ ଦ୍ଵିଦଳୀୟ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଥିବାରୁ ଏହା ସମ୍ଭବ ହେଉଛି । ମାତ୍ର ଭାରତର ଅବସ୍ଥା ଭିନ୍ନ । ଭାରତରେ ପ୍ରାୟ ୧୦୦ଟି ରାଜନୈତିକ ଦଳ ଅଛନ୍ତି ଏବଂ ଆଞ୍ଚଳିକ ଦଳ ଗୁଡ଼ିକର ପ୍ରଭାବ ଏବେ ଏତେ ବେଶି ହୋଇଗଲାଣି ଯେ ମାତ୍ର ୫/୬ଜଣ ସାଂସଦ ଥିବା ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଆଞ୍ଚଳିକ ଦଳ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କୁ ଉଠେଇ କରିଦେଉଛନ୍ତି । ସରକାର ସେମାନଙ୍କ ଉପାତରେ ଟଳ ଟଳ ହେଉଛି । ଏଣେ ଭାରତର ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ସାରା ଦେଶର ନିର୍ବାଚିତ ପ୍ରତିନିଧି । କାରଣ ସେ କେନ୍ଦ୍ରର ଉଭୟ ଗୃହ ଓ ରାଜ୍ୟ ବିଧାନ ସଭା ଗୁଡ଼ିକ ଦ୍ଵାରା, ନିର୍ବାଚିତ । ପ୍ରଧାନ ମନ୍ତ୍ରୀ ମାତ୍ର ଗୋଟିଏ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଅଞ୍ଚଳରୁ ନିର୍ବାଚିତ ହୋଇଥାନ୍ତି । ଅଥଚ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଠାରୁ ରାଷ୍ଟ୍ରପତିଙ୍କର କ୍ଷମତା କମ୍ ଏବଂ ସେ ଆବଶ୍ୟକ ହେଲେ ରାଜ୍ୟପରି, ଦେଶର ଶାସନ ଦାୟିତ୍ଵ ନେଇ ପାରିବେ ନାହିଁ । ଏଣୁ ବର୍ତ୍ତମାନ ବିଚାର କରିବା କଥା ଯେ ରାଜ୍ୟରେ ସାଂବିଧାନୀକ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଭୁଷ୍ଟୁଡ଼ି ପଡ଼ିବା ହେତୁ ବା ଆଇନ ଶୃଙ୍ଖଳା ପରିସ୍ଥିତି ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ହୋଇ ପଡ଼ିବା କାରଣ ଯଦି ସେଠାରେ ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ଶାସନ ଲାଗୁ ହୋଇ ପାରୁଛି, ସେହିପରି ପରିସ୍ଥିତିରେ ଭାରତ ପାଇଁ ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ଶାସନ ଜାରି ନହୋଇ ପାରିବ କାହିଁକି ? କିମ୍ବା ପାର୍ଲିଆମେଣ୍ଟର ଉଭୟ ଗୃହରୁ ସମାନୁପାତିକ ନିର୍ବାଚିତ ସଭ୍ୟମାନଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ଏକ ଜାତୀୟ ସରକାର ଗଠନ ନକରି ପାରିବେ କାହିଁକି ? ଏପରି ବ୍ୟବସ୍ଥା ସଂବିଧାନରେ ରଖାଯାଇ ପାରିଲେ,

ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତୀ ନିର୍ବାଚନ କରାଇବାରେ ହଜାର ହଜାର କୋଟି ଟଙ୍କାର ଅପଚୟ ଘଟିବା ନାହିଁ କି ଦେଶର ଯୋଜନା କାର୍ଯ୍ୟରେ ବାଧା ଉପୁଜନ୍ତା ନାହିଁ । ଦ୍ଵିଦଳୀୟ ବ୍ୟବସ୍ଥା କଲେ ତ ଆହୁରି ଭଲ । ଏହା ଦ୍ଵାରା ସଂଖ୍ୟା ନ୍ୟୁନ ସରକାର ବା ମିଳିତ ସରକାର ଗଢ଼ିବାର ଆବଶ୍ୟକ ରହନ୍ତା ନାହିଁ ।

ଆମ ଦେଶର ସଂବିଧାନ ରାଜନୈତିକ ଅସ୍ଥିରତାକୁ ଯେପରି ରୋକିବାରେ ଅସମର୍ଥ ହେଉଛି, ଅଧିକାଂଶ ଲୋକଙ୍କୁ ସର୍ବନିମ୍ନ ମୌଳିକ ଆବଶ୍ୟକତା ଯୋଗାଇ ଦେବାରେ ମଧ୍ୟ ସେହିପରି ବ୍ୟର୍ଥ ହେଉଛି । ଅର୍ଥାତ୍ ଶୋଷଣ, ଭ୍ରଷ୍ଟାଚାର ଓ ଅବିଚାରରୁ ସବୁ ଲୋକେ ମୁକ୍ତ ହେବେ ବୋଲି ସ୍ଵାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମର ଯେଉଁ ମୂଳ ଲକ୍ଷ୍ୟ ଥିଲା ତାହା ଏଅବଧି ପୂରଣ ହୋଇ ପାରିନାହିଁ । ବସ୍ତୁତଃ ବର୍ତ୍ତମାନ ଭାରତର ୧୦୦ କୋଟି ଲୋକଙ୍କ ଭିତରୁ ମାତ୍ର ୩୦ କୋଟି ଲୋକ ସୁଖମୟ ଜୀବନ ଯାପନ କରୁଥିଲାବେଳେ ଅବଶିଷ୍ଟ ୭୦ କୋଟି ଲୋକଙ୍କୁ ଆବଶ୍ୟକତା ମୁତାବକ, ଖାଦ୍ୟ, ବସ୍ତ୍ର, ଚିକିତ୍ସା, ଶିକ୍ଷା ଓ ବାସଗୃହ ମିଳି ନାହିଁ ।

ସ୍ଵତନ୍ତ୍ର ସଂବିଧାନର ପୁନର୍ଲିଖନ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଆବଶ୍ୟକ ହୋଇପଡ଼ିଛି । ଏହା ପୁଣି ଆହୁରି ଅଧିକ ଆବଶ୍ୟକ ହୋଇପଡ଼ିଛି ଏଇଥିପାଇଁ ଯେ ଗୋଟିଏ ଲୋକାଭିମୁଖୀ ସରକାର ଗଢ଼ିବା ଓ ଶାସନ ଚଳାଇବା ପାଇଁ ଯେଉଁ ନୀତି, ଆଦର୍ଶ ଓ ମୂଲ୍ୟବୋଧ ଆବଶ୍ୟକ, ତାହା ଆଜିର ଲୋକ ପ୍ରତିନିଧିଙ୍କ ଆଚରଣରେ ଆଉ ନାହିଁ, ଲୋକ ପ୍ରତିନିଧିମାନେ ନିଜର ବା ନିଜ ବଳର ସ୍ଵାର୍ଥକୁ ଜାତୀୟ ସ୍ଵାର୍ଥର ଉର୍ଦ୍ଧ୍ଵରେ ରଖୁଛନ୍ତି । ତେଣୁ ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ରାଜନୀତି, ବର୍ତ୍ତମାନ ସ୍ଵାର୍ଥ ସର୍ବସ୍ଵ, ସୁବିଧାବାଦୀ ରାଜନୀତିରେ ପରିଣତ ହୋଇଛି । ଏହା ଛଡ଼ା ରାଜ୍ୟପାଳ ପଦବୀର ଉପାଦେୟତା, ରାଜନୈତିକ ଦଳର ସ୍ଥିତି, ଗତି ଓ ପ୍ରକୃତି ଏବଂ ଲୋକ ପ୍ରତିନିଧିମାନଙ୍କର ସ୍ଥିତି ଓ ସ୍ଵରୂପ ସଂପର୍କରେ ଆମ ସଂବିଧାନରେ ଥିବା ନଥିବା ବ୍ୟବସ୍ଥା ସଂପର୍କରେ ମଧ୍ୟ ପୁନର୍ବିଚ୍ଚିନ୍ତନର ଆବଶ୍ୟକତା ରହିଛି ।

ଜଣେ ଦେଶ ଭକ୍ତ ଭାବରେ ବିଚ୍ଛୁବାବୁଙ୍କର ଏ ଅନୁଶୀଳନ ଆଜି ଅତ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରାସଙ୍ଗିକ ହୋଇ ପଡ଼ିଛି ଏବଂ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଚିନ୍ତାଶୀଳ ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ଆନ୍ଦୋଳିତ କରୁଛି । କୌଣସି କାରଣରୁ ଦେଶର ଆବଶ୍ୟକତା ଅନୁସାରେ ଯଦି ସଂବିଧାନର ପୁନର୍ଲିଖନ ନହୁଏ, ତେବେ ବୁଝିବାକୁ ହେବ ଯେ ଆମର ସ୍ଵାଧୀନତା ଓ ଗଣତନ୍ତ୍ର ଏକ ଅର୍ଥହୀନ ପ୍ରହସନ ।

ଭାରତର ଗଣତନ୍ତ୍ର ପ୍ରତି ବି ବିଚ୍ଛୁବାବୁଙ୍କର ଅନେକ ଅଭିଯୋଗ ଥିଲା, ତାଙ୍କ ମତରେ ଗଣତନ୍ତ୍ରର ସଂଜ୍ଞା ନିରୂପଣ କରି ଯାହା କୁହାଯାଇଛି, ଭାରତର ଗଣତନ୍ତ୍ରରେ ତାହାର ପ୍ରତିଫଳନ ନାହିଁ । ଭାରତର ଗଣତନ୍ତ୍ରକୁ ପୃଥ୍ବୀର ସର୍ବବୃହତ୍ତମ ଗଣତନ୍ତ୍ର କୁହାଯାଉଥିଲେ ମଧ୍ୟ, ଏହା ପ୍ରକୃତରେ ଗଣତନ୍ତ୍ର ନୁହେଁ । କାରଣ ଗଣତନ୍ତ୍ର ଶାସନରେ ସବୁଲୋକଙ୍କୁ ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ପରିମାଣରେ ମୌଳିକ ଆବଶ୍ୟକତା ଯଥା ପ୍ରଚୁର ପୁଷ୍ଟିସାର ଖାଦ୍ୟ, ଉପଯୁକ୍ତ ଶିକ୍ଷା, ଉପଯୁକ୍ତ ସ୍ବାସ୍ଥ୍ୟ ସେବା ଏବଂ ଉପଯୁକ୍ତ ବାସଗୃହ ଯୋଗାଇ ଦେବା ଏକ ସର୍ବ ନିମ୍ନ କାର୍ଯ୍ୟ । ଭାରତରେ ଆଜି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏହା ସମ୍ଭବ ହୋଇ ନାହିଁ । ସ୍ବାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମ ବେଳେ ଗାନ୍ଧିଜୀ କହୁଥିଲେ “ବ୍ରିଟିଶ ଶାସନ ହଟିଲେ କୃଷକ ଓ ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କ ହାତକୁ କ୍ଷମତା ଆସିବ ଏବଂ ଲୋକେ ଶୋଷଣ, ଅବିଚାର ଓ ଭ୍ରଷ୍ଟାଚାରରୁ ମୁକ୍ତ ହେବେ, ଏହାହିଁ ସ୍ବାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମର ମୂଳ ଲକ୍ଷ୍ୟ । ସ୍ବାଧୀନତାର ୫୦ ବର୍ଷ ପରେ ଏ ଲକ୍ଷ ପୂରଣ ହୋଇ ନାହିଁ । ଅଶିକ୍ଷା ଏବଂ ଦାରିଦ୍ର୍ୟରେ ଜର୍ଜରିତ ହେଉଥିବା ଲୋକେ ଗଣତନ୍ତ୍ରର ଅର୍ଥ ବୁଝନ୍ତି ନାହିଁ । ବିଲାତର ବିଖ୍ୟାତ ମାନବବାଦୀ ଦାର୍ଶନିକ Malcolm Muggeridgeଙ୍କ ମତରେ “People whose stomachs are empty have no idea what democracy means.” ଭାରତର ଲୋକେ କ୍ଷୁଧା ଏବଂ ଅଶିକ୍ଷାରେ ଜର୍ଜରିତ । ଗଣତନ୍ତ୍ରର ମୂଲ୍ୟ ବୁଝି, ସାମାନ୍ୟ ସ୍ବାର୍ଥରେ ପ୍ରଲୋଭିତ ନହୋଇ ବିଚାରବନ୍ତ ଭାବରେ ନିର୍ବାଚନରେ ମତଦାନ କରି ପାରନ୍ତି ନାହିଁ । ସାମାନ୍ୟ ସ୍ବାର୍ଥରେ ପ୍ରଲୋଭିତ ହୋଇ ନିଜର ବହୁମୂଲ୍ୟ ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ଅଧିକାରକୁ ଫୋକରା ଭେଣ୍ଟିପରି ଫୋପାଡ଼ି ଦିଅନ୍ତି । ଫଳରେ ବାହୁବଳ ଓ ଅର୍ଥବଳ ଜୟ ପରାଜୟର ନିୟମାକ ହୋଇଥାଏ । ଏହି କାରଣରୁ ଭାରତର ସଂସଦ ଓ ବିଧାନ ସଭାମାନଙ୍କରେ ଅସାମାଜିକ, ଦୁର୍ନୀତିଗ୍ରସ୍ତ ଓ ଅପରାଧିମାନଙ୍କୁ ମାନ୍ୟବର ନିର୍ବାଚିତ ସଭ୍ୟଭାବରେ ଦେଖିବାକୁ ମିଳୁଛି । ମାତ୍ର ଥରେ ଥରେ ନିର୍ବାଚିତ ହୋଇ ମାଳ ମାଳ କୋଠାବାଡ଼ି, ଗାଡ଼ିଘୋଡ଼ା ଓ ଟଙ୍କା ସୁନା ଯେପରି ଠୁଳ କରି ପାରୁଛନ୍ତି, ସେହିପରି ପରବର୍ତ୍ତି ନିର୍ବାଚନର ପରିବେଶକୁ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ କଳୁଷିତ କରୁଛନ୍ତି । ନିର୍ବାଚନ କମିଶନଙ୍କ ସର୍ବେକ୍ଷଣ ଅନୁସାରେ ବର୍ତ୍ତମାନ ସଂସଦ ଓ ବିଧାନ ସଭାମାନଙ୍କରେ ୫୦୮ ଜଣ ଏହି ଶ୍ରେଣୀର ଅପରାଧିମାନେ ମାନ୍ୟବର ସଭ୍ୟପଦ ଉପଭୋଗ କରୁଛନ୍ତି । ନିର୍ବାଚନରେ ପ୍ରତିଦ୍ବନ୍ଦିତା କରୁଥିବା ପ୍ରାର୍ଥୀମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଗୁଣ, କର୍ମ, ଦକ୍ଷତା ଓ ଚରିତ୍ର ବିଷୟରେ କୌଣସି ମାପକାଠି ନାହିଁ । ଏପରି କି ଜଣେ ଗଣିକା ମଧ୍ୟ ନିର୍ବାଚନରେ ପ୍ରାର୍ଥୀ ହୋଇ ପରିବ । ପୁଣି ଆମ ଗଣତନ୍ତ୍ରରେ ବହୁଦଳୀୟ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଥିବାରୁ କେବେ

ହେଲେ କୌଣସି ଦଳ ବହୁମତ ପାଇ ସରକାର ଗଠନ କରି ପାରୁ ନାହିଁ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ନିର୍ବାଚନ ପରେ ସରକାର ଗଢୁଥିବା ଦଳ ପ୍ରତି ମିଳିଥିବା ସମର୍ଥନ ଠାରୁ ବିରୋଧୀ ଦଳମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ମିଳିଥିବା ମିଳିତ ସମର୍ଥନ ଅଧିକ । ପୁଣି ପୂର୍ଣ୍ଣ ସଂଖ୍ୟା ଗରିଷ୍ଠ ସମର୍ଥନ ମିଳୁ ନଥିବାରୁ ରାଜନୈତିକ ଅସ୍ଥିରତା ଲାଗି ରହୁଛି ଏବଂ ନିର୍ବାଚିତ ସରକାରମାନେ ଅଳ୍ପଦିନରେ ଭାଙ୍ଗି ଯାଉଛନ୍ତି । ସଂବିଧାନ ପ୍ରଣେତାମାନେ ସମ୍ଭବତଃ ଭାବିଥିଲେ ଯେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ନିର୍ବାଚନରେ କୌଣସି ନା କୌଣସି ଦଳ ସଂଖ୍ୟା ଗରିଷ୍ଠ ସଭ୍ୟଙ୍କର ସମର୍ଥନ ପାଇ ସରକାର ଗଢ଼ିବେ ଏବଂ ତାହା ପୁରା ପାଞ୍ଚବର୍ଷ ପାଇଁ କ୍ଷମତାରେ ରହିବ । ଏକଥା ସମ୍ଭବ ହେଉଛି ବିଳାତରେ ଦ୍ଵିଦଳୀୟ ବ୍ୟବସ୍ଥା ହେତୁ । ଆମର କିନ୍ତୁ ଏଠାରେ ପ୍ରାୟ ୧୦୦ ରାଜନୈତିକ ଦଳ ଅଛନ୍ତି ଏବଂ ଆଞ୍ଚଳିକ ଦଳଗୁଡ଼ିକର ପ୍ରଭାବ କମ୍ ନୁହେଁ ।

ପୂର୍ବେ ପୃଥିବୀର ବହୁ ଦେଶପରି ଭାରତର ଅନେକ ରାଜ୍ୟରେ ଗଣତନ୍ତ୍ର ଶାସନ ଥିଲା । ଖ୍ରୀଷ୍ଟପୂର୍ବ ଷଷ୍ଠ ଶତାବ୍ଦିରେ ଅଙ୍ଗ, ମଗଧ, କାଶୀ, କୋଶଳ, ବୃଜି, ମଲ୍ଲ, ତେଦି, ବସ, କୁରୁ, ପାଞ୍ଚାଳ, ମସ୍ୟ, ସୁରସେନ, ଅସ୍ଥକ, ଅବନ୍ତି, ଗାନ୍ଧାର ଏବଂ କାମୋଜ ପରି ଷୋଡ଼ଶ ଜନପଦ ମଧ୍ୟରୁ ବୃଜି ଓ ମଲ୍ଲ ଥିଲା ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ରାଜ୍ୟ । ଏହା ନିର୍ବାଚିତ ସଭ୍ୟମାନଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ଶାସିତ ହେଉଥିଲା । ଏହାର ନିର୍ବାଚିତ ବିଧାନ ସଭା ଥିଲା ଏବଂ ଶାସନ ମୁଖ୍ୟଙ୍କୁ ରାଜା ବୋଲି କୁହାଯାଉଥିଲେ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କର ଆମପରି ଅମାପ କ୍ଷମତା ନଥିଲା । ସେ ନିର୍ବାଚିତ ସଭ୍ୟମାନଙ୍କରେ ବିନା ପରାମର୍ଶରେ କୌଣସି ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେଲେ ଛାଁକୁ ଛାଁ କ୍ଷମତାରୁ ଅପସରି ଯାଉଥିଲେ । କାରଣ ନୀତି ଏବଂ ଆଦର୍ଶର ଦୃଢ଼ ଭିତ୍ତିଭୂମି ଉପରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ଥିଲା ସେ ଶାସନ । ଜନସାଧାରଣଙ୍କର ସ୍ଵାର୍ଥ ହିଁ ଥିଲା ସବୁ ବିଷୟର ଉର୍ଦ୍ଧ୍ଵରେ । ସଭ୍ୟମାନଙ୍କ ପାଇଁ କଠୋର ଆଚରଣ ସଂହିତା ଥିବାରୁ, ସେମାନେ କ୍ଷମତାର ଅପବ୍ୟବହାର କରି ପାରୁ ନଥିଲେ ବି ଆମ ପରି ଅମାପ ଧନ ଠୁଳ କରି ପାରୁ ନଥିଲେ । ବୃଜି'ର ରାଜ୍ୟ ଆଠ ଗୋଟି ଜାତିକୁ ନେଇ ଗଠିତ ହୋଇଥିଲା ଏବଂ ଏହା ଏକ ମିଳିତ ଜାତିସଂଘ ପରି କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିଲା ଏହି ରାଜ୍ୟର ମୁଖ୍ୟ ଜାତିଥିଲେ ବୈଶାଳୀର ଲଜ୍ଞାବୀ ଏବଂ ମିଥ୍ଲାର ବିଦେହ । ବୈଶାଳୀ ଥିଲା ଏହାର ରାଜଧାନୀ ।

ବୈଦିଶାସ୍ତ୍ରରୁ ଜଣାଯାଏ ଯେ ଏହି ଦୁଇଟି ରାଜ୍ୟଛଡ଼ା ଆହୁରି ଅନେକ ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ରାଜ୍ୟ ଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କ ଭିତରୁ ପୂର୍ବ ସମୁଦ୍ର ଉପକୂଳର ବୈତରଣୀ

ନଦୀଠାରୁ ଗୋଦାବରୀ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବିସ୍ତୃତ କଳିଙ୍ଗ ରାଜ୍ୟ, ଷଷ୍ଠ ଶତାବ୍ଦି ପରେ ସାକ୍ୟମାନଙ୍କର କପିଳବାସ୍ତୁ, ମୋରିୟାମାନଙ୍କର ପିସ୍ତଳୀବନ । ଏହି ରାଜ୍ୟ ଗୁଡ଼ିକ ଆୟତନରେ କ୍ଷୁଦ୍ର ଥିବାରୁ ଖ୍ରୀଷ୍ଟପୂର୍ବ ତୃତୀୟ ଶତାବ୍ଦି ବେଳକୁ ନନ୍ଦବଂଶ ରାଜା ଧନନନ୍ଦ ଏବଂ ମୌର୍ଯ୍ୟ ବଂଶର ଚନ୍ଦ୍ରଗୁପ୍ତ ଓ ଅଶୋକଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ପରାଜିତ ହୋଇ ସେମାନଙ୍କର ବିଶାଳ ସାମ୍ରାଜ୍ୟର ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ହୋଇଥିଲେ । ଷଷ୍ଠ ଶତାବ୍ଦିରେ ଏହି ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ରାଜ୍ୟଗୁଡ଼ିକର ଅଧିବାସୀମାନେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ସ୍ଵାଧୀନତା ଉପଭୋଗ କରୁଥିଲେ ଏବଂ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଭାବରେ ସଂପର୍କିତ ଠୁଳ କରିବାର ସୁଯୋଗ ନଥିଲା ।

ଆମ ଦେଶର ଗଣତନ୍ତ୍ରରେ ଏ ସବୁର ଘୋର ଅବକ୍ଷୟ ଘଟିଥିବାରୁ, ଦେଶର ଚିନ୍ତାଶୀଳ ଜନ ନାୟକମାନେ ଏ ଦିଗରେ ବିଚାର ବିମର୍ଶ କରିବାକୁ ବିଚ୍ଛୁବାରୁ ଆହ୍ୱାନ ଦେଇଥିଲେ ।

କୁହାଯାଉଛି ଯେ ଆମର ଗଣତନ୍ତ୍ର ଖୁବ୍ ସୁଦୃଢ଼ ହେଲାଣି । ତା' ନହୋଇଥିଲେ ୧୯୭୪ ମସିହାରେ ପ୍ରଧାନ ମନ୍ତ୍ରୀ ଦେଶରେ ଜରୁରୀ କାଳିନ ପରିସ୍ଥିତି ଜାରି କରି ଲୋକଙ୍କର ସ୍ଵାଧୀନତାକୁ ଅପହରଣ କରିବାରୁ ଲୋକେ ତାକୁ ୧୯୭୭ ମସିହା ନିର୍ବାଚନରେ କ୍ଷମତାରୁ ହଟାଇ ଦେଲେ, ଏହା ଗଣତନ୍ତ୍ରର ବିଜୟ । ମାତ୍ର ଏହା ଗଣତନ୍ତ୍ରର ବିଜୟ ନୁହେଁ । ଏହା ସାମୟିକ ଅସନ୍ତୋଷର ଏକ ବର୍ହିପ୍ରକାଶ ମାତ୍ର । ତା' ନହୋଇଥିଲେ ୧୯୮୦ ନିର୍ବାଚନରେ ଲୋକେ ପୁଣି ଇନ୍ଦିରା ଗାନ୍ଧିଙ୍କୁ କ୍ଷମତାକୁ ଫେରାଇ ଆଣିଥାନ୍ତେ କିପରି ? ତେଣୁ ଏହା ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ବିଜୟ ନୁହେଁ, ଏହା ପ୍ରଚାର ସର୍ବସ୍ୱ ରାଜନୀତି ଏବଂ ବ୍ୟାଧିଗ୍ରସ୍ତ ଗଣତନ୍ତ୍ରର ପରିଚୟ ।

ତେଣୁ ଭାରତର ଗଣତନ୍ତ୍ରକୁ ସଫଳ କରିବାକୁ ହେଲେ, ଦେଶବ୍ୟାପୀ ବିଚାର ବିମର୍ଶ କରାଯାଇ ପ୍ରଚଳିତ ଗଣତନ୍ତ୍ରରେ ଥିବା ତୃଟି ଗୁଡ଼ିକୁ ସଂସ୍କାର କରିବା ଦରକାର । ତା ନହେଲେ ଆମ ଗଣତନ୍ତ୍ର ତିଆରି କରୁଥିବା ସରକାରଗୁଡ଼ିକୁ ଇଷ୍ଟଇଣ୍ଡିଆ କଂପାନୀ ଠାରୁ ଅଧିକ କିଛି କହି ହେବ ନାହିଁ । କାରଣ ଇଷ୍ଟ ଇଣ୍ଡିଆ କଂପାନୀ ଥିଲା ଏକ ବଣିକ ସଂଗଠନ ଏବଂ ଶୋଷଣ ଥିଲା ତାହାର ମୁଖ୍ୟ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ।

ଖ୍ରୀଷ୍ଟପୂର୍ବ ଷଷ୍ଠ ଶତାବ୍ଦି ବେଳକୁ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଧର୍ମର ଜଟିଳ କର୍ମକାଣ୍ଡ ଦ୍ଵାରା ପ୍ରତୀମା ପୂଜା, ପଶୁବଳୀ ଓ ଅସ୍ପୃଶ୍ୟତା ପରି ନାନା କୁସଂସ୍କାରରେ ଆଛନ୍ନ ହୋଇ ହିନ୍ଦୁ ଧର୍ମ

ନିଜର ମହନୀୟତା ହରାଇବାକୁ ବସିବାରୁ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଧର୍ମ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଯେପରି ମହାବୀର ଜୈନ ଓ ଗୌତମ ବୁଦ୍ଧ ବିଦ୍ରୋହ କରିଥିଲେ, ଜନବିଂଶ ଶତାବ୍ଦିରେ ମଧ୍ୟ ସେହିପରି ଅରବିନ୍ଦ, ରାଜା ରାମମୋହନ ରାଏ, ଦୟାନନ୍ଦ, ମହର୍ଷି ରମଣ ଏବଂ ମହତ୍ମା ଗାନ୍ଧି ରକ୍ଷଣଶୀଳତା ଓ କୁସଂସ୍କାର ବିରୁଦ୍ଧରେ ଦେଶ ବ୍ୟାପି ଆନ୍ଦୋଳନ କରିଥିଲେ । ଏ ସମସ୍ତଙ୍କର ସଂସ୍କାରର ମାର୍ଗ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ହେଲେ ବି, ଏକ ମୌଳିକ କଥାରେ ସେମାନେ ସମସ୍ତେ ଏକମତ ଥିଲେ ଯେ ଭାରତକୁ ତାର ନିଜସ୍ବ ତେଜରେ ଆଲୋକିତ ହେବାକୁ ହେଲେ, ବୈଦିକ ବିଚାରର ପୁନଃପ୍ରବର୍ତ୍ତନ ହେବା ଦରକାର । କାରଣ ବେଦହିଁ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ସମାନ ଭାବରେ ବିଚାର କରେ ଏବଂ ସମସ୍ତଙ୍କର ସୁଖ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ କାମନା କରେ । ସମାଜକୁ ସଂଯତ ଓ ଶୃଙ୍ଖଳିତ କରିବା ପାଇଁ ବୈଦିକ ଅନୁଶାସନ ଯେପରି ଅପରିହାର୍ଯ୍ୟ, ସମାଜର ସୁଖଶାନ୍ତି ପାଇଁ କଠୋର ପରିଶ୍ରମ ଦ୍ବାରା କୃଷି, ଶିଳ୍ପ, ବାଣିଜ୍ୟ, ଗୋପାଳନ ଏବଂ ପ୍ରତିରକ୍ଷାର ବିକାଶ ମଧ୍ୟ ସେହିପରି ଏକାନ୍ତ ପ୍ରୟୋଜନ, ଏହାହିଁ ଥିଲା ସେମାନଙ୍କର ବଚାର । ତେଣୁ ଭାରତୀୟ ସମାଜରେ ଶାନ୍ତିପୂର୍ଣ୍ଣ ସହାବସ୍ଥାନ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବାକୁ ହେଲେ ଆମ ସଂବିଧାନରେ ସେହି ବିଚାର ପ୍ରତିଫଳିତ ହେବା ଦରକାର । ଏ ସଂପର୍କରେ ଦେଶବ୍ୟାପି ଏକ ବିଚାର ବିମର୍ଶର ଆବଶ୍ୟକତା ରହିଛି । ଏପରି ଏକ ବିଚାର ବିମର୍ଶ ଦେଶ ପାଇଁ ବର୍ତ୍ତମାନ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଜରୁରୀ ହୋଇ ପଡ଼ିଛି । କାରଣ ରାଜନୈତିକ ସମସ୍ୟାଗୁଡ଼ିକୁ ସମାଧାନ କରିବାକୁ ଆମ ସମ୍ବିଧାନ ଅସମର୍ଥ ହୋଇଛି । ଗଣତନ୍ତ୍ର ଏକ ପ୍ରହସନରେ ପରିଣତ ହୋଇ ଯାଇଛି, ସମାଜରେ ଅର୍ଥନୈତିକ ବୈଷମ୍ୟ ଅସହ୍ୟ ଭାବରେ ପ୍ରସାରିତ ହୋଇ ଯାଇଛି ଏବଂ ଅଧିକାଂଶ ଲୋକଙ୍କ ପାଇଁ ସ୍ବାଧୀନତା ନିରର୍ଥକ ହୋଇ ପଡ଼ିଛି । ଏସବୁର ସଂସ୍କାର ନହେଲେ ସମାଜରେ ଶାନ୍ତିପୂର୍ଣ୍ଣ ସହାବସ୍ଥାନ ସମ୍ଭବ ହେବ ନାହିଁ । ବେଦର ବିଚାର ହେଲା-

“ସାମନା ବ ଆକୃତିଃ, ସମାନା ହୃଦୟାନି ବଃ,
ସମାନମସ୍ତୁ ବୋ ମନୋ, ଯଥା ବଃ ସସହାସତି ॥” (ରଗ୍ବେଦ)

ଅର୍ଥାତ୍ ହେ ମୋର ଅମୃତ ସନ୍ତାନ ଗଣ ! ତୁମେମାନେ କର୍ମମୟ ଜୀବ । ସଂକଳ୍ପ ଧାରଣ ପାଇଁ ତୁମମାନଙ୍କୁ ଉପଯୁକ୍ତ ମନ ଓ ହୃଦୟ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଛି । ତୁମେ ବୁଦ୍ଧିମାନ ହୋଇପାର, କିନ୍ତୁ ହୃଦୟହୀନ ହେଲେ ଅହଂକାରୀ ଓ ଅନ୍ଧ ହୋଇଯିବ ।

ତୁମେ ହୃଦୟବାନ ହୋଇପାର, ମାତ୍ର ବୁଦ୍ଧିଶୂନ୍ୟ ହେଲେ ଅନ୍ୟର ଅପକାର ହେବ ।
ତେଣୁ ତୁମର ହୃଦୟ ଓ ମନ ସମାନ ହେଉ । ପୁଣି -

“ସଂ ଗଛଧଂ ସଂ ବଦଧୁଂ, ସଂ ବୋ ମନାଂସି ଜାନତାମ୍
ଦେବା ଭାଗଂ ଯଥା ପୂର୍ବେ, ସଂ ଜାନାନା ଉପାସତେ ॥”

ଅର୍ଥାତ୍, ହେ ମନୁଷ୍ୟଗଣ ! ଏକାଠି ଓ ଏକ ପ୍ରକାର ଚାଲ । ସମାନ ଗତି
ପାଇଁ ସତର୍କତା ଓ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ଆବଶ୍ୟକ । ସମାଜର ପତିତ ଓ ଉଚ୍ଚବର୍ଣ୍ଣ ମିଳିମିଶି
ପ୍ରଗତି କର । ପରସ୍ପର ପ୍ରୀତିପୂର୍ବକ ବାର୍ତ୍ତାଳାପ କର । ପ୍ରେମ ପୂର୍ବକ ବିଚାର ଆଲୋଚନା
କର । ମାନବ ସମାଜର ଅସ୍ତିତ୍ବ ଓ ପ୍ରଗତି ନିମିତ୍ତ ସମାନ ଗତି, ଉଚ୍ଛି ଓ ଚିତ୍ତ ଅବଲମ୍ବନ
କର । କାରଣ ଏହାହିଁ ସମାଜରେ ଶାନ୍ତିପୂର୍ଣ୍ଣ ସହାବସ୍ଥାନ ପାଇଁ ଭିତ୍ତିଭୂମି । ପୁଣି-

“ସମାନା ପ୍ରପା ସହ ବୋ ଅନଭାଗଃ,
ସମାନେ ଯୋକ୍ତେ, ସହ ବୋ ଯୁନକ୍ତି ।”

ଅର୍ଥାତ୍- ରାଷ୍ଟ୍ରର ସମସ୍ତଙ୍କୁ ସମାନ ଖାଦ୍ୟପେୟର ସୁଯୋଗ ମିଳୁ ଏବଂ
କାହାର କୌଣସି ଆବଶ୍ୟକତା ଅପୂର୍ଣ୍ଣ ନରହୁ ।

କୁହାଯାଇପାରେ ଯେ ପୃଥିବୀର ଲୋକେ ଦିନକୁ ଦିନ ଅଧିକ ଘନିଷ୍ଠ ହୋଇ
ପଡୁଛନ୍ତି । ସାହିତ୍ୟ, କଳା, କୃଷି, ଶିଳ୍ପ ଓ ବାଣିଜ୍ୟ ପରି ପ୍ରତ୍ୟେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଭାବ
ବିନିମୟ ଦ୍ବାରା ପୃଥିବୀର ମଣିଷ ଗୋଷ୍ଠୀ ମଧ୍ୟରେ ଏକ ସମନ୍ୱିତ ସଂସ୍କୃତି ଗଢ଼ି
ଉଠିଛି । ଆବିଷ୍କାର ଓ ଉତ୍ତାବନର ଅଭୁତପୂର୍ବ ସଫଳତାରେ ମଣିଷ ସମାଜର ସଭ୍ୟତା
ଦୃଢ଼ଗତିରେ ଆଗେଇ ଚାଲିଛି । ପୁରୁଣା ରକ୍ଷଣଶୀଳତାକୁ ଛାଡ଼ି ନୂତନ ସମ୍ଭାବନାର
ଅନ୍ୱେଷଣରେ ମଣିଷ ଅଭୁତପୂର୍ବ ସଫଳତା ହାସଲ କରି ଅଧିକ ସଭ୍ୟ, ଶିକ୍ଷିତ ଓ
ମାର୍ଜିତ ହେଉଛି । ଏପରି ଅବସ୍ଥାରେ ପାଞ୍ଚହଜାର ବର୍ଷ ତଳର ପୁରୁଣା ବୈଦିକ ବିଚାର
ଆଡ଼କୁ ମୁହଁ ଫେରାଇ ନେବାର ଅର୍ଥ କେବଳ ପଛୁଆ ଗତି ନୁହେଁ, ଆଦିମତା ମଧ୍ୟ ।
ମାତ୍ର ଏହା ପଛୁଆ ଗତି ନୁହେଁ କି ଆଦିମତା ନୁହେଁ । ଆଲୋକ, ଜଳ, ବାୟୁ ଆକାଶ
ଏବଂ ମାଟି, ଏହା କ’ଣ କେବେ ପୁରୁଣା ହେଉଛି ? ଏମାନଙ୍କର ଧର୍ମର କ’ଣ କିଛି
ଅବକ୍ଷୟ ଘଟୁଛି ? ଏମାନଙ୍କର ଆଦିମତା ଅନନ୍ତ କାଳ ଧରି ଜୀବ ସତ୍ତାର ମୂଳାଧାର ।
ଏମାନଙ୍କର ବିଲୟ ନାହିଁ କି ଅବକ୍ଷୟ ନାହିଁ, ଯାହା ସତ୍ୟ, ଶାସ୍ତ୍ର ଏବଂ ଚିରନ୍ତନ,
ତାର ପୁରୁଣା କ’ଣ ବା ନୂଆ କଣ ? ଆଜି ମଣିଷର ଭୌତିକ ବିକାଶର ପରିସର

ବୁଦ୍ଧି ପାଇଛି ସତ । ମାତ୍ର ସବୁ କିଛି ପାଇବା ଭିତରେ ନ ପାଇବାର ଅଭାବ ବୋଧରେ ମଣିଷ କ'ଣ ଆଜି ଅଧିକ ଅଶାନ୍ତ ନୁହେଁ ? ସମସ୍ତୀତ ସଭ୍ୟତାର କୋଳାହଳ ଭିତରେ ମଣିଷ କ'ଣ ଆଜି ଅଧିକ ଅସହାୟ ଏବଂ ନିଃସକ୍ଷ ନୁହେଁ ? ସୁରକ୍ଷାର ସମସ୍ତ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ସତେ ମଣିଷ କ'ଣ ଆଜି ଅଧିକ ସଂତ୍ରସ୍ତ ନୁହେଁ ? ତେବେ ଏ ଭୌତିକ ବିକାଶର ଅର୍ଥ କ'ଣ ? ଭୌତିକ ବିକାଶ ସହିତ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ବିକାଶର ସମନ୍ୱୟ ନ ଘଟିଲେ, ନିବିଡ଼ ଅରଣ୍ୟ ପରି, ପରପୂର୍ଣ୍ଣ ଫଳମୂଳ ଓ ଛାୟାଦାନ ସତେ ତାହା ବିପଦ ସଂକୁଳ ହୋଇଯିବ । ଭୌତିକ ବିକାଶ ; ସହିତ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକତାର ସମନ୍ୱୟ ଘଟିଲେ, ପରିବ୍ୟାପ୍ତ ଆକାଶର ଅନନ୍ତ ନୀଳିମା ପରି, ମଣିଷ ପାଇଁ ଏ ସମାଜ ଶାନ୍ତ ଏବଂ ଉଦାର ହୋଇଯିବ । ଉପଦ୍ରବ ଶୂନ୍ୟ ସମାଜ ହେବ ମଣିଷ ପାଇଁ ଶାନ୍ତିପୂର୍ଣ୍ଣ ସହାବସ୍ଥାନର ବାସସ୍ଥଳୀ । ଏହାହିଁ ବୈଦିକ ବିଚାର । ଜାତି, ଧର୍ମ, ବର୍ଣ୍ଣ, ଭାଷା, ଉଚ୍ଚ, ନୀଚ, ଧନୀ ଦରିଦ୍ର ନିର୍ବିଶେଷରେ ମଣିଷ ହେବ ଅମୃତସ୍ୟ ପୁତ୍ରାଃ । ତା' ନହେଲେ, ନୀତି ଆଦର୍ଶ ସଂଯମ ଓ ଶୃଙ୍ଖଳାହୀନ ଭୌତିକ ଅଭିବୃଦ୍ଧି କେବଳ ମଣିଷକୁ ଧ୍ୱଂସ ଆଡ଼କୁ ଆଗେଇ ନେବ । ଯୋଗୀ ଅରବିନ୍ଦ ଆଶାବାଦୀ ଥିଲେ ଯେ ଭାରତ ତା'ର ଏହିପରି ଏକ ମହାନ ଦର୍ଶନ ଦ୍ୱାରା ସାରା ଜଗତକୁ ଆଲୋକିତ କରିବ ।

ସବୁ ଦେଶରେ ସମାଜବାଦର ସଂଜ୍ଞା ଯେପରି ସମାନ ନୁହେଁ, ଗଣତନ୍ତ୍ରର ସଂଜ୍ଞା ମଧ୍ୟ ସେହିପରି ସମାନ ନୁହେଁ । ବିଳାତ ଓ ଆମେରିକା ପରି ଅନେକ ଦେଶର ଗଣତନ୍ତ୍ର ଠାରୁ ଆମ ଦେଶର ଗଣତନ୍ତ୍ର ଭିନ୍ନ । ଗ୍ରୀସର ବିଖ୍ୟାତ ଦାର୍ଶନିକ ପ୍ଲେଟୋଙ୍କର ଗଣତନ୍ତ୍ର ଅବାସ୍ତବ ମନେ ହେବାରୁ, ବହୁ ଦେଶ ତା'ର ସଂସ୍କରଣ କରି ନିଜ ନିଜ ଦେଶରେ ପ୍ରୟୋଗ କରୁଛନ୍ତି । ପ୍ଲେଟୋଙ୍କ ଗଣତନ୍ତ୍ରରେ ଶାସକମାନଙ୍କୁ ଦେଶର ରକ୍ଷକ ଭାବରେ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଛି, ଏବଂ ସେମାନେ ଧନ ସଂପତ୍ତି ଠାରୁ ଦୂରରେ ରହିବାକୁ ପରାମର୍ଶ ଦିଆଯାଇଛି । କାରଣ ତାଙ୍କ ମତରେ ରକ୍ଷକ ଯଦି ଧନସଂପତ୍ତି ସହିତ ଜଡ଼ିତ ହୋଇ ଯିବେ, ତେବେ ସେମାନେ ବ୍ୟବସାୟୀ ହୋଇଯିବେ ଏବଂ ରକ୍ଷକ ବଦଳରେ ଉଷକ ହୋଇଯିବେ । ସେଥିପାଇଁ ରାଷ୍ଟ୍ର ଏପରି ନିୟମ ପ୍ରଣୟନ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ, ଯେପରି ସେମାନଙ୍କର ସ୍ୱାଭାବିକ ପ୍ରବୃତ୍ତି ପଥଭ୍ରଷ୍ଟ ନହୋଇ ଅବିଚଳ ରହିବ । ଆମ ଗଣତନ୍ତ୍ରରେ ସେପରି ବ୍ୟବସ୍ଥା ନାହିଁ । ବରଂ ରକ୍ଷକମାନଙ୍କର ଧନତୁଳ କରିବା ମୁଖ୍ୟ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ହୋଇ ଯାଇଛି । ପୁଣି ରାଜନୀତିକୁ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରିବା ପାଇଁ ଅର୍ଥବଳ ଏକ ପ୍ରଧାନ ମାଧ୍ୟମ ହୋଇଥିବାରୁ, ଶାସକମାନେ କ୍ଷମତା ଦଖଲ କରିବାକୁ ବ୍ୟାପକ ଅର୍ଥବଳ ପ୍ରୟୋଗ କରୁଛନ୍ତି ।

ପୃଥ୍ବୀର ପ୍ରାଚୀନ ସଭ୍ୟତାମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ମିଶର, ଗ୍ରୀସ, ରୋମ୍ ଓ ବେବିଲୋନିଆର ସଭ୍ୟତା ଥିଲା ଅତ୍ୟନ୍ତ ମାର୍ଜିତ ଓ ସମୃଦ୍ଧ । ମାତ୍ର ସେ ସବୁ କୁ ପ୍ର ହୋଇଗଲା । କାରଣ କ୍ରମେ ସେମାନଙ୍କ ସଂସ୍କୃତିର ବିଚାର ଧାରା ସଂକୀର୍ଣ୍ଣ, ଅନୁଦାର ଓ ମତାନ୍ତ ହୋଇ ପଡ଼ିଲା । ଫଳରେ ଦେହରୁ ଆତ୍ମା ବାହାରିଗଲେ ଦେହ ଯେପରି ଶବ ହୋଇ ପଡ଼ିରହେ, ସେହିପରି ସେ ଦେଶର ସଂସ୍କୃତିରୁ ମହନୀୟତା ସବୁ ଉଭେଇ ଯିବା ହେତୁ ତାହା ମୃତବତ ହୋଇ ପଡ଼ିରହିଲା । ସମସ୍ତ ନୈତିକତାକୁ ପରିହାର କରି କେବଳ ଧନଠୁଳ କରିବା ପାଇଁ ଶାସକମାନେ ଯଦି ପ୍ରଜାକୁ ଶୋଷଣ କରନ୍ତି ତେବେ ପୁଞ୍ଜିବାଦର ଅଭ୍ୟୁଦୟ ଘଟିବ ଏବଂ ଲୋକେ ଦରିଦ୍ର ହୋଇଯିବେ । ମାତ୍ର ସେପରି ଶାସକ ସାକନ୍ଦର, ମହମ୍ମଦ, ନିରୋ, ନୋପୋଲିଅନ ଓ ହିଟଲର ପରି ଦେଶପାଇଁ ଆଶୀର୍ବାଦ ନହୋଇ ଅଭିଶାପ ହୋଇଯିବେ । ଏ ସବୁ ଇତିହାସର କ୍ଳଳତ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ । ଆମ ଦେଶର ଶାସକମାନେ ସେହିପରି ଆଚରଣ କରୁଛନ୍ତି ଏବଂ ଆମ ଶାସନ ତନ୍ତ୍ରରୁ ବୈଦିକ ବିଚାର ଉଭେଇ ଯାଇଥିବାରୁ, ଆମ ସମାଜ ଶବପରି ପଡ଼ିରହିଛି । ଏ ଶବ ଭିତରେ ଜୀବନ ସଂଚାର ହେବ ଯଦି ଶାସନ ପରିଚାଳନାରେ ବୈଦିକ ବିଚାର ପ୍ରବେଶ କରେ ।

ବୈଦିକ ସାହିତ୍ୟ ଓ ବୈଦିକ ଶାସ୍ତ୍ର ଅଧ୍ୟୟନରୁ ଜଣାଯାଏ ଯେ ବୈଦିକ ଯୁଗରେ ଶାସନ ଥିଲା ସର୍ବଭୋ ଭାବେ ସମାଜର କଲ୍ୟାଣ ପାଇଁ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ । ସମାଜରେ ଶାନ୍ତିପୂର୍ଣ୍ଣ ସହାବସ୍ଥାନ ଶାସନର ମୁଖ୍ୟ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ହୋଇଥିବାରୁ, ଜନ ଜୀବନ ଥିଲା ନିରୁପଦ୍ରବ । ସମ୍ବଳର ସୁସମ ବ୍ୟବହାର ହେତୁ ଅର୍ଥଠୁଳ କରିବା କାହାରି ପକ୍ଷରେ ସମ୍ଭବ ହେଉନଥିଲା । ଉଚ୍ଚ-ନୀଚ ଓ ଧନୀ ଦରିଦ୍ର ପରି ଭେଦଭାବ ନଥିବାରୁ ରାଷ୍ଟ୍ର ନିର୍ମାଣରେ ଜନତାର ସାମୁହିକ ଶକ୍ତିର ପୂର୍ଣ୍ଣ ବିନିଯୋଗ ହେଉଥିଲା । ସମାଜରେ ଅଶିକ୍ଷା ଏବଂ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ନଥିବାରୁ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଜୀବନ ଥିଲା ସଂଯତ ଓ ଲୋକେ ଥିଲେ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ପରାୟଣ । ଧର୍ମାନ୍ଧତାରୁ ମୁକ୍ତ ଥିବାରୁ ସମାଜ ଥିଲା ସରଳ ଓ ନିର୍ମଳ ।

ଶ୍ରୀଷ୍ଟପୂର୍ବ କ୍ଷତ୍ରିୟ ଶତାବ୍ଦିର ମଧ୍ୟ ଭାଗରୁ ଉନବିଂଶ ଶତାବ୍ଦି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବହୁ ବୈଦେଶିକ ଶକ୍ତିମାନଙ୍କର ଆକ୍ରମଣ ଓ ଶାସନ ଫଳରେ ଯେପରି ଭାରତୀୟ ସମାଜରେ ନିଜସ୍ବ ତେଜର ଘୋର ଅବକ୍ଷୟ ଘଟିଥିଲା, ସେହିପରି ଦେଶୀୟ ରାଜାମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ପରସ୍ପର ପ୍ରତି ଆକ୍ରମଣ ଓ ଦେଶ ଜୟ ମଧ୍ୟ ଅତ୍ୟନ୍ତରାଶ ସମାଜ ଓ ଶାସନ ନୀତିକୁ ଗଭୀର ଭାବେ ପ୍ରଭାବିତ କରିଥିଲା ଏବଂ ଦେଶବ୍ୟାପି

ଅଶାନ୍ତି, ଉପଦ୍ରବ ଓ ଉତ୍ତେଜନା ପ୍ରବଣ ପରିବେଶ ଲାଗି ରହିଥିଲା । ଶୋଷଣମୟ
 ଶାସନ ହେତୁ ସମାଜ ଅଶିକ୍ଷା ଓ ଦାରିଦ୍ର୍ୟରେ ଜର୍ଜରିତ ହେବା ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ପ୍ରଭୁ
 ଓ ଭୃତ୍ୟର ପାଚେରୀ ଗଢ଼ି ଉଠିଥିଲା ଏବଂ ସ୍ଵାଭିମାନ ଓ ସ୍ଵାଧିକାର ଅପହୃତ
 ହୋଇଯାଇଥିଲା । ବିଦେଶୀ ଶାସକମାନେ ମୋଗଲ ସମୟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଯଦି ଓ ସାରା
 ଦେଶକୁ ନିଜର ଶାସନାଧୀନ କରିପାରିନଥିଲେ, ତଥାପି ଦେଶର ବହୁ ଅଞ୍ଚଳ ବିଦେଶୀ
 ଶାସନ ଦ୍ଵାରା ପ୍ରଭାବିତ ହୋଇ ରହିଥିଲା । ସେମାନେ ନିଜ ନିଜ ରୁଚି ଓ ବିଚାର
 ଅନୁସାରେ ଜନ ବିରୋଧୀ ଶାସନ ନୀତି ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ କରିବାରୁ, ଭାରତର ଭାଷା, ସାହିତ୍ୟ,
 ସଂସ୍କୃତି ଓ ସମାଜ ନୀତି ଉପରେ ଘୋର ପ୍ରଭାବ ପଡ଼ିଥିଲା ଏବଂ ସ୍ଵଦେଶୀ ଭାବନା
 ସଂକୁଚିତ ହୋଇ ଯାଇଥିଲା । ଏହା ସହିତ ବିଭିନ୍ନ ଧର୍ମଗତ ବିଭେଦ ହେତୁ ସମାଜ
 ଖଣ୍ଡ ଖଣ୍ଡ ହୋଇ ପଡ଼ିଥିଲା ଏବଂ ଗୋଷ୍ଠୀ ଗୋଷ୍ଠୀ ମଧ୍ୟରେ ସହଯୋଗ ପରିବର୍ତ୍ତେ
 ଅସହିଷ୍ଣୁତା ବ୍ୟାପି ଯାଇଥିଲା । ମୋଗଲ ଓ ଇଂରେଜମାନଙ୍କ ସମୟରେ ଭାରତ
 ଏକ ଶାସନାଧୀନ ହୋଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସେହିପରି ଅବସ୍ଥା ଲାଗି ରହିଥିଲା । ଭାରତ
 ସ୍ଵାଧୀନତା ପାଇବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏହାହିଁ ଥିଲା ଭାରତୀୟ ସମାଜର ସ୍ଥିତି । ଅର୍ଥାତ୍‌,
 ୨୫୦୦ ବର୍ଷଧରି ଭାରତ ବିଦେଶୀ ଶାସନର ରୁଚି ଓ ବିଚାର ଦ୍ଵାରା ପ୍ରଭାବିତ ହୋଇ
 ରହିଥିବାରୁ ଭାରତ ଭାବନା ଓ ଜାତୀୟ ଅଖଣ୍ଡତା ବିପର୍ଯ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ପଡ଼ିଥିଲା ।
 ଦେଶୀୟ ରାଜାମାନେ ମଧ୍ୟ ନିଜ ନିଜ ରାଜ୍ୟର ସଂକୀର୍ଣ୍ଣ ସ୍ଵାର୍ଥ ଉପରକୁ ଉଠି
 ମହାଭାରତୀୟ ଭାବନାରେ ଉଦ୍‌ବୁଦ୍ଧ ହୋଇ ନଥିଲେ । ସୁତରାଂ ସ୍ଵାଧୀନତା ପରେ
 ଦେଶର ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ସରକାର ଏ ସବୁର ସଂସ୍କାର କରିବା ଉଚିତ ଥିଲା । ଏହାହିଁ
 ଥିଲା ଉପଯୁକ୍ତ ସମୟ ଯେତେବେଳେ ଶାସନ କଳକୁ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବେ ସଂସ୍କାର କରି
 ଭାରତର ଗଣତନ୍ତ୍ର ଓ ସଂବିଧାନକୁ ଏକ ନିର୍ମାଳ ତଥା ନିରପେକ୍ଷ ଭିତ୍ତି ଉପରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ
 କରାଯାଇ ପାରିଥାନ୍ତା; କିନ୍ତୁ ତାହା ହେଲା ନାହିଁ । ବରଂ ଉଭୟ ଗଣତନ୍ତ୍ର ଓ ସଂବିଧାନ
 କେତେକ ମୁଷିମେୟ ପ୍ରଭାବଶାଳୀ ଗୋଷ୍ଠୀଙ୍କର ସ୍ଵାର୍ଥ ସାଧନା ପାଇଁ ଅମୋଘ ଅସ୍ତ୍ର
 ହୋଇଗଲା । କେବଳ ଦଳେ ଗୋରା ଲୋକଙ୍କ ବଦଳରେ ଦଳେ କଳା ଲୋକ
 ଶାସନ କ୍ଷମତାକୁ ଆସିଲେ ଏବଂ ଶାସନ କଳ ଯେପରି ଥିଲା ହେପରି ରହିଗଲା ।
 ତେଣୁ ଏହା ଲୋକାଭିମୁଖୀ ନହୋଇ ନୂଆ ବୋତଲରେ ପୁରୁଣା ମଦ ପରି
 ବହିରାବରଣ ବଦଳିଗଲା । ସେହି କାରଣରୁ ଆଜି ଭାରତୀୟ ସମାଜ ଉଚ୍ଚ ନୀତି,
 ଧନି ଦରିଦ୍ର, ସର୍ବସ୍ଵ ଅସବର୍ଷ, ଶିକ୍ଷିତ ଅଶିକ୍ଷିତ ଏବଂ ପ୍ରଭୁ ଭୃତ୍ୟ ପରି ବହୁ ବୈଷମ୍ୟରେ
 ଭାରାକ୍ରାନ୍ତ । ଏ ସବୁର ବ୍ୟାପକ ସଂସ୍କାର ନହେଲେ, ସାଧାରଣ ଲୋକଙ୍କ ପାଇଁ

ଆମର ସ୍ଵାଧୀନତା, ଗଣତନ୍ତ୍ର ଓ ସଂବିଧାନ ନିରର୍ଥକ ହୋଇ ରହିଯିବ । ଏହାହିଁ ଥିଲା ବିଜୁବାବୁଙ୍କର ବିଚାର । ପ୍ରକୃତରେ ଆମ ସ୍ଵାଧୀନତା, ସଂବିଧାନ ଓ ଗଣତନ୍ତ୍ର ବଳରେ ମୁର୍ଖମାନେ ପଣ୍ଡିତ, ମୁକ ମାନେ ବାନ୍ତୀ, ଅସାମାଜିକମାନେ ନେତା, ଅପରାଧମାନେ ସାଧୁ ଓ ଭୋଗୀମାନେ ତ୍ୟାଗୀ ଭାବରେ ଯେପରି ସମ୍ମାନୀତ ହୋଇ ପାରୁଛନ୍ତି, ପ୍ରତିଭା ନଥାଇ ସେହିପରି କବି ଓ ସାହିତ୍ୟିକ ମଧ୍ୟ ହୋଇ ପାରୁଛନ୍ତି । କେବଳ ପ୍ରଚାର ଓ ପ୍ରତାରଣା କରିପାରିଲେ ହେଲା । ସଂବିଧାନ ସତ୍ତ୍ୱେ ଅଗଣତାନ୍ତ୍ରିକତା ଓ ସ୍ଵାଧୀନତା ସତ୍ତ୍ୱେ ସ୍ଵେଚ୍ଛାଚାରିତା ବ୍ୟାପିରହିଛି । ଆମ ସଂବିଧାନ ଓ ଗଣତନ୍ତ୍ରର ଏହି ସବୁ ତୃଟି ହେତୁ, ବର୍ତ୍ତମାନ ରାଜନୀତି କ୍ଷେତ୍ରରେ କେନ୍ଦ୍ରଠାରୁ ରାଜ୍ୟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଯେଉଁମାନେ ନେତୃତ୍ୱ ନେଉଛନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କ ଭିତରୁ ଅଧିକାଂଶଙ୍କର ବିଦ୍ୟା, ବୁଦ୍ଧି, ଦକ୍ଷତା, ଚରିତ୍ର, ସେବା ଓ ତ୍ୟାଗ ଭାବ ଏବଂ ଜାତୀୟତାବୋଧ ଅତ୍ୟନ୍ତ ନିମ୍ନ ମାନର । ବ୍ୟକ୍ତି ସ୍ଵାର୍ଥ ଅପେକ୍ଷା ଜାତୀୟ ସ୍ଵାର୍ଥକୁ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱରେ ରଖିବାର ନୈତିକ ଦାୟିତ୍ୱବୋଧ ସେମାନଙ୍କର ନାହିଁ । କେବଳ ମିଥ୍ୟା, ପ୍ରତାରଣା, ଅର୍ଥବଳ ଓ ବାହୁବଳ ହିଁ ସେମାନଙ୍କର ସମ୍ବଳ । ତାହାହିଁ ଦେଶର ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ଓ ରାଜନୈତିକ ଅସ୍ଥିରତାର ମୁଖ୍ୟ କାରଣ ।

ଆମ ସଂବିଧାନରେ ଥିବା କେନ୍ଦ୍ର-ରାଜ୍ୟ ସଂପର୍କ ନେଇ ବିଜୁବାବୁ ସବୁଷ୍ଟ ନଥିଲେ । ତାଙ୍କ ମତରେ ରାଜ୍ୟ ଗୁଡ଼ିକ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ନହେଲେ, କେନ୍ଦ୍ର ଶକ୍ତିଶାଳୀ ହୋଇ ପାରିବ ନାହିଁ । ବସ୍ତୁତଃ ଭାରତ ହେଉଛି ରାଜ୍ୟମାନଙ୍କର ଏକ ମିଳିତ ସଂଘ । ତେଣୁ ରାଜ୍ୟଗୁଡ଼ିକ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ନହେଲେ କେନ୍ଦ୍ର ଶକ୍ତିଶାଳୀ କିପରି ହେବ ? ମାତ୍ର ରାଜ୍ୟଗୁଡ଼ିକୁ ଶକ୍ତିଶାଳୀ କରିବା ପାଇଁ କେନ୍ଦ୍ରର ଅତ୍ୟଧିକ କ୍ଷମତା ଅନ୍ତରାୟ ହେଉଛି । କେନ୍ଦ୍ରଠାରେ ସର୍ବନିମ୍ନ କ୍ଷମତା ରହି ରାଜ୍ୟଗୁଡ଼ିକୁ ସେମାନଙ୍କର ସମ୍ବଳର ଉପଯୁକ୍ତ ବିନିଯୋଗ ପାଇଁ ସ୍ଵାଧୀନତା ମିଳିଲେ, ରାଜ୍ୟଗୁଡ଼ିକ ବିଭବଶାଳୀ ହୋଇ ପାରନ୍ତେ । ସେଥିପାଇଁ ଗୋଟିଏ ସମୟରେ State autonomy ପାଇଁ ସେ ଯୁକ୍ତି କରିଥିଲେ ଏବଂ ତାମିଲନାଡୁର ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ କରୁଣାନିଧି ତାଙ୍କୁ ସମର୍ଥନ କରିଥିଲେ । ଏହା ଥିଲା ସତୁରୀ ଦଶକର କଥା । ସଂବିଧାନର ୩୫୬ ଧାରା ପ୍ରଯୋଗ କରି ରାଜ୍ୟର ନିର୍ବାଚିତ ସରକାର ଗୁଡ଼ିକୁ ଭାଙ୍ଗି ଦେବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଥିବାରୁ ବହୁରାଜ୍ୟ ପ୍ରଧାନ ମନ୍ତ୍ରୀ ନେହେରୁଙ୍କ ଉପରେ ତୁମ୍ଭ ରହିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହୋଇଥିଲେ । ସେ କହୁଥିଲେ ଯେ ବୈଦେଶିକ ବ୍ୟାପାର, ପ୍ରତିରକ୍ଷା, ରେଳବାଇ, ତାଳ ବିଭାଗ, ବୃହତ୍ତମ ଶିଳ୍ପ, ଖଣି, ବୃହତ୍ତମ ବନ୍ଦର, ମୁଦ୍ରା ପ୍ରଚଳନ ଇତ୍ୟାଦି ବିଷୟ ଗୁଡ଼ିକୁ ଛାଡ଼ିଦେଲେ, ଶିକ୍ଷା ସ୍ଵାସ୍ଥ୍ୟ ସେବା, କୃଷି, ଜଳସେଚନ, ବିଦ୍ୟୁତ ଶକ୍ତି, ଜଙ୍ଗଲ, ପରିବହନ ଇତ୍ୟାଦି ବିଷୟଗୁଡ଼ିକ ଉପରେ

କେନ୍ଦ୍ରର କୌଣସି ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ରହିବା ଉଚିତ ନୁହେଁ । କାରଣ ଲୋକେ ଚାହାଁନ୍ତି ସୁସ୍ଥ ଜୀବନ । ଗଣତନ୍ତ୍ର ହେଉ ବା ରାଜତନ୍ତ୍ର ହେଉ, ସୁସ୍ଥ ଜୀବନ ପାଇଁ ଗ୍ୟାରେଣ୍ଟି ଦେବା ହିଁ ସୁଶାସନ । ସେଥିପାଇଁ ଗାନ୍ଧିଜୀ କହୁଥିଲେ ଶୋଷଣ ଓ ଅତ୍ୟାଚାରରୁ ମୁକ୍ତ ରହି ସୁଶାସନ ଦେଇ ପାରିଥିଲେ ବ୍ରିଟିଶ ସରକାରକୁ ହଟାଇବା ପାଇଁ ସେ ଆନ୍ଦୋଳନ କରିନଥାନ୍ତେ । ବାସ୍ତବିକ ସୁଶାସନ ଦେଇ ନପାରିଲେ କୌଣସି ଶାସନ ବି ଗ୍ରହଣ ଯୋଗ୍ୟ ନୁହେଁ । ଧନ ଜୀବନର ନିରାପତ୍ତା ସହିତ ସୁସ୍ଥ ଜୀବନ ପାଇଁ ଉପଯୁକ୍ତ ପରିବେଶ ପାଇ ନଥିବାରୁ ପୂର୍ବେ ଲୋକମାନେ ଶାସନ ପ୍ରତି ଅନୁରକ୍ତ ରହୁ ନଥିଲେ ଏବଂ ସୁବିଧା ପାଇବା ମାତ୍ରେ ସୁଶାସନ ପାଇବା ଆଶା କରି ବିଦେଶୀ ଆକ୍ରମଣକାରୀକୁ ସହଯୋଗ କରୁଥିଲେ । ଅର୍ଥାତ୍ ଦେଶର ଜାତୀୟତା ଓ ଅଖଣ୍ଡତା ସବୁବେଳେ ବିପଦର ସମ୍ମୁଖୀନ ହୋଇ ରହିଥିଲା । ଦେଶୀୟ ରାଜାମାନଙ୍କର ବିପୁଳ ସାମରିକ ଶକ୍ତି ସତ୍ତ୍ୱେ, ବିଦେଶୀ ଆକ୍ରମଣକାରୀମାନେ ଅସ୍ତ୍ରସଂଖ୍ୟକ ସୈନ୍ୟ ସାମଗ୍ରିକ ସାହାଯ୍ୟରେ ଭାରତକୁ ବାରମ୍ବାର ପଦାନତ କରିପାରୁଥିଲେ । କାରଣ ସେପରି ଯୁଦ୍ଧ ବେଳେ ଅଭାବ ଅନାଟନରେ ପଡ଼ି ଘାଣ୍ଟି ହେଉଥିବା ଦେଶର ସାଧାରଣ ଲୋକେ ନୈତିକ ସମର୍ଥନ ଦେଉନଥିଲେ । ବରଂ ବିଦେଶୀ ଆକ୍ରମଣକାରୀଙ୍କ ସପକ୍ଷରେ ହଜାର ହଜାର ସଂଖ୍ୟାରେ ସେମାନଙ୍କ ସୈନ୍ୟବାହିନୀରେ ଯୋଗ ଦେଉଥିଲେ । ଏହା ପ୍ରମାଣିତ ହୋଇଛି ଆଲେକ୍ଜାଣ୍ଡର ଓ ପୁରୁଷ ଯୁଦ୍ଧରେ, ମହମ୍ମଦ ଘୋରୀ ଓ ପୃଥିରାଜଙ୍କ ଯୁଦ୍ଧରେ, ବାବର ଓ ଇବ୍ରାହିମ ଲୋଦିଙ୍କ ଯୁଦ୍ଧରେ ଏବଂ କ୍ଲାଭର ଓ ସିରାଜଉଦ୍ଦୂଲାଙ୍କ ଯୁଦ୍ଧରେ । ଏ ସବୁ ଯୁଦ୍ଧରେ ଦେଶୀୟ ରାଜାମାନଙ୍କର ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ସୈନ୍ୟ ଥିଲାବେଳେ ବିଦେଶୀ ଆକ୍ରମଣକାରୀମାନଙ୍କର ଥିଲେ ମାତ୍ର କେତେ ହଜାର କରି ସୈନ୍ୟ । କିନ୍ତୁ ଯୁଦ୍ଧ ଲାଗିଯିବା ମାତ୍ରେ ହଜାର ହଜାର ସଂଖ୍ୟାରେ ଦେଶୀ ଲୋକେ ଆକ୍ରମଣକାରୀଙ୍କ ପକ୍ଷ ସମର୍ଥନ କରି ସେମାନଙ୍କ ସୈନ୍ୟବାହିନୀରେ ଯୋଗ ଦେଉଥିଲେ ।

ଏସବୁ କିମ୍ବଦନ୍ତୀ ନୁହେଁ, ଇତିହାସ । ଏବେ ଭାରତର ଅଧିକାଂଶ ଲୋକଙ୍କ ମନରେ ସେଇ ଭାବ ରହିଛି । କାରଣ ସେମାନେ ଅଭାବରେ ଅଛନ୍ତି । ଜଣେ ଶ୍ରମିକ ଦିନକୁ ତିରିଶ ଟଙ୍କା ମଜୁରୀ ପାଉଥିଲା ବେଳେ ଜଣେ ପିଅନ ପାଉଛି ମାସକୁ ପାଞ୍ଚହଜାର, ଜଣେ ବଡ଼ ଅଫିସର ପାଉଛି ମାସକୁ ତିରିଶ ହଜାର ଟଙ୍କା । ଶିଳ୍ପପତି, ବଣିକ ଓ ରାଜନେତାଙ୍କ ଆୟରତ ସାମା ନାହିଁ । ଜଣେ ସାଧାରଣ ଲୋକ ଛୋଟିଆ

ଅପରାଧଟିଏ କରି ଜେଲ ଯାଉଥିଲେ ବି ବଡ଼ ବଡ଼ ଅଫିସର, ଶିଳ୍ପପତି, ବଣିକ ଓ ରାଜନେତାମାନେ ଗୁରୁତର ଅପରାଧ କଲେ ବି ଆଇନ ଆଖିରୁ ଖସି ଯାଉଛନ୍ତି । ଏସବୁ ସାମାଜିକ ଓ ଅର୍ଥନୈତିକ ବୈଷମ୍ୟ ଦୂର ନ ହେବାଯାଏ, ଆମ ସ୍ବାଧୀନତା ବା ଆମ ଜାତୀୟ ଅଖଣ୍ଡତା ବିପଦ ମୁକ୍ତ ନୁହେଁ । କେହି ଭାବିବା ଉଚିତ ନୁହେଁ ଯେ, ଆକ୍ରମଣ କରି ଦେଶ ଜୟ କରିବାର ଯୁଗ ସରିଯାଇଛି । ଶାସନ କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଆଉ ହୁଏ ତ ଦେଶ ଜୟ କରାଯାଇ ନପାରେ । ମାତ୍ର ଅନ୍ୟ ଦେଶର ବଜାର ଅର୍ଥନୀତିକୁ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରିବା ପାଇଁ କ'ଣ ପୃଥିବୀ ବ୍ୟାପି ପ୍ରତିଯୋଗିତା ଚାଲି ନାହିଁ ? ଏହା କଣ ଦେଶ ଜୟ କରିବା ସହିତ ସମାନ ନୁହେଁ ?

ଜଗନ୍ନାଥ ଭକ୍ତ ବିଜୁ

ବିଜୁବାବୁ କୌଣସି ମୂର୍ତ୍ତି ପୂଜାରେ ବିଶ୍ୱାସ କରନ୍ତି ନାହିଁ । କାରଣ ସେ ଜାଣନ୍ତି ଯେ ମୂର୍ତ୍ତି ପୂଜା ଏକ କୁସଂସ୍କାର ଏବଂ ତାହା ହିନ୍ଦୁ ସମାଜକୁ ଖଣ୍ଡ ଖଣ୍ଡ କରିଛି ଶ୍ରୀଷ୍ଟପୂର୍ବ ଋଷ ଶତାବ୍ଦି ଠାରୁ । ମାତ୍ର ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କର ଉତ୍ପତ୍ତି ବହୁବର୍ଷ ପରେ ଅର୍ଥାତ୍ ଦଶମ ଶତାବ୍ଦିର ସୋମବଂଶ ଠାରୁ ଆରମ୍ଭ ହୋଇ ଥିଲେ ମଧ୍ୟ, ତାହା ଓଡ଼ିଶାର ରାଷ୍ଟ୍ର ଦେବତା ଭାବରେ ଏ ଅବଧି ମାନ୍ୟତା ପାଇ ଆସିଥିବାରୁ, ଲୋକଙ୍କର ବିଶ୍ୱାସ ସହିତ ସେ ନିଜକୁ ମିଶାଇ ଦେଇଥିଲେ । ପୁଣି ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କୁ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ମୂର୍ତ୍ତି ପରି ଦେବତୃତ ଆରୋପ ନକରି, ସ୍ବୟଂ ଭଗବାନ - ନାରାୟଣ-ବିଷ୍ଣୁ ଭାବରେ କଳ୍ପନା କରାଯାଇ ଥିବାରୁ ବିଜୁବାବୁ ତାଙ୍କ ଠାରେ ଗଭୀର ବିଶ୍ୱାସ ସ୍ଥାପନ କରିଥିଲେ । କାରଣ ଏହି ବିଶ୍ୱାସ ହିଁ ଓଡ଼ିଆ ଜାତିକୁ ଦଶମ ଶତାବ୍ଦି ଠାରୁ ଷୋଡ଼ଶ ଶତାବ୍ଦି ଅର୍ଥାତ୍ ସୋମ ବଂଶ ଠାରୁ ସୂର୍ଯ୍ୟ ବଂଶର ରାଜୁତି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ଧର୍ମ ଚେତନାରେ ଏକାଠି କରି ବାନ୍ଧି ରଖୁଥିଲା । ସେଥିପାଇଁ ରାଜାମାନେ ଦେଶ ଜୟ କରିବାକୁ ସାମରିକ ଅଭିଯାନ କଲାବେଳେ ଯେପରି ନିଜର ଇଷ୍ଟ ଦେବତାଙ୍କ ପାଖରେ ପୂଜା ଅର୍ଚ୍ଚନା କରି ଆଶୀର୍ବାଦ ଗ୍ରହଣ କରିଥାନ୍ତି, ବିଜୁବାବୁ ସେହିପରି ପ୍ରତି ନିର୍ବାଚନ ସମୟରେ ଶ୍ରୀଜଗନ୍ନାଥଙ୍କର ସିଂହଦ୍ୱାର ଠାରୁ ନିର୍ବାଚନ ପ୍ରଚାର ଶୁଭାରମ୍ଭ କରିଥାନ୍ତି । ଫଳରେ ଗଙ୍ଗବଂଶ ଠାରୁ ସୂର୍ଯ୍ୟବଂଶ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ରାଜାମାନେ ଶ୍ରୀ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କର ସେବକ ଭାବରେ ଯେପରି ନିଜକୁ ପରିଚୟ କରାଇଥିଲେ, ବିଜୁବାବୁଙ୍କ ପ୍ରତି ସେହିପରି ଏକ ଭାବ ଓଡ଼ିଶା ବାସୀଙ୍କର ଥିଲା ।

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ବା ବିଷ୍ଣୁଙ୍କର କଳ୍ପନା ମୂର୍ତ୍ତିପୂଜା ସମ୍ବନ୍ଧ ନୁହେଁ । ତାହା ସମଗ୍ର ମାନବ
 ଜାତିପାଇଁ ପାଳନକର୍ତ୍ତା ବିଷ୍ଣୁଙ୍କର ଏକ ସାକାର ପରିକଳ୍ପନା । ତାହା ଆର୍ଯ୍ୟମାନଙ୍କର
 ପ୍ରଭାବ ପୂର୍ବରୁ ପ୍ରାଚୀନତମ ଆଦିବାସୀମାନଙ୍କର ଆରାଧ୍ୟ ଦେବତା । ସେଥିପାଇଁ
 ଜଗନ୍ନାଥ ଶବ୍ଦର ସଂସ୍କୃତିର ବାହାକ ବୋଲି କୁହାଯାଏ । ଏପରିକି ଶ୍ରୀ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କୁ
 ବୁଦ୍ଧଙ୍କର ରୂପାନ୍ତର ବା ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଶତାବ୍ଦିରେ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିବା ବ୍ରାହ୍ମଣ ଧର୍ମ ବିରୁଦ୍ଧରେ
 ଏକ ବିଦ୍ରୋହର ପ୍ରତୀକ ଭାବରେ ଅନେକ ଐତିହାସିକ ମତ ଦିଅନ୍ତି । କଥିତ ଅଛି ଯେ
 ଖ୍ରୀଷ୍ଟପୂର୍ବ ୧୪୦୦ ବର୍ଷ ପୂର୍ବେ, ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କର ମର ଶରୀର ତିନିଗୋଟି ପବିତ୍ର ଦାଗୁରେ
 ରୂପାନ୍ତରିତ ହୋଇ ପୁରୀ ମହୋଦଧିରେ ଭାସୁଥିବାର ଦେଖି ଯାରା ଶବର ତାଙ୍କୁ
 ଆଣି ପୂଜା ଅର୍ଚ୍ଚନା କରିଥିଲେ । ପରେ ଶବର ରାଜା ବିଶ୍ୱାବସୁ ତାଙ୍କ ପାଇଁ ମନ୍ଦିର
 ନିର୍ମାଣ କରି ପୂଜା ଅର୍ଚ୍ଚନାର ବିଧିମାନ ଖଞ୍ଜିଦେଲେ । ବସୁତଃ ସେଇଠାରୁ ହିଁ
 ଶ୍ରୀଜଗନ୍ନାଥ ଓଡ଼ିଶାର ରାଷ୍ଟ୍ର ଦେବତା ଭାବରେ ପୂଜା ପାଇ ଆସୁଛନ୍ତି । ମହା
 ଭାରତରେ ଓଡ଼ିଶାକୁ ମୈତ୍ର ଦେଶ ବା ଅନାର୍ଯ୍ୟମାନଙ୍କର ଦେଶ ଭାବରେ ଅଭିହିତ
 କରାଯାଇଛି । ଅର୍ଥାତ୍ ମହାଭାରତ ସମୟରେ ଓଡ଼ିଶା ଥିଲା ଅନାର୍ଯ୍ୟ ଅଧ୍ୟୁସିତ
 ଭୂଖଣ୍ଡ । କେବଳ ବୈତରଣୀ ନଦୀକୁ ପବିତ୍ର ବୋଲି କହିବା ଛଡ଼ା ଓଡ଼ିଶାର ଆଉ
 ସବୁ କିଛି ଅପବିତ୍ର ବୋଲି କୁହାଯାଇଛି । ଏଥିରୁ ପ୍ରମାଣିତ ହେଉଛି ଯେ ମହାଭାରତ
 ସମୟରେ ଓଡ଼ିଶା ଆର୍ଯ୍ୟମାନଙ୍କର ପ୍ରଭାବରୁ ମୁକ୍ତ ରହି ଆଦିବାସୀମାନଙ୍କର ବିଚାର
 ଧାରାରେ ପରିଚାଳିତ ହେଉଥିଲା ଏବଂ ଶ୍ରୀଜଗନ୍ନାଥ ଥିଲେ ସେଇମାନଙ୍କର ଦେବତା ।
 ପବିତ୍ର ଦାଗୁରେ ନିର୍ମିତ ଶ୍ରୀ ଜଗନ୍ନାଥ, ବଳଭଦ୍ର ଓ ସୁଭଦ୍ରାଙ୍କର ଯେଉଁ ନବକଳେବର
 ପରଂପରା ଚଳି ଆସୁଛି, ତାହା ଶବର ସଂସ୍କୃତି ସମ୍ବନ୍ଧିତ । ଏହି ଶବରମାନେ ଅତ୍ୟନ୍ତ
 ପ୍ରାଚୀନ ଜାତି ଏବଂ ସୌରା ଓ କନ୍ଧ ଏହି ସଂପ୍ରଦାୟର ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ । ସାଧାରଣତଃ
 ରାଜଧର୍ମ ହିଁ ସମାଜ ଧର୍ମ ଭାବରେ ଆଦର ଲାଭ କରିଥାଏ । ସେତେବେଳେ ଓଡ଼ିଶା
 ମୁଖ୍ୟତଃ ଆଦିବାସୀ ଶାସିତ ଭୂଖଣ୍ଡ ହୋଇଥିବାରୁ, ସେମାନଙ୍କର ଦେବତା
 ଶ୍ରୀଜଗନ୍ନାଥ ସାରା ଓଡ଼ିଶାର ରାଷ୍ଟ୍ର ଦେବତା ଭାବରେ ମାନ୍ୟତା ପାଇ ଆସୁଛନ୍ତି
 ଏବଂ ଶବର ମାନେହିଁ ଦଇତା ନାମରେ ତାଙ୍କର ସେବା ପୂଜାରେ ନିଯୁକ୍ତ ଅଛନ୍ତି ।
 ଅବଶ୍ୟ ଆରମ୍ଭରୁ ଶ୍ରୀ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ସେବା ପୂଜା ସହିତ ବ୍ରାହ୍ମଣମାନେ ସଂପୃକ୍ତ ବୋଲି
 ନାଳାୟର ଦାସଙ୍କର ‘ଦେଉଳ ତୋଳା’, ଷ୍ଟୁ ପୁରାଣ, ବ୍ରହ୍ମ ପୁରାଣ, ନାରଦ ପୁରାଣ,
 ପଦ୍ମ ପୁରାଣ ଓ କପିଳ ସଂହିତା ରେ ଉଲ୍ଲେଖ ଅଛି । ମାତ୍ର ଶାରଳା ଦାସଙ୍କ

ମହାଭାରତରେ କୁହାଯାଇଛି ଯେ ଶ୍ରୀ ଜଗନ୍ନାଥ ହେଉଛନ୍ତି ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କର ମର ଶରୀରର ରୂପାନ୍ତରିତ ହୋଇଥିବା ଦାବୁବ୍ରହ୍ମ ।

ସୁତରାଂ ଶ୍ରୀଜଗନ୍ନାଥଙ୍କର ମୂଳତତ୍ତ୍ୱ ସଂପର୍କରେ ଏହି ପୁରାଣମାନଙ୍କରେ ଯାହା ବା ବର୍ଣ୍ଣନା ଥାଉ, ଗୋଟିଏ କଥାରେ ସମସ୍ତେ ଏକମତ ଯେ ସେ ହେଉଛନ୍ତି ବିଷ୍ଣୁ । ତେଣୁ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ମୂର୍ତ୍ତିରେ ଦେବତ୍ୱର ଆରୋପ କରି ଯେପରି ବିଭିନ୍ନ ଦେବାଦେବୀଙ୍କର କଳ୍ପନା କରାଯାଇଛି ବ୍ରାହ୍ମଣ ଧର୍ମର ଉତ୍ଥାନ ସମୟରେ, ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କର କଳ୍ପନା ସେପରି ନୁହେଁ । ସେ ହେଉଛନ୍ତି ସ୍ୱୟଂ ନାରାୟଣ - ବିଷ୍ଣୁ । ସୃଷ୍ଟିକର୍ତ୍ତା ବିଷ୍ଣୁଙ୍କୁ ପୁଣି ଅସ୍ୱୀକାର କରିବ କିଏ ? ନାସ୍ତିକମାନେ ହିଁ ଅସ୍ୱୀକାର କରନ୍ତି । ବିଜୁବାବୁ ନାସ୍ତିକ ନଥିଲେ । ତେଣୁ ସେ ଥିଲେ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କର ପରମ ଭକ୍ତ । ଅବଶ୍ୟ ଗୌଡ଼ୀୟ ବୈଷ୍ଣବ ସଂପ୍ରଦାୟ ପରି ମଥାରେ ଡିକକ, ଗଳାରେ ମାଳା ଓ ଦେହରେ ନାମାବଳୀ ପକାଇ ମଗ୍ନ ମୌନ ସନ୍ନ୍ୟାସୀ ପରି ସେ ପୂଜା ଅର୍ଚ୍ଚନା କରନ୍ତି ନାହିଁ କି ଭଗବାନଙ୍କର ନିତ୍ୟ ରାସଲୀଳା ତତ୍ତ୍ୱରେ ନିମଜ୍ଜିତ ରହି ଉଦୟ ନୃତ୍ୟ କରନ୍ତି ନାହିଁ । ମାତ୍ର ପାର୍ଥିବ ଜଗତ ପାଇଁ ଭଗବାନ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କର ‘କର୍ମଯୋଗ’ ଦର୍ଶନରେ ସେ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ମଗ୍ନ ବିଭୋର ।

ଜୀବନ ସଂଗ୍ରାମରେ ପରାଜୟ ସ୍ୱୀକାର କରି ପଳାତକ ଭାବରେ ସେ ସନ୍ନ୍ୟାସ ଆଚରଣ କରି ନଥିଲେ କି ଭକ୍ତିରସର ଉତ୍ତାଳା ତରଙ୍ଗରେ ଭାବ ବିହ୍ୱଳ ହୋଇ ଭାସି ବୁକୁନଥିଲେ । ବରଂ ସଂସାରର ସମସ୍ତ ମୋହ ମାୟା ଛିନ୍ନ କରି ଆର୍ତ୍ତ ଦୁର୍ଗତର ନିଷ୍ଠାମ ସେବା ପାଇଁ ବାନପ୍ରସ୍ଥ ଜୀବନରେ ନିଜକୁ ନିଯୋଜିତ କରିଥିଲେ, କାରଣ କର୍ମ ବନ୍ଧନରୁ ମୁକ୍ତ ରହି ସନ୍ନ୍ୟାସ ଆଚରଣ କରିବା ଅପେକ୍ଷା, ମାନବ ସେବାରେ ଜୀବନକୁ ଉତ୍ସର୍ଗ କରିବା ହିଁ ମୁକ୍ତି ପାଇଁ ଉପଯୁକ୍ତ ମାର୍ଗ ବୋଲି ତାଙ୍କର ବଶ୍ୱାସ ଥିଲା ।

ଶ୍ରୀ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କୁ ସର୍ବମାନ୍ୟ ବିଷ୍ଣୁ ଭାବରେ ଗ୍ରହଣ କରି ଭକ୍ତି କରିବାର ବିଜୁବାବୁଙ୍କର ଅନ୍ୟତମ କାରଣ ହେଲା ବଡ଼ ଦାଣ୍ଡ ଏବଂ ଆନନ୍ଦ ବଜାର । ଜାତିଧର୍ମ ବର୍ଣ୍ଣ ନିର୍ବିଶେଷରେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ପୁତ୍ରକନ୍ୟା ଜ୍ଞାନ କରି ଶ୍ରୀ ଜଗନ୍ନାଥ ପ୍ରତି ବର୍ଷ ଶ୍ରୀମନ୍ଦିରରୁ ବାହାରି ଆସି ବଡ଼ ଦାଣ୍ଡରେ ଦର୍ଶନ ଦିଅନ୍ତି ଏବଂ ପ୍ରତିଦିନ ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଇଁ ଏକାଠି ବସି ଖାଇବାକୁ ଆନନ୍ଦ ବଜାରରେ କୈବଲ୍ୟର ହାଟ ବସେ । ସେଠାରେ ଛୋଟ ବଡ଼, ଜାତି ଅଜାତି, ଧନୀ ଦରିଦ୍ରର କୌଣସି ଭେଦଭାବ ନଥାଏ । ଛୋଟ ବଡ଼ ଭେଦ ଭାବ ହେଉଛି ମଣିଷର ସୃଷ୍ଟି । ଜଗନ୍ନାଥ - ବିଷ୍ଣୁ; କିନ୍ତୁ ସମସ୍ତଙ୍କର ସୃଷ୍ଟିକର୍ତ୍ତା । ତେଣୁ ତାଙ୍କ ପାଖରେ କିଛି ଭେଦଭାବ ନାହିଁ । ତାହାହିଁ ଜଗନ୍ନାଥ ତତ୍ତ୍ୱର ମହିମା

ଏବଂ ଏହି ମହିମାରେ ବିଜୁବାବୁ ଉଦ୍‌ବୁଦ୍ଧ । ଏହାଛଡ଼ା ଅତ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରଭାବଶାଳୀ ଧର୍ମ ଭାବରେ ଯେଉଁ ବୌଦ୍ଧ ଧର୍ମ ସାରା ଏସିଆ ମହାଦେଶକୁ ବ୍ୟାପିଯାଇଥିଲା, ତାହାର ସାର୍ବଜନୀନ ଦର୍ଶନ ଉପରେ ଜଗନ୍ନାଥ ତତ୍ତ୍ୱ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହୋଇଥିବାରୁ ଏହା ବ୍ରାହ୍ମଣବାଦର ରକ୍ଷଣଶୀଳତା, କର୍ମକାଣ୍ଡ ଓ ଅସ୍ପୃଶ୍ୟତାର ଘୋର ବିରୋଧ । ବାସ୍ତବିକ ଅନେକ ଏ କଥା ବିଶ୍ୱାସ କରନ୍ତି ଯେ ବୁଦ୍ଧଙ୍କର ଦତ୍ତକୁ ଶ୍ରୀ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କର ନାଭିକମଳାଠାରେ ସୁରକ୍ଷିତ କରି ରଖାଯାଇଛି ଏବଂ ଜଗନ୍ନାଥ, ସୁଭଦ୍ରା ଓ ବଳଭଦ୍ର ହେଉଛନ୍ତି ଯଥାକ୍ରମେ ବୁଦ୍ଧ, ଧର୍ମ ଏବଂ ସଂଘର ପ୍ରତୀକ । ଏହାଛଡ଼ା ଶ୍ରୀ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କର ରଥଯାତ୍ରା ଓ ସ୍ନାନଯାତ୍ରା ମଧ୍ୟ ବୌଦ୍ଧ ଧର୍ମାଚରଣ ସମ୍ଭବ ଏବଂ ଜାତି ଧର୍ମ ବର୍ଣ୍ଣ ନିର୍ବିଶେଷରେ ସମସ୍ତେ ଏକତ୍ର ହୋଇ ପବିତ୍ର କୈବଲ୍ୟ ସେବନ କରିବା ମଧ୍ୟ ବୌଦ୍ଧ ଧର୍ମାଚରଣର ପ୍ରଭାବ । ସେହିପରି ଅନେକଙ୍କର ବିଶ୍ୱାସ ଯେ ବୁଦ୍ଧ ଏବଂ ଶ୍ରୀଜଗନ୍ନାଥ ହେଉଛନ୍ତି ଭଗବାନଙ୍କର ଏକ ଅବତାର । ଡିଙ୍ଗତରେ ବୁଦ୍ଧଙ୍କର ଅନ୍ୟନାମ ହେଉଛି ଜଗନ୍ନାଥ । ଦ୍ୱାଦଶ ଶତାବ୍ଦିର କବି ଜୟଦେବ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କ ରଚିତ ଗୀତ ଗୋବିନ୍ଦରେ ଶ୍ରୀ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କୁ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ-ବିଷ୍ଣୁଙ୍କର ନବମ ଅବତାର ବୋଲି ବୁଦ୍ଧ ଭାବରେ ଗ୍ରହଣ କରିଛନ୍ତି ପଞ୍ଚଦଶ ଶତାବ୍ଦିର କବି ଶାରଳା ଦାସ ମଧ୍ୟ ଶ୍ରୀ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କୁ ତାଙ୍କ ରଚିତ ମହାଭାରତରେ ବୁଦ୍ଧଙ୍କର ରୂପାନ୍ତର ଭାବରେ ଗ୍ରହଣ କରିଛନ୍ତି । ଜଗନ୍ନାଥ ଦାସ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କ ଦାରୁ ବ୍ରହ୍ମ ଗୀତାରେ କହିଛନ୍ତି ଯେ ପରମ କାରୁଣିକ ବୁଦ୍ଧଙ୍କର ରୂପ ଗ୍ରହଣ କରିବା ପାଇଁ ଶ୍ରୀଜଗନ୍ନାଥ ତାଙ୍କର ହସ୍ତପାଦ ପରିତ୍ୟାଗ କରିଛନ୍ତି । ସୁତରାଂ ବୁଦ୍ଧ ଓ ଜଗନ୍ନାଥ ଦର୍ଶନ ଏକା ତତ୍ତ୍ୱ ଉପରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ । ତାହା କୌଣସି ଗୋଷ୍ଠୀଗତ ଭାବନା ନୁହେଁ, ତାହା ସାର୍ବଜନୀନ ସମାଜବାଦ । ଏହି କାରଣରୁ ବିଜୁବାବୁ ଥିଲେ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କର ପରମ ଭକ୍ତ ।

ସେ ଥିଲେ ହୃଦୟବାନ

ବିଜୁବାବୁ ଜୀବନରେ କେତେ ଯେ ଅର୍ଥ ଉପାର୍ଜନ କରିଛନ୍ତି ଓ ବ୍ୟୟ କରିଛନ୍ତି ତା'ର କଳନା ନାହିଁ । ରାଜା ହରିଶ୍ଚନ୍ଦ୍ର ଯେପରି ଦାନ କରି କରି ଶେଷରେ କାଜାଳ ହୋଇ ଯାଇଥିଲେ, ବିଜୁବାବୁଙ୍କର ଶେଷ ଅବସ୍ଥା ଠିକ୍ ସେହିପରି ହୋଇଥିଲା । କାରଣ ଅର୍ଥ ବ୍ୟୟ କରିବାରେ ସେ ଥିଲେ ମୁକ୍ତହସ୍ତ ଏବଂ ଅର୍ଥର ନିଜସ୍ୱ ଶକ୍ତି ଉପରେ ତାଙ୍କର ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ବିଚାର ଥିଲା । ସେ କହୁଥିଲେ, ଅର୍ଥର ଧର୍ମ ହେଉଛି ଅଭାବ ମେଣ୍ଟାଇବା । ତେଣୁ ଅର୍ଥ କେବେହେଲେ ଗୋଟିଏ ଯାଗାରେ ଆବଦ୍ଧ ନହୋଇ ହାତକୁ ହାତ ଯାଏ ।

ଗୋଟିଏ ଟଙ୍କା ବହୁ ଟଙ୍କାରେ ପରିଣତ ହୋଇପାରେନା । ମାତ୍ର ତାହା ହାତକୁ ହାତ ଯିବା ଦ୍ଵାରା ଅସଂଖ୍ୟ ଲୋକଙ୍କର ଅଭାବ ଦୂର କରେ । ଅର୍ଥର ଏହି ଟଙ୍କା ଶକ୍ତିକୁ ଆବଦ୍ଧ କରି ରଖିଲେ, ସେ ତାର ଧର୍ମ ହରାଇବ ଏବଂ ଆବଦ୍ଧ ଜଳାଶୟର ଦୁଷିତ ଜଳପରି ମଣିଷର ଉପକାର ନକରି ଅପକାର କରିବ ।

ତେଣୁ ଅଭାବ ମେଧାଜ ପାରୁଥିବା ଅର୍ଥର ଶକ୍ତିକୁ ସଦବ୍ୟବହାର କରିବା ଦରକାର । ଅର୍ଥ ବ୍ୟୟ କରିବା ପଦ୍ଧତରେ ତାଙ୍କର ବିଚାର ଥିଲା ଏହିପରି ଉଦାର ଏବଂ ରାଜକୀୟ । ତେଣୁ ଅଭାବଗ୍ରସ୍ତ ଲୋକଙ୍କୁ ସେ ଜୀବନସାରା ମୁକ୍ତ ହସ୍ତରେ ଅର୍ଥ ସାହାଯ୍ୟ କରୁଥିଲେ । ତାଙ୍କର ଏହି ପରୋପକାରୀ ଗୁଣ ହେତୁ କେତେ ଯେ ଗରିବ ମେଧାବୀ ଛାତ୍ର ଛାତ୍ରୀ, ଅନାଥ, ଅବହେଳିତ, ଜରାବ୍ୟାଧିଗ୍ରସ୍ତ ଅକର୍ମଣ୍ୟମାନେ ଉପକୃତ ହୋଇଛନ୍ତି ତାର ହିସାବ ନାହିଁ । ସାହିତ୍ୟ, କଳା ଓ ବିଜ୍ଞାନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଖୁବ୍ କୃତିତ୍ଵ ଅର୍ଜନ କରି ଓଡ଼ିଶାର ମୁଖ୍ୟ ଉତ୍କଳ କରିବା ସହିତ ବିଭିନ୍ନ ପଦପଦବୀରେ ଅବସ୍ଥାପିତ ଥିବା ଅସଂଖ୍ୟ ଲୋକଙ୍କ ସାଫଲ୍ୟ ମୂଳରେ ବିଜୁବାବୁଙ୍କର ପ୍ରେରଣାହିଁ ଥିଲା ମୂଳ ଉଷ । ମୁକ୍ତ ହସ୍ତରେ ଏହିପରି ଦାନ କରିବା କ୍ଷେତ୍ରରେ ସବୁବେଳେ ତାଙ୍କଠାରେ ଥିଲା ରାଜକୀୟ ଠାଣୀ ।

ବାସ୍ତବିକ ସେଥିଲେ କୁବେର ପରି ଧନୀ ଓ ହରିଷ୍କନ୍ଦ୍ର ପରି ଦାନୀ । ମାତ୍ର ଜୀବନର ଶେଷ ଆଡ଼କୁ ସେ ସର୍ବସ୍ଵାତ୍ତ ହୋଇ ଯାଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ, ତାଙ୍କର ରାଜକୀୟ ଠାଣୀ ଓ ସ୍ଵାଭିମାନ କେବେ ମଳିନ ହୋଇନଥିଲା । ତାଙ୍କ ଜୀବନର ଶେଷ ଆଡ଼କୁ ଦୁଇଟି ଘଟଣା ସ୍ମରଣକୁ ଆସୁଛି । ଏହି ଦୁଇଟି ଘଟଣାରେ ମୁଁ ଜଣେ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଦର୍ଶୀ ସହକର୍ମୀ ।

୧୯୯୭ ମସିହା ମାର୍ଚ୍ଚ ମାସ ୨୮ ତାରିଖ ଦିନ ସେ ହଠାତ୍ ଅସୁସ୍ଥ ହୋଇପଡ଼ିଲେ । ଡାକ୍ତରମାନେ ପରାମର୍ଶ ଦେଲେ ବିଶ୍ରାମ ନେବା ପାଇଁ । ଭୁବନେଶ୍ଵର କ୍ୟାପିଟାଲ ହସପିଟାଲର ଉଲ୍ଲାସ ନାମକ ଜଣେ ଟେକ୍ନିସିଆନ ପ୍ରତିଦିନ ସକାଳୁ ଆସି ବିଜୁ ବାବୁଙ୍କର ରକ୍ତ ଚାପ ଓ ହୃଦ୍‌ସ୍ପନ୍ଦନ ପରୀକ୍ଷା କରୁଥିଲେ । ସେଦିନ ସେ ତାଙ୍କ ଠାରେ ଅସ୍ଵାଭାବିକ ଉତ୍ତାପ ଓ ରକ୍ତ ଚାପ ଦେଖି ହୃଦରୋଗ ବିଶାରଦଙ୍କୁ ଖବର ଦେଲେ । ହୃଦରୋଗ ବିଶାରଦ ଡାକ୍ତର ତୁରନ୍ତ ଆସି ତାଙ୍କୁ ପରୀକ୍ଷା କଲେ ଏବଂ ଅକ୍ସିଜେନ ନେବା ସହିତ ପୂର୍ଣ୍ଣ ବିଶ୍ରାମ ନେବାକୁ କହିଲେ । ବିଜୁବାବୁ ସବୁ କଥା ଶୁଣି ନିରବ ରହିଲେ । ମାତ୍ର ସାରା ଓଡ଼ିଶାର ଗଳିକନ୍ଦି ବୁଲି ଲୋକଙ୍କର ହାରିଗୁହାରୀ

ଶୁଣିବାରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ସେ କେତେ ଦିନ ତୁପ ହୋଇ ବସି ରହି ପାରନ୍ତେ ? ତାପରଦିନ ସକାଳୁ ଆସି ସେ ତାଙ୍କର ଦଳୀୟ ଅଫିସରେ ବସି କର୍ମୀ ଓ ନେତାମାନଙ୍କ ସହିତ ବିଭିନ୍ନ ବିଷୟରେ ଆଲୋଚନା କରୁଥିଲେ । ହଠାତ୍ ଜଣେ ଦୁର୍ଦ୍ଦଶାଗ୍ରସ୍ତ ମହିଳା ଭିତରକୁ ପଶିଆସି ଅର୍ଥ ସାହାଯ୍ୟ ମାଗିଲେ । ବିଜୁବାବୁ ସାଂଗେ ସାଂଗେ ଟେବୁଲ ଡ୍ର ଭିତରୁ ଚିରିଣ ହଜାର ଟଙ୍କାର ଚିନି ବିଡା ଶହେ ଟଙ୍କିଆ ନୋଟ୍ ବାହାର କରି ତାଙ୍କ ହାତକୁ ବଜାଇ ଦେଲେ । ମହିଳା ଜଣକ କେବେ ଆଶା କରି ନ ଥିଲେ ଏତେ ଟଙ୍କା ପାଇବେ ବୋଲି । ଉପସ୍ଥିତ ଥିବା ଜଣେ ସହକର୍ମୀ ପ୍ରତିବାଦ କରି କହିଲେ “ଯାହାକୁ ନାହିଁ ତାକୁ ଯଦି ଆପଣ ଏହିପରି ଭାବରେ ହଜାର ହଜାର ଟଙ୍କା ଦେଇଦେବେ, ଶେଷକୁ ଆପଣ ନିଜେ ଅଭାବରେ ପଡିବେ” । ବିଜୁ ବାବୁ ତାଙ୍କୁ ଚିକିଏ ଚାହିଁ ଦେଇ କହିଲେ “Do't you see what plight she is under going ?”. ଟଙ୍କାତକ ଧରି ମହିଳା ଜଣକ କୃତଜ୍ଞତା ଜଣାଇ ଚାଲିଗଲା । ପରେ ଜଣାଗଲା ଯେ ତାଙ୍କ ଏକାଉଣ୍ଟରେ ଟଙ୍କା ନଥିବାରୁ ସେହି ଦିନ ସେ ତାଙ୍କର ବୀର ମଉସାଙ୍କ ଠାରୁ ଲକ୍ଷେ ଟଙ୍କା କରଜ କରିଥିଲେ । ବୀର ମଉସା ଥିଲେ ତାଙ୍କ ପରିବାର ସହ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଘନିଷ୍ଠ ।

ଆଉ ଗୋଟିଏ ଘଟଣା ଘଟିଥିଲା ୧୯୮୨ ମସିହା ଆରମ୍ଭରେ । ଆମେରିକା ଯାଇ ତାଙ୍କର କରୋନାରି ବାଇପାସ ସର୍ଜରୀ କରିବା ଦରକାର ହେଲା । ମାତ୍ର ପାଖରେ ଟଙ୍କା ନାହିଁ । ଏ କଥା ଶୁଣି ତତ୍କାଳିନ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଜାନକୀ ବଲ୍ଲଭ ପଟ୍ଟନାୟକ ସରକାରୀ ପାଣ୍ଠିରୁ ଟଙ୍କା ମଂଜୁର କଲେ । ଜଣେ ସରକାରୀ ଅଫିସର ଲକ୍ଷେ ଟଙ୍କାର ଟେକଟିଏ ଧରି ବିଜୁବାବୁଙ୍କ ପାଖରେ ପହଞ୍ଚି ଟେକ୍ ନେବାକୁ କହିଲେ । ବିଜୁବାବୁ ତାଙ୍କୁ କତା ଦୃଷ୍ଟିରେ ଚାହିଁଲେ । ସମ୍ଭବତଃ ସେ ଭାବୁଥିଲେ “ଟଙ୍କା ସରକାରୀ ତହବିଲରୁ ଆସିଛି । ତେଣୁ ନେବେ ନାହିଁ” ଠିକ୍ ଏତିକି ବେଳେ କେତେଜଣ ଅନୁଗତ ତରୁଣ କର୍ମୀ କହି ଉଠିଲେ “ବିଜୁବାବୁଙ୍କ ପାଇଁ ଓଡିଶାରେ ଟଙ୍କାର ଅଭାବ ନାହିଁ । ଆପଣ ଏ ଟଙ୍କା ଫେରାଇ ଦିଅନ୍ତୁ । ଲୋକେ ଆପଣଙ୍କୁ ଟଙ୍କା ଦେବେ । ବିଜୁ ବାବୁ ଅଫିସର ଜଣକୁ ଚାହିଁ କହିଲେ- “Thankyou, go and hand over the cheque to Janaki”. ଅଫିସର ଜଣକ ଫେରିଗଲେ ଏବଂ ତା ପରଦିନ ଏକଥା ଶୁଣି କେତେଜଣ ଧନୀ ଲୋକ ଆସି ତାଙ୍କର ଚିକିତ୍ସା ପାଇଁ ଚିନିଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ଦେଇଗଲେ । ସେଇ ଟଙ୍କାରେ ଆମେରିକା ଯାଇ ତାଙ୍କର କରୋନାରି ବାଇପାସ ସର୍ଜରୀ କରାଇଲେ । ଏହା ସମ୍ଭବ ହୋଇଥିଲା କେବଳ ତାଙ୍କ ପ୍ରତି ଓଡିଶା ଲୋକଙ୍କର ଅନାବିଳ

ସ୍ନେହ ହେତୁ । ଟଙ୍କା ଥିଲା ବେଳେ ଯେପରି ଟଙ୍କା ନଥିଲା ବେଳେ ବି ସେହିପରି ବେପରୁଆ । ସତରେ, କୌଣସି କଥାକୁ ତାଙ୍କର ଖାତିର ନଥିଲା । ମଣିଷ ଜନ୍ମ ହେଲେ ମୃତ୍ୟୁ ନିଶ୍ଚିତ ବୋଲି ଜାଣି ଥିବାରୁ, ମୃତ୍ୟୁ ପ୍ରତି ତାଙ୍କର ଭୟ ନଥିଲା ।

ଦ୍ଵିତୀୟ ଥର ପାଇଁ ବିଜୁବାବୁ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଥିଲାବେଳେ ଓଡ଼ିଶା ଘୋର ସଂକଟରେ ପଡ଼ିଥିଲା । ଏପରିକି ପ୍ରତିମାସ ସରକାରୀ କର୍ମଚାରୀ ମାନଙ୍କୁଦରମା ଦେବା ପାଇଁ କେତେବେଳେ ଲାଜପୁ ଜନସୁରାଦ୍ଦି କଂପାନୀରୁ ତ କେତେବେଳେ ଖଣି ନିଗମଠାରୁ ଟଙ୍କା କରଜ କରିବାକୁ ପଡ଼ୁଥିଲା । ଏପରି ଅଭାବର ଏକମାତ୍ର କାରଣ ଥିଲା ଅଣଯୋଜନା କ୍ଷେତ୍ରରେ ବେପରୁଆ ଖର୍ଚ୍ଚ ଓ ରଣ ଉପରେ ସୁଧମୂଳର ଦେୟ ପରିଶୋଧ । ବିଜୁବାବୁ ସରକାରୀ ବ୍ୟୟ ସଂକୋଚନ କଲେ । ସରକାରୀ ଅଫିସର ଓ ମନ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କର ସରକାରୀ ଗାଡ଼ି ବ୍ୟବହାରକୁ କମାଇ ଦେଲେ । କାରଣ ସରକାରୀ ଅଫିସରମାନଙ୍କର ପିଲାମାନେ ବଜାର ହାଟ କରନ୍ତି ସରକାରୀ ଗାଡ଼ିରେ । ସେମାନଙ୍କର ପିଲାମାନେ ବନ୍ଧୁବାନ୍ଧବ ଘରକୁ ଯିବା ଓ ସିନେମା ଯିବା କାମରେ ବ୍ୟବହାର କରନ୍ତି ସରକାରୀ ଗାଡ଼ି । କାମ ନଥାଇ ରାଜ୍ୟ ସାରା ସରକାରୀ ଗାଡ଼ିରେ ବୁଲନ୍ତି ମଉଜ ମଉଜ କରିବାକୁ ଓ ଅବୈଧ ଭାବରେ ଅର୍ଥ ସଂଗ୍ରହ କରିବାକୁ । ପିଲାମାନଙ୍କୁ ସ୍କୁଲ କଲେଜକୁ ନେବା ଆଣିବା କରିବାରେ ବ୍ୟବହାର କରନ୍ତି ସରକାରୀ ଗାଡ଼ି । ଆଜି ବି ସରକାରୀ ଗାଡ଼ିର ଏପରି ଅପବ୍ୟବହାର ବେପରୁଆ ଭାବରେ ଚାଲିଛି । ସରକାରୀ ଗାଡ଼ିର ଅପବ୍ୟବହାର ରୋକି ପାରିଲେ ପ୍ରତି ମାସ ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ବଞ୍ଚିଯିବ, ଏକଥା ସେ ଜାଣିଥିଲେ ଏବଂ ପ୍ରକୃତରେ ତାହାହିଁ ହେଲା । ଖୁବ୍ ଦରକାର ନହେଲେ ସରକାରୀ ଗାଡ଼ି ବ୍ୟବହାର ହେବ ନାହିଁ ଏବଂ ଛୁଟିଦିନ ମାନଙ୍କରେ ମନ୍ତ୍ରୀ ବା ଅଫିସରମାନେ ଅଫିସ ଆସିଲେ ସାଇକେଲ, ରିକ୍ସା ବା ଚାଲି ଚାଲି ଆସିବାକୁ ଆଦେଶ କଲେ । ନିଜ ଆଦେଶକୁ ପ୍ରଥମେ ନିଜେ ମାନିବା ପାଇଁ ସେ ଘରୁ ସେକ୍ରେଟେରିଏଟ ଓ ସେକ୍ରେଟେରିଏଟରୁ ଘରକୁ କେତେବେଳେ ସାଇକେଲରେ ବା କେତେବେଳେ ରିକ୍ସାରେ ଯିବା ଆସିବା କଲେ । ସରକାରୀ ମେଳା ମହୋତ୍ସବ ଖର୍ଚ୍ଚ ମଧ୍ୟ ସୀମିତ କଲେ । ସରକାରୀ କର୍ମଚାରୀମାନଙ୍କର ସରେଣ୍ଡର ଲିଭୁ ପାଇଁ ଅପବ୍ୟୟ ହେଉଥିବା ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାକୁ ବନ୍ଦ କରିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ସେମାନଙ୍କର ବାର୍ଷିକ ଭ୍ରମଣ ଖର୍ଚ୍ଚ ମଧ୍ୟ ବାତିଲ କରିଦେଲେ । ଏପରି କରିବା ଦ୍ଵାରା ପ୍ରତିମାସ ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ବଞ୍ଚିଗଲା । ଏହାର କାରଣ ସେ ଥିଲେ ଓଡ଼ିଶା

ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ସ୍ୱାର୍ଥ ପ୍ରତି ସଚେତନ । ମାତ୍ର ବିଚ୍ଛୁବାବୁଙ୍କର ଏହି ଆଦେଶ ଫଳରେ ବଡ଼ଠାରୁ ଛୋଟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅମଳାମାନେ କୃଷ୍ଣ ହୋଇ ଉଠିଲେ । ସେତେବେଳେ ଅଫିସର ବା ଅମଳାମାନଙ୍କର କ୍ରୋଧକୁ ଯିଏ ଲକ୍ଷ କରିଥିବ, ସେ ନିଶ୍ଚୟ ଅନୁଭବ କରିଥିବ ଯେ ଏମାନେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ସ୍ୱାର୍ଥପର ଏବଂ ଓଡ଼ିଆ ବା ଓଡ଼ିଶା ଲୋକଙ୍କ ପ୍ରତି ଏମାନଙ୍କର ସାମାନ୍ୟ କର୍ତ୍ତବ୍ୟବୋଧ ନାହିଁ । ସେତେବେଳେ ଏମାନଙ୍କର ଆଚରଣକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିଥିବା ଲୋକେ ନିଶ୍ଚୟ ଅନୁଭବ କରିଥିବେ ଏମାନେ ଶୋଷଣ କରି ଚାଲିଥିବା ବ୍ରିଟିଶ ସରକାରଙ୍କ ଅମଳାମାନଙ୍କ ଠାରୁ କୌଣସି ଗୁଣରେ କମ୍ ନୁହଁନ୍ତି । ଅଥଚ ଅନେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅନାବଶ୍ୟକ ପାଇଲ ଚାଷ ବ୍ୟତୀତ, ଖାଦ୍ୟ, ବସ୍ତ୍ର, ବାସଗୃହ ପରି ସର୍ବନିମ୍ନ ମୌଳିକ ଆବଶ୍ୟକତା ଯୋଗାଇବାରେ ଏମାନଙ୍କର ସାମାନ୍ୟ ଅବଦାନ ନାହିଁ । ଆଖିବୁଜା ଅଣଯୋଜନା ବ୍ୟୟ ହେତୁ ସାଧାରଣ ଲୋକଙ୍କ ଉପରେ ଯେ କର ଟିକସ ବଢ଼ୁଛି, ଏମାନେ ସେତକ ବୁଝନ୍ତି ନାହିଁ । ଏ ସବୁ ପରିଚାଳନା ଗତ ଆର୍ଥିକ ଅସଫଳତା ଏବଂ ରାଜ୍ୟ ଆୟର ଅଭିବୃଦ୍ଧି ଘଟାଇବାର ପ୍ରଧାନ ଅଟରାଏ । ଭାରତର ଅଡ଼ିଚର ଜେନେରାଲ ଏଥିପାଇଁ ବାରମ୍ବାର ତାଗିଦ୍ ଓ କଟୁ ସମାଲୋଚନା କରି ଆସୁଥିଲେ ମଧ୍ୟ, ସେଥିପ୍ରତି କାହାରି ଖାତିର ନାହିଁ । ଦେଶ ପ୍ରତି କର୍ତ୍ତବ୍ୟବୋଧ ନଥିବା ଲୋକେହିଁ ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ଅର୍ଥକୁ ଏପରି ବେପରୁଆ ଭାବରେ ଅପବ୍ୟବହାର କରିଥାନ୍ତି ।

ଅଣଯୋଜନା ବ୍ୟୟ ଯେତେ ଅଧିକ କଲେ ମଧ୍ୟ ତାହା ଭବିଷ୍ୟତରେ ଆୟଦେବା ପାଇଁ ସଂପଦ ସୃଷ୍ଟି କରିପାରେ ନାହିଁ କି ଆୟର ଅଭିବୃଦ୍ଧି କରିବାରେ ସାହାଯ୍ୟ କରେ ନାହିଁ । ତେଣୁ ଦକ୍ଷ ଓ ଦେଶର ସମସ୍ୟାପ୍ରତି ସଚେତନ ସରକାରମାନେ ଅଣଯୋଜନା ବ୍ୟୟ ଅପେକ୍ଷା ଯୋଜନା ବ୍ୟୟର ଅଧିକ ଧ୍ୟାନ ଦେଇଥାନ୍ତି । ସେ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ବିଚାର କଲେ ଆମ ଓଡ଼ିଶାର ଅବସ୍ଥା ଅତ୍ୟନ୍ତ ନୈରାଶ୍ୟଜନକ । ଏ ଦିଗରେ ୧୯୯୮-୯୯ ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷର ହିସାବକୁ ବିଚାରକୁ ନିଆଯାଇପାରେ । ଏହି ବର୍ଷ ବାର୍ଷିକ ଯୋଜନା ବ୍ୟୟ ଥିଲା ୨୨୦୦ କୋଟି ଟଙ୍କା, ଅଣ ଯୋଜନା ବ୍ୟୟ ଥିଲା, ୬୨୪୨ କୋଟି ଟଙ୍କା । ଓଡ଼ିଶାର ରଣ ବୋଝ ଥିଲା ୧୫୦୦୦ କୋଟି ଟଙ୍କା ଓ ରଣର ମୂଳ ଓ ସୁଧ ଦେୟ ଥିଲା ୧୮୦୦ କୋଟି ଟଙ୍କା । ଏବଂ ସରକାରୀ କର୍ମଚାରୀମାନଙ୍କର ବେତନ ଓ ପେନ୍ସନ୍ସନ୍ ଥିଲା ୩୨୦୦ କୋଟି ଟଙ୍କା ।

ତାଙ୍କ ରାଜନୈତିକ ଜୀବନରେ ସାମୁଦ୍ରିକ ଝଡ଼

୧୯୨୭ ମସିହାରେ ହାରିଯାଇ ପାଞ୍ଚବର୍ଷ କାଳ ବନବାସ ପରେ, ବିଜୁବାବୁ ୧୯୨୧ ମସିହା ଉପନିର୍ବାଚନରେ ରାଜନଗର ନିର୍ବାଚନ ମଣ୍ଡଳୀରେ ବିଜୟ ଲାଭ କରି ଓଡ଼ିଶା ବିଧାନ ସଭାକୁ ଆସିଲେ । ବିଶ୍ୱନାଥ ଦାସଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱରେ ଉତ୍କଳ କଂଗ୍ରେସ ଓ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଦଳର ମିଳିତ ମନ୍ତ୍ରୀ ମଣ୍ଡଳ ଚାଲିଥାଏ । ବିଜୁବାବୁଙ୍କୁ ଜଣେ ସାଧାରଣ ବିଧାୟକ ଭାବରେ ଓଡ଼ିଶା ବିଧାନ ସଭାରେ ବସିବା ଦେଖି ସମସ୍ତେ ଅଶ୍ୱସ୍ତି ଅନୁଭବ କରୁଥାନ୍ତି । ଏପରିକି ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ବିଶ୍ୱନାଥ ଦାସ ମଧ୍ୟ ଖୁବ୍ ଅଶ୍ୱସ୍ତି ଅନୁଭବ କରୁଥାନ୍ତି । କାରଣ ୧୯୨୧ ମସିହା ନିର୍ବାଚନରେ ଯଦିଓ ବିଜୁବାବୁ ଚାରିଗୋଟି ବିଧାନ ସଭା ଓ ଗୋଟିଏ ଲୋକସଭା ଆସନରୁ ହାରିଯାଇ ସେହି ବର୍ଷ ପୁଣି ଉପନିର୍ବାଚନରେ ବିଧାନ ସଭାକୁ ନିର୍ବାଚିତ ହୋଇଥିଲେ, ଉତ୍କଳ କଂଗ୍ରେସର ୩୪ଜଣ ବିଧାୟକଙ୍କୁ ସେଇହି ଜିତାଇ ଆଣିଥିଲେ ଏବଂ ସେଇମାନଙ୍କ ସାହାଯ୍ୟରେ ମିଳିତ ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳ ଚାଲିଥିଲା । ସେତେବେଳେ ସରକାରୀ ଦଳର ମୁଖ୍ୟ ସଚେତକ ଥିବାରୁ ମୁଁ ବିଜୁବାବୁଙ୍କ ଭିତରେ ଚାଲିଥିବା ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧାତ୍ମକୁ ବେଶ୍ ଅନୁଭବ କରି ପାରୁଥିଲି । ସେ ଭାବୁଥାନ୍ତି, ବିଶ୍ୱନାଥ ଦାସଙ୍କୁ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ କରାଇ ରାଜେନ୍ଦ୍ର ନାରାୟଣ ସିଂହଦେଓଙ୍କର ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ପାର୍ଟି ସହିତ ଉତ୍କଳ କଂଗ୍ରେସର ମିଳିତ ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳ ଗଠନ କରିବାର କିଛି ଅର୍ଥ ନାହିଁ ।

ଏହି ସମୟରେ ଓଡ଼ିଶାରେ ଏକ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଘୂର୍ଣ୍ଣିବାତ୍ୟା ହେଲା । ସବୁଯାକ ଉପକୂଳବର୍ତ୍ତି ଜିଲ୍ଲାରେ ନାହିଁ ନଥିବା ପ୍ରଳୟକାଣ୍ଡ ଘଟିଲା, ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ଲୋକ ଗୃହଶୂନ୍ୟ ହେଲେ, ହଜାର ହଜାର ଲୋକ ମୃତ୍ୟୁବରଣ କଲେ । ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ଏକରର କ୍ଷେତ ଖମାର ଉଜୁଡ଼ିଗଲା । ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ଗୃହପାଳିତ ଗୋରୁଗାଈ ବନ୍ୟା ଜଳରେ ଭାସିଗଲେ । ହଜାର ହଜାର ସଂଖ୍ୟାରେ ସରକାରୀ ବେସରକାରୀ କୋଠାବାଡ଼ି ଭାଙ୍ଗି ଧ୍ୱଷ୍ଟ ବିଧ୍ୱଷ୍ଟ ହୋଇଗଲା । ସ୍ଥାନେ ସ୍ଥାନେ ଘୂର୍ଣ୍ଣିବାତ୍ୟାରେ ଉଡ଼ିଯାଇ ଶହେଫୁଟ ଉଚ୍ଚ ଗଛ ଉପରେ ଗୋରୁଗାଈଙ୍କର ଶବ ଝୁଲି ରହିଲା । ଟିଣ ଓ ଆକବେଷ୍ଟ୍ ଘର ଗୁଡ଼ିକର ଛପର ଉଡ଼ିଯାଇ ଦୁଇମାଇଲ ତିନିମାଇଲ ଦୂରରେ ପଡ଼ିଲା । ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ସଂଖ୍ୟାରେ ଇଲେକ୍ଟ୍ରି ଓ ଟେଲିଫୋନ ଖୁଣ୍ଟି ଉପୁଡ଼ି ପଡ଼ି ଶୋଇଗଲା । ଶହ ଶହ ମାଇଲ ରାସ୍ତାଘାଟ ପାଣିସୁଅରେ ଧୋଇଗଲା । ପ୍ରାୟ ଦଶଫୁଟ ଉଚ୍ଚରେ ସାମୁଦ୍ରିକ ଜୁଆର ଉଠି ଆସି କଟକ, କେନ୍ଦ୍ରାପଡ଼ା, ଯାଜପୁର, ଭଦ୍ରଖ, ଚାନ୍ଦବାଲି, ମହକାଳପଡ଼ା, ଯମୁନାଶାଘାଟ ଓ ରାଜନଗର ଅଞ୍ଚଳକୁ ମାଡ଼ିଗଲା । ପାଣି ପାଗ ସଂପର୍କରେ ନିଜର ଗଭୀର ଜ୍ଞାନ

ହେତୁ ବିଜୁବାରୁ ଏ ପ୍ରକୟ କାଣ୍ଡର ଦୃଶ୍ୟ ଆଗରୁ କଳନା କରି ନେଇଥିଲେ । ତାଙ୍କରି ନିର୍ଦ୍ଦେଶରେ ରାଜ୍ୟ ସରକାର ଯୁଦ୍ଧକାଳୀନ ଭିତ୍ତିରେ ଉଦ୍ଧାର କାର୍ଯ୍ୟ, ଅଭିଧାନ କାର୍ଯ୍ୟ ଓ ପୁନଃନିର୍ମାଣ କାର୍ଯ୍ୟ ବ୍ୟାପକ ଭାବରେ ଚଳାଇଲେ । ବିଜୁବାରୁଙ୍କର ଦୂରଦୃଷ୍ଟି ହେତୁ ଏପରି ବ୍ୟାପକ କାର୍ଯ୍ୟ ଠିକ୍ ସମୟରେ ନିଆଯାଇ ପାରି ନଥିଲେ, ଉପରୋକ୍ତ ଅଞ୍ଚଳଗୁଡ଼ିକ ବଙ୍ଗୋପ ସାଗରରେ ଲୀନ ହୋଇ ଯାଇଥାନ୍ତା । ଶହ ଶହ ମାଇଲ ପରିବ୍ୟାପ୍ତ ଅଞ୍ଚଳର ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ବନ୍ୟା ଓ ବାତ୍ୟାକ୍ଳିଷ୍ଟ ଦୁର୍ଗତ ଲୋକଙ୍କୁ ବଞ୍ଚାଇ ରଖିବା ପାଇଁ ସରକାର ପାଣିରେ ଏତେ ଟଙ୍କା କାହିଁ ? ହେଲିକପ୍ଟର ଯୋଗେ ରାତିଦିନ ରକ୍ଷା ଖାଦ୍ୟ, ବସ୍ତ୍ର, ଔଷଧ ପତ୍ର ଓ ଗୋଖାଦ୍ୟା ଦୁର୍ଗତ ଅଞ୍ଚଳକୁ ପଠାଇବା ପାଇଁ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କର ସାମର୍ଥ୍ୟ କାହିଁ ? ବିଳାସ ଓ ପ୍ରାଚୁର୍ଯ୍ୟ ଭିତରେ ରହି ସୌଖୀନ ଜୀବନ କାଟୁଥିବା ସରକାରୀ କର୍ମଚାରୀମାନଙ୍କୁ ପାଣି କାଦୁଅ ଭିତରେ ପଶି ସେବା କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାକୁ ରାଜି କରାଯିବ କିପରି ? ସ୍ତବ୍ଧ ଚକିତ ହୋଇ ସରକାର ମୁଣ୍ଡରେ ହାତ ଦେଇ ବସିଲେ । ଏଣେ ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ଦୁର୍ଗତ ଲୋକେ ଖାଦ୍ୟାଭାବ, ବସ୍ତ୍ରାଭାବ, ରୋଗବ୍ୟାଧିରେ ପଡ଼ି ତହଳ ବିକଳ ହେଉଛନ୍ତି । ବିଜୁବାରୁ ଜୀବନକୁ ମୂର୍ଚ୍ଛା କରି ରାତିଦିନ ଅକ୍ଳାନ୍ତ ପରିଶ୍ରମ କଲେ । ତାଙ୍କରି ଖାତିରରେ ଦେଶ ବିଦେଶରୁ ହଜାର ହଜାର ଟ୍ରକ୍ ଚୁଡ଼ା, ଚାଉଳ, ଔଷଧପତ୍ର ଓ ଶୀତବସ୍ତ୍ର, ଚା, ବିସ୍କୁଟ, ଲୁଣ, ଦିଆସିଲ ଓ କେରୋସିନ ବୋହି ଆସିଲା । ଦଳାୟକର୍ମୀ ଓ ନେତାମାନଙ୍କୁ ବିଜୁ ବାରୁଙ୍କର କଢ଼ା ନିର୍ଦ୍ଦେଶ - “ଆହାର, ନିଦ୍ରା, ଉଦ୍ଧର୍ବର୍ଜନ କରି ପ୍ରାଣମୂର୍ଚ୍ଛା କାମରେ ଲାଗିଯାଅ ।” ରାତିଦିନ ଚାଲିଲା କାମ । ବାତ୍ୟା ଅମିଗଲା, ବନ୍ୟା କମିଗଲା । ଲୋକେ ଆଶ୍ୱସ୍ତ ହେଲେ । ଦିନରାତି କଣ୍ଡୋଲ ରୁମ୍‌ରେ ବସି ରହି ବିଜୁବାରୁ ଯୁଦ୍ଧକାଳୀନ ଭିତ୍ତିରେ କାର୍ଯ୍ୟ ପରିଚାଳନା କଲେ । ତାପରେ, ବାତ୍ୟା ବିଧ୍ୱସ୍ତ କଳିଙ୍ଗ ନଗରୀକୁ ସମ୍ରାଟ ଖାରବେଳ ଯେପରି ରାତିଦିନ ଲାଗି ପୁନଃନିର୍ମାଣ କରିଥିଲେ, ବିଜୁବାରୁଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱରେ ଠିକ୍ ସେହିପରି ଅହୋରାତ୍ର ନିର୍ମାଣ କାମ ଚାଲିଲା । ସେ ସମୟରେ ବିଜୁବାରୁଙ୍କର ଅସୀମ ସାହସ ଓ ଓଡ଼ିଆ ପ୍ରୀତି ଯୁଗ ଯୁଗ ପାଇଁ ଇତିହାସ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ହୋଇ ରହିବ ନିଶ୍ଚୟ ।

ଏତିକି ବେଳେ ବଙ୍ଗବନ୍ଧୁ ମୁକ୍ତିବର ରହମାନଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱରେ ପାକିସ୍ତାନ ସହିତ ବାଂଲାଦେଶର ମୁକ୍ତ ଯୁଦ୍ଧ ଚାଲିଥାଏ । ପାକିସ୍ତାନକୁ ଦୁର୍ବଳ କରିବା ପାଇଁ କୃତନୈତିକ କୌଶଳ ପ୍ରୟୋଗ କରି ଭାରତ ବାଂଲାଦେଶର ମୁକ୍ତି ସଂଗ୍ରାମକୁ ଉତ୍ସାହିତ କରୁଥାଏ । କଳିକତାର ମାର୍କୁଜାର ରୋଡ଼ ଠାରେ ନିଜର ଶିବିର ସ୍ଥାପନ କରି ମୁକ୍ତିବର ଯୁଦ୍ଧ

ପରିଚାଳନା କରୁଥାନ୍ତି । ଯୁଦ୍ଧରେ ସାହାଯ୍ୟ କରିବାକୁ ତାଙ୍କ ଅନୁରୋଧକୁ ଭାରତ ସରକାର ଗ୍ରହଣ କରିଥାନ୍ତି । ବାଂଲାଦେଶର ଏହି ମୁକ୍ତି ସଂଗ୍ରାମରେ ଇନ୍ଦିରା ଗାନ୍ଧିଙ୍କର ଅବଦାନ ଥିଲା ଅତୁଳନୀୟ । ତେଣୁ ୧୯୭୧ ମସିହା ନିର୍ବାଚନରେ ଭାରତର ଲୋକେ ତାଙ୍କୁ ବିପୁଳ ବିଜୟରେ ବିମଣ୍ଡିତ କରିଥାନ୍ତି । ପ୍ରଚଣ୍ଡ କ୍ଷମତାରେ ଅନ୍ଧ ହୋଇ ସେ ଧରାକୁ ସରା ଝାଳ କରୁଥାନ୍ତି । ଏହି ସମୟରେ ବିଜୁବାବୁ କଂଗ୍ରେସରେ ଯୋଗ ଦେବାକୁ ଭାବିଥିଲେ । ମାତ୍ର ଓଡ଼ିଶାର ହରେକୃଷ୍ଣ ମହତାବ, ପବିତ୍ର ମୋହନ ପ୍ରଧାନ, ବନମାଳୀ ବାବୁ, ଓ ଜାତୀୟ ସ୍ତରରେ ଚନ୍ଦ୍ର ଶେଖର, ଇନ୍ଦ୍ର କୁମାର ଗୁଜରାଲ, ଚନ୍ଦ୍ରଜିତ୍ ଯାଦବ, ନନ୍ଦିନୀ ଶତପଥ, ମୋହନ ଧରିଆ, ମୋହନ କୁମାର ମଙ୍ଗଳମ୍ ଓ ଲଳିତ ନାରାୟଣ ମିଶ୍ର ଇତ୍ୟାଦି ବିଜୁବାବୁଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଅପପ୍ରଚାର କରି ଇନ୍ଦିରାଙ୍କ ମନକୁ ତାଙ୍କ ପ୍ରତି ବିଷାକ୍ତ କରିଦେଇଥାନ୍ତି ।

ଏଣେ ତାଙ୍କର ଶିଳ୍ପ ସଂସ୍ଥାଗୁଡ଼ିକ ଗୋଟିକ ପରେ ଗୋଟିଏ ଉଜୁଡ଼ି ଯିବାରେ ଲାଗିଥାଏ । ରାଜନୈତିକ ବିଦ୍ବେଷ ହେତୁ କେତେକ କହିଥାନ୍ତି ଯେ ବିଜୁବାବୁ ରାଜନୀତିରୁ ପାଇଦା ଉଠାଇ ନିଜର ଶିଳ୍ପ ସାମ୍ରାଜ୍ୟ ସମୃଦ୍ଧ କରିଥିଲେ । ମାତ୍ର ଏହା ଠିକ୍ ନୁହେଁ । ଠିକ୍ କଥା ହେଉଛି, ରାଜନୀତିଠାରୁ ଦୂରେଇ ରହି ବିଜୁବାବୁ ଶିଳ୍ପ ପ୍ରସାର ପାଇଁ ପୁରା ସମୟ ଦେଇଥିଲେ, ଟାଟା, ବିରଲାପରି ହଜାର ହଜାର କୋଟି ଟଙ୍କାର ଶିଳ୍ପପତି ହୋଇଥାନ୍ତେ ଏବଂ ରାଜନୀତି ପାଇଁ ତାଙ୍କର ଶିଳ୍ପ ସାମ୍ରାଜ୍ୟ ବୁଝୁଡ଼ି ପଡ଼ିଲା, କାରଣ ୧୯୬୩ ମସିହା ବେଳକୁ ତାଙ୍କ ଶିଳ୍ପାନୁଷ୍ଠାନ ଗୁଡ଼ିକରପୁଞ୍ଜି ୧୬୪ କୋଟି ଟଙ୍କାରେ ପହଞ୍ଚିଥିଲା । ଏକଥା ଆମେରିକାର ଲେଖକ ଓଲଭ୍ ହାଜେନ ତାଙ୍କ ଲିଖିତ - "After Nehru who" ପୁସ୍ତକରେ ଲେଖିଛନ୍ତି । ୧୯୫୧ ମସିହା ବେଳକୁ, ଶିଳ୍ପରୁ ପାଇଥିବା ଲାଭରୁ ବିପୁଳ ପରିମାଣରେ ଅର୍ଥଦାନ କରି ଯୁନୋସ୍କ ଅଧୀନରେ ବୈଜ୍ଞାନିକମାନଙ୍କୁ ପୁରସ୍କୃତ କରିବା ପାଇଁ ସେ ସେ ତାଙ୍କର “କଳିଙ୍ଗ ପ୍ରାଇଜ୍” ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିଥିଲେ । ଏହି କଳିଙ୍ଗ ପ୍ରାଇଜ୍ ବିଶ୍ୱରେ ପ୍ରଧାନ ପ୍ରଧାନ ପ୍ରାଇଜ୍ ଭିତରେ ଅନ୍ୟତମ । ୧୯୬୨ ମସିହାରେ କଳିଙ୍ଗ ନାମରେ ଏକ ଦୈନିକ ଖବର କାଗଜ ସାହିତ୍ୟିକ ସୁରେନ୍ଦ୍ର ମହାନ୍ତିଙ୍କ ସଂପାଦନାରେ ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲେ । ଜାତୀୟ ସ୍ତରରେ କ୍ରୀଡ଼ାର ବିକାଶ ପାଇଁ ୧୯୬୧ ମସିହାରେ କଳିଙ୍ଗ କପ୍ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରୁଥିବା ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିଥିଲେ । ତାଙ୍କର କଳିଙ୍ଗ ଏୟାର୍ ଲାଇନ୍ସ ବନ୍ଦ ହୋଇଯାଇଥିଲା । ୧୯୬୩ ମସିହାରେ କଳିଙ୍ଗ ଆଇରନ୍ ଡ୍ରାଫ୍ଟକୁ

ସେ ଓଡ଼ିଶାର ଆଇ.ଡି.ସି.କୁ ହସ୍ତାନ୍ତର କରି ଦେଇଥିଲେ । ଚୌଦ୍ୱାର ଠାରେ ଥିବା କଳିଙ୍ଗ ପାଇପକୁ ଶିଳ୍ପପତି ବଂଶୀଧର ପଣ୍ଡାଙ୍କୁ ସେ ବକ୍ତି କରିଦେଇଥିଲେ । ଚୌଦ୍ୱାର ଠାରେ ଥିଲା ଓ.ଟି.ଏମ୍. ଲୁଗା କାରଖାନାକୁ ସେ ସରକାରଙ୍କୁ ଦେଇ ଦେଇଥିଲେ । ସୁତରାଂ ଉତ୍କଳ ଗୌରବ ମଧୁସୂଦନ ଓଡ଼ିଶାରେ ଶିଳ୍ପର ପ୍ରସାର କରିବା ପାଇଁ ଉତ୍କଳ ଟାନେରୀ କରି ଯେପରି ସର୍ବସ୍ୱାତ୍ତ ହୋଇ ଯାଇଥିଲେ, ବିଜୁବାବୁ ଠିକ୍ ସେହିପରି ତାଙ୍କର ସବୁ ଶିଳ୍ପକୁ ହରାଇ କେବଳ ଓଡ଼ିଶାର ବିକାଶ ପାଇଁ ରାଜନୀତିରେ ମାତି ଯାଇଥିଲେ । ଏହି ଶିଳ୍ପାନୁଷ୍ଠାନ ଗୁଡ଼ିକର ବିକ୍ରିଲାଭ ଅର୍ଥକୁ ରାଜନୀତିରେ ସେ ଏପରି ବେପରୁଆ ଭାବରେ ଖର୍ଚ୍ଚ କରି ଦେଇଥିଲେ ଯେ ଶେଷକୁ ସେ ମଧୁବାବୁଙ୍କ ପରି କାଜୀଙ୍କ ହୋଇ ଯାଇଥିଲେ ।

ଚାରିଆଡୁ ନିନ୍ଦା ଅପବାଦ ସାଙ୍ଗକୁ ସବୁ ଶିଳ୍ପାନୁଷ୍ଠାନ ଗୁଡ଼ିକ ଗୋଟିକ ପରେ ଗୋଟିଏ ତାଙ୍କ ହାତରୁ ଚାଲିଯିବା ହେତୁ, ବିଜୁବାବୁ, ସାମୁଦ୍ରିକ ଝଡ଼ ବତାସରେ ପଡ଼ି ଜଣେ ଅସହାୟ ନାବିକ ପରି ହତାଶ ହୋଇଗଲେ ଏବଂ ଇନ୍ଦିରା ଗାନ୍ଧିଙ୍କ ଶିବିରରେ ଯୋଗଦେବାକୁ ମନ ପେରାଇ ନେଲେ । ଏପରି ଅବସ୍ଥାରେ ଆଉ କେହି ପଢ଼ିଥିଲେ, ସନ୍ଧ୍ୟାସ ବ୍ରତ ଗ୍ରହଣ କରି ସଂସାର ମୋହ ପରିତ୍ୟାଗ କରିଥାନ୍ତା । ମାତ୍ର ବିଜୁବାବୁ ସେପରି କଲେ ନାହିଁ । ଅସୀମ ସାହସର ସହିତ ଝଡ଼ ବତାସ ଭିତରେ ସେ ତାଙ୍କର ନିଜ ନୌକା ଚଳାଇ ଯିବା ପାଇଁ ପ୍ରଗତି ଦଳ ଓ ପରେ ଉତ୍କଳ କଂଗ୍ରେସ ଗଠନ କଲେ । ସେତେବେଳକୁ ଜାତୀୟ କଂଗ୍ରେସ ‘ଆର୍’ ଓ ‘ଉ’ ନାମରେ ଦୁଇ ଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ ହୋଇ ଯାଇଥାଏ । ଇନ୍ଦିରା ଗାନ୍ଧିଙ୍କ ସହାୟତାରେ କଂଗ୍ରେସ ‘ଆର୍’ର ନେତୃତ୍ୱ ନେଉଥାନ୍ତି ଜଗଜୀବନ ରାମ ଏବଂ ‘ଉ’ କଂଗ୍ରେସର ନେତୃତ୍ୱ ନେଉଥାନ୍ତି ନିଜଲିଙ୍ଗାପା । ୧୯୭୧ ମସିହାରେ ଯେଉଁସବୁ ରାଜ୍ୟରେ ନିର୍ବାଚନ ହୋଇଥିଲା, ତହିଁରେ ଇନ୍ଦିରା ଗାନ୍ଧିଙ୍କର କଂଗ୍ରେସ ‘ଆର୍’କୁ ହରାଇବା ପାଇଁ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ପାର୍ଟି ଜନସଂଘ ଏବଂ ପ୍ରଜା ସୋସାଲିଷ୍ଟ ପାର୍ଟି ମହାମେଣ୍ଡ ଗଠନ କରି ନିର୍ବାଚନ ଲଢ଼ିଥିଲେ । ଅଧିକାଂଶ ରାଜ୍ୟରେ ଏହି ମହାମେଣ୍ଡ ଇନ୍ଦିରା କଂଗ୍ରେସକୁ ହରାଇ ପାରିନଥିଲେ । ମାତ୍ର ଓଡ଼ିଶାରେ ଇନ୍ଦିରାଙ୍କ କଂଗ୍ରେସ ହାରି ଯାଇଥିଲା । ବିଜୁବାବୁଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱରେ ମାଝିଆ ଉତ୍କଳ କଂଗ୍ରେସର ପ୍ରାର୍ଥୀ ଜୟଲାଭ କରି ବିଧାନ ସଭାକୁ ନିର୍ବାଚିତ ହୋଇଥିଲେ ଏବଂ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଦଳ ସହ ମିଳିତ ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳ ଗଠନ କରି ବିଜୁନାଥ ଦାସଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱରେ ସରକାର ଚଳାଇଥିଲେ ।

ଅନ୍ୟ ରାଜ୍ୟଗୁଡ଼ିକରେ ଉପରୋକ୍ତ ମହାମେଣ୍ଡ ଇନ୍ଦିରାକୁ ହରାଇ ନପାରିବା ଦେଖି ବିଜୁବାବୁ ପୁଣି ଥରେ କଂଗ୍ରେସ 'ଆର୍' ସହିତ ଉତ୍କଳ କଂଗ୍ରେସକୁ ମିଶାଇ ଦେବା ପାଇଁ ଚିନ୍ତା କରିଥିଲେ । ୧୯୭୨ ମସିହାରେ କଂଗ୍ରେସ ଆରମ୍ଭ ସାଧାରଣ ସଂପାଦକ ଉତ୍କଳ କଂଗ୍ରେସକୁ ଗ୍ରହଣ କରି ନେବା ପାଇଁ ଇନ୍ଦିରା ଗାନ୍ଧିଙ୍କୁ ପରାମର୍ଶ ଦେଇଥିଲେ । ସେହି ଅନୁସାରେ ଉତ୍କଳ କଂଗ୍ରେସ କଂଗ୍ରେସ 'ଆର୍' ସହିତ ମିଶିଗଲା । ମାତ୍ର ଇନ୍ଦିରା ଗାନ୍ଧିଙ୍କ ନିର୍ଦ୍ଦେଶମତେ କୁହାଗଲା ଯେ ବିଜୁବାବୁ, ପ୍ରତାପ ମହାନ୍ତି, ପ୍ରହଲ୍ଲାଦ ମଲ୍ଲିକ, ବୃନ୍ଦାବନ ନାୟକ, ଶରତ କର ଓ ରାମକୃଷ୍ଣ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟ ସବୁ ଉତ୍କଳ କଂଗ୍ରେସ ବିଧାୟକଙ୍କୁ କଂଗ୍ରେସରେ ଗ୍ରହଣ କରାଗଲା । ଏହା ବିଜୁବାବୁଙ୍କର ସ୍ବାଭିମାନ ପ୍ରତି ଥିଲା ଏକ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଆଘାତ । ତେଣୁ ବିଜୁବାବୁ ଓଡ଼ିଶାର ରାଜନୈତିକ ମାନଚିତ୍ରରେ ତାଙ୍କର ଏକ ସ୍ବତନ୍ତ୍ର ସ୍ଥିତି ବଜାୟ ରଖିବାକୁ ପୁଣି ଉତ୍କଳ କଂଗ୍ରେସକୁ ପୁନର୍ଜୀବିତ କରିବା ପାଇଁ ଆହ୍ୱାନ ଦେଲେ । ବିଜୁବାବୁଙ୍କ ବ୍ୟତୀତ ଓଡ଼ିଶାରେ କଂଗ୍ରେସ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଆଉ କେହି ସଂଗ୍ରାମ କରି ପାରିବେ ନାହିଁ, ଏହାହିଁ ଥିଲା ସ୍ଥିତି । ତେଣୁ ବିରୋଧୀ ଦଳରେ ରହି ଏକ ଅନିଶ୍ଚିତ ଅବସ୍ଥା ଭୋଗ କରିବାକୁ ଅନେକ ଚାହିଁଲେ ନାହିଁ । ମାତ୍ର ଜଗନ୍ନାଥ ମଲ୍ଲିକ (ଲେଖକ) ତାଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱରେ ୧୧ ଜଣ ବିଧାୟକଙ୍କୁ ନେଇ କଂଗ୍ରେସ 'ଆର୍' ଠାରୁ ସଂପର୍କ ଛିନ୍ନ କଲେ ଏବଂ ବିଜୁବାବୁଙ୍କର ନେତୃତ୍ୱକୁ ସ୍ବାକାର କରି ଉତ୍କଳ କଂଗ୍ରେସକୁ ପୁନର୍ଗଠନ କଲେ । ନୀଳମଣି ରାଉତରାଏ ଓ ଅନ୍ୟ ୧୫ ଜଣ କଂଗ୍ରେସ 'ଆର୍'କୁ ନନ୍ଦାଡ଼ି ସେଠାରେ ରହିଲେ । ଠିକ୍ ଏତିକି ବେଳେ ଇନ୍ଦିରାଗାନ୍ଧି ନୟିନୀ ଶତପଥୀଙ୍କୁ କେନ୍ଦ୍ର ମନ୍ତ୍ରୀ ମଣ୍ଡଳରୁ ଆଣି ଓଡ଼ିଶାରେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଭାବରେ ଅବସ୍ଥାପିତ କରିଥାନ୍ତି । ୧୯୭୩ ମସିହାରେ ହରେକୃଷ୍ଣ ମହତାବ ପାଞ୍ଚଜଣ ବିଧାୟକଙ୍କୁ ସାଙ୍ଗରେ ଧରି କଂଗ୍ରେସ 'ଆର୍'ରୁ ଖସି ଆସିଲେ । ତଥାପି ନୟିନୀ ଶତପଥୀଙ୍କର ସରକାର ଭାଙ୍ଗିଲା ନାହିଁ । ସେ ତାଙ୍କର ପୁରୁଣା ବନ୍ଧୁ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ଦଳର ବିଧାୟକମାନଙ୍କ ସାହାଯ୍ୟରେ ବିଧାନ ସଭାରେ ସଂଖ୍ୟା ଗରିଷ୍ଠତା ରକ୍ଷା କରି ସରକାର ଚଳାଇଲେ ।

୧୯୭୪ ମସିହାରେ ଓଡ଼ିଶାରେ ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତୀ କାଳିନ ନିର୍ବାଚନ ହେଲା । ବିଜୁବାବୁ ଜିତିଲେ, ମାତ୍ର ନୟିନୀ ଶତପଥୀ ମନ୍ତ୍ରୀ ମଣ୍ଡଳ ଗଠନ କଲେ ଏବଂ ବିଜୁବାବୁ ବିରୋଧୀ ଦଳର ନେତା ଭାବରେ କାର୍ଯ୍ୟ କଲେ । ଗଣତନ୍ତ୍ର ଶାସନରେ ଅନ୍ୟର ମତ ପ୍ରତି ସହନଶୀଳତା ହେଉଛି ଏକ ମହାର୍ଦ୍ଦ ଭୂଷଣ । କିନ୍ତୁ ନୟିନୀ ଶତପଥୀ ନିର୍ବାଚିତ

ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ହେଲା ପରେ ତାଙ୍କ ଆଚରଣରେ ଅତ୍ୟଧିକ ଅହଂକାର, ଅସହିଷ୍ଣୁତା, ପ୍ରତିକ୍ରିୟାଶୀଳତା ଏବଂ ଏକ ଛତ୍ରବାଦୀ ଶାସକର ଲକ୍ଷଣମାନ ଦେଖି ସମସ୍ତେ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟରେ ଅଭିଭୂତ ହୋଇ ପଡ଼ିଲେ । ଇନ୍ଦିରା ଗାନ୍ଧି କେନ୍ଦ୍ରରେ ଏବଂ ନନ୍ଦିନୀ ଓଡ଼ିଶାରେ; ସାରାଦେଶ ପାଇଁ ଆତଙ୍କର କାରଣ ହୋଇ ଉଠିଲେ । ସ୍ତ୍ରୀବାଦରେ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ଏକ ‘ହାଁ, ଜୀ’ର ବାତାବରଣ ଚାରିଆଡ଼େ ଘୋଟିଗଲା । ଓଡ଼ିଶାରେ ନନ୍ଦିନୀ ଶତପଥ ବିରୋଧୀ ଦଳଗୁଡ଼ିକ ଉପରେ ନାହିଁ ନଥିବା ଜୁଲମ ଚଳାଇଲେ । ମିଥ୍ୟା ମକଦ୍ଦମାରେ ବିରୋଧୀ ଦଳର ନେତାମାନଙ୍କୁ ବ୍ୟସ୍ତ ବିବ୍ରତ କରି ପକାଇଲେ । ଏହା ଦେଖି ଯେଉଁ ମହତାବ, ରାଜେନ୍ଦ୍ର ନାରାୟଣ ଓ ବିଜୁବାବୁ ପରସ୍ପର ବିରୋଧୀ ଭୂମିକାରେ ରହି ରାଜନୀତି କରୁଥିଲେ, ସେମାନେ ଆତ୍ମରକ୍ଷା ପାଇଁ ନନ୍ଦିନୀଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ, ଅନ୍ତତଃ ଭାବ ଜଗତରେ ଏକାଠି ହୋଇଗଲା ।

ଏହି ସମୟ ବିଜୁବାବୁଙ୍କ ରାଜନୈତିକ ଜୀବନପ୍ରତି ଥିଲା ଖୁବ୍ ପ୍ରତିକୂଳ । ଯେଉଁ ତାଳ ଧରିଲେ ସେ ତାଳ ଭାଙ୍ଗିଲା ପରି ତାଙ୍କର ଅବସ୍ଥା ହୋଇଗଲା । ଗୋଟାକ ପରେ ଗୋଟାଏ ବିପଦ ମାଡ଼ି ଆସି ତାଙ୍କୁ ଅସ୍ତବ୍ୟସ୍ତ କରି ପକାଇଲା । ମାତ୍ର ଉପଯୁକ୍ତ ସମୟକୁ ଧୈର୍ଯ୍ୟର ସହିତ ଅପେକ୍ଷା କରି ସେ ଅଟଳ ରହିଲେ ଏବଂ ସମସ୍ତ ପ୍ରତିକୂଳ ପରିସ୍ଥିତି ସତ୍ତ୍ୱେ ସେ ତାଙ୍କର ରାଜନୈତିକ ଯୁଦ୍ଧ ଚଳାଇ ରଖିଲେ । କେନ୍ଦ୍ର ଓ ଅନେକ ରାଜ୍ୟରେ ନିଜର ଶାସନ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରି ପାରିଥିବାରୁ ଇନ୍ଦିରା ଗାନ୍ଧି କ୍ଷମତାରେ ଅନ୍ଧ ହୋଇ ଅତ୍ୟାଚାରୀ ହିଟଲର ପରି ବିରୋଧୀ ଦଳଗୁଡ଼ିକ ଉପରେ ଦମନ ଲାଳା ଚଳାଇଲେ । ଗଣତନ୍ତ୍ର ଶାସନରେ ବି ଏକ ଛତ୍ରବାଦ ସମ୍ଭବ, ଏହା ପ୍ରଥମେ ଇନ୍ଦିରା ଗାନ୍ଧି ଦେଖାଇଲେ । ବାସ୍ତବିକ ଗଣତନ୍ତ୍ର ହେଉ ବା ରାଜତନ୍ତ୍ର ହେଉ, ନିରକ୍ଷର ଶାସନ କରିବାକୁ ଅତ୍ୟଧିକ କ୍ଷମତା ମିଳିଗଲେ, ଶାସକ କ୍ଷମତାର ଅପବ୍ୟବହାର କରେ । ମାତ୍ର କ୍ଷମତାର ଧର୍ମ ସେବା, ତାହା ଭୋଗ ପାଇଁ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ନୁହେଁ, ଏହି ଜ୍ଞାନ ଦ୍ୱାରା ଯେଉଁ ଶାସକର ବ୍ୟକ୍ତି ଚରିତ୍ର ନିର୍ମଳ ଏବଂ ଉଦାର, ସେ ଯେତେ କ୍ଷମତାର ଅଧିକାରୀ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରଜାନୁରଞ୍ଜନ ହୋଇଯାଏ । ଏହି କାରଣରୁ ରାଜତନ୍ତ୍ର ଶାସନରେ ବି ବହୁ ରାଜା ଚିରକାଳ ପାଇଁ ନମସ୍ୟ ହୋଇ ରହିଯାନ୍ତି । ଭାରତ ବର୍ଷର ରାଜତନ୍ତ୍ର ଇତିହାସରେ ଅଜ, ଯଯାତି, ଦିଲୀପ, ଶାନ୍ତନୁ, ଦଶରଥ ଓ ରାମଚନ୍ଦ୍ର; ଏମାନେ ଥିଲେ ଅମାପ କ୍ଷମତାର ଅଧିକାରୀ । ମାତ୍ର ପ୍ରଜାକୁଳ ପ୍ରତି ସେବା ପରାୟଣ ଆଚରଣ ହେତୁ ସେମାନେ ସବୁଦିନ ପାଇଁ ନମସ୍ୟ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି । ଇନ୍ଦିରା ଗାନ୍ଧିଙ୍କର

ଏକଛତ୍ରବାଦ ଶାସନକୁ ଅନୁକରଣ କରି ଓଡ଼ିଶାରେ ନୟିନୀ ଶତପଥ ଓ ଅନ୍ୟ କଂଗ୍ରେସ
 ଶାସିତ ରାଜ୍ୟମାନଙ୍କରେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀମାନେ ଜନ ବିରୋଧ ଶାସନ ଚଳାଇଲେ ।
 ଶାସନରେ ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ମୂଲ୍ୟବୋଧ ଲୋପ ପାଇଗଲା । ସ୍ତ୍ରୀବକତା ଓ ଦୁର୍ନୀତିର ପ୍ରବଳ
 ଛୁଆର ମାଡ଼ିଯିବା ହେତୁ, ନିତ୍ୟ ବ୍ୟବହାରିକ ପଦାର୍ଥ ଗୁଡ଼ିକର ଦରଦାମ ଉଦ୍‌ବେଗ
 ଜନକ ହୋଇପଡ଼ିଲା । ଇନ୍ଦିରା ଗାନ୍ଧି ଓ ଓଡ଼ିଶାରେ ନୟିନୀ ଶତପଥଙ୍କର ପ୍ରଚଣ୍ଡ
 ପ୍ରତିକ୍ରିୟାଶୀଳ ମନୋଭାବ ଦେଖି ପୁଲିସ୍ ଓ ପ୍ରଶାସନୀକ ଅଧିକାରୀମାନେ ପ୍ରତି
 କ୍ଷେତ୍ରରେ କଂଗ୍ରେସ ସପକ୍ଷରେ ଏକ ତରଫା ମନୋଭାବ ପୋଷଣ କଲେ । ଇନ୍ଦିରା
 ଗାନ୍ଧିଙ୍କ ଠାରୁ ବଳପାଇ ଓଡ଼ିଶାରେ ନୟିନୀ ଶତପଥ ବର୍ବର ଶାସନ ଚଳାଇଲେ ଓ
 ଇନ୍ଦିରାଙ୍କୁ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ କରିବା ପାଇଁ ତାଙ୍କ ସାନପୁଅ ସଂଜୟ ଗାନ୍ଧିଙ୍କୁ ଏସିଆର ସୂର୍ଯ୍ୟ
 ବୋଲି କହି ବୁଲିଲେ । କ୍ରମେ ଶାସକ ଦଳର ନିର୍ବାଚିତ ସଭ୍ୟ ଓ ପଦପଦବୀରେ ଥିବା
 ଅନ୍ୟ କର୍ମକର୍ତ୍ତାମାନେ ଘୋର ଦୁର୍ନୀତିରେ ବୁଡ଼ିଯାଇ ପରସ୍ପର ବିରୋଧରେ
 କ୍ଷତଯନ୍ତ୍ରରେ ଲିପ୍ତ ରହିଲେ । ଫଳରେ ଶାସନ ପ୍ରତି ଜନ ଅସନ୍ତୋଷ ଉଠୁଛି ଉଠିଲା ।
 ଜନ ଅସନ୍ତୋଷର ଉପଶମ ପାଇଁ ଜନହିତକର କାର୍ଯ୍ୟ ପରିବର୍ତ୍ତେ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ
 ଦମନ ଲାଳା ଚାଲିଲା । ଇନ୍ଦିରା ଗାନ୍ଧି ଓ ନୟିନୀ ଶତପଥଙ୍କର ଅସହିଷ୍ଣୁତା ସୀମା
 ଟପିଗଲା । ଫଳରେ ଜନ ଅସନ୍ତୋଷ ସାଙ୍ଗକୁ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଛାତ୍ର ଅଶାନ୍ତି ସାରା ଦେଶକୁ
 ହୁଳହୁଳ କରିଦେଲା । ଗୁଜୁରାଟର ଛାତ୍ର ଆନ୍ଦୋଳନ ଏପରି ତୀବ୍ର ଆକାର ଧାରଣା
 କଲା ଯେ ତାହା ଦାବାଗ୍ରି ପରି ସାରା ଦେଶକୁ ବ୍ୟାପିଗଲା ଏବଂ ସଭା, ସମିତି,
 ବିଶେଷତା, ଧାରଣା, ଘେରାଉ ସାଙ୍ଗକୁ ସରକାର ବିରୋଧୀ ପ୍ରଚାର ପତ୍ର ଓ ପୋଷ୍ଟରରେ
 କାନ୍ଥବାଡ଼ ପୁରିଗଲା । ମନ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କୁ ସୁରୁଖୁରୁରେ ଯିବା ଆସିବା କରିବାକୁ ଦିଆଗଲା
 ନାହିଁ । ଉତ୍ତର ଓ ଆନ୍ଧ୍ରରେ ଏକ ଉଗ୍ର ପରିବେଶ ସାରାଦେଶକୁ ଆଚ୍ଛନ୍ନ କରିଦେଲା ।
 ଅସଂଖ୍ୟ ଛାତ୍ର ନେତା ଓ ବିରୋଧୀ ଦଳର ଲୋକଙ୍କୁ ବନ୍ଦିକରି ଜେଲରେ ରଖାଗଲା ।
 ଗୋଟାଏ ସମୟରେ ବନ୍ଦିମାନଙ୍କର ସଂଖ୍ୟା ଏତେ ଅଧିକ ହୋଇଗଲା ଯେ
 ଜେଲମାନଙ୍କରେ ଆଉ ଯାଗା ମିଳିଲା ନାହିଁ ଠିକ୍ ଏହିପରି ଏକ ଅବସ୍ଥାରେ ସବୁ
 ବିରୋଧୀ ଦଳକୁ ଗୋଟିଏ ମଞ୍ଚ ଉପରେ ଏକାଠି ନକଲେ, ଇନ୍ଦିରାଙ୍କ ଉତ୍ସାହରୁ ଦେଶକୁ
 ରକ୍ଷା କରିହେବ ନାହିଁ ବୋଲି ଜାତୀୟ ସ୍ତରରେ ନେତାମାନେ ଭାବିଲେ । ସବୁ ବିରୋଧୀ
 ଦଳକୁ ଏକାଠି କରିବା ପାଇଁ ବିଜୁବାବୁ ପ୍ରଥମେ ପଣ୍ଡିତ ବଜାର ପି.ସି.ସେନ୍ ଓ ଅନ୍ୟ
 କେତେକ ନେତାଙ୍କୁ ସାକ୍ଷାତ୍ କରି ଜୟ ପ୍ରକାଶ ନାରାୟଣ ଓ ଜେ.ବି. କୃପାଳିନୀଙ୍କୁ
 ଭେଟି ଜନ ଆନ୍ଦୋଳନର ନେତୃତ୍ୱ ନେବା ପାଇଁ ଅନୁରୋଧ କଲେ । ଠିକ୍ ଏତିକି

ବେଳେ ୧୯୭୫ ମସିହା ଏପ୍ରିଲ ମାସରେ ଏହାବାଦ ହାଇକୋର୍ଟ ତାଙ୍କର ଐତିହାସିକ
 ରାଏ ପ୍ରକାଶ କରି ଇନ୍ଦିରା ଗାନ୍ଧିଙ୍କୁ ଉତ୍ତର ପ୍ରଦେଶର ରାଏ ବେରିଲ ଆସନରୁ ପରାଜିତ
 ଓ ତାଙ୍କ ସ୍ଥାନରେ ପ୍ରଖ୍ୟାତ ସମାଜବାଦୀ ନେତା ରାଜ ନାରାୟଣଙ୍କୁ ନିର୍ବାଚିତ ବୋଲି
 ଘୋଷଣା କଲେ । ଏ ଘୋଷଣାନାମା ପ୍ରକାଶ ପାଇବା ମାତ୍ରେ ସାରା ଦେଶରେ
 ବିଦ୍ରୋହର ବହିଆହୁରି ଜୋରରେ ଜଳି ଉଠିଲା । ଇନ୍ଦିରା ଗାନ୍ଧି ଆହୁରି ଅଧିକ ମାତ୍ରାରେ
 ଦମନ ଲୀଳା ଚଳାଇଲେ । ଏହି ଘୋଷଣା ନାମା ଫଳରେ ୧୯୭୫ ମସିହା ଏପ୍ରିଲ
 ମାସଠାରୁ ୧୯୭୭ ମସିହା ସାଧାରଣ ନିର୍ବାଚନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଇନ୍ଦିରା ଗାନ୍ଧିଙ୍କୁ ଅବୈଧ
 ପ୍ରଧାନ ମନ୍ତ୍ରୀ ଭାବରେ ଘୋଷଣା କରି ଗାଦି ଛାଡ଼ିବା ପାଇଁ ସବୁ ଷ୍ଟରରୁ ଦାବୀ ହେଲା ।
 ଛିତପ୍ରସ୍ଥ, ଗାନ୍ଧିବାଦୀ ଦେଶଭକ୍ତ ଜୟପ୍ରକାଶ ନାରାୟଣ, ଅନେକ ଦିନ ହେଲା
 ରାଜନୀତିରୁ ସନ୍ନ୍ୟାସ ନେଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ, ପିଞ୍ଜରାବନ୍ଧ ଶୁପ୍ତ ସିଂହ ଜାଗି ଉଠିଲା ପରି
 ଗର୍ଜି ଉଠି ଇନ୍ଦିରାଙ୍କୁ ଗାଦି ଛାଡ଼ିବା ପାଇଁ ବକ୍ତ୍ର କଣ୍ଠରେ ଆହ୍ୱାନ କଲେ ଏବଂ ଅବୈଧ
 ସରକାରର ଆଦେଶ ଅମାନ୍ୟ କରିବାକୁ ସୈନ୍ୟବାହିନୀକୁ ଡାକରା ଦେଲେ । କଠୋର
 ଶୃଙ୍ଖଳା ଓ ସଂଯମରେ ସାଧନାରତ ତେଜିଆନ ଜୟପ୍ରକାଶଙ୍କର ଅଗ୍ନିବର୍ଷ ଆହ୍ୱାନ
 ସାରା ଦେଶକୁ ଭେଦିଗଲା । ଛାତ୍ର ବିଦ୍ରୋହ ସାଇକୁ ଗଣ ବିଦ୍ରୋହ ଉଗ୍ରତର ହେଲା ।
 ଅବସ୍ଥାକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟକରି କଂଗ୍ରେସର ସାଧାରଣ ସଂପାଦକ ମୋହନ ଧାରିଆ,
 ଜୟପ୍ରକାଶଙ୍କ ସହିତ ପ୍ରତ୍ୟେକ୍ଷ ସାକ୍ଷାତ ଆଲୋଚନା ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତାବ ଦେଲେ । ବିପଦର
 ବନ୍ଧୁ ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖର ମଧ୍ୟ ଧାରିଆଙ୍କ ପ୍ରସ୍ତାବକୁ ସମର୍ଥନ କରି ଜୟପ୍ରକାଶଙ୍କ ସହିତ
 ସାକ୍ଷାତ କରିବାକୁ ଇନ୍ଦିରାଙ୍କୁ ଅନୁରୋଧ କଲେ । ମାତ୍ର ଅତ୍ୟଧିକ କ୍ଷମତା ନିଶ୍ଚାରେ
 ଇନ୍ଦିରା ଗାନ୍ଧି ଜ୍ଞାନଶୂନ୍ୟ ହୋଇ ସାରିଥିଲେ । ଏପରି ଅବସ୍ଥାରେ ଅହଂକାରୀ
 ଶାସକମାନେ ଜ୍ଞାନଶୂନ୍ୟ ହୋଇ ନିଜ ଉପରକୁ ବିପଦ ଡାକି ଆଣିଥାନ୍ତି । ରାବଣକୁ
 ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କର ସେନାପତି ପ୍ରହସ୍ତ, ଭାଇ ବିଭିଷଣ, କୁମ୍ଭକର୍ଣ୍ଣ ଓ ପଦ୍ମା ମହୋଦରୀ
 ସାଧୁ ଉପଦେଶ ଦେଇ ସୀତାଙ୍କୁ ଫେରାଇ ଦେବାପାଇଁ ଅନୁରୋଧ କରିଥିଲେ ।
 ଅହଂକାରରେ ମଦମଗ୍ନ ରାବଣ ସେମାନଙ୍କ ପରାମର୍ଶ ପ୍ରତି କର୍ଣ୍ଣପାତ କରି ନଥିଲେ
 ଏବଂ ଶେଷରେ ସର୍ବଶେ ଧ୍ୱଂସ ପାଇଥିଲେ । । ଠିକ୍ ସେହିପରି ମୋହନ ଓ
 ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖରଙ୍କ ସାଧୁ ପରାମର୍ଶ ଇନ୍ଦିରାଙ୍କୁ ବିଷତୁଲ୍ୟ ବୋଧ ହେଲା ଓ ସେହି କାରଣରୁ
 ମୋହନ ଧାରିଆଙ୍କୁ ନିଜ ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳକୁ ବହିଷ୍କାର କରିଦେଲେ ଏବଂ ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖରଙ୍କୁ
 ଅପମାନିତ କଲେ । ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖର ଅପମାନକୁ ସହ୍ୟ ନକରି କଂଗ୍ରେସ ଦଳ ଛାଡ଼ି
 ଛାଡ଼ିଗଲେ । ଏଥିରେ ଇନ୍ଦିରା ଗାନ୍ଧି ଆହୁରି କ୍ଷୁବ୍ଧ ହେଲେ ଏବଂ ଜୟ ପ୍ରକାଶଙ୍କୁ ସାକ୍ଷାତ

କରିବେ କଣ, ଓଲଟା ୧୯୭୫ ମସିହା ଜୁନ ମାସ ୨୬ ତାରିଖ ଦିନ ଦେଶରେ ଜରୁରୀକାଳିନ ପରିସ୍ଥିତି ଜାରି କରିଦେଲେ । ଇନ୍ଦିରା ଗାନ୍ଧିଙ୍କର ଏ କାର୍ଯ୍ୟ ଥିଲା ଠିକ୍ ରାବଣ ପରି । ରାବଣ ଯେପରି ସମସ୍ତଙ୍କର ପରାମର୍ଶକୁ ଉପେକ୍ଷା କରି ସୀତାଙ୍କୁ ଫେରାଇ ଦେଲେ ନାହିଁ ଏବଂ ଶେଷରେ ରାମଙ୍କ ହାତରେ ମୃତ୍ୟୁ ବରଣ କଲା । ଇନ୍ଦିରା ଠିକ୍ ସେହିପରି କାହାରି କଥା ମାନିଲେ ନାହିଁ କି ଗଣତନ୍ତ୍ରକୁ ଫେରାଇ ଦେଲେ ନାହିଁ । ଶେଷରେ ତାଙ୍କର ପରାଜୟ ଓ ମୃତ୍ୟୁ ହେଲା । ସାରା ଦେଶ ସ୍ତବ୍ଧ ଚକିତ ହୋଇଗଲେ । ନାଗରିକମାନଙ୍କର ସ୍ଵାଧୀନତାକୁ ଅପହରଣ କରି ନିଆଗଲା । ପ୍ରେସର ସ୍ଵାଧୀନତା ସଂକ୍ରୁତିତ ହୋଇଗଲା । ଜୟପ୍ରକାଶ ଘୋଷଣା କଲେ - "We want a total revolution." ସେହିଦିନ ରାତିରେ ଜୟପ୍ରକାଶ ନାରାୟଣ, ଜେ.ବି. କୃପାଳିନୀ, ମୋରାରଜି ଦେଶାଇ, ଅଟଳ ବିହାରୀ ବାଜପେୟୀ, ଲାଲକୃଷ୍ଣ ଆଡ଼ଭାନୀ, ବିଜୁ ପଟ୍ଟନାୟକ, ଚୌଧୁରୀ ଚରଣ ସିଂହ ଇତ୍ୟାଦି ଜାତୀୟ ସ୍ତରର ନେତାମାନଙ୍କୁ ବନ୍ଦୀ କରି ଜେଲରେ ରଖାଗଲା । ଓଡ଼ିଶାରେ ଯେଉଁମାନଙ୍କୁ ବନ୍ଦୀ କରି ଜେଲକୁ ନିଆଗଲା, ସେମାନଙ୍କ ଭିତରେ ଥିଲେ ହରେକୃଷ୍ଣ ମହାତାବ, ରାଜେନ୍ଦ୍ର ନାରାୟଣ ସିଂହଦେଓ, ପ୍ରତାପ ମହାନ୍ତି ଓ ପ୍ରହଲ୍ଲାଦ ମଲ୍ଲିକ । ପରେ ଆହୁରି ଅନେକ ନେତା ବନ୍ଦୀ ହେଲେ ।

ଇନ୍ଦିରା ଗାନ୍ଧିଙ୍କର ଏହି ଦମନଳୀଳା ଥିଲା ବ୍ରିଟିଶ ଅତ୍ୟାଚାର ଠାରୁ ଆହୁରି ବର୍ବରୋଜିତ, ଆହୁରି ଉନ୍ମତ୍ତ । ନେତାମାନଙ୍କୁ ଧରି ନେଇ ବିଭିନ୍ନ ଜେଲରେ ଏପରି ବିକ୍ଷିପ୍ତ ଭାବରେ ନିକ୍ଷେପ କରି ଦିଆଗଲା ଯେ କିଏ କେଉଁଠି ଅଛି କେହି ଜାଣି ପାରିଲେ ନାହିଁ କି କେହି କାହା ସହିତ ଯୋଗାଯୋଗ ରଖି ପାରିଲେ ନାହିଁ । ଯେଉଁ ବିଜୁବାବୁ ସ୍ଵାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମ ବେଳେ ବ୍ରିଟିଶ ଆଖିରେ ଧୂଳି ଦେଇ ଜାତୀୟବାଦୀ ସ୍ଵାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମୀମାନଙ୍କୁ ଗୋଟିଏ ସ୍ଥାନରୁ ନେଇ ଅନ୍ୟ ଗୋଟିଏ ଅଜ୍ଞାତ ସ୍ଥାନରେ ଛାଡ଼ି ଆସି ପାରୁଥିଲେ, ସେଇ ବିଜୁବାବୁ ପିଞ୍ଜରାବଦ୍ଧ ବାନ୍ଦ ଭଳି ଜେଲ ଭିତରେ ଥାଇ ଗଜଙ୍ଗ କରୁଥିଲେ ସିନା, ପିଞ୍ଜରା ଭାଙ୍ଗି ବାହାରକୁ ଯାଇ ପାରୁ ନଥିଲେ । ଜେଲରେ ଅନେକ ନେତା ଅସୁସ୍ଥ ହୋଇ ପଡ଼ିଲେ, ଅନେକ ବି ମରି ହଜିଗଲେ । ଆକାଶରେ ଉଡ଼ି ଉଡ଼ି ଯେଉଁ ବିଜୁବାବୁ ସାରା ପୃଥିବୀକୁ ନ ଦେଖିଲେ ଥୟ ଧରି ପାରନ୍ତି ନାହିଁ, ଜେଲ ଭିତରେ ସେ ଥୟ ଧରି ରହି ପାରିଥାନ୍ତେ କିପରି ? ତେଣୁ ସେ ମଧ୍ୟ ଅସୁସ୍ଥ ହୋଇପଡ଼ିଲେ । ଜୟ ପ୍ରକାଶ ତ ଏତେ ଅସୁସ୍ଥ ହୋଇ ପଡ଼ିଲେ ଯେ ତାଙ୍କର କିଡ଼ିନି ନଷ୍ଟ ହୋଇଗଲା ଏବଂ ଜୀବନ ସଂକଟାପନ୍ନ ହେବାରୁ ତାଙ୍କୁ ନେଇ ତାଏଲିସମ୍ ରେ ରଖାଗଲା । ଶେଷରେ ତାହାହିଁ ତାଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁର କାରଣ ହେଲା ।

ଜରୁରୀକାଳିନ ପରସ୍ପତିର ମୁକାବିଲା କରିବାକୁ ଜୟ ପ୍ରକାଶ ନାରାୟଣଙ୍କ
 ନେତୃତ୍ୱରେ ଯେଉଁ ଗଣବିଦ୍ରୋହ ହୋଇଥିଲା, ସେଥିରେ ବିଜୁବାବୁଙ୍କର ଭୂମିକା ଥିଲା
 ଅତ୍ୟନ୍ତ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ । ଜଣେ ସ୍ୱାଧୀନ ଚେତା ଜାତୀୟବାଦୀ ନେତା ଭାବରେ ସବୁ
 ବିରୋଧ ଦଳକୁ ଗୋଟିଏ ମଞ୍ଚରେ ଏକାଠି କରିବାକୁ ସେ ଦିନରାତି ଯେଉଁ ଅକ୍ଳାନ୍ତ
 ପରିଶ୍ରମ କଲେ, ତାହା ତାଙ୍କୁ ଜାତୀୟ ସ୍ତରରେ ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ମର୍ଯ୍ୟାଦା ଆଣିଦେଲା ।
 ନେତାମାନଙ୍କ ପାଖରେ ତାଙ୍କର ସମ୍ମାନ ଖୁବ୍ ବଢ଼ିଗଲା ତାଙ୍କରି ଉଦ୍ୟମ ଯୋଗୁଭାବ
 ଜଗତରେ ସବୁ ବିରୋଧ ଦଳ ଏକାଠି ହୋଇ ଯାଇଥିଲେ ଏବଂ ଏହି ପୃଷ୍ଠଭୂମି ଉପରେ
 ହିଁ ବନ୍ଦୀଶାଳାରୁ ଜନ୍ମଲାଭ କଲା ଜନତା ପାର୍ଟି । ଅତ୍ୟାଚାରୀ କଂସର ନିଧନ ପାଇଁ
 ବନ୍ଦୀଶାଳରେ ଜନ୍ମ ହୋଇଥିଲେ ଭଗବାନ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ । ଠିକ୍ ସେହିପରି ଇନ୍ଦିରା ଶାସନର
 ଅତ୍ୟାଚାରରୁ ଦେଶବାସୀକୁ ମୁକ୍ତ କରିବା ପାଇଁ ବନ୍ଦୀଶାଳାରୁ ଜନ୍ମଲାଭ କଲା ଜନତା
 ପାର୍ଟି । ବିଜୁବାବୁଙ୍କର ଦେଶପ୍ରୀତି ଏବଂ ଅସୀମ ବୀରତ୍ୱକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି ବଙ୍ଗବାସୀ
 ଜଣେ ଆସାମୀୟ, ବିଲାତର ଛାୟାମନ୍ତ୍ରୀ ମଣ୍ଡଳ ପରି ଭାରତରେ ଏକ ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳ
 ଗଢ଼ିବାକୁ ଯେଉଁ ପ୍ରସ୍ତାବ ଦେଇଥିଲେ, ସେଥିରେ ସେ ମୋରାରଜି ଦେଶାଇଙ୍କୁ ପ୍ରଧାନ
 ମନ୍ତ୍ରୀ, ଅଶୋକ ମେହେଟା - ଚରଣ ସିଂ - ଲାଲକୃଷ୍ଣ ଆଡ଼ଭାନୀଙ୍କୁ ଡିନି ଉପପ୍ରଧାନ
 ମନ୍ତ୍ରୀ ଓ ବିଜୁବାବୁଙ୍କୁ ପ୍ରତିରକ୍ଷା ଏବଂ ଯୋଜନା ମନ୍ତ୍ରୀ କରିବାକୁ ପରାମର୍ଶ ଦେଇଥିଲେ ।
 ଜାତୀୟ ସ୍ତରରେ ଏହାହିଁ ଥିଲା ବିଜୁବାବୁଙ୍କର ଭାବମୂର୍ତ୍ତି ।

ଇନ୍ଦିରା ଗାନ୍ଧି ନିଜ ସରକାରକୁ ଆହୁରି ଅଧିକ ଏକ ବର୍ଷ ବଢ଼ାଇ ନେବା
 ପାଇଁ ଘୋଷଣା କରିଥିଲେ ମଧ୍ୟ, ଦେଶବ୍ୟାପି ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଗଣବିଦ୍ରୋହକୁ ଦେଖି ୧୯୭୭
 ମସିହା ମାର୍ଚ୍ଚ ମାସରେ ନିର୍ବାଚନ କରାଇବାକୁ ଘୋଷଣା କଲେ ଏବଂ ନିର୍ବାଚନର
 ମାତ୍ର ମାସକ ପୂର୍ବରୁ ନେତାମାନଙ୍କୁ ବନ୍ଦୀଶାଳାରୁ ଛାଡ଼ିଦେଲେ । ୧୯୭୭ ମସିହା
 ଶେଷ ଆଡ଼କୁ ବିଜୁବାବୁ ଜେଲରୁ ଖଲାସ ହେଲେ । ଖଲାସ ହେବା ମାତ୍ରେ ସେ ପୁଣି
 ଆରମ୍ଭ କଲେ ଇନ୍ଦିରା ବିରୁଦ୍ଧରେ ତାଙ୍କର ଯୁଦ୍ଧର ଅଭିଯାନ । ସାରାଦେଶ ବୁଲି
 ନେତାମାନଙ୍କୁ ସାକ୍ଷାତ କଲେ ଏବଂ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଯୁଦ୍ଧ ପାଇଁ ପରାମର୍ଶ ଦେଲେ । ଜୟ
 ପ୍ରକାଶ ଓ ଜେ. ବି. କୃପାଳିନୀଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱରେ ଅହୋରାତ୍ର ଚାଲିଲା ଯୁଦ୍ଧର ପ୍ରସ୍ତୁତି ।
 ରଣଭେରୀ ପରି ସଭା ସମିତିର ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଗର୍ଜନରେ କଂପି ଉଠିଲା ମେଦିନୀ । ସେନାପତି
 ଗାଲବାଙ୍କର ଆହ୍ୱାନରେ ସୈନ୍ୟବାହିନୀ ଅମାନ୍ୟ କରିଥିଲେ ପ୍ରାନ୍ତ ସମ୍ରାଟ ଷୋଡ଼ଶ
 ଜୁଇଙ୍କର ଆଦେଶକୁ । ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନର ଏଗାର ଅକ୍ଷୌହିଣୀ ସୈନ୍ୟଙ୍କୁ ପରାସ୍ତ କରିଥିଲା

ପ୍ରଭୁ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କର ସୁଦର୍ଶନ ଚକ୍ର । ଠିକ୍ ସେହିପରି ଜୟ ପ୍ରକାଶଙ୍କର ରଣ ହୁଙ୍କାରକୁ ସମର୍ଥନ କରି ଇନ୍ଦିରାଙ୍କୁ ଅସହଯୋଗ କଲେ ଭାରତୀୟ ସେନା ବାହିନୀ ଓ ପୁଲିସ୍ ବାହିନୀ । ହେଲା ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଯୁଦ୍ଧ । ଯୁଦ୍ଧରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଦୟନୀୟ ଭାବରେ ପରାସ୍ତ ହୋଇ ପଳାୟନ କଲେ ଇନ୍ଦିରା ଗାନ୍ଧି ଏବଂ ଓଡ଼ିଶାରେ ନନ୍ଦିନୀ ଶତପଥୀ । କେବଳ ଆସିକା, ବ୍ରହ୍ମପୁର, କୋରାପୁଟ ଏବଂ ନବରଙ୍ଗ ପୁରକୁ ଛାଡ଼ି ଆଉ ସମସ୍ତ ଲୋକସଭା ଆସନରୁ ବିଜୟ ଲାଭ କଲେ ଜନତା ପାର୍ଟିର ପ୍ରାର୍ଥୀମାନେ । ବିଜୁବାବୁ ଜିତିଲେ କେନ୍ଦ୍ରାପଡ଼ା ଲୋକସଭା ଆସନରୁ ଏବଂ କେନ୍ଦ୍ରରେ ହେଲେ ଇସ୍ତାତ ଓ ଖଣିମନ୍ତ୍ରୀ । ମୋରାରଜି ହେଲେ ପ୍ରଧାନ ମନ୍ତ୍ରୀ ଏବଂ ଅନ୍ୟ ବହୁ ବହୁ ନେତା ଯଥା ଚରଣସିଂ, ଜଗତ୍ ଜୀବନ ରାମ, ହେମବତୀ ନନ୍ଦନ ବହୁଗୁଣା, ଜର୍ଜ ପର୍ଯ୍ୟାଡ଼ିକ, ମଧୁ ଦଣ୍ଡବତେ, ଅଟଳ ବିହାରୀ ବାଜପେୟୀ, ଲାଲ କୃଷ୍ଣ ଆଡ଼ଭାନୀ, ବିଜୁ ପଟ୍ଟନାୟକ ଓ ରାଜ ନାରାୟଣ ଇତ୍ୟାଦି ହେଲେ ମନ୍ତ୍ରୀ । ଭାରତର ଗଣତନ୍ତ୍ର ଇତିହାସରେ ଏହା ଏକ ଦୁର୍ଲଭ ଅଧ୍ୟାୟ । ଯେଉଁ ପରିସ୍ଥିତିରେ ଗଣତନ୍ତ୍ରକୁ ଫେରାଇ ଆଣି ଭାରତର ଲୋକ ଜନତା ପାର୍ଟିକୁ କ୍ଷମତା ଅର୍ପଣ କରିଥିଲେ, ତାହା ଥିଲା ଅଭୂତପୂର୍ବ । ଯେଉଁପରି ବହୁ ବହୁ ଦକ୍ଷ, ନିର୍ମଳ ଓ ବିଚାରବଦ୍ଧ ନେତାମାନେ ଏହି ମନ୍ତ୍ରୀ ମଣ୍ଡଳରେ ସ୍ଥାନ ପାଇଥିଲେ, ସେପରି ନେତା ଅତୀତରେ କୌଣସି ସରକାରରେ ଏକାଠି ରହି ଦେଶ ନିର୍ମାଣ କରିବାର ସୌଭାଗ୍ୟ ପାଇ ନଥିଲେ । ମାତ୍ର ସେମାନେ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ସ୍ୱାର୍ଥର ଈର୍ଷ୍ୟକୁ ଉଠି ପାରିଲେ ନାହିଁ । ସହିଷ୍ଣୁତା ରକ୍ଷା କରି ଦେଶ ନିର୍ମାଣ କାର୍ଯ୍ୟରେ ସେମାନେ ସହମତ ହୋଇ ପାରିଥିଲେ ଆଜି ବି ଜନତା ପାର୍ଟି ଦେଶକୁ ଶାସନ କରୁଥାନ୍ତା । ଦୁର୍ନୀତି ଓ ଭ୍ରଷ୍ଟାଚାରକୁ ଲୋପ କରିବା ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ଏକ ସୁଶାସନର ଯୁଗ ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ କରିବାକୁ ଜନତା ପାର୍ଟି ସରକାରକୁ ମିଳିଥିଲା ଏକ ଅପୂର୍ବ ସୁଯୋଗ । ଏ ସରକାରକୁ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ସହଯୋଗ କରୁଥିଲେ ନିରଳସ ଦେଶ ଭକ୍ତ ଜୟପ୍ରକାଶ ନାରାୟଣ ଓ ଜେ. ବି. କୃପାଳିନୀ । ଏ ସରକାର ପ୍ରତି ଆଶୀର୍ବାଦ ଥିଲା ବର୍ଷିଆନ ନେତ୍ରୀ ଅମ୍ଳାନ ଦେଶଭକ୍ତ ଅରୁଣା ଆସପଲ୍ଲୀ ଓ ବିଜୟ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ପଣ୍ଡିତଙ୍କର । ମାତ୍ର ଲୋକଙ୍କର ସବୁ ଆଶା ଧୂଳିସାତ କରି ଦେଇ କଳହରେ ଲାପ୍ତ ରହିଲେ ଜନତା ପାର୍ଟିର ନେତୃବୃନ୍ଦ । ଦୁଃଖରେ ଭାଙ୍ଗିପଡ଼ିଲେ ଜୟ ପ୍ରକାଶ ନାରାୟଣ । ଅଳ୍ପ କେଜଗା ଦିନ ଭିତରେ କାଗଜର ଘର ପରି ଭାଙ୍ଗିଗଲା ସରକାର ଓ ଭାଙ୍ଗିଗଲା ଦଳ । ଅବଶ୍ୟ ସରକାର ଭାଙ୍ଗିଗଲା, ମାତ୍ର ଜୟ ପ୍ରକାଶଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱରେ ପରିଚାଳିତ ଗଣବିଦ୍ରୋହ ପ୍ରମାଣ କରିଦେଇଗଲା ଯେ ଶାସକମାନେ

ଗଣତନ୍ତ୍ର ପ୍ରତି ଅମର୍ଯ୍ୟାଦା କଲେ , ଲୋକେ ସେମାନଙ୍କୁ ହଟାଇ ଦେଇ ପୁନର୍ବାର ଗଣତନ୍ତ୍ରକୁ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିପାରନ୍ତି । ଭାରତ ବର୍ଷର ଗଣତନ୍ତ୍ରକୁ ସବୁଦିନ ପାଇଁ ମହିମାମୟ କରି ରଖିବାକୁ, ଅସୀମ ତ୍ୟାଗରେ ଅଭିସୀଳ ଯେଉଁ ଜନତା ସରକାର ସଂକଳ୍ପ କରିଥିଲା, ତାହା ସୁଖ ନିଦ୍ରାର ସ୍ୱପ୍ନଟିଏ ପରି ଅଳ୍ପ କ୍ଷଣରେ ଉଡ଼େଇ ଗଲା । ଏହା ଥିଲା ଗଣତନ୍ତ୍ର ପ୍ରତି ଏକ ତରମ ବିଦ୍ରୁପ । ଭାରତର ସବୁ ସରକାର ଏବଂ ବିଶେଷ କରି ଜନତା ପାର୍ଟିର ସରକାରରେ ଥିବା ନେତାମାନଙ୍କର ଆଚରଣକୁ ଦେଖିଲେ, ସ୍ୱାଧୀନତାର ଅବ୍ୟବହିତ ପୂର୍ବରୁ ବ୍ରିଟିଶ ପାର୍ଲିଆମେଣ୍ଟରେ ବିରୋଧ ଦଳର ନେତା ଚର୍ଚ୍ଚିତ ଭାରତୀୟ ନେତାମାନଙ୍କୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି କହିଥିବା କଥାଟି ମନେ ପଡ଼େ । ସେ କହିଥିଲେ - "If India will be freed, powers will go to the hands of rogues and rascals..... and India will be lost in a political squable !"

ଭାରତର ସବୁଯାକ ଜାତୀୟ ସ୍ତରର ନେତାମାନେ ଯଦିଓ ନିଜକୁ ଗଣତନ୍ତ୍ରର ପୂଜାରୀ ଭାବରେ ଦାବି କରନ୍ତି ଏବଂ ପ୍ରତ୍ୟେକ ରାଜ୍ୟର ନିର୍ବାଚିତ ସରକାର ପ୍ରତି ସହନଶୀଳତା ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିବାକୁ ଅଜ୍ଞିକାରବଦ୍ଧ ବୋଲି କହିଥାନ୍ତି, ତଥାପି ସେମାନଙ୍କ ଭିତରୁ ଯିଏ ଯେତେବେଳେ କ୍ଷମତାକୁ ଆସିଛି, କ୍ଷମତା ଲୋଭରେ ସଂବିଧାନର ଗଞ୍ଜା ଧାରାକୁ ପ୍ରୟୋଗ କରି ରାଜ୍ୟ ସରକାରମାନଙ୍କୁ ଭାଙ୍ଗିଛି । ଏ ଦିଗରେ ଗଣତନ୍ତ୍ର ପ୍ରତି ପ୍ରଥମ ବିଶ୍ୱାସଯାତକ ଥିଲେ ପ୍ରଥମ ପ୍ରଧାନ ମନ୍ତ୍ରୀ ପଣ୍ଡିତ ଜବାହର ଲାଲ ନେହେରୁ । କାରଣ ସେହି ପ୍ରଥମ ଥର ପାଇଁ ଗଞ୍ଜା ଧାରାକୁ ପ୍ରୟୋଗ କରିଥିଲେ କେରଳର ବିଧିବଦ୍ଧ ଭାବରେ ନିର୍ବାଚିତ ହୋଇଥିବା କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟିର ନାୟୁଡିପଦ ସରକାରଙ୍କ ପ୍ରତି ୧୯୫୭ ମସିହାରେ । ତା ପରଠାରୁ ତାଙ୍କୁ ଅନୁକରଣ କରି ପ୍ରତ୍ୟେକ ସରକାର ଏହି ଧାରାକୁ ପ୍ରୟୋଗ କରିବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି ଏବଂ ଏ ଅବଧି ଦେଶରେ ଏହି ଧାରାର ପ୍ରୟୋଗ ହେଲାଣି ୯୮ ଥର ।

ଯୋଜନାରେ ବିରୋଧାଭାସ

୧୯୫୧ ମସିହାରୁ ଆଜି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ୪୮ ବର୍ଷ ଧରି ଦେଶରେ ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ସରକାରମାନେ କାମ କରୁଛନ୍ତି । ଦେଶର କୃଷି, ଶିଳ୍ପ, ବାଣିଜ୍ୟ, ଶିକ୍ଷା ଓ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ବିକାଶ ସାଧନା କରିବାକୁ କେନ୍ଦ୍ର ଓ ରାଜ୍ୟ ସରକାରମାନେ ପ୍ରତିବର୍ଷ ଲକ୍ଷ

ଲକ୍ଷ କୋଟି ଟଙ୍କା ଖର୍ଚ୍ଚ କରିବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି । ମାତ୍ର ଦେଶରେ ଅନେକ ପ୍ରଗତି ସାଧିତ ହୋଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ, ସାଧାରଣ ଲୋକଙ୍କ ଅବସ୍ଥାର ବିଶେଷ କିଛି ପରିବର୍ତ୍ତନ ହୋଇ ନାହିଁ । ଏପରି କି ଅଧିକାଂଶ ଲୋକେ ସ୍ବାଧୀନତା ବି ପାଇ ନାହାନ୍ତି । କାରଣ ଅତ୍ୟଧିକ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ଓ ଅଶିକ୍ଷା ହେତୁ ସେମାନେ ନିଜ ଅଧିକାର ପ୍ରତି ସଚେତନ ନୁହଁନ୍ତି କି ପାଟି ଖୋଲି ପ୍ରଭାବଶାଳୀ ଲୋକଙ୍କ ପାଖରେ ନିଜର ମତବ୍ୟକ୍ତ କରି ପାରନ୍ତି ନାହିଁ । ଏବେ ବି ଶତକଡ଼ା ୬୦ ଭାଗରୁ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ବ ଲୋକ ନିରକ୍ଷର ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି । ଅର୍ଥାତ ଯେଉଁ ମୂଳ ଲକ୍ଷ୍ୟ ନେଇ ଦେଶକୁ ସ୍ବାଧୀନ କରାଯାଇଥିଲା, ତାହା ଅଦ୍ୟାବଧି ପୂରଣ ହୋଇ ନାହିଁ ।

ମହାତ୍ମା ଗାନ୍ଧି ବିଦେଶୀ ଶାସନର ବିରୋଧି ନଥିଲେ । ସେ ବିରୋଧି ଥିଲେ ଅନ୍ୟାୟ, ଅତ୍ୟାଚାର ଓ ଶୋଷଣର । ଏ ସବୁକୁ ମୁକ୍ତ ରହି ସୁଶାସନ ଦେଇ ପାରିଥିଲେ, ବିଦେଶୀ ଶାସନକୁ ହଟାଇବାର କୌଣସି କାରଣ ନଥିଲା ବୋଲି ସେ କହୁଥିଲେ । ଏପରିକି ଭାରତ ସ୍ବାଧୀନ ହେଲା ପରେ ଭାରତର ପ୍ରଥମ ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ଇର୍ଡ୍ ମାଉଣ୍ଟ ବେଟେନ ହୁଅନ୍ତୁ ବୋଲି ସେ ପ୍ରସ୍ତାବ ଦେଇଥିଲେ । କାରଣ ସେ ଥିଲେ ଜାତି, ଧର୍ମ ଓ ବର୍ଣ୍ଣର ଉର୍ଦ୍ଧ୍ବରେ ଏବଂ ମାନବବାଦୀ ଥିଲା ତାଙ୍କର ଆଦର୍ଶ ।

୧ - ଭାରତର ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ଓ ଅଶିକ୍ଷାର କାରଣ ଅର୍ଥାଭାବ ନୁହେଁ । ଏହାର କାରଣ ଅର୍ଥର ଅପଚୟ ଓ ୠଳିକରଣ । ଦୁର୍ନିତୀ ଉପାୟରେ ଅର୍ଥ ୠଳ କରିବାର ପ୍ରକୃତି ଏବଂ ଅର୍ଥର ଅପଚୟ ଯଦି ବନ୍ଦ ହୋଇ ଯାଆନ୍ତା, ତେବେ ଏପରି ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ଓ ଅଶିକ୍ଷାରେ ରହି ଲୋକେ ଛଟପଟ ହୁଅନ୍ତେ ନାହିଁ । ପୁଣି ଯୁକ୍ତି କରାଯାଉଛି ଯେ ରାଷ୍ଟ୍ର ସମସ୍ତଙ୍କର ସାମାଜିକ ନିରାପତ୍ତା ନେଇ ପାରୁ ନଥିବାରୁ, ଲୋକେ ସଂପତ୍ତି ୠଳ କରିବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି । ଏହା ମଧ୍ୟ ଠିକ୍ ନୁହେଁ । କାରଣ ସଂପତ୍ତି ୠଳ କରିବାର ପ୍ରକୃତି ବନ୍ଦ ହେଲେ ଯାଇ ରାଷ୍ଟ୍ର ସମସ୍ତଙ୍କର ନିରାପତ୍ତା ନେଇ ପାରିବ । କାରଣ ୠଳ ହୋଇଥିବା ସଂପତ୍ତି ବାହାରି ଆସି ରାଷ୍ଟ୍ର ହାତକୁ ଆସିଗଲେ, ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ପରିମାଣରେ ସାମାଜିକ ନିରାପତ୍ତା ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଯୋଗାଇ ଦେବା ରାଷ୍ଟ୍ର ପକ୍ଷରେ ଅସମ୍ଭବ ହୁଅନ୍ତା ନାହିଁ । ଏ ଦିଗରେ ଆମର ଉଦ୍ୟମ ଏ ଅବଧି ଆରମ୍ଭ ବି ହୋଇ ନାହିଁ । ତେଣୁ ଅସର୍ବ ଉପାୟରେ ସଂପତ୍ତି ୠଳ କରିବାର ନିଶାରୁ ଲୋକେ ମୁକ୍ତ ହୋଇ ପାରୁ ନାହାନ୍ତି । ଏହି କାରଣରୁ ଲୋକଙ୍କ ଭିତରେ ଅର୍ଥନୈତିକ ବୈଷମ୍ୟ ବଢୁଛି ଏବଂ ଅଧିକାଂଶ ଲୋକେ ଅଭାବଗ୍ରସ୍ତ ହେଇ ଦୁଃଖରେ ଜୀବନ କାଟୁଛନ୍ତି । ଦେଶରେ ଖାଦ୍ୟ ଓ ବସ୍ତ୍ରର

ଅଭାବ ନଥିଲେ ମଧ୍ୟ, କ୍ରୟଶକ୍ତି ଅଭାବରୁ ସେମାନେ ଦୁର୍ଭିକ୍ଷ ଭଳି ଏକ ଅବସ୍ଥାର ସମ୍ମୁଖୀନ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି । ଏ ସଂପର୍କରେ ଓଡ଼ିଶାର କଳାହାଣ୍ଡି ଜିଲ୍ଲାକୁ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ଭାବରେ ନିଆଯାଇପାରେ । କଳାହାଣ୍ଡି ଜିଲ୍ଲାରେ ବାସ କରୁଥିବା ସମୁଦାୟ ଲୋକଙ୍କର ଆବଶ୍ୟକତା ଠାରୁ ଅଧିକ ଖାଦ୍ୟ ଶସ୍ୟ ଉତ୍ପାଦିତ ହୁଏ । ସରକାରଙ୍କର ଏଫ.ସି.ଆଇ ସଂସ୍ଥା ଚାଉଳ ସଂଗ୍ରହ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଜିଲ୍ଲା ତୁଳନାରେ କଳାହାଣ୍ଡି ଜିଲ୍ଲାରୁ ଅଧିକ ଚାଉଳ ସଂଗ୍ରହ କରିଥାନ୍ତି । ମାତ୍ର କଳାହାଣ୍ଡି ଜିଲ୍ଲାର ଅଧିକାଂଶ ଲୋକଙ୍କ ପାଇଁ କାମ ଧନ୍ଦା ନଥିବାରୁ, ସେମାନଙ୍କର କ୍ରୟଶକ୍ତି ନାହିଁ । ତେଣୁ ଜିଲ୍ଲାରେ ଖାଦ୍ୟ ଶସ୍ୟ ପ୍ରଚୁର ପରିମାଣରେ ଥିଲେ ମଧ୍ୟ, କ୍ରୟଶକ୍ତି ଅଭାବ ହେତୁ ସେମାନେ ଦୁର୍ଭିକ୍ଷ ଭଳି ଏକ ଅବସ୍ଥାର ସମ୍ମୁଖୀନ ହୋଇଥାନ୍ତି ଏବଂ ଏହି କାରଣରୁ କାମଧନ୍ଦା ଅନେକ୍ଷଣ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ସେମାନେ ବାହାରକୁ ଚାଲିଯାଆନ୍ତି ବା ଦାନା କନାର ଅଭାବରେ ପଡ଼ି ମରିହଜି ଯାଆନ୍ତି ।

୨ - ଦ୍ଵିତୀୟ କାରଣ ହେଲା, ବ୍ରିଟିଶ ଶାସନ କାଳରେ କଳଜାତ ସାମଗ୍ରୀ ସହିତ ପ୍ରତିଯୋଗିତା କରି ନପାରିବାରୁ ଗ୍ରାମ୍ୟ ଭିତ୍ତିକ କୁଟୀର ଶିଳ୍ପଗୁଡ଼ିକ ଧ୍ଵଂସ ପାଇଯିବାରୁ ଯେଉଁ କୋଟି କୋଟି ଲୋକ ଜୀବିକା ହରାଇ କୃଷି ଶ୍ରମିକ ବା ବେକାର ହୋଇ ଯାଇଥିଲେ, ସେମାନଙ୍କ ପାଇଁ ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ପରିମାଣରେ କୌଣସି ବିକଳ୍ପ ଯୋଜନା ହେଲା ନାହିଁ । ଏଣେ ଶିଳ୍ପ ତୁଳନାରେ କୃଷି ଉପରେ କମ୍ ଗୁରୁତ୍ଵ ଦେବା ଫଳରେ କୃଷି ଉତ୍ପାଦନ ଲାଭଜନକ ହେଲା ନାହିଁ କି କୃଷି ଶ୍ରମିକମାନେ ଉପଯୁକ୍ତ ମଜୁରୀ ପାଇଲେ ନାହିଁ ।

ଏହା ପ୍ରମାଦପୂର୍ଣ୍ଣ ଯୋଜନାର ପରିଣତି । କାରଣ ଯୋଜନାର ଆଭିମୁଖ୍ୟ ଗ୍ରାମ୍ୟଭିତ୍ତିକ ନହୋଇ ସହରଭିତ୍ତିକ ହୋଇଗଲା । ଅଥଚ ସେଥିପାଇଁ ଭିତିଭୂମି ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇ ନଥିଲା । ଶିଳ୍ପ ପ୍ରସାର ଦ୍ଵାରା, ବ୍ରିଟିଶ ଶାସନ କାଳରେ ଜୀବିକା ହରାଇଥିବା କୋଟି କୋଟି ଲୋକଙ୍କୁ ନିଯୁକ୍ତି ଦିଆଯାଇ ପାରିବ ନାହିଁ, ଏ କଥା ନେହେରୁ ବୁଝି ପାରିନଥିଲେ । କୃଷି ଭିତ୍ତିକ ଗ୍ରାମ୍ୟ ସଭ୍ୟତା ସହିତ ସେ ପରିଚିତ ନଥିଲେ । ଶିଳ୍ପ ସମୃଦ୍ଧ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଦେଶଗୁଡ଼ିକର ଚାକତକ୍ୟ ଭରା ଶିଳ୍ପ ସଭ୍ୟତା ତାଙ୍କୁ ଆକୃଷ୍ଟ କରିଥିଲା । ତେଣୁ ବ୍ରିଟିଶ ଶାସନ କାଳରେ ଭୁଷୁଡ଼ି ପଡ଼ିଥିବା କୃଷି ଭିତ୍ତିକ ଗ୍ରାମ୍ୟ ଅର୍ଥନୀତି ଉପରେ ଜୋର ନଦେଇ ଶିଳ୍ପ ପ୍ରସାର ଉପରେ ଯୋଜନାର ଆଭିମୁଖ୍ୟକୁ କେନ୍ଦ୍ରିଭୂତ କଲେ । ଏହିଠାରୁ ହିଁ ଆରମ୍ଭ ହେଲା ବିପର୍ଯ୍ୟୟର ପର୍ବ ।

ଆମ ଦେଶ ଏକ କୃଷି ପ୍ରଧାନ ଦେଶ, ଏହାର ଶତକଡ଼ା ୭୦ ଭାଗରୁ ଊର୍ଦ୍ଧ୍ବ ଲୋକ କୃଷି ଉପରେ ନିର୍ଭର କରିଛି । କୃଷି ବ୍ୟତୀତ କୁଟୀର ଶିଳ୍ପ ପାଇଁ କଞ୍ଚାମାଲ ଅଛି । ଏହି କୁଟୀର ଶିଳ୍ପ ଦ୍ଵାରା ତନ୍ତା, ତେଲି, ବଢ଼େଇ, କମାର, ବଣିଆ, ତମ ଇତ୍ୟାଦି କୋଟି କୋଟି ଲୋକ ଜୀବିକା ନିର୍ବାହ କରୁଥିଲେ । ଏ ସବୁକୁ ନେଇ କୃଷି ଭିତ୍ତିକ ଗ୍ରାମ୍ୟ ଅର୍ଥନୀତି ଗଢ଼ି ଉଠିଥିଲା । ବ୍ରିଟିଶ ଶାସନ କାଳରେ ଏହା ବୁଝୁଡ଼ି ପଡ଼ିଥିବାରୁ ଏବଂ ଏଥି ସହିତ ସଂପୃକ୍ତ ଲୋକେ ଜୀବିକା ହରାଇ କୃଷି ଶ୍ରମିକ ବା ବେକାର ହେଇ ଯାଇଥିବାରୁ । ମହାତ୍ମାଗାନ୍ଧି ଏହି କୃଷି ଭିତ୍ତିକ ଗ୍ରାମ୍ୟ ଅର୍ଥନୀତିର ପୁନରୁଦ୍ଧା କରିବାକୁ ପରାମର୍ଶ ଦେଇଥିଲେ । ପୃଥିବୀରେ ଅନେକ ଦେଶ ଅଛି ଯେଉଁମାନେ ନିଜର ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ଚାହିଦା ମେଣାଇବା ପାଇଁ ଯଥେଷ୍ଟ କୃଷି ଜାତ ସାମଗ୍ରୀ ଉତ୍ପାଦନ କରିପାରନ୍ତି ନାହିଁ । ସେସବୁ ସେମାନେ ବାହାର ଦେଶରୁ ସଂଗ୍ରହ କରନ୍ତି । ତେଣୁ ବଳଳା ଖାଦ୍ୟ ଶସ୍ୟର ରସ୍ତା ନା ବାଣିଜ୍ୟ ଲାଗି ଭାରତ ପାଇଁ ପୃଥିବୀ ବ୍ୟାପି ଏକ ବିଶାଳ ଖାଉଟି ବଜାର ଗଢ଼ି ରହିଛି । ତା'ଛଡ଼ା କୁଟୀର ଶିଳ୍ପ ଦ୍ଵାରା ଉତ୍ପାଦନ ହେଉଥିବା ସାମଗ୍ରୀଗୁଡ଼ିକୁ ବଡ଼ ବଡ଼ ଶିଳ୍ପ ଉତ୍ପାଦନ କରି ପାରିବେ ନାହିଁ ବୋଲି ଆଇନଗତ କଟକଣା କରିଥିଲେ କୁଟୀର ଶିଳ୍ପରେ ନିଯୁକ୍ତ କୋଟି କୋଟି ଲୋକ ବଞ୍ଚିଯାଇଥାନ୍ତେ । ଯୋଜନାରେ ଏ ସବୁ ଉପରେ ପ୍ରାଧିକ୍ୟ ଦିଆଗଲା ନାହିଁ । ଫଳରେ କୃଷିକ୍ଷେତ୍ରରେ ଆବଶ୍ୟକତା ଠାରୁ ବହୁ ଅଧିକ ଲୋକ କୃଷି ଶ୍ରମିକ ହୋଇଗଲେ ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ ବେକାର ହୋଇଗଲେ । କୃଷିର ବିକାଶ ପାଇଁ ମଧ୍ୟ ଆବଶ୍ୟକ ଧ୍ୟାନ ଦିଆନଯିବାରୁ କୃଷି ଉତ୍ପାଦନ ମନ୍ଦର ହୋଇଗଲା । ଅଥଚ ପୃଥିବୀ ବଜାରରେ ଖାଦ୍ୟ ଶସ୍ୟ ଚାହିଦାକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି ଆମେରିକା ପରି ଶିଳ୍ପ ସମୃଦ୍ଧ ଦେଶ ଗୁଡ଼ିକ କୃଷି ଉପରେ ଗୁରୁତ୍ଵ ଦେଇ କୃଷି, ବୈଷୟିକ ଜ୍ଞାନ କୌଶଳ ଦ୍ଵାରା କୃଷି ଉତ୍ପାଦନ ବଢ଼ାଇଲେ । ଅବସ୍ଥା ଏପରି ହେଲା ଯେ ସେପରି ଶିଳ୍ପ ସମୃଦ୍ଧ ଦେଶ ମଧ୍ୟ ପ୍ରଚୁର ଖାଦ୍ୟ ଶସ୍ୟ ଉତ୍ପାଦନ କରି ଭାରତକୁ ଯୋଗାଇଲେ । ଫଳରେ ପୃଥିବୀର ବହୁ ବିକଶିତ ଦେଶରେ ଯେଉଁଠି ଡେଲି ଉତ୍ପାଦନ ହେଉ ନାହିଁ, ସେଠାରେ ସେମାନଙ୍କ ଜାତୀୟ ଆୟର ଏକ ବଡ଼ ଅଂଶ ହୋଇଗଲା କୃଷିଜାତ ପଦାର୍ଥର ରସ୍ତା ନା ବାଣିଜ୍ୟ ଆୟରୁ । ମାତ୍ର ପୃଥିବୀର ସମୁଦାୟ କୃଷି ଜାତ ରସ୍ତା ନା ବାଣିଜ୍ୟର ମାତ୍ର ଏକ ଭାଗ ହେଉଛି ଭାରତର ଏବଂ ଭାରତର ସମୁଦାୟ ରସ୍ତା ନା ବାଣିଜ୍ୟର ମାତ୍ର ଆଠ ଭାଗ ହେଉଛି କୃଷିଜାତ ଦ୍ରବ୍ୟର । ପ୍ରତି ହେକ୍ଟର ପିଛା ଜମିର ଉତ୍ପାଦିକା ଶକ୍ତିକୁ ବଢ଼ାଇବାରେ ମଧ୍ୟ ଆମେରିକା, ଜାପାନ, ଓ ମାଲୟେସିଆ ଆମଠାରୁ ବହୁତ ଆଗରେ । ସୁତରାଂ ଆମର ଯୋଜନା

ହୁଁ ଆମକୁ କରିଛି ଦରିଦ୍ର ଏବଂ ବେକାର । ଏହି ଦୁର୍ଦ୍ଦିନ ସଂଶୋଧନ ନହେଲେ କୃଷି ଭିତ୍ତିକ ଗ୍ରାମ୍ୟ ଅର୍ଥନୀତି ସୁଦୃଢ଼ ହେବ କିପରି ଏବଂ ବେକାର ସମସ୍ୟା ଲାଘବ ହେବ କିପରି ? ଦ୍ଵିତୀୟ ବିଶ୍ଵଯୁଦ୍ଧ ପରେ ସ୍ଵାଧୀନତା ପାଇଥିବା ଦକ୍ଷିଣ ପୂର୍ବ ଏସିଆର ଅନ୍ୟ ଦେଶଗୁଡ଼ିକ କିନ୍ତୁ ଏ ଦୁର୍ଦ୍ଦିନ କରି ନଥିଲେ । ସେଥିପାଇଁ ସର୍ବନିମ୍ନ ମୌଳିକ ଆବଶ୍ୟକତାର ଅଭାବ ସେଠାରେ ନାହିଁ ।

୩- ତୃତୀୟ କାରଣ ହେଲା, ଶାସନ, ପ୍ରଶାସନ, ଶିକ୍ଷା, ବାଣିଜ୍ୟ ଇତ୍ୟାଦିରେ ଯେଉଁମାନେ ନିଯୁକ୍ତ ସେମାନଙ୍କ ଭିତରେ ଦେଶ ପ୍ରତି କର୍ତ୍ତବ୍ୟବୋଧର ଅଭାବ ଏବଂ ଦୁର୍ନୀତି ଉପାୟରେ ସଂପର୍କ ଠୁଳ କରିବାର ନିଶା । ଏହାର ଅର୍ଥ ଏପରି ବୁଝିବା ଉଚିତ ନୁହେଁ ଯେ ଏମାନେ ସମସ୍ତେ ଦେଶ ଦ୍ରୋହୀ ଓ ସ୍ଵାର୍ଥପର । ପ୍ରକୃତ କଥା ହେଲା, ବ୍ରିଟିଶ ସମୟରେ ଯେଉଁ ଶାସନ କଲ ଲୋକଙ୍କ ପାଖରେ ଉତ୍ତର ଦାୟୀ ନହୋଇ କେବଳ ସରକାରଙ୍କର ଗୋଲାମ ଭାବରେ ଖଟୁଥିଲେ ଏବଂ ଶୋଷଣ ଓ ବ୍ରହ୍ମାଚାର, ଦ୍ଵାରା କେବଳ ନିଜର ସୁଖ ସ୍ଵାଛନ୍ଦ୍ୟ ପ୍ରତି ଯତ୍ନବାନ ଥିଲେ, ସେ ଶାସନ କାଳକୁ ଲୋକାଭିମୁଖୀ କରିବା ପାଇଁ କୌଣସି ସଂସ୍କାର କରାଗଲା ନାହିଁ । ସେ ଶାସନ କାଳ ବ୍ରିଟିଶ ସମୟରେ ଯାହା ଥିଲା, ଏବେବି ସେୟା ଅଛି । ସେତେବେଳେ ଯେପରି ସରକାର ଓ ସରକାରୀ କର୍ମଚାରୀ ଶାସକ ଭାବରେ ଗୋଟିଏ ପକ୍ଷରେ ଓ ଲୋକେ ଶାସିତ ଭାବରେ ଆଉ ଗୋଟିଏ ପକ୍ଷରେ ଥିଲେ, ତାହାର କୌଣସି ପରିବର୍ତ୍ତନ ହୋଇ ନାହିଁ । ଅର୍ଥାତ୍ ଭାବଗତ ଜଗତରେ ରାଜତନ୍ତ୍ର ଶାସନ ସମୟରେ ସରକାରୀ କର୍ମଚାରୀ ମାନଙ୍କର ମନୋଭାବ ଯାହା ଥିଲା, ଏବେ ଗଣତନ୍ତ୍ର ଶାସନ ସମୟରେ ବି ସେୟା ଅଛି । ଏଣୁ ଶାସନ ବା ଯୋଜନାର ସୁଫଳ ଲୋକେ ପାଇବେ କିପରି ?

୪- ଚତୁର୍ଥ କାରଣ ହେଲା, ଖାଦ୍ୟ, ବସ୍ତ୍ର ଓ ବାସଗୃହ ଇତ୍ୟାଦି ଯୋଗାଇ ଦେଉଥିବା ଲୋକଙ୍କ ଠାରୁ ଅମଳାତନ୍ତ୍ରର ସ୍ଵାଛନ୍ଦ୍ୟ ଉପରେ ଅଧିକ ପ୍ରାଧାନ୍ୟ । ପ୍ରଚଳିତ ଶାସନରେ ଗୋଟିଏ ପିଅନ ଯେତିକି ସ୍ଵାଛନ୍ଦ୍ୟ ଓ ମର୍ଯ୍ୟାଦା ଉପଭୋଗ କରେ, ଜଣେ କୃଷକ ବା କୃଷି ଶିକ୍ଷିତ ଶ୍ରମିକ ସେତିକି ଉପଭୋଗ କରିପାରେ ନାହିଁ । ଜଣେ ପିଅନ ଯେପରି ମାସ ଶେଷରେ ଗୋଟିଏ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ପରିମାଣର ଅର୍ଜନ ପାଇବାକୁ ନିଶ୍ଚିତ ଥାଏ କୃଷି ଶ୍ରମିକ ବା ଶିକ୍ଷିତ ଶ୍ରମିକମାନେ ସେପରି ନିଶ୍ଚିତ ହୋଇ ପାରନ୍ତି ନାହିଁ ।

୫- ପଞ୍ଚମ କାରଣ ହେଲା, ଅପରାଧମାନଙ୍କର ମାମଲା ଗୁଡ଼ିକ ବର୍ଷ ବର୍ଷ ପ୍ରତି ଅନିମାନ୍ବିତ ହୋଇ ପଡ଼ିରହିବା ଫଳରେ ସେମାନେ ଠିକ୍ ସମୟରେ ଦଣ୍ଡ ପାଇନାହାନ୍ତି ଏବଂ ଏହି କାରଣରୁ ଦଣ୍ଡପ୍ରତି ଅପରାଧ ମାନଙ୍କର ଭୟ କମିଯାଉଛି,

ଫଳରେ ଅପରାଧ ସଂଖ୍ୟା ବଢ଼ୁଛି ଏବଂ ଲୋକେ ନ୍ୟାୟ ପାଇ ନାହାନ୍ତି । ଏହା ଶୋଷଣ ଓ ଭ୍ରଷ୍ଟାଚାରକୁ ପ୍ରୋତ୍ସାହିତ କରୁଛି ।

ଏହି ସବୁ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ବିଚାର କଲେ, ଭାରତର ସମସ୍ୟାଗୁଡ଼ିକୁ ସମାଧାନ କରିବା ପାଇଁ ଯେପରି ନେତୃତ୍ୱ ଓ ଯେପରି ଶାସନ ଦରକାର ତାହା ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମିଳି ନାହିଁ ଏବଂ ପ୍ରକୃତ ପକ୍ଷରେ ଅଧିକାଂଶ ଲୋକଙ୍କୁ ସ୍ୱାଧୀନତା ମଧ୍ୟ ମିଳି ନାହିଁ । ଏହାର ଅର୍ଥ ନୁହେଁ ଯେ ଆମର ସବୁଯାକ ଶାସକ ଅଯୋଗ୍ୟ ଓ ଦେଶଦ୍ରୋହୀ । ପ୍ରକୃତ କଥା ହେଲା, ବ୍ରିଟିଶ ଶାସନ କାଳରେ ଯେଉଁ ସରକାରୀ କଲ ଥିଲା, ତାହା ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେହିପରି ଅଛି । ଭାରତର ଜନ କଲ୍ୟାଣ ପାଇଁ ସେ ଶାସନ ଶୈଳୀର ସଂସ୍କାର କରାଯାଇ ନାହିଁ । ଏହା ଛଡ଼ା କେଉଁ ପ୍ରକାର ଅର୍ଥନୀତି, ଅର୍ଥାତ ସମାଜବାଦ କି ପୁଞ୍ଜିବାଦ ଆମ ଦେଶପାଇଁ ଉପଯୁକ୍ତ ହେବ, ତାହା ଧ୍ୟାନର ସହିତ ଚିନ୍ତା କରାଯାଇ ନାହିଁ । ପଣ୍ଡିତ ନେହେରୁଙ୍କ ସମୟରେ ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ସମାଜବାଦ ଉପରେ ବିଶେଷ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦିଆଯାଉଥିଲା । ମାତ୍ର ପରେ ପରେ ତାଙ୍କରି ସମୟରେ ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ସମାଜବାଦକୁ ସେ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ଭାବର ତର୍କମା କରି ଏକ ଅବୋଧ ଏବଂ ଦୁର୍ବୋଧ୍ୟ ବାତାବରଣ ସୃଷ୍ଟି କରିଦେଲେ । ୧୯୫୫ ମସିହାରେ ଆଭାତିତାରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ଜାତୀୟ କଂଗ୍ରେସ ଅଧିବେଶନରେ କୁହାଗଲା - "Socialist pattern of society was implicitly included in resolution." ୧୯୬୪ ମସିହାରେ ଭୁବନେଶ୍ୱର ଠାରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ କଂଗ୍ରେସ ଅଧିବେଶନରେ କୁହାଗଲା - "A socialist state based on parliamentary democracy." ପୁଣି ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ସମୟରେ କୁହାଗଲା - "a socialist state;" "a cooperative commonwealth." ପୁଣି ସବୁ ତର୍କମାକୁ କାଟିଦେଇ, ପ୍ରଦେଶ କଂଗ୍ରେସ କମିଟି ଗୁଡ଼ିକର ସଭାପତିମାନଙ୍କୁ ଗୋଟି ଲେଖି ସମାଜବାଦର ନୂତନ ସ୍ୟାଖ୍ୟା କରି ପଣ୍ଡିତ ନେହେରୁ କହିଲେ - "We have accepted only the broad principles of socialism and not the dogma and orthodoxy of socialism in its rigidity and if necessary, we can revise even the principles which we have accepted." ଏହା ଫଳରେ କୌଣସି ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଅର୍ଥନୀତି ଉପରେ ଭାରତର ବିଶ୍ୱାସ ରହିଲା ନାହିଁ ଏବଂ ଶେଷରେ ମିଶ୍ରିତ ଅର୍ଥନୀତି ନାମରେ ଏକ କିମ୍ଭୂତ କିମାକାର ଅର୍ଥନୀତିକୁ ପଣ୍ଡିତ ନେହେରୁ ଆଦରି ନେଲେ । ଅର୍ଥାତ ସମାଜବାଦ ଓ ପୁଞ୍ଜିବାଦ ପରସ୍ପର ସହିତ ପ୍ରତିଯୋଗିତା କରି ଦେଶର ଅର୍ଥନୀତିକୁ ସୁଦୃଢ଼ କରିବେ । ଏହା କ'ଣ ସମ୍ଭବ ? ପୁଞ୍ଜିବାଦ ସହିତ

ସମାଜବାଦ କ'ଣ ପ୍ରତିଯୋଗିତା କରିପାରିବ ? ତା ହୋଇଥିଲେ ବ୍ରିଟିଶ ସମୟରେ କଳକାତ ପଦାର୍ଥ ସାଜରେ ପ୍ରତିଯୋଗିତା କରି ନପାରି ଗ୍ରାମ୍ୟ ଭିତ୍ତିକ କୁଟୀର ଶିଳ୍ପ ଗୁଡ଼ିକ ଧ୍ବଂସ ପାଇଗଲା କାହିଁକି ?

ହଁ ଆଇନ ବା ନୀତିର ସୀମାରେଖା ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ଦ୍ଵାରା ଦୁଇଟିଯାକ ଅର୍ଥନୀତି ତିଷ୍ଠି ରହିପାରେ । ମାତ୍ର ତାହା କ'ଣ ହେଲା ? କେଉଁ କେଉଁ କ୍ଷେତ୍ରରେ ପୁଞ୍ଜିବାଦ ଓ ସମାଜବାଦ ନିଜକୁ ସୀମିତ ରଖି କାର୍ଯ୍ୟ କରିବେ, ତାହା କ'ଣ ଛିର ହୋଇଛି ? ବରଂ ପୁଞ୍ଜିବାଦର ବିଶାଳ ଗର୍ଭରେ ସମାଜବାଦ ଲୀନ ହୋଇଯିବ, ଏହିପରି ଏକ ସୁଯୋଗ ପୁଞ୍ଜିବାଦ ପାଇଁ ଉଦ୍ଭୁତ ହୋଇ ରହିଛି । ଫଳରେ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ମାଲିକାନାରେ ଥିବା କୁଟୀର ଶିଳ୍ପଗୁଡ଼ିକ ହଜାର ହଜାର ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ସଂଖ୍ୟାରେ ଧ୍ବଂସ ପାଇ ଯାଇଛି ଏବଂ ମଧ୍ୟମ ଓ ଭାରୀ ଶିଳ୍ପଗୁଡ଼ିକ ବଜାର ଉପରେ ଆଧିପତ୍ୟ ବିସ୍ତାର କରି ରହିଛି । ସମାଜବାଦ ହେଉ କି ପୁଞ୍ଜିବାଦ ହେଉ, ଅଧିକ ଯୋଗ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତି ଅଧିକ ବିଳାସ ଏବଂ ପ୍ରାକୃର୍ଯ୍ୟ ଉପଭୋଗ କରିବାରେ, ମାତ୍ର ଗୋଟିଏ ସ୍ଵାଧୀନ ଗଣତନ୍ତ୍ର ରାଷ୍ଟ୍ରରେ ଅଧାରୁ ଅଧିକ ଲୋକ ଖାଇବାକୁ ପିନ୍ଧିବାକୁ ପାଇବେ ନାହିଁ, ଏ କି ପ୍ରକାର ଅର୍ଥନୀତି ? ଏ ଦୂରାବସ୍ଥା ପାଇଁ ଯେ ନେହେରୁ ଦାୟୀ, ଏଥିରେ କଣ ସନ୍ଦେହ ଅଛି ? ଅବଶ୍ୟ ଦକ୍ଷିଣପୂର୍ବ ଏସିଆର ସବୁ ଦେଶର ସମାଜବାଦ ସମାନ ନୁହେଁ । ପାକିସ୍ତାନର ଇସଲାମିକ ସମାଜ ବାଦ, ବର୍ମାର ବୁଦ୍ଧିଷ୍ଟ ସମାଜବାଦ, ଇଣ୍ଡୋନେସିଆର ସମାଜବାଦ ଓ ଭାରତର ଗାନ୍ଧିବାଦ ସମାଜବାଦ ପରସ୍ପର ଠାରୁ ଭିନ୍ନ, ମାତ୍ର ସମାଜବାଦ ଓ ପୁଞ୍ଜିବାଦର ମିଶ୍ରିତ ପ୍ରୟୋଗରେ ପୃଥିବୀର କେଉଁ ଦେଶ ତାର ସମସ୍ୟାର ସମାଧାନ କରିପାରିଛି । ସବୁ କାମ ପାଇଁ ଶ୍ରମର ମୂଲ୍ୟ ସମାନ, ଏକଥା ମହାତ୍ମା ଗାନ୍ଧି କହୁଥିଲେ । ତାଙ୍କ ଭାଷାରେ - "All the bhangis, doctors, lawyers, teachers, merchantes & others would get the same wages for an honest days works." ଏ କଥା ଭାବିଲେ ଆମକୁ ଆଜି ସ୍ଵପ୍ନ ପରି ଲାଗୁଛି ।

ଭାରତ ପରି ଦକ୍ଷିଣପୂର୍ବ ଏସିଆର ସବୁଯାକ ଦେଶ ବି ଔପନିବେଶିକ ଶାସନ ଦ୍ଵାରା ଶାସିତ ହେଉଥିଲେ । ବିଶ୍ଵଯୁଦ୍ଧ ପରେ ସମସ୍ତେ ଆଗ ପଛ ହୋଇ ସ୍ଵାଧୀନତା ପାଇଥିଲେ । ମାନଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ ପୁଞ୍ଜି ସଂକୋଚନ ହେଉ ବର୍ତ୍ତମାନ ସେ । ହାର ମାନ୍ଦା ହୋଇ ଯାଇଛି । ମାତ୍ର ଚର୍ଚ୍ଚିତ ମୌଳିକ ଅବଶ୍ୟକତା ଖାଦ୍ୟ, ଚ

ପାଇବାରେ କେହି ଅସୁବିଧାର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେଉ ନାହାନ୍ତି । ସ୍ଵାଧୀନତା ପରେ ପରେ ସେ ସବୁ ଦେଶର ଅର୍ଥନୀତିକୁ ଏପରି ଏକ ଢାଞ୍ଚାରେ ପକାଇ ଦିଆଯାଇଛି ଯେ ସେଠାକାର ଲୋକେ କେବେ ବି ସର୍ବ ନିମ୍ନ ମୌଳିକ ଆବଶ୍ୟକତା ପାଇବାରେ ଅସୁବିଧାର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବେ ନାହିଁ । ଅଥଚ ଆମ ଦେଶର ୧୦୦ କୋଟି ଲୋକଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ୭୦ କୋଟି ଲୋକ ବର୍ତ୍ତମାନ ଦାନାକନାର ଅଭାବ ଭୋଗୁଛନ୍ତି ଏବଂ ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ପ୍ରାୟ ଏକ କୋଟି ମହିଳା ଦାନାକନାର ଅଭାବ ନହିଁ ନପାରି ଦେହ ବ୍ୟବସାୟ କରିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହେଉଛନ୍ତି । ଏ କଥା ହୁଏତ ଅନେକ ଜାଣି ନଥିବେ ଯେ ବ୍ରିଟିଶ ଶାସନ ପୂର୍ବରୁ, ପୃଥିବୀର ଧନୀ ଦେଶମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଭାରତ ଥିଲା ଅନ୍ୟତମ । ଏପରିକି ଇଂରେଜ ସରକାର ଭାରତ ଛାଡ଼ିବା ବେଳକୁ ଭାରତରେ ଥିଲେ ୫୬୫ ଜଣ ରାଜା-ମହାରାଜା ଏବଂ ମୋଟ ୩୭ କୋଟି ଲୋକଙ୍କ ଭିତରୁ ଧନୀ ଲୋକଙ୍କର ସଂଖ୍ୟାଥିଲା ୧୦ କୋଟି । ସ୍ଵାଧୀନତା ପରେ ଏହି ୫୦ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଆଉ ୨୦ କୋଟି ଲୋକ ଧନୀ ହୋଇ ମୋଟ ଧନୀମାନଙ୍କର ସଂଖ୍ୟା ୩୦ କୋଟିରେ ପହଞ୍ଚି ଏବଂ ୭୦ କୋଟି ଲୋକ ଦାରିଦ୍ର ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି । ଏପରି ଅବସ୍ଥା ପାଇଁ ଶାସନ ଯେବେ ଦାୟୀ, ତେବେ ପଣ୍ଡିତ ନେହେରୁଙ୍କୁ ଜଣେ ବିଚକ୍ଷଣ ରାଜନୀତିଜ୍ଞ ଓ ଦେଶପ୍ରେମୀ ବୋଲି କିପରି କୁହାଯିବ ? ନେହେରୁଙ୍କ ଦେଶ ଭକ୍ତି ସଂପର୍କରେ ଏଠାରେ ଅଳ୍ପ କିଛି କୁହାଯାଇପାରେ । ଭାରତର ବିଭାଜନ ପ୍ରସ୍ତାବକୁ ଗାନ୍ଧିଜୀର ପ୍ରବଳ ବିରୋଧ ଦେଖି ଲର୍ଡ୍ ମାଉଣ୍ଟ ବେଟେନ ଯେତେବେଳେ ଗାନ୍ଧିଜୀଙ୍କୁ କହିଲେ- "If you can bring me formal assurance that the Congress will accept your scheme that they will try sincerely to make it work, then I am prepared to entertain the idea.." ଲର୍ଡ୍ ମାଉଣ୍ଟ ବେଟେନଙ୍କ ଠାରୁ ଏହି ପ୍ରସ୍ତାବ ଆଣି ଯେତେବେଳେ ଗାନ୍ଧିଜୀ ନେହେରୁଙ୍କୁ କହିଲେ, ନେହେରୁ ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରିଦେଇ ଗାନ୍ଧିଜୀଙ୍କ ଠାରୁ କରଜଡ଼ା ଦେଲେ ଏବଂ ୧୯୪୭ ମସିହା ଜୁନ୍ ୩ ତାରିଖ ଦିନ ପଣ୍ଡିତ ନେହେରୁ, ସର୍ଦ୍ଦାର ବଲ୍ଲଭ ଭାଇ ପଟେଲ, ମହମ୍ମଦ ଜୀନା ଏବଂ ଲିଆକତ୍ ଅଲ୍ଲା ଖାଁ, ଭାରତର ବିଭାଜନ ପ୍ରସ୍ତାବକୁ ଗ୍ରହଣ କରିନେଇଛନ୍ତି ବୋଲି ଦିଲ୍ଲୀ ରେଡ଼ିଓରେ ଘୋଷଣା କରିଦେଲେ । ଗାନ୍ଧିଜୀ ଦୁଃଖରେ ଭାଙ୍ଗି ପଡ଼ିଲେ । କ୍ଷମତା ହସ୍ତାନ୍ତର ପାଇଁ ବ୍ରିଟିଶ ସରକାର ଉପରେ ତାପ ସୃଷ୍ଟି କରିବାକୁ ଏହି ନେତାମାନେ ସେତେବେଳେ ଯୋଡ଼ାଜଳା, ଭଙ୍ଗାରୁଜା ଓ ହଣାକଟାରେ ବିଭୀଷିକା ସୃଷ୍ଟି କରିଥାନ୍ତି । କ୍ଷମତା ହସ୍ତାନ୍ତର ଦଣ୍ଡେ ବିଳମ୍ବ ହେଲେ, ଏମାନେ ସାରା ଦେଶରେ ରକ୍ତର ବନ୍ୟା

ବୁଢ଼ାଇ ଦେବାକୁ ଧମକ ଦେଉଥାନ୍ତି । ସେତେବେଳକୁ କାଶ୍ମୀର, ପଞ୍ଜାବ ଓ କଲିକତା ସମେତ ଦେଶର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଅଞ୍ଚଳରେ ଦଙ୍ଗାଜନିତ ହତ୍ୟାକାଣ୍ଡ ବୁଢ଼ଲକ୍ଷ ପଚାଶ ହଜାରରେ ପହଞ୍ଚିଲାଣି । ଅତ୍ୟଧିକ କ୍ଷମତା ଲିସ୍ତା ହେତୁ କ୍ଷମତା ହସ୍ତାନ୍ତର ବିଳମ୍ବ ହେଲେ, ଆହୁରି ହତ୍ୟାକାଣ୍ଡ ଘଟିବ ବୋଲି ଏମାନେ ଧମକ ଦେଉଥାନ୍ତି । ଖାଲି ସେତିକି ନୁହେଁ ଭାରତର ନର ସଂହାର ଓ ବିଭାଜନକୁ ଏଡ଼ାଇ ଦେବା ପାଇଁ ଗାନ୍ଧିଜୀଙ୍କର ଅନ୍ୟ ଏକ ପ୍ରସ୍ତାବ ଥିଲା - ଜିନା ଓ ନେହେରୁଙ୍କ ଭିତରୁ ଜଣେ ହେଉ ରକ୍ଷପତି ଓ ଜଣେ ହେଉ ପ୍ରଧାନ ମନ୍ତ୍ରୀ । ତାକୁ ମଧ୍ୟ ନେହେରୁ ଗ୍ରହଣ କଲେ ନାହିଁ । ନେହେରୁ ତାହା ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ ଭାରତ ବିଭାଜିତ ହୋଇ ନଥାନ୍ତା କି କାଶ୍ମିର ସମସ୍ୟା ଉକ୍ତ ହୋଇନଥାନ୍ତା । ନରସଂହାର ରୋକିବା ପାଇଁ ବ୍ରିଟିଶ ସରକାର କ୍ଷମତା ହସ୍ତାନ୍ତର କରିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହେଲେ । ଏହାହିଁ ଶାନ୍ତି-ପ୍ରିୟ ନେହେରୁଙ୍କର ଦେଶ ଭକ୍ତି । ଦେଶର ସ୍ବାଧୀନତା ପାଇଁ ସେ ଯେ, ଅସୀମ ତ୍ୟାଗ ସ୍ବାକାର କରି ନାହାନ୍ତି ଏପରି ନୁହେଁ, ମାତ୍ର ତ୍ୟାଗଠାରୁ ଭୋଗ ପାଇଁ ସେ ଯେ ଅଧିକ ବ୍ୟାକୁଳ ନଥିଲେ, ଏକଥା କେହି କହିପାରିବେ ନାହିଁ । ତ୍ୟାଗ ଠାରୁ ଭୋଗ ପାଇଁ ଅଧିକ ବ୍ୟାକୁଳ ନଥିଲେ, ଦକ୍ଷିଣପୂର୍ବ ଏସିଆର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଦେଶପରି ଭାରତରେ ମଧ୍ୟ ଆଜି ଖାଦ୍ୟ ବସ୍ତ୍ରର ଅଭାବ ନଥାନ୍ତି କି ୧୦୦ କୋଟି ଲୋକଙ୍କ ଭିତରୁ ୬୦ କୋଟି ଲୋକ ଦୁଃଖ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ଭିତରେ ଘାଣ୍ଟି ହେଉ ନଥାନ୍ତେ ।

ନେହେରୁଙ୍କ ଠାରୁ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଭାରତର ଶାସନ ଯଦି ଜନ ବିରେଧ ନୁହେଁ, ଦଳେ ଗୋରା ଲୋକଙ୍କ ବଦଳରେ ଆଉ ଦଳେ କଳା ଲୋକ ଯଦି ବ୍ରିଟିଶ ଶାସନ ପରି ଅତ୍ୟାଚାର, ଭ୍ରଷ୍ଟାଚାର ଓ ଶୋଷଣର ଶାସନ କରୁ ନାହାନ୍ତି, ତେବେ ଦକ୍ଷିଣ ପୂର୍ବ ଏସିଆର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଦେଶ ଗୁଡ଼ିକର ପ୍ରଗତି ଠାରୁ ଭାରତ ଏତେ ପଛରେ ପଡ଼ିଛି କାହିଁକି ?

କେତୋଟି ଉଦାହରଣ ଦେଲେ, କଥାଟା ପରିଷ୍କାର ହୋଇଯିବ । ଶିଶୁ ମୃତ୍ୟୁ ହାର ପ୍ରତି ହଜାରରେ ଭାରତରେ ୬୩, ଚୀନ୍‌ରେ ୪୪, ଇଣ୍ଡୋନେସିଆରେ ୫୮, ମାଲୟେସିଆରେ ୧୩, ଫିଲିପାଇନ୍‌ସରେ ୪୪, କୋରିଆରେ ୧୫, ସିଙ୍ଗାପୁର ୬, ଶ୍ରୀଲଙ୍କାରେ ୧୮ ଏବଂ ଥାଇଲାଣ୍ଡରେ ୩୮ । ଶତକଡ଼ା ସାକ୍ଷର ସଂଖ୍ୟା ଭାରତରେ ୪୬, ସିଙ୍ଗାପୁର ୯୧, କୋରିଆରେ ୧୦୦ ଓ ଥାଇଲାଣ୍ଡରେ ୯୪ ।

ମୁଣ୍ଡପିଛା ବାର୍ଷିକ ଆୟ ଭାରତରେ ୩୪୦ ଡଲାର, ସିଂଘାପୁରରେ ୧୨୭୦୦ ଡଲାର, କୋରିଆରେ ୯୭୦୦ ଡଲାର ଏବଂ ହଂକଂଗରେ ୨୩୬୦୦ ଡଲାର । ଅପର ପକ୍ଷରେ ଭାରତର ପରିଚାଳନାଗତ ଭୟଙ୍କର ଆର୍ଥିକ ଅସଂଗତି ଦେଖିଲେ ମନେହୁଏ ପ୍ରଚଳିତ ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ଆହୁରି ଶହେବର୍ଷ ଶାସନ କଲେ ବି ଅବସ୍ଥା ସୁଧୁରିବ ନାହିଁ କି ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଖରେ ଖାଦ୍ୟ, ବସ୍ତ୍ର, ବାସଗୃହ, ଶିକ୍ଷା ଓ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟପରି ସର୍ବନିମ୍ନ ମୌଳିକ ଆବଶ୍ୟକତା ପହଞ୍ଚି ପାରିବ ନାହିଁ । କାରଣ ଭାରତର ପ୍ରତିବର୍ଷର ଆର୍ଥିକ ଚିତ୍ର ଏକାପରି ଅତ୍ୟନ୍ତ ଉଦ୍‌ବେଗଜନକ । ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ ୧୯୯୫-୯୬ ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷରେ ଭାରତର ଆର୍ଥିକ ଚିତ୍ର ଏହିପରି ଥିଲା- ରଣଭାର ଥିଲା, ୬,୩୩,୫୦୦ କୋଟିଟଙ୍କା । ସୁଧ ବାବଦକୁ ଦେୟ ଥିଲା ୫୨୦୦୦ କୋଟି ଟଙ୍କା । ଯୋଜନା ବ୍ୟୟ ଥିଲା ୪୮, ୫୦୦ କୋଟି ଟଙ୍କା ଏବଂ ଅଣଯୋଜନା ବ୍ୟୟ ଥିଲା ୧,୨୩,୬୫୧ କୋଟି ଟଙ୍କା । ଏହାଛଡ଼ା ସରକାରୀ କର୍ମଚାରୀଙ୍କ ପରି ଶ୍ରମିକମାନେ ମଧ୍ୟ ନିଜ ନିଜ କ୍ଷେତ୍ରରେ ରହି ଦେଶ ସେବା କରୁଛନ୍ତି ଏବଂ ସରକାରୀ କର୍ମଚାରୀମାନଙ୍କ ପରି ଏକା ବଜାର ଉପରେ ନିର୍ଭର କରୁଛନ୍ତି । ମାତ୍ର ଜଣେ ଜଣେ ପଦସ୍ଥ ଅଫିସରଙ୍କର ମାସକ ଦରମା ଠାରୁ ଜଣେ ଶ୍ରମିକର ଅଢ଼େଇ ବର୍ଷର ମଜୁରୀ ବି କମ୍ । ଏହା ଆର୍ଥିକ ଅସଂଗତର ଏକ ଭୟଙ୍କର ରୂପ ନୁହେଁ କି ? ଶ୍ରମିକର ଶ୍ରମ କ'ଣ ଏତେ ଅଦରକାରୀ ? ସରକାରୀ କର୍ମଚାରୀମାନଙ୍କ ତୁଳନାରେ ଏମାନଙ୍କ ଅବସ୍ଥା କ୍ରୀତଦାସ ଠାରୁ ଆହୁରି ହାନି ନୁହେଁ କି ? ଏପରି ବ୍ୟବଧାନର ସନ୍ତୋଷଜନକ କାରଣ କୌଣସି ସରକାର ଦେଇ ପାରିବେ ନାହିଁ ।

ଏସବୁ କଥାକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି ଭାରତର ଶାସନ ପ୍ରତି ବିଚ୍ଛୁବାରୁ ବିଶ୍ୱାସ ହରାଇ ଅରେ କହିଥିଲେ - "Our democratic rule has failed let there be a total revolution against the system or let the army take over." ବିଚ୍ଛୁବାରୁଙ୍କ ପରି ଦେଶଭକ୍ତଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ଏପରି ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ପ୍ରକାଶ କରିବା ସ୍ୱାଭାବିକ । କାରଣ ଦେଶରୁ ବ୍ରିଟିଶ ଶାସନ ହଟିଲେ, ସାଧାରଣ ଲୋକେ ହିଁ ଅତ୍ୟାଚାର, ଶୋଷଣ ଓ ଭ୍ରଷ୍ଟାଚାରରୁ ମୁକ୍ତ ହେବେ, ଏହାହିଁ ଥିଲା ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମର ପ୍ରଧାନ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଏବଂ ସ୍ୱାଧୀନତାର ପଚାଶ ବର୍ଷ ପରେ ବି ଏହି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ସାଧିତ ନହେବା ଦେଖି ପ୍ରତିଟି ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ତାଙ୍କ ମନ ଆନ୍ଦୋଳିତ ହେଉଥିଲା । ସେଥିପାଇଁ ଦୃଢ଼ ପ୍ରଗତି ପଥରେ ଆଗେଇ ଯିବାପାଇଁ ଯେଉଁସବୁ ଆଇନଗତ କଟକଣା ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ସୃଷ୍ଟି-କରୁଥିଲା ।

ସେ ସବୁକୁ ଅମାନ୍ୟ କରିବା ପାଇଁ ତାଙ୍କ ମନ ବିଦ୍ରୋହ କରୁଥିଲା । ସେ କହୁଥିଲେ, ଯେଉଁସବୁ ଆଇନଗତ କଟକଣା ପ୍ରଗତିର ଧାରାକୁ ଡରାନ୍ତିତ କରି ପାରୁ ନାହିଁ, ତାହାର ସଂସ୍କାର ହେବା ଆବଶ୍ୟକ ।

ଆମ ଦେଶର ବର୍ତ୍ତମାନ ଅବସ୍ଥାପରି, ପରିଚାଳନାଗତ ଆର୍ଥିକ ଅସଂଗତି ହେତୁ ସାଧାରଣ ଲୋକଙ୍କ ପାଇଁ ଉଜୁଟ ସମସ୍ୟା ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥିଲା ରୋମରେ ସମ୍ରାଟ ନିରୋଙ୍କ ସମୟରେ, ପ୍ରାନ୍ତସରେ ସମ୍ରାଟ ସୋଡ଼ଶ ଜୁଲଙ୍କ ସମୟରେ ଏବଂ ରୁଷିଆରେ ଜା'ରଙ୍କ ଶାସନ ସମୟରେ । ଠିକ୍ ବର୍ତ୍ତମାନ ଆମଦେଶର ଅବସ୍ଥା ପରି, ସେ ସବୁ ଦେଶ ରଣ ଭାରରେ ବୁଡ଼ିଯାଇଥିଲା ଏବଂ ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଖାଦ୍ୟ ବସ୍ତ୍ର ଭଳି ସର୍ବନିମ୍ନ ମୌଳିକ ଆବଶ୍ୟକତା ପାଇପାରୁ ନଥିଲାବେଳେ ରାଜା ଓ ରାଜକର୍ମଚାରୀମାନେ ନୃତ୍ୟ, ଗୀତ ଭୋଜି ଭାତ ଇତ୍ୟାଦି ବିଳାସ ବ୍ୟସନରେ ବୁଡ଼ି ରହିଥିଲେ । ଫଳରେ ବୋଝ ଉପରେ ନଳିତା ବିଡ଼ା ପରି ଗରିବ ଲୋକଙ୍କ ଉପରେ କର ଟିକସ ବଢୁଥିଲା । କ୍ରୀତଦାସ ପରି ରାତିଦିନ ହାଡ଼ଭଜା ପରିଶ୍ରମ କଲେ ମଧ୍ୟ ଦାନାଜନାର ଅଭାବ ସେମାନଙ୍କର ମେଣ୍ଟୁ ନଥିଲା ।

ଏ ଅବସ୍ଥା ଅସହ୍ୟ ହେବାରୁ ସାଧାରଣ ଲୋକେ, ଅର୍ଥାତ କୃଷକ, ଶ୍ରମିକ ଓ ଛିଣ୍ଡାକନା ପିନ୍ଧିଥିବା ଅଭାବଗ୍ରସ୍ତ ମହିଳାମାନେ ହାତରେ ଦା, କଟୁରୀ, ପନିକି, ଠେଙ୍ଗା ଓ ଜୁହାଛଡ଼ ଧରି ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ସଂଖ୍ୟାରେ ମାଡ଼ିଆସି ବିଚ ରାସ୍ତା ଉପରେ ରାଜକର୍ମଚାରୀମାନଙ୍କୁ ହତ୍ୟା କରିଥିଲେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ନିର୍ମମ ଭାବରେ । ବିଦ୍ରୋହ ଦମନ ପାଇଁ ସରକାର ସୈନ୍ୟ ବାହିନୀକୁ ଆଦେଶ ଦେଲେ । ସୈନ୍ୟ ବାହିନୀ ଆଦେଶ ଅମାନ୍ୟ କଲେ । ଉଗ୍ର ଜନତାର ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଆକ୍ରମଣକୁ ପ୍ରତିହତ କରି ନପାରି ନିଜର ଆତ୍ମରକ୍ଷା ପାଇଁ ନିରୋ, ସୋଡ଼ଶ ଜୁଲ ଏବଂ ଜା'ର ଅତ୍ୟନ୍ତ ଅସହାୟ ଏବଂ ଦୟନୀୟ ଭାବରେ ରାଜ ପ୍ରାସାଦ ଛାଡ଼ି ପଳାଇ ଯିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଥିଲେ । ମାତ୍ର ପାରିଲେ ନାହିଁ । ଅତ୍ୟାଚାରିତ ଉଗ୍ର ଜନତା ହାତରେ ସେମାନଙ୍କୁ ନିହତ ହେବାକୁ ପଡ଼ିଲା । ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ରାଜକର୍ମଚାରୀ ଏବଂ ରାଜାଙ୍କର ରକ୍ତ ସ୍ରୋତ ଭିତରୁ ଜଳୁଲାଭ କଲା ସେଠାରେ ସାଧାରଣ ଚନ୍ଦ୍ର ।

ଆମ ଦେଶରେ, ଓଡ଼ିଶାର ରାମ ଗିରି ଠାରେ ଜେଲରୁ ଅପରାଧୀ ମାନଙ୍କୁ ଚାଣି ଆଣି ହତ୍ୟା କରାଗଲା, ବିହାରରେ ଗୟାଠାରେ ଉତ୍ୟକ୍ତ ଜନତା ଦରଦାମ ବିରୁଦ୍ଧରେ ପ୍ରତିବାଦ କରି ବଜାର କୁଟ କରିନେଲେ ଏବଂ ଇନ୍ଦିରା ଗାନ୍ଧି ଓ ରାଜୀବ

ଗାନ୍ଧିଜୀ ପରି ପ୍ରଧାନ ମନ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ବିରୋଧ ଭାବରେ ହତ୍ୟା କରାଗଲା । ଏ
 ସବୁ ଘଟଣାକୁ କେହି କେହି ଶାସନ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଜନ ଅସନ୍ତୋଷର ବର୍ଣ୍ଣମୂଳକ ବୋଲି
 କହିଥାନ୍ତି । ହୋଇପାରେ, ଶାସନ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଏ ସବୁ ଜନ ଅସନ୍ତୋଷର କାରଣ ।
 ମାତ୍ର ଏହା ଦ୍ଵାରା କ’ଣ ସମସ୍ୟାର ସମାଧାନ ହୋଇଯିବ ? ବ୍ୟବସ୍ଥାର ପରିବର୍ତ୍ତନ
 ନକରି ଜଣେ ଅଧେ ପ୍ରଧାନ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ହତ୍ୟା କରିଦେଲେ କିମ୍ବା ବଜାର ହାଟ ଲୁଟ
 କରିନେଲେ, ଅବସ୍ଥାର କ’ଣ ପରିବର୍ତ୍ତନ ହୋଇଯିବ ? ବ୍ୟବସ୍ଥା ପରିବର୍ତ୍ତନ ନହେଲା
 ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଜଣେ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଚାଲିଗଲେ ବି ଆଉ ଜଣେ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ସେଇ ଏକା
 ଢାଞ୍ଚାରେ ଶାସନ ଚଳାଇବେ । ଏହିପରି ତ ପଚାଶ ବର୍ଷ ଧରି ଚାଲିଛି । ଜଣକ ପରେ
 ଜଣେ ପ୍ରଧାନ ମନ୍ତ୍ରୀ ଯାଉଛନ୍ତି ଆସୁଛନ୍ତି, ଜଣକ ପରେ ଜଣେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଯାଉଛନ୍ତି
 ଆସୁଛନ୍ତି; ମାତ୍ର ସାଧାରଣ ଲୋକଙ୍କ ସମସ୍ୟାର କିଛି ପରିବର୍ତ୍ତନ ଘଟୁଛି କି ? ଘଟିବ
 ନାହିଁ । କାରଣ ଘଟିବାକୁ ହେଲେ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ପରିବର୍ତ୍ତନ ଅପରିହାର୍ଯ୍ୟ । ଏ ପରିବର୍ତ୍ତନ
 କଣ ଶାସନ ବା ପ୍ରଶାସନ କରିପାରିବ ? ବର୍ତ୍ତମାନ ଦେଶରେ ୭୦ କୋଟି ଲୋକ
 ଦରିଦ୍ର ଏବଂ ୩୦ କୋଟି ଲୋକ ଧନୀ । ଜାତୀୟ ଆୟର ବୃଦ୍ଧି ହାର ଏବଂ ଦୈନିକ
 ମୁଣ୍ଡପିଛା ଆୟ, ଏପରି ଆଶାତୀତ ଭାବରେ ବଢୁ ନାହିଁ ଯେ ଧନୀ ଲୋକଙ୍କ ପାଖରେ
 ଠୁଳ ହୋଇ ରହିଥିବା ଅର୍ଥକୁ ସାଧାରଣ ସେବା ପରିସରକୁ ନ ଆଣି ଲୋକଙ୍କର
 ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ଘୁଞ୍ଚାଇ ହେବ ଏବଂ ପ୍ରଶାସନରେ ନିୟୁତ କର୍ମଚାରୀମାନଙ୍କ ବେତନକୁ
 ହ୍ରାସ ନକରି, ସାଧାରଣ ଲୋକ ଓ ସେମାନଙ୍କ ଭିତରେ ଥିବା ଅର୍ଥନୈତିକ ବୈଷମ୍ୟକୁ
 ସଂକୁଚିତ କରିହେବ । ଏହା କ’ଣ ଶାସନ ବା ପ୍ରଶାସନ କରି ପାରିବ ? ଅସମ୍ଭବ ।
 ତେଣୁ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ସଂସ୍କାର ପାଇଁ ଗଣ ବିଦ୍ରୋହ ଆବଶ୍ୟକ । ରାଜନୈତିକ ସ୍ଵାଧୀନତା
 ପାଇବା ପାଇଁ ଗଣ ବିଦ୍ରୋହ ହୋଇଛି । ଗଣତନ୍ତ୍ରର ସୁରକ୍ଷା ପାଇଁ ଗଣ ବିଦ୍ରୋହ
 ହୋଇଛି ଏବଂ ତାହା ସଫଳ ହୋଇଛି । ମାତ୍ର ବ୍ୟବସ୍ଥାର ପରିବର୍ତ୍ତନ ପାଇଁ ଗଣ
 ବିଦ୍ରୋହ ହେଲାଣି କି ? ଏପରି ବିଦ୍ରୋହକୁ ହିଁ କହନ୍ତି ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ କ୍ରାନ୍ତି ବା ଗୋଟାଲ
 ରିଭୋଲ୍ୟୁସନ୍ । ସ୍ଵାଧୀନତା ପାଇବା ପାଇଁ ଏବଂ ଗଣତନ୍ତ୍ରର ସୁରକ୍ଷା ପାଇଁ ଗଣ
 ବିଦ୍ରୋହ ହୋଇ ପାରିଛି । ଏବେ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ପରିବର୍ତ୍ତନ ପାଇଁ ଗଣବିଦ୍ରୋହ ଏକାନ୍ତ
 ଆବଶ୍ୟକ ।

ବିଳୁବାରୁଳ ପରି ସ୍ଵାଧୀନଚେତା ଦରିଦ୍ରର ବନ୍ଧୁମାନେ ଅଣ୍ଟାଭିଡ଼ି ନ
 ବାହାରିଲେ, ଏପରି ଗଣ ବିଦ୍ରୋହ ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ । ଏହାହିଁ ଆଜି ଭାରତବର୍ଷ ସାମନାରେ
 ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ ସମସ୍ୟା । ଏହି ସମସ୍ୟାକୁ ଏଡ଼ାଇ ଯିବା ପାଇଁ ସରକାର ବର୍ତ୍ତମାନ

ଚତୁରତାର ସହ ଜଗ ତିକରଣ ଓ ମୁକ୍ତ ବଜାର ନୀତି କଥା କହୁଛନ୍ତି । ମାତ୍ର ସବୁ ଲୋକଙ୍କ ପାଇଁ ପ୍ରଚୁର ପୃଷ୍ଠିସାର ଖାଦ୍ୟ, ବସ୍ତ୍ର, ବାସଗୃହ ଓ ବିଶେଷ କରି ଶିକ୍ଷା ଏବଂ ସ୍ବାସ୍ଥ୍ୟର ବ୍ୟବସ୍ଥା ନକଲାଇ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଜଗତୀକରଣ ଦ୍ବାରା ଭାରତର ସମସ୍ୟା ସମାଧାନ ହୋଇ ପାରିବ ନାହିଁ । ତେଣୁ ସେପରି ଗୋଟିଏ ପୃଷ୍ଠଭୂମି ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବାକୁ ହେଲେ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଏକ ଗଣ ବିଦ୍ରୋହ ଏକାନ୍ତ ଅପରିହାର୍ଯ୍ୟ ।

ବିଜୁବାବୁଙ୍କର ବାନପ୍ରସ୍ଥ ଜୀବନ

ହିନ୍ଦୁ ଦର୍ଶନର ବର୍ଣ୍ଣାଶ୍ରମ ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ଜୀବନକୁ ଜନ୍ମଠାରୁ ମୃତ୍ୟୁ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏକ ଯାତ୍ରା ଭାବରେ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଛି । ଏହି ଯାତ୍ରା ଜନ୍ମରୁ ଆରମ୍ଭ ହୋଇ ମୃତ୍ୟୁରେ ଶେଷ ହୁଏ । ଗୋଟିଏ ଦୂର ସ୍ଥାନକୁ ଯିବାକୁ ହେଲେ ପଥକୁ ଯେପରି ମଝିରେ ମଝିରେ ବିଶ୍ରାମ ନେଇ ଯାତ୍ରାପଥ ଶେଷ କରିବାକୁ ହୁଏ ସେହିପରି ଜନ୍ମଠାରୁ ମୃତ୍ୟୁ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମନୁଷ୍ୟକୁ ବ୍ରହ୍ମଚର୍ଯ୍ୟାଶ୍ରମ, ଗୃହସ୍ଥାଶ୍ରମ, ବାନପ୍ରସ୍ଥାଶ୍ରମ ଓ ସନ୍ନ୍ୟାସାଶ୍ରମ ପରି ଚାରିଗୋଟି ପାଞ୍ଚଶାଳା ଅତିକ୍ରମ କରିବାକୁ ବୈଦିକ ଦର୍ଶନ ଶିକ୍ଷା ଦିଏ । କିନ୍ତୁ ଅଜ୍ଞାନ ଓ ଆସକ୍ତି ହେତୁ ଅଧିକାଂଶ ଲୋକ ଏ ବୈଦିକ ବିଚାରକୁ ଗ୍ରହଣ ନକରି କେବଳ ଗୃହସ୍ଥାଶ୍ରମରେ ରହି ଜୀବନ କାଟନ୍ତି । ଏହା ଦ୍ବାରା ଜୀବନର ପରିସର ସଂକୁଚିତ ହୋଇଯାଏ । ଅର୍ଥାତ୍ ପୂର୍ଣ୍ଣତା ପ୍ରାପ୍ତ ହୁଏ ନାହିଁ । ଏପରି ସ୍ବାର୍ଥ ସର୍ବସ୍ବ ଜୀବନ ମଣିଷକୁ ନିର୍ମଳ ଆନନ୍ଦ ଦେଇପାରେ ନାହିଁ । ଏଣୁ ବୈଦିକ ବିଚାର ହେଉଛି ଭୋଗ ଏବଂ ତ୍ୟାଗର ସମନ୍ବିତରେ ମଣିଷ ନିଜର ଜୀବନକୁ ମହିମାମୟ କରିବା ଦରକାର । ଏପରି ବିଚାରକୁ ଗ୍ରହଣ କରୁଥିବା ଲୋକେ ବ୍ରହ୍ମଚର୍ଯ୍ୟାଶ୍ରମ, ଗୃହସ୍ଥାଶ୍ରମ, ବାନପ୍ରସ୍ଥାଶ୍ରମ ଓ ସନ୍ନ୍ୟାସାଶ୍ରମ ଦେଇ ଜୀବନର ଯାତ୍ରା ପଥକୁ ଶେଷ କରନ୍ତି । ଅବଶ୍ୟ କିଛି ଲୋକ ଗୃହସ୍ଥାଶ୍ରମର ବୋଝ ସମ୍ଭାଳି ନପାରି ପଳାୟନ କରନ୍ତି ଏବଂ ସନ୍ନ୍ୟାସ ଗ୍ରହଣ କରିଛନ୍ତି ବୋଲି କହି ଚୁଲନ୍ତି । ଏମାନେ ଜୀବନ ସଂଗ୍ରାମରେ ପରାଜିତ ପକାତକ । ମାତ୍ର ନିଃସ୍ବାର୍ଥ ପର ସେବା କରି ନିର୍ମଳ ଆନନ୍ଦ ପାଇବା ପାଇଁ ଯେଉଁମାନେ ସମସ୍ତ ଭୋଗ ବିଳାସକୁ ଆନନ୍ଦ ଚିତ୍ତରେ ପରିତ୍ୟାଗ କରି ଗୃହତ୍ୟାଗ କରନ୍ତି, ସେଇମାନେ ହିଁ ପ୍ରକୃତରେ ବାନପ୍ରସ୍ଥାଶ୍ରମ ଜୀବନ କାଟନ୍ତି ଏବଂ ଏପରି ଜୀବନ ମହିମାମୟ ହୋଇଯାଏ । ବାନପ୍ରସ୍ଥାଶ୍ରମ ଜୀବନଯାପନ କରୁଥିବା ଲୋକେ କର୍ମପ୍ରତି ବିମୁଖ ହୁଅନ୍ତି ନାହିଁ, ବରଂ ଅଧିକ ଉତ୍ସର୍ଗିକୃତ ଭାବରେ ଅନ୍ୟର ସେବାରେ ନିଜକୁ

ନିଯୋଜିତ କରନ୍ତି । ସନ୍ଧ୍ୟାସ ହେଉଛି ଆତ୍ମାର ମୁକ୍ତି ପାଇଁ କର୍ମବିମୁକ୍ତ ଧ୍ୟାନମଗ୍ନ ସାଧନା । ମାତ୍ର ବାନପ୍ରସ୍ଥ ହେଉଛି ଉତ୍ତରୀକୃତ ନିଷାମ କର୍ମଯୋଗ ।

ଏପରି କରିବା ଲୋକର ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ଜୀବନ ସାର୍ଥକ ହୋଇଯାଏ । ଅର୍ଥାତ ରାଗ, ରୋଷ, ମାନ, ଅଭିମାନ, ଲୋଭ ଓ ମୋହରୁ ମୁକ୍ତ ହୋଇ ଜୀବନର ଅତିମ ସମୟରେ ପ୍ରାଣରେ ତାର ଭରିଯାଏ ବିମଳ ଆନନ୍ଦ । ଅନ୍ୟ ପକ୍ଷରେ ଲୋକେ ତା'ର ଗୁଣ କାର୍ଜନ କରି ଅମର ଆତ୍ମାର ସଦଗତି କାମନା କରନ୍ତି ।

ବିଭୁବାବୁଙ୍କର ଜୀବନ ଠିକ୍ ଏହିପରି ମହକ ଭରା ଜୀବନଟିଏ ଥିଲା । ୧୯୭୧ ମସିହା ବେଳକୁ ତାଙ୍କର ବୟସ ହୋଇଥିଲା ୫୫ ବର୍ଷ । ସେହିଠାରୁ ଜୀବନର ଶେଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଦୀର୍ଘ ୨୬ ବର୍ଷ ଅର୍ଥାତ୍ ୧୯୯୭ ମସିହା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେ ବାନପ୍ରସ୍ଥ ଜୀବନ କାଟୁଥିଲେ । ପୁତ୍ର କନ୍ୟା, ପତ୍ନୀ କାହାରି ମୋହ ତାଙ୍କୁ ବାନ୍ଧି ରଖୁ ପାରି ନଥିଲା । ସେମାନଙ୍କ ଠାରୁ ନିଜକୁ ପୃଥକ କରିନେଇ, ଏକ ମହତ୍ତର ଆଦର୍ଶ ନିକଟରେ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ସମର୍ପିତ ସାଧକ ଭାବରେ ଦୁଃଖୀ ଦରିଦ୍ର ସେବାରେ ସେ ଜୀବନକୁ ଉତ୍ସର୍ଗ କରିଥିଲେ ସମ୍ଭବତଃ ଜନ୍ମ ମୃତ୍ୟୁ ଚକ୍ରକୁ ଅତିକ୍ରମ କରି ସେ ସିଦ୍ଧ କ୍ଷେତ୍ରକୁ ଚାଲି ଯାଇଛନ୍ତି । ଜୀବନତ ନିତ୍ୟ ପ୍ରବହମାନ ଅଖଣ୍ଡ ଜଳସ୍ରୋତ ପରି ଅସ୍ଥିର । ଜୀବାତ୍ମା କିନ୍ତୁ କାମନା ବାସନାର ବନ୍ଧନରେ ପଡ଼ି ଯନ୍ତ୍ରଣା ଭୋଗ କରେ । କାମନା ବାସନାରୁ ବନ୍ଧନ ମୁକ୍ତ ଜୀବାତ୍ମା ତାଙ୍କର ସିଦ୍ଧ କ୍ଷେତ୍ରକୁ ଚାଲିଯାଇଥିଲେ ବି ସେ ମାଗିଥିବେ ଅଯୁତ ଜନ୍ମ ଜରାବ୍ୟାଧିଗ୍ରସ୍ତ ଏ ମର୍ତ୍ତରେ ଆର୍ତ୍ତ ଦୁର୍ଗତର ସେବା କରିବାକୁ । ପୁଲଟିଏ ପୁଟି ଝରିଯିବା ଆଗରୁ ମହକ ଖେଳାଇ ଦେଇ ଗଲାପରି, ତାଙ୍କ ଜୀବନପୁଷ୍ପର ମହକ ଏବେ ବି ଖେଳି ବୁଲୁଛି ଦେଶବ୍ୟାପି ବାୟୁର ଡରଙ୍ଗରେ । ଧନ୍ୟ ସେ ଜୀବନ ।

“ପୁଲଟିଏ ପୁଟି ଯେବେ ଝରିଯାଏ ନିମିଷ ମାତ୍ରକେ
ଆମୋଦିତ ଗନ୍ଧ ତାର ଖେଳିବୁଲେ ଅନେକ ସମୟ
ଜନ୍ମି ପୁଣି କିଏ ବା ନମରେ ହେଉ ପଛେ ଶତାୟୁ ବା ଈର୍ଷ୍ଟ
କି ଲାଗି ସେ ଜୀବନର ଯଦି ନପାରିଲା କିଛି କୃତିତତ୍ତ୍ୱର ପଦତିହୁ ରଖୁ ?

